
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01071127 3

QUINQUE COMPILATIONES ANTIQUAE.

QUINQUE

COMPILATIONES ANTIQUAE

NEC NON

COLLECTIO CANONUM LIPSIENSIS

AD LIBRORUM MANU SCRIPTORUM FIDEM RECOGNOVIT
ET ADNOTATIONE CRITICA

INSTRUXIT

AEMILIUS FRIEDBERG

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ
LIPSIAE MDCCCLXXXII.

PROLEGOMENA.

I.

Constat inter omnes, „quinque compilationes antiquas“ monumenta esse medii aevi, quae ad iuris canonici historiam illustrandam plurimum conferant. Exhibent enim partim quos Gratianus praetermiserat multos canones ex antiquis collectionibus haustos, partim eorum paparum decretales, qui primi quodammodo iuris canonici conditores suam atque Romanae ecclesiae auctoritatem iure canonico stabilire nisi sunt, idque in formam redigere, quae ubique sedis apostolicae principatum prae se ferret.

Ac profecto compilationes istae per quinquaginta tantum annos in scholis et in iudiciis adhibitae sunt, cum Gregorius IX. non nisi sua decretalium collectione omnes uti anno 1234. iusserit. Notissimum vero est, Raymundum novam compilationem conficere iussum ex quinque compilationibus potissimum hausisse canones, ita ut ius anterius in novum corpus reciperet. Quid autem iste spectaverit, nisi veteribus compilationibus inspectis intelligi non quit. Omisit enim plurima canonum verba Raymundus, aliaque mutavit secundum Gregorii IX. voluntatem. Quae ut perspicias antiquae tibi adeundae sunt compilationes, quibus saepissime lux affertur tenebris Gregorianis. Quapropter ut in hac re viri, qui iuri canonico operam dant, faciliter proficiant, ego iam cum corpus iuris canonici ediderim annotavi, quae Raymundus mutaverit, quaeque omiserit diligenter addidi, ita ut Gregorianae collectionis canones interpretantibus quinque compilationum libros iam non opus sit evolvere. Raymundus vero multos compilationum canones in suam recipere noluit, quos quisque tamen inspicere debet, cum scire vult, quid in vetere iure statutum fuerit, et quomodo ius anterius ex Gregorii IX. temporibus mutatum sit.

Ne quis mihi obiciat, cur quinque compilationes denuo edendas curaverim, cum in editionibus Augustiniana et Cironiana exstent! Quem fugit ex Antonii Augustini atque Cironii temporibus plurima nos didicisse, multaque auxilia nobis suppedita, quibus illi uti nequiverunt. Novae quoque canonum collectiones ab huius aetatis viris eruditis in bibliothecis inventae sunt, quas illi superesse ignoravere, quorumque fructus percipere illis non licuit. Plurimi denique ipsarum compilationum optimi codices manuscripti nobis praesto sunt, cum illi paucis iisque non satis aptis uti coacti essent, ut omittamus Augustini editionem mendis abundare, quae neque Fabri neque Cuiacii opera emendata sunt. Accedit librorum istorum raritas, qui in publicis bibliothecis non semper, in privatorum fere nunquam inveniuntur, quamvis canonistae perpetuo illorum adhibendorum facultatem habere debeant iuris canonici historiam tractaturi. Quid quod Rieggeriana quintae compilationis editio tam parum divulgata est, ut plurimi eam exstare negaverint, ultimusque, qui Cironianam typis recudendam curaverat editionem, Horoy, se nusquam illam invenire potuisse testatus sit!

Cum igitur persuasum habeam, me non sine fructu novam antiquarum compilationum editionem esse comparaturum, tamen ingentem canonum istarum molem denuo typis describi nolui, cum omnium quos Raymundus in suam compilationem receperat canonum varias lectiones annotaverim, omissa verba addiderim in mea Raymundiani operis editione[1] optimorum adiutus codicum manu scriptorum auxilio. Eos itaque solos canones in hoc libro edere satis habui, qui neque apud Raymundum, neque in Gratiani decreto exstent. Sed ne quis quae sit figura compilationum ignoret, omnium canonum inscriptiones, prima et ultima verba, Potthastii et Jafféi ratione habita, exscripsi, atque diligenter addidi utrum in Gratianea atque Gregoriana collectionibus exstent.

Codices autem manus scriptos, quibus usus sum, de singulis compilationibus disputaturus, explicabo.

II. DE SINGULIS COMPILATIONIBUS.

A. DE COMPILATIONE PRIMA.

1. Bernardi praepositi Papiensis exstat prooemium, quo ipse se librum qui compilatio I. appellari solet, confecisse testatur, idemque in „Summa“ „*ego*,“ inquit[2], „*B., qui decretales et extravagantia compilavi tunc praepositus Papiensis, nunc Faventinus episcopus.*“ Ex quibus verbis intelligi potest, eum ante a. 1191. aut 1192., quo episcopus Faventinus constitutus est[3], librum scripsisse. Insunt autem in compilatione duae decretales epistolae Gregorii VIII. a. 1187, et tres Clementis III., inter a. 1187. et 1191. scriptae, ita ut liber post annum 1187. et ante a. 1192. confectus esse debeat. Laspeyres[4] sane Clementis III. decretales perfecto libro postea additas esse contendit, qua in re errasse mihi videtur vir doctissimus, quia decretales istae in omnibus codicibus manu scriptis exstant.

2. Bernardus in libro, cui „Summae“ nomen, de compilatione atque consilio quod in conficienda ea secutus est, haec pronuntiavit[5]: *Libellus extravagantium a maiori parte nomen accepit, in cuius exordio materiam, intentionem, utilitatem et agendi ordinem prosequamur. Materia sunt decretales et quaedam utilia capitula, quae in corpore canonum, registro Gregorii et Brocardo reliquerat Gratianus, poma nova et vetera nobis servans. Intentio est, praedicta in unum colligere volumen ac secundum suas sententias sub propriis titulis ordinari. Utilitas patet, quia per huius operis scientiam promtiores erimus ad consulendum, allegandum et diffiniendum. Ordo agendi talis est: dividetur opus in quinque libros, in quorum primo tractatur de constitutionibus ecclesiasticis, de ordinationibus et officiis clericorum, et de praeparatoriis iudiciorum, in secundo de iudiciis et processu iudiciorum, in tertio de vita clericorum et rebus eorum, de statu monachorum et rebus eorum, in quarto de matrimoniis, in quinto de criminibus et poenis.*“ Attamen non „libelli,“ sed „breviarii extravagantium“ nomen Bernardi operi inditum esse omnium codicum manu scriptorum consensus testatur, quod „compilatio prima“ iam a Tancredo, Henrico de Segusio, Vicentio Bellovacensi appellatum esse certum est[6].

Quinque constat libris compilatio, 152 titulis, 912 capitibus. Cum vero in Augustiniana editione 9 capita addita sint, quae in solo Codice Barcinonensi invenerat editor, quaeque ad genuinum Bernardi librum non pertinent, 13 porro canones bis exstent, omnium canonum numerus verus 899 est, qui quomodo distributi sint ex tabula quam infra scripsi intelligi potest[7]:

1) Lipsiae 1881.
2) Ed. Laspeyres Ratisbonae 1860. p. 1.
3) Cf. Gambs Series episcoporum Ratisb. 1873. p. 688.
4) L. c. p. XIV.
5) L. c. p. 2.
6) Cf. Laspeyres l. c. p. 355 sqq.
7) Numeri non concordant cum illis, quos in meae Gregorianae compilationis editione indicaveram. Sed tunc Augustianae tantum editionis rationem habui, quae a genuino Bernardi libro multum discrepat. — * significat canonem bis in compil. exstare.

lib.	tit.	can.	can. a Raym. non recepti
I.	1	7	2
	2	8	
	3	2	
	4	19†3	5
	5	4	1
	6	5	
	7	1	
	8	7	
	9	11†1	1
	10	5	
	11	1	
	12	2†1	
	13	3	1
	14	1	
	15	5	
	16	4†1	
	17	1	
	18	1	
	19	2†1	
	20	5	
	21	23	3
	22	1	
	23	9	3
	24	2	
	25	5	
	26	6	
	27	6	
	28	1	
	29	1	
	30	1	
	31	2	
	32	1	
	33	1	
	34	2	2
	35	7	1
I.	35	162†7	19

lib.	tit.	can.	can. a Raym. non recepti
II.	1	9	2
	2	7	2
	3	1	
	4	3	2
	5	1	
	6	1	1
	7	1	
	8	2	1
	9	8	1
	10	4	
	11	2	1
	12	2	
	13	25	5
	14	6	2
	15	3	1
	16	11	1
	17	11	2
	18	10	3
	19	10	2
	20*	47	12
	21	2	
II.	21	166	38

lib.	tit.	can.	can. a Raym. non recepti
III.	1	10	2
	2	12	4
	3	7	4
	4	4	
	5	14	1
	6	3	
	7	3*	1
	8	3*	1
	9	5	
	10	1	
	11	8*	
	12	2	
	13	2	2
	14	2	1
	15	4	1
	16	4	
	17	3	
	18	5	2
	19	1	
	20	3*	
	21	7	2
	22	14	1
	23	4	2
	24	8	2
	25	5	1
	26	30	13
	27	11	1
	28	9	1
	29	2	
	30	2	
	31	4	
	32	3*	1
	33	30	7
	34	10*	1
	35	4	
	36	4	
	37	8	1
III.	37	251	52

lib.	tit.	can.	can. a Raym. non recepti
IV.	1	20	4
	2	14	3
	3	3	1
	4	7†2	3
	5	4*	
	6	8	3
	7	3	
	8	3	
	9	3	
	10	1	
	11	3	
	12	1	
	13	5	3
	14	2	
	15	2	2
	16	4	2
	17	3	
	18	8	
	19	4*	2
	20	6	1
	21	3	1
	22	3	
IV.	22	110†2	25

lib.	tit.	can.	can. a Raym. non recepti
V.	1	13*	
	2	21	1
	3	4	
	4	3	
	5	7	1
	6	10	2
	7	2	1
	8	3*	
	9	2	
	10	13	2
	11	2	1
	12	2*	
	13	6	
	14	7	1
	15	12	2
	16	3	2
	17	3	1
	18	3	
	19	1	
	20	2	
	21	3	
	22	2	
	23	4	
	24	2	
	25	1	
	26	7	2
	27	4	
	28	10	3
	29	8	1
	30	2	
	31	7	1
	32	5	
	33	3	
	34	16*	3
	35	2	
	36	14	
	37	14	3
V.	37	223	27

lib.	I.	tit.	35	cap.	162 † 7	non recept.:	19
,,	II.	,,	21	,,	166	,,	38
,,	III.	,,	37	,,	251	,,	52
,,	IV.	,,	22	,,	110 † 2	,,	25
,,	V.	,,	37	,,	223	,,	27
lib.	V.	tit.	152	cap.	912 † 9	non recept.	161
		repetuntur			13		
					899		161
					161 a Raym. non recepti sunt		
					738 a Raym. recepti sunt.		

Horum omnium Raymundus 738 in suam recepit compilationem, 161 praetermisit, quorum tres in Gratianeo decreto exstant, ita ut in mea editione 158 proferantur.

3. Canones quos congessit Bernardus ex paparum excerpsit epistolis, quarum copia, ut apud Raymundum ita praevalet, ut inde nomen libro non iniuste datum esse uideatur. Sed etiam fragmenta ex conciliorum canonibus, Francorum regum capitularibus, patrum scriptis apud eum exstant, quorum omnium indicem, cum nullus adhuc confectus sit, operae pretium me facturum puto, si hoc loco apposuero exemplum meam corporis iuris editionem secutus[1].

A. CANONES APOSTOLORUM.

c. 20 3 (3, 18)
29 1 (5, 23)

B. CONCILIORUM CANONES.

I. CONCILIA ORIENTALIA.

1. C. Sardicense. (343.)

c. 1 1 (3, 4)
2 2 (1, 4)

2. C. Chalcedon. (451).

c. 9 1 (2, 2,)

II. CONCILIA AFRICANA.

1. C. Carthag. I. (348.)

c. 8 un. (1, 11)
12 1 (1, 26)

2. C. African. (Dionys.)

c. 22 9 (5, 6)
c. 82 8 (5, 6)
87 1 (2, 1)
118 1 (3, 25)
119 1 (2, 18)
121 4 (2, 2)

3. Statuta ecclesiae antiquae.

c. 24 4 (3, 1)
50 1 (3, 9)

1) Numeri appositi Jafféi sunt in Reg. ed. I.; in uncis appositi numeri II. ed.; — * = canones a Raymundo non recepti. † = canones qui in Aug. editione inveniuntur, neque tamen in Bernardi genuino libro.

III. CONCILIA HISPANICA.

1. C. Eliberit. (305 aut 306.)

*c. 74	1 (5, 16)

2. C. Bracar. I. (561.)

†c. 6	8 (1, 4.)

3. C. Tolet. II. (525.)

c. 4	7 (3, 21)

4. C. Tolet. IV. (633.)

c. 66	5 (3, 11)
69	3 (3, 11)
74	4 (1, 10)

IV. CONCILIA GALLICA.

1. C. Arausic. (441.)

†c. 20	7 (1, 4)

2. C. Arelat. II. (442—506.)

c. 5	4 (1, 4)

3. C. Agath. (506.)

c. 54	2 (3, 21)
55	1 (5, 22)

4. C. Arel. IV. (524.)

c. 3	2 (1, 13)

5. C. Aurel. III. (538.)

*c. 9	1 (1, 13)

6. C. Turon. II. (567.)

c. 4	1 (3, 1)

7. C. Matiscon. (581.)

c. 8	2 (2, 2)
16	1 (5, 5)

8. C. Paris. V. (615.)

c. 4	3 (2, 2)

9. C. Arelat. VI. (813.)

c. 25	4 (3, 35)

10. C. Cabilon. II. (813.)

c. 26	1 (3, 33)

11. C. Meldense (845.)

c. 22	1 (3, 12)
34	1 (1, 1)
68	3 (5, 29)
70	2 (5, 29)

12. C. Suesson. (853.)

c. 12.	3 (3, 16)
	un. (2, 3)

13. C. Nannet. (895.)

c. 1	2 (3, 25)
4	1 (3, 2)
	7 (3, 1)

14. C. Pictau. (1079.)

c. 3	1 (3, 5)
7	1 (1, 8)
8	1 (1, 9)
*9	2 (3, 2)
10	2 (3, 1)

15. C. Clarom. (1095.)

	1 (3, 32)

16. C. Remense. (1148.)

c. 5	2 (2, 1)
*12	2 (5, 11)

17. C. Turon. (1163.)

c. 1	10 (3, 5)
2	1 (5, 15)
*4	10 (5, 6)
5	3 (5, 3)
6	7 (5, 2)
7	2 (5, 3)
8	2 (3, 37)
9	5 (5, 32)

V. CONCILIA GERMANICA.

1. C. German. I. (742.)

c. 2	2 (5, 22)

2. C. Mogunt. (813.)

c. 14	1 (3, 37)
23	3 (3, 27)
37	un. (2, 7)

3. C. Mogunt. (847.)

c. 12	2 (5, 2)
24	2 (5, 30)

4. C. Mogunt. (851.)

c. 8	1 (5, 29)

5. C. Tribur. (895.)

c. 25	6 (3, 27)
31	1 (5, 30)
32	2 (3, 33)
	6 (3, 1)
	2 (3, 23)?
	†4 (1, 16)
	*5 (3, 1)

6. C. ap. Altheim. (916.)

c. 37	1 (3, 23)
38	3 (1, 10)

VI. CONCILIA ITALICA.

1. C. Romana.

a) 591 et 593		6 (3, 11)
b) 595		1 (5, 2)
c) 721	c. 17	3 (3, 1)
d) 826	c. 24	3 (3, 2)
	„	2 (3, 31)
e) 898	c. 12	1 (1, 23)
	„	4 (5, 13)
f) 1079		30 (1, 4)

2. C. Later. II. (1139.)

c. 29	un. (5, 19)

3. C. Later. III. (1179.)

c. 1	15 (1, 4)
2	2 (5, 7)
3	16 (1, 4)
4	6 (3, 34)
5	5 (3, 5)
6	42 (2, 20)
7	7 (3, 34)
—	8 (5, 2)
8	2 (3, 8)
9	2 (3, 32)
—	3 (5, 28)
10	2 (3, 30)
11	8 (3, 1)
—	12 (3, 2)
12	un. (1, 28)
—	3 (3, 37)
13	3 (3, 4)
14*	6 (2, 2)
—	6 (3, 5)
—	23 (3, 26)
—	5 (3, 33)
15	4 (3, 22)
—	1 (5, 3)
16	un. (3, 10)
—	6 (5, 5)
17	4 (3, 33)
18	1 (5, 4)
19	4 (3, 36)
20	1 (5, 11)
21	1 (1, 24)
22	2 (1, 24)
23	1 (3, 35)
24	6 (5, 5)
—	2 (5, 14)
25	2 (5, 15)
26	5 (5, 5)
27	6 (5, 6)
—*	7 (5, 6)

C. PAPARUM DECRETALES.

1. Decret. Pseudoisidor.

Pseudo Clem. I.	Ja. IX. (10)	5 (1, 25)
— Sixt. I.	— XXVIII. (31)	1 (5, 6)
— Anic.	— LIV. (57)	9 (1, 4)
— *Eleuter.	— LXI. (68)	2 (5, 37)
— Steph. I.	— XCV. (131)	7 (5, 1)
— Felix I.	— CI. (143)	8 (5, 1)
— Felix II.	— CLVIII. (230)	1 (5, 1)

2. Pseudo Coelest. — CXCI. (384) 1 (4, 17)

3. Bonifac. (418—422.)

141 (349)	5 (2, 16)
apocr. *CLXXXVII. (360)	3 (2, 16)

4. Leo I. (440—61.)

188	(410)	6 (2, 19)
		1 (5, 28)
189*	(411)	13 (1, 4)
		2 (1, 25)
190	(412)	2 (5, 6)

Gregor. I. (590—604.)

709	(1073)	5 (5, 37)
712*	(1076)	1 (3, 22)
722	(1077)	1 (1, 15)
732	(1097)	7 (5, 36)
746	(1110)	7 (3, 27)
752*	(1116)	1 (1, 34)
759	(1123)	un. (4, 10)
767*	(1131)	2 (1, 34)
770	(1133)	1 (1, 3)
773	(1136)	un. (1, 30)
785*	(1148)	6 (5, 37)
796	(1159)	1 (1, 20)
—		1 (2, 16)
797	(1161)	1 (3, 6)
818	(1182)	4 (3, 34)
824	(1186)	13 (3, 22)
829	(1194)	3 (2, 19)
*831	(1196)	3 (3, 34)
842	(1207)	1 (2, 15)
844	(1209)	2 (5, 28)
845	(1210)	2 (2, 19)
847	(1212)	4 (2, 19)
875	(1240)	10 (1, 4)
876	(1241)	4 (2, 13)
879	(1243)	1 (5, 18)
882	(1246)	2 (5, 13)
885	(1249)	2 (5, 21)
893	(1257)	14 (5, 37)
896	(1259)	4 (5, 37)
899	(1262)	3 (2, 18)
913	(1280)	12 (3, 22)
928	(1293)	3 (5, 5)
*942	(1307)	3 (3, 23)
950	(1315)	2 (3, 17)
973	(1352)	6 (5, 1)
988	(1365)	1 (3, 30)
*1002	(1371)	47 (2, 20)
1013	(1382)	4 (5, 2)
		5 (5, 2)
1117	(1482)	5 (2, 18)
1125	(1490)	14 (3, 22)
1140	(1507)	2 (3, 36)
1162	(1727)	4 (5, 5)
1163	(1724)	3 (3, 22)
1171*	(1566)	2 (2, 8)
1172	(1565)	1 (2, 8)
1175	(1581)	1 (3, 14)
1185	(1607)	1 (1, 27)
1187	(1617)	3 (3, 5)
1195	(1629)	2 (1, 1)
1196	(1632)	2 (4, 5)
1200	(1637)	8 (2, 16)
*1206	(1638)	4 (3, 23)
*1208	(1656)	1 (2, 4)
1209	(1661)	4 (5, 6)
1215	(1547)	2 (1, 26)
1219	(1730)	3 (3, 36)
1233	(1667)	2 (3, 22)
*1268	(1745)	5 (2, 19)
1279	(1757)	1 (2, 12)
1294	(1772)	5 (5, 1)
1302	(1774)	11 (1, 4)
1314	(1779)	7 (2, 9)
1323	(1786)	3 (1, 26)
1362	(1833)	1 (3, 20)
1415	(1829)	1 (1, 25)
1421	(1845)	2 (5, 1)
1422	(1846)	3 (3, 31)
1429	(1850)	5 (2, 2)
1462	(1859)	9 (2, 16)
1485	(1867)	3 (1, 1)
1495	(1874)	un. (1, 29)
1530	(1912)	3 (2, 13)
Pseudo CXXXIV	(1334)	1 (5, 33)

6. Gregor. VI. (1045—46.)

1 (3, 31)?

7. Leo IX. (1048—54.)

4 (3, 24)

8. Nicolaus II. (1059—61.)

2123	un. (4, 12)

9. Gregor. VII.

3880. 3881	9 (2, 17)
*	3 (4, 2)

10. Urban. II. (1080—99.)

4312	1 (2, 17)

11. Paschalis II. (1099—1118.)

4753	5 (3, 34)
4851	21 (1, 4)
4863	13 (5, 36)
4864	5 (2, 13)
4365	7 (3, 26)
*4871a	1 (3, 24)

12. Honor. II. (1124—38.)

5216	2 (1, 35)

13. Innoc. II. (1130—43.)

5883	2 (5, 35)
5884a	5 (3, 24)
5884b	4 (5, 29)
*	10 (4, 1)

14. Eugen. III. (1145—53.)

6673	5 (1, 35)
6684	3 (1, 35)
6685	18 (4, 1)
6686	5 (5, 14)
6686a	20 (2, 13)
	4 (1, 35)
	2 (3, 6)
	8 (3, 37)
9273 (non recte)	10 (5, 10)

15. Hadrian. IV.

*7066	15 (3, 26)
7068	1 (4, 9)
*	16 (3, 26)

16. Alexand. III. (1159—81.)

7138	11 (3, 27)
7139	44 (2, 20)
7140	13 (3, 5)
7141	1 (5, 9)
7142	5 (3, 3)
7152	5 (1, 6)
7508	5 (1, 21)
7553	20 (5, 2)
7577	12 (5, 1)
7578	2 (3, 29)

7605*	1 (1, 5)
7613	4 (3. 9)
7707	18 (3, 26)
7788	25 (2, 20)
7793	10 (3, 22)
7934	9 (3, 28)
—	16 (4, 1)
7935*	9 (1, 23)
—	27 (3, 26)
—	10 (3, 27)
—	3 (4, 16)
—	3 (4, 20)
—	10 (5, 28)
7936	21 (1, 21)
7937	5 (3, 9)
7938	17 (4, 1)
7939	11 (5, 10)
7940	8 (4, 18)
7941	2 (2, 21)
—	13 (5, 1)
7993	3 (5, 4)
8152	9 (3, 22)
8183	10 (2, 19)
8190	6 (5, 13)
8191	9 (5, 36)
—	2 (4, 20)
8227	4 (2, 20)
—	3 (5, 16)
8228	3 (1, 9)
8286	13 (4, 1)
8356	6 (5, 28)
8406	37 (2, 20)
8407	14 (1, 4)
8408	15 (1, 21)
8455	18 (1, 4)
8467	5 (5, 6)
8623	6 (1, 27)
8624*	13 (1, 21)
8627	2 (4, 13)
8628	3 (3, 9)
8629	14 (5, 2)
8630	5 (1, 15)
8651	8 (1, 9)
8652	11 (2, 13)
8761	10 (2, 18)
8774*	2 (1, 23)
8817	26 (3, 33)
8818	5 (2, 1)
8826	un. (1, 32)
8827	9 (5, 28)
8828	6 (3, 2)
—	4 (3, 3)
—	18 (3, 33)
—	2 (4, 16)
8829	4 (3, 25)
8830	14 (5, 34)
8831	13 (5, 34)
8832	27 (3, 33)
8833	8 (5, 28)
8834	30 (3, 26)
8835	4 (3, 15)
8838	15 (4, 1)
8840	10 (4, 2)
8841	2 (4, 21)
8842	9 (4, 2)
8843	7 (5, 34)
8844	1 (1, 6)
8845	2 (1, 21)
—	2 (5, 33)
—	2 (1, 20)
8848	3 (4, 7)
—	2 (4, 8)
8849	3 (4, 3)
8850	7 (2, 13)
8851	27 (2, 20)
8854	7 (3, 28)
8855	25 (3, 26)
8857—59	2 (4, 29)
8858—59	4 (5, 27)
8860	6 (4, 1)
8861	1 (4, 8)
8863. 8877*	3 (2, 1)
— —	36 (2, 20)
— —	3 (5, 33)
8866	20 (3, 33)
8867	35 (2, 20)
8868	11 (3, 5)
8869	9 (2, 13)
8871	3 (5, 23)
8872	3 (2, 17)
8874	2 (5, 27)

8875	4 (3, 37)
8876	3 (1, 8)
8878	23 (2, 20)
8879	9 (3, 2)
8880	5 (3, 2)
—	1 (3, 3)
8881	33 (2, 20)
8882	12 (1, 9)
8883	6 (1, 27)
—	17 (5, 2)
8884	1 (3, 7)
8885	12 (5, 34)
8886	4 (5, 15)
8887	4 (1, 8)
8888	2 (3, 26)
8889	5 (1, 23)
8890	21 (2, 20)
—	24 (2, 20)
8893	3 (2, 10)
8894	3 (3, 32)
8895*	26 (2, 30)
8896	10 (2, 13)
8898	5 (1, 27)
8901	16 (1, 21)
—	31 (2, 20)
—	5 (2, 14)
8902	2 (4, 14)
8904. 8907	un. (1, 14)
8904. 8907	16 (5, 34)
8905	2 (4, 6)
8906. 8907	20 (1, 21)
8907—8	10 (3, 34)
8907. 8908	5 (3, 22)
8910	12 (5, 2)
8911	11 (2, 16)
8912	2 (2, 12)
8916	2 (3, 27)
8919	8 (3, 27)
8920	6 (5, 14)
8921	9 (5, 10)
8924	13 (3, 26)
8925	7 (5, 26)
8926	5 (3, 26)
8927	3 (1, 5)
8929	3 (2, 20)
8931	3 (1, 27)
—	28 (3, 33)
8932*	5 (1, 9)
8933	20 (2, 20)
8934	8 (4, 1)
8935	8 (3, 26)
8937	38 (2, 20)
—	39 (2, 20)
— 8940	40 (2, 20)
— —	7 (2, 19)
8941	18 (1, 21)
8942	17 (2, 20)
—	4 (2, 1)
— 8943	3 (1, 21)
8945	5 (1, 26)
8946	11 (1, 9)
8947	25 (3, 33)
8948	11 (5, 2)
8949	2 (3, 35)
8950	7 (3, 5)
8951	8 (3, 2)
8952	6 (4, 2)
8955	17 (1, 21)
8957	12 (3, 5)
8958	6 (5, 34)
—	13 (3, 33)
8959	16 (2, 13)
8960	3 (1, 20)
8962	4 (1, 15)
8963	4 (3, 28)
8967	11 (4, 1)
8969	3 (4, 6)
8972	10 (5, 34)
8973	3 (5, 27)
8974	4 (5, 3)
8975	3 (3, 17)
8980 (8978?)	1 (3, 29)
8981. 8986. 9045. 9046*	
	8 (1, 23)
	2 (4, 22)
	3 (3, 35)
8982	6 (4, 18)
8984	7 (1, 23)
8986. 9045. 9046	
	1 (2, 21)
8987. 9187	2 (5, 34)

8987. 9187	3 (5, 34)
8987. 9187	4 (5, 34)
	5 —
8990	4 (1, 26)
8991	6 (2, 14)
8992	24 (2, 13)
—	4 (5, 32)
8993	22 (2, 13)
8994	4 (3, 26)
8995	18 (2, 13)
8997	4 (4, 18)
8999	1 (2, 20)
9001	3 (1, 23)
9002	2 (4, 7)
9004	3 (5, 8)
9005	1 (2, 11)
9007	3 (5, 17)
9008. 9010. 9015	
	1 (3,28)
9009	5 (4, 2)
9010. 9015	9 (3, 27)
— —	3 (3, 3)
9011	3 (1, 6)
—	2 (1, 6)
9011*. 9013	11 (1, 21)
9012	1 (2, 10)
9014*	19 (1, 4)
9016. 9206. 9209	
	2 (2,15)
9016. 9193. 9206. 9209	
	8 (3, 34)
9016	6 (4, 20)
(9197.) 9016. 9206. 9209	
	7 (3, 11)
9016. 9206. 9209	
	9 (2,20)
	10 —
	11 —
	6 (4,6)
9018	6 (3, 22)
—	9 (3, 33)
9019	23 (2, 13)
— *	4 (2, 1)
9020	8 (3, 33)
9022	2 (5, 20)
9025	4 (5, 28)
9026	7 (5, 28)
9027	8 (5, 15)
9029	15 (5, 34)
9031	14 (4, 1)
—	9 (4, 4)
—	12 (4, 2)
9032	4 (1, 23)
	7 (5,29)
9032—34	4 (2, 14)
—	7 (2, 2)
9036—37	1 (3, 27)
—	8 (3, 28)
9039	9 (5, 15)
9040. 9076	7 (5, 5)
—	28 (3, 26)
9042	19 (3, 26)
9043	10 (5, 15)
9045	14 (1, 21)
—	5 (2, 9)
—	6 (2, 9)
—	3 (3, 35)
— 9046	6 (1, 8)
9048	2 (1, 9)
9049	4 (4, 6)
9050	2 (2, 9)
9051	17 (3, 33)
9053	un. (5, 25)
9054	4 (1, 21)
9055*	1 (1, 21)
9056	2 (3, 7)
9057. 9056	7 (3, 2)
9058	8 (2, 17)
9059	8 (3, 5)
9060	6 (1, 9)
9061	15 (3, 33)
9062	7 (3, 37)
9063	7 (5, 15)
9064	22 (3, 26)
9065	7 (2, 17)
9066	7 (4, 18)
9067	21 (2, 13)
9068	9 (3, 26)
9070	7 (4, 6)
—	12 (5, 10)
—	7 (5, 14)

9071	3 (5, 21)
9072	2 (3, 14)
9073	2 (1, 5)
9075	19 (2, 13)
9078	un. (3, 19)
9079	9 (2, 18)
9080	1 (3, 26)
9083	2 (4, 9)
9084	1 (4, 15)
9085	6 (3, 26)
9086	11 (5, 34)
9087	8 (5, 34)
9087. 9241	1 (5, 34)
9089. 9095	5 (1, 20)
9090	3 (5, 18)
9091	30 (3, 33)
9092	6 (1, 23)
9095	22 (3, 33)
—	9 (1, 21)
— *	10 (1, 21)
—	19 (2, 20)
9096	8 (4, 2)
9097	2 (3, 9)
9099	8 (2, 19)
9100	9 (2, 19)
9102	4 (1, 5)
9103	1 (1, 31)
9104	3 (5, 15)
9105	4 (4, 1)
9106	3 (5, 14)
9112*	3 (2, 9)
9115	9 (2, 1)
9116	2 (4, 17)
9117	3 (4, 13)
9118	9 (4, 1)
9119	3 (3, 28)
9121	11 (5, 15)
9122	17 (2, 13)
9123	3 (2, 14)
9124	11 (3, 26)
—	17 (3, 26)
9125	2 (2, 10)
9126	1 (2, 14)
—	17 (1, 4)
9127	18 (2, 20)
9128	5 (2, 1)
—	28 (2, 20)
9131	1 (4, 6)
—	26 (3, 26)
9134	8 (2, 18)
9138	24 (3, 33)
9139	3 (4, 18)
9140	11 (1, 33)
9141. 9143	3 (4, 4)
—	2 (3, 28)
—	1 (1, 12)
9141. 9145. 9146	
	14 (2, 13)
9141. 9143. 9148	
	1 (4, 11)
	2 —
9141. 9145. 9146	
	15 (2,13)
9141. 9145. 9146	
	6 (2, 1)
9141. 9143. 9146	
	8 (5, 10)
— —	1 (5, 12)
9141. 9143	6 (2, 18)
9144. 9147	4 (3, 2)
— —	5 (5, 15)
9150	6 (2, 17)
9155	6 (1, 21)
9155. 9157	1 (1, 2)
— —	13 (2, 20)
— —	4 (2, 17)
— 9158	7 (4, 4)
9160	6 (3, 24)
9160	5 (4, 6)
9164	4 (1, 27)
9165	5 (3, 28)
—	6 (3, 28)
9167. 9177	12 (2, 13)
9170	10 (5, 2)
9171	4 (5, 23)
9172	16 (2, 20)
9173	24 (3, 26)
9174	un. (1, 7)
9175	8 (3, 22)
9176	10 (3, 26)
9177	4 (4, 20)

9181 5 (1, 10)
9183 2 (4, 15)
9185 7 (4, 1)
9185. 9186 9 (5, 2)
9185. 9186 1 (4, 22)
9187 11 (4, 2)
— 7 (5, 10)
9188 2 (2, 17)
9190 2 (2, 4)
9192 6 (3, 33)
9195. 9208 3 (2, 15)
9196 2 (1, 31)
9198 3 (4, 11)
9200 11 (3, 2)
9201 3 (4, 1)
9203* 12 (1, 21)
9204 4 (1, 9)
9206. 9207. 9209. 9216 14 (3, 5)
9208 1 (2, 9)
9211 11 (3, 33)
9213 4 (2, 9)
9215 10 (1, 9)
9218 2 (2, 20)
9221 32 (2, 20)
9221. 9226 34 (2, 20)
9222 2 (4, 1)
9223. 9226 10 (3, 33)
9224 6 (5, 15)
9225. 9226 4 (1, 20)
9226 7 (1, 21)
— * 13 (2, 13)
— * 8 (1, 21)
— 3 (2, 1)
9228—29 2 (5, 4)
— 3 (3, 26)
9231 29 (2, 20)
9235 8 (4, 6)
9237 1 (4, 18)
9238 9 (3, 5)
9243 15 (5, 2)
9244 19 (1, 21)
9245 19 (5, 2)
9252 4 (3, 5)
9258 2 (1, 27)
9259 1 (5, 27)
9262 2 (4, 18)
9271 3 (4, 19)
9274 7 (1, 9)
9275 5 (4, 18)
9284 5 (4, 1)
— 6 (4, 4)
9292 2 (3, 3)
9306 22 (2, 20)
9307* 6 (2, 13)
9309 3 (4, 17)
9310 41 (2, 20)
9311 15 (2, 20)
9313 7 (5, 32)
9315 2 (1, 2)
9321 2 (3, 20)
9322* 8 (2, 13)
9323 2 (2, 14)
9332 12 (3, 30)
9332 aut 8982 7 (3, 33)
— — — 4 (3, 4)
9334* 7 (1, 8)
9335 43 (2, 20)
— 5 (1, 8)
— 7 (2, 1)
9578. 9579 45 (2, 20)
9603 2 (1, 3)
9659 12 (4, 1)
9669. 9670 46 (2, 20)
9676 29 (3, 26)
— 22 (1, 4)
† 9 (1, 9)
2 (1, 12)
un. (1, 22)
*3 (2, 4)
*2 (2, 11)
5 (2, 17)
7 (2, 18)
5 (2, 20)
6 (2, 20)
7 (2, 20)
8 (2, 20)
30 (2, 20)
10 (3, 2)
7 (3, 22)
12 (3, 26)
23 (3, 32)
14 (3, 33)
16 (3, 33)
19 (3, 33)
21 (3, 33)
5 (3, 37)
6 (3, 37)
1 (4, 1)
19 (4, 1)
4 (4, 4)
5 (4, 4)
1 (4, 7)
4 (4, 13)
5 (4, 13)
1 (4, 19)
2 (5, 8)
5 (5, 28)

17. Lucius III. (1181—85.)

9247 6 (1, 36)
— 4 (3, 18)
9576 5 (3, 18)
— 7 (1, 36)
9578 3 (3, 6)
9578. 9579 6 (2, 1)
9635 29 (3, 33)
9657 22 (1, 21)
9662 5 (5, 29)
9668 4 (5, 14)
9669 13 (5, 37)
— 9670 7 (2, 1)
9672 2 (5, 9)
9676 8 (2, 1)
9677 4 (1, 6)
9678 8 (2, 9)
9680 6 (5, 29)
9685 3 (4, 22)
† 5 (1, 4)
3 (1, 13)
3 (3, 8)
1 (4, 14)
18 (5, 2)
21 (5, 2)

18. Urban. III. (1185—87.)

9866 4 (3, 31)
— 3 (4, 9)
9867 12 (5, 15)
9870 20 (4, 1)
— 4 (4, 5)
— 13 (4, 2)
9873. 9874 5 (4, 20)
9874 3 (4, 8)
?— 7 (3, 24)
9876 2 (5, 24)
9877 3 (4, 21)
9879 5 (3, 25)
— 4 (2, 10)
9881 11 (2, 17)
9882 14 (4, 2)
9885 25 (2, 13)
9886 8 (2, 1)
9888 23 (1, 21)
9904 8 (3, 24)

19. Gregor. VIII. (1187.)

*10012 9 (3, 1)
*10016 6 (3, 3)

20. Clemens III. (1187—91.)

10193 un. (2, 5)
*10215 7 (3, 3)
10288 4 (4, 16)

D. SS. PATRES ET SCRIPTORES ECCLESIASTICI.

1. Biblia.

Exod. XXX. v. 7 2 (3, 13)
XXI. v. 14 1 (5, 10)
16 1 (5, 26)
18 sq. 1 (5, 31)
Exod. XXI. v. *22 2 (5, 10)
*28 2 (5, 31)
33 sq. 3 (5, 31)
35 sqq. 4 (5, 31)
XXII. *1 2 (5, 26)
5 5 (5, 31)
6 6 (5, 31)
*10 1 (3, 13)
16 sq. 1 (5, 13)
Levit. *XXV, 25 1 (3, 15)
III. Reg. III, 24 sqq. 2 (2, 11)
Proverb. * XX, 16 2 (3, 18)
*XXVI, 10 1 (2, 19)
Parab. * VI, 30 3 (5, 26)
* XXVI, 18 sq. 1 (2, 16)

2. Glossa ad Vulgatam.

Glossa ord. in Prov. III, 5 6 (1, 1)
XXIX, 24 6 (5, 26)
Os. VIII, 12 10 (2, 16)
Marc. II, 27 12 (5, 37)
Rom. III, 5 7 (1, 1)
XIII, 1 2 (3, 34)
v. 3. 4 3 (5, 37)
Hebr. VII, 12 4 (1, 1)
interl. ad Genes. c. 4 (11 (5, 1)
Prov. V, 16 1 (4, 3)
Os. X, 12 14 (5, 36)
Dan. V, 11 1 (5, 36)
ep. Pauli ad Gal. V, 3 5 (1, 1)

3. Hermas. (c. 150.)

Pastor 3 (5, 13)

4. Cyprian. († 258.)

* ep. 67 c. 3 12 (1, 4)

5. Hilarius. († 366.)

de trinit. lib. IV. 5 (5, 36)

6. Pseudo Chrysost.

Opus imperf. ad Matth. hom. 32 1 (5, 37)

7. Hieronymus. († 410.)

ad Proverb. VI, 1 1 (3, 18)
in Parabol. XX, 21 4 (2, 16)
Matth. I, 18 3 (5, 36)
I, 25 4 (5, 36)
c. 14 6 (5, 10)
lib. III. c. 11 no. 72 *2 (2, 13)

8. Augustin. († 430.)

sup. Exod. qu. 84. 5 (5, 10)
Sermo CCCLVI 4 (3, 21)
de vera et falsa pen. 11 (5, 37)

9. Leo I. († 461.)

* Sermo XXII. c. 4 un. (2, 6)

10. Fulgentius Ruspensis († 533.)

de fide ad Petr. 3 (5, 6)

11. Greg. I. († 604.)

Homil. XVIII. 6 (2, 16)

12. Isidor. Hispal. († 636.)

sentent. III, 55 2 (5, 16)
ep. ad Ludifred. 1 (1, 16)
Etym. XI, 2 7 (4, 2)
XVIII, 15 10 (5, 36)
— 24 11 (5, 36)
— 25 12 (5, 36)

13. Beda. († 720.)

in Marc. IX, 41 9 (5, 37)
in Luc. VI, 36 7 (5, 37)

14. Hincmarus Rhemensis († post 882.)

Capit. c. 11 1 (3, 17)
c. 13 13 (5, 2)
c. 18 1 (3, 21)
c. 19 6 (3, 21)

15. Anastasius. († 887.)

vita Leon. IV. 2 (3, 4)
2* S. Zachariae 2 (5, 5)
* Steph. III. 1 (5, 7)

16. Ioan. Diaconus (IX. saec.)

vita Greg. IV, 32 2 (5, 18)

17. Capit. Angilrami.

* 1 (2, 13)
3 (3, 25)

18. Regino Prumensis

I, 379 2 (3, 16)

19. Burchard. Wormat. († 1023.) ed. Wasserschleben.

XIX, 5 2 (4, 4)
— 26 4 (5, 10)
— 27 9 (5, 1)
— 58 2 (5, 17)
— 104 1 (4, 16)

20. Ordo Romanus.

2 (1, 15)
un. (1, 17)
1 (1, 19)

21. Libri poenitentiales.

Poenit. Rom. 1 (5, 35)
7 (5, 31)
Poenit. Pseudo Theod.
† 6 (1, 4)
5 (5, 26)
1 (5, 17)
1 (5, 30)

E. LEGES SAECULARES.

1. Fontes iuris Romani.

Paul recept. sent. §. 1 VI, 13
Lib. I. 4 (5, 1)
Interpret. ad c. 2 Cod. Theod. IX, 7 5 (5, 13)
Nov. VII. c. 1. ap. Iulian. 4 (3, 11)
Epit. Iuliani Const. V. c. 23. 2 (3, 5)

2. Capitularia regum Francorum.

Capit. Verm. 753 c. 2 1 (4, 13)
— — — c. 5 1 (4, 20)
Capit. Ingelh. (809) c. 11 3 (3, 21)
c. 10 Capit. Hludov. 817 1 (3, 34)
Capit. Aquisgran. 817 c. 6 2 (1, 10)
c. 10 Const. Olonn. Loth. (825) 2 (3, 12)
c. 10 Cap. Wormat. (829) 2 (2, 18)
Cap. ap. Vern. (884) c. 6 1 (5, 14)
— c. 9 2 (5, 23)
— c. 12 2 (3, 15)

Lamberti 898 1 (3, 36)
— 5 (1, 16)
Const. Henrici Mon. LL. II, 41.* (1047) 1 (1, 35)
Ansegis. II, 30 1 (3, 16)
— I, 72 5 (3, 27)
Ben. Lev. I, 86 2 (5, 32)
Add. III, 87 11 (3, 22)

F. CAPITA INCERTA.

1 (1, 4)
*3 (1, 4)
2 (1, 8)
1 (1, 10)
3 (1, 15)
3 (1, 16)
2 (1, 16)
un. (1, 18)
†2 (1, 19)
3 (1, 19)
3 (1, 25)
4 (1, 25)
18 (2, 17)
4 (2, 18)
1 (3, 8)
1 (3, 11)
3 (3, 15)
4 (3, 16)
5 (3, 21)
1 (3, 24)
Ja. 5795 = 3 (3, 24)
14 (3, 26)
20 (3, 26)
21 (3, 26)
4 (3, 27)
3 (3, 33)
1 (4, 2)
4 (4, 2)
2 (4, 3)
1 (4, 4)
1 (4, 5)
1 (4, 21)
3 (5, 1)
3 (5, 2)
6 (5, 2)
16 (5, 2)
3 (5, 10)
13 (5, 10)
1 (5, 20)
1 (5, 21)
1 (5, 24)
1 (5, 32)
5 (5, 36)
6 (5, 36)
8 (5, 36)
10 (5, 37)

4. Bernardum canones ex collectionibus sumsisse constat, quibus iam Gratianus ut fontibus usus erat. Burchardi enim decretum eum novisse iam ex eo apparet, quod quinque ex illo canones se hausisse inscriptione (ex Brocardico[1]) testatus est. Sed etiam Gregorii I. registrum[2] et collectionem, quae Anselmo dedicata appellatur aliasque collectiones adhibuisse videtur, qua de re, cum omnes istae non satis nobis notae sint, certi quicquam affirmari non potest.

Canones, qui post Gratiani tempora confecti sunt, in paparum registris invenire potuit Bernardus, quem Romae commoratum esse Innocentii III. verba confirmant[3]. Et re vera multas libro suo inseruit decretales, quae in nulla alia collectione exstant[4], quasque ut exempli gratia c. 6. et 7. (3, 3.) originales eum inspexisse nobis traditum est[5].

Plurimae vero reperiuntur inter Paleas, et in collectionibus, quae Appendix Concilii Lateranensis, Lipsiensis, Bambergensis, Casselana nuncupari solent, quibus aut alia ex illis confecta hucusque nobis ignota Bernardum usum esse[6], iam eo probatur, quod verba decretalium, quae in istis omissa sunt, etiam apud hunc desunt, decretalesque eo modo dilaceratae sunt, cuius istarum compilationum scriptores exemplum iam praebuerant.

Inspicias, quaeso, tabulam[7] subsequentem, qua perspicitur in quibus collectionibus ex eis, quas supra memoravi, canones Bernardi inveni.

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
I. 1 a 1	I, 64	V, 171						
a 2					XLIX, 1			
a *3								
a 4								
a *5								
a 6								
a 7								
2 1				X, 11	XLVII, 12	LI, 11	XLI, 10	
2				VII, 18	XXXV, 18	XLII, 19	XXXII, 18	
3				VII, 9	XXXV, 9	XLII, 9	XXXII, 9	
4				XLI, 1	LI, 3	LII, 3	XLII, 3	
5					LI, 4	LII, 4	XLII, 4	
6				XLI, 8				
7				XLI, 9				
8				L, 61				
3 a 1								
2				XXIX, 3		XXVII, 2	XVII, 2	

1) Cf. quoque c. 2. (2, 18.), quod apud Bernardum ut apud Burchardum III, 150. *ex Conc. Matic.* inscriptum est, cum tamen ex Capit. Wormat. (829.) haustum sit, atque apud Reginonem I, 19. inscribatur: *Ex capit. Ludov. imper. c.* 7.

2) Cf. c. 2. (1, 1.); c. 10. 11. (1, 4.); c. 3. (2, 18.)

3) Ep. Innoc. III. in Reg. I, 324. ap. Bal.

4) Canones post Gratianum confecti, quos in nulla canonum collectione invenire mihi licuit sunt tales: 3. 4. (1, 5.); 9. (1, 9.); †2. (1, 19.); 2. 8. 9. (2, 1.); 1. (2, 5.); 8. (2, 9.); 6. 7. 8. 25. (2, 13.); 11. (2, 17.); 10. (2, 19.); 8. 44. 46. (2, 20.); 9. 10. (3, 1.); 6. 7. (3, 3.); 11. (3, 5.); 2. (3, 20.); 5. (3, 24.); 24. 28. (3, 26.); 4. (3, 31.); 6. 29. 30. (3, 33.); 2. (3, 35.); 1. (4, 1.); 10. (4, 2.); 4. 5. (4, 4.); 3. (4, 9.); 3. (4, 11.); 1. (4, 14.); 1. 2. (4, 15.); 4. (4, 16.); 2. (4, 17.); 1. (4, 19.); 3. (4, 21.); 3. (4, 22.); 18. 19. (5, 2.); 11. (5, 6.); 12. (5, 10.); 10—12. (5, 15.); 2. (5, 20.); 10. (5, 28.); 2. (5, 33.); 6. 15. (5, 34.); 13. (5, 37.)

5) Cf. Anton. August. ad c. 6. et 7. de cler. coniugat.: „ut testatur vetus interpres notans Bernardum Papien. huic concilium et auxilium praestitisse, ut has dispensationes obtineret."

6) In sola Appendice exstant: 6. 7. 8. (1, 2.); 5. (1, 15.); 3. (1, 21.); 22. (1, 20.); 8. 9. (1, 23.); 2. (1, 31.); 1. (1, 32.); 3. 5. (2, 1.); 2. (2, 12.); 8 (2, 19.); 45. 47. (2, 20.); 13. (3, 5.); 3. (3, 8.); 2. 4. 5. (3, 9.); 1. (3, 19.); 9. 10. (3, 22.); 7. (3, 24.); 5. (3, 25.); 27. 29. (3, 26.); 10. (3, 27.); 7. (3, 37.); 20. (4, 1.); 1. (4, 2.); 3. (4, 3.); 4. (4, 5.); 2. (4, 6.); 3. (4, 8.); 4. 5. (4, 13.); 3. (4, 16.); 7. 8. (4, 18.); 3. (4, 20.); 20. (5, 2.); 4. (5, 14.); 4. (5, 23.); 5. 6. (5, 29.); — in sola Collectione Lipsiensi: 1. (1, 4.); 1. 2. (1, 8.); 1. (1, 9.); 2 (1, 12.); 23. (1, 15.); 2. 3. 5. (1, 16.); un. (1, 17.); un. (1, 18.); 1. 3. (1, 19.); 4. (2, 1.); 5. (2, 13.); 2. (2, 14.); 26. (2, 20.); 2. (3, 1.); 4. (3, 5.); 3. (3, 9.); 4. 7. (3, 21.); 2. (3, 22.); 3. (3, 23.); 1. 16. 30. (3, 26.); 1. (4, 19.); 2. (4, 9.); 4. (4, 18); 10. (5, 6.); 11. (5, 34.); — in sola coll. Casselana: 2. (1, 8.); 3. (1, 13.); 4. (1, 23.); 7. (5, 26.); 9. (5, 36.)

7) a significat canonem ante Gratianum confectum esse.

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
I. 4 a 1					XXXI, 10			
a 2	I, 19	V, 73						
a *3								
a 4	I, 27				XXX, 15			
a †5								
a †6	I, 225		III, 19					
a †7	I, 30	V, 141	III, 20					
a †8	I, 55	V, 165	IV, 20					Palea Dist. 18 c. 1
a 9	I, 28				XXXI, 12			
a *10								
a 11								
a *12								Ans. VI, 73
a *13								
14				XL, 2	XXXI, 1	XL, 1	XXX, 1	
15					—	I, 1	—	
16					—	I, 2	—	
17				XL, 5	XXXI, 6	XL, 4	XXX, 4	
18				XL, 1	XXXI, 7	XL, 5	XXX, 5	
*19					XXXI, 8	XL, 6	XXX, 6	
a 20					XXXI, 18	XL, 8	XXXI, 8	
a 21					XXXI, 10	XL, 9	XXX, 9	
22					XXXI, 16			
5 *1					XXXI, 2	XL, 2	XXX, 2	
2					XXXII, 5	XL, 3	XXX, 3	
3								
4								
6 1				XXVI, 23	XVIII, 1	XXIX, 1	XIX, 1	
2				XXVI, 24	XVIII, 2	XXIX, 2	XIX, 2	
3				XXVI, 25	XVIII, 3	XXIX, 3	XIX, 3	
4				XXVI, 22	XIV, 5.	XXIV, 5	XIII, 5	
5				L, 3		XXIV, 6		
7 1				XXVI, 18	XI, 18	XXI, 26	XI, 10	
8 a 1					LII, 2			
a 2						XXX, 3		
3				XXV, 1	XIX, 1	XXX, 1	XX, 1	
4				XXV, 2	XIX, 2	XXX, 2	XX, 2	
5					XIX, 4	XXX, 4	XX, 4. 5	
6				XXV, 5	XIX, 5	XXX, 5	XX, 6	
*7				XXV, 4	XIX, 7	XXX, 7	XX, 7	
9 1					LII, 2			
2				XIX, 3		XXXIII, 3	XXIII, 3	
3				XIX, 4		XXXIII, 4	XXIII, 4	
4				XIX, 1		XXXIII, 1	XXIII, 1	
*5				XXIX, 2		XXXIII, 2	XXIII, 2	
6				XIX, 5		XXXIII, 5	XXIII, 5	
7				XIX, 6		XXXIII, 6	XXIII, 6	
8				XIX, 8		XXXIII, 8	XXIII, 7	
†9								
10				XIX, 9		XXXIII, 9	XXIII, 8	
11				XIX, 10		XXXIII, 10	XXIII, 9	
12						XXXIII, 11	XXIII, 10	
10 a 1	II, 28	VI, 129			XXI, 8			
a 2	II, 31	VI, 132		L, 56	XXI, 9			Palea Dist. 54 c. 6
a 3	II, 234	VI, 302			XXI, 10			
a 4								
5				XXVI, 19		XXX, 7	XIX, 4	
11 a 1	II, 36	VI, 137						Palea Dist. 54 c. 3
12 a 1				XXVI, 6	XI, 6	XXI, 10		
†2					XI, 21			
3				XL, 3	XXXI, 9	XL, 7	XXXI, 7	
13 a *1	II, 19	VI, 39			IXL, 2			
a 2	II, 33	VI, 134	III, 59					
2						XXI, 20		
14 1				XXVI, 20	XI, 19	XXI, 28	XI, 19	
15 a 1								
a 2					XXIII, 1			
a 3					XXXIII, 12			
4				XXIV, 2	XII, 2	XXII, 2	XII, 2	
5				XXXVI, 4				
16 a 1					XXIII, 6			
2					XXXIII, 7			
3					XXXIII, 8			
a †4	II, 237							
a 5					XXXIII, 9			
17 a 1					XXXIII, 10			
18 a 1					XXXIII, 11			
19 a 1					XXXIII, 12			
†2								
a 3					XXXIII, 13			
20 a 1								
2				XXX, 5		XXXI, 5	XXI, 5	
3				XXXIX, 6				
4				XXXIX, 2			XXII, 1	
6				XXXIX, 3			XXII, 2	
21 *1				VII, 1	XXXV, 1	XLII, 1	XXXIII, 1	
2				VII, 2	XXXV, 2	XLII, 2	XXXIII, 2	
3				VII, 3.4	XXXV, 3	XLII, 3	XXXIII, 3	
				XLI, 7				

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
I, 21 4				VII, 5	XXXV, 4	XLII, 4	XXXIII, 4	
5				VII, 6	XXXV, 5	XLII, 5	XXXIII, 5	
6				VII, 7	XXXV, 6	XLII, 6	XXXIII, 6	
7				VII, 8	XXXV, 7	XLII, 7	XXXIII, 8	
*8				VII, 10	XXXV, 10	XLII, 10	XXXIII, 10	
9				VII, 11	XXXV, 11	XLII, 12	XXXIII, 11	
10				VII, 12	XXXV, 12	XLII, 13	XXXIII, 12	
*11				VII, 13	XXXV, 13	XLII, 14	XXXIII, 13	
*12				VII, 14	XXXV, 14	XLII, 15	XXXIII, 14	
*13				VII, 15	XXXV, 15	XLII, 16	XXXIII, 15	
14				VII, 16	XXXV, 16	XLII, 17	XXXIII, 16	
15				VII, 17	XXXV, 17	XLII, 18	XXXIII, 17	
16				VII, 20	XXXV, 20	XLII, 21	XXXIII, 20	
17				VII, 21	XXXV, 21	XLII, 22	XXXIII, 21	
18				XLII, 1	XXXV, 22	XLII, 23	XXXIII, 22	
19				XLVI, 4	XXXV, 23	XLII, 24	XXXIII, 23	
20				XLVII, 3	XI, 20	XXI, 29	XI, 19	
21				L, 26		LVIII, 15		
22				VII, 22				
23				XLVIII, 3		XLII, 11		
22 1				XLIV, 3	XXXII, 1	XLI, 1	XXXII, 1	
23 1								
*2				XXXI, 4	XXXII, 2	XLI, 2	XXXII, 2	
a 3				XXXI, 7	XXXII, 3	XLI, 3	XXXII, 3	
a 4						XLI, 4		
5				XV, 21	XXXII, 5	XLI, 5	XXXII, 5	
6				XL, 55	XXXII, 3	XLI, 6	XXXII, 6	
7				XXXI, 1	XXXII, 10	XLI, 8	XXXII, 8	
*8				VII, 19				
*9				L, 29				
24 1				I, 21	c. 22	V, un.		
2				I, 22	c. 26	XII, 4		
25 a 1				XLIV, 1	LVI, 1	LV, 1	XLVIII, 1	
a 2								
a 3	XV, 14	XVI, 15						
a 4	XV, 23	XVI, 24						
a 5	I, 124	V, 224						
26 a 1								
a 2								
a 3								
4				XXVIII, 2	V, 1	XVII, 1	V, 1	
5				XXVIII, 4	V, 3	XVII, 3	V, 3	
6				XXVIII, 8	VI, 2	XVIII, 2	VI, 2	
27 a 1								
2				XXVIII, 3	V, 2	XVII, 2	V, 2	
3				XXVIII, 5	V, 4	XVII, 4	V, 4	
4				XXVIII, 6	V, 6	XXVII, 6	V, 5	
5				XXVIII, 10	VI, 3	XVIII, 3	VI, 3	
6					XIX, 7	XXX, 6	XX, 6	
28 1				I, 12		VII, 1		
29 a 1								
30 a 1								
31 1				L, 13				
2				XXII, 7				
32 1				XXIX, 7				
33 1				IXL, 5	VI, 6	XVIII, 6		
34 a *1								
a *2								
35 a *1								
a 2				XXIII, 1	XXXVII, 1	XLIV, 1	XXXV, 1	
3				XXIII, 2	XXXVII, 2	XLIV, 2	XXXV, 2	
4				XXIII, 3	XXXVII, 3	XLIV, 3	XXXV, 3	
5				XXIII, 4	XXXVII, 4	XLIV, 4	XXXII, 4	
6				XXIII, 5	XXXVII, 5	XLIV, 5	XXXV, 5	
7				XXIII, 6	XXXVII, 6	XLIV, 9	XXV, 7	
II, 1 a 1	I, 181	V, 297						
2								
*3				cf. X, 27				
*4					XXII, 4			
5				XLVII, 4				
6				XXVI, 4	XI, 4	XXI, 8		
7					XXIX, 5	XXX, 4		
8								
9								
2 a 1	II, 183	VI, 228			XLIII, 1			
a 2	XVI, 21							PaleaC.XIqu.1c.6
a 3					XLIII, 3			PaleaC.XIqu.1c.2
a 4	I, 68	V, 176			XLIII, 4			
a 5								
*6				I, 14	c. 9	XII, 18		
7				VIII, 7	XLV, 5	XLIX, 2		
3 a 1	II, 197	VI, 269						cf. C. II qu. 1 c.9 Palea
4 a *1								
2				XI, 1	XXXVI, 1	XLIII, 1	XXXIV, 1	
*3				XI, 2	XXXVI, 2	XLIII, 12	XXXIV, 2	
5 1								
6 a 1								

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
II, 7 a 1	II, 81.85	IV, 16						
8 a 1								
a 2								
9 1				XXII, 1	XXXIX, 1	XLV, 1	XXXVI, 1	
2				XXII, 2	XXXIX, 2	XLV, 2	XXXVI, 2	
3				XXII, 3	XXXIX, 3	XLV, 4	XXXVI, 3	
4				XXII, 4	XLIX, 4	XLV, 5	XXXVI, 4	
5				XXII, 5	XXXIX, 10	XLV, 6	XXXVI, 5	
6				XXII, 6	XXXIX, 11	XLV, 7	XXXVI, 6	
a 7								
8								
10 1				III, 1	XL, 1	XLVI, 1	XXXVII, 1	
2				XLI, 6	XL, 2	XLVI, 2	XXXVII, 2	
3				VII, 5	XL, 4	XLVI, 3	XXVII, 3	
4								
11 1				III, 4	XLI, 1	XLVII, 1	XXXIX, 1	
2				III, 3	XLI, 2	XXXVIII, 2	XLVII, 2	
12 a 1								
2				XXXVIII, 2				
13 a *1	II, 204	VI, 278	cf. IV, 89					cf. C. XI qu. 1 c. 9
a *2								
a 3								
a 4					XLIV, 2			
a 5					XLIII, 16			
*6								
7								
*8								
9				L, 47	I, 12			
10				VIII, 2	XLIII, 2	XLVIII, 1	XXXIX, 1	
11				VIII, 3	XLIII, 3	XLVIII, 2	XXXIX, 2	
12				VIII, 4	XLIII, 6	XLVIII, 3	XXXIX, 3	
*13				VIII, 6		XLVIII, 5		
14				VIII, 8	XLIII, 9	XLVIII, 6	XXXIX, 6	
15				VIII, 9	XLIII, 10	XLVIII, 7	XXXIX, 7	
16				VIII, 10	XLIII, 11	XLVIII, 8	XXXIX, 8	
17				VIII, 12	XLIII, 12	XLVIII, 9	XXXIX, 9	
18				VIII, 13	XLIII, 13	XLVIII, 10	XXXIX, 10	
19				VIII, 15	XLIII, 15	XLVIII, 12	XXXIX, 12	
20				VIII, 17	XLIII, 17	XLVIII, 13	XXXIX, 14	
21				VIII, 18	XLIII, 18	XLVIII, 14	XXXIX, 15	
*22				VIII, 19	XLIII, 19	XLVIII, 15	XXXIX, 15	
23				VIII, 22	XLIII, 20	XLVIII, 16	XXXIX, 16	
24					XLIII, 21	XLVIII, 17	XXXIX, 17	
25								
14 1				VII, 8	XXXV, 7	XLVIII, 5	XXXIII, 8	
2					XLV, 4			
3				VIII, 1	XLV, 1	XLIX, 1	XL, 1	
4				VIII, 7	XLV, 5	XLIX, 2	XL, 2	
*5				VII, 20	XLV, 6	XLIX, 3	XL, 3	
*6				VIII, 16	XLV, 7	XLIX, 4	XL, 4	
15 a 1								
2				VIII, 5	XLIII, 7	XLVIII, 4	XXXIX, 4	
*3				LXI, 5		LII, 1		
16 a 1								
a 2								
a *3	I, 131	V, 231						
a 4								
a 5	I, 161	V, 271						
a 6								
a 7								
a 8								
a 9								
a 10								
11				VIII, 14	XLIII, 14	XLVIII, 11	XXXIX, 11	
17 a 1								Pal. C. XXII qu. 5 c. 23 Ans. VI, 172
2				XVI, 4	XVII, 1	XXVIII, 1	XIX, 1	
3				XVI, 7	XVII, 2	XXVIII, 2	XIX, 2	
4				XVII, 1	XVII, 3	XXXVIII, 3	XIX, 3	
*5				XVII, 2	XVII, 5	XXVIII, 7	XVIII, 5	
6				XVII, 3	XVII, 4	XXVIII, 8	XIX, 6	
7				XVII, 5	XVII, 7	XXVIII, 9	XIX, 7	
*8				XVII, 6	XVII, 8	XXVIII, 10	XVIII, 8	
a 9				VII, 7	XVII, 9	XXVIII, 11	XIX, 9	
a 10						XXVIII, 4	XX, 5	
11								
18 a 1								
a *2	III, 150							
a 3								
? 4				XXXVIII, 7	XLVI, 3	L, 3	XLI, 3	
a *5				XXXVIII, 6	XLI, 4	L, 4		
6				XXXVIII, 1	XLVI, 1	L, 1	XLI, 1	
7				XXXVIII, 5	XLVI, 2	L, 2	XLI, 2	
*8				XXXVIII, 3	XLVI, 5	L, 5	XLI, 5	
9					XLVI, 6	L, 6	XLI, 6	
10								
19 a *1								
a 2					L, 5			

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
II, 19 a 3								
a 4								
a *5								
a 6								
7				XLIX, 12	XLVII, 41	LI, 37		
8				XXXVI, 2				
9				VI, 11	LIX, 21	LVIII, 11	L, 10	
10								
20 1				X, 1	XLVII, 1	LI, 1	XLII, 1	
2				X, 2	XLVII, 2	LI, 25	XLII, 24	
3				X, 4	XLVII, 3	LI, 3	XLII, 2	
4				X, 5	XLVII, 4	LI, 4	XLII, 3	
5				X, 6	XLVII, 5	LI, 5	XLII, 4	
6				X, 15	XLVII, 7	LI, 8	XLII, 7	
7				X, 7	XLVII, 6	LI, 6	XLII, 5	
8								
9				X, 8	XLVII, 9	LI, 7	LXII, 6	
10				X, 9	XLVII, 10	LI, 9	XLII, 8	
11				X, 10	XLVII, 11	LI, 10	XLII, 9	
12				X, 11	XLVII, 12	LI, 11	XLI, 10	
13				X, 12	XLVII, 13	LI, 12	XLII, 11	
14				IXL, 5	VI, 6	XVIII, 6		
15				X, 13	XLVII, 14	LI, 13	XLII, 13	
16				X, 14	XLVII, 15	LI, 14	XLII, 14	
17				XXXVI, 5	XXXV, 3	LII, 3		
*18				X, 16	XLVII, 16	LI, 15	XLII, 15	
*19				X, 17	XLVII, 18	LI, 17	XLII, 16	
20				X, 19	XLVII, 19	LI, 18	XLII, 17	
*21				X, 20	XLVII, 20	LI, 19	XLII, 18	
22				X, 21	XLVII, 21	LI, 20	XLII, 19	
23				X, 23	XLVII, 22	LI, 21	XLII, 20	
*24				X, 24	XLVII, 23	LI, 22	XLII, 21	
*25				L, 30	XLVII, 31	LI, 29	XLII, 28	
*26					XLVII, 17			
27				L, 54	XLVII, 25	LI, 23	XLII, 22	
28				X, 2	XLVII, 2	LI, 25	XLII, 24	
29				X, 28	XLII, 29	LI, 27	XLII, 26	
30				X, 29	XLVII, 30	XXVIII, 6	XLII, 27	
31				VII, 20	XLVII, 31	LI, 28	XLII, 28	
32				L, 53	XLVII, 32	LI, 30	XLII, 30	
*33				XXVIII, 14	XLVII, 33	XVIII, 7	XLII, 30	
*34				X, 31	XLVII, 34	LI, 31	XLII, 31	
*35				X, 32	XLVII, 35	LI, 32	XLII, 32	
*36					XLVII, 36	LI, 33	XLII, 33	
37					XLVII, 37	LI, 34	XLII, 36	
38					XLVII, 38	LI, 35	XLII, 37	
39				XLVII, 7	XLVII, 39	LI, 36	XLII, 37	
*40				XLIX, 13	XLVII, 40	LI, 37	XLII, 34	
41				XXXI, 2. 3	XLVII, 43	LI, 38	XLII, 39	
42				I, 6	c. 14	VIII, 1		
43					XLVII, 2	XXX, 4		
44								
45				X, 18				
46								
*47				XLIX, 1				
21 1				XLIV, 10	LI, 2	LII, 2	XLIV, 2	
2				L, 16		XLV, 3		
III, 1 a 1	III, 102	II, 137			{ XXIV, 2 XXV, 2 }			
a 2					LII, 2			
a 3								Ans. X, 53; D. 23 c. 23
a 4	II, 174	VI, 265						
a *5	II, 208	VI, 283			XI, 22			
a 6	VIII, 97	VII, 115						
a 7	II, 56	VI, 152						
8				I, 11	c. 18	XI, 2		
*9								
10								
2 a 1	II, 116	VI, 192			LXIII, 16			
a *2								
a 3								D. 81 c. 22 Palea
4				XVIII, 1	LXIV, 1	LXIII, 1	LVI, 1	
5				XVIII, 2		LXIII, 2	LV, 2	
*6				XVIII, 7	LXIV, 6	LXIII, 6	LV, 6	
7				XVIII, 8	LXIV, 7	LXIII, 7	LV, 6	
8				XVIII, 9	XLV, 8	LXIII, 8	LV, 8	
*9				XVIII, 10	LXIV, 9	LXIII, 9	LV, 9	
*10				XVIII, 11	LXIV, 10	LXIII, 10	LV, 10	
*11				XVIII, 15	LXIV, 14	LXIII, 14	LV, 14	
12					c. 20	XI, 1	c. 7	
3 1				XVIII, 2	LXIV, 2	LXIII, 2	LV, 2	
*2				XVIII, 3	LXIV, 3	LXIII, 3	LV, 3	
3				XVIII, 5	LXIV, 4	LXIII, 4	LV, 4	
*4				XVIII, 6	LXIV, 5	LXIII, 5	LV, 5	
5				L, 7				
*6								

		Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
III, 3	*7								
4 a	1	I, 79	V, 185						
a	2					XXIII, 28			
	3					c. 19	XII, 11		
	4				XV, 1	LII, 1	LIII, 1	XLV, 1	
5	1					LII, 2			
a	2					XXI, 6			
a	3								C. XVII qu. 4 c. 1 Palea
	4					XXI, 7			
	5					c. 4	XII, 8		
	6					c. 6	XII, 16		
	*7				XXX, 1	XXI, 1	XXXI, 1		
	8				XXX, 2	XXI, 2	XXXI, 2	XXI, 2	
	9				XXI, 3		XXXI, 3	XXI, 3	
	10				XXX, 4		XXXI, 4	XXI, 4	
	11								
	12				XIII, 1	XXIII, 1	XXXV, 1	XXV, 1	
	13				L, 9				
	14				XXXVIII, 1	XXIII, 21	XXXV, 17		
6 a	1					XXI, 5			C. VII qu. 1 c. 2
	2				XXVI, 15	XI, 14	XXI, 22	XI, 14	
	3				XXXVII, 4				
7	1				XXVIII, 11	VI, 4	XVIII, 4	VI, 4	
	*2				XXIV, 1	XII, 1	XXII, 1	XII, 1	
	3				XXIV, 2	XII, 2	XXII, 2	XII, 2	
8	1	cf. ad. 2 (1, 8)							
	2					c. 4	I, 3	c. 3	
	3*				XV, 11				
9 a	1	III, 170				XVI, 13			cf. C. XII qu. 1 c. 52
	2				XLVII, 5				
	3					XVI, 20			
	4				L, 18				
	5				L, 19				
10	1					c. 25	XII, 20	c. 17	
11 a	1	III, 24	III, 29						
a	2	XVI, 36	XVI, 37			XVI, 9			
a	3	III, 177	III, 238			XVI, 16			
a	4	II, 164	III, 183			XVI, 11			
a	5	III, 189	III, 249						cf. C. XII qu. 2 c. 39
a	6					XVI, 10			
	7				XXIX, 4		XXVII, 3		
	8				XXIX, 7		XXVII, 6		
12 a	1					XVI, 8			C. X qu. 2 c. 5 Palea
a	2					XVI, 7			C. X qu. 2 c. 6 Palea
13 a	*1		XVI, 291						
a	*2								
14 a	*1								
	*2				L, 35	LIII, un.	LIII, 24	XLVI, un.	
15 a	1								
a	2	II, 168	VI, 258						
a	3	XIX, 148	XV, 158						
	4					XXXV, 7	XLII, 7		
16 a	1	III, 165	III, 184			XVI, 14			
a	2	III, 171	III, 233			XVI, 12			
a	3	III, 173	III, 234			XVI, 17			
a	4	III, 174	III, 235			XVI, 18			C. XII qu. 2 c. 55 Palea
17 a	1	III, 104	II, 139						
a	2								
	3				XXIX, 1		XXVII, 1	XIV, 1	
18 a	*1								
a	*2								
a	3	II, 173	VI, 264						
	4					XXVII, 5	XLIV, 5	XXV, 5	
	5				XXIII, 6	XXVII, 6	XLIV, 6	XXV, 7	
19	1				XXIX, 9				
20 a	1								
	2								
	3				XXIX, 3		XXVII, 2	XVII, 2	
21 a	1	III, 118	III, 94			XX, 2			
a	2	III, 119	III, 95			XX, 3			
a	3	III, 121	III, 196			XX, 4			
a	*4					XXI, 1			
a	*5	III, 122	III, 96			XX, 10			Ans. ded. V, 145.
a	6	III, 123	III, 97			XX, 11			
a	7					XX, 12			
22 a	1								
a	2					XX, 16			
a	3								
	4					c. 17	VI, un.		
	5				XXIX, 8		XXI, 30		
	6				XXIX, 5		XXVII, 4	XVII, 3	
	7				XXIX, 6		XXVII, 5		
	8					XVI, 6	XXVII, 7	XVI, 7	
	9				L, 20				
	10				L, 8				
a	11	XV, 34	XVI, 35		XLIII, 5	XXXII, 9	XLI, 7		

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
III, 22 a 12								
a 13								
a 14								
23 a 1	I, 227				XX, 14			
a 2	II, 206	VI, 281			XX, 15			
a *3					XX, 13			
a *4								
24 a *1				XLIII, 4	XXIII, 25	XXXVI, 2	XXVII, 2	
a *2				XLIII, 1	XXIII, 26	XXXVI, 3	XXVII, 3	
a 3				XLIII, 2	XXIII, 27	XXXVI, 4	XXVII, 4	
a 4		VII, 150			XXIII, 28	XXXVI, 5	XXVII, 5	
5								
6				XLIX, 6	XXIII, 24	XXXVI, 1	XXVII, 1	
7				L, 63				
8								
25 a 1								
a 2	II, 92	II, 122						C. IX qu. 2 c. 4 Palea
a 3	II, 39	VI, 140						
*4						XIX, 8		
5				XXXVIII, 8				
26 *1					XXII, 5			
2				IV, 2	XXII, 1	XXXIV, 1	XXIV, 1	
3				IV, 3	XXII, 3	XXXIV, 2	XXIV, 2	
4				IV, 4	XXII, 6	XXXIV, 3	XXIV, 3	
*5				IV, 1	XXII, 7	XXXIV, 4	XXIV, 4	
6				XIII, 2	XXIII, 2	XXXV, 2	XXV, 2	
7				XIII, 16	XXIII, 7	XXXV, 3	XXV, 3	
*8				XIII, 3	XXIII, 8	XXXV, 4	XXV, 4	
9				XIII, 4	XXIII, 9	XXXV, 5	XXV, 5	
10				XIII, 5	XXIII, 10	XXXV, 6	XXV, 6	
11				XIII, 6	XXIII, 11	XXXV, 7	XXV, 7	
*12				XIII, 7	XXIII, 12	XXXV, 8	XXV, 8	
13				XIII, 8	XXIII, 13	XXXV, 9	XXV, 9	
*14				XIII, 9	XXIII, 14	XXXV, 10	XXV, 10	
*15				XIII, 10	XXIII, 15	XXXV, 11	XXV, 11	
*16					XXIII, 5			
17				XIII, 11	XXIII, 16	XXXV, 12	XXV, 12	
18				XIII, 12	XXIII, 17	XXXV, 13	XXV, 13	
*19				XIII, 13	XXIII, 18	XXXV, 14	XXV, 14	
*20				XIII, 14	XXIII, 19	XXXV, 15	XXV, 15	
*21				XIII, 15	XXIII, 20	XXXV, 16	XXV, 16	
*22					XXIII, 22	XXXV, 18	XXV, 18	
23					c. 9	XII, 19		
*24								
25				L, 40	XXII, 2			
26				XXVI, 21	XI, 17	XXI, 25		
27				L, 29				
28								
29				L, 39				
*30					XXI, 3			
27 *1				XXVII, 5	XV, 1	XXV, 1	XVI, 1	
2				XXVII, 6	XXVII, 6	XXV, 2		
a 3								
a 4	VIII, 3	VII, 26			XVI, 5			
a 5	VIII, 7	VII, 31			XVI, 4	XXVI, 5	XVI, 4	
a 6	VIII, 36	VII, 55	III, 197					
a 7								
8				XXI, 1	XVI, 1	XXVI, 1	XVI, 1	
9				XXI, 2	XVI, 2	XXVI, 3	XVI, 2	
10				L, 29				
11				L, 10		XXVI, 2		
28 1				V, 4	LVIII, 4	LVII, 5	L, 3	
2				V, 1	LVIII, 1	LVII, 1	L, 1	
3				V, 2	LVIII, 2	LVII, 2	L, 2	
4				V, 3	LVIII, 3	LVII, 3	L, 3	
5				V, 6	LVIII, 6	LVII, 7	L, 6	
6				V, 7	LVIII, 7	LVII, 8	L, 7	
7				V, 8	LVIII, 8	LVII, 9	L, 8	
8				V, 9	LVIII, 9	LVII, 10	L, 9	
*9				L, 30		cf. LVII, 4		
29 1				XXXV, 3	XXIII, 23	XXXIX, 2	XXVI, un.	
2				L, 15		XXXIX, 3		
30 a 1								
2					c. 13	XII, 1. 2		
31 a 1								
a 2					XXXIV, 1			
a 3					XXXIV, 2			
4								
32 a 1								C. XVI qu. 7 c. 2 Palea
2					c. 22	XII, 13	c. 10	
*3				XV, 24	LII, 28	LIII, 21	XLV, 21	
33 a 1	III, 42	III, 46			LII, 7			
a 2	III, 224	III, 283			LII, 8			
a *3	III, 239	III, 281			LII, 9			
4					c. 18	XII, 12	c. 23	
5					c. 8	XII, 17		

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
III, 33 *6								
7				XV, 1. 2	LII, 1	LIII, 1	XLV, 1	
8				XV, 4	LII, 3	LIII, 2	XLV, 2	
9				XV, 5	LII, 4	LIII, 3	XLV, 3	
10				XV, 6	LII, 5	LIII, 4	XLV, 4	
11				XV, 7	LII, 6	LIII, 5	XLV, 5	
12				XV, 3	LII, 13	LIII, 6	XLV, 6	
13				XV, 9	LII, 14	LIII, 7	XLV, 7	
*14				XV, 10		LIII, 8	XLV, 8	
15				XV, 12	LII, 17	LIII, 10	XLV, 10	
16				XV, 13	LII, 18	LIII, 11	XLV, 11	
17				XV, 14	LII, 19	LIII, 12	XLV, 12	
18				XV, 15	LII, 20	LIII, 13	XLV, 13	
*19				XV, 16	LII, 21	LIII, 14	XLV, 14	
20				XV, 171 XLVII, 1	LII, 22	LIII, 15	XLV, 15	
21				XV, 18	LII, 23	LIII, 16	XLV, 16	
22				XV, 19	LII, 24	LIII, 17	XLV, 17	
23				XV, 20	LII, 25	LIII, 18	XLV, 18	
*24				XV, 22	LII, 26	LIII, 19	XLV, 19	
25				XV, 23	LII, 27	LIII, 20	XLV, 20	
*26				L, 32	LII, 29	LIII, 22	XLV, 22	
27				L, 33. 34	LII, 30	LIII, 23	XLV, 23	
*28				XXVIII, 5	V, 5	XVII, 5		
29								
30								
34 a 1	III, 52	III, 55 XVI, 262		L, 43	XVI, 45			C. XXIII qu. 8 c. 25 Palea
a 2								
a *3								
a 4								
a 5								
6					c. 5.	I, 5. XII, 6. 7	c. 25	
7					c. 10	XII, 10		
8				XXVIII, 9	VI, 1	XVIII, 1	VI, 1	
9				XXVIII, 10	VI, 3	XVIII, 3	VI, 3	
10				II, 8	XI, 21	XXI, 30		
35 1					c. 24	XII, 15	c. 21	
2					XIX, 10			
3				XXIX, 2	XIX, 9	XXX, 8		
4	III, 30	III, 35						
36 a 1								
a 2								
a 3								
4					c. 7	III, 1	c. 6	
37 a 1	VIII, 90	VII, 103						
2				XXVII, 2	XIV, 2	XXIV, 2	XIV, 2	
3					c. 12	VII, 2		
*4				XXVII, 1	XIV, 1	XXIV, 1	XIV, 1	
5				XXVII, 3	XIV, 3	XXIV, 3	XIV, 3	
6				XXVII, 4	XIV, 4	XXIV, 4	XIV, 4	
7				XXVII, 7				
8				XXVI, 17	XI, 16	XXI, 24	XI, 16	
IV, 1 1								
*2				XLV, 5				
*3				VI, 2	LIX, 2	LVIII, 3	LI, 3	
4				VI, 12	LIX, 22	LVIII, 12	LI, 11	
5				VI, 18	LIX, 13	LVIII, 18	LI, 17	
6				VI, 20	LIX, 30	LVIII, 19	LI, 18	
7				VI, 4. 23	LIX, 34	LVIII, 22	LI, 21	
8				VI, 25	LIX, 36	LVIII, 24	LI, 43	
9				VI, 26	LIX, 37	LVIII, 25	LI, 24	
*10				VI, 31		LVIII, 29	LI, 28	
11				VI, 33 L, 43	LI, 47	LVIII, 31	LI, 30	
12				XLV, 6	LIX, 48	LVIII, 32	LI, 31	
13					LIX, 51	LVIII, 35	LI, 34	
14				L, 42	XLIX, 54	LVIII, 37		
*15					LIX, 55	LVIII, 38	LI, 36	
16				L, 30		LVII, 4		
17				L, 31		LVIII, 2		
18				XII, 8	LX, 8	LIX, 7	LII, 7	
19					LIX, 56			
20				VI, 21				
2 a 1				VI, 27				C. XXVII qu. 2 c. 18 Palea
a 2								C. XXXI qu. 2 c. 2 Palea
a *3				VI, 6	LIX, 17	LIX, 17	LI, 6	
a 4								
5				XII, 2	LX, 2	LIX, 2	LII, 2	
6				VI, 7	LIX, 4	LVIII, 5	LI, 4	
a 7					LIX, 8	LVIII, 8	LI, 7	
8				VI, 10	LIX, 20	LVIII, 10	LI, 9	
9				VI, 29	LIX, 40	LVIII, 27	LI, 27	
10								

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
, 2 *11				VI, 3	LIX, 3	LVIII, 4	LI, 3	
12				L, 41		LVIII, 37		
13				VI, 21				
14								
3 a *1								
a 2					LIX, 8			
3				L, 17				
a 1								C. XXVII qu. 2 c. 51 Palea
a 2	XIX, 5				LIX, 9			
3				VI, 8	LIX, 5	LVIII, 6	LI, 5	
†4								
†5								
†6				VI, 18	LIX, 29	LVIII, 18	LI, 16	
†7				VI, 17	LIX, 31	LVIII, 20	LI, 18	
†8				VI, 22	LIX, 32	LVIII, 21	LI, 19	
9				L, 41	LIX, 52	LVIII, 37	LI, 35	
5 a 1				VI, 5	LIX, 44			C. XXVII qu. 2 c. 8 Palea
a 2								
3				XXIX, 3		XXVII, 2	XVII, 2	
4				VI, 21				
6 1				XXVI, 21	XI, 17	LXIII, 11 XXI, 25	XI, 17	
2				L, 59				
*3				XVIII, 13	LXIV, 12	LXIII, 12	LV, 12	
*4				XVIII, 14	LXIV, 13	LXIII, 13	LV, 13	
*5				XLIX, 7	cf. LX, 9	LIX, 8	LV, 14	
6				VI, 9	XVI, 3	LVIII, 9	XVI, 3	
7				XLIV, 4	LIX, 50	LVIII, 34	LI, 33	
8				V, 10	LVIII, 13	LVII, 11		
7 1				VI, 1	LIX, 1	LVIII, 1	LI, 1	
2				VI, 13	LIX, 24	LVIII, 13	LI, 12	
3				VI, 16	LIX, 29	LVIII, 17	LI, 16	
8 1				XXXVII, 2	LXI, 1	LX, 1	LIII, 1	
2				XXXVII, 3	LXI, 2	LX, 2	LIII, 2	
3				L, 63				
9 1				XLV, 7		LXV, 1		
2					LIX, 45			
3								
0 a 1								
1 1				XXXII, 1	LXII, 1	LXI, 1	LIV, 1	
2				XXXII, 2	LX, 2	LXI, 2	LIV, 2	
3								
2 a 1								
3 a 1	XVII, 10							
*2				VI, 15	LIX, 27	LVIII, 16		
3				XII, 4	LX, 5	LIX, 4		
*4				L, 4				
*5				L, 5				
4 *1								
2				VI, 32	LIX, 46	LVIII, 30	LI, 29	
5 *1								
*2								
6 a 1	XIX, c.104							
*2				VI, 24	LIX, 34	LIX, 34	LI, 21	
3				L, 28				
*4								
7 a 1								C. XXXV qu. 6 c. 2 Palea
2								
3				VI, 28	LIX, 39	LVIII, 26	LI, 26	
8 1				XXXIII, 3	LXIII, 1	LXII, 1	LIV, 3	
2				XXXIII, 4	LXIII, 2	LXII, 2	LIV, 4	
3				VIII, 11	LXIII, 3	LXII, 3	LIV, 5	
4					LXIII, 4			
5					LXIII, 5	LXII, 4	LIV, 7	
6				XXXIII, 1	LXIII, 6	LXII, 5	LIV, 6	
7				XXXIII, 4				
8				L, 23				
19 1								
*2				VI, 30	LIX, 40	LVIII, 28	LI, 27	
*3				VIII, 23	LIX, 57	LVIII, 39		
4	cf. ad c. 8 (2, 13)							
20 a 1	VI, 41	X, 169						C. XXXI qu. 1 c. 6 Palea
2				L, 22		LVIII, 36		
3				L, 29				
4				VI, 14	LIX, 27	LVIII, 14	LI, 14	
5				L, 63		LVIII, 40		
*6				XII, 1	LX, 1	LIX, 1	LII, 1	
21 a 1				L, 46	LXV, 3	LXIV, 3	LVI, 3	
*2				XXXIII, 2	LXIII, 7	LXII, 6		
3								
22 1				IX, 1	LXIV, 1	LXIV, 1	LVI, 1	
2				IX, 2	LXIV, 2	LXIV, 2	LVI, 2	
3								

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
V, 1 a 1	I, 169	V, 279			LXII, 3			
a 2	II, 201				LXII, 5			
a 3					LXII, 4			C. III qu. 5 c. 14 Palea
a 4	XVI, 4	XVI, 291						
a 5								
a 6								
a 7		VI, 327	IV, 56					
a 8	I, 174	V, 292			XLII, 4			
a 9	XIX, c. 27				XLII, 6			
10				VIII, 8	XLIII, 9	XLVIII. 6	XXXIX, 6	
a 11								
12				L, 14				
13				L, 16		XLV, 3		
2 a 1					I, 16			
a 2	III, 110	III, 86						
a 3					I, 11	XIII, 11		
a 4					I, 13			C. II qu. 5 c. 14 Palea
a 5					I, 14			
a 6					I, 15			
7				II, 10	I, 9	XIII, 9	I, 8	
8					c. 10	XII, 9	c. 4	
9				II, 4	I, 1	XIII, 1	I, 1	
10				II, 13	I, 2	XIII, 2	I, 2	
11				II, 14	I, 3	XIII, 3	I, 3	
12				II, 15	I, 4	XIII, 4	I, 4	
a 13	XIX, 100				I, 6	XIII, 6	I, 5	
14				II, 12	I, 7	XIII, 7	I, 6	
15					I, 8	XIII, 8	I, 7	
16					I, 15	XIII, 10		
*17				XXVIII, 8	VI, 2	XVIII, 2		
18								
19								
20				L, 1				
21				XL, 4	I, 5	XIII, 5		
3 1					c. 17			
2				II, 1	II, 1	XIV, 1	II, 1	
3				II, 2	II, 2	XIV, 2	II, 2	
4				XXVIII, 1	II, 3	XIV, 3	II, 3	
4 1					c. 11	X, 1. 2		
2				II, 17	III, 1	XV, 1	II, 4	
3				II, 18	III, 2	XV, 2	II, 5	
5 a 1	IV, 88	I, 182			LV, 8			Dist. LIV c. 18 Palea
a *2					LV, 9			
a 3								
a 4								
5					c. 23	II, un.	c. 22	
6					c. 14	XII, 14	c. 13	
7								
6 a 1	I, 144	V, 257						
a 2								
a 3								
a 4								
5				XLIX, 20		XXXIX, 1		
6					c. 3	I, 3		
*7					XV, 3	XII, 3		
a 8								
a 9								
*10					LIV, 1			
11								
7 a *1								
2					c. 27	XII, 5		
8 1			cf. c. 6 (3,1)					
2				XXVI, 16	XI, 15	XXI, 23	XI, 14	
3				XXVI, 1	XI, 1	XXI, 1		
9 1				L, 12		XXXIX, 4		
2				L, 25		XXVIII, 5		
10 a 1								
a *2								
a 3	XI, 60. XIX, 5	XIII, 46		I, 28				C. XIII qu. 2 c. 32 Palea
a 4	XIX, 26				VIII, 9			
a 5		X, 53			VIII, 10			
a 6	XII, 16	XII, 73						
7				XXXV, 1	X, 1	LXIV, 5	X, un.	
8				XXVI, 7	XI, 7	XXI, 11		
9				XXVI, 12	XI, 13	XXI, 17	XI, 12	
10				XXVI, 14	XI, 12	XXI, 18	XI, 13	
11				L, 27		XXI, 19		
12								
13	XVII, 57							
11 1					c. 28	IV, un.	c. 15	
*2					VIII, 4	XX, 11. 12		
12 1				XXVI, 5	XI, 5	XXI, 9	XI, 5	
2				XXVI, 6	XI, 6	XXI, 10		
13 a 1								

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
,13 a 2					LIX, 13			
a 3								C.XXXIV qu. 1. 2 c. 7
a 4								
a 5	XVI, 37				XXII, 7			
6				L, 21		XXI, 7		
14 a 1	XI, 45	XIV, 109			VIII, 7			C. VI qu. 3 c. 5 Palea
2					c. 12	XII, 14		
3				L, 48		LIX, 9		
4				L, 24				
5				XXXIV, 1	VIII, 1	XX, 1	VIII, 1	
6				XXXIV, 2	VIII, 2	XX, 2	VIII, 2	
*7				L, 52	VIII, 3	XX, 3	VIII, 3	
15 1				XVI, 9	IX, 5	XX, 8	IX, 5	
2					c. 16	IX, 1	c. 12	
3				XVI, 1	IX, 1	XX, 4	IX, 1	
4				XVI, 3	IX, 2	XX, 5	IX, 2	
5				XVI, 5	IX, 5	XX, 6	IX, 3	
*6				XVI, 8	IX, 4	XX, 7	IX, 4	
*7				XVI, 10	IX, 6	XX, 9	IX, 6	
8				XVI, 2	IX, 7	XX, 10	IX, 7	
9				XX, 2	LV, 1	LIV, 2	XLVII, 6	
10								
11								
12								
16 a 1	XVI, 18				XLIV, 3			
*2	XVI, 12							cf. C. XI qu. 3 c. 80
a 3				XXVI, 3		XXI, 5		
17 a 1	XI, 26	XI, 52						
a *2	XIX, 58				XXVIII, 2			
3				L, 6		XXI, 6		
18 a 1				XLVIII, 2				
a 2								
3				XXVIII, 12	VI, 5	XVIII, 5	VI, 5	
19 a 1								
20 a 1								
2								
21 a 1	II, 190	VI, 235						
a 2								
3				XXVI, 11	XI, 11	XXI, 16]		
22 a 1	II, 116	VI, 288 XIII, 30	III, 167					D. 34 c. 2 Palea
a 2	II, 214	VI, 289						D. 34 c. 3 Palea
23 a 1					XI, 32			
a 2					XI, 31			
3				XXVI, 10	XI, 10	XXI, 15	XI, 10	
4				L, 51				
24 a 1					XXXII, 6			
2				L, 62		XXI, 2		
25 1				XXVI, 9	XI, 9	XXI, 14	XI, 9	
26 a 1								
a *2		XVI, 351	V, 74					
a *3								
a 4	XI, 59	XIII, 45		XXXIV, 2				C. XIII qu. 2 c. 31 Palea.
a 5	XI, 56	XIII, 52						
a 6								
7						XXI, 21		
27 1				II, 7	IV, 2	XVI, 2	III, 2	
2				XXIV, 4	XII, 24	XXII, 4	XII, 4'	
3				XXIV, 3	XII, 3	XXII, 3	XII, 3	
4				XXIV, 5 XXX, 8	XII, 5	XXII, 5		
28 a 1	I, 32	V, 107.143						
a 2								
3					c. 22	XII, 13	c. 10	
4				XLIV, 6	XII, 1	XXIII, 1	XIII, 1	
*5				XLIV, 8	XIII, 2	XXIII, 2	XIII, 2	
6				XXXI, 5	XII, 3	XXIII, 3	XIII, 3	
*7				XLIV, 9	XIII, 4	XXIII, 4	XIII, 4	
*8				XLIV, 7	XIII, 5	XXIII, 5	XIII, 15	
9				XXXVIII, 4				
10								
29 a 1	II, 81	VI, 226			XXXVIII, 2			
a 2	VIII, 50	VII, 68			XXXVIII, 1			
a 3	IX, 32	VIII, 170						
4				L, 57	XXXVII, 7			C. II qu. 5 c. 17 Palea
5				L, 50				
6				VIII, 21				
7	cf. ad c. 4. (1, 23)							
*8				L, 65		XXI, 12		
30 a 1	cf. XVI, 19 VI, 7				XXXVIII, 4			C. II qu. 5 c. 15 Palea
a 2								C. XVII qu. 1 c. 24 Palea

	Burch.	Ivo Decr.	Ivo Pan.	Appdix	Lips.	Cass.	Bamb.	
V, 31 a 1								
a *2								
a 3								
a 4								
a 5								
a 6								
a 7	XIX, 136	XV, 146						
32 a 1								
a 2	cf. VI, 7	X, 136						C. XVII qu. 4. c. 26 Palea
3				II, 3	IV, 1	XVI, 1	III, 1	
4				II, 11	IV, 4	XVI, 4	III, 4	
5				III, 2	XL, 4			
33 a 1								Ans. XI, 22
2								
3				XXXV, 4		LI, 33		
34 1	cf. c. 2 (4,5)							
2				XIV, 7	VII, 9	XIX, 9	VII, 7	
3				XIV, 8	VII, 10	XIX, 10	VII, 8	
4				XIV, 9. 10	VII, 11	XIX, 11	VI, 9	
5				XIV, 1	VII, 1	XIX, 1	VII, 1	
6								
7				XIV, 12	VII, 2	XIX, 2	VII, 2	
*8				XIV, 2	VII, 3	XIX, 3	VII, 3	
9				XIV, 3	VII, 4	XIX, 4	VII, 3	
10				XIV, 4	VII, 5	XIX, 5	VII, 4	
*11					VII, 6			
*12				XIV, 5	VII, 7	XIX, 61	VII, 5	
*13				XIV, 6	VII, 8	XIX, 7	VII, 6	
14				XIV, 11	VII, 12	XIX, 12	VII, 10	
15								
16				XIV, 13	VII, 13	XIX, 13	VI, 11	
35 a 1	cf. IV, 74	cf. I, 268	cf. I, 96	L, 45	XXIV, 3			C. I qu. 1 c. 60 Palea
a 2					XXIV, 1	XXXVII, 1	XXVIII, 1	
36 a 1								
a 2								
a 3								
a 4								
a 5								
a 6								
a 7								
a 8								
9						LVIII, 36		
a 10								
a 11								
a 12								
a 13								
a 14								
37 a 1								C. XXVII qu. 2 c. 4 Palea
a *2		cf. VI, 138						Ans. II, 82
a *3								
a 4								
a 5								
a *6								
a 7								
a 8								
a 9								
- 10								
a 11								
a 12								
13								
a 14								

Saepissime Bernardus unius decretalis diversas partes diversis inseruit titulis ac ea propter prima decretalis verba commemoranda esse putavit. Quae res fugit nonnumquam Jaffé, quare eandem decretalem interdum saepius suo inserui registro.

Falsas canonum inscriptiones quas in collectionibus invenit servavit Bernardus, subscriptiones, quae in eis semper desunt, numquam addidit; ille potissimum id videtur esse secutus, ut qui in aliis collectionibus exstant canones, eos secundum ordinem digereret atque sub titulis suis poneret.

5. Porro de editionibus huius libri. Antonius Augustinus[1] de codicibus, quibus

1) Cf. quae hac de re disserit Laspeyres l. c. p. XV.: Editio princeps, quae sub hoc titulo: „Antiquae collectiones decretalium. Cum *Ant. Augustini* Episco. Ilerdensis notis," prodiit „Ilerdae apud Petrum Rob. et Ioannem a Villanova Anno MDLXXVI.," semel hucusque ex cura *Car. Labbaei*, qui Cuiacii atque Nic. Fabri codicum instituit collationem, novam nacta est recensionem. Nam quae inter A. Augustini Opera, Lucae 1769, Tom. IV. fol. prostat editio, repetita est ex Parisina A. 1609. sub tit.: „Antiquae collect. decret. cum Ant.

in edendis compilationibus usus sit, nihil fere protulit. Atque is in praefatione ad Gregorium Papam XIII. scripta se codices manu scriptos in Barcinonensis et Tarraconensis ecclesiarum bibliothecis invenisse declaravit, in notis ad primam compilationem compositis varietatem affert scripturae duorum codicum Barcinonensium, unius Tarraconensis, unius Romani. Sed cuius aetatis fuerint codices, quibusque signis signati ne verbo quidem commemorat, ita ut utrum servati sint isti codices nec ne, nemo hodie indicare possit. Post Antonium Augustinum praeter Iosephum Antonium de Riegger[1], qui novam breviarii editionem parare coepit neque tamen perfecit, nemo compilationi primae edendae operam navavit, ita ut mihi primo desiderium a tot tantisque iureconsultis latum explere contigerit.

6. Ego eosdem contuli codices, quibus in edenda Gregorianea collectione usus sum, iisdemque signavi signis. Sunt vero hi:

a) Cod. lat. Monac. 3879., primam usque ad quartam exhibet compilationem et a me *a* signatus est.

b) Cod. Friburgensis 361. a, *b* signatus est.

c) Cod. lat. Monacensis 6352., *c* signatus est.

d) Codex Fuldensis D. 5., *i* signatus est.

e) Cod. Lipsiensis 983., *k* signatus est.

f) Augustiniana editio a me *l* signata est.

Horum codicum, de quorum aetate in prolegomenis meae Gregorianae editioni praemissis disserui, non omnem quam inveni annotavi scripturae diversitatem. Eas solas recipiendas esse putavi lectiones, quae aut maioris momenti mihi esse viderentur, aut quae in pluribus codicibus essent.

Praeterea collati sunt:

Appendix Concilii Lateranensis in editionis Mansianae Conciliorum tomo XII. — signatus *O*.

Collectio Lipsiensis, sig. *P*. Collectio Bambergensis, sig. *Q*. Collectio Casselana[2], sig. *R*.

B. DE COMPILATIONE TERTIA.

1. Post Bernardi tempora complures canonum et decretalium collectiones factae sunt, de quibus Tancredus[3] in prooemio ad Compilationem III. scripto luculentissime disseruit, his usus uerbis: „*Post compilationem decretorum factam a Gratiano multae a Romana curia epistolae emanaverant, quas magister B., tunc praepositus, postmodum episcopus Papiensis, ad studentium utilitatem sub competentibus titulis collocavit, quaedam antiquiora interserendo, et vocatur compilatio prima. Et post illam compilationem aliae quaedam decretales a diversis apostolicis emanaverunt, quas magister Gilbertus ad instar primae compilationis sub titulis collocavit. Post illum vero magister Alanus suam similiter compilationem effecit, tandem magister Bernardus Compostellanus, archidiaconus in Romana Curia, in qua curia moram faciens aliquantum, de regestis domini Innocentii papae unam fecit decretalium compilationem, quam Bononiae studentes Romanam compilationem aliquanto vocaverunt.*“

Praeterea alias collectiones ante compilationem tertiam compositas commemorare licuit Tancredo, quas quidem aut silentio praetereundas putavit aut

Augustini Ep. Ilerd. et Iac. Cuiacii notis mendationibus;“ editionem vero Parisinam A. 1621. eandem atque hunc esse librum, novo tantum praeposito titulo, iam pridem admonuit *Schottius* ad *Douiatii* praenot. canon. (Mitav. et Lips. 1788.) Lib. IV. c. 16. not. 16.; Romae an re vera aut A. 1583., uti *Theinerus* in Comm. cit. p. 12. not. 81. ex recentioris bibliographi auctoritate adnotat, aut A. 1683, quem in *Struvii* biblioth. iur. selecta cap. 13. §. 10. video indicatum annum, altera evulgata sit editio, alii diiudicent. Ceterum ex Quartae compilationis et praefatiuncula et ipso contextu, quippe qui paginarum numeros in tribus primis haud obvios novosque exhibeat custodes, necnon ex notula notis ad Primam his verbis adiecta: „Cetera Tarracone, Deo auctore, pleniora edentur,“ satis me iudice patet, Ant. Augustinum quartam non eodem, quo tres priores, edidisse tempore, unde factum videtur, ut principis editionis exemplaria Quarta quandoque careant. Neque illud, licet quis pro quisquiliis possit habere, de ista editione, utpote rarissima, silentio mihi praetereundum esse videtur, in eo, quo ex Hamburgensi bibliotheca mihi licuit uti exemplari, alio eoque pallidiore atramento haec esse titulo subiecta: „Barcinone | Venales habentur apud Natalem Baresson, ad forum Regium | Anno 1592.“

1) Bern. Praep. Papiensis breviarium extravag. cum Gregorii IX. decretalium collectione ad harmoniam revocatum P. I. Friburgi 1779. 4to.

2) Ipsum Codicem conferre benevolentia praefecti ill. bibliothecae Casselanae mihi licuit.

3) Ap. Schulte, Gesch. u. Quell. d. kan. Rechts. I, 244.

superesse ignoravit, quae his temporibus in biblithecarum thesauris inventae sunt. Exstat enim Rainerii Pomposiani earum decretalium collectio, quas Innocentius III. inde ab. a 1198. usque ad a 1201. publicaverat, inventa est in Halensis bibliothecae codice Ye 80. quarumdam decretalium collectio, atque in Fuldensibus codicibus collectiones reperit Schulte, in quibus Alani et Gilberti compilationes multis canonibus auctae sunt.

At pergat Tancredus: *Verum*, inquit, *quia in ipsa compilatione quaedam reperiebantur decretales, quas Romana curia refutabat, sicut hodie quaedam sunt in secundis, quas curia ipsa non recipit, idcirco felicis recordationis dominus Innocentius papa III. suas decretales usque ad annum XII. editas per magistrum P. Beneventanum notarium suum in praesenti opere compilatas Bononiae studentibus compilavit. Post illarum receptionem magister Iohannes Galensis decretales omnium apostolicorum, qui praecesserant Innocentium de dictis compilationibus Gilberti et Alani extrahens quandam compilationem ordinavit, quae hodie mediae sive secundae decretales dicuntur.*

Quibus verbis plane probatur, post compilationem primam tertiam, post eam secundam confectam esse.

2. Tertiam compilationem qua ratione ductus Innocentius confici iusserit recte Tancredus exposuit; ao. 1210. a papa publici iuris facta est, et sic primum papatus auctoritate antecessoribus et iudicibus iuris libri traditi sunt, quin ipsis uti iuberentur aut collectiones privatorum opera confectae prohiberentur.

Bernardi Papiensis secutus est Petrus Beneventanus exemplum, cum suam quoque compilationem quinque libris distingueret, atque titulos sub quibus Bernardus collocaverat canones „competentes" esse ipse papa declararet. Attamen nonnulli additi sunt tituli, quorum rubricae apud Bernardum nondum inveniuntur, quidam praetermissi, cum decretales non praesto essent sub illis collocandae[1].

122 constat titulis, 489 capitibus compilatio III., quorum omnium XVII. tantum Raymundus in decretalium Gregorianearum collectionem recipere noluit, quique ita digesti sunt.

	tit.	cap.	non recept.
I.	1	5	
	2	13	
	3	7	
	4	5	
	5	4	
	6	19	
	7	3	
	8	5	1
	9	7	1
	10	1	
	11	1	
	12	1	
	13	2	
	14	2	
	15	1	
	16	2	
	17	1	
	18	11	
	19	5	
	20	6	
	21	5	
	22	2	
	23	3	
	24	4	
	25	4	
	26	1	
	26	120	2

	tit.	cap.	non recept.
II.	1	3	
	2	5	1
	3	5	
	4	1	
	5	4	
	6	5	
	7	3	
	8	2	1
	9	1	
	10	1	
	11	4	1
	12	14	
	13	4	
	14	2	
	15	13	1
	16	3	
	17	8	
	18	13	1
	19	13	
	20	3	
	20	107	5

	tit.	cap.	non recept.
III.	1	4	
	2	2	
	3	2	
	4	4	
	5	11	2
	6	1	
	7	4	1
	8	10	
	9	1	
	10	1	
	11	3	
	12	1	
	13	2	
	14	2	
	15	1	
	16	2	
	17	3	
	18	6	1
	19	3	
	20	1	
	21	3	
	22	1	
	23	5	1
	24	7	1
	25	3	
	26	5	
	27	2	
	28	2	
	29	1	
	30	5	
	31	3	
	32	1	
	33	7	1
	34	3	
	35	2	
	36	1	
	37	7	
	38	3	
	38	131	7

	tit.	cap.	non recept.
IV.	1	5	1
	2	2	
	3	1	
	4	1	
	5	1	
	6	2	
	7	1	
	8	2	
	9	4	
	10	4	1
	11	1	
	12	4	
	13	3	1
	14	3	
	15	3	
	16	1	
	16	38	3

	tit.	cap.	non recept.
V.	1	7	
	2	7	
	3	1	
	4	3	
	5	1	
	6	1	
	7	5	1
	8	2	
	9	2	
	10	5	
	11	4	
	12	3	
	13	1	
	14	4	
	15	1	
	16	9	
	17	6	
	18	1	
	19	1	
	20	2	
	21	17	
	22	10	
	22	93	1

	tit.	cap.	non recepti a Raym.
I.	26	120	2
II.	20	107	5
III.	38	131	7
IV.	16	38	3
V.	22	93	1
V.	122	489	18

1) Cf. indicem titulorum quem in fine libri posui.

3. Quos Petrus congessit canones in compilationibus antea confectis eosdem invenire ei licuit plurimos, tamen illum Innocentii registorum libros manibus versasse equidem crediderim. Nam cum Innocentius genuinis tantum suis decretalibus uti voluerit antecessores et iudices, nullo alio modo nisi inspectis registris ea de re certiorem se reddere potuit Petrus Beneventanus, cum Tancredo teste plurimae extravagarentur decretales paparum nomina prae se ferentes, quas illi numquam scripserunt.

Concedendum est tamen novas titulorum rubricas Petrum et ex Gilberti et ex Alani compilationibus hausisse[1], atque decretales saepissime ab eo dilaceratas eodem modo, cuius Rainerius exemplum iam praebuerat. Num ipsos canones ex illis excerpserit diiudicari plane non quit. Nam quamquam Petrus ausus est ipsa Innocentii verba nonnumquam mutare, quis scit eum hac in re Gilbertum, Rainerium aliumve secutum esse, cum illorum rari exstent codices, eorumque verba saepissime neque cum Innocentiano registro neque cum compilatione tertia nostra consentiant.

Quas congesserit Petrus Innocentii III. decretales ex tabula quam infra posui intellegi potest.

Potth. no. 4	2 (3, 26)	424	1 (1, 3)	1002	1 (5, 12)	1356	un. (4, 7)
11	1 (1, 13)	434	2 (3, 24)	—	1 (1, 21)	1368	9 (3, 5)
14	1 (3, 26)	440	un. (5, 15)	1013	4 (1, 24)	1401	15 (1, 6)
*22	2 (4, 1)	461	4 (2, 18)	1027	6 (1, 2)	1403	2 (5, 2)
24	1 (4, 1)	468	1 (5, 16)	1031	2 (3, 25)	1423	3 (1, 18)
31	un. (2, 9)	502	3 (3, 24)	1047	1 (1, 4)	1424	3 (3, 8)
36	1 (3, 24)	507	1 (4, 10)	1056	2 (1, 19)	1447	2 (3, 11)
41	2 (2, 16)	517	un. (3, 36)	—	3 (1, 9)	1457	1 (3, 17)
48	3 (3, 26)	534	2 (3, 5)	1066	un. (5, 9)	1479	1 (1, 34)
52	1 (1, 5)	535	1 (4, 2)	1067	un. (2, 10)	1480	2 (3, 28)
57	1 (1, 20)	549	1 (5, 21)	—	2 (2, 5)	1510	4 (2, 19)
59	8 (1, 2)	554	2 (2, 12)	1070	3 (5, 10)	1523	un. (3, 29)
71	1 (3, 5)	—	4 (5, 17)	1074	5 (1, 15)	1546	3 (1, 4)
88	5 (1, 1)	562	3 (1, 20)	—	1 (2, 19)	1547	2 (2, 11)
94	1 (3, 13)	568	5 (2, 18)	1091	7 (2, 18)	1560	3 (2, 6)
99	3 (3, 5)	569	2 (3, 30)	1101	2 (2, 3)	1620	6 (5, 21)
106	1 (4, 6)	575	2 (1, 8)	1107	4 (5, 21)	1638	2 (4, 8)
*115	1 (2, 18)	592	1 (5, 23)	1110	1 (1, 24)	*1646	5 (3, 24)
126	1 (3, 8)	*597	3 (2, 15)	—	2 (2, 1)	1647	8 (1, 6)
143	1 (3, 37)	603	2 (3, 37)	1111	6 (1, 6)	1648	2 (5, 17)
164	2 (5, 14)	604	2 (1, 3)	1112	8 (1, 7)	1653	19 (1, 6)
202	1 (5, 11)	608	1 (2, 17)	—	1 (1, 19)	cf. 1673	2 (5, 1)
230	6 (5, 23)	618	1 (3, 2)	1128	2 (1, 23)	1683	3 (2, 5)
234	1 (5, 2)	641	2 (1, 1)	—	3 (3, 21)	1692	4 (3, 8)
239	1 (1, 1)	643	1 (5, 4)	—	12 (5, 21)	*1696	1 (4, 13)
241	2 (1, 9)	652	6 (2, 18)	1137	2 (2, 13)	1707	3 (1, 19)
250	2 (1, 20)	656	4 (2, 15)	—	4 (3, 26)	1714	5 (3, 8)
252	1 (3, 20)	657	1 (1, 6)	1139	2 (4, 15)	1734	2 (3, 27)
267	2 (2, 18)	665	2 (1, 18)	1141	un. (3, 32)	1735	3 (1, 6)
271	1 (2, 12)	666	1 (2, 13)	1158	1 (5, 7)	1749	1 (1, 25)
273	1 (5, 1)	678	2 (3, 8)	1167	2 (5, 7)	—	2 (4, 12)
275	1 (3, 30)	684	1 (4, 14)	1173	4 (1, 9)	*1752	4 (4, 10)
292	3 (2, 18)	690	2 (5, 21)	1178	5 (2, 15)	—	3 (3, 1)
294	7 (1, 2)	693	1 (5, 17)	1180	2 (2, 7)	1764	5 (2, 19)
302	un. (3, 12)	700	1 (1, 14)	1181	3 (1, 24)	1778	5 (1, 21)
308	2 (1, 13)	—	3 (5, 21)	1182	1 (4, 9)	—	6 (2, 17)
*316	3 (1, 8)	703	4 (1, 20)	1184	3 (5, 11)	1779	5 (3, 33)
322	1 (3, 11)	716	1 (4, 15)	1186	5 (3, 5)	1795	1 (3, 4)
327	2 (1, 25)	720	2 (5, 16)	1194	2 (2, 8)	1796	1 (3, 19)
329	3 (4, 1)	730	10 (2, 18)	1195	2 (2, 6)	—	2 (5, 23)
338	1 (4, 12)	733	3 (1, 23)	1196	2 (1, 4)	1803	3 (5, 16)
351	11 (2, 19)	750	1 (5, 14)	1207	5 (3, 37)	1806	un. (3, 15)
352	3 (1, 5)	780	3 (5, 4)	1209	2 (4, 6)	1824	3 (5, 1)
353	9 (1, 2)	800	2 (2, 17)	1238	un. (4, 3)	1830	14 (5, 21)
365	2 (5, 11)	820	5 (5, 2)	1276	4 (5, 11)	1852	1 (3, 14)
367	10 (2, 19)	836	2 (1, 6)	1278	2 (1, 21)	*1861	3 (2, 2)
369	3 (2, 7)	852	3 (1, 6)	1279	2 (2, 19)	1865	un. (5, 18)
370	1 (2, 3)	868	3 (1, 3)	1285	3 (3, 7)	1877	7 (1, 6)
374	2 (5, 10)	879	1 (2, 6)	1310	3 (1, 1)	—	9 (2, 18)
377	un. (3, 10)	—	5 (2, 2)	1323	2 (3, 1)	1901	6 (2, 12)
382	1 (3, 1)	884	un. (4, 5)	—	3 (4, 14)	1902	2 (1, 8)
384	un. (2, 4)	888	3 (5, 2)	—	1 (5, 20)	1906	2 (4, 9)
390	2 (3, 31)	889	1 (3, 23)	1324	1 (2, 7)	—	un. (5, 5)
—	1 (1, 8)	—	2 (3, 2)	1325	2 (4, 14)	—	2 (5, 12)
—	un. (5, 19)	898	1 (2, 1)	—	4 (4, 12)	1941	7 (2, 12)
—	9 (5, 21)	—	2 (3, 23)	1326	5 (5, 21)	1942	3 (4, 9)
391	1 (2, 15)	919	2 (4, 10)	1327	5 (1, 9)	1946	10 (2, 15)
398	2 (2, 15)	942	4 (1, 5)	1328	4 (5, 7)	1947	7 (5, 21)
401	1 (5, 10)	946	1 (1, 23)	1329	1 (3, 27)	1951	4 (5, 16)
406	1 (1, 18)	947	1 (2, 5)	1337	un. (3, 22)	1956	3 (5, 23)
*420	4 (3, 5)	949	4 (1, 6)	1338	3 (2, 12)	1960	12 (1, 6)
421	7 (2, 15)	953	5 (1, 6)	1339	un. (4, 16)	1966	5 (1, 2)

1) Cf. Schulte Gesch. l. c. 1, 88.

1968	un. (4, 4)	*2519	1 (3, 18)	2821	1 (3, 7)	3342	11 (3, 5)
1991	2 (3, 3)	2521	4 (5, 10)	2824	10 (2, 12)	—	12 (2, 12)
1994	1 (3, 3)	2531	9 (1, 6)	—	un. (1, 21)	3362	17 (1, 6)
1997	8 (2, 15)	2532	2 (5, 4)	2834	5 (5, 16)	3387	13 (5, 21)
2000	4 (4, 9)	2549	10 (1, 6)	2836	un. (4, 11)	—	1 (5, 8)
2030	8 (2, 12)	2555	6 (3, 24)	2837	2 (2, 14)	3397	6 (1, 3)
2038	8 (5, 21)	2561	11 (1, 6)	—	3 (5, 17)	3442	2 (5, 8)
2062	4 (1, 2)	2565	un. (5, 3)	2860	2 (3, 4)	3449	9 (3, 8)
2108	9 (2, 15)	2588	4 (1, 4)	—	1 (1, 16)	3482	4 (1, 25)
2133	4 (1, 19)	2593	3 (4, 12)	—	4 (1, 21)	3503	6 (3, 33)
2134	4 (5, 2)	2609	9 (2, 19)	—	1 (3, 28)	3519	10 (1, 2)
2138	un. (1, 11)	2621	2 (3, 18)	2864	4 (3, 37)	3525	2 (3, 16)
2145	2 (1, 7)	2622	5 (2, 12)	2869	un. (1, 17)	3526	8 (2, 17)
2146	6 (3, 37)	2629	2 (3, 33)	2875	2 (1, 14)	5538	18 (1, 6)
2151	3 (3, 18)	2634	4 (4, 1)	—	2 (3, 34)	—	10 (1, 18)
2163	6 (1, 18)	2645	2 (2, 2)	2876	6 (5, 1)	3563	10 (3, 8)
2181	3 (2, 1)	2651	1 (3, 25)	2887	1 (2, 11)	3590	7 (1, 3)
2208	6 (2, 19)	2653	11 (5, 21)	2895	16 (1, 6)	3598	4 (2, 6)
2209	7 (3, 24)	2656	2 (1, 22)	2967	4 (3, 1)	3635	5 (3, 30)
*2215	5 (5, 7)	—	3 (2, 3)	2968	4 (1, 8)	3645	5 (1, 3)
2228	3 (2, 11)	—	7 (3, 5)	2977	2 (3, 38)	3649	5 (1, 8)
2240	7 (3, 8)	—	5 (4, 1)	2994	2 (1, 16)	3655	13 (2, 12)
2241	3 (4, 13)	—	3 (4, 10)	—	un. (5, 6)	3600	2 (5, 20)
2242	2 (2, 20)	2660	7 (5, 16)	2995	1 (1, 22)	3660	2 (3, 19)
2252	8 (3, 8)	2668	1 (3, 33)	2996	4 (1, 1)	—	3 (3, 19)
2270	11 (2, 12)	2669	4 (1, 18)	3001	5 (5, 17)	—	15 (5, 21)
*2274	1 (1, 9)	2672	4 (5, 1)	3012	6 (5, 16)	3661	12 (1, 2)
2319	4 (3, 33)	2674	9 (2, 12)	3053	4 (2, 5)	3662	4 (5, 14)
—	1 (3, 35)	2679	4 (1, 3)	—	4 (2, 13)	3663	11 (1, 18)
2328	5 (1, 4)	2681	5 (2, 17)	—	8 (3, 5)	3664	9 (1, 18)
2335	un. (3, 6)	—	2 (1, 24)	3061	3 (2, 20)	3665	5 (2, 3)
2342	8 (5, 16)	2692	2 (3, 35)	3064	3 (5, 14)	3666	16 (5, 21)
2350	3 (1, 2)	2693	10 (5, 21)	3077	6 (3, 18)	3668	17 (5, 21)
—	un. (1, 12)	2695	1 (3, 16)	3090	3 (3, 4)	3670	12 (2, 15)
—	7 (1, 18)	2696	3 (3, 34)	3093	9 (5, 23)	3671	13 (1, 2)
—	5 (1, 20)	2703	2 (3, 21)	3100	7 (5, 1)	3672	5 (3, 18)
—	3 (2, 13)	2706	3 (4, 15)	3101	3 (5, 12)	3673	7 (1, 9)
—	3 (2, 16)	2708	3 (3, 23)	3105	4 (3, 4)	3684	7 (3, 33)
—	3 (3, 11)	2712	3 (3, 38)	—	5 (5, 10)	3692	3 (1, 7)
—	4 (3, 18)	2714	un. (3, 9)	3110	8 (5, 23)	3698	3 (3, 25)
—	5 (3, 23)	2717	un. (1, 10)	3117	un. (1, 15)	3704	12 (2, 12)
—	4 (3, 30)	2722	13 (2, 15)	3120	11 (2, 18)	3718	10 (5, 23)
—	9 (5, 16)	2724	3 (3, 37)	3122	4 (3, 7)	3865	5 (1, 18)
2376	1 (2, 8)	2725	3 (3, 30)	3123	3 (3, 31)	3866	5 (2, 6)
2381	un. (5, 13)	2729	2 (3, 13)	3124	7 (3, 37)	3867	4 (2, 12)
*2389	4 (3, 23)	2737	3 (5, 7)	3164	5 (5, 23)	3868	7 (2, 19)
2403	1 (3, 31)	2738	3 (1, 21)	3168	11 (2, 15)	—	4 (5, 23)
2409	1 (1, 2)	2740	1 (3, 38)	3170	4 (2, 11)	3869	3 (3, 17)
2412	8 (2, 19)	2749	un. (5, 22)	3173	13 (2, 18)	3870	7 (5, 2)
2414	2 (3, 17)	2754	6 (3, 5)	3231	2 (3, 14)	*3871	10 (3, 5)
2417	4 (2, 3)	2763	4 (3, 24)	3233	6 (1, 9)	3880	1 (4, 8)
2421	2 (1, 2)	2769	4 (2, 2)	3235	6 (5, 2)	Po. 4157	prooem.
2446	8 (2, 18)	—	7 (2, 17)	3245	12 (2, 19)		1 (2, 16)
2447	6 (2, 15)	2775	2 (4, 2)	3249	6 (1, 20)		3 (2, 17)
*2450	2 (4, 13)	2785	1 (2, 2)	3251	8 (1, 18)		3 (2, 19)
2467	7 (5, 23)	2787	1 (2, 14)	3268	6 (5, 17)		2 (3, 7)
2472	14 (1, 6)	2806	1 (3, 21)	3269	13 (2, 19)		5 (3, 26)
2505	6 (3, 8)	2812	4 (2, 17)	3305	11 (1, 2)		3 (3, 33)
2516	5 (5, 1)	2813	1 (2, 20)	3340	12 (2, 18)		

4. Post Antonii Augustini curas non iam edita est compilatio III. In mea editione codices adhibiti ita signati sunt:

a = Cod. lat. Monac. 3879. *d* = Cod. Grac. III, 138.
b = Cod. Grac. 374. *g* = Cod. Lips. 983.
c = Cod. Grac. III, 106. *h* = Edit. August.

Collectio Rainerii Pomposiani edita est a Baluzio inter epp. Innocentii III. I, 543 sqq. (Luccae 1762.)

C. DE COMPILATIONE SECUNDA.

1. Qua de causa Iohannes Galensis compilationem quam secundam appellare solemus congesisset recte Tancredus exposuit. Facta est collectio post annum 1210. et ante annum 1215., quia canones Concilii Lateranensis IV. ao. 1215. habiti non recepti sunt.

106 constat titulis, 330 (sunt 331; sed unus canon repetitus est) canonibus, quorum 88 Raymundus a Peñaforte in suam collectionem recipere noluit.

	tit.	cap.	non recept.
I.	1	1	1
	2	9	2
	3	7	2
	4	2	
	5	4	1
	6	2	
	7	2	1
	8	6	3
	9	5	1
	10	1	
	11	2	1
	12	3	1
	13	1	
	14	2	
	15	1	
	16	5	1
	17	1	1
	18	2	1
	19	1	
	20	2	
	20	59	16

	tit.	cap.	non recept.
II.	1	4	
	2	5	
	3	1	
	4	1	
	5	4	1
	6	1	
	7	5	1
	8	2	1
	9	2	
	10	4	
	11	1	
	12	5	
	13	3	
	14	3	
	15	3	1
	16	8	2
	17	3	2
	18	6	3
	19	19	8
	20	1	
	21	1	
	21	82	19

	tit.	cap.	non recept.
III.	1	1	
	2	2	1
	3	3	
	4	3	2
	5	2	
	6	5	3
	7	4	4
	8	1	
	9	2	1
	10	2	
	11	2	1
	12	1	
	13	2	
	14	2	1
	15	3	
	16	1	
	17	8	2
	18	6	2
	19	4	
	20	2	1
	21	4	2
	22	6	3
	23	2	1
	24	2	
	25	4	1
	26	5	2
	27	2	1
	27	81	28

	tit.	cap.	non recept.
IV.	1	8	1
	2	1	
	3	3	2
	4	2	1
	5	2	
	6	3	1
	7	4	1
	8	2	
	9	3	
	10	1	1
	11	2	
	12	5	3
	13	2	2
	14	2	
	15	1	
	15	41	12

	tit.	cap.	non recept.
V.	1	2	
	2	10	3
	3	1	1
	4	6	
	5	1	
	6	5	3
	7	1	
	8	2	
	9	3	2
	10	1	
	11	1	
	12	2	
	13	4	1
	14	2	
	15	1	1
	16	(1)	
	17	3	1
	18	15	1
	19	2	
	20	1	
	21	1	
	22	2	
	23	1	
	23	68	13

I.	20	59	16
II.	21	82	19
III.	27	81	28
IV.	15	41	12
V.	23	68	13
V.	106	331	88

cum unus canon bis receptus sit: 330 canones

2. Canones quos congessit ex eisdem hausit fontibus, ex quibus Bernardus Papiensis iam hauserat, ita tamen, ut quinque tantummodo reciperet conciliorum canones, tres decretales ante Gratianum scriptas, tres ab Hieronymo et Hincmaro Remensi confectos et ex Capitulo Francorum sumptos. Septem denique insunt Innocentii III. decretales, cum reliquae omnes ad Alexandrum III., Lucium III., Urbanum III., Clementem III., Coelestinum III. pertineant. Qua de re tabula subsequens lectorem certiorem reddet.

A. CONCILIORUM CANONES.

I. CONC. GALLICA.

C. Arel. VI. (813) c. 8. 1 (3, 6)
Turon. (1163) c. 2. 2 (3,17)
* — — c. 10. 1 (3,27)

II. CONC. GERMANICA.

Tribur. (895) 1 (4, 1)
Salegunstad. (1022) c. 2 2 (5, 22)

B. PAPARUM DECRETALES.

1. Gregor. I. (590—604.)

Ja. 746 1 (3, 18)
1117 9 (2, 17)

2. Eugen. III. (1145—53.)

* 2 (3, 6)

3. Alex. III. (1159—81.)

7767 1 (1, 6)
— 5 (2, 19)
*8456 1 (1, 5)
*8758 un. (5, 3)
*8819 1 (2, 18)
8823 un. (5, 7)
*8824 1 (2, 8)
8825 3 (2, 7)
8837 7 (2, 19)
8847 3 (5, 17)
8852 1 (1, 8)
8857—9 1 (4, 8)
8862 1 (2, 7)
8864 1 (1, 12)
— 1 (1, 14)
8870 1 (1, 9)
*8899 1 (3, 24)
8903 2 (5, 1)
8913 1 (1, 2)
8914 2 (3, 22)
8915 2¦(3, 21)
*8923 3 (2, 18)
8938 3 (2, 19)
8939 6 (2, 19)
8944 1 (3, 3)
8953 1 (1, 20)
*8954 2 (3, 11)
8956 2 (2, 18)
*8960 2 (3, 4)
*8971 1 (4, 7)
8978 2 (5, 2)
8983 2 (1, 20)
8998 4 (2, 7)
9000 5 (2, 12)
9007. 9253 1 (2, 17)
9083. 9015 1 (2, 16)
9021 3 (5, 2)
9028 1 (3, 4)
9035 1 (3, 15)
9039 1 (2, 2)
— 2 (5, 4)
9044 1 (2,15)
9052 2 (3, 3)
9077 3 (3, 17)
9091 2 (2, 16)
9101 1 (5, 14)
*9111 2 (2, 7)
*9132 3 (3, 21)
9135 2 (3, 15)
*9136 3 (2, 15)
9154 2 (2, 2)
9162 3 (1, 16)
9168 2 (1, 2)
9169 2 (2, 5)
9178 3 (2, 5)
9184 2 (4, 9)
*9199 1 (3, 7)
9210 4 (2, 1)
9212 1 (2, 14)
9232 2 (2, 12)
9236 2 (2, 15)
9240 1 (5, 13)
9247. 10262 1 (1, 16)
— — 3 (1, 5)
9249 1 (4, 9)
9250 un. (4, 15)
9254 1 (3, 14)
9256 1 (2, 10)
9260 un. (5, 21)
9264 1 (1, 18)
9266 1 (1, 3)
9268 1 (5, 19)
— 2 (5, 19)
9269 un. (5, 5)
9281 3 (1, 2)
— 1 (5, 2)
9320 3 (2, 2)
9331 1 (2, 19)
— 1 (5, 4)
9333 2 (3, 14)
9350 2 (2, 14)
9866 2 (4, 1)
9870 4 (4, 1)
* — 2 (1, 3)
(10261. 10266 non recte)
3 (1, 3)
* — 2 (1, 16)
— 2 (2, 1)
* — 1 (2, 5)
— 1 (2, 9)
— 2 (2, 19)
* — 4 (2, 19)
— 1 (3, 2)
* — 1 (3, 11)
— 1 (3, 21)
* — 1 (3, 22)
* — 3 (3, 22)
* — 4 (3, 22)
* — 5 (3, 22)
— 1 (3, 26)
* — 1 (4, 3)
* — 2 (4, 3)
— 2 (4, 7)
* — 1 (4, 13)
— 2 (5, 17)
— un. (5, 20)

4. Lucius III. (1181—85.)

*9568 2 (1, 9)
9577 1 (3, 25)
*9609 2 (1, 12)
*9654 8 (2, 19)
*9661 3 (2, 17)
*9664 2 (5, 13)
9666 1 (3, 1)
9667 1 (3, 23)
9671 4 (1, 16)
9673 3 (3, 26)
9674 4 (5, 2)
9679 4 (2, 18)
*9681 1 (5, 9)

9682 4 (1, 2)
9683 5 (1, 2)
*9684 6 (1, 2)
9686 2 (3, 27)
9687 4 (2, 2)
*9697 2 (3, 7)
9723 2 (3, 25)
* — 5 (3, 6)

5. Urban. III. (1185—87.)

9872 1 (3, 19)
*9884 3 (3, 25)
9887 4 (3, 26)
9889 2 (5, 9)
9890 3 (2, 16)
9891 1 (3, 13)

6. Gregor. VIII. (1187.)

*9983 7 (1, 2)
10011 4 (2, 16)
10015 2 (2, 10)

7. Clemens III. (1187-91.)

10023 un. (5, 23)
10130 3 (4, 1)
10166 2 (3, 24)
— 9 (5, 2)
10188 2 (2, 8)
10189 1 (5, 6)
10190 4 (2, 10)
*10192 4 (3, 6)
*10194. 10264 4 (3, 21)
*10195 1 (1, 1)
*10196 1 (3, 9)
10197 4 (5, 18)
10199 3 (3, 6)
10200 7 (5, 2)
10202 3 (1, 9)
10203 4 (1, 3)
10204 2 (1, 8)
10205 1 (2, 1)
10206 7 (1, 3)
*10207 2 (3, 26)
10208 14 (5, 18)
*10209 4 (5, 6)
*10210 4 (5, 4)
10211 11 (2, 19)
10212 2 (3, 13)
10216 8 (1, 2)
10220 1 (4, 14)
10222 1 (3, 5)
*10223 4 (3, 7)
10224 un. (5, 15)
*10225 3 (3, 7)
*10226 1 (3, 20)
10227. 10272 1 (2, 13)
— — 6 (5, 18)
10228 un. (5, 11)
10228. 10254 2 (5, 11)
10230 2 (4, 6)
10231 4 (3, 25)
10233 1 (5, 11)
10234 un. (1, 10)
*10236 9 (2, 19)
10237 6 (3, 22)
10238 2 (3, 5)
— 8 (5, 18)
*10240 5 (5, 6)
*10241 10 (2, 19)
10242 4 (2, 5)
*10243 2 (4, 13)
*10244 2 (4, 12)
*10245 6 (4, 1)
10246 un. (4, 2)
10247 1 (4, 5)
10248 3 (2, 12)
10249 4 (1, 9)
10250 3 (1, 8)
10251. 10683 2 (5, 6)
— — 5 (1, 3)
10252 5 (5, 4)
* — 8 (5, 2)
*10255 2 (5, 18)
10256 1 (5, 18)
10257 2 (1, 5)
*10258 2 (3, 23)
10260. 10448. 10740
5 (1, 16)
— 3 (2, 10)
— 6 (2, 16)
10261. 10266 un. (1, 19)
10263 5 (5, 2)
10265. 10721 2 (2, 13)
— — 3 (2, 13)
10267 3 (1, 18)
10268 5 (1, 9)
10269. 10710 16 (2, 18)
10270 6 (5, 4)
10273 5 (5, 18)
10274. 10739. 10678
3 (2, 1)
— 3 (5, 18)
*10275 5 (4, 12)
*10276 un. (4, 10)
10277 13 (2, 19)
10278 4 (4, 12)
10279 5 (2, 16)
10280 7 (4, 1)
10281 1 (4, 6)
— 6 (2, 18)
— 4 (4, 7)
10282 8 (4, 1)
— 1 (5, 17)
10285 un. (3, 12)
10286 5 (2, 18)
10287 3 (5, 6)
* 1 (1, 7)
3 (3, 18)
3 (4, 3)
* 1 (4, 12)
3 (5, 4)

8. Coelestin. III. (1191—98.)

10347 3 (3, 19)
10403 3 (3, 15)
10432 3 (1, 12)
10442 (non recte 10235)
1 (1, 4)
10442 1 (3, 10)
*10443 12 (2, 19)
10444 5 (3, 17)
10445 un. (2, 4)
— 2 (4, 14)
10446. 10743 14 (2, 19)
— — 10 (5, 18)
10447 7 (5, 18)
10448 un. (2, 21)
10740. 10742. 10448
un. (2, 6)
10495 2 (3, 9)
10671 2 (5, 14)
10672 un. (2, 20)
*10673 4 (1, 8)
*10675 un. (1, 17)
10676 13 (5, 18)
10677 2 (1, 11)
— 15 (5, 18)
*10679 15 (2, 19)
10680 17 (2, 19)
10681 2 (1, 18)
10682 4 (3, 19)
10685 5 (2, 7)
10686 7 (3, 17)
10689 1 (4, 11)
10690 2 (3, 10)
10691 3 (2, 14)
10693 4 (5, 13)
*10694 6 (3, 18)
10695 2 (1, 7)
*10696 8 (2, 16)
10697 2 (4, 11)
10698 10 (5, 2)
10700 5 (1, 8)
10701 3 (3, 3)
10702 5 (3, 18)
10704 un. (1, 15)
10706 11 (5, 18)
— 12 (5, 18)
10707 9 (5, 18)
10710 un. (2, 3)
*10711 3 (5, 9)
*10712 8 (3, 17)
*10713 19 (2, 19)
10717 4 (3, 17)
10718 6 (1, 3)
10720 un. (3, 8)
10721 2 (1, 14)
10722 5 (3, 26)
10723 3 (4, 7)
10724 1 (5, 8)
*10725 1 (1, 11)
*10726 2 (3, 2)
*10727 6 (1, 8)
*10728 1 (4, 4)
10729 un. (1, 13)
10730 9 (1, 2)
10732 1 (5, 1)
10733. 10735 2 (3, 20)
— 10735. 10734
2 (2, 9)
10733-35 4 (2, 12)
— — 3 (4, 12)
* — — 3 (4, 6)
— — 2 (4, 8)
— — 3 (4, 9)
— — un. (2, 11)
— — 2 (4, 4)
10736 2 (3, 19)
10737 5 (2, 2)
10738 2 (3, 11)
10741 2 (1, 4)
10746 un. (5, 10)
*10747 7 (2, 16)
10748 2 (4, 5)
*10749 18 (2, 19)
* 3 (3, 4)
* 6 (3, 17)
2 (5, 8)

9. Innocentius III. (1198—1216).

Po. 114 5 (4, 1)
185 3 (5, 13)
265 6 (5, 2)
500 un. (3, 16)
572 4 (3, 18)
609 2 (1, 6)
1695 4 (1, 5)

C. SCRIPTORES ECCLESIASTICI.

Hieronymus sup. Ezech. c. 16 1 (3, 17)
Hincmari Rhem. capit. 9 1 (5, 22)

Capit. reg. Francor.

Cap. Aquisgran. 809. c. 6 1 (2, 12)

3. Iohannem non ex ipsis paparum registris canones requisisse iam Tancredus testatur, quem non errasse subsequenti tabula probatur, qua indicare propositum mihi est, quinam compilationis II. canones apud Alanum et Gilbertum, in Appendice Concilii Lateranensis, in Casselana, in Lipsiensi, in ea quae Lucensis appellari solet, quamque edidit Mansius in Baluzii Miscell. t. III. p. 368 sqq., collectionibus exstent[1].

	Appdix	Luc.	Gilbert.	Gilb. auct.	Alan.	Alan. auct.	
I. 1. 1				1. 1, 1			
2. 1	XLI, 4			1. 1, 1			
2					7. 1, 3		
3							
4				3. 1, 1			
5				4. 1, 1			
*6					8. 1, 1		
*7	XLIX, 2				5. 1, 2		
8					1. 1, 2		
9					6. 1. 3		
3. 1				1. 1, 3			
*2					6. 1, 6		

1) Canones quos in nulla alia compilatione inveni sunt: 3. (1, 2.); 4. (1, 5.); 1. (1, 6.); 1. (1, 8.); un. (1, 13.); 4. (1, 16.); 1. (2, 1.); 2. (2, 9.); 5. (2, 12.); 3. (2, 14.); 8. (2, 16.); 2. (2, 19.); 2. (3, 14.); 1. 2. 6. (3, 18.); 3. (3, 21.); 4. 5. (3, 22.); 4. (4, 1.); 1. (5, 5.); 1. (5, 10.); 4. (5, 13.); 2. (5, 19.); 1. (5, 20.)

		Appdix	Luc.	Gilbert	Gilb. auct.	Alan.	Alan. auct.	
I, 3.	3					5. 1, 6		Lips. XXXI, 3
	*4				2. 1, 3			
	5				3. 1, 3			
	6				4. 1, 3			
	7				5. 1, 3			
4.	1		III, 174		1. 1, 4			
	2				2. 1, 4			
5.	*1	XXX, 7			1. 1, 5			
	2		III, 389		2. 1, 5			
	3	XLIX, 9			3. 1, 5			
	4							
6.	1							
	2				3. 1, 7			
7.	*1				1. 1, 8			
	2				2. 1, 8			
8.	1							
	2		III, 377		1. 1, 9			
	*3				2. 1, 9			
	*4		III, 374		3. 1, 9			
	5		III, 385		4. 1, 9			
	*6				6. 1, 9			
9.	1	L, 60	III, 374			1. 1, 7		
	*2	IXL, 14				1. 1, 7		
	3		III, 379		1. 1, 10			
	4				2. 1, 10			
	5				3. 1, 10			
10.	1				1. 1, 11			
11.	*1				1. 1, 12			
	2		III, 380			3. 1, 9		
12.	1		III, 374		1. 1, 13			
	*2	IXL, 8	III, 375. 378			2. 1, 9		
	3		III, 372		2. 1, 13	extr.tit.no.31		
13.	1							
14.	1	XLV, 1	III, 374		1. 1, 13			
	2				1. 1, 14			
15.	1				1. 1, 15			
16.	1	XXVIII, 15			2. 1, 15			
	*2				3. 1, 15			
	3	XLVIII, 1						
	4							
	5				4. 1, 15			
17.	*1				1. 1, 17			
18.	1				1. 1, 17			
	*2		III, 383. 386					
	3				3. 1, 18			
19.	1				1. 1, 19			Lips. XXXI, 3
20.	1					1. 1, 17		
	2					2. 1, 17		
II, 1.	1							
	2	XXXVI, 3						
	3				1. 2, 1			
	4	XXII, 9				3. 1, 17		
2.	1	XX, 2	III, 379		c. un. 2, 2			Cass. LIV, 2 Lips. LV, 2
	2	XLVI, 5				1. 2, 2		
	3					3. 2, 2		
	4					4. 2, 2		
	5					5. 2, 2		
3.	1		III, 372		c. un. 2, 3			
4.	1		III, 376		c. un. 2, 4			
5.	*1					1. 2, 3		
	2					2. 2, 3		
	3					3. 2, 3		
	4				c. un. 2, 5			
6.	1				c. un. 2, 6			
7.	1					1. 2, 7		Lips. XXXIX, 6
	*2					2. 2, 5		
	3					3. 2, 5		
	4					1. 2, 6		
	5				c. un. 2, 7			
8.	*1					1. 2, 7		
	2				c. un. 2, 9			
9.	1	L, 37			1. 2, 10			Cass. LV, 3
	2							
10.	1					1. 2, 9		
	2					2. 2, 9		
	3				1. 2, 11			
	4				2. 2, 11			
11.	1		III, 382		2. 2, 12			
12.	1					1. 2, 10		Burch. XVI, 35
	2					2. 2, 10		
	3				1. 2, 13			
	4		III, 381		2. 2, 13			
	5							
13.	1		III, 374		4. 2, 13			
	2				c. un. 2, 14			

		Appdix	Luc.	Gilbert	Gilb. auct.	Alan.	Alan. auct	
II, 13.	3				3. 2, 13			
14.	1	XLIX, 3	III, 373		1. 2, 15			
	2					1. 2, 11		
	3							
15.	1				2. 2, 15			
	2		III, 380		3. 2, 15			
	*3		III, 382					
16.	1	XXXIX, 4				1. 2, 12		
	2	XVII, 4				2. 2, 12		
	3		III, 379		5. 2, 6			
	4		III, 383		2. 2, 16			
	5		III, 368		1. 2, 16			
	6				3. 2, 16			
	*7				4. 2, 16			
	*8							
17.	1					1. 2, 13		
	2					2. 2, 13		Lips. XI, 8
	*3					3. 2, 13		
18.	*1	XLII, 2				6. 2, 13		
	*2					3. 1, 11		
	*3					4. 1, 11		
	4			App. 21				
	5		III, 377		1. 2, 17			
	6		III, 368		2. 2, 17			
19.	1	L, 36	III, 379		1. 2, 18			Lips. LV, 5; Cass. LIV, 5
	2							
	3	X, 25			2. 2, 18			
	*4				3. 2, 18			
	5					12. 1, 11		
	6		III, 375				tit. de appell. c. 3	
	7						tit. de appell. c. 4	
	8					13. 1, 11		
	*9				4. 2, 18			
	*10				5. 2, 18			
	11		III, 385		6. 2, 18			
	*12		III, 375		7. 2, 18			
	13				10. 2, 18			
	14		III, 377		8. 2, 18			
	*15		III, 386		9. 2, 18			
	16		III, 372		11. 2, 18			
	17		III, 383		12. 2, 18			
	*18					14. 1, 11		
	*19						additam.	
20.	1					1. 1, 12		
21.	1				c. un. 2, 19			
III, 1.	1	L, 38	III, 375		1. 3, 1			
2.	1					1. 3, 2		
	*2				1. 3, 2			
3.	1	XXX, 6				1. 3, 3		
	2					3. 3, 3		
	3					2. 3, 3		
4.	1					3. 3, 4		
	*2					1. 3, 4		
	*3				1. 3, 2			
5.	1				1. 3, 4			
	2		III, 384	2. 3, 4				
6.	1				1. 3, 5			
	*2				1. 3, 2			
	3		III, 385		3. 3, 5			
	*4		III, 384		4. 3, 6			
	*5	XLVII, 8				2. 3, 6		
7.	*1	XXXVII, 1				1. 3, 7		
	*2	XLVII, 10			1. 3, 6			
	*3		III, 384		2. 3, 6			
	*4					4. 3, 7		
8.	1		III, 369		c. un. 3, 7			
9.	*1				1. 3, 8			
	2				2. 3, 8			
10.	1				c. un. 3, 9			
	2					1. 3, 9		
11.	*1					1. 3, 10		
	2				c. un. 3, 10			
12.	1		III, 386		c. 1. 3, 11			
13.	1	L, 19						
	2		III, 375		2. 3, 11			
14.	*1				1. 3, 14			
	2							
15.	1				1. 3, 13			
	2				2. 3, 13			
	3		III, 375		c. un. 3, 15			
16.	1				c. un. 3, 16			
17.	1					4. 3, 14		

	Appdix	Luc.	Gilbert	Gilb. auct.	Alan.	Alan. auct.	
II, 17. 2	XXVI, 8			3. 3, 17			
3					1. 3, 14		
4		III, 386		1. 3, 17			
5		III, 375		2. 3, 17			
*6				4. 3, 17			
7				5. 3, 17			
*8					3. 3, 14		
18. 1							
*2							
3		III, 382		1. 3, 18			
4				4. 3, 18			
5				2. 3, 18			
*6							
19. 1		III, 376				lib. VI. c. 88	
2				2. 3, 19			
3				1. 3, 19			
4		cf. III, 390		3. 3, 19			
20. *1				1. 3, 20			
2		III, 381		2. 3, 20			
21. 1						1. 3, 16	
2						2. 3, 16	
*3							
*4		III, 383		1. 3, 21			
22. *1				1. 3, 22			
2	XLIX, 15				8. 3, 14		
*3					9. 3, 14		
*4							
*5							
6				2. 3, 22			
23. 1					1. 3, 15		
*2				1. 3, 23			
24. *1	XLVII, 2			1. 3, 24			
2		III, 376		2. 3, 24			
25. 1	XXVIII, 13				1. 3, 17		
2					4. 3, 17		
*3					2. 3, 17		
4		III, 388					
26. *1				1. 3, 26			
2					1. 3, 18		
*3							
4						2. 3, 2	
5					1. 3, 19		
27. *1	XXXI, 6	III, 382			3. 3, 19		
2					2. 3, 19		
V, 1. 1	XLV, 8				3. 4, 1		Lips. LIX, 26
2	XLV, 1			1. 4, 1			
3		III, 368					
4							
5				3. 4, 1			
*6				4. 4, 1			
7		III, 368		5. 4, 1			
8		III, 369		6. 4, 1			
2. 1				un. 4, 2			
3. *1					1. 4, 9		
*2	IXL, 10				2. 4, 1		
3		III, 370		1. 4, 3			
4. *1				1. 4, 4			
2		III, 381			1. 4, 4		
5. 1		III, 369		1. 4, 5			
2		III, 389		2. 4, 5			
6. 1		III, 368		1. 4, 6			
2		III, 386		2. 4, 6			
*3				3. 4, 6			
7. *1		III, 379		5. 4, 7			
2	L, 49			4. 4, 7			
3				1. 4, 7			
4		III, 368		2. 4, 7			
8. 1	XII, 6	III, 376			1. 4, 1		Lips. LX, 6; Cass. LIX, 5
2				un. 4, 8			
9. 1				2. 4, 11			
2		III, 376		3. 4, 11			Lips. LIX, 11; Cass. LXIV, 4
3		III, 381		1. 4, 11			
10. *1				un. 4, 10			
11. 1					1. 4, 12		
2					4. 4, 12		
12. *1				2. 4, 11			
*2				1. 4, 12			
3		III, 381		2. 4, 12			
4		III, 370		3. 4, 12			
*5				4. 4, 12			
13. *1				1. 4, 13			
*2				2. 4, 13			

		Appdix	Luc.	Gilbert	Gilb. auct.	Alan.	Alan. auct.	
IV. 14.	1				4. 4, 13			
	2		III, 370		3. 4, 13			
15.	1		III, 370		un. 4, 14			
V. 1.	1					1. 5, 1		
	2		III, 380		un. 5, 1			Lips. I, 17
2.	1		III, 378		1. 5, 1			
	2	XXXV, 2	III, 378		5. 2, 1			
	3	II, 9				1. 5, 2		Cass. XVI, 3
	4					2. 5, 2		
	*5				2. 5, 2			
	*6		III, 371		3. 5, 2			
	7		III, 378		4. 5, 1			
	*8				7. 5, 2			
	9		III, 376		6. 5, 2			
	10					3. 5, 2		
3.	*1					un. 5, 3		
4.	1	L, 36	III, 379		1. 5, 3			Lips. LV, 5; Bamb. XLVII, 5; Cass. LIV, 5
	2	XX, 2	III, 379			1. 5, 4		
	3	XX, 1				3. 5, 4		Lips. LV, 2; Bamb. XLVII, 2; Cass. LIV, 2
	4		III, 383		2. 5, 3			Lips. LV, 1; Bamb. XLVII, 2; Cass. LIV, 1.
	5				3. 5, 3			
	6							
5.	1					2. 5, 4		
6.	1		III, 368		1. 5, 5			
	2				2. 5, 5			
	*3				3. 5, 5			
	*4		III, 378		4. 5, 5			
7.	1							
8.	1				1. 5, 6	un. 5, 7		
	2		III, 370		2. 5, 6			
9.	*1				1. 5, 7			
	2				2. 5, 7			
	*3		III, 383		3. 5, 7			
10.	1							
11.	1				un. 5, 9			
12.	1		III, 384		1. 5, 10			
	2				2. 5, 10			
13.	1							
	*2					2. 5, 11		
	3		III, 371			1. 5, 11		
	4						—	
14.	1						—	Lips. XXXIV, 3
	2							
15.	*1							
16.	(1)[1]					un. 5, 13		
17.	1		III, 370		2. 5, 13			
	*2	L, 30			1. 5, 13			
	3						4. 5, 15	
18.	1				1. 5, 14			
	*2				3. 5, 14			
	3		III, 373		3. 5, 14			
	4		III, 369		4. 5, 14			
	5		III, 369		5. 5, 14			
	6		III, 374		6. 5, 14			
	7		III, 377		7. 5, 14			
	8		III, 384		8. 5, 14			
	9		III, 369		9. 5, 14			
	10		III, 377		13. 5, 14			
	11						—	
	12		III, 385		3. 5, 13			
	13		III, 373		10. 5, 14			
	14		III, 373		11. 5, 14			
	15		III, 380		12. 5, 14			
19.	1		III, 373					
	2							
20.	1							
21.	1						2. 6, 3	
22.	1							Burch. II, 104; Ivo Decr. VI, 181.
	2							Bamb. XXIX, un.; Cass. XXXVIII, 1
23.	1						ext. tit. 80	

4. Post Augustinum primus ego compilationem II. edendam curavi hisce usus codicibus manu scriptis:

1) cf. c. 2 (5, 8.)

a = Cod. Monac. lat. 3879.
b = Cod. Grac. 374.
c = Cod. Grac. III. 106.
d = Cod. Grac. III. 138.
g = Cod. Lips. 983.
i = Antonii August. ed.
S = Gilberti coll. Cod. Fuld. D. 14.
Sa = Gilb. coll. auct. Cod. Fuld. D. 5.
T = Alani coll. Cod. Fuld. D. 5.
Ta = Alan. auct. Cod. Fuld. D. 14.
U = Cod. Hal. Ye 80.
Luc. = Collectio Lucensis edita a Mansio in Baluzii Miscell. III, 368. (Luccae 1762.)

D. DE COMPILATIONE QUARTA.

1. Paulo post concilium Lateranense IV. ao. 1215 habitum collectio confecta atque statim in scholis et iudiciis adhibita est, cui quartae compilationis nomen inditum est.

69 constat titulis, 189 capitibus[1] quae quomodo digesta sint infra scripta tabula ostendit:

	tit.	cap.	non recept.
I.	1	2	
	2	5	
	3	11	1
	4	1	
	5	1	
	6	2	
	7	1	
	8	4	
	9	1	
	10	1	
	11	3	
	12	4	1
	13	3	
	14	2	
	15	1	
	16	2	
	17	1	
	18	2	
I.	18	47	2

	tit.	cap.	non recept.
II.	1	2	
	2	4	1
	3	3	
	4	2	
	5	1	
	6	3	
	7	6	
	8	1	
	9	3	
	10	3	2
	11	3	1
	12	5	
II.	12	36	4

	tit.	cap.	non recept.
III.	1	4	
	2	7	
	3	4	
	4	1	
	5	1	
	6	1	
	7	1	
	8	1	1
	9	7	
	10	1	
	11	1	
	12	2	1
	13	3	
	14	1	
	15	2	
	16	2	
	17	2	
	18	4	
	19	2	
III.	19	47	2

	tit.	cap.	non recept.
IV.	1	2	
	2	1	
	3	3	1
	4	1	
IV.	4	7	1

	tit.	cap.	non recept.
V.	1	5	
	2	6	
	3	1	
	4	3	
	5	2	1
	6	4	
	7	3	
	8	2	
	9	1	
	10	1	
	11	1	1
	12	8	1
	13	2	
	14	5	
	15	6	3
	16	2	
V.	16	52	6

I.	18	47	2
II.	12	36	4
III.	19	47	2
IV.	4	7	1
V.	16	52	6
V.	69	189	15

2. Praeter canones concilii quod supra memoravi decretales tantum insunt Innocentii III., qua de re tabulam consule subsequentem.

A. CONCIL. LATERAN. IV. (1215)

1	1 (1, 1)
2	2 (1, 1)
3	2 (5, 5)
4	1 (3, 16)
5	6 (5, 12)
6	5 (5, 1)
7	1 (1, 13)
8	4 (5, 1)
9	2 (1, 13)
10	3 (1, 13)
—	2 (5, 13)
11	un. (5, 3)
12	2 (3, 12)
13	2 (3, 1)
14	3 (3, 13)
15	3 (3, 1)
16	4 (3, 1)
17	2 (3, 15)
18	2 (3, 19)
19	1 (3, 17)
20	2 (3, 16)
21	2 (5, 14)
22	4 (5, 14)
23	8 (1, 3)
24	9 (1, 3)
25	10 (1, 3)
26	11 (1, 3)
27	4 (1, 8)
28	un. (1, 5)
30	5 (3, 2)
31	un. (1, 9)
32	6 (3, 2)
33	2 (3, 18)
34	4 (3, 18)
35	3 (2, 12)
36	4 (2, 12)
37	5 (1, 2)
38	2 (2, 6)
—	5 (2, 12)
—	4 (3, 2)
39	3 (2, 3)
40	un. (1, 15)
—	1 (1, 18)
—	2 (2, 4)
41	3 (2, 10)
—	7 (3, 2)
42	6 (2, 7)
—	5 (5, 14)
43	3 (2, 9)
44	un. (3, 5)
46	3 (3, 18)
47	5 (5, 15)
*49	6 (5, 15)
50	3 (4, 3)
51	un. (4, 2)
53	5 (3, 9)
54	6 (3, 9)
55	7 (3, 9)
57	7 (5, 12)
58	8 (5, 12)
59	un. (3, 6)
60	un. (5, 10)
62	2 (3, 17)
64	3 (5, 2)
65	4 (5, 2)
66	5 (5, 2)
67	6 (5, 2)
68	3 (5, 7)
69	1 (5, 4)
70	2 (5, 4)
71	3 (5, 4)

B. INNOCENTIUS III. (1198—1216.)

Po. 24	3 (5, 15)
37	un. (3, 7)
60	9 (5, 13)
66	2 (3, 13)
222	1 (2, 3)
268	un. (3, 4)
339	1 (5, 6)
377	3 (1, 11)
395	2 (5, 8)
*495	3 (2, 11)
*496	1 (3, 12)
532	1 (5, 8)
549	1 (1, 6)
571	3 (1, 3)

1) Raymundus praetermisit 15.

835	2 (1, 11)	3886	1 (5, 16)	4598	3 (5, 12)	5030	2 (1, 14)
898	4 (3, 9)	3916	3 (5, 1)	4603	un. (3, 14)	5031	1 (1, 11)
919	1 (1, 14)	3918	2 (1, 8)	4614	3 (2, 7)	5032	2 (1, 12)
933	1 (2, 4)	3981	un. (1, 17)	—	un. (4, 4)	5033	2 (5, 15)
1376	5 (2, 7)	3989	1 (3, 2)	—	2 (4, 1)	5034	un. (1, 4)
1543	2 (2, 3)	4006	1 (2, 2)	—	2 (3, 9)	5035	1 (1, 6)
*1806	un. (5, 11)	—	2 (2, 9)	4628	2 (5, 1)	5036	3 (1, 8)
*1858	4 (2, 2)	—	1 (3, 9)	4722	3 (2, 2)	5037	2 (5, 2)
2075	2 (1, 16)	4072	1 (1, 2)	—	1 (3, 15)	5038	1 (5, 7)
2079	1 (1, 12)	—	1 (1, 8)	4820	un. (1, 10)	5039	2 (5, 7)
2337	2 (1, 6)	—	3 (1, 12)	—	5 (5, 12)	*5040	2 (5, 12)
2470	un. (3, 11)	4110	2 (3, 2)	4844	4 (2, 7)	*5040	1 (5, 15)
*2481	7 (1, 3)	4136	2 (2, 6)	4847	3 (3, 2)	5041	4 (5, 12)
*2700	4 (1, 12)	4163	un. (1, 7.)	*4956	2 (2, 10)	5298	3 (3, 9)
3004	5 (1, 3)	4164	1 (2, 6)	4989	2 (1, 3)		4 (1, 2)
3018	1 (2, 1)	4174	un. (5, 9)	*5002	1 (2, 10)		2 (2, 1)
3360	4 (1, 3)	4312	4 (5, 6)	*5009	1 (5, 5)		2 (2, 7)
3656	2 (5, 16)	4337	1 (3, 19)	5018	3 (3, 3)		2 (2, 9)
*3753	1 (4, 3)	4360	2 (3, 3)	5020	4 (3, 3)		1 (3, 1)
3757	2 (5, 6)	4379	1 (4, 1)	5021	1 (5, 2)		1 (3, 3)
3775	1 (2, 12)	—	3 (5, 6)	5023	2 (2, 11)		2 (4, 3)
3791	un. (2, 5)	4400	2 (1, 2)	5023	2 (2, 12)		1 (5, 1)
3792	1 (3, 13)	4401	1 (5, 12)	5026	3 (1, 2)		1 (5, 14)
3872	un. (2, 8)	1523	un. (3, 10)	5027	1 (1, 3)		3 (5, 14)
3886	1 (3, 18)	4580	6 (1, 3)	*5028	un. (3, 8)	*	4 (5, 15)
—	2 (2, 2)	4587	1 (2, 11)	5029	1 (2, 7)		

3. Ad editionem meam, quae post Augustinianam prima est, hi adhibiti sunt codices:

a = Cod. lat. Monac. 3879.
b = Cod. Grac. 374.
c = Cod. Grac. III. 138.
d = Cod. Grac. III. 106.
g = Cod. Lips. 908.
h = Ed. Augustiniana.

E. DE COMPILATIONE QUINTA.

1. Anno 1226. Honorius Papa III. novam decretalium compilationem ad Tancredum transmisit, *ut eis solemniter publicatis absque ullo scrupulo dubitationis utaris et ab aliis recipi facias tam in iudiciis quam in scholis.*

Quisnam iussu papae eam congesserit ignoramus.

94 titulis constat, 223 capitibus, quorum 91 a Raymundi recepta non sunt, ut tabula subsequens indicat.

lib.	tit.	cap.	cap. non recepta.
I.	1	7	4
	2	3	2
	3	4	3
	4	2	1
	5	6	3
	6	1	
	7	3	
	8	2	
	9	1	
	10	2	1
	11	1	
	12	1	
	13	2	1
	14	1	
	15	3	
	16	4	1
	17	2	2
	18	3	1
	19	1	1
	20	1	
	21	1	
	22	2	
	23	2	1
	24	2	
	25	1	
I.	25	58	21

lib.	tit.	cap.	cap. non recepta.
II.	1	5	1
	2	3	2
	3	1	1
	4	2	1
	5	2	1
	6	1	
	7	1	1
	8	2	1
	9	1	
	10	1	
	11	3	
	12	5	
	13	3	1
	14	3	3
	15	3	1
	16	4	2
	17	1	
	18	2	2
	19	6	1
	20	4	2
II.	20	53	20

lib.	tit.	cap.	cap. non recepta.
III.	1	3	2
	2	4	2
	3	3	
	4	5	1
	5	1	
	6	2	1
	7	2	
	8	3	2
	9	1	1
	10	2	2
	11	2	1
	12	1	1
	13	1	1
	14	1	1
	15	1	
	16	4	4
	17	4	3
	18	1	
	19	1	1
	20	4	2
	21	3	1
	22	2	2
	23	1	1
	24	7	2
	25	1	
	26	5	4
	27	1	1
III.	27	66	36

lib.	tit.	cap.	cap. non recepta.
IV.	1	3	2
	2	1	
	3	1	1
IV.	3	5	3

lib.	tit.	cap.	cap. non recepta.
V.	1	3	2
	2	1	
	3	1	1
	4	1	1
	5	3	1
	6	4	1
	7	1	1
	8	1	
	9	1	
	10	2	
	11	1	
	12	6	1
	13	1	
	14	1	
	15	1	
	16	2	1
	17	1	
	18	6	2
	19	4	
V.	19	41	11

I.	25	58	21
II.	20	53	20
III.	27	66	36
IV.	3	5	3
V.	19	41	11
V.	94	223	91

2. Praeter constitutionem Friderici imperatoris II., quam etiam Honorius III. confirmaverat, istius tantummodo decretales continet compilatio V.

Honor. III. (1216—27.)	
*5337	3 (1, 16)
* —	1 (1, 17)
5349	1 (3, 25)
*5405	2 (2, 4)
5466	1 (1, 23)
5653	1 (2, 16)
5751	un. (1, 9)
5755	1 (3, 2)
5776	2 (5, 5)
*5777	un. (3, 14)
5784	2 (3, 1)
5821	1 (2, 11)
5834	un. (1, 20)
5837	1 (1, 24)
5951	2 (3, 17)
6106	2 (4, 1)
6165	un. (3, 27)
—	un. (5, 2)
—	3 (5, 12)
6166	1 (3, 24)
6318	3 (2, 15)
*6325	3 (1, 3)
6441	5 (3, 24)
6469	1 (1, 1)
*6572	un. (3, 12)
6573	1 (1, 3)
*6580	1 (1, 10)
*6627	1 (2, 17)
6848	6 (1, 5)
6857	3 (1, 18)
6910	un. (5, 14)
*6944	2 (3, 22)
7099	1 (2, 5)
7136	1 (1, 5)
7239	un. (2, 6)
*7276	6 (1, 1)
*7293	un. (4, 3)
7339	1 (5, 1)
7351	3 (3, 4)
7373	4 (2, 12)
*7382	2 (1, 4)
7455	un. (1, 6)
—	3 (5, 3)
7467	6 (5, 12)
7469	5 (2, 11)
7473	2 (1, 24)
*7480	7 (3, 24)
7512	1 (2, 1)
7512a	1 (2, 20)
7512b	un. (1, 12)
*7678	3 (2, 16)
*7681	3 (1, 5)
7683	3 (1, 7)
7684	prooem.
*7685	3 (2, 20)
*7685	6 (2, 19)
* — a	2 (2, 15)
*7686	3 (1, 2)
7687	1 (1, 15)
7707	3 (1, 1)
7708	4 (1, 1)
*7709	5 (1, 1)
*7710	7 (1, 1)
7711	1 (1, 2)
*7712	2 (1, 2)
*7713	2 (1, 3)
7714	1 (1, 4)
*7715	2 (1, 5)
*7716	4 (1, 5)
7717	5 (1, 5)
7718	1 (1, 7)
7719	2 (1, 7)
7720	2 (1, 8)
7721	2 (1, 10)
7722	un. (1, 11)
7723	1 (1, 13)
*7724	2 (1, 13)
7725	1 (1, 14)
7726	2 (1, 15)
7727	3 (1, 15)
7728	1 (1, 16)
7730	4 (1, 16)
*7731	2 (1, 17)
7732	1 (1, 18)
*7733	2 (1, 18)
*7734	un. (1, 19)
7735	un. (1, 21)
7736	1 (1, 22)
7737	2 (1, 22)
*7738	2 (1, 23)
7740	1 (1, 25)
7741	3 (2, 1)
*7742	4 (2, 1)
7743	5 (2, 1)
7744	1 (2, 2)
*7745	3 (2, 2)
*7746	1 (2, 3)
7747	1 (2, 4)
*7749	2 (2, 5)
*7750	un. (2, 7)
7751	1 (2, 8)
*7752	2 (2, 8)
7753	un. (2, 9)
7754	un. (2, 10)
7755	2 (2, 11)
7756	3 (2, 11)
7757	1 (2, 12)
7758	2 (2, 12)
7759	3 (2, 12)
*7760	1 (2, 13)
*7763	1 (2, 14)
*7764	2 (2, 14)
*7765	3 (2, 14)
7766	1 (2, 15)
7767	2 (2, 16)
*7770	1 (2, 18)
*7771	2 (2, 18)
7772	1 (2, 19)
7773	2 (2, 19)
7774	3 (2, 19)
7775	4 (2, 19)
7776	5 (2, 19)
7777	2 (2, 20)
*7779	4 (2, 20)
*7780	1 (3, 1)
*7781	2 (3, 2)
*7782	3 (3, 2)
7783	4 (3, 2)
7784	1 (3, 3)
7785	2 (3, 3)
7786	3 (3, 3)
7787	1 (3, 4)
*7788	2 (3, 4)
7789	4 (3, 4)
7790	5 (3, 5)
7791	un. (3, 5)
7792	1 (3, 6)
*7793	2 (3, 6)
7794	1 (3, 7)
7795	2 (3, 7)
7796	1 (3, 8)
*7797	2 (3, 8)
*7798	3 (3, 8)
*7799	un. (3, 9)
*7800	1 (3, 10)
*7801	2 (3, 10)
7802	1 (3, 11)
*7803	2 (3, 11)
7804	un. (3, 15)
*7805	1 (3, 16)
*7806	2 (3, 16)
*7807	3 (3, 16)
*7808	4 (3, 16)
*7809	1 (3, 17)
*7810	3 (3, 17)
7811	4 (3, 17)
7812	un. (3, 18)
7814	1 (3, 20)
*7815	2 (3, 20)
*7816	3 (3, 20)
7817	4 (3, 20)
*7818	1 (3, 21)
7819	2 (3, 21)
7820	3 (3, 21)
*7821	4 (3, 22)
7822	2 (3, 24)
*7823	3 (3, 24)
7824	4 (3, 24)
7825	6 (3, 24)
7826	1 (3, 26)
*7827	2 (3, 26)
*7828	4 (3, 26)
*7829	5 (3, 26)
*7830	1 (4, 1)
*7831	3 (4, 1)
7832	un. (4, 2)
*7833	2 (5, 1)
*7834	3 (5, 1)
*7835	un. (5, 3)
*7836	1 (5, 5)
7837	1 (5, 6)
*7838	2 (5, 6)
7839	3 (5, 6)
7840	4 (5, 6)
*7841	un. (5, 7)
7842	un. (5, 8)
7844	1 (5, 10)
7845	2 (5, 10)
7846	un. (5, 11)
7847	1 (5, 12)
7848	2 (5, 12)
7849	5 (5, 12)
7850	un. (5, 13)
7851	un. (5, 15)
7852	2 (5, 16)
7853	un. (5, 17)
7854	1 (5, 18)
7855	2 (5, 18)
7856	4 (5, 18)
7857	5 (5, 18)
7858	1 (5, 19)
7859	2 (5, 19)
7860	3 (5, 19)
7861	4 (5, 19)
*25859	p. 161
*25651	un. (3, 19)
	2 (1, 16)
	3 (3, 1)
	un. (3, 23)
*	1 (5, 16)
*	6 (5, 18)
Fridericus II. constit. ao. 1220. data.	
* —	2 (1, 1)
* —	4 (1, 3)
* —	2 (2, 1)
* —	2 (2, 2)
* —	un. (3, 13)
* —	3 (3, 26)
* —	un. (5, 4)
* —	4 (5, 12)
* —	3 (5, 18)

3. Primus eam edidit Innocentius Cironius[1] trium codicum testimoniis nisus uos temporum iniuria deletos nunc esse nemo fere negaverit, quia Cironius eos ım tunc pulvere situ et paedore maculatos fuisse testatur.

Cironii vestigia pressit Iosephus Antonius de Riegger[2], qui varietatem adiecit cripturarum Codicis Vindobonensis. Equidem his subsidiis usus sum:

a = Cod. Bamb. P. I. 18. *d* = Editio Cironiana.
c = Cod. Lips. 908. *e* = Editio Rieggeriana

DE COLLECTIONE LIPSIENSI.

Cum Collectio quae Appendix Concilii Lateranensis appellatur iam a Mansio dita sit atque Casselana a Böhmero, operae pretium me facturum esse putavi, iam Lipsiensis editione paranda. Non enim satis diligenter illam, qui primus am invenit, descripsit Richter, atque Schulte de ea disserens Richteri pressit estigia. Insunt tamen complures paparum decretales epistolae, quarum prima erba tantummodo indicaverat Richter, quaeque usque ad hunc diem plane ignoe sunt. Eas omnino ex Cod. Lipsiensi 975. (fol. 116—153.) typis describendas

1) Tolosae 1645. fol. 2) Vindobonae 1761. 3) De inedita decretalium collectione Lipsiensi. Lips. 1836. Beitrag z. Gesch. d. canon. Rechts. Wien 1873.

curavi, easque addidi quae in nulla alia canonum collectione invenire mihi licuit. Ceterarum autem meae compilationum editionis exemplum secutus inscriptiones tantum exscripsi atque commemoravi an in compil. I., II., Appendice Conc. Later., Cassel., Bamberg., apud Burch., Ivonem ceteros canonum collectores exstarent.

Atque haec hactenus. Foras do nunc meum librum atque rogo petoque, ut is ab omnibus eadem excipiatur benevolentia quae mihi in edendo eo ubique contigit. Ne vero ingrati animi crimen subeam, etiam hoc loco gratias ago maximas bibliothecarum Lipsiensis, Gracensis, Bambergensis, Monacensis, Fuldensis, Casselanae praefectis, qui codices manu scriptos mecum communicare non dubitaerunt. Valete

Dabam Lipsiae X. m. Oct. 1882.

AEMILIUS FRIEDBERG

INDEX LIBRORUM ADHIBITORUM ET ABBREVIATIONUM.

(Ceterorum suis locis indicati sunt tituli.)

A = Comp. I.
a in Comp. I. = Cod. lat. Monac. 3879.
— — II. = — — —
— — III. = — — —
— — IV. = — — —
— — V. = — — —

B = Comp. II.
b in Comp. I. = Cod. Friburg. 361 a.
— — II. = — Grac. 374.
— — III. = — — —
— — IV. = — — —
Bamb. = Coll. Bambergens. (vide iufra Q)

C = Comp. III.
c in Comp. I. = Cod. lat. Monac. 6352.
— — II. = — Grac. III, 106.
— — III. = — — — —
— — IV. = — — III, 138.
— — V. = — Lips. 908.
Cass. = Coll. Casselana (vide infra: R)

D = Comp. IV.
d in Comp. II. = Cod. Grac. III, 138.
— — III. = — — — —
— — IV. = — — III, 106.
— — V. = Ed. Cir.

E = Comp. V.
e in Comp. V. = Ed. Rieggeriana.

= in Comp. II. = Cod. Lips. 983.
— — III. = — — —
— — IV. = — — —

h = in Comp. III. = Ed. Augustiana.
— — IV. = — —
i = in Comp. I. = Cod. Fuld. D. 5.
— — II. = Ed. Aug.
Ja. = Jaffé Regesta Pontific. Roman. Berol. 1851. II. Ed. 1882. fasc. 1. 2.
k = in Comp. I. = Cod. Lips. 983.
l = in Comp. I. = Ed. Augustin.
Lips. = Collectio Lipsiensis (vide infra P.)
Luc. = Collectio Lucensis ed. Mansius in Baluz. Miscell. III, 386 sqq. Luccae 1762.
O = Appendix Concilii Lateranensis ed. Mansi Concil. t. XXII.
P = Collectio Lips. in Cod. Lips. 975.
Po = Potthast Regesta Pontificum Romanor. Berol. 1873. 1. 2.
Q = Collect. Bamberg. in Cod. Bamb. P. I, 11.
R = Collect. Casselana in Cod. Cassel. Ms. iur. 15.
Rain. = Raineriana ed. Baluz. in Epp. Innoc. III.
Reg. Bal. = Registrum Innoc. III. ed. Baluzius Paris. 1613. 1. 2.
Reg. Brequ. = Registrum Innoc. III. ed. Feudrix de Brequigny et La Porte du Theil inter Diplomata etc. res Francicas spectantia t. II. III. Paris 1791.
S = Gilberti Decret. coll. in Cod. Fuld. D 14.
Sa = = — — aucta — — D 5.
T = Alani Decret. coll. in Cod. — —
Ta = — — — aucta — — D 14.
U = Coll. Decret. Halensis in Cod. Halensi Ye 80.

INCIPIT

BREVIARIUM EXTRAVAGANTIUM

BERNARDI PREPOSITI PAPIENSIS.

Iuste iudicate filii hominum et nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate, ut ostendatis uos diligere iustitiam, qui iudicatis terram, illum pre oculis cordis habentes, qui reddet unicuique secundum opera sua. Qua enim mensura mensi fueritis remetietur uobis, cum et de talento credito teneamur reddere rationem. Sit itaque iurisperitus in consilio cautus, in patrocinio fidelis, in iudicio iustus. Ut autem uberior allegationum uel iudiciorum copia preparetur ad honorem Dei sanctaeque Romanae ecclesiae ac studentium utilitatem, ego B. Papiensis prepositus extrauagantia de ueteri nouoque iure sub titulis compilaui super operis imperfectione ueniam postulans a lectore.

LIBER PRIMUS.

TIT. I. DE CONSTITUTIONIBUS.

1. Ex conc. Meldensi. *Canonum statuta — ducatur.* C. Meld. (845.) c. 34. = c. 1. X. (1, 2.)

2. Gregor. in Reg. *Cognoscentes — sustinere.* Greg. I. Reg. IX, 36. ad Fortunat. ep. Neap. (599). — Ja. 1195. = c. 2. X. (1, 2.)

3. Idem[1]. Peruenit ad me *etc. et infra*[2]. Hoc enim quod per prophetam et in lege Deus precepit de sabbato[3] tam diu teneri potuit, quam diu legem iuxta litteram licuit custodiri. At postquam uenit[4] Christi[5] gratia precepta legis, que[6] iuxta litteram dicta sunt, seruari non possunt. Nam si quis dicit hoc de sabbato esse seruandum, dicat necesse esse[7] etiam[8] carnalia sacrificia persoluenda, dicat preceptum[9] de circumcisione[10] adhuc esse[11] tenendum[12].

4. Augustinus super illud epist. ad Ebreos. *Translato enim — intelligatur.* Glossa ordin. in Hebr. VII, 12. = c. 3. X. (1, 2.)

5. Idem in epistola ad Galatas[1]. „Testificor autem omni homini rursum circumcidenti se, quoniam debitor est uniuersae legis faciendae;“ id est ex debito omnia legalia debet adimplere[2].

6. Hieronimus in parabolis. *Ne innitaris — preponit.* Glossa ordin. in Prov. III, 5. = c. 5. X. (1, 2.)

7. Aug. sup. ep. ad Roman. *Nam concupiscentiam — prohibet.* Glossa ordin. in Rom. VII, 7. = c. 4. X. (1, 2.)

TIT. II. DE RESCRIPTIS ET EORUM INTERPRETATIONIBUS.

1. Alexander III. Senonensi Archiep. *Sicut Romana — generali.* (1159—81.) — Ja. 9155. 9157. (una eademque est decretalis) = c. 1. X. (1, 3.)

2. Idem Cantuar. Archiep. *Ex parte — compellas.* (1174—81.) Ja. 9315. = c. 2. X. (1, 3.)

3. Alex. III. Winton. ep. P. C.: Quamuis simus. (= c. 6. X. (1, 29.) *Ceterum si — debet.* (1159—81.) Ja. 9226. = c. 3. X. (1, 3.)

Lib. I. Tit. I. 3. 1) *ep. Gregor.* I. (602.) *Reg.* XIII, 1. Ja. 1485. 2) *uerba omissa exstant D.* 3. *c.* 12. *pr. de consecr.* 3) pr. dicitur, ne inferatis onera per portas uestras die sabbati (*Ierem.* XVII, 24.) tam diu: *orig.* 4) superuenit: *l*; apparuit: *Reg.* 5) *add.:* omnipotentis Dei Dom. nostri: *Reg.* 6) que per figuram dicta sunt iuxta lit. . . non poss.: *Reg.* 7) nec esse: *deest: k*; est: *Reg.* 8) et: *l* 9) *add.:* quoque: *Reg.* 10) *add.:* corporis: *ib.* 11) usque retin.: *ib.* 12) Huius capitis Raim. rationem non habuit, tum quia pars eius ap. Grat. exstaret, tum etiam quia cap. proximo de eadem re breuiter ageretur: *Aug.*

5. 1) *Glossa interlin. ep. Pauli ad Gal.* V, 3. 2) implere: *ac*

4. Idem Eborac. Archiep. *Inter ceteras — similibus.* (1159—81.) Ja. 8942. = c. 4. X. (1, 3.)
5. Idem G. Rauennati Archiep. *Si quando — suggestum.* (1159—82.) Ja. 9128. = c. 5. X. (1, 3.)
6. Lucius III. Waltero Lingon. (Lincoln: *h*). *Ad aures — obtinere.* (1183—84.) Ja. 9578—9579. (una eademque decretalis est.) = c. 8. X. (1, 3.)
7. Idem Norwicens. ep. P. C.: Quesitum. *Si autem — conueniri.* (1181—85.) Ja. 9669—9670. (una eademque decretalis est.) = c. 9. X. (1, 3.)
8. Urbanus III. Cenoman. ep. P. C.: Cum in apostolica. *Ad hec — obedire.* (1185—87.) Ja. 9886. = c. 12. X. (5, 39.)

TIT. III. DE CONSUETUDINE.

1. Gregor. in Reg. *Consuetudines — remittere.* Gregor. I. in Reg. I, 66. ad Felicem ep. Messan. (591.) Ja. 770. = c. 1. X. (1, 4.)
2. Alex. III. P. C.: Meminimus. *Ceterum — debeat.* ep. Wigorn. (1159—81.) Ja. 9203. = c. 3. X. (3, 24.) c. 4. X. (4, 5.)

TIT. IV. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE ET IURAMENTO.

1. Pius Papa (Lucius: *h*). *Nullus in ecclesia — expellatur.* Ep. incerta = c. 1. X. (1, 6.)
2. Ex conc. Sardicensi. *Osius episcopus — placet.* c. 2. ao. 343. = c. 2. X. (1, 6.)

3. Urbanus Papa I.[1] Si quis presbiter nolentibus clericis ecclesiam adeptus fuerit, et eo discordante ab ecclesia discesserit[2], uel alii uenire contempserint, quoniam contra canonum decreta agere dinoscitur, excommunicetur et a limine ecclesiae priuetur, dicente propheta[3]: ue soli, etc.

4. Ex concil. Arelat. *Nec episcopi — consentiat.* c. 5. Conc. Arel. II. ao. 452. ap. Bruns II, 131. = c. 7. X. (1, 11.)

(5. Lucius III. Decano, et canonicis Vocesten[1]. Quia requisistis a nobis, utrum ad electionem faciendam procedere debeatis, proponentes, quod eam sine assensu regio facere non audetis, si aliter fieri non possit, ad H. dilectum filium nostrum in Christo regem Angliae accedentes, ei studiosius insinuetis, B. quondam episcopum uestrum perpetuo esse depositum, et eiusdem regis impetrato assensu, in personam honestam, litteratam et idoneam unanimiter conueniatis, et eam in pastorem, et episcopum eligatis concorditer, ut eius prouidentia, et gubernatione ecclesiae tam in spiritualibus, quam in temporalibus grata ualeant incrementa prouenire.)

(6. Ex decretis Teodori[1]. Porro, quod episcopus non ab uno, sed a cunctis comprouincialibus episcopis consecretur, ideo est statutum, ut non aliquid contra fidem ecclesiae inuitis episcopis tirannica auctoritas moliretur. Propterea ab omnibus conuenientibus constituitur, ut non minus, quam a tribus presentibus consecretur, ceteris tamen consentientibus testimonio litterarum. In ordinatione autem episcopi ipse, qui ordinat, missam celebrare debet, et qui ordinatur similiter.)

(7. Item ex concilio Arelatensi[1]. Placuit, ut sicubi contingerit duos episcopos consecrare tertium, ipse[2] et auctores dampnentur[3], quo cautius ea, que fuerunt[4] antiquitus statuta, seruentur.)

(8. Ex concilio Gabilon[1]. Placuit, ut seruato primatu metropolitano ceteri episcoporum secundum sue ordinationis tempus alius alii sedendi locum deferat.)

9. (5.) Annitius (Lucius: *h*) Papa. *Si archiepiscopus — ordinandorum.* ep. Pseudoisid. ap. Hinschius nr. I. p. 120. — Ja. LIV. = c. 6. X. (1, 11.)

10. (6.) Gregorius in Registro[1]. Sepius a nobis Paulus frater et coepiscopus noster petiit[2], ut eum ad propriam reuerti faceremus ecclesiam, quam[3]

Lib. I. Tit. III. 3. 1) *Cap. incert.* 2) discesserint clerici: *l* 3) *Eccles. c.* 4. *v.* 10.
5. 1) *can.* 5—8. *deest sunt in Codd. coll. — ab Aug. in solo Barcin. inuenti sunt — canon repetitur Comp.* II. *c.* 2. (1, 3.): Alex. III. decano et capit.
6. 1) *cf. Burch.* I, 225; *Ivo Pan.* III, 19. — *cf. poenit. Theodori ed. Hildenbr.* §. 170.
7. 1) *c.* 20. *C. Arans.* (441.) *ap. Bruns* II, 125; *Burch.* I, 30. (*can.: de* abiectione); *Ivo Decr.* V, 141; (*ut ap. Burch.*) *Ivo Pan.* III, 20. — *cf. Dist.* LXIV. *c.* 3. *Palea* 2) et ipse: *Coll. citt.* 3) dampnabuntur: *ib.* 4) sunt: *ib.*
8. 1) *imo c.* 6. *Bracar.* I. (561.) *cf. Dist.* XVIII. *c.* 1. *et Coll. ibi citt.*
10. 1) *Ep. Greg.* I. *ad Petr. subdiac. Campan.* (593.) *Reg.* III, 35. *Ja.* 875. 2) expetiit: *Reg.* 3) quod quia rationabile esse perspeximus eius petit.: *ib.*

etitionem necessario duximus adimplere. Proinde[4] clerum Neapolitanae ecclesiae acias duos uel tres de suis eligere, et huc ad eligendum episcopum mittere[5]. ed sua[6] nobis relatione insinuent, quoniam hii, quos transmiserint, omnium in ac electione uice funguntur[7], ut ecclesiae illi[8] ualeat episcopus ordinari.

11. (7.) Idem eidem. *Postquam is — inquirantur.* Gregor. I. Anthemio subd. Campaniae eg. X, 19. (600.) Ja. 1302. = c. 3. X. (1, 6.)

12. (8.) Ciprianus[1]. Plebs obsequens dominicis preceptis[2] a peccatore preosito[3] separare se debet, nec se ad sacrilegi sacerdotis officia[4] miscere, quoniam[5] sa plebs[6] maxime habet[7] potestatem uel eligendi dignos sacerdotes uel indignos ecusandi.

13. (9.) Leo Papa III. Thessalon. episcopo uel primati[1]. Sicut[2] iustas lectiones nullis dilationibus uolumus fatigari, ita nichil permittimus te ignorante resumi.

14. (10.) Alex. III. I(ldebrando) presb. card. ap. sed. leg. *Quod diligentia — obseruam.* (1170—76.) Ja. 8407. = c. 5. X. (1, 6.)

15. (11.) Idem in C. Lateran. *Licet de uitanda — haberi.* c. 1. C. Later. III. (1179.) = 6. X. (1, 6.)

16. (12.) Idem. *Cum in cunctis — ordinentur.* c. 2. C. Later. III. (1179.) = c. 7. X. (1, 6.)

17. (14.) Idem Ravennati Archiep. *Causam que inter — decidant.* Alexand. III. 159—81.) — Ja. 9126. = c. 8. X. (1, 6.)

18. (15.) Idem Wigorn. ep. *Nosti sicut — reuocare.* Alex. III. (c. 1176.) — Ja. 8455. = 9. X. (1, 6.)

19. (16.) Idem[1]. Dignum est et omni[2] rationi consentaneum, ut eos, qui in ruitio tuo fideliter et constanter laborant, ampliori affectione diligas, et circa rum promotionem[3] operam adhibeas efficacem. Lator autem[4] presentium Val.[5], cut ex litteris tuis accepimus, apud nos pro negotiis sibi iniunctis fideliter institit, ad ea promouenda pro uiribus suis diligenter et deuote laborauit. Inde est, uod nos pensata fidelitate[6], quam erga te gerit[7], ipsum tuae prudentiae duxius[8] commendandum fraternitati tuae per ap. scripta[9] mandantes, quatinus ei pro uerentia beati Petri et obtentu fidelitatis suae aliquam de ecclesiis ad tuam ocesim spectantibus si qua uacat, uel cum primo uacauerit, unde possit uitae ae sustentationem sufficienter et honeste percipere, cum fueris confirmatus, condas, ita[10] quod tibi debeat omni tempore deuotior existere.

20. (17.) Gregor. Petro subdiacono. *Ego episcopus — euangelia.* cf. C. Rom. 1079. = 4. X. (2, 24.)

21. (18.) Pascalis Palerm. Archiep. *Significasti — uisitant.* Paschalis II. Spalatino chiep. ap. Fejer Cod. dipl. Hungar. II, 32. (1099—1118.) Ja. 4851. = c. 4. X. (1, 6.)

22. (19.) Alex. III. *Consideraumus — prouidere.* (1159—81.) = c. 10. X. (1, 6.)

TIT. V. DE RENUNTIATIONE.

1. Alexander III. Hug. Senonen. Archiep.[1] Quanta importunitate[2] et ecum instantia venerabilis frater noster hactenus Altisiodorensis episcopus a[3] ntificali sollicitudine sepe a nobis petiit exhonerari, et quomodo nos nulla tione potuimus induci, ut eius petitioni[4] et voluntati[5] assentiremus ad fraternitis tuae notitiam credimus peruenisse. Unde licet ipse sicut homo religiosus humilitate[6] pariter et ex[7] debilitate forte mentis et corporis commissae sibi[8] lministrationi spontanea uoluntate abrenuntiauit, quia tamen, nisi eius abrenuntio a Romano Pontifice primitus approbetur[9], nec ab administratione illius fuerit[10] solutus[11], nec ipse a regime credito[12] sibi fuerit[13] exhoneratus, tibi nullo modo

Lib. I. Tit. IV. 10. 4) pro experientia tua clerum l. Neapol. conueniat, quatenus duos: *ib.* 5) transtere non omittat: *ib.* 6) et sua: *ib.* 7) fungan: *ib.* 8) illi deo auctore suus antistes ualeat ord.: *ib.*
12. 1) *ep.* 67. *in ed. Vindobon.* (*Corp. SS. eccl. lat.* III, 37.) *c.* 3. 2) *add.:* et Deum metuens: *orig.* 3) *add.:* sit praecisus ab ecclesia: *l* 4) sacrificia: *orig.* uando: *ib.* 6) plebs: *deest: ib.* 7) habeat: *ib.*
13. 1) ep. uel: *deest: ack; imo ep. Leon.* I. (*ep.* 14. *ed. ller.*) *c.* 6. (444.?) *Ja.* 189. 2) *add.:* enim: *orig.*
19. 1) *Lips.* XXXI, 8; *Bamb.* XXX, 6; *Cass.* XL, 6. (ereford. ep.) (1159—81.) *Ja.* 9014. 2) omn.: *deest: l. citt.* 3) prouectionem curam: *R* 4) aut.: *deest: ib.* 5) Wal.: *QR; deest: P* 6) *add.:* eius: *R* 7) gessit: *P* 8) *add.:* attentius: *QR* 9) *add.:* precipiendo: *klPR* 10) in quo ipse tibi . . . deuotior existeret: *R*
Tit. V. 1. 1) *Lips.* XXXI, 2; *Bamb.* XXX, 2; *Cass.* XL, 2. (Exon. archiep.); (1167.) *ap. Bouquet Rec.* XV, 854. *Bernardi textus repetitur.* — *Ja.* 7605. — Exon. arch.: *b;* Wig. et Sen. aep.: *a;* Sen.: *deest: Q* 2) oportunitate: *PR* 3) a: *deest: Q* 4) pet. et: *deest: R* 5) uoluptati: *Q* 6) humanitate: *R* 7) ex: *deest: ib.* 8) renuntiauit: *R* 9) approbatur: *acQ* 10) fuit: *P; ecclesiae fuit: QR* 11) ecclesia absoluta: *R* 12) condicto: *R;* condictae ecclesiae: *Q;* sibi: *deest: QR* 13) fuit: *QR*

licuit absque conscientia et mandato nostro eius abrenuntiationem recipere, nec capitulum Altisiodorense de electione tractare potuit, aut ad[14] nominationem alicuius procedere. Quapropter, si uellemus[15] rigorem canonum et sanctorum patrum auctoritates et statuta seruare et te possumus[16] dure secundum meritum facti redarguere, et illos de tantae presumptionis audacia grauiter et districte punire: et quia in hoc nec[17] secundum rectum ordinem, nec secundum formam canonum processum est, electio eorum ratione facti nullas debet uires habere. Ceterum quoniam qui[18] tibi omne factum, et causam ecclesiae tuam propriam reputasti, in multis debitores existimus, et honori et exaltationi tuae, in quibus cum Deo et iustitia possumus, et cupimus et tenemur deferre, non[19] ponentes legem in posterum, sed similia fieri prohibentes[20] de cetero, ex dispensationis apostolicae moderatione[21] et non ratione facti[22] prouidentiae tuae precipimus, ut dilectum filium nostrum W. fratrem tuum, quem inter alios fratres nostros[23] respectu deuotionis[24] probitatis tuae karissimum[25] reputamus, et propter prouidentiam et discretionem[26] eius prescriptam ecclesiam[27] spiritualia et temporalia incrementa consecuturum[28] incunctanter assumas[29], et ipsum tempore oportuno in presbiterum ordines, et demum in episcopum studeas auxiliante gratia spiritus sancti consecrare.

2. Idem Lundon. ep. *Litteras tuas — penitere.* ad Lundens. ep. (1159—81.)—Ja. 9073. = c. 1. X. (1, 9.)

3. Idem Abb. Dalonensi et Priori de Artigia. *Cum inter — intercessit.* (1159—81.) Ja. 8927. = c. 2. X. (1, 9.)

4. Idem ep. Verulan. *Ex transmissa — recipiant.* (1159—81.)—Ja. 9102. = c. 3. X. (1, 9.)

TIT. VI. DE TEMPORIBUS ORDINATIONIS ET QUALITATE ORDINANDORUM.

1. Alex. III. Bathon. ep. (B. Exonensi ep.: *P*) *Subdiaconos — celebrentur.* (1159—81.) Ja. 8844. = c. 1. X. (1, 11.)

2. Idem Hereford. ep. *Sane super — ordinandi.* (1159—81.) Ja. 9011. = c. 2. X. (1, 11.)

3. Idem Hereford. ep. *De eo autem — ordinare.* (1159—81.) Ja. 9011. (cf. c. anteced.) = c. 3. X. (1, 11.)

4. Lucius III. Turonensi Archiep. *Ad aures — Dei.* (1181—85.) — Ja. 9677. = c. 5. X. (1, 11.)

5. Alex. III. W. Albanensi ep. *Ex tuarum — prohibere.* (1160—61.) — Ja. 7152. = c. 4. X. (1, 11.)

TIT. VII. DE ORDINATIS AB EPISCOPO QUI RESIGNAVERAT EPISCOPATUM.

Un. Alexander III. Toletano Archiep. *Requisiuit — dispensare.* ad Archiep. Colon. (?). (1159—81.) Ja. 9174. = c. 1. X. (1, 13.)

TIT. VIII. DE ETATE ET QUALITATE ET ORDINE PREFICIENDORUM.

1. Ex Concil. Pictauiensi P. C.: Decreuit. *Ut abbates — amittant.* c. 7. (1078.) = c. 1. X. (1, 14.)

2. Item Pelagius Papa. *Qui in uiuorum — adhiberi.* — repetitur 1. (3, 8.) cum inscr.: Gelasius P. ad Roman. = c. 1. X. (3, 8.)

3. Alexander III. Cantuar. Archiep. *Ex ratione — decernas.* (1159—81.) Ja. 8876. = c. 2. X. (1, 14.)

4. Idem Cantuar. Archiep. et eius Suffrag. *Indecorum — puniemus.* (1159—81.) Ja. 8887. = c. 3. X. (1, 14.)

5. Idem. *Eam te — ordinare.* Al. III. (1179—81.) Ja. 9335. = c. 4. X. (1, 14.) c. 22. X. (3, 38.)

6. Idem Exon. ep. P. C.: In litteris. *Preterea — recipere.* (1159—81.) Ja. 9045. 9046. (una eademque decretalis est.) = c. 5. X. (1, 14.)

7. Idem Dulmensi Episcopo[1]. A nobis tua discretio requisiuit, utrum is,

Lib. I. Tit. V. 1. 14) in: *Q* 15) uelimus: *aciklP* 16) possemus: *R* 17) non: *P* 18) qui: *deest: klP* 19) ideo non: *l* 20) prohibemus: *QR* 21) moderamine: *PQ* 22) fac.: *deest: P* 23) uestros: *R* 24) dilectionis: *l; add.:* et: *QR* 25) carissime: *cR* 26) discretionis (et: *deest*): *P* 27) prescriptae ecclesiae: *QR* 28) consuetudinem: *P; deest: Q* 29) assumi: *P*

7. 1) *Appdx. C. Later.* XXV, 4. *Lips.* XIX, 8. (Dinomin. ep.) *Bamb.* XX, 7. (Di. ep.); *Cass.* XXX, 7. (Dnil. ep.) — (1179—81.) *Ja.* 9334. *Diuellensi ep.?*

cui ante XXV.[2] annum etatis suae nondum concilio, quod nuper Lateranis[3] fecimus celebrato, magisterium ecclesiae concessum fuerit, occasione decreti, quo[4] in eodem concilio clericis minoris etatis conferri ecclesias prohibuimus, possit ecclesia spoliari quam ante concilium obtinuerat, presertim cum ipsa concessio fuerit a[5] diocesiano episcopo post concilium approbata: super quo consulto tibi[6] taliter respondemus, quod nisi alia[7] causa rationabilis[8] obstet, occasione minoris etatis aut decreti, quod in concilio promulgauimus, nolumus eum a percepto ante[9] beneficio remoueri.

TIT. IX. DE FILIIS PRESBITERORUM ORDINANDIS VEL NON NEC IN PATERNIS ECCLESIIS TOLLERANDIS.

1. Ex C. Pictau. P. C.: Decreuit. *Ut filii — donentur.* (1078.) c. 8. = c. 1. X. (1, 17.)

2. Alex. III. G. Lincon. electo. *Ad presentiam* (Ex insinuatione: *l*) — *amoueas.* (1173—82.) Ja. 9048. = c. 2. X. (1, 17.)

3. Idem P. C.: Inter cetera. *Presentium etiam — amouere.* Alex. III. Rog. Wigorn. ep. ap. Gilb. Foliot ep. ed. Giles II, 97. (1163—74.) Ja. 8228. — Ja. 9025. immerito decretalem inseruit. = c. 3. X. (1, 17.)

4. Idem Wigorn. ep. *Conquerente nobis — ecclesiam.* (1159—81.) Ja. 9204. = c. 4. X. (1, 17.)

5. Idem Dulmensi Episcopo[1]. Quod super his, de quibus dubitas, a nobis desideras[2] edoceri et ab animo tuo dubitationem auferri, sollicitudinem tuam[3] et diligentiam[4], sicut dignum est, commendamus, et consultationi tuae in eo quod possumus libenter respondemus. Inde est, quod super eo[5], quod a nobis tua deuotio[6] postulauit, utrum filii sacerdotum, si[7] idonei inuenti fuerint, ad sacros ordines possint promoueri, uel eis[8] animarum cura committi, inquisitioni tuae taliter respondemus, quod[9] filii sacerdotum nisi in monasterio uel canonica regulari probatae[10] uitae fuerint et konuersationis habiti ad diaconatum uel ad[12] sacerdotium non debent admitti.

6. Idem Lundon. ep. *Veniens ad presentiam — molestiam.* (1159—81.) Ja. 9060. = c. 5. X. (1, 17.)

7. Idem R. Exon. ep. *Proposuit nobis — celebrare.* (1161—81.) Ja. 9274. = c. 6. X. (1, 17.)

8. Id. uenerabilib. fratrib. R. Cant. Archiep. totius Angl. prim. et ap. s. leg. et R. Wigorn. ep. *Ex transmissa — possessionem.* (1174—79.) Ja. 8651. = c. 7. X. (1, 17.)

(9. Idem Eboracensi Archiepiscopo[1]. Dignum est et rationi consentaneum, ut qui litterarum sunt prediti et honestis moribus adornati prerogatiam fauoris et gratiae nostrae obtineant et spirituali priuilegio decorentur honoris. Inde est quod de te laudabili multorum testimonio audito, quod uidelicet litterarum scientia et honestis moribus sis ornatus, de consueta sedis apostolicae clementia indulgemus, ut si aliqua[2] ecclesia te ad dignitatem aut ad beneficium ecclesiasticae dignitatis uocauerit, non obstante, quod non es de legitimo matrimonio natus, libere ualeas ad beneficium uel ad dignitatem assumi. Tamen ut[3] que tibi speciali beneficio indulgemus, non debeant aliis in posterum legem prefigere nec in exemplum deduci.)

10. (9.) Idem Wigorn. ep. et priori de (Luccivvreden: *O*). *Constitutus in — possidere.* (1159—81.) Ja. 9215. = c. 8. X. (1, 17.)

11. (10.) Idem Eborac. Archiep. *Ex tua — prohibemus.* (1159—81.) Ja. 8946. = c. 9. X. (1, 17.)

12. (11.) Idem Cantuar. Archiep. et ei. suffrag. *Quoniam sacris — existit.* (1159—81.) Ja. 8882. = c. 10. X. (1, 17.)

TIT. X. DE SERVIS NON ORDINANDIS ET EORUM MANUMISSIONE.

1. Ex Conc. Tolletano. *Instruendi — Francorum.* Caput incertum. = c. 1. X. (1, 18.)

Lib. I. Tit. VIII. 7. 2) XV.: *O* 3) Laterani: *abiR* 4) quod: *R* 5) ab ipso: *O* 6) tibi: *deest: al;* consultationi tuae: *OPQ;* consulto tuo: *R* 7) aliqua: *R* 8) rationabiliter: *O* 9) ante: *deest: kPR*

5. 1) *Appdx. Conc. Lat.* XXIX, 2; *Bamb.* XXIII, 2. (Dulon. ep.); *Cass.* XXXIII, 2. (Demel. ep.) — (1159—81.) *Ja.* 8932. 2) postulas: *kO* 3) tu.: *deest: QR* 4) dil. tuam: *cikl* 5) su. eo: *deest: O* 6) dilectio: *R* 7) si alias: *k* 8) et eis possit: *R* 9) quia: *QR* 10) si prob.: *R* 11) et: *deest: Q* 12) ad: *deest: ikR*

9. 1) *can. exstat: l; deest: Codd. coll. o. sed in b manu posteriori in margin. addit. est.* 2) aliquando in ecclesia te uel dignitatem ad beneficium: *l* 3) Itaque quae: *l*

2. Ex eodem. *De seruorum — potest.* c. 6. Capit. Aquisgran. 817. — Mon. LL. I, 207. = c. 2. X. (1, 18.)

3. Ex Concil. ap. Altheum. *Nullus clericus — ducet.* hab. ao. (916.) = c. 4. X. (1, 18.)

4. Ex Conc. Tolletano. *De familiis — promeruerint.* c. 74. Conc. Tolet. IV. (633.) ap. Bruns I, 241. = c. 3. X. (1, 18.)

5. Alex. III. Turon. Archiep. *Consuluit nos — presumas.* (1159—81.) Ja. 9181. = c. 5. X. (1, 18.)

TIT. XI. DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA ORDINANDIS VEL NON.

Un. Ex Conc. Carthag. *Magnus — sententia.* c. 8. C. Carthag. I. hab. 348. ap. Bruns I, 114. = c. un. X. (1, 19.)

TIT. XII. DE CORPORE VITIATIS ORDINANDIS VEL NON.

1. Alex. III. P. C.: Licet preter. *De presbitero — extitisset.* — Archiep. Salernitano (1159—81) Ja. 9141. (immerito Ja. canonem inseruit 9146.) = c. 1. X. (1, 20.)

(2. Idem Cesten. Episcopo[1]. Dilectae in Christo filiae priorissa et conuentus de Tolosantia a sede apostolica quesierunt, si iuuenis quidam suis genitalibus destitutus in presbiterum possit permissione canonica ordinari, nostramque uolentes in hoc casu distinctionem canonicam obseruari mandamus, quatinus ueritatem diligentius inquiratis, si ab hostibus sectus fuerit, aut medicis, aut nesciens carnis uitio reluctari ipse sibi manum iniecerit: priores autem admittunt canones, si alias idonei sunt; tertium uelut homicidam sui statuunt puniendum.)

3. (2.) Idem Cistrensi (leg.: Cicestrensi) electo. *Cum de tua — honorem.* (1174.) Ja. 8314. = c. 2. X. (1, 20.)

TIT. XIII. DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

1. Ex concilio Aurelian[1]. De his, qui ex concubinis filios habent et uxores legitimas posthabuerunt[2] et defunctis uxoribus sibi concubinas publice sociant[3], id obseruandum[4] censuimus, ut sicut eos, qui iam clerici per ignoratiam ordinati sunt[5], non remouemus, ita[6] statuimus, ne ulterius ordinentur.

2. Ex eodem. *Ut bigami — promoueantur.* summa c. 3. C. Arel. IV. (524.) = c. 1. X. (1, 21.)

3. Lucius III. Spoletano (Spalatrensi?) Archiep. *Super eo — priuetur.* (1181—85.) = c. 2. X. (1, 21.)

TIT. XIV. DE CLERICIS PEREGRINIS ET EIS SINE LITTERIS NON RECIPIENDIS.

Un. Alex. III. Cenomanensi ep. *Tua nos — dispensari.* (1159—81.) Ja. 8907. 8904. (una decretalis est.) = c. 1. X. (1, 22.)

TIT. XV. DE OFFITIO ARCHIDIACONI.

1. Gregorius Honorato Archid. Salonitano. *Ea que — deputaris.* Gregor. I. Reg. I, 30. (590.) Ja. 722. = c. 3. X. (1, 23.)

2. Ex libro Romani ordinis. *Ut archidiaconus — corrigat.* Cap. incert. = c. 1. X. (1, 23.)

3. Ex Concil. Tolletano. *Offitium — debeat.* Cap. incert. = c. 2. X. (1, 23.)

4. Alex. III. Eliensi Archidiac. *Cum satis — presumas.* (1159—81.) Ja. 8962. = c. 4. X. (1, 23.)

5. Alex. III. Wigorn. ep. P. C.: Causam que uertitur. *Archidiaconis — promulgare.* (1163—79.) Ja. 8630. — sed videtur esse ex ep. ad Conventr. ep. et prior. de Thevilla Ja. 8923. = c. 5. X. (1, 23.)

TIT. XVI. DE OFFITIO ARCHIPRESBITERI.

1. Ex C. Tolletano. *Ut archipresbiter — iniunxerit.* — ex ep. quam dicunt Isidori ad Ludifredum (de qua videas adnot. ad c. 1. Dist. XXV. = c. 1. X. (1, 24.)

2. Item Leo Papa. *Ministerium — peragant.* Ep. incerta (Leo III.: *P*) = c. 2. X. (1, 24.)

3. Idem. *Offitium archipresbiteri — fiant.* Cap. incert. = c. 3. X. (1, 24.)

Lib. I. Tit. XII. 2. 1) *can. deest: Codd. coll. o.*

Tit. XIII. 1. 1) *c. 9. C. Aurel.* III. (538.) *ap. Bruns* II, 194; *Burch.* II, 19; *Ivo Decr.* VI, 39; *Lips.* IXL, 2. 2) habuerint: *Iv.;* habuerunt aut: *orig.* 3) crediderint sociandas: *orig.* 4) *add.:* esse: *ib.* 5) sunt: *deest: P* 6) iam: *Iv.*

(4. Ex concilio Tribur[1]. Precipimus, ut unusquisque uestrum semper duas hebdomadas[2] uel tribus diebus dominicis seu festis eorum populum sibi commissum documentis[3] salutiferis ex sacra scriptura sumptis in ecclesia post lectum[4] euangelium instruere studeat, et iubeat[5], ut nullus de ecclesia exeat, antequam a presbitero seu diacono ultima laus, id est: „Benedicamus domino" dicatur[6], uel[7] „Ite Missa est" pronuntietur.)

5. (4) Item ex sinodo Ravennae habita a Iohanne Papa XII. et Lamberto Imp. *Ut singulae — presumant.* ex constitut. a Lamberto Imp. post Conc. Ravenn. ao. 898. promulgat. = c. 4. X. (1, 24.)

TIT. XVII. DE OFFITIO PRIMICERII.

Un. Item ex Conc. Romani Ordinis. *Ut primicerius — instruendi sunt.* Caput incert. = c. un. X. (1, 25.)

TIT. XVIII. DE OFFITIO SACRISTAE.

Un. Item ex Conc. Toletano. *Ut sciat — cera.* Cap. incert. = c. un. X. (1, 26.)

TIT. XIX. DE OFFITIO CUSTODIS.

1. Item ex libro Romani ordinis. *Custos ecclesiae — sibi.* Cap. incert. = c. 1. X. (1, 27.)

(2. Idem[1]. Studeant summopere horas uigilantissima cura custodire catholicae: et in his diuinum offitium persoluere, mox etenim, ut datum fuerit signum, festinato omnes ad ecclesiam concurrant, quam non pompatice aut incomposite aut inhoneste sed cum reuerentia et Dei timore ingrediantur. Sed quoniam aliud est ex toto dimittere, alium pigre occurrere: qui autem tarde ad quodlibet diuinum offitium occurrerit, dignum est, ut cum aliis in choro, sed omnium ultimi sedeant, aut certe erubescere discant, in loco huiuscemodi negligentius a prelatis constituto stent. Custodes preterea horarum distinctiones bene notent, ut s. signa certis temporibus pulsent.)

3. (2.) Ex Conc. Tolletano. *Custos uero — illos.* Cap. incert. = c. 2. X. (1, 27.)

TIT. XX. DE OFFITIO VICARII EIUSQUE BENEFITIO.

1. Gregor. Maxim. Siracus. *Mandata — presumamus.* Greg. I. Reg. II, 7. (591.) Ja. 796. = c. 6. X. (2, 23.)

2. Alex. III. Norwicensi ep. et Walter. Archid. *Ad audientiam — sanctioni.* (1159—81.) Ja. 8845. = c. 1. X. (1, 28.)

3. Alex. III. Eliensi ep. P. C.: Veniens. *Prouideas — unam.* (1159—81.) — Ja. 8960. = c. 2. X. (1, 28.)

4. Idem Winton. ep. P. C.: Quamuis simus. *Ad hec si — condempnandus.* (1159—81.) Ja. 9225. 9226. (non duae sed una eademque est decretalis.) = c. 3. X. (1, 28.)

5. Idem Norwic. ep. — P. C.: Significauit. — (significasti?) *Clericos — contrarium.* (1159—81.) Ja. 9089. 9095. (quae una eademque decretalis esse uidetur.) = c. 4. X. (1, 28.)

TIT. XXI. DE OFFITIO ET POTESTATE IUDICIS DELEGATI.

1. Alexander III. Lundon. Episcopo[1]. Cum tibi sit de benignitate sedis apostolicae indultum, ut causas, quas de mandato nostro suscipis terminandas, liceat tibi personis aliis, uni uel pluribus delegare, sed[2] ab his quibus causa per te fuerit[3] commissa, fas[4] sit litigantibus appellare, et si eadem causa tibi fuerit a nobis commissa appellatione remota[5] accidit interdum, sicut tu asseris, quod causam, quam tibi commisimus[6] appellatione postposita[7] terminandam, aliorum experientiae committis[8] audiendam, et appellationem alter litigantium ad tuam, alter ad nostram audientiam interponat, consultationi tuae respondemus, quod ei appellationi, que ad nos interponitur, est omnino deferendum, licet fuerit[9] appellatione remota commissa.

Lib. I. Tit. XVI. 4. 1) *hoc cap. in solo Barcin. cod. exstat. Burch.* II, 237. 2) super duas seu tres hebdomadas, dieb. dom. seu festiuitatibus sanctorum: *Burch.* 3) doctrinis: *ib.* 4) perlectum: *ib.* 5) *add.:* illis: *ib.* 6) dic.: *deest: ib.* 7) aut: *ib.*

Tit. XIX. 2. 1) *can. in solo Barcin. cod. exstat.*

Tit. XXI. 1. 1) *Appdx.* VII, 1; *Lips.* XXXV, 1; *Bamb.* XXXIII, 1; *Cass.* XLII, 1. (Regd. ep.) (1159—81.) *Ja.* 9055. 2) et si: *R* 3) fuit: *O; add.:* a nobis: *R* 4) fas . . . commiss.: *deest: R* 5) cessante: *O* 6) committimus: *P* 7) remota: *P* 8) committas: *O* 9) sint . . . remissa: *R*

2. Idem ad Bartholomeum Exoniens. *Quia quesitum est — cohercere.* (1159—81.) Ja. 8845. = c. 1. X. (1, 29.)

3. Idem Eboracensi ep. P. C.: Inter ceteras. *Sane si — iniquitatem.* (1159—81.) Ja. 8942. 8943. (una eademque est decretalis.) = c. 2. X. (1, 29.) c. 9. X. (2, 27.)

4. Idem Lundon. ep. *Si pro debilitate — terminari.* (1159—81.) Ja. 9054. = c. 3. X. (1, 29.)

5. Idem Willelmo Carnot. electo. *De causis — punias.* (1165.) Ja. 7508. = c. 4. X. (1, 29.)

6. Idem Senonensi Archiep. *Sicut Romana — potestatem.* (1159—81.) Ja. 9155. 9156. (una eademque est decretalis.) = c. 5. X. (1, 29.)

7. Idem Winton. ep. *Quamuis simus — potest.* (1159—81.) Ja. 9226. = c. 6. X. (1, 29.)

8. Idem eidem[1]. Sententiam a delegato iudice latam, si ad mandatum ipsius iudicis diocesianus episcopus executioni mandare neglexerit[2], is qui ex delegatione romani pontificis sententiam tulit, eam executioni mandandi[3] plenam et liberam habeat facultatem.

9. Idem Norwic. ep. *Significasti nobis — cohercere.* (1159—81.) Ja. 9095. = c. 7. X. (1, 29.)

10. Idem. *Si quando — innotescat.* ibidem = c. 8. (1, 29.)

11. Idem Hereforden. Episcopo[1]. Intelleximus ex tuae fraternitatis relatu, quod quandoque a nobis impetrantur litterae certam formam habentes ad te et alios[2] aliquando per suggestionem falsitatis, aliquando per suppressionem ueritatis. Unde a nobis consilium postulasti, utrum secundum formam aut secundum rigorem iustitiae[3] tunc debeas in ipsa causa procedere; super quo fraternitati[4] tuae taliter[5] duximus respondendum, quod si litterae nostrae ad te directae formam expressam habuerint, et cognoueris per[6] suggestionem falsitatis aut per[7] suppressionem ueritatis cum tali forma impetratas fuisse, tunc non secundum formam in eis expressam, sed secundum rigorem iustitiae in causa ipsa sine personarum acceptione procedas.

12. Idem[1]. Si autem lis infra certum terminum precipiatur decidi non poterit negotium ultra prefixum diem[2] nisi[3] de communi consensu partium prorogari. Verum si iudex delegatus aliter fecerit et fines mandati excesserit[4] eius iurisdictionem non est dubium expirare.

13. Idem G. Lundon. et R. Wigorn. Episcopis[1]. Peruenit[2] ad nos ex parte R. senis presbiteri, quod cum ipse[3] olim ad uos litteras nostras attulisset, quod si uobis constaret[4] eum per uim T. clerici metu regio cooperante ecclesiam de Giledesia[5], quam se asserit per[6] XL. annos pacifice possedisse, pridem[7] iuramento prestito refutasse, eandem ecclesiam ei restitueritis[8], predictus T. alias litteras posterius[9] impetratas ad alios iudices super hoc[10] eodem negotio reportauit, et sic causa ipsa sub uestro non fuit examine terminata[11]. Mandamus itaque fraternitati uestrae[12] atque precipimus, quatinus non obstantibus litteris a memorato T. posterius impetratis, nisi ibi contineatur expressum, quod causam ipsam uestro iudicio subtraximus[13], utramque partem ante[14] uos conuocetis, et eidem causae iuxta aliarum[15] litterarum nostrarum tenorem sublato appellationis remedio non differatis debitum finem imponere.

14. Idem Brix. ep. *In litteris — functus.* ad B. Exonens. ep. (1159—81.) Ja. 9045. 9046. 8980. 8981. (una eademque decretalis est.) = c. 9. X. (1, 29.)

15. Idem Abbati S. Albani (rectius: Albini). *Consultationibus — delegatore.* (1173—76.) Ja. 8408. = c. 10. X. (1, 29.)

16. Idem Carnot. ep. *Sane quia — supponat.* (1159—81.) — Ja. 8901. — cf. infra ad c. 5. (2, 14.) = c. 11. X. (1, 29.)

17. Idem Eborac. Archiep. et ep. Conuentrensi. *Ex parte — ueritate.* (1159—81.) — Ja. 8955. = c. 12. X. (1, 29.)

Lib. I. Tit. XXI. 8. 1) *Appdx.* VII, 10; *Lips.* XXXV, 10. (Idem eidem in eadem ep.); *Cass.* XLII, 10. (*ut in Lips.*); *Bamb.* XXXIII, 10. (eidem *i. e.* Canton. ep.) (1159—81.) *Ja.* 9226. 2) neglexit: *Q* 3) mandandam: *R*

11. 1) *Appdx* VII, 13; *Lips.* XXXV, 13; *Bamb.* XXXIII, 13; *Cass.* XLII, 14. — (1159—81.) *Ja.* 9013. 9011. (*una decret. est.*) 2) ad al.: *OPR* 3) iuris: *PQ;* tunc: *deest: Q* 4) discretioni: *O* 5) tale damus responsum: *ib.;* taliter respondemus: *R* 6) eas per: *l* 7) per: *deest: R*

12. 1) *Appdx.* VII, 14; *Lips.* XXXV, 14; *Bamb.* XXXIII, 14; *Cass.* XLII, 15. — Add. P. C.: Meminimus: *b Cod. Barcin.* — *Wigorn. ep.* (1159—81.) *Ja.* 9203. 2) terminum: *O* 3) de: *deest: ib.* 4) excessit (ei: *deest*): *R*

13. 1) *Appdx.* VII, 15; *Lips.* XXXV, 15. (G. et R. epp.); *Bamb.* XXXIII, 15; *Cass.* XLII, 16. (*ut in Lips.*) (1163—79.) *Ja.* 8624. 2) peruenerat: *O* 3) ipse: *deest: O;* sol.: *deest: R* 4) constiterit: *R* 5) Gitebergia: *O;* Gidelingentia: *P;* Gideli: *Q;* Begingia: *R* 6) post: *P* 7) iam prid.: *O* 8) restitueres: *O;* restituens: *R* 9) *add.:* a nobis: *Coll. citt.* 10) hoc: *deest: OR* 11) terminanda: *P* 12) tuae: *R* 13) subtraxerimus: *OP* 14) apud: *acikl* 15) alterarum: *O*

18. Idem Eboracensi Archiep. *Ex parte tua — expressisse.* (1159—81.) Ja. 8941. = 13. X. (1, 29.)

19. Idem Abbati et conuentui maioris monasterii. *Quoniam abbas — habemus.* 1159—81.) — Ja. 9244. = c. 14. X. (1, 29.)

20. Idem P. C.: Tua nos. *Super eo uero — sublatum* (interclusum: *l*) ad ep. Cenoman. 1159—81.) Ja. 8906. 8907. (una eademque decretalis est.) = c. 15. X. (1, 29.)

21. Idem. — Arelatensi archiep. et S. Mar. in Via lata diac. card. *Causam matri-onii — adhiberi.* (1170—71.) Ja. 7936. = c. 16. X. (1, 29.)

22. Lucius III. Cantuar. Archiep. et eius Suffragan. *Relatum est — interiectum.* 181—85.) — Ja. 9657. = c. 19. X. (1, 29.)

23. Urbanus III. de Vellebec (legendum fortasse: Bellobeco) et Olseston. abbatib. *ratum — processisse.* (1185—87.) — Ja. 9888. = c. 20. X. (1, 29.)

TIT. XXII. DE OFFITIO LEGATI.

Un. Alex. III. uniuersis suffraganeis Cantuar. eccl. *Cum non ignoretis — transferre.* 159—81.) = c. 1. X. (1, 30.)

TIT. XXIII. DE OFFITIO ET POTESTATE PRELATI ET IUDICIS ORDINARII.

1. Ex sinodo Iohannis Papae — c. 12. sinod. Rom. (898.) — *Pernitiosa — custodien-um.* = c. 1. X. (1, 31.)

2. Alexander III. Rotomagen. Archiepisc.[1] Quesitum[2] est a nobis ex arte tua, utrum[3] liceat tibi eos, qui ab episcopis suffraganeis[4] tuis sunt excom-unicatione innodati et[5] ad audientiam tuam appellant, absoluere, ante quam tuo ent[6] iudicio; inquisitioni tuae presentibus litteris duximus[7] respondendum, quod post appellationem in[8] eos sit[9] excommunicatio[10] promulgata absolutione non digent, cum sententia post appellationem lata[11] neminem excommunicare[12] pos-t. Si uero[13] ante appellationem excommunicati sunt[14], ante ingressum causae cepto ab eis sacramento[15] secundum ecclesiae consuetudinem debes ipsos[16] ab-luere, nisi episcopo, a quo excommunicati sunt[17], in hac parte deferre[18] uolueris eos ad ipsum absoluendos[19] remittere. Cum autem a te uel ab ipso[20] fuerint bsoluti causam audire[21] et[22] sine debito terminare poteris[23], quia nec excommu-icati ante absolutionem suam in causa sunt audiendi, nec[24] ad eos, a[25] quibus ppellatum est, debent[26] remitti.

3. Idem Florentino Archiep. *Cum ab ecclesiarum — relaxetis.* (1159—81.) Ja. 9001. = 3. X. (1, 31.)

4. Idem Genuen. ep. *Nos inter — transferre.* (1159—81.) Ja. 9032. repetitur infra c. 7. , 29.) = c. 6. X. (5, 34.)

5. Idem Cantuar. Archiep. et ei. suffrag. *Cum uos — reseruare.* (1159—81.) — . 8889. = c. 4. X. (1, 31.)

6. Eugenius Papa. *Si sacerdos — remouit.* Alex. III. Noruicensi ep. (?) (1159—81.) — . 9092. = c. 2. X. (1, 31.)

7. Alex. III. Cant. Archiep. *Ex parte tua — prestare.* (1159—81.) Ja. 8984. = 5. X. (1, 31.)

8. Idem Exonen. Episcopo[1]. In litteras *et infra.* Ad hec cum aliquis imis prolixum terminum suae appellationi prefixerit[2] iudex potestatem habet com-etenti modo abreuiandi, et si in termino de tempore abreuiando competenter statuto ppellationem[3] non fuerit prosecutus, nec canonicam excusationem pretenderit, sen-ntia si lata est tenet. Quod si non est lata, iudex appellatione cessante potest[4] ompellere infra terminum statutum appellationem[5] prosequi, uel coram se iudicio tare.

Lib. I. Tit. XXIII. 2. 1) *ap. Gilb. Foliot epp. ed. iles* II, 78; *Appdx.* XXXI, 4; *Lips.* XXXII, 2; *Bamb.* XXII, 2; *Cass.* XLI, 2. (1171—80.) *Ja.* 8774. 2) Quia ues.: *0*; quoniam ques.: *orig.* 3) si: *0* 4) aut suffr.: *0* *add.:* ob hoc: *P* 6) steterint: *OR* 7) respondemus: *0* inter: *ib.* 9) est: *0 orig.* 10) excommunicationis ntentia: *orig.* 11) facta: *R* 12) ligare: *OR orig.*) autem: *0; — cf. c.* 40. X. (5, 39.) 14) fuerint: *0;* nt: *R* 15) iuramento: *0 orig.* 16) eos: *OQ* 17) fue-nt: *0* 18) fauere: *P* 19) absoluendum: *Q;* ad absoluendum: *P* 20) ipso episcopo: *aR;* episcopo: *lOP* 21) debes audire: *OP orig.* 22) etiam: *0* 23) pot.: *deest: OPQ orig.* 24) nec causa: *0 orig.* 25) a: *deest: orig.* 26) debet: *orig.;* debet aliquatenus: *0;* debes remittere: *P*

8. 1) *Appdx.* VII, 19; *Add.:* P. C. Cum in litteris: *b* In litteris: *Cod. Barcin.* (1159—81.) *Ja.* 8986. 8981. 9045. 9046. (*una decret. est.*) 2) prefixit: *ack;* prefigit: *0* 3) appellationi: *acl* 4) appellantem pot.: *0* 5) posse appell.: *ck*

9. Idem P. C.: Quod sedem[1]. Preterea de Ugone de Calceio[2], qui filiam Alelmi cognatam suam duxit uxorem[3], et hoc publicum est et manifestum, nec apparet aliquis, qui matrimonium ipsum[4] uelit impetere, id tibi respondemus, quod non apparentibus accusatoribus et parentela manifesta et publica existente, quod credibile non est, nisi[5] essent consobrini in primo uel secundo gradu, ecclesiasticae auctoritatis[6] interest matrimonia[7] illa grauitate adhibita dissoluere, que[8] illicite noscuntur contracta.

TIT. XXIV. DE TREUGA ET PACE.

1. Alex. III. in C. Later. *Treugas — incurrat.* c. 21. C. Lat. III. (1179.) = c. 1. X. (1, 34.)
2. Idem. *Innouamus — Christiana.* c. 22. C. Lat. III. (1179.) = c. 2. X. (1, 34.) c. 10. X. (3, 39.)

TIT. XXV. DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

1. Gregorius Augustino Anglor. ep. *Cum certum — actione.* Gregor. I. Reg. XI, 65. (601.) — Ja. 1415. = c. 1. X. (1, 33.)
2. Leo papa. *Legebatur — offitio.* ep. Leon. I. in ed. Baller. no. XIV. (446?) Ja. 189. = c. 3. X. (1, 33.)
3. Gregorius. *Si quis uenerit — abiciatur.* Cap. incert. = c. 2. X. (1, 33.)
4. Ex C. Tollet. *In libro — anathematizetur.* Cap. incert. = c. 2. X. (1, 33.)
5. Clemens papa. *Omnes — precipiebat.* ep. I. Pseudo Clement. ap. Hinsch. no. XXXIX. p. 13. — Ja. IX. = c. 4. X. (1, 33.)

TIT. XXVI. DE PACTIS.

1. Ex C. Affricano. *Antigonus — custodiantur.* c. 12. Conc. Carthag. I. (348.) ap. Bruns I, 116. = c. 1. X. (1, 35.)
2. Gregor. *Quotiens — solidare.* ep. Greg. I. ad Preiectam Reg. IX, 57. (599.) — Ja. 1215. = c. 2. X. (1, 35.)
3. Idem P. C.: Iohanni a partibus Sar. *Qualiter — compleantur.* ep. Gregorii I. ad Ianuar. Reg. X, 38. (600.) Ja. 1323. = c. 3. X. (1, 35.)
4. Alex. III. Exonensi et Wigorn. episcopis. *Cum pridem — noscuntur.* (1159—81.) Ja. 8990. = c. 4. X. (1, 35.)
5. Idem Eborac. Archiep. *Accepimus — decernas.* (1159—81.) Ja. 8945. = c. 5. X. (1, 35.)
6. Idem Cantuar. Archiep. et ei. Suffrag. *Cum clerici — reportare.* (1159—81.) — Ja. 8883. = c. 3. X. (1, 35.) c. 11. X. (3, 39.)

TIT. XXVII. DE TRANSACTIONIBUS.

1. Gregorius A. Subdiac. et Dom. abbati. *Sicut graue — suscipiat.* Gregor. I. ad Antonium subdiac. et Dometium abbat. et presbyt. a paribus — Reg. IX, 28. (ao. 598.) Ja. 1185. = c. 1. X. (1, 36.)
2. Alex. III. *Statuimus — persistat.* (1159—81.) Ja. 9258. = c. 2. X. (1, 36.)
3. Idem Dulmen. ep. *Contingit — reuocare.* (1159—81.) — Ja. 8931. = c. 3. X. (1, 36.)
4. Idem abbati de Stradeford et priori de Esebi (Helesby: *O*). *Constitutus — terminetis.* (1159—81.) — Ja. 9164. = c. 4. X. (1, 36.)
5. Idem Carnotensi ep. P. C.: Nos in eminenti. *De cetero — excedit.* (1159—81.) — Ja. 8898. = c. 5. X. (1, 36.)
6. Idem Venerab. fratrib. Eborac. Archiep. ap. sed. leg. et R. Wigorn. ep. *Ex litteris — absoluendum.* (1163—79.) — Ja. 8623. = c. 6. X. (1, 36.)

TIT. XXVIII. DE POSTULANDO.

Un. Ex C. Lateran. *Clerici — possunt.* c. 12. C. Lateran. III. (1179.) = c. 1. X. (1, 37.)

TIT. XXIX. DE PROCURATORIBUS.

Un. Gregor. Maximo Salonit. ep. *Alia quidem — subsistere.* ep. Gregorii I. (602.) Reg. XIII, 11. — Ja. 1495. = c. 1. X. (1, 38.)

Lib. I. Tit. XXIII. 9. 1) *Appdx.* L, 29; — 1170—71. *Ja.* 7935. 2) Catorie: *O* 3) *add.*: in: *ib.* 4) ips.: *deest*: *ib.* 5) ubi: *ib.* 6) auctoritate interdictum est: *ib.* 7) matrimonium: *ib.* 8) quod ... noscitur contractum: *ib.*

TIT. XXX. DE SINDICO.

Un. Gregorius Petro Subdiacono Siciliae. *Sicut studii — existere.* Gregor. I. (591.) eg. I, 69. — Ja. 773. = c. un. X. (1, 39.)

TIT. XXXI. (XXX.) DE HIIS QUE VI METUSVE CAUSA GESTA SUNT.

1. Alex. III. Oscen. ep. et priori s. Mariae Caesaraug. *Perlatum* (*Relatum:* l) *est — mpellatis.* (1159—81.) — Ja. 9103. = c. 1. X. (1, 40.)
2. Idem Wigorn. ep. *Abbas — uniuersa.* (1159—81.) — Ja. 9196. = c. 2. X. (1, 40.)

TIT. XXXII. (XXXI.) DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE ECCLESIAE VEL MINORUM.

Un. Alex. III. Alphano episcopo. *Requisiuit — defraudari.* (1159—81.) Ja. 8826. = 1. X. (1, 41.)

TIT. XXXIII. (XXXII.) DE ALIENATIONE IUDICII MUTANDI CAUSA FACTA.

Un. Alex. III. Dulm. ep. *Ex quorundam — parere.* (1159—81.) Ja. 9140. = c. 1. X. (1, 42.)

TIT. XXXIV. (XXXIII.) DE ARBITRIS.

1. Gregorius Theo. Duci Sardiniae[1]. Iustitiam quam mente *etc. et fra*[2]. Iuliana siquidem abbatissa monasterii Sancti Viti[3] insinuauit nobis, a Donato ficiali uestro possessionem[4] predicti monasterii detentari, qui dum excellentiae stræ patrociniis cingi[5] se conspicit, ad examinandum iudicium uenire contempnit. d nunc gloria uestra precipiat eundem officialem cum predicta ancilla Dei arbiale subire iudicium, quatinus quidquid de tali controuersia arbitrorum iudicio erit diffinitum, effectui mancipetur.

2. Idem Ianuario Episcopo[1]. Licet fraternitas *etc. et infra*[2]. Proinde ternitas tua predictam feminam in nullo contra equitatem grauari permittat, c aliqua inconsulte pati dispendia, sed si quas causas habuerit[3], in electorum idicio altercandi[4] uentiletur contentio, et quecumque fuerint diffinita tranquille[5] l effectum perducantur.

TIT. XXXV. (XXXIV.) DE IURAMENTO CALUMPNIAE.

1. Constitutio[1] noua D. Henrici Imperatoris Aug. Dat. III.[2] die ensis April. ciuitate Arimino. Quoniam[3] legibus cautum est, ut nemo ericus iurare presumat, alibi uero reperitur scriptum, ut omnes principales pernae in primo litis exordio subeant iuramentum[4] calumpniae, nonnullis legis peritis s uenit in dubium, utrum clerici iusiurandum prestare debeant, aut alii personae c officium liceat delegare, quia[5] illud constitutionis edictum, ubi clerici iurare ohibentur a Marcho[6] Aug. Constantino[7] pretorio[8] prefecto de Constantinopolitanis ericis promulgatum fuisse uidetur: idcirco ad alios clericos pertinere non creditur. ergo ista dubietas ab[9] omnibus penitus auferatur, nos[10] illam diui Marchi[11]

Lib. I. Tit. XXXIV. *Greg.* I. (591.) *Reg.* I, 48; — 752. 2) mente geritis oportet coram hominibus e operum demonstretis: *Reg.* 3) *add.:* quod Vitula ndam recolendae memoriae contraxerat: *ib.* 5) poss. is: *ib.* 5) angi: *abcil*
2. 1) *Ep. Greg.* I. (591.) *Reg.* I, 63; *Ja.* 767. 2) ue- zelo iustitiae se in diuersorum tuitionem congruen- impendat, proniorem tamen eam credimus prorsus istere in eorum solamine, quos ei nostra commendat stola. Pompeiana igitur religiosa femina per homi- suum suggessit multa se quorumdam hominum tinere assidue irrationabiliter grauamina et ob hoc is supplicasse dignoscitur ut nostris eam uobis com- ndaremus apicibus. Propterea salutantes fraternitatem tuam debito caritatis affectu, praedictam uobis feminam necessario duximus commendandam, ut comitante iustitia, in nulla eam frat. tua contra aeq. etc.: *Reg.* 3) eam habere contingerit: *ib.* 4) altercando: *ib.* 5) ita tranq. uobis solatiantibus perducantur, ut et uobis pro tali opere merces inhereat, et nostris apicibus commendata gaudeat se inuenisse iustitiam: *ib.*

Tit. XXXV. 1. 1) *in Mon. Germ. LL.* II, 41. — *cf. Cass.* XLIV, 1. 2) IV.: *a* 3) in: *orig.* 4) ius iurandum: *ib.* 5) *add.:* enim: *ib.* 6) Theodosio: *ib.; legend. est:* Marciano — *cf. l.* 25. §. 1. *Cod. Iust. de epp.* (1, 3.) 7) Tauro: *orig.* (*haud recte*) 8) pret.: *deest: abi* 9) ab: *deest: orig.* 10) nos: *deest: ib.* 11) Theodosii: *ib.; leg.:* Marciani

constitutionem ita interpretari decreuimus, ut ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere iudicetur. Nam cum diuus Iustinianus iure decreuit[12], ut canones patrum uim legum habere oporteat, et in nonnullis[13] patrum canonibus reperiatur[14], ut clerici iurare non[15] audeant, dignum est, ut totus clericalis ordo a prestando iureiurando immunis esse proculdubio censeatur. Quapropter nos utriusque uidelicet diuinae et humanae legis intentione seruata[16] decernimus[17], ut non episcopus, non abbas, non presbiter, non cuiuscumque ordinis clericus, non aliquis monachus uel sanctimonialis in quacumque controuersia, siue criminali siue ciuili iusiurandum compellatur qualibet ratione subire, sed suis idoneis aduocatis hoc officium liceat delegare.

2. Honorius ep. seruus urbis Romae omnib. ep. oriental. *Inherentes — annuimus.* ep. Honorio II. (1125—30.) — Ja. 5216. = c. 1. X. (2, 7.)

3. Item Eugenius Papa Arditioni Rom. eccl. subdiac. et Mag. Omnibono. *Litteras benignitatis — procedat.* ep. Eugenii III. (1145—53.) Ja. 6684. = c. 2. X. (2, 7.)

4. Eugenius seruus Dei. *In pertractandis — priuetur.* ep. Eugenii III. (1145—53.) = c. 3. X. (2, 7.)

5. Idem R. Magal. et Nemaus. episcopis. *Imperatorum — statuas.* ep. Eugenii III. (1145—63.) — Ja. 6673. = c. 4. X. (2, 7.)

6. Lucius III. Eliensi ep. et Archidiac. Noruicensi P. C.: Peruenit. *Ceterum quia — obstante.* ep. Lucii III. (1181.) — Ja. 9427. = c. 5. X. (2, 7.) c. 2. X. (3, 22.)

7. Idem Cantuar. Archiep. P. C.: Constitutus. *Quia uero — cogatur.* (1181—84.) Ja. 9576. = c. 3. X. (3, 22.)

LIBER SECUNDUS.

TIT. I. DE IUDICIIS.

1. Ex concil. Affricano. *De Quoduultdeo — potuisset.* c. 87. C. Afric. ap. Dionys. = c. 1. X. (2, 1.)

2. Ex sinodo Eugenii P. ap. Remis. *Decernimus — iustitiam.* c. 5. C. Remens. (1148.) = c. 2. X. (2, 1.)

3. Alexander III.[1] Nos in eminenti, *et infra.* Quia[2] uero inimicitia uel contrarietate aliquis parochianus a[3] iudicio diocesani episcopi eximatur: quia nos consulere uoluisti, discretioni tuae[4] duximus respondendum, quod non solum pro inimicitia, sed etiam pro manifesta causa suspicionis potest sui episcopi iudicium euitare, et ad iudicem superiorem recurrere, cum nullus a suspecto iudice debeat iudicari. Datum Ferent.[5]

4. Idem Consulibus Papiensibus[1]. Relatum est auribus nostris, quod uos de decimis et negotiis, que iudicium ecclesiasticum requirunt, non ueremini iudicare, et de his non sine uestrae detrimento salutis uos intromittere minime dubitatis, minus recte quam deceat cogitantes quo modo ex hoc creatorem uestrum offenditis et manifeste sanctorum patrum institutionibus contraitis. Quoniam igitur que a quolibet rege uel principe non sustinemus[2] a uobis nolumus sicut nec debemus aliquatenus sustinere, cum presertim exinde iudicium possitis formidare diuinum et honestatem ecclesiasticam conculcetis, discretionem uestram monemus, mandamus atque precipimus, quatinus de decimis uel de[3] ecclesiasticis negotiis de cetero uos intromittere nullatenus presumatis, sed ea[4] uenerabili fratri nostro episcopo uestro et aliis personis ecclesiasticis tractanda et iudicanda sine contradictione qualibet relinquatis.

Lib. I. Tit. XXXV. 1. 12) decreuerit: *ib.* — *cf. Iulian.* CXIX, 1. 13) nullis: *orig.* 14) reperitur: *ib.* 15) non: *deest: ib.* 16) seru.: *deest: ib.* 17) *add.:* et imperiali auctoritate intrectabiliter diffinimus: *ib.*

Lib. II. Tit. I. 3. 1) *cf. Appdx.* X, 27. Cantuar. archiep. (1159—81.) *Ja.* 8863. 8877. (*una decret. est.*) 2) quatenus: *O* 3) a: *deest: ib.* 4) tuae: *deest: ib.* 5) Dat. Fer.: *exstat: ck*

4. 1) *Lips.* XXII, 4. (1159—81.); *Ja.* 9109. 2) sustineremus: *il* 3) de: *deest: P* 4) ea: *deest: ib.*

5. Alex. III. illustri Regi Angliae. *Quanto te — terminari.* (1159—81.) Ja. 8818. = c. 3. X. (2, 1.)

6. Idem Salernitano Archiep. P. C.: Licet preter solitum. *At si clerici — conterere.* (1159—81.) Ja. 9141. 9145. 9146. (una eademque decretalis est.) = c. 4. X. (2, 1.)

7. Idem P. C.: Eam te. *Ceterum — concessionis etc.* (1159—81.) — Ja. 9251. eadem decretalis esse uidetur atque illa quam Ja. 9335. enumerat. = c. 5. X. (2, 1.)

8. Lucius III. Strigon. Archiep. P. C.: Ad apost. sedis. *Clerici uero — generari.* (1181—85.) Ja. 9676. = c. 8. X. (2, 1.)

9. Idem Paduano ep. *Intelleximus — securus.* Alex. III. (1159—81.) — Ja. 9115. = c. 7. X. (2, 1.)

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

1. Ex Conc. Calcedon. *Si quis — subiacebit.* c. 9. (451.) = c. 1. X. (2, 2.)
2. Ex Conc. Matic. *Nullus clericus — mulctetur* c. 8. (581.) = c. 6. C. XI. qu. 1. (Palea).
3. Ex C. Paris. *Nullus iudicum — emendet.* c. 4. (615.) ap. Bruns. II, 256. = c. 2. X. (2, 2.)
4. Ex C. Affric. *Sane — duorum.* c. 121. ap. Dionys. = c. 3. X. (2, 2.) c. 1. X. (1, 43.)
5. Gregorius Bonifatio Defensori Corsicae. *Si quis — compleatur.* Greg. I. (601.) Reg. XI, 77. — Ja. 1429. = c. 4. X. (2, 2.)

6. Alexander III.[1] in concilio Lateranen. P. C.: Preterea. Sane quia laici quidam ecclesiasticas personas et etiam ipsos episcopos iudicio suo stare compellunt, eos qui de cetero id presumpserint a communione fidelium decernimus segregandos.

7. Idem P. C. Ideo (Nos ideo) inter alios. *Si uero — fiat.* (1159—81.) — Ianuensi ep. Ja. 9032. 9033. 9034. (una eademque est decretalis.) = c. 5. X. (2, 21.)

TIT. III. DE LIBELLI OBLATIONE.

Un. Ex conc. ap. S. Medardum. *Hygmarus — porrexerunt.* ex C. Suesson. (853.) = c. 1. X. (2, 3.)

TIT. IV. DE MUTUIS PETITIONIBUS CORAM EODEM IUDICE.

1. Gregorius Paulino episcopo Taur.[1] Clerus ecclesiae Regitanae etc. et infra[2]. Et ideo mediis sacrosanctis euangeliis fraternitas uestra[3] in causa predicti clerici et episcopi sui sine cuiusquam personae respectu tam clericorum querelam, quam habent contra[4] suum episcopum, quam[5] si quam forte episcopus[6] contra clericum habuerit perscrutetur, et quidquid in ueritate cognouerit[7] nobis significet[8].

2. Alex. III. Vulterano Archipresbit. et abb. de Spongia. *Ex litteris — terminetis.* (1159—81.) — Ja. 9190. = c. 1. X. (2, 4.)

3. Idem Plebano et clericis Martur[1]. Miramur plurimum et mouemur, quod cum causam, que inter uos et dilectos filios nostros[2] abbatem et fratres Maturensis monasterii uertitur, dilectis filiis nostris archipresbitero[3] Vulterano[4] et abbati de Spongia commisissemus fine debito terminandam, et abbas et fratres parati essent iudicium eorum[5] subire, si uos eis super questionibus, quas aduersus uos proponunt, deberetis in continenti[6] respondere, uos[7], sicut idem iudices nobis litteris suis intimauerunt, id efficere noluistis. Unde quoniam[8] rationis ordo exigit[9], ut qui sibi uult ab alio[10] iustitiam exhiberi, ei non debeat[11] quod iustum est denegare, fraternitati uestrae per apostolica scripta precipiendo mandamus, quatinus actione[12], quam aduersus predictos abbatem et fratres intenditis, proposita et responsione facta eisdem[13] abbati et fratribus coram predictis iudicibus in continenti respondeatis, ut causa[14] uestra et ipsorum uicissim postmodum audiri

Lib. II. Tit. II. 6. 1) *c.* 14. *C. Later.* III. (1179.) *Lips.* 9; *Cass.* XII, 18.

Tit. IV. 1. 1) *Ep. Greg.* I. (599.); *Reg.* IX, 48; *Ja.* 1208. 2) multa contra reuerendiss. fratr. n. Bonifacium ep. suum elata nobis petitione conquestus est, petens, ut ad nos debuisset habere ueniendi licentiam, quatenus causae ipsae hic subtiliter probarentur. Sed quia nos interim praedictum fratrem nostrum hoc modo non praeuidimus deducendum, uisum nobis est illic deputare causam eandem cognoscendam, et ideo: *Reg.* 3) uestra una cum Sabino diacono resideat et sicut officio est sacerdotali conueniens, sine cuiusq.: *ib.* 4) aduersus suum sicut diximus: *ib.* 5) uel: *ib.* 6) ita contra eos: *ib.* 7) *add.*: cum omni aequitate ac sollicitudine: *ib.* 8) *add.*: una cum praedictis fratribus nostris subtiliter diligenterque signif.: *ib.*

3. 1) *Appdx.* XI, 2; *Lips.* XXXVI, 2; *Bamb.* XXXIV, 2; *Cass.* XLIII, 2. 2) dilectum fil. nostrum: *R* 3) archidiacono: *O*; *deest*: *R* 4) Volintino: *R* 5) illorum: *O* 6) incontinenter: *P* 7) et uos: *R* 8) quia: *R* 9) hoc exig.: *O* 10) aliquo: *ib.* 11) debet: *ib.* 12) accusatione ipsa: *ib.* 13) eidem: *Q* 14) causae uestrae ... debeant: *R*

debeat et terminari. Nos enim eisdem iudicibus in mandatis dedimus, ut uos ad id faciendum instanter moneant et auctoritate nostra districte compellant.

TIT. V. DE ORDINE COGNITIONUM.

Un. Clemens III. Aletrino episcopo. *Intelleximus — absoluas.* (1187—91.) — Ja. 10193. = c. 1. X. (2, 10.)

TIT. VI. DE PLUS PETITIONIBUS.

Un. Leo Papa in sermone de natal. Domini[1]. Soluitur[2] letiferae pactionis male suasa conscriptio, et per iniustitiam plus petendi totius debiti summa uacuatur.

TIT. VII. DE FERIIS.

Un. Ex Conc. apud Compendium. *Omnes dies — facienda.* c. 37. Conc. Mogunt. (813.) = c. 1. X. (2, 9.)

TIT. VIII. DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS IN EODEM IUDICIO MOTA.

1. Gregorius Felici Siciliae. *Susceptis — diffinere.* Gregor. I. Reg. IX, 14. (598.) — Ja. 1172. = c. 1. X. (2, 12.)

2. Idem Ioanni Episcopo Siracus[1]. Felix etc. et infra[2]. Oportet, ut[3] actores ecclesiae uestrae deputetis, ut cum eo debeant eligere cognitores, qui tam momenti[4] quam principalis rei questionem cognoscere ualeant et finire, ne si aliqua[5] occasione dilatum fuerit, et ipse pati preiudicium, et partes ecclesiae non habere iustitiam uideantur[6]. Nam nos sic causas ecclesiae[7] finire uolumus, ut nec dispendium contra equitatem sustineat.

TIT. IX. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM[1].

1. Alex. III. Wigorn. ep. *Sollicite—differas.* (1159—81.)—Ja. 9208. =c. 2. X. (2, 13.)

2. Idem. *Accepta — silentium.* ep. decan. Lincoln. et abb. de Riuallis. (1159—81.) Ja. 9050. = c. 3. X. (2, 13.)

3. Idem Parisien. Episcopo et Abbati Sancti Remigii et Decano Melden.[1] Fratres Aremarenses[2] grauem ad nos contra abbatem suum transmisere querelam, dicentes eum ipsius monasterii bona dilapidasse ipsumque inutilem esse et sortilegum. Nuntius uero abbatis in presentia nostra constitutus hec omnia instantius denegabat[3], adiciens prescriptum[4] abbatem ab administratione absque causa destitutum rationabili. Ideo[5] discretioni uestrae per apostolica scripta precipiendo mandamus, quatinus ad[6] locum, in quo facilius possitis partes presentes habere et de causa cognoscere uenientes, et que hinc inde proposita fuerint diligentius audientes, negotium ipsum omni gratia et amore postposito terminare curetis[7], ita quod si uobis[8] constiterit legitime predictum abbatem irrationabiliter destitutum ipsum[9] restituatis. Si uero destitutus non[10] est et eum inueneritis destituendum, illum[11] auctoritate nostra destituatis, indempnitati ecclesiae, sicut melius noueritis[12] expedire, consulentes. Verum si prelibati[13] fratres ipsum canonice conuicerint[14] de obiectis depositionis sententiam proferatis[15]. Ceterum si prefati

Lib. II. Tit. VI. Un. 1) *Sermo* XXII. *c.* 4. *Ed. Baller.* 2) *add.:* itaque: *orig.*

Tit. VIII. 2. 1) *Ep. Greg.* I. (598.) *Reg.* IX, 13; *Ja.* 1171. 2) uir memorandus suis nobis epistolis questus est fraternitatis uestrae actionarios possessiones quas tenuerat illicite et contra iuris ordinem peruenisse, petens ablata sibi restitui, et se cum eis, si tamen causam uoluerint dicere, paratum esse in iudicio sine aliqua dilatione consistere. Quod si ita est, quia quid legalis ratio habeat non nescitis op.: *Reg.* 3) ut omni mora postposita: *ib.* 4) imminentis: *ib.* 5) qualibet: *ib.* 6) uid. Ita ergo agite ut sub omni celeritate iudicium eligatur: *ib.* 7) uestrae fieri: *ib.*

Tit. IX. 1) ex spoliatorum: *Aci*

3. 1) *Appdx.* XXII, 3; *Lips.* XXXIX, 3; *Bamb.* XXXVI, 3; *Cass.* XLV, 4. — 1159—81. — *Ja.* 9112. 2) Aramcenses: *Q;* Areminenses: *R* 3) has omnes instantias negat: *R* 4) predictum: *ib.* 5) Ideoque: *ailOP* 6) in: *R* 7) terminetis: *ib.* 8) uob.: *deest: ib.* 9) ips.: *deest: ib.* 10) non: *deest: ib.* 11) ipsum: *Q* 12) uidebitis (cons.: *deest*): *R* 13) predicti: *O* 14) deuicerint: *kR* 15) afferatis: *O;* feratis: *R*

fratres accusationis libello porrecto in probatione defecerint abbati[16] canonica purgatione iniuncta illos debita animaduersione puniatis.

4. Idem Wigorniensi episc. et R. Eliensi Archidiac. *Audita — iuramentum.* (1159—81.) — Ja. 9213. = c. 4. X. (2, 13.)

5. Idem Brixiensi ep. *In litteris — restituendus.* Exonens. ep. (1159—81.) Ja. 9045. 9046. (una eademque est decretalis.) = c. 5. X. (2, 13.)

6. Idem Exon. ep. P. C.: In litteris. *Item cum quis — existere.* (1159—81.) Ja. 9045. 9046. (cf. ad c. anteced.) = c. 6. X. (2, 13.)

7. Gregorius Constantino ep. *Licet multum — misereri.* Gregorii I. Reg. X, 29. (600.) — Ja. 1314. = c. 1. X. (2, 13.) c. 4. X. (3, 39.)

8. Lucius III. G. Archidiac. et I. presbit. Tur. et Alcapicerio canon. *Ex conquestione — terminetis.* (1181—85.) — Ja. 9678. = c. 10. X. (2, 13.)

TIT. X. DE DOLO ET CONTUMACIA ALTERIUS PARTIS PUNIENDA.

1. Alex. III. Hereford. ep. *Ad hec — iudicio.* (1159—81.) — Ja. 9012. = c. 1. X. (2, 14.)

2. Idem abb. de Ramasen. et archid. Eliensi. *Ex litteris uestris — compellatis.* (1159—81.) — Ja. 9125. = c. 2. X. (2, 14.)

3. Idem Cantuar. et Wigorn. ep. *Dilecti — restituatis.* (1159—81.) — Ja. 8893. = c. 1. X. (2, 8.)

4. Urbanus III. de Nouo Loco et de Vigert prioribus. *Prout — absenti.* (1185—87.) Ja. 9879. = c. 4. X. (2, 14.)

TIT. XI. DE EO QUI MITTITUR IN POSSESSIONEM CAUSA REI SERVANDAE.

1. Alex. III. Priori et fratrib. de Giseb. *Constitutis — incursurum.* (1159—81.) — Ja. 9005. = c. 1. X. (2, 15.)

2. Idem[1]. Causam, que inter dilectos filios nostros canonicos[2] de Gisebur[3] et canonicos de Thorin[4] super ecclesia de Leuinter[5] et capella de Iar.[6] et[7] super quadam transactione, que exinde post appellationem facta fuisse dicitur, diutius est[8] agitata, ad suggestionem cuiusdam canonici de Thorin experientiae uestrae sub certa forma commisimus terminandam. Verum[9] quidam canonicorum de Giseb. ad nostram postmodum presentiam accedentes dilectorum filiorum nostrorum cardinalium tunc sedis apostolicae legatorum litteras pertulerunt, in quibus continebatur, quod cum de mandato nostro causam suscepissent diffiniendam, canonicos de[10] Gisebi in possessionem prescriptae capellae[11] induxerunt[12]. Vnde[13] quia predicti cardinales tantae honestatis, circumspectionis[14] et maturitatis habentur, quod eis fidem omnimodam adhibemus, et eos credimus rectum et iustum iudicium protulisse[15], discretioni uestrae per apost. scripta precipiendo mandamus, quatinus si infra annum memorati canonici de Thorin causam possessionis secundum formam iuris non intrauerunt[16], canonicos de Gisebi possessionem sibi[17] a cardinalibus adiudicatam quiete faciatis pacificeque[18] possidere, non obstantibus litteris, quas canonicus de Thorin, sententia cardinalium tacita, noscitur reportasse. Ita quidem[19], quod si canonici de Thorin de proprietate agere uoluerint causam ipsam usque ad diffinitiuam sententiam remoto appellationis obstaculo[20] audiatis et fine debito terminetis. Si qua uero partium duxerit appellandum, depositiones iuratorum testium et alias rationes utriusque partis sub uestris sigillis clausas nobis mittatis terminum utrique parti congruum prefigentes, quo debeant cum ipsis attestationibus et rationibus apostolico se conspectui presentare[21].

Lib. II. Tit. IX. 16) ab abbate: *R*

Tit. XI. 2. 1) *Appdx.* III, 3; *Lips.* XLI, 2; *Bamb.* XXVIII, 2; *Cass.* XLVII, 2. 2) can.: *deest: Coll. citt.* 3) Gisebunt: *c;* Giseburc: *b;* Gisebert: *k;* Giselebrurn: *0;* Geseb.: *R; postea legitur:* Giseburg: *P;* Giseleburc: *0;* Giselebron: *0* 4) Thorum: *b;* Tou: *Q;* Thurin: *R; postea legitur:* Thorun: *0;* Thurim: *R* 5) Leuerint: *P;* Leuentri: *0;* Leuin.: *R* 6) Iaren: *c;* Chorum: *0;* Tho: *Q* 7) et: *deest: Q;* et iure decimarum super: *0* 8) est: *deest: R* 9) Unde: *P* 10) ecclesiae de: *Q* 11) predictae ecclesiae: *0* 12) induxerint: *R* 13) Verum: *0* 14) et circ.: *Q* 15) protulisse: *0* 16) intrauerint: *0* 17) sibi: *deest: ib.* 18) et pac.: *ib.* 19) quoque: *ib.* 20) obst.: *deest: 0R* 21) representare: *P*

TIT. XII. DE PROBATIONIBUS.

1. Gregor. Raccaredo regi Wisigot. *Ex epistolae — proferre.* Gregor. I. (599.) Reg. IX, 122. — Ja. 1279. = c. 1. X. (2, 19.)

2. Lucius III. Cistrensi ep. *Ex litteris tuis — possidet.* Alex. III. (1159—81.) — Ja. 8912. = c. 3. X. (2, 19.)

TIT. XIII. DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS.

1. Ex concilio Triburiensi[1]. Testimonium laici aduersus clericum nemo suscipiat[2].

2. Ieronimus super Matheum[1]. „Iustificata est[2] sapientia ab operibus suis.“ Sapientia quippe non uocis, sed operis[3] testimonium querit.

3. Gregorius Iohanni Defensori eunti in Hispaniam. *In nomine — firmitatem.* Gregor. I. (603.) Reg. XIII, 45. — Ja. 1530. = c. 2. X. (2, 20.)

4. Idem Sabino Defensori Sardiniae. *Quoniam aliqua — uera sunt.* Greg. I. (593.) Reg. III, 36. — Ja. 876. = c. 3. X. (2, 20.)

5. Pascalis Papa. *In omni negotio — uerum est.* Paschal. II. Widoni archiep. Vienn. (1099—1118.) Ja. 4864. = c. 4. X. (2, 20.)

6. Alexander III. Episcopo Papiensi[1]. Cum A. de Plano, et G. de Betolio etc. et infra. Ideoque fraternitati tuae per apost. scripta precipiendo mandamus, quatinus cum exinde requisitus fueris utramque partem ante tuam presentiam conuoces, et rationibus hinc inde plenius auditis et cognitis eandem causam secundum attestationes, quas dilectus filius noster P. titulo sanctae Susannae presbiter cardinalis sigillo suo muniuit, et aliorum testium, si qui idonei producti fuerint, si attestationes ipsae non sunt publicatae infra XXX. dies post harum susceptionem litterarum remoto appellationis obstaculo concordia uel iustitia mediante decidas.

7. Idem Beluacensi ep. *Sicut nobis — admittendum.* (1159—81.) — Ja. 8850. = c. 9. X. (2, 20.)

8. Idem Papiensi electo. P. C.: Ad Audientiam[1]. Ad hec quoniam consuetudo est, ut dicitur, ecclesiae Papiensis, ut si de propinquitate illorum, qui sunt matrimonio copulandi, mentio aliqua fiat, presbiteri per ecclesias publice dicant, ut qui nouit aliquid infra terminum qui prefigitur exeat et dicat, tua duxit discretio inquirendum, an illi debeant, qui posterius ueniunt, ad accusationem uel testificationem admitti. Tuae itaque prudentiae litteris presentibus innotescat, quod si suspicione carent posterius uenientes ab accusatione, uel testificatione repelli non debent. Ceterum si commoniti a presbiteris tacent, et postmodum accusare uel testificari uoluerint tamquam suspecti merito repellentur.

9. Idem Attinensi Archidiac. (?) *Veniens ad — condempnationem.* (1159—81.) — Ja. 8869. = c. 10. X. (2, 20.)

10. Idem Cap. ep. et abb. St. Luciae et Priori S. Crucis. *Causam que — terminetis.* (1159—81.) — Ja. 8896. = c. 11. X. (2, 20.)

11. Idem R. Cantuar. Archiep. et R. Wigorn. ep. *Cum nuntius — impediat.* (1174—79.) — Ja. 8652. = c. 12. X. (2, 20.)

12. Idem Tarracon. Archiep. P. C.: Significasti. *Super eo — admitti.* (1159—81.) Ja. 9167. et 9177. (una eademque decretalis esse uidetur.) = c. 13. X. (2, 20.)

13. Idem Winton. Episcopo[1]. Quamuis simus *et infra*[2]. Porro, si aliquis[3] crimen obicit testi, qui contra ipsum producitur, ut eum in ciuilibus causis eo modo possit a ferendo testimonio remouere[4], audiendus est, et si crimen ciuiliter probare poterit, quod[5] sibi obicit ad testimonium ferendum contra ipsum non est aliquatinus audiendus, sed propter hoc non debet puniri. Quemlibet autem ad peribendum testimonium ueritati Romana ecclesia minime cogere consueuit.

14. Idem Salernitano Archiep. P. C.: Licet preter solitum. *De cetero — admitti.* (1159—81.) — Ja. 9141. 9145. 9146. (una eademque decretalis est.) = c. 14. X. (2, 20.)

Lib. II. Tit. XIII. 1. 1) *Capit. Angilr. ap. Hinschius p.* 768. 2) suscipiant: *orig.*
2. 1) *lib.* III *c.* 11. *no.* 72. ed. Migne 2) *Luc.* VII, 38. 3) operum: *orig.*
6. 1) (1173—81.) *Ja.* 9307.
8. 1) (1178—81.) *Ja.* 9322.
13. 1) (1159—81.) *Ja.* 9226. *Appdx.* VIII, 6. (*in cap.*: Suggestum) 2) *uerba omissa quaeras c.* 6. X. (1, 29.) 3) quis: *O* 4) repellere: *ib.* 5) quod . . . obic.: *deest: ib.*

15. Idem eidem, in eadem ep. *In causis — disputari.* (cf. ad cap. antecedens) = c. 15. X. (2, 20.)
16. Idem Preposito et Canonicis Embrudensis (leg.: Ebrodunensis=Embrun) eccl. *Cum tu fili — tenere.* (1159—81.) — Ja. 8959. = c. 16. X. (2, 20.)
17. Idem Placentino ep. P. C.: Ut autem nec nostrae diffinitionis. *Fraternitatis tuae litteris — iuramentis.* (1159—81.) — Ja. 9122. = c. 17. X. (2, 20.)
18. Idem Exonensi Ep. et Abb. S. Albani. *Intimauit — postponatis.* (1159—81.) — Ja. 8995. = c. 18. X. (2, 20.)
19. Idem Abb. et Fratrib. S. Michaelis de Martura. *Causam que uertitur — transmittatis.* (1159—81.) — Ja. 9075. = c. 19. X. (2, 20.)
20. Eugenius III. *Quotiens aliqui — ita esse.* (1145—53.) — Ja. 6686a. = c. 5. X. (2, 20.)
21. Idem Priori et Fratrib. S. Trinitatis Lundunensis. *Insuper etiam — admitti.* Alex. III. (1159—81.) — Ja. 9067. = c. 6. X. (2, 20.)

22. Idem Exon. Wigorn. Episcopo[1]. Ad hec[2] quia prefati clerici scripta authentica non habent, quibus muniri possint, presentium uobis significatione mandamus, ut omnes illos clericos siue laicos, quos isti clerici nominauerint[3], moneatis, ut rei ueritatem, quam[4] super ipsa causa nouerint[5], coram uobis aperiant, nec eam[6] gratia, uel timore alicuius[7] uel odio in suae salutis periculum reticere presumant.

23. Idem Herefordensi ep. Bal. Abb. de Ford. *Ex parte Adae — presumant.* Alex. III. (1159—81.) — Ja. 9019. = c. 7. X. (2, 20.)
24. Idem Exon. et Wigorn. ep. *Si qui testium — discretas.* (1159—81.) — Ja. 8992. = c. 8. X. (2, 20.)
25. Urban. III. de Rufort et de Costen. abbatib. et priori de Torguan. *Cum uenisset — imponatis.* (1185—87.) — Ja. 9885. = c. 25. X. (2, 20.)

TIT. XIV. DE TESTIBUS COGENDIS VEL NON.

1. Alex. III. Winton. ep. P. C.: Quamuis simus. *Quemlibet — consueuit.* Canon legitur in fine c. 7. (1, 21.) = c. 6. X. (1, 29.)
2. Idem Papiensi electo. *Causam matrimonii — compellas.* (1178—81.) — Ja. 9323. = c. 1. X. (2, 21.)
3. Idem presbit. Pontii et Asilii (Pontiae et Assissii?). *Cum super causa — formidare.* (1159—81.) — Ja. 9123. = c. 2. X. (2, 21.)
4. Idem Ianuensi Archiep. P. C.: Nos inter alios. *Super eo uero — compelli.* (1159—81.) — Ja. 9032. 9033. 9034. (una eademque decretalis est.) = c. 3. X. (2, 21.)

5. Idem Carnotensi Episcopo[1]. Sane *et infra*[2]. De testibus non habemus in sacris canonibus[3], quod cogendi sint, sed admonendi, cum celare ueritatem sicut dicere falsum mortale reputetur[4] sepe delictum.

6. Idem Exon. et Wigorn. Episcopis[1]. Testes, quos Radul.[2] clericus[3] clericos uel laicos uobis nominauerit, moneatis et si opus fuerit auctoritate apostolica compellatis ad peribendum testimonium ueritati.

TIT. XV. DE FIDE INSTRUMENTORUM.

1. Gregorius. *Si autenticam — possumus.* Gregor. I. (592.) Reg. III, 3. — Ja. 842. = c. 1. X. (2, 22.)
2. Alex. III. *Scripta uero — habere.* (ad ep. Wigorn. scr. 1159—81.) Ja. 9016. 9206. 9209. (una eademque decretalis est.) = c. 2. X. (2, 22.)

3. Idem Wigorn. Episcopo[1]. Sollicite *et infra*[2]. Sicut ex litteris tuis, frater episcope, euidenter accepimus, aduersarius[3] N.[4] clerici proposuit, eum N.[5] clerico respondere non teneri[6], eo quod filum erat[7] fractum, quo bulla nostra dependebat[8]. Verum licet litterae ipsae a nobis fuerint impetratae et in cancellaria nostra compositae, circumspectionem tamen prudentiae tuae, frater episcope[9], non immerito commendamus, qui[10] hac occasione in causa procedere distulisti, in qua

Lib. II. Tit. XIII. 22. 1) 1159—81. *Ja.* 8993. *Appdx.* VIII, 19; *Lips.* XLIII, 19; *Bamb.* XXXIX, 15; *Cass.* XLVIII, 15. 2) hoc cum: *k;* hoc quod: *O;* hoc: *Q* 3) nominauerunt: *OR* 4) et que: *O* 5) nouerunt: *OR* 6) etiam: *O;* enim: *Q; deest: PR* 7) alterius: *R*

Tit. XIV. 5. 1) 1159—81. *Ja.* 8901. *Appdx.* VII, 20; *Lips.* XLV, 6. (Terracon. ep. P. C.: Significauit.); *Bamb.* XL, 3; *Cass.* XLIX, 3. — Cantuar. archiep.: *bk* 2) sane et inf.: *deest: PQR; uerba omissa quaeras c.* 11. X. (1, 29.) 3) ordinibus: *P* 4) reputatur: *kPQR;* deputetur: *O*

6. 1) 1159—81. *Ja.* 8991. *Appdx.* VIII, 16; *Lips.* XLV, 7; *Bamb.* XL, 4; *Cass.* XLIX, 4. 2) R.: *kR* 3) cler.: *deest: O*

Tit. XV. 3. 1) 1159—81. *Ja.* 9195. 9208. (*una decretalis est*) *Appdx.* XLI, 5. 2) *uerba omissa quaeras c.* 2. X. (2, 13.) 3) H. adu.: *l* 4) H.: *kO;* En.: *ac* 5) H.: *kO* 6) debere: *O* 7) esset: *ib.* 8) pendebat: *ib.* 9) frat. ep.: *deest: ib.* 10) quod: *ib.*

non decuit aliter quam feceris processisse[11], cum non fuerit mirum, si pars prefati[12] H. asserebat se non teneri predicto N.[13] respondere, ex quo filum nostrae bullae fractum cernebat.

TIT. XVI. DE PRESUMPTIONIBUS.

1. Salomon in Parabol. *Sicut noxius — feci.* Parabol. XXVI, 18. sq. = c. 1. X. (2, 23.)

2. Idem in iudicio duarum mulierum. *Afferte mihi — eius.* III. Reg. III, 24. seq. = c. 2. X. (2, 23.)

3. Bonifatius Papa[1]. Dilectione[2] sola discernitur quis ex quo genitus approbetur, dicente Iohanne[3]: „In hoc manifesti sunt filii Dei et filii diaboli."

4. Ieronimus super Parabol. *Ex studiis — corrumparis.* (Hieron. siue Beda) in Parab. XX, 21. = c. 3. X. (2, 23.)

5. Bonifatius Papa episcopis Galliae. *Nullus dubitat — putat.* Bonif. I. (419.) — Ja. 141. = c. 4. X. (2, 23.)

6. Gregorius in Omelia. *Nonne bene — concessit.* Homil. XVIII. = c. 5. X. (2, 23.)

7. Idem Max. ep. *Mandata — presumamus.* Greg. I. (591.) Reg. II, 7. — Ja. 796. = c. 6. X. (2, 23.)

8. Idem Italicae patriciae et Dom. Ven. *Quosdam — cognouistis.* Domno Venantino patricio et Italicae iugalibus (599.) — Reg. IX, 123. — Ja. 1200. = c. 7. X. (2, 23.)

9. Idem Victori ep. *Quanto — peruenit.* (602.) Reg. XII, 29. — Ja. 1462. = c. 8. X. (2, 23.)

10. Ieronimus super Osee. *Scribam — negligent.* Glossa ord. in Os. VIII, 12. = c. 9. X. (2, 23.)

11. Alex. III. Decano Cassi. *Quia uerisimilitudinem — proferendum.* (1159—81.) — Ja. 8911. = c. 10. X. (2, 23.)

TIT. XVII. DE IUREIURANDO.

1. Urbanus Papa. *Nullus episcopus — compellat.* Urban. II. (1088—99.) — Ja. 4312. = c. 5. X. (2, 24.)

2. Alex. III. Vigiliensi ep. *Debitores — seueritate.* (1159—81.) — Ja. 9188. = c. 6. X. (2, 24.)

3. Idem Rothomag. Archiep. et eius suffrag. *Ad nostram noueritis — condempnatum.* (1159—81.) — Ja. 8872. = c. 7. X. (2, 24.)

4. Idem Senon. (Sanctonensi) Archiep. P. C.: Sicut Rom. *Si uero — ministrare.* ep. Alex. III. (1159—81.) — Ja. 9155. 9157. (una eademque est decretalis) = c. 8. X. (2, 24.)

5. Idem Decano Cicestr.[1] et Archidiac. de Bedeford[2]. Insinuatum est nobis ex parte W., quod cum ipse cappellam de Vell.[3] canonice fuisset adeptus, canonici de Lamestanter[4] super eadem ecclesia huiusmodi conuentionem fecerunt[5], quod ipsi[6] eandem ecclesiam tenere[7], ac[8] predicto W. et exinde annuum canonem deberent persoluere, et infra. Sed quia eadem[9] compositio eorum[10] ecclesiae[11] fuit[12] dampnosa de iuramento uiolato[13] penitentiam recipiant et prefatam ecclesiam predicto clerico restituant.

6. Idem Sanctionensi et Gabilon. episcopis. *Ex rescripto — celebrari.* (1159—81.) — Ja. 9150. = c. 9. X. (2, 24.)

7. Idem Lundon. et Wigoriensi ep. *Querelam — possidere.* (1159—81.) — Ja. 9065. = c. 10. X. (2, 24.)

8. Idem Lundon. Episcopo[1]. Si Stephanum contra compositionem fidei interpositione firmatam uenisse constiterit, nisi manifestam rationem poterit allegare, ipsum a[2] prefata ecclesia et[3] beneficiis eius appellatione cessante non differas[4] spoliare[5] et eam W. cum integritate resignes[6].

9. Ex registro Gregorii. *Peruenit — absoluimus.* Gregor. VII. Virdun. ep. (1080.) — Reg. VII, 13. 14. Ja. 3880. 3881. = c. 2. X. (2, 24.)

10. Idem in Reg. Regi Francorum. *Peruenit — paruisse.* Cap. incert. = c. 3. X. (2, 24.)

Lib. II. Tit. XV. 3. 11) *finis canonis: ib.* 12) prefatus H.: *l* 13) H.: *ck*

Tit. XVI. 3. 1) *ep. apocr. Ja.* CLXXXVII. *Burch.* I, 131. (ex dictis Bon. P. C.: Sicut omnis) *Ivo Decr.* V, 231. (ex decretis Bon. P. C.: Sicut omnis) 2) *add.:* enim: *Burch. Iv.* 3) *Ioann.* I, 3.

Tit. XVII. 5. 1) Ceforen: *a;* Citeforen: *b;* Ceforest: *c;* Cicefor: *i;* Foren: *kR; deest: l;* Castrensi: *P* 2) Bord.: *l;* — *Appdx.* XVII, 2; *Lips.* XVII, 5; *Bamb.* XVIII, 5; *Cass.* XXVIII, 7. (1159—81.) 3) illis: *aiQ;* Te.: *R;* Lamen: *l* 4) *nomen corrupt. est.* Lanste: *k;* Lanestanter: *c;* Lamstranct.: *P;* Lanstanet: *O;* Claust.: *R;* La.: *Q* 5) fecerint: *R* 6) ipsi: *deest: R* 7) retinere: *ib.* 8) a: *QR* 9) eorum: *O* 10) eis (eccl.: *deest*): *PQ* 11) huic: *O;* ipsis: *R* 12) fuerat: *PQ* 13) uiol.: *deest: R*

8. 1) *Appdx.* XVII, 6; *Lips.* XVII, 8; *Bamb.* XVIII, 8; *Cass.* XXVIII, 10. (1159–81.) *Ja.* 9058. 2) a: *deest: P* 3) et a: *PQ* 4) differatis: *R* 5) *finis canonis: R* 6) assignes: *Q*

11. Urban. III. in Registro Archiep. Pisano. *Cum quidam — competenti.* (1185—87.) — Ja. 9881. = c. 8. X. (1, 11.) c. 12. X. (2, 24.)

TIT. XVIII. DE PRESCRIPTIONIBUS.

1. Ex Conc. Affricano. *Placuit — pertinebant.* ap. Dionys. c. 119. = c. 1. X. (2, 26.)

2. Ex Concilio Maticensi[1]. Ut de rebus ecclesiarum que ab eis per XXX. annorum spatium sine ulla interpellatione possessae sunt testimonia non recipiantur, sed eo modo contineantur, sicut res ad fiscum dominicum pertinentes contineri solent.

3. Ex reg. Gregorii Italicae Patriciae. *Nichil prodest — facturam.* Gregor. I. (593.) Reg. III, 60. — Ja. 899. = c. 2. X. (2, 26.)

4. Gregorius. *Sanctorum patrum — alienus.* Caput incert. = c. 3. X. (2, 26.)

5. Gregorius Siracusano Episcopo[1]. Ne religiosorum uirorum corda ecclesiasticarum[2] rerum contentio[3] a mutua, quod absit, caritate disiungat, magna solicitudine studendum est, ut facillime[4] finem res possit in altercatione[5] deducta percipere[6]. Hortamur ergo[7] ut[8] ad predicta loca, de quibus contentio est, debeatis accedere, et[9] constituta loca[10] que in lite sunt presentia[11] iure[12] terminari faciatis XL. tantum[13] annorum ab utraque[14] parte prescriptione seruata.

6. Alex. III. Salernitano Archiep. P. C.: Licet. *De quarta — admittit.* (1159—81.) Ja. 9141. 9143. (una eademque decretalis est.) = c. 4. X. (2, 26.)

7. Alex. ep. Clemens gloriosus martir. in lib. stemmat. *Vigilanti — placuit.* Alex. III. (1159—81.) = c. 5. X. (2, 6.)

8. Idem[1]. Controuersiam, que inter Martiensem[2] et Formosolensem[3] super decimis de uilla Leuinga[4] mota fuerat[5], nos cum fratribus nostris pertractauimus, et quidem[6] monachi decimationem[7] ipsius[8] uillae suo monasterio pertinere tam per Caroli regis donationem[9] quam per[10] nostrum priuilegium allegabant, clerici uero ecclesiae Formosolensis[11] tertiam partem decimae per XXX. annos[12] et eo amplius sine interruptione sinodali uel[13] legitima possedisse asserebant, nos uero utriusque partis allegationibus[14] diligenter indagatis decreuimus[15], quod si ecclesia de Formos. tertiam partem decimae per XXX. annos quiete et inconcusse[16] possedisse per tres[17] idoneas personas probare[18] poterit[19] eam[20] deinceps sine inquietatione possideat.

9. Idem Mauritano (Maurianensi?) ep. *Ad aures — secludit.* (1159—81.) — Ja. 9079. = c. 6. X. (2, 26.)

10. Idem Parmensi ep. *Causam que — ratione.* (c. 1179.) — Ja. 8761. = c. 7. X. (2, 26.)

TIT. XIX. DE SENTENTIA ET RE IUDICATA.

1. Ieronimus super Parabolas[1]. Iudicium determinat causas, et qui imponit stulto silentium mitigat iras.

2. Gregorius I. primae Iustinianeae. *Sententia — transmisisti.* Gregor. I. (592.) Reg. III, 6. — Ja. 845. = c. 1. X. (2, 27.)

3. Idem. *Iurgantium — rigori.* Greg. I. (592.) Reg. II, 40. — Ja. 829. = c. 2. X. (2, 27.)

4. Idem Natali Archiep. Salern. *Non potest — submouere.* Gregor. I. (592.) Reg. III, 8. — Ja. 847. = c. 3. X. (2, 27.)

5. Idem V. Episcopo Arelat.[1] Cum piae *etc. et infra*[2]. Ea[3] que semel apostolicae sedis auctoritate sancita sunt nichil de hoc habent firmitatis.

Lib. II. Tit. XVIII. 2. 1) *cap. incertum*

5 1) *Appdx.* XXXVIII, 6; *Bamb.* XLI, 4; *Cass.* L, 4. *Ep. Greg.* I. (597.) *Reg.* VII, 39. *Ja.* 1117. 2) secularium: *Reg.* 3) intentio: *ib.* 4) facillimum: *ib. OR* 5) altercationem: *O Reg.* 6) *add.:* et infra: *O; in Reg. h. l. sequitur:* Quia ergo indicante Caesario, abbate monasterii S. Petri, quod in loco est qui Baias dicitur constitutum, comperimus inter eum et Ioannem abbatem monasterii S. Luciae, in Syracusana ciuitate constituti, grauem esse exortam de quibusdam finibus quaestionem, ne ipsa inter eos ualeat contentio prolongari, certamina eorum agrimensoris definitione prospeximus finienda. Et ideo scripsimus Fantino defensori, ut Ioannem agrimensorem, qui de Romana urbe Panormum profectus est, illuc ad fraternitatem uestram debeat destinare 7) igitur: *R* 8) *add.:* cum eo: *Reg.* 9) et utraque parte: *O Reg.* 10) cominus loca: *ib.* 11) presenti: *ak* 12) uestra: *O Reg.* 13) tamen: *ib.* 14) utrique parti: *Reg.*

8. 1) *Appdx.* XXXVIII, 3; *Lips.* XLVI, 5; *Bamb.* XLI, 5; *Cass.* L, 5; Remensi archiep.: *O.* (1159—81.) *Ja.* 9134. 2) Martur.: *i;* Martin.: *l;* Macular.: *Q* 3) Formoloson.: *PQ;* Formolens.: *O;* Formosc.: *R* 4) Knnca: *P;* Remegan: *O;* Beuinga: *Q;* Reguiga: *R* 5) fuit: *O* 6) quidam: *OQR* 7) decimam omnem: *O* 8) illius: *OPR* 9) dationem: *lP* 10) per: *deest: R* 11) uero de Formo: *R* 12) annis (per: *deest*): *O* 13) uel legali obseruatione: *ik;* se legitime: *R* 14) *add.:* rationibus et (dil.: *deest*); *O* 15) decernimus: *P* 16) se poss.: *QR* 17) tres: *deest: aclPQR* 18) sibi propriare: *O* 19) potuerit: *P* 20) ea: *O;* eandem: *R*

Tit. XIX. 1. 1) *Prouerb.* XXVI, 10.

5. 1) *ep. Greg.* I. (599.) *Reg.* IX, 111. *Ja.* 1268. 2) *uerba omissa quaeras: C.* XXV. *qu.* 2. *c.* 3. 3) Nam licet ea ... nihil egeant firmitatis: ex abundantia tamen cuncta quae pro huius rei quiete a praedecessore nostro statuta sunt etc.: *Reg.*

6. Leo ep. uniuersis per Cesariens. Mauritaniam. *Ea que — roborentur.* Leo. I. ep. XII. (c. 446.) Ja. 188. = c. 4. X. (2, 27.)

7. Alex. III. Eboracensi ep. P. C.: In eminenti. *De cetero — oportebit.* (1159—81.) — Ja. 8937. 8940. (una eademque est decretalis) = c. 5. X. (2, 27.)

8. Idem Noruicensi ep. *Cum aliquibus — possessione.* (1159—81.) — Ja. 9099. = c. 6. X. (2, 27.)

9. Idem Noruic. ep. et T. et W. Archidiac. *Lator presentium — permanere.* (1159—81.) Ja. 9100. = c. 7. X. (2, 27.)

10. Idem Theobaldo eccl. S. Anastasiae. *Cum causa — adiudicamus.* (1170—73.) — Ja. 8183. = c. 8. X. (2, 27.)

TIT. XX. DE APPELLATIONIBUS ET RECUSATIONIBUS.

1. Alex. III. Exonensi ep. et decano Lincoln. *Dilecti filii — inuestigetis.* (1159—81.) Ja. 8999. = c. 6. X. (2, 1.); c. 1. X. (2, 28.)

2. Idem Archiep. Remensi (Rauennati). *Inter ceteras — admittendam.* (1159—81.) Ja. 9128. = c. 2. X. (2, 28.)

3. Idem abb. S. Petri super Diuam. *Ad nostram — castiges.* (1159—81.) Ja. 8929. = c. 3. X. (2, 28.)

4. Idem Noruicensi ep. *Personas — recipiantur.* (1160—74.) ap. Gilb. Foliot. ep. ed. Giles II, 95. — Ja. 8227. = c. 4. X. (2, 28.)

5. Idem Henrico Rem. Archiep. *Cum sit — excommunicauit.* (1159—81.) = c. 5. X. (2, 28.)

6. Idem in eadem. *Ad hec — existat.* (cf. ad c. 5.) = c. 6. X. (2, 28.)

7. Idem in eadem. *Si duobus — tenere.* (cf. ad c. 5.) = c. 7. X. (2, 28.)

8. Idem Plebano et clericis S. Nazarii de Alb. *Ex ratione — preiudicare.* (1159—81.) = c. 8. X. (2, 28.)

9. Idem Wigorn. ep. *Meminimus — procedendum.* (1159—81.) Ja. 9016. 9206. 9209. (una eademque decretalis est.) = c. 9. X. (2, 28.)

10. Idem. P. C.: Meminimus. *Super eo — inhibeatur.* (cf. ad c. anteced.) = c. 10. X. (2, 28.)

11. Idem in eadem. *De appellationibus — compellas.* (cf. ad c. 9.) = c. 11. X. (2, 28.)

12. Idem Senon. Archiep. *Sicut Romana — generali* — repetitur c. 1. (1, 2.) = c. 1. X. (1, 3.)

13. Idem. *Super eo — recepisse.* ad Senon. archiep. (1159—81.) Ja. 9155. 9157. (una eademque decretalis est.) = c. 12. X. (2, 28.)

14. Idem Dulmen. ep. *Ex quorundam — parere* — repetitur c. un. (1, 32.) = c. 1. X. (1, 42.)

15. Idem. *Peruenit — representent.* Cantuar. archiep. (1174—81.) — Ja. 9311. = c. 13. X. (2, 28.)

16. Idem Tolletan. Archiep. *Consuluit — parere.* (1159—81.) — Ja. 9172. = c. 14. X. (2, 28.)

17. Idem Eborac. Archiep. *Inter ceteras — iniquitatem.* (1159—81.) — Ja. 8942. = c. 9. X. (2, 27.)

18. Idem Rauennati Archiepiscopo[1]. Consuluit nos tua fraternitas, utrum recusationes admittere debeas in causis, quas absque remedio appellationis tibi committimus terminandas. Super quo fraternitati[2] tuae taliter duximus respondendum[3], quod licet sacrae leges remedium illud[4] admittant, tamen[5] censura sacrorum canonum aliud remedium preter remedium[6] appellationis non admittit, cum licitum sit secundum statuta canonum, ante litis[7] contestationem et in[8] ipsa litis contestatione et post decisionem causae ad appellationis remedium conuolare. Ideoque remedium recusationis non debes admittere, si quando causas aliquas[9] tibi commiserimus[10] appellatione remota terminandas. Verum tamen cognitioni[11] causae, que uertitur inter B.[12] et nepotem B.[13] uolumus, ut[14] in presentiarum[15] supersedeas, quia utraque pars nostro conspectui se representauit[16].

19. Idem Dulm. Episcopo[1]. Appellationi autem[2], si qua sub aliquo casu ab alterutra partium fuerit interposita, nisi appelletur ab ipso cui causa sit remota appellatione commissa debita deuotione est deferendum.

Lib. II. Tit. XX. 18. 1) *Appdx.* X, 16. (*sine inscr.*); *Lips.* XLVII, 16; *Bamb.* XLII, 14; *Cass.* LI, 15. (1159—81.) *Ja.* 9127. 2) discretioni: *O* 3) respondemus: *ib.* 4) tale: *ib.* 5) cum censurae admittant: *ib.* 6) pret. remed.: *deest: P* 7) lit. cont.: *deest: Q* 8) in: *deest: P* 9) alicuius: *R* 10) commisimus: *OQ* 11) in cognitione: *P* 12) H.: *cQR* 13) Blasium: *k;* Balduini: *OP;* Bal.: *Q* 14) ut: *deest: Q* 15) presenti: *P* 16) presentauit: *kOR*

19. 1) *Appdx.* X, 17. (Exon. ep. P. C.: Significauit.); *Lips.* XLVII, 18. (Norwint ep. P. C.: Significauit.); *Bamb.* XLII, 16; *Cass.* LI, 17. (Veron. ep. P. C.: Significauit.) — 1159—81. *Ja.* 9095. 2) aut.: *deest: O*

20. Idem eidem. *Suggestum — cognoscas.* (1159—81.) Ja. 8933. = c. 15. X. (2, 28.)

21. Idem Cant. Archiepiscopo, et eius suffraganeis[1]. Relatum est auribus nostris, quod cum[2] sint quidam in prouincia uestra[3], qui uxoribus suis[4] propria auctoritate relictis concubinis adherere non dubitant, errorem suum ac temeritatem suam per obstaculum appellationis tueri ac fouere nituntur. Quoniam igitur offitio nostrae sollicitudinis imminet prouidendum, ne appellationis obtentu in sua malitia perseuerent, fraternitati uestrae[6] per apost. scripta precipiendo mandamus, quatinus si manifestum sit[7] aliquos de prouincia uestra uxores suas sine rationabili causa dimisisse et adhesisse aliis, si commoniti uxores suas concubinis abiectis non[8] receperint, pro appellatione[9], si quam ad suum errorem fouendum interposuerint[10], non pretermittatis[11], quin eos ad abiciendas[12] concubinas et[13] ad recipiendas[14] uxores suas et maritali affectione[15] tractandas[16] per excommunicationis sententiam compellatis.

22. Idem Eborac. (Ebroicensi) Archiep. *Ad presentiam — factae.* (1173—81.) — Ja. 9306. = c. 16. X. (2, 28.)

23. Idem Cantuar. Archiep. *Cum teneamur — licebit.* (1159—81.) — Ja. 8878. = c. 17. X. (2, 28.)

24. Idem uniuersis suffraganeis Cant. Archiepiscopi[1]. Significauit nobis uenerabilis frater noster Cantuariensis[2] archiepiscopus[3], quod si quando uos appellatis ad presentiam nostram uel archidiaconi uestri super aliquo certo negotio[4], episcopatus, et[5] archidiaconatus uestros sub protectione apostolica ponitis, et[6] appellatis ad annum, et interim nec de preteritis commissis nec de nouis excessibus uestris siue de[7] subiectorum[8] uestrorum delictis permittitis[9] ipsum[10] cognoscere, sed[11] omnem iustitiam ei[12] suspenditis et prorsus[13] euacuatis. Quoniam igitur prouidendum est, ne appellationis[14] obtentu aut manifesta delicta[15] remaneant impunita, aut subditi uestri de suorum excessuum impunitate letentur, fraternitati uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si[16] uos episcopi[17] uestros episcopatus aut archidiaconi uestri[18] archidiaconatus suos[19] apostolicae protectioni subiciunt, et ad[20] audientiam nostram appellant, propter hoc memoratum[21] archiepiscopum nullatenus impedire temptetis, quominus de causa[22] uel de[23] excessibus subditorum uestrorum cognoscere[24] ualeat et iuxta meritorum qualitatem eos[25] debita animaduersione punire, aut etiam[26] excessus uestros, si qui manifesti sunt et notorii, his dumtaxat exceptis super quibus appellatio est interposita, possit[27] digne corrigere, et quod iniuste actum[28] est ad rectitudinis tramitem reuocare.

25. Idem R. Cant. Archiepiscopo[1]. Relatum est auribus nostris, quod si quando[2] episcopi suffraganei tui uel archidiaconi tuae prouinciae super aliquo certo negotio ad audientiam nostram appellant[3], episcopatus et archidiaconatus suos, nostrae et Romanae ecclesiae protectioni[4] subiciunt, et cum appellant[5] ad annum[6] interim de[7] suis uel[8] suorum subditorum excessibus cognoscere non permittunt, sed[9] omnem[10] iustitiam euacuant et suspendunt. Volentes itaque pastorali sollicitudine prouidere, ne appellationis obtentu detur eis[11] audacia grauia[12] committendi, auctoritate apostolica tibi[13] duximus indulgendum, quod si prefati episcopi uel[14] archidiaconi appellauerint[15] ad audientiam nostram, et episcopatus et archidiaconatus suos sub apostolica protectione posuerint[16], pro eorum appellatione

Lib. II. Tit. XX. 21. 1) *Appdx.* X, 20; *Lips.* XLVII, 18; *Bamb.* XLII, 18; *Cass.* LI, 19. (1159—81.) — *Ja.* 8890. 2) cum: *deest: OR* 3) prouinciis uestris: *R* 4) suis: *deest: O* 5) et: *deest: lPQR* 6) tuae: *O* 7) *add.:* quantocius: *PR* 9) propter appellationem: *O* 10) interposuerunt: *aciO* 11) nullatenus omittatis: *P* 12) abiciendum: *R* 13) et: *deest: P;* ad: *deest: O* 14) recipiendum: *R* 15) affectu: *O* 16) *add.:* uxores: *R*

24. 1) *Appdx.* X, 24; *Lips.* XLVII, 23; *Bamb.* XLII, 21; *Cass.* LI, 52. — Anagniae II. Id. Maii 1174. *in Epp. S. Thomae Cantuar. ed. Giles* (*Oxonii* 1845.) II, 40. — *Ja.* 8318. 2) *add.:* R.: *O* 3) *add.:* sedis ap. legatus: *orig.* 4) *add.:* a presentia eius: *ib.* 5) uel: *O* 6) et app.: *deest: ib.* 7) de: *deest: R* 8) subditorum: *O* 9) permittatis: *PQ* 10) eum: *O* 11) et: *orig.* 12) eius: *OQ* 13) protinus: *O* 14) sub app.: *ib.* 15) mala (aut. man.: *deest*): *ib.* 16) si qui uestrum episcopatus: *ib.* 17) ep. uest.: *deest: orig. PQR* 18) arch. uest.: *deest: O* 19) suos: *lQ* 20) ad: *deest: OR* 21) predictum: *O* 22) causis: *O orig.* 23) de: *deest: OR orig.* 24) agnoscere: *Q* 25) ipsos: *orig.* 26) exinde: *R; deest: Q* 27) potest: *R* 28) factum: *orig.*

25. 1) *Appdx.* L, 30; *Lips.* XLVII, 31; *Bamb.* XLII, 28; *Cass.* LI, 29. *ap. Gilbert Foliot ed. Giles* II, 62. (1162—70.) *Ja.* 7788. 2) qu.: *deest: acdl* 3) appellauerint: *PR;* appellantur (?): *orig.* 4) prot.: *deest: OR* 5) appellantur (?): *orig.* 6) unum: *P* 7) te de: *orig.* 8) et: *Q* 9) scilicet: *orig.* 10) *add.:* tuam: *ib.* 11) eis: *deest: ib.* 12) grauiora: *O* 13) tibi: *deest: Q* 14) et: *OPR orig.; deest: Q* 15) quando app.: *O* 16) posuerunt: *ak*

nullatenus pretermittas, quin de causis[17] et excessibus[18] subditorum suorum et de suis propriis excessibus, si qui manifesti sunt et notorii, his dumtaxat exceptis super quibus appellatum est, cognoscere possis, et super his statuere quod secundum iustitiam uideris statuendum.

26. Idem Crapulano Episcopo[1]. Quesiuisti ab apostolatu nostro: cum sublato appellationis remedio litterarum, sicut in istis ponitur, si totam litterarum seriem comprehendat nec ne? Inquisitioni tuae respondemus, quotiens[2] sic sublatio appellationis ponitur[3], non nisi ea que predicta[4] sunt complectitur[5]. Ad ea uero que in fine litterarum ponuntur[6] minime extenditur, nisi forte ipsa appellationis sublatio reiteretur.

27. Idem Bonon. ep. et Archipresb. *Consuluit nos — pareant.* (1159—81.) Ja. 8851. = c. 18. X. (2, 28.)

28. Idem Rauennati Archiep. *Inter cetera — ualemus.* (1159—81.) Ja. 9128. = c. 2. X. (2, 28.)

29 Idem Ianuensi (Auriensi?) ep. *Cum parati — ostensurus.* (1159—81.) Ja. 9231. = c. 19. X. (2, 28.)

30. Idem Cant. Archiep. *Ad hec — compellas.* (1159—81.) = c. 20. X. (2. 28.)

31. Idem Carnot. ep. *Questioni — obseruari.* (1159—81.) Ja. 8901. = c. 21. (2, 28.)

32. Idem Winton. ep. *Preterea — stare.* (1159—81.) Ja. 9221. = c. 22. X. (2, 28.)

33. Idem Cantuar. Archiepiscopo et eius suffraganeis[1]. Ex querimoniis[2] clericorum qui de partibus uestris ad presentiam nostram accedunt satis euidenter nobis innotuit, quod interdum decedentibus ecclesiarum personis, quandoque filii, quandoque[3] alii absque conscientia[4] et consensu episcopi diocesiani se in predictas ecclesias intrudere non uerentur, et earundem ecclesiarum claues accipiunt, et ut ecclesias et earum bona teneant occupata in uocem appellationis prorumpunt[5]. Quoniam igitur id iniquum est[6] penitus et absurdum, nos tantae iniquitati et enormitati pastorali uolentes consideratione occurrere, et radicem huius cupiditatis[7] de clero penitus extirpare fraternitati uestrae per apost. scripta precipiendo mandamus, quatinus si qui sunt[8] uel fuerint[9] in partibus uestris, qui tali modo ad detinendas ecclesias inhiare presumant, ipsos ad easdem[10] ecclesias, quanto citius relinquendas studiose monere curetis et ecclesiastica districtione compellere. Ita[11] quod si manifestum est, ipsos ita temere[12] et presumptuose ecclesias detinere[13], obtentu[14] appellationis, si quam interposuerint[15], non omittatis, quin eos ad easdem ecclesias dimittendas appellatione cessante ecclesiastica censura compellatis.

34. Idem Winton. Episcopo[1]. Super eo uero quod a nobis querendum duxit tua discretio, utrum uidelicet propter incidentem questionem, super qua[2] fuerit[3] appellatum, tota principalis causa, que commissa est iudici appellatione postposita[4] terminanda, debeat indecisa relinqui, inquisitioni tuae duximus respondendum, quod si questio incidens talis fuerit, quod sine ea principalis causa non potest terminari, per[5] interpositum[6] appellationis obstaculum totius causae cognitio debet de iure differri, donec superior iudex, ad quem super iam[7] dicta[8] questione appellatum est, aliter de tota causa disponat.

35. Idem Cant. Archiepiscopo[1]. Significauerunt nobis dilecti filii nostri prior et canonici sanctae Frid.[2], quod cum[3] super causa, que inter eos et canonicos de Oseneia[4] de ecclesia S. Mariae Magdalenae uertitur, de mandato nostro coram uenerabilibus fratribus nostris Exonensi et Cistrensi[5] episcopis tractaretur ad[6]

Lib. II. Tit. XX. 25. 17) casibus: *orig.* 18) de exc.: *O*

26. 1) *Lips.* XLVII, 17. (Caprulano ep.) (1159—81.) *Ja.* 8895. — can.: *deest: k* 2) quod quot.: *P* 3) apponitur (app.: *deest*): *ib.* 4) supradicta: *ib.* 5) complectuntur: *ib.* 6) earum depon.: *ib.*

33. 1) *Appdx.* XXVIII, 14; *Lips.* XLVII, 33; *Bamb.* XLII, 30; *Cass.* XVIII, 7. (1159—81.) *ap. Gilbert. Foliot, epp. ed Giles* II, 63. — *Ja.* 8881. 2) *add.:* crebris: *O orig.* 3) *add.:* consanguinei personarum ipsarum quandoque: *orig.* 4) licentia: *P* 5) arripiunt: *orig.* 6) sit: *O* 7) iniquitatis et cup.: *orig.* 8) sint ... fuerint: *O* 9) fuerunt: *acilPQR* 10) eas: *abilPR* 11) Ita quidem quod: *orig.* 12) tenere: *Q orig.* 13) retinere: *P* 14) sub obt.: *O* 15) interposuerunt: *acikP*

34. 1) *Appdx.* X, 31; *Lips.* XLVII, 34; *Bamb.* XLII, 31; *Cass.* LI, 31. *Add.:* P. C.: Quamuis: *P* (1159—81.); *Ja.* 9226. 9221. (*una decretalis est.*) 2) sub qua: *O*; quam: *ilPQR* 3) fuit: *R* 4) remota: *O* 5) propter: *OP* 6) interpositae: *R* 7) predicta: *O*

35. 1) *Appdx.* X, 32; *Lips.* XLVII, 35; *Bamb.* XLII, 32; *Cass.* LI, 32; *add.:* ap. red. legato: *PQ;* (1159—81.) *Ja.* 8867. 2) Fridae: *ac;* Frigidae: *P;* Frideswihae: *O* 3) cum: *deest: bk* 4) Osen: *bk;* Osene: *P;* Osenia: *R;* Oso: *Q;* Osone: *k* 5) Castrensi: *PR;* Cestrensi: *Q* 6) et ad: *O*

audientiam nostram appellassent, idem episcopi canonicos de Oseneia[7] possessionem ecclesiae ipsius causa rei seruandae iudicauerunt induci, et postmodum idem episcopi litteras commissionis nostrae, quas super causa ipsa[8] receperant, diligentius intuentes, et uidentes appellationem alterutri partium in eisdem litteris inhibitam non fuisse, Exonensi[9] archidiacono mandauerunt, ut omnia in eodem statu seruaret, in quo tempore factae appellationis fuisse dinoscuntur[10]. Interim uero canonici de Oseneia in prescriptam ecclesiam irruerunt, et ibi manere uolentes a ministris S. Fridae reiecti[11] fuerunt. Deinde autem[12] canonici de Oseneia ad Lundonensem et Wigoriensem episcopos litteras nostras impetrauerunt continentes, quod si a possessione ipsius ecclesiae fuissent uiolenter eiecti, eis possessio redderetur. Et sic[13] cum pars utraque propter hoc[14] eorum se conspectui presentasset[15], prefatus prior sanctae Fridae, quoniam litterae ante terminum appellationi prefixum, sicut aiebat[16], per subreptionem fuerunt[17] impetratae, ad nostram iterum audientiam appellauit: sed Lundonensis episcopus appellationi non deferens canonicos de Oseneia in possessionem eiusdem ecclesiae fecit induci. Inde est, quod fraternitati tuae per apostol. scripta precipiendo mandamus, quatinus siue ex[18] litteris nostrae commissionis predictis[19] Exonensi et Cistrensi episcopis factis[20], siue ex assertione ipsorum episcoporum aut etiam alias tibi[21] legitime constiterit, in predictis litteris appellationem inhibitam non fuisse, quidquid post[22] appellationem ab eisdem episcopis ad nos interpositam in causa ipsa innouatum est[23] uel[24] mutatum[25], in eum statum[26] facias appellatione cessante reduci, in quo tempore factae appellationis noscitur extitisse[27], non obstantibus litteris nostris[28] ad Lundonensem et Wigoriensem episcopos posterius directis, si ante terminum appellationi prefixum aut etiam in termino fuerint[29] tacita impetratae ueritate. Non enim a possessione fuerunt eiecti uiolenter, si uolentes possessionem[30] intrare sunt in continenti reiecti, cum liceat omnibus uim in continenti[31] ui repellere et ab aliorum[32] uiolentia iura sua[33] tueri. Deinde uero utraque parte ante te[34] conuocata causam ipsam[35] diligentius audias et eam sublato appellationis remedio studeas terminare[36].

36. Alexander III. Cantuar. Archiep.[1] Nos in eminenti specula ecclesiae licet immeriti[2] disponente domino constituti fratrum et coepiscoporum nostrorum tenemur consultationi respondere et quod a nobis in questione proposita melius uisum fuerit aperire. Inde est, quod[3] prudentiae[4] tuae[5] litteris presentibus respondemus, quod causa aliquibus sublato appellationis remedio delegata, si alter iudicum coniudici suo[6] aut alii uices suas commiserit, a secundo delegato iudice poterit[7] appellari, quia delegatus non poterit[8] appellatione postposita delegare. Causa uero per[9] appellationem ad[10] primos delegatos aut[11] ad eum qui delegauit secundum appellantis arbitrium referetur[12].

37. Idem Gradensi patr. et E. tit. S. Vitalis presb. cardin. et priori S. Crucis. *Constitutis — terminetis.* (1166—76.) Ja. 8406. = c. 23. X. (2, 28.)

38. Idem Eborac. Archiep. *Proposuit — dampnandus.* (1159—81.) Ja. 8937. = c. 24. X. (2, 28.)

39. Idem eidem. *Relatum est — ordinentur.* (1159—81.) Ja. 8937. = c. 24. X. (3, 8.)

40. Idem Eboracen. Archiepiscopo[1]. In eminenti specula ecclesiae licet immeriti disponente domino constituti intendere debemus consultationibus singulorum, et prout nobis dominus reuelauerit propositas[2] enodare[3]. Consuluisti autem, si causa appellatione remota commissa altera partium ante citationem uel post citationem[4], ante sententiam uel post sententiam[5] ad sedem apostolicam ap-

Lib. II. Tit. XX. 35. 7) Oseina: *P;* Osenia: *O;* Osentia: *R* 8) ipsa: *deest: O* 9) questione facta Xenefordensi: *O* 10) dignoscitur: *O* 11) eiecti: *ib.* 12) aut.: *deest: ib.* 13) sicut (cum: *deest*): *ib.* 14) prop. hoc: *deest: ib.* 15) presentaret: *P* 16) aiebant: *R* 17) fuerint: *ib.* 18) in: *O* 19) supradictis: *R* 20) factae: *OPQ* 21) tibi: *deest: O* 22) post eius: *acil* 23) est: *deest: P* 24) aut: *O* 25) immutatum: *Q* 26) eo statu: *O* 27) fuisse: *O* 28) nostr.: *deest: ib.* 29) fuerunt: *Q* 30) poss.: *deest: O* 31) *add.:* tantum: *ib.* 32) earum: *ib.* 33) sua: *deest: ib.* 34) presentiam suam: *ib.* 35) ips.: *deest: abilPQ* 36) termines: *O*

36. 1) *Lips.* XLVII, 36; *Bamb.* LII, 33. (*can. cont.*); *Cass.* LI, 33; (1159—81.) *Ja.* 8863. 8877. 2) immerito: *P* 3) quod nos: *ib.* 4) prouidentiae: *R* 5) *add.:* sollicitudinem commendantes: *P* 6) suo: *deest: abclQR* 7) potest: *P* 8) potest: *ib.* 9) post: *R* 10) et ad: *P* 11) et: *ib.;* uel: *PQ* 12) referatur: *kP*

40. 1) *Appdx.* XLIX, 13; *Lips.* XLVII, 40: *Bamb.* XLII, 34; *Cass.* LII, 37; (1159—81.) *Ja.* 8937. 8940. 2) proposita: *kl;* questiones propositas: *R* 3) denodare: *AbcilP* 4) cit.: *deest: acilOPQ* 5) sent.: *deest: acil*

pellauerit, an appellationi sit in huiusmodi[6] articulo[7] deferendum. Preterea si[8] causa fuerit appellatione remota commissa, et alter aduersariorum appellasset[9], quia delegatus iudex non uult probationes super suggestione[10] falsi admittere, qua[11] causatur litteras impetratas, an in hoc casu appellatio teneat quesiuisti. Dubitas autem[12], si duobus fuerit causa appellatione remota commissa, et alter suo coniudici uices suas commiserit, an ille solus[13] possit procedere appellatione remota, uel ab eo liceat appellare, cum in fine litterarum[14] non sit apositum, ut si uterque nequiuerit interesse unus procedat[15]. Primae igitur questioni taliter respondemus, quod causa[16] appellationi remota commissa appellationi deferri non debet, siue ante citationem siue post, siue ante sententiam siue postea[17] fuerit appellatum, nisi appellans prius quam citaretur iter arripuisset ad sedem apostolicam ueniendi. Quod autem quesisti, si aliquis appellauerit, quia delegatus iudex audire super falsi[18] suggestione probationes recusat, an appellatio teneat, hoc tuam uolumus discretionem tenere, quod in eo casu debet appellatio deferri. Ab uno uero iudicum[19] appellatione remota in causa procedi non potest, nisi hoc specialiter[20] in commissionis litteris exprimatur[21]. De cetero noueris, quod si sententiam a nobis latam preceperimus per aliquem executioni mandandam[22], et fraus interuenerit, non est facultas executori de toto negotio cognoscendi, sed referri questiones que inciderint ad sedem apostolicam oportebit.

41. Idem R. Cant. Archiep. *Qua fronte — sepulturae.* (1174—81.) Ja. 9310. = c. 25. X. (2, 28.)

42. Idem in Conc. Later. *Reprehensibilis — iniunctum.* c. 6. C. Lat. III. (1179.) = c. 26. X. (2, 28.)

43. Idem P. C.: Eam te. *Ad hec — questionem.* (1179—81.) Ja. 9335. = c. 27. X. (2, 28.)

44. Idem Salesberiensi ep. *Peruenit — assignes.* (1159—60.) Ja. 7139. = c. 28. X. (2, 28.)

45. Lucius III. Wall. Lincon. ep. P. C.: Ad aures. *Postremo — delegatum.* (1183—84.) Ja. 9578. 9579. (una eademque decretalis est.) = c. 36. X. (2, 28.)

46. Idem Norwic. ep. P C.: Quesitum. *Ad hec — declinare.* (1159=81.) Ja. 9669. 9670. (una eademque decretalis est.) = c. 37. X. (2, 28.)

47. Gregorius VIII. Uniuersis Archiepiscopis[1]. Vel ex[2] malitia litigantium uel ex defectu nostro credimus prouenire, quod tanta negotiorum frequentia diebus singulis perurgemur, ut imbecillitate proprii corporis laborantes minori etiam intelligentia prepediti[3] omnibus non possumus commode superesse aut undique concurrentium[4] clamores et[5] murmura sustinere. Hinc etiam euenit, quod negotiis mediocribus[6] occupati maioribus intendere non ualemus, prout necessitas ecclesiastica postularet, et que diffiniri uel disponi per nos breui tempore potuissent expectatione diutina plus quam oporteat[7] multis pariter irruentibus producuntur. Quo circa per generalem epistolam remedium huic rei duximus prouidendum, ne uel multitudinis[8] impediamur incursu uel suam iniuriam patientibus possit iustitia deperire. Ea propter fraternitati[9] uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si forte super[10] rebus modicis, que infra summam marcarum XX. subsistunt, in auditoriis uestris questio[11] uentiletur, et alteruter litigantium delusorie putauerit prouocandum[12], eius appellatione contempta infra fines[13] uestrorum episcopatuum eligere compellatis qui suspicione careant iudices, si tamen ibidem idonei poterunt inueniri[14], in quorum presentia iurgium sopiatur, a quibus si qua partium crediderit appellandum, ad archiepiscopum seu primatem uocem prouocationis[15] emittat[16]. Si uero negotium tale fuerit[17], quod substantiam[18] aliquatinus teneat ampliorem, infra fines uestrarum diocesum cognitores[19] eligere, si sponte noluerint, non cogantur inuiti. Tamen[20] de uicinis episcopatibus aliquos

Lib. II. Tit. XX. 40. 6) hoc: *l* 7) articulis: *blOPQ* 8) si cui: *lP* 9) appellat: *PQ* 10) suggestiones: *PQR* 11) contra Cantuariensis litteras: *O* 12) etiam: *O* 13) sol.: *deest: R* 14) lit.: *deest: O* 15) *add.:* in causa: *Q* 16) causa ... com.: *deest: P;* in causa: *Q* 17) post: *OQR* 18) falsa: *kR* 19) iudice: *R* 20) speciale: *O* 21) fuerit expressum: *Q*; *finis canonis: O* 22) mandari: *Q*

47. 1) *Appdx.* XLIX, 1. (1187.) *Ja.* 10002. 2) ex dolo uel ex: *O* 3) diligentia impediti: *ib.* 4) contradicentium: *ib.* 5) aut: *ib.* 6) minoribus: *ib.* 7) oportet: *ib.* 8) multimodo (uel: *deest*): *ib.* 9) uniuersitati: *ib.* 10) de: *ib.* 11) causa: *ib.* 12) appellandum: *ib.* 13) fines uero: *CO* 14) ibi fuerint inuenti: *O* 15) appellationis: *ib.* 16) emittant: *ai* 17) sit: *O* 18) summam . . . contineat: *ib.* 19) cogn. el.: *deest: ib.* 20) cognitores tam.: *ib.*

ssumere[21] compellantur, iuxta formam quam premisimus negotium tractaturos, in aioribus causis et obscurioribus articulis appellandi sedem[22] apostolicam copia seruata[23]. Non enim uidetur malitiae suspicione carere, quod plerique suos in[24] esentiam nostram aduersarios laborare compellant[25], cum a nobis fere nichil iud, quam commissionis possint[26] litteras obtinere. Ceterum, si qui litigantium proximo festo purificationis super aliquibus[27] causis, de quibus episcopus cuius risdictioni saltem is qui conuenitur subiacet[28] non fuerit requisitus, uel iudices ecti supradicto modo non fuerint[29], litteras a nobis duxerint impetrandas, per tas examinatio iurgiorum uel diffinitio iudicibus non ordinariis committatur, reant impetratis, et ad suorum audientiam iudicum ordine debito iuditia[30] re-rtantur. Sic enim subterfugiis disceptantium occurrere uolumus, ut dum eorum lliditatibus obuiamus eis alium ad iustitiam aditum reseruemus. Cum tamen[31] iqui iustam causam habuerint nostram presentiam adeundi, litteras eis dimis-rias non negetis seriem negotii continentes. Hoc autem de factis ad nos appella-nibus disponentes, super illis que ad archiepiscopos[32] fieri contigerit, et primates tiquorum ordinem canonum non mutamus[33].

TIT. XXI. DE CONFIRMATIONE UTILI VEL INUTILI.

1. Alex. III. Exon. ep. *Si quis — diffinire.* (1159—81.) Ja. 8986. 9045. 9046. (una eademque decretalis est.) = c. 1. X. (2, 30.)

2. Idem Wigorn. ep. P. C.: Ex parte tua. *De confirmationibus — iudicandum.* (1170—71.) Ja. 7941. = c. 2. X. (2, 30.)

LIBER TERTIUS.

TIT. I. DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

1. Ex Conc. Mogunt. (Affric.: *l*) *Ut laici — sanctorum.* c. 4. C. Turon. II. (567.) ap. Bruns II, 226. = c. 1. X. (3, 1.)

2. Ex Conc. Pictau. P. C.: Decreuit. *Clerici — excommunicentur.* c. 10. (1079) = c. X. (3, 1.)

3. Gregorius. *Si quis — sit.* c. 17. C. Roman. (721.) = c. 4. X. (3, 1.)

4. Ex Conc. Carthag. *Clericus — barbam.* c. 24. Statt. eccl. antiq. ap. Bruns I, 146. = c. X. (3, 1.)

5. Cx concilio Triburiensi[1]. Ut laicalibus uestimentis clerici non utantur, id est[2] mantello uel cotta[3] siue[4] cappa nec pretiosis et ineptis calciamentis et aliis nouitatum uanitatibus, sed religioso et decenti habitu induti incedant.

6. Ex Conc. Tribur. *Clericus — audeat.* Non exstat in impressis = c. 6. X. (3, 1.)

7. Ex Conc. Nannetensi. *Ut quisque — erudiat.* Non exstat in impressis = c. 3. h. t. (3, 1.)

8. Alex. III. in Conc. Later. P. C.: Clerici in sacris. *Monasteria — alieni.* c. 11. C. Lat. III. (1179.) = c. 8. X. (3, 1.)

9. Gregorius VIII. Uniuersis Episcopis[1]. Statuimus, ut clerici clausa deferant indumenta, cappis siue mantellis rubeis aut uiridibus non utantur, nec zendatum uel aliud sericum pannum eis apponant, anulos non portent in manibus, nisi episcopus fuerit qui habeat hoc ex offitio. Coronam et tonsuram habeant congruentem, ludos alearum et taxillorum prorsus et uenatoriam occupationem euitent et se in offitiis ecclesiasticis et aliis bonis[2] studiis exerceant competenter.

Lib. II. Tit. XX. 47. 21) eligere: *ib.* 22) ad sed *ib.* 23) seruata: *ib.* 24) ad: *ib.* 25) compelant: *bik* 26) possit: *cl;* possunt: *b* 27) al.: dee: *0* 28) non subi.: *0* 29) fuer. electi et: *0* 30) negotia: *ib.* 31) uero: *ib.* 32) *add.:* uel primates *b.* 33) *add:* Dat. Bonon.: *b*

Lib. III. Tit. I. 5. 1) *Reg.* I, 345. (ex eod. *antecedit can. Concil. Mogunt.*); *Burch.* II, 208. (ex c. Tri)bur. c. 27.); *Ivo Decr.* VI, 283. *cf. C. Mettense c.* 3. (888. *ap. Hartzheim Conc. Germ.* II, 381. 2) nisi: *l* 3) mantellum ... cottam: *Reg.;* mantello ... cotto: *Burch. Iv.* 4) sine: *Reg.* 9. 1) (1187.) *Ja.* 10012. 2) hominis: *l*

Si quis autem contra hoc uenire presumpserit, per episcopum suum remoto appellationis obstaculo corrigatur, et immunitatis illius interim fiat extorris que pro tutela clericorum et cohercenda uiolentia laicorum noscitur instituta. Viri quoque incisas uestes ab inferiori non habeant parte, et mulieres uestibus sumptuosis et proprii corporis longitudinem excedentibus amodo non utantur, sed in habitu honesto et moderato incedant, qui nec lasciuiam notet nec iactantiam uanitatis ostendat. Quisquis uero uir siue mulier talia fecerit amodo[3] indumenta, et a communione Dominici corporis donec se corrigat reddatur extraneus, et ecclesiasticis non sinatur offitiis interesse grauiorem quoque poenam per sacerdotis offitium subiturus, si nec sic leuitatem suam curauerit emendare.

10. Idem. *Quoniam — ordinare.* (1187.) Ja. 10013. = c. 9. X. (3, 1.)

TIT. II. DE COHABITATIONE CLERICORUM ET MULIERUM ET CLERICIS CONCUBINARIIS.

1. Ex Conc. Nannet. *Inhibendum — sedere.* c. 4. (895.) = c. 1. X. (3, 2.)

2. Idem in concilio Pictauien. P. C.: Decreuit. Ut nullus presbiter, diaconus, subdiaconus[2] concubinam habeat, sed nec aliam feminam, unde mala suspicio habeatur in una domo secum teneat, et quicumque sacerdotum[3] siue per pecuniam ordinatorum[4] missam scienter audierint excommunicationi subiacere debent[5].

3. Ex decreto Eugenii P. *Si quispiam — iudicetur.* C. Rom. (826.) = c. 2. X. (3, 2.)

4. Alex. III. Salern. Archiep. P. C.: Cum tu sicut. *Clericos — arceantur.* (1159—81.) Ja. 9144. 9147. (una eademque decretalis est.) = c. 3. X. (3, 2.)

5. Alex. III. Cantuar. Archiep. et eius suffrag. *Sicut ad extirpanda — curetis.* (1159—81.) Ja. 8880. = c. 4. X. (3, 2.)

6. Idem in eadem[1]. De sacerdotibus[2] publice fornicarias[3] habentibus dilectioni tuae nichilominus precipiendo mandamus, ut eos diligentius[4] conuenias et attentius commoneas, quatinus[5] fornicarias suas dimittant et a se prorsus expellant. Quod si forte[6] ammonitionem[7] tuam contempserint[8] et[9] in sua immunditia duxerint persistendum, tu eos absque[10] appellationis remedio[11] ab omni offitio et benefitio ecclesiastico non differas spoliare.

7. Idem Lundon. ep. P. C.: Ad aures. *Si autem — interdicere.* (1159—81.) Ja. 9057. 9056. (una eademque decretalis est.) = c. 6. X. (3, 2.)

8. Idem Ebor. (Bidiceno: *l*) ep. *Super eo — prodesse.* (1159—81.) Ja. 8951. = c. 5. X. (3, 2.)

9. Idem Cantuar. Archiepiscopo[1]. Cum in Cantuariensi prouincia[2], ubi legationis offitio fungeris quod tibi commisimus, multi clerici sint, qui in domibus fornicarias habere dicantur[3], mirabile satis gerimus, quod[4] eos in spurcitia uitiorum manere[5] permittis, qui ad resecanda uitia et preparandas uirtutes diligens omnimodo et sollicitus esse deberes. Unde fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si qui clerici prouinciae tuae concubinas uel[6] fornicarias habent eos constanter admoneas et si opus fuerit ecclesiastica districtione compellas, ut fornicarias[7] et concubinas a se dilatione et appellatione postposita prorsus amoueant, eas uel alias nequaquam ulterius admissuri. Si qui autem eorum ita fuerint pertinaces, quod noluerint in hac parte tuis mandatis parere, ipsos ab ecclesiis quas habent appellatione remota non differas spoliare.

10. Idem[1]. De cetero quia Stephanus clericus de Wallenton.[2] in archidiaconatu predicti archidiaconi[3] adulteram et conmatrem[4] in domo sua dicitur deti-

Lib. III. Tit. I. 9. 3) am.: *deest: bk*

Tit. II. 2. 1) *c.* 9. (1078) *ap. Mansi* XX, 499. 2) *add.:* uel: *orig.* 3) huiusmodi sacerdotis: *ib.* 4) ordinati: *ib.* 5) debeant: *ib.*

6. 1) *Appdx.* XVIII, 7. (id eidem in ead. ep.); *Lips.* LXIV, 6; *Bamb.* LV, 6; *Cass.* LXIII, 6. (id eid. in ead. ep.) — *antecedit ep. ad Vigil. ep. directa — add.:* P. C.: Inter cetera: *b* — Wigorn. ep. (1163—74.) *ap. Gilbert Foliot epp. ed. Giles* II, 97; *Ja.* 8828. 2) *add.:* uero: *orig.* 3) fornicariis (hab.: *deest*): *ib.* 4) diligentes: *ib.* 5) quod: *ib.;* ut: *O* 6) forte: *deest: orig.* 7) ad commonitionem: *ib.;* tuam: *deest: O* 8) facere cont.: *orig. O* 9) sed: *O* 10) absque: *deest: ib.* 11) remoueas: *R*

9. 1) *Appdx.* XVIII, 10; *Lips.* LXIV, 9; *Bamb.* LV, 9; *Cass.* LXIII, 9. (1159—81.) *Ja.* 8879. 2) *add.:* tua: *R* 3) dicuntur: *OPR* 4) dic. satis graue est quod: *O* 5) permanere: *O* 6) et: *P* 7) forn. et: *deest: R*

10. 1) *Appdx.* XVIII, 11; *Lips.* LXIV, 10; *Bamb.* LV, 10; *Cass.* LXIII, 10. (1159—81.) 2) Uelleton: *b;* Wallecon: *c;* Deuellentin: *O;* W.: *Q;* Wale: *R* 3) archiepiscopi: *O* 4) matrem: *Q*

ere, si hoc publicum est[5] et manifestum tantum[6] et tam grauem excessum, nimaduersione debita nullius contradictione uel appellationis obstante corrigas.

11. Idem Wigorn. Episcopo[1]. Ex parte prioris et fratrum de Waleden.[2] obis innotuit, quod[3] C. presbiter qui habet uicariam in ecclesia ipsorum de stona[4] publice concubinam tenet, ac[5] sicut laicus quilibet tabernas frequentare on erubescit; sed quia indecens et rationi contrarium est, ut hii qui altario eruiunt feminarum complexibus[6] maculentur aut per tabernas discurrant[7], cum[8] os sobrios et castos esse oporteat, fraternitati uestrae per ap. scripta precipiendo iandamus, quatinus rei ueritate diligenter inquisita et cognita, si eum talem inleneris qualis describitur[9], ipsum ab eadem ecclesia dilatione[10] et appellatione essantibus amoueas.

12. Idem in Conc. Later. *Clerici — retrudantur.* c. 11. C. Lat. III. (1179.) = 4. X. (5, 31.)

TIT. III. DE CLERICIS CONIUGATIS.

1. Idem P. C.: Sicut ad extirp. *Si qui autem — compellatis.* (1159—80.) Ja. 8880. = 1. X. (3, 3.)

2. Idem Lundon. Episcopo[1]. Uniuersalis ecclesiae sollicitudo quam rouidente domino[2] gerimus pro ecclesiarum statu nos compellit propensiori ira satagere, et[3] ut secundum deum et[4] iustitiam disponamus[5] uigilem[6] iram[7] et studium adhibere[8]. Accepimus autem, quod plerique in tuo episcopatu egentes, cum essent in acolitatus[9] offitio et infra constituti, uxores duxerunt[10], et chilominus ecclesias quas prius habebant detinere presumunt[11]. Unde[12] quoam uxorati, cum diuisi sint et eos cogitare oporteat[13], quo modo uxoribus acere ualeant et[14] seruire obsequiis, non solummodo possunt[15] intendere diuinis: aternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus predictos uiros clesias libere et absolute dimittere appellatione cessante compellas et eas aliis ersonis idoneis in sacris ordinibus constitutis concedas. Verum[16] ii qui eorum iquod in eisdem ecclesiis simplex prius benefitium habuerunt[17], ipsum eis[18] ccepto magisterio[19] ecclesiarum sub dissimulatione dimittere poteris[20].

3. Idem Herford. ep. *Sane de clericis — uxorem.* (1159—81.) Ja. 9010. 9015. (una demque decretalis est.) = c. 2. X. (3, 3.)

4. Idem Wigorn. Episcopo[1]. Inter cetera sollicitudini[2] tuae conuenit udiose ac[3] diligenter attendere, ut tales in[4] ecclesiis tuae gubernationi commissis inistros ordines et preponas[5], qui et domum[6] domini sciant decenter disponere, populo dei preesse possint[7] et prodesse. Peruenit autem ad audientiam noram, quod quidam in tua diocesi commorentur[8], qui se ecclesiasticae professionis se[9] fingentes, cum tamen ecclesiastica benefitia habeant, matrimonia contrant[10], et adepta benefitia nichilominus optinere contendunt. Alii autem, licet ii sacerdotum existant, patribus suis[11] quasi hereditario iure succedunt, et in s postmodum instituti[12] ad sacros ordines et[13] minus licite promouentur. Quod ia indignum est et sacrorum canonum institutionibus noscitur penitus obuiare, iternitati tuae per ap. scripta mandamus[14], quatinus illos qui infra subdiaconam matrimonia[15] contraxerunt suis ab uxoribus nulla ratione permittas diuer-

Lib. III. Tit. II. 10. 5) fuerit: *P* 6) ob tant. m grau.: *deest*): *O*; tant. et: *deest*: *R*

11. 1) *Appdx.* XVIII, 15; *Lips.* LXIV, 14; *Bamb.* LV, (decano et can. Lenoce.) *Cass.* LXIII, 14. (1159—81.) 9200. 2) Vanter: *k*; Van.: *aci*; Nau: *b*; Valle: *R*; Wellebec: *O* 3) quod cum: *P* 4) Estonia: *Q*; ona: *P*; Hortun.: *O* 5) et: *O* 6) amplexibus: *R*; atores sint (aut . . . disc.: *deest*): *O* 7) discurrant: *P* um sobrii et casti esse debeant: *Q* 9) qualem deibitis: *P*; *add.*: esse: *O* 10) occasione: *O*

Tit. III. 2. 1) *Appdx.* XVIII, 3; *Lips.* LXIV, 3; *nb.* LV, 3. (Bon. ep.); *Cass.* LXIII, 3. (*ut in Bamb.*) — *Gilbert. Foliot epp. ed. Giles* II, 88. (1171—81.) *Ja.* 9292. rouidentia domini: *orig.* 3) et: *deest*: *aiP* 4) doi iustitiam: *R* 5) disponentur: *orig.* 6) uigilare tud.: *QR* 7) diligentiam: *O orig.* 8) cohibere: *R* acoliti: *ail*; acolitus: *orig.* 10) duxerint: *OR* 11) presumpserint: *R* 12) Verum: *kR* 13) oportet: *O* 14) et earum: *R* 15) non poterunt: *P*; non possunt: *Q* 16) Verumtamen: *orig.* 17) habuerint: *OPR*; habuerant: *orig.* 18) eis: *deest*: *Q* 19) magistro: *O*; magistro scholarum sub: *P* 20) dimittas: *R*; — *add.*: Dat. Tuscul. kal. Mart.: *orig.*

4. 1) *Appdx.* XVIII, 6; *Lips.* LXIV, 5; *Bamb.* LV, 5. *Cass.* LXIII, 5. (Vigiln. ep.) *in Gilb. Foliot epp. ed. Giles* II, 97. (1163—74.) *Ja.* 8228. 2) sollicitudinis tuae curae commissa prudentiae tuae: *P orig.* 3) et: *P*; diligenterque: *O* 4) in: *deest*: *PQR orig.* 5) proponas: *O*; et prep.: *deest*: *R* 6) domui: *OQ orig.*; et: *deest*: *O* 7) sciant: *O*; *add.*: utiliter: *P orig.* 8) commorantur: *O*; constituti sint: *R* 9) esse: *deest*: *Q* 10) contrahunt: *O orig.* 11) *add.*: in ecclesiis: *orig.* 12) constituti (ad . . . etiam: *deest*): *ib.* 13) etiam: *lOP*; *deest*: *orig.* 14) *add.*: precipiendo: *OR orig.* 15) matrimonium: *O*

tere[16], nisi de communi consensu[17] illi[18] ad religionem transire uoluerint et ibi[19] in dei seruitio iugiter commorari[20]. Si autem cum uxoribus uixerint, ecclesiastica benefitia que ad illos tantum qui assidue in seruitio dei persistunt[21] spectare noscuntur non debent ullatenus[22] optinere[23]. Illi[24] uero qui in subdiaconatu uel[25] supra ad matrimonia[26] conuolauerint, mulieres possunt et debent inuitas et renitentes relinquere, nec huiusmodi coniunctio matrimonium, sed contubernium est potius[27] nuncupandum[28].

5. Idem Verulano ep. *Quod te — redire.* (1159—60.) Ja. 7142. = c. 3. X. (3, 3.)

6. Gregorius VIII. Abbati et Archipresbitero Nonnatulan[1]. Meminimus uobis olim pro Pagano clerico uestro litteris apostolicis mandauisse, ut prebendam quam ei subtraxeratis ex occasione matrimonii quod cum quadam muliere contraxisse dicebatur restituere deberetis, uos pro litteris nostris illud facere non curastis, asserentes inde scandalum inter alios generari. Attendentes itaque, ne predictus clericus beneficii ecclesiastici auxilio destitutus ad turpia et secularia lucra sectanda redire cogatur, cum multi concubinarii et adulteri de bonis ecclesiae sustententur, et in talibus sit ordinibus constitutus, in quibus legitime coniugatum a beneficio ecclesiastico sacri canones non repellunt, discretionem uestram rogamus attentius ac per ap. scripta mandamus, quatinus ei benefitium percipiendum unde sustentari ualeat extra fratrum consortia[3] conferatis.

7. Item Clemens III.[1] Querelam Gand.[2] acoliti nos accepisse noscatis, sicut predecessor noster Gregorius, qui ad uos propter eum bis scripsisse noscitur, qui cum a Gisla muliere peteretur in uirum, inde sumpta occasione ipsum benefitio quod a nobis habuerat post appellationem ad sedem apostolicam factam minus rationabiliter spoliastis. Unde quia omnibus iniuste grauatis patrocinium tenemur apostolicum impertiri, discretionem uestram rogamus attentius, et per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si rem sic se habere constiterit memorato clerico benefitium illud taliter subtractum absque dilatione reddentes appellatione remota pacifice dimittatis, ita quod querelam ad nos non debeat iterare, memorati abbatis sententia non obstante super matrimonio lata, quominus benefitium debeat obtinere, nisi curam habeat animarum annexam.

TIT. IV. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA PREBENDATA.

1. Ex Conc. Sardic. *Non liceat — transiret.* c. 1. (343.) = 1. X. (3, 4.)

2. Ex gestis Rom. pontif. *Leo III. — demoratur.* Anastas. uita Leon. IV. ap. Mansi XIV, 398. = c. 2. X. (3, 4.)

3. Ex Conc. Later. *Quia nonnulli — priuetur.* c. 13. C. Lat. III. (1179.) = c. 3. X. (3, 4.)

4. Alex. III. Eborac. Archiep. P. C.: In emin. (Meminimus: *R*) *Relatum est — interiectum.* (1179—81.) Ja. 9332. aut 8982. = c. 4. X. (3, 4.)

TIT. V. DE PREBENDIS.

1. Ex Conc. Pictau. P. C.: Decreuit. *Ut nullus — habenda.* c. 3. (1078.) = c. 1. X. (3, 5.)

2. In corpore canonum P. V. ex nouellis. *Non liceat — possint.* Coll. Ans. ded. V, 194. (Iul. Epit. Nou. Const. V. c. 23. ed. Haenel.) = c. 2. X. (3, 5.)

3. Gregorius Antemio subdiac. *Ratio — applicetur.* Greg. I. Reg. IX, 51. (599?) Ja. 1187. = c. 3. X. (3, 5.)

4. Alex. III. *De cetero — exhiberi.* (1159—81.) Ja. 9252. = c. 7. X. (3. 4.)

5. Ex Conc. Later. *Episcopis — habere.* c. 5. C. Lat. III. (1179.) = c. 4. X. (3, 5.)

6. Ex eodem. *Quia in — subleuari.* c. 14. ib. (1179.) = c. 5. X. (3, 5.)

7. Idem Eboracen. Archiepiscopo[1]. Relatum est auribus nostris, quod

Lib. III. Tit. III. 16) separari: *orig.* 17) assensu: *ib.* 18) illi: *deest: R* 19) ipsi: *orig.* 20) morari: *R* 21) seruierint: *ib.* 22) nullatenus: *Q* 23) habere: *P* 24) Ipsi: *orig.* 25) et: *O* 26) matrimonium: *ib.*; conuolauerant: *O*; conuolauerunt: *orig.* 27) pot.: *deest: R* 28) presentium etiam tibi: *orig.*

6. 1) (1187.) *Ja.* 10016. 2) *add.*: precipiendo: *ac* 3) consortium: *cik*

7. 1) 1187—91. *Ja.* 10215. 2) Wa.: *k*

Tit. IV. 7. 1) *Appdx.* XXX, 1; *Lips.* XXI, 1; *Cass.* XXXI, 1. (1159—81.) *Ja.* 8950.

Nicolaus archidiaconus de Bedeford.[2] canonicus Beluacensis[3] ecclesiae ita integre et plenarie canonicam iam dictae ecclesiae requirit prebendam[4], sicut et illi qui die noctuque satagunt eidem ecclesiae deseruire[5]; super hoc etiam[6] litteras nostras se habere proponit. Quia tamen[7] hoc indignum et absurdum est, nisi de consuetudine predictae[8] ecclesiae hoc possit requirere, fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus eundem archidiaconum diligenter commoneas, quod occasione litterarum nostrarum communia prelibatae ecclesiae nulla ratione contra consuetudinem ipsius ecclesiae et institutionem[9] requirere audeat, nisi eidem ecclesiae in propria persona assidue uel per medietatem anni uoluerit deseruire.

8. Idem. *Cum teneamur — exequendum.* London. ep. (1159—81.) Ja. 9059. = c. 6. X. (3, 5.)

9. Idem. *Referente nobis — assignes.* (1159—81.) Ja. 9238. = c. 7. X. (3, 5.)

10. Idem in Conc. Turon. *Maioribus — prohibemus.* c. 1. (1163.) = c. 8. X. (3, 5.)

11. Idem Cantuar. Archiep. *Relatum est — receptus.* (1159—81.) Ja. 8868. = c. 9. X. (3, 5.)

12. Idem Canonicis regular. et monachis Eboracens. archiepiscopatus. *Auaritiae — presumatis.* (1159—81.) Ja. 8957. = c. 10. X. (3, 5.)

13. Idem prepos. et canonicis Insulens. *Significatum est — subtrahere.* (1159—60) Ja. 7140. = 11. X. (3, 5.)

14. Idem Wigorn. ep. P. C.: Meminimus. *De monachis — assignata.* (1159—81.) Ja. 9206. 9207. 9209. 9016. (una eademque decretalis est.) = c. 12. X. (3, 5.)

TIT. VI. DE CLERICO EGROTANTE ET DEBILITATO.

1. Gregor. ad Candidum ep. de Urbe ueteri. *Cum percussio — desinat.* Greg. I. (591.) Reg. II, 8. Ja. 797. = c. 1. X. (3, 6.)

2. Eugenius P. Iocellino Archipresb. *Presbiterum — prohibemus.* Ioc. Sarensi ep. (1145—53.) = c. 2. X. (3, 6.)

3. Lucius III. P. C.: Ad aures. *De rectoribus — portionem.* (1183—84.) Ja. 9578. 9579. (una eademque decretalis est.) = c. 3. X. (3, 6.)

TIT. VII. DE INSTITUTIONIBUS.

1. Alex. III. Cantuar. Archiep. et eius suffrag. *Ex frequentibus — presumatis.* (1159—81.) Ja. 8884. = c. 3. X. (3, 7.)

2. Idem Lundon. Episcopo[1]. Ad aures nostras noueris[2] peruenisse, quod quidam archidiaconi te inconsulto contra consuetudinem ecclesiae tibi[3] commissae personas instituunt[4] in ecclesiis, et sic in ecclesiis uel earum portionibus nunc alios, nunc alias personas et uicarios instituere non uerentur. Volentes itaque pro nostri offitii debito in irritum deducere quod contra iuris ordinem attemptatur[5], auctoritate apostolica duximus tibi indulgendum, ut si idem archidiaconi post prohibitionem tuam ipsis inde[6] factam instituerunt[7] sine mandato et auctoritate tua[8] aliquos in ecclesiis, in quibus patres eorum proximo ministrare[9] noscuntur, aut personas alias[10], uel uicarios, cum idem sit canonicae sanctioni contrarium, liberum tibi sit, nullius contradictione uel appellatione obstante institutiones huiusmodi penitus irritare, et taliter institutos ab ecclesiis remouere.

3. Repetitur c. 4. (1, 15.)

TIT. VIII. DE CONCESSIONE PREBENDAE ECCLESIAE NON VACANTIS.

1. Repetitur c. 2. (1, 8.)

2. Ex Conc. Later. *Nulla ecclesiastica — disponat.* c. 8. C. Lat. III. (1179.) = c. 2. X. (3, 8.)

3. Eboracensi Archiepiscopo[1]. Ea que honestatis decorem deformant

Lib. III. Tit. V. 7. 2) Hereford: *k;* Bedes: *c;* Beluacensis: *i;* Bedis: *O;* Bedefet: *R* 3) Beuianensis: *O* 4) et preb.: *R* 5) deferre: *O* 6) et: *ib.* 7) uero: *O* 8) prescriptae: *O* 9) *add:* ipsius: *R*

Tit. VII. 2. 1) *Appdx.* XXIV, 1; *Lips.* XII, 1. (Lugd. 6); *Bamb.* XII, 1; *Cass.* XXII, 1. (1159—81.) *Ja.* 9056. 9057. (*una decretalis est.*) 2) noueritis: *P* 3) sibi: *O* 4) instituerunt: *ib.* 5) attemptant: *abc* 6) tamen: *P* 7) instituerint: *OR* 8) uestra: *O* 9) ministrasse: *OQR;* prox.: *deest: O* 10) aliquas: *O*

Tit. VIII. 3. 1) *Appdx.* XV, 11. (Idem — *Lucius* III.)

et canonum probantur sanctionibus obuiare penitus sunt euellenda et falce apostolici moderaminis resecanda. Unde quia ecclesiae[2] uiuentibus personis aliis conferri non debent[3], consultationi tuae taliter respondemus, ut si quas concessiones ecclesiarum tui episcopatus uiuentibus personis factas esse constiterit, et super hoc uentum fuerit ad iudicium, eas auctoritate nostra in irritum reuoces et friuolas et uanas esse decernas.

TIT. IX. DE HIIS QUE CONCEDUNTUR[1] AB EPISCOPO SINE CONSENSU CANONICORUM[2].

1. Ex Conc. ap. Valentiam. *Irrita — clericorum.* c. 50. Statt. eccl. ant. ap. Bruns I. 145. = c. 1. X. (3, 10.)
2. Alex. III. Norwic. ep. *Continebatur — priori.* (1159—81.) Ja. 9097. = c. 2. X. (3, 10.)
3. Alex. III. Wigorn. ep. *Cum nos — habuisset.* (1163—74.) ap. Gilb. Foliot epp. ed. Giles II, 103. Ja. 8628. = c. 3. X. (3, 10.)
4. Idem Ierosolimit. patriarchae. *Nouit — decernimus.* (1168.) Ja. 7613. = c. 4. X. (3, 10.)
5. Idem eidem. *Quanto maiori — censemus.* (1170—71.) Ja. 7937. = c. 5. X. (3, 10.)

TIT. X. DE HIIS QUE FIUNT A MAIORI PARTE CAPITULI.

Un. Ex Conc. Later. *Cum in cunctis — alienus.* c. 16. Conc. Lat. III. (1179.) = c. 1. X. (3, 11.)

TIT. XI. DE REBUS ECCLESIASTICIS ALIENANDIS VEL NON.

1. Ex Conc. Lugd. *Non licet — faciat.* Cap. incert. = c. 1. X. (3, 13.)
2. Ex eodem. *Qui res — excludantur.* Cap incert. = c. 2 X. (3, 13.)
3. Ex Conc. Tollet. *Consensus — prosequentes.* c. 69. C. Tolet. IV. (633.) = c. 3. X. (3, 13.)
4. Ex Conc. ap. Siluan. *Nulli liceat — comminatur.* Nouell. VII. c. 1. ap. Iulian. = c. 5. X. (3, 13.)
5. Ex Conc. Tollet. *Episcopi — reuocabit.* c. 66. C. Tolet. IV. (633.) = c. 4. X. (3, 13.)
6. Simmacus P. *Si quis presbiterorum — seruato.* Conc. Rom. III. et VI. sub Symmacho habit. constitt. in compend. redactae. = 6. X. (3, 13.)
7. Alex. III. Wigorn. ep. *Ad aures — conferri.* (1159—81.) Ja. 9197. sed uidetur esse 9016. 9206. 9209. = c. 7. X. (3, 13.)
8. Idem. *De possessionibus — defraudari.* Repetitur c. un. (1, 31.)

TIT. XII. DE PRECARIIS.

1. Ex Conc. ap. Beluac. *Precariae — renouentur.* c. 22. C. Meldens. (845.) = c. 1. (3, 14.)
2. Ex Conc. Carthag. *De precariis — reuocentur.* c. 10. Const. Olonn. Lothar. (825.) Mon. Germ. L.L. 1, 249. = c. 2. X. (3, 14.)

TIT. XIII. COMMODATI[1].

1. In Exodo[1]. Si quis commodauerit[2] proximo suo bouem asinum et[4] ouem et omne iumentum ad custodiam, et mortuum fuerit aut debilitatum uel captum ab hostibus, nullusque hoc uiderit: iusiurandum erit in medio, quod non extenderit manum ad rem proximi sui, suscipietque dominus iuramentum, et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit, restituet dampnum domino, si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est et non restituet. Qui a proximo suo quidquam postulauerit horum mutuum[4], et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente reddere compelletur. Quod si in presentia[5] fuerit dominus, non restituet, maxime si conductum fuerit[6] pro mercede operis sui.

2. In Exodo[1]. Si quis commodauerit[2] amico suo pecuniam aut uas in

Lib. III. Tit. VIII. 3. 2) cum eccl.: *0* 3) debeat: *0*
Tit. IX. 1) *add:* uel fiunt: *b;* fuerit: *a* 2) clericorum: *acil*
Tit. XIII. 1) De commodato: *a;* De commodatis: *bci*

1. 1) *Exod. c.* 22. *v.* 10. 2) commendauerit: *Vulg.* 3) et: *deest: ib.* 4) mutuo: *ib.* 5) presentiarum: *ib.* 6) fuerat: *k;* uenerat: *Vulg.*
2. 1) *Exod.* XX, 7. 2) commendauerit: *Vulg.*

custodiam, et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint[3], si inuenitur fur, duplum reddet, si latet, dominus domus applicabitur ad deos, et iurabit, quod non extenderit manum suam in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem, tam in boue, quam in asino et oue ac uestimento, et quidquid dampni[4] inferri potest, ad deos utriusque causa perueniet, et si illi iudicauerint, duplum restituet proximo suo.

TIT. XIV. DEPOSITI[1].

1. Greg. Sereno Episcopo Anconitano[1]. Vir reuerentissimus Passiuus Episcopus[2] indicauit nobis[3], argentum[4] a decessore ecclesiae tuae Fabiano apud Serenum diaconum tuum pro temporis qualitate esse depositum, cuius parte[5] restituta partem aliquam[6] apud eum asserit reiacere et restituere[7] quadam excusatione differre, proinde te[8] hortamur, ut eum admoneas[9], quatinus quod[10] accepit sine cunctatione[11] restituat, aut si qua ratione se excusare confidit[12], inter eum et actores Firmanae ecclesiae[13] cognoscere debeas[14] et finire, ne ipse diaconus pati preiudicium, nec prefata ecclesia iniuste dampnum ualeat[15] sustinere.

2. Alex. III. Lugdun. ep. *Grauis illa—acceptum.* (1159—81.) Ja. 9072. =c. 1. X. (3,16.)

TIT XV. DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

1. In Leuitico[1]. Si attenuatus frater tuus uendiderit possessiunculam suam et uoluerit propinquus eius post[2] redimere quod ille uendiderat, si autem non habuerit proximum et ipse pretium ad redimendum potuerit[3] inuenire, computabuntur fructus ex eo tempore, quo uendidit et quod reliquum est reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam.

2. Ex Conc. ap. Aluern. *Placuit—uendant.* Cap. ap. Vern. pal. (884.) c. 12. in M. Germ. L. 1, 551. = c. 1. X. (3, 17.)

3. Ex Conc. Magont. *Ut mensurae — peniteat.* Cap. incert. = c. 2. X. (3, 17.)

4. Alex. III. Attrebat. ep. *Cum dilecti — proponendam.* (1159—81.) Ja. 8835. = 3. X. (3, 17.)

TIT. XVI. DE RERUM PERMUTATIONE.

1. Ex Conc. ap. Siluan. *Si princeps — promulgata.* Ansegis. Capit. II, 30. = 1. X. (3, 19.)

2. Ex Conc.. Beluac. *Ut commutationes—emendentur.* Regino I, 379. = c. 2. X. (3, 19.)

3. Ex Conc. ap. Sinacum. *Mancipia — potest.* c. 12. Syn. ap. Suess. ciuit. in mon. Medardi (853.) = c. 3. X. (3, 19.)

4. Ex eodem. *Iniustum — seruituti.* Cap. incert. = c. 4. X. (3, 19.)

TIT. XVII. DE PIGNORIBUS.

1. Ex Conc. Remensi. *Nullus presbiter — docuit.* c. 11. Capit. Hincmari Remens. = 1. X. (3, 21.)

2. Gregor. Sanctio defensori. *Lator — addici.* Greg. I. (594.) Reg. IV, 45. Ja. 950. = 2. X. (3, 21.)

3. Alex. III. Exon. ep. *Ex presentium — cohercere.* (1159—81.) Ja. 8975. = 3. X. (3, 21.)

TIT. XVIII. DE FIDEIUSSORIBUS.

1. Ieronimus in parabolis[1]. „Fili mi, si spoponderis pro amico tuo defixisti animam tuam apud extraneum, illaqueatus es uerbis oris tui et captus propriis sermonibus.“ Littera patet, quia suadet ei qui spoponderit proximo suo, ut

Lib. III. Tit. XIII. 3) fuerit: *abci* 4) dampnum ferre: *Vulg.*

Tit. XIV. 1) De deposito: *ai*

1. 1) *Ep. Greg.* I. (598.) *Reg.* IX, 16. *Ja.* 1175. 2) frater et coepiscopus noster adueniens: *Reg.* 3) nob : *est: ib.* 4) arg. ecclesiae suae a decessore suo Fao: *ib.* 5) *add.:* aliqua: *ib.* 6) al.: *deest: ib.* 7) *add.:* m: *ib.* 8) his fraternitatem tuam hortamur affatis: *ib.* 9) admonere studeas: *ib.* 10) que: *ib.* 11) contentione: *ib.* 12) aut si forte ab eius restitutione aliqua se excusari ratione confidit, necesse est, ut inter: *ib.* 13) eccl. una cum Armenio fratre et coepiscopo nostro: *ib.* 14) debeatis et subtiliter ueritate discussa ita huic causae finem imponere ut nec antedictus diaconus: *ib.* 15) uideatur: *ib.*

Tit. XV. 1. 1) *Leuit. c.* 25. *v.* 25. 2) potest: *abci* 3) poterit: *acikl*

Tit. XVIII. 1. 1) ad *Prouerb. c.* 6. *v.* 1.

eum sollicitus admoneat, quatinus, pecunia reddita quam debet creditori, ipsum et se liberet.

2. Salomon in parabolis[1]. Tolle uestimentum eius, qui fideiussor extiterit alieni et pro extraneis aufer ab eo pignus, et infra. Noli[2] esse cum eis, qui defigunt manus suas et qui uades se offerunt pro debitis. Si enim non habes, unde restituas, quid causae est, ut[3] tollat operimentum de cubili tuo.

3. Ex Conc. Carthag. *Clericus — abiciatur.* c. 20. Canon. Apost. = c. 1. X. (3, 22.)

4. Lucius III. Elien. ep. et Archidiac. Norwicen. *Peruenit — iuramentum.* (1181.) Ja. 9427. = c. 2. X. (3, 22.)

5. Idem Cantuar. Archiep. *Constitutus — satisfactum.* (1181—84.) Ja. 9576. = c. 3. X. (3, 22)

TIT. XIX. DE SOLUTIONIBUS.

Un. Alex. III. decan. et capit. Mor. *Ad hoc — tenetur.* (1159—81.) Ja. 9078. = c. 1. X. (3, 23.)

TIT. XX. DE DONATIONIBUS.

1. Gregor. Asclepiodoto patricio Gallor. *Prudentes — relinquitur.* Greg. I. (600.) Reg. XI, 14. Ja. 1362. = c. 1. X. (3, 24.)

2. Alex. III. ep. Papiensi. *Fraternitatem — reuocare.* (1159—81.) Ja. 9321. = c. 2. X. (3, 24.)

3. Idem. *Ceterum — debeat.* Repetitur c. 2. (1, 3.)

TIT. XXI. DE PECULIO CLERICORUM.

1. Ex Conc. Later. *Inuestigandum — auctoritatem.* c. 18. Capit. Hincmari Remens. = c. 1. X. (3, 25.)

2. Ex Conc. Arausico. *Presbiter — discedat.* c. 54. C. Agath. (506.) = c. 2. X. (3, 25.)

3. Ex epist. Pii P. *Ut unusquisque — relinquat.* c. 11. Capit. Ingelheim. (809.) = c. 3. X. (3, 25.)

4. Ex dictis Augustini[1]. Ego qui in primis concessi clericis habere proprium nunc dico: quisquis clericus inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorum.

5. Ex concilio Tolletano[1]. Ceterum si presbiteri[2] post ordinationem suam aliquid acquisierint, illud obseruandum est, quod in canonibus de consecratis et nil habentibus constitutum est.

6. Ex Conc. Remensi. *Inquirendum — furabatur.* c. 19. Capit. Hincmari Remens. = c. 4. X. (3, 25.)

7. Ex Conc. Tollet. *Si quis sane — largiri.* c. 4. C. Tolet. II. (525.) = c. 5. X. (3, 25.)

TIT. XXII. DE TESTAMENTIS ET ULTIMIS VOLUNTATIBUS.

1. Gregorius in registro[1]. Testamentum Baucadae[2] quondam xenodochi nunc[3] uero Forensis episcopi in ea qua conditum est uolumus firmitate persistere.

2. Idem Antemio subdiac. *Quorundam — conseruetur.* Greg. I. (599.) Reg. IX, 77. Ja. 1233. = c. 1. X. (3, 26.)

3. Gregor. *Quia ingredientibus — diffiniatur.* Greg. I. Ianuar. ep. Caralit. (598.) Reg. IX, 7. Ja. 1163. = c. 2. X. (3, 26.)

4. Ex Conc. Later. *Cum in offitiis — remanere.* c. 15. C. Later. III. (1179.) = c. 7. X. (3, 26.)

5. Alex. III. P. C.: Tua nos, *Ad hec — constituti.* (1159—81.) Ja. 8908. 8907. (una est decretalis.) = c. 8. X. (3, 26.)

6. Idem Vigil. ep. *Quia nos — testamentum.* (1159—81.) Ja. 9018. — c. 9. X. (3, 26.)

7. Idem Salernit. Archiep. P. C.: Tua nos. *Ad hec — personarum.* (1159—81.) = c. 13. X. (3, 5.)

8. Idem Carnot. ep. (Tornac.) *Admonet nos — ultionem.* (1159—81.) Ja. 9175. = c. 4. X. (1, 9.)

Lib. III. Tit. XVIII. 2. 1) *Prouerb. c.* 20. *v.* 16. 2) *c.* 22. *v.* 26. 3) nisi ut: *l*

Tit. XXI. 4. 1) *Lips.* XXI, 1. — *cf. Ans. Luc.* VII, 6. — *ex August. Serm.* CCCLVI, *no.* 14. *ed. Maur.*

5. 1) *inter can. C. Tolet. non inuentum est. — Burch.* III, 122; *Ivo Decr.* III, 96; *Lips.* XX, 10. 2) presbiter ... acquisierit: *Burch. Iv. P*

Tit. XXI. 1. 1) *Ep. Greg.* I. (590.) *Reg.* I, 9. *Petro diac. Jaffé* 712. 2) autem Bacaudae: *Reg.* 3) nunc ... ep.: *deest: ib.*

9. Idem Ubaldo Ostiensi ep. et Archipresb. et canon. Velletren. *Cum esses — testamenta.* (1171—2.) Ja. 8158. = c. 10. X. (3, 26.)
10. Idem iudicib. Velletr. *Relatum est — uerbum.* (1168—70.) Ja. 7793. = c. 11. X. (3, 26.)
11. Ex Conc. Magont. *Si heredes — impleantur.* Bened. Lev. Add. III, 87. = c. 6. X. (3, 26.)
12. Gregorius. *Nos quidem — decens est.* Greg. I. Ianuario ep. Caralit. (593.) Reg. IV, 8. Ja. 913. = c. 3. X. (3, 26.)
13. Idem Petro subd. Siciliae. *Iudicare — impleri.* (592.) Reg. II, 32. Ja. 824. = c. 4. X. (3, 26.)
14. Idem Dono ep. *Filius — debuistis.* (597.) Reg. VIII, 3. Ja. 1125. = c. 5. X. (3, 26.)

TIT XXIII. DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO.

1. Ex Conc. ap. Altheum hab. *Sed hoc — tradantur.* c. 27. C. Altheim. (916.) Mon. Germ. LL. II, 560. = c. 1. X. (3, 27.)
2. Ex Conc. Tribur. *Concilio allatum — anatematizentur.* Non exstat in impressis = c. 2. X. (3, 27.)

3. Gregorius Maximiano Episcopo[1]. Eupolus[2] presentium portitor Eusinaum Agrigentinae ciuitatis episcopum suum fuisse asserit[3] genitorem[4], quem quoniam intestatum asserit esse defunctum, ideo[5] iam dicti episcopi patris sui se promit[6] substantiam adipisci[7]: proinde de rebus paternis, quas ante episcopatum noscitur[8] habuisse iam dictus episcopus[9], si eas in iure[10] ecclesiae suae quolibet modo non transtulit[11], ei quantum portioni eius legaliter scit[12] competens[13], ut satisfieri possit, fraternitati tuae[14] immineat.

4. Idem Sergio defensori[1]. Quia Pantaleon notarius ecclesiasticis[2] sit utilitatibus occupatus nouisti[3], et ideo, quoniam[4] Iohannes auunculus Megalis socrus ipsius nullo alio proximiore[5] obiisse intestatus et sine filiis memoratur, ne per absentiam generi sui illa dampnum possit incurrere, quia si ita est, lex predictam mulierem ad intestati auunculi uocat[6] successionem, tibi[7] precipimus, ut[8] quascumque res ille[9], qui defunctus est, reliquit[10] sub breui, quousque Pantaleon predictus ueniat[11], debes facere[12]. *et infra.* Etiam predictus Iohannes sacra uasa habuisse dicitur et ea inquire, nobisque quidquid inuentum fuerit indica[13].

TIT. XXIV. DE SEPULTURIS.

1. Gregorius Anglorum Episcopo[1]. Monachi corpora tam uiuorum quam mortuorum deferre ad ecclesiam suam nequaquam[2] audeant, nisi assensu[3] et petitione ecclesiae[4], que eis[5] dum uiuerent consuluit et consulendo[6] seruiuit ac ministrauit, quod si fecerint, ut[7] inuasores sanctae ecclesiae sub districti[8] anathematis interpositione, quousque satisfaciant ecclesiae, fieri precipimus. Omni[9] itaque semota[10] fraternitatis occasione, simili modo unaqueque ecclesia totius ordinis aliam quamlibet inuadere pertimescat. Si autem, eodem anathematis uinculo sciat se a nobis proculdubio subigi.

2. Pascalis Papa II.[1] Volumus et[2] iuxta canonum statuta[3] probabile nobis

Lib. III. Tit. XXIII. 3. 1) *Lips.* XX, 13. — *Ep. Greg.* I. (594.) *Reg.* IV, 37. *Ja.* 942. 2) Euplus: *Reg.* 3) memorat: *ib.* 4) *add.:* matrisque suae res apud eum plurimas indicat mansisse: *ib.* 5) ideo et res maternas sibi petit debere restitui, et ante dicti ep.: *ib.* 6) permitti: *ib.* 7) Qua de re fraternit. tuae huius praecepti serie deputamus, quatenus diligenter curet addiscere, et si quid apud praedictam ecclesiam de rebus matris suae inueniri potuerit, si quidem nihil est, quod ante dicto Euplo rationabiliter possit obsistere, ei secundum suam faciat portionem restitui. Proinde de: *ib.* 8) dignoscitur: *ib.* 9) dict. ep.: *deest: ib.* 10) ius: *ib.* 11) transtulerit: *ai* 12) sit: *l* 13) competere: *Reg.* 14) frat. tuae: *deest: ib.*

4. 1) *Ep. Greg.* I. (599.) *Reg.* IX, 46. *Ja.* 1206. 2) in eccl.: *Reg.* 3) experientia tua non habet incertum: *ib.* 4) quia: *ib.* 5) *add.:* existente: *ib.* 6) uocare dinoscitur: *ib.* 7) hac tibi preceptione iniungimus: *ib.* 8) ut reuerentissimum fratrem et coepiscopum nostrum Statianum atque Bonifacium notarium in solatium tuum adhibeas et: *ib.* 9) eum: *ib.* 10) constiterit reliquisse: *ib.* 11) redeat debeas: *ib.* 12) facere. Quod ut melius possis implere, filium n. Ioannem uirum memorandum tribunum in tuum pariter stude adhibere solatio. De quo omnino confidimus quia si ei uoluntatem nostram prodideris, deuote se tibi accommodare non deneget. Pariter etiam studii tui sit, quoniam quaedam apud re sacrata praedictus Ioannes habuisse ministeria perhibetur et ea diligenter inquirere, et cum omni cautela in tutum facere: *Reg.* 13) subtiliter iudicare: *ib.*

Tit. XXIV. 1) *Appdx.* XLIII, 4; *Lips.* XXIII, 25; *Bamb.* XXVII, 2; *Cass.* XXXVI, 2. — *cap. incertum* 2) non: *O* 3) consensu: *ib.* 4) eius eccl.: *ib.* 5) ei . . . uiueret: *ib.* 6) cons. uiaticum suum administrauit quod: *ib.;* consul. administrauerit: *Q* 7) ueluti: *O* 8) districta: *ib.* 9) omnique: *R;* it.: *deest: OR* 10) remota: *O*

2. 1) *Appdx.* XLIII, 1; *Lips.* XXIII, 28; *Bamb.* XXVII, 3; *Cass.* XXXVI, 3. (1099—1118) *Ja.* 4871 a. 2) ac: *P;* autem ac: *R* 3) sententiam *O;* scita: *QR*

uidetur[4], ut sicut morienti conceditur iudicium rerum suarum facere[5], cuicumque[6] loco sibi placuerit, sic nimirum iustum est, sui corporis habere licentiam illud[7] iudicandi in quocumque loco uoluntas extiterit[8], siue in monasteriis, siue in aliis religiosis[9] locis.

3. Leo III. *Nos instituta — preiudicium.* (816.) Ja. 5795. = c. 1. X. (3, 28.)

4. Leo P. omnib. fidelib. per Dardan. constitutis. *Relatum est — subiaceat.* (Leo IX. 1048—54.) = c. 2. X. (3, 28.)

5. Innoc. II. Ianuensi ep. *Fraternitatem — sepeliri.* (1130—43.) Ja. 5884a. = c. 3. X. (3, 28.)

6. Alex. III. Spalen. ep. P. C.: Continebatur. *De his — personis.* (1159—81.) Ja. 9160. = c. 4. X. (3, 28.)

7. Lucius (Urbanus) III. ep. Floren. P. C.: Litteras. *De uxore — relinquendum.* Urb. III. (?) (1185—87.) Ja. 9874. = c. 7. X. (3, 28.)

8. Idem prepos. et can. Fauentin. *Cum super — reseruetur.* (1186—7.) Ja. 9904. = c. 8. X. (3, 28.)

TIT. XXV. DE PAROCHIIS ET ALIENIS PAROCHIANIS.

1. Ex Conc. Affric. *Si episcopus — loco.* c. 118. ap. Dionys. = c. 1. X. (3, 29.)

2. Ex Conc. Nannet. *In dominicis — eiciant.* = c. 2. X. (3, 29.)

3. Adrianus P. *Nullus episcopus — potuit.* Capit. Angilram. ap. Hinschius p. 761. = c. 3. X. (3, 29.)

4. Alexander III. archiepiscopis episcopis et aliis prelatis[1] per Angliam constitutis. Licet uniuersa loca *etc. usque seruare.* Uniuersitati uestrae per ap. scripta precipiendo[2] mandamus, quatinus nullus uestrum in monachos pretaxati monasterii uel cuiuslibet obedientiarum eius excommunicationis uel interdicti sententiam audeat[3] de cetero promulgare. Cum autem sententia in parochianos alterius ab aliquo uestrum[4] prolata fuerit[5], de iure non teneat, multo minus illa, que in speciales Romanae ecclesiae filios, qui scilicet nullum episcopum preter Romanum pontificem habent, profertur, debet ab[6] aliis obseruari. Quod si aliquis[7] uestrum attemptare presumpserit, eius in hac[8] parte factum nullas uires optineat, sed irritum potius habeatur et uacuum.

5. Urban. III. de Nouo loco et de Vigert priorib. P. C.: Prout. *Super eo — statutos.* (1185—87.) Ja. 9879. = c. 4. X. (3, 29.)

TIT. XXVI. DE DECIMIS ET PRIMITIIS ET OBLATIONIBUS.

1. Alexander III. Mediolanen. Archiepisc.[1] Querela uenerabilis fratris nostri Vercellensis episcopi ad nos transmissa peruenit, quod quidam clerici in eius diocesi constituti decimas noualium, que ad iam dictum episcopum pertinent, tenere pro sua uoluntate presumunt, laici uero parochiani ipsius, cum decimas quasdam non sine sui[2] creatoris offensa percipiant, contendunt sibi decimas noualium uendicare, in quo tanto offendunt grauius, quanto specialius decimae ipsae ad episcopalem dispositionem respiciunt, super quibus constat, nil laicis fuisse concessum. Quo circa fraternitati tuae[3] per ap. scripta mandamus, quatinus laicos ad decimas noualium occasione et excusatione postposita resignandas per excommunicationis sententiam appellatione remota compellas[4]; clericos moneas et ecclesiastica districtione compellas, ut eas, quas detinent, memorato episcopo sine mora et difficultate in pace dimittant, ut sub examine tuo[5] iustitiae non differant plenitudinem exhibere.

2. Idem Cant. Archiep. et eius suffrag. *Peruenit — persoluant.* (1159—81.) Ja. 8888. = c. 5. X. (3, 30.)

3. Idem Winton. ep. *Nuntios — constringas.* (1159—81.) Ja. 9228. 9229. (una decret. est.) = c. 6. X. (3, 30.)

4. Idem Exon. et Wigorn. epp. *Cum homines — exhibeant.* (1159—81.) Ja. 8994 = c. 6. X. (3, 30.)

Lib. III. Tit. XXIV. 2. 4) esse uid.: *R* 5) fac.: deest: *ib.* 6) quocunque: *O* 7) eligendi sepulturam (iud.: *deest*): *O* 8) eius ext.: *bciklQ* 9) rel.: *deest: O*

Tit. XXV. 4. 1) *add.:* ecclesiarum: *bk; — Cass.* XIX, 8. (1159—81.) *Ja.* 8829. 2) prec.: *deest: R* 3) audeant: *ib.* 4) uestr.: *deest: ib.* 5) fuer.: *deest: ib.* 6) ab al.: *deest: ib.* 7) quis: *acil* 8) hac: *deest: R*

Tit. XXVI. 1. 1) *Lips.* XXII, 5. (1159—81.) *Ja.* 9080. 2) sui: *deest: bcikl* 3) uestrae: *aci* 4) compellens: *P* 5) uestro: *aci*

5. Idem Consano Archiepiscopo[1]. Intelleximus ex litteris tuis, quod R.[2] tam[3] diu, scilicet sex[4] annis, decimam[5] capellae suae tibi detinuit, asserens, quod in mutatione[6] ipsius decimae predecessori tuo redditus quorundam[7] dederit uillanorum, quos etiam tibi ipsi[8] uult assignare. Quia uero[9] decimae cum temporalibus non sunt[10] commutandae[11], auctoritate tibi presentium inhibemus, ne prescriptos redditus in commutatione[12] ipsius decimae presumas recipere, sed predictum R. ad restituendas tibi subtractas decimas et ad eas soluendas in posterum ecclesiastica districtione compellas.

6. Idem monachis de Neu-(bothe). *Dilecti filii — extendere.* (1159—81.) Ja. 9085. = c. 8. X. (3, 30.)

7. Pascalis II. *Nouum genus — debent.* (1099—1118.) Ja. 4865. = c. 2. X. (3, 30.)

8. Alexander III. Eboracen. Archiepisc.[1] Fraternitatem tuam scire uolumus et firmiter tenere, quod te ex caritatis feruore ob multiplicia tuae deuotionis gratissimae obsequia nobis frequenter impensa diligimus, ut[2] aliquando[3] tibi negare[4] nolumus[5], quod cuilibet fratrum nostrorum concedere[6] debemus[7]. In eo[8] autem quod de compellendis monachis albis, uel[9] nigris, uel[10] canonicis secularibus[11], uel regularibus ad soluendas decimas de terris conductis, quas habent ad terminum uel ad firmam a nobis, tuae discretionis prudentia[12] postulauit, te uel quemlibet alium audire[13] uel exaudire nulla ratione possumus, nisi manifeste uelimus[14] obuiare iustitiae et predecessorum nostrorum[15] institutis[16] contrahire, ne uideamur religionem persequi, quam si forte in[17] nobis non habemus, in aliis diligere et fouere tenemur. Cautum si quidem in scriptis[18] habetur predecessorum nostrorum Romanorum pontificum, quod religiosi uiri ab exactione decimarum de laboribus[19], quos propriis suis[20] manibus uel sumptibus[21] colerent[22] et de nutrimentis animalium suorum prorsus essent immunes; sed piae recordationis Adrianus papa predecessor[23] noster labores in noualia pro sua uoluntate conuertit. Illud etiam[24] nos a tuae petitionis effectu retrahere uidetur[25], quod in ueteri testamento non recolimus nos[26] umquam legisse, ut leuitae leuitis decimas soluerent[27]. In nouo[28], sicut tua discretio non ignorat, non ambigimus esse statutum, ut populus[29] ecclesiis illis decimas soluat[30], ubi ecclesiastica recipiunt[31] sacramenta. Unde apostolus ait[32]: „non est magnum, si temporalia metamus[33], ubi spiritualia seminamus[34].“ Non graue tibi sit, sicut esse non debet, si ratione diuinae scripturae et nostra honestate[35] pensata petitionem illam, quantumcumque te diligamus[36] et sicut karissimo[37] fratri nostro deferentes, non duximus admittendam. In[38] nullo enim patieris[39] repulsam, quod secundum[40] iustitiam a nobis fieri postulares[41].

9. Idem abbatt. et fratrib. de Lorengio. *Suggestum — proponunt.* (1159—81.) Ja. 9068. = c. 9. X. (3, 30.)

10. Idem Terrac. (Trecensi) ep. *Ex parte tuae — uendicare.* (1159—81.) Ja. 9176. = c. 10. X. (3, 30.)

11. Idem. *Licet de — compellat.* (1159—81.) abb. et fratrib. Rames. eccl. Ja. 9124. = c. 11. X. (3, 30.)

12. Item ex priuilegio Alex. papae[1]. Sane laborum uestrorum, quos propriis manibus aut[2] sumptibus colitis[3], siue de nutrimentis uestrorum animalium, nullus omnino clericus siue[4] laicus a uobis decimas exigere

Lib. III. Tit. XXVI. 5. 1) *Appdx.* IV, 1; *Lips.* XII, 7; *Bamb.* XXIV, 4; *Cass.* XXXIV, 4. (1159—81.) Ja. 8926. 2) *add.:* Lantius: *O* 3) tam: *deest: abciQR;* de Lauiano sex: *l* 4) VII.: *Q* 5) decimas: *OR* 6) commutatione: *OQR* 7) quarundam dedit uillarum: *O* 8) ips.: *deest: ib.* 9) cum: *R;* ceterum quia: *O; deest: il* 10) sint: *R* 11) *add.:* attendentes: *O* 12) commutationem: *OQ*

8. 1) *Appdx.* XIII, 3; *Lips.* XXIII, 8; *Bamb.* XXV, 4; *Cass.* XXXV, 4. *in Gilbert. Foliot Epp. ed. Giles.* II, 72. (1159—81.) *Ja.* 8935. 2) ita ut: *Q;* nec: *Q* 3) nihil aliq.: *P orig.* 4) denegare: *P* 5) uelimus: *PQ orig.* 6) conc.: *deest: PQR orig.* 7) deberemus: *ikl OP* 8) Super eo: *OR;* aut.: *deest: O* 9) et: *O* 10) et: *O; deest: orig.* 11) sec. uel: *deest: O* 12) prouidentia: *orig.;* tua discretio: *O* 13) aud. uel: *deest: P* 14) uellemus: *Q orig.* 15) nostr.: *deest: O* 16) constitutionibus: *P;* institutionibus: *orig.* 17) in nob.: *deest: Q* 18) prescriptis: *cik;* scripturis: *P orig.* 19) *add.:* suis: *P orig.* 20) suis: *deest: OPQ orig.* 21) *add.:* suis: *R* 22) colunt: *O* 23) decessor: *orig.* 24) et.: *deest: R* 25) debet: *O;* retrahit: *QR* 26) non usquam: *O* 27) persoluissent: *P orig.;* persoluerint: *O;* soluant.: *Q;* persoluerent: *R* 28) *add.:* etiam: *orig.;* etiam testamento: *P;* immo (nou.: *deest: O*) 29) pop.: *deest: OQ* 30) persoluant: *bO;* soluant: *aciQ* 31) percipiunt: *OP;* accipiunt: *Q* 32) ait: *deest: OP;* — I. *Cor.* IX. 11. 33) metimus: *OQR orig.* 34) seminauimus: *OQ* 35) auctoritate: *R* 36) diligeremus: *Q* 37) karum fratrem nostrum defendentes: *O* 38) In: *deest: ib.* 39) patereris: *O orig.;* patiemini: *R* 40) Domini iust.: *R; add.:* Deum et: *orig.* 41) postulatis: *R*

12. 1) *Appdx.* XIII, 7; *Lips.* XXIII, 12; *Bamb.* XXV, 8; *Cass.* XXXV, 8; Idem: *acil* 2) uel: *O;* ac: *R* 3) excolitis: *O* 4) uel: *kO*

presumat; hoc etiam idem ex priuilegiis aliis aliorum Romanorum habetur[5] pontificum.

13. Idem. *Ad audientiam — ponimus.* (1159—81.) Conuentr. ep. et officialib. eius. Ja. 8924. = c. 12. X. (3, 30.)

14. Gregorius Papa[1]. Statuimus, ut monasteria ex suis prediis nullo modo cogantur soluere decimas, quia si legitime dandae sunt orphanis et peregrinis[2], indignum est[3], ut ab eis[4] exigantur[5], qui propter eum, cuius sunt decimae, pauperes efficiuntur. Nam si pauperes domini sunt hereditas eius[6], pauperum hereditas pauperibus est eroganda, illis uidelicet, qui pro[7] timore illius, quae possidere poterant dimittunt eumque nudi sequentes potestati alterius se subdunt[8].

15. Adrianus[1]. Nobis in eminenti specula disponente domino constitutis, si cunctarum iura ecclesiarum integra non debeant illibata[2] seruari, locum beati Petri apostolorum principis inutiliter obtinere et[3] iuxta nobis commissae dispensationis officium negligenter agere uidemur. Sic enim ecclesia[4] dei nobis[5] eam diuina gratia prouidente gubernantibus[6] recto[7] suo[8] cursu dirigitur, dum[9] nos et[10] errata queque uigili prouisione corrigere et unicuique studemus ius proprium[11] seruare. Dilecti filii nostri Proregalensis[12] ecclesiae canonici aduersus uos questione deposita nobis relatione sua demonstrauerunt[13], uos quasdam decimationes ad suum ius pertinentes uiolenter auferre, et ipsos fratres eisdem decimationibus ausu temerario infestare. Quod[14] si beati Benedicti regulam, iuxta quam uiuitis et monasticum[15] habitum, quem[16] gestatis attenta solicitudine pensaretis, ad proximorum bona diripienda[17] non presumeretis manum extendere, uel que alterius iuris sunt uobis illicite[18] usurpare. Ne igitur[19] uos de cetero aut auaritiae malum aut uitium quod absit rapacitatis accuset, per apost. scripta precipiendo[20] mandamus, quatinus nullam eorum[21] antiquam possessionem uel decimationem, et[22] eam presertim[23], quam eo[24] loco qui Inatiem[25] nuncupatur[26] existit, auferre seu perturbare[27] presumatis, et si quid[28] eis preter solitum[29] hoc[30] anno de ipsis decimis negastis[31], quascunque etiam possessiones per uiolentiam detinetis, secundum quod antiquitus prefata ecclesia noscitur possedisse, eisdem[32] canonicis in integrum omni occasione[33] cessante nullatenus restituere differatis[34]. Nos siquidem religiosis uiris non alias decimas, nisi eas, que de noualibus prouenire noscuntur, duximus indulgendas. Si uero huius mandati ausi fueritis existere contemptores et ad apostolicae sedis audientiam[35] querimonia peruenerit iterata, timendum uobis erit, ne sentire debeatis seueritatis ecclesiasticae ultionem.

16. Idem monachis de Astino[1]. Presbiteri de Lauare[2] transmissa nuper ad nos conquestione[3] peruenit, uos partem cuiusdam decimae, que ipsum iuste contingit, occasione constitutionis apostolicae detinere, cum religiosis uiris decimas noualium tantum sedes apostolica statuerit indulgendas. Unde quoniam nos occasione hac nolumus, ecclesias ueterum decimarum sustinere dispendium, per presentia uobis scripta mandamus quatinus si querela eius nititur ueritate, partem eiusdem[4] decimationis, que sibi debetur, eidem integre persoluatis, et non presumatis eam sub obtentu constitutionis apostolicae detinere.

17. Idem Wigorn. ep. et Herefor. ep. *Ex multiplici — soluant.* (1159—81.) Ja. 9124. = c. 3. X. (3, 30.)

18. Idem B. (T.) Cant. Archiep. *Commissum — persolui.* (1162—70.) Ja. 7707. = c. 4. X. (3, 30.)

Lib. III. Tit. XXVI. 12. 5) habetis: *Q; deest: OR*

14. 1) *Appdx.* XIII, 9; *Lips.* XXIII, 14; *Bamb.* XXV, 10; *Cass.* XXXV, 10; Augustin.: *a;* Eugenius: *Cod. Tarracon. — cap. incertum.* 2) *add.:* dandae sunt: *O* 3) *add.:* enim: *ib.* 4) a clericis: *ib.* 5) exigatur: *P* 6) ei.: *deest: R* 7) propter amorem: *O;* pro amore: *Q* 8) submittunt: *O*

15. 1) *Appdr.* XIII, 10; *Lips.* XXIII, 15; *Bamb.* XXV, 11; *Cass.* XXXV, 11; *ep. Hadr.* III. (1154—59.) *Ja.* 7066. 2) et illib.: *kOR;* illibataque: *Q* 3) et in ecclesia nobis commissa disp.: *R* 4) ecclesiae ... diriguntur: *O* 5) et nobiscum diuina: *Q* 6) et gubernante: *ib.* 7) recte: *R* 8) suorum: *P; deest: Q* 9) cum: *Q* 10) et: *deest: ib.* 11) suum: *O* 11) Pantariolens.: *b;* Portariolen.: *k;* Partonolensis (can.: *deest*): *O;* Pontariolensis: *P;* Poetariolensis: *Q;* Portariclauneriensis: *R* 13) monstrauerunt: *O* 14) Quia: *O;* Qui: *Q* 15) monachalem: *acil;* monachicum: *OQ* 16) quem: *deest: OQR* 17) accipienda: *Q* 18) ita ill.: *R* 19) ergo: *O* 20) *add.:* uobis: *OQ* 21) eor.: *deest: R* 22) uel: *O* 23) quae illo presert. qui: *O* 24) in eo: *QR* 25) Inatien: *al;* Macien.: *OR;* Arcen.: *P;* Acien.: *Q* 26) appellatur: *O* 27) protrahere: *ib.* 28) qua: *ib.* 29) *add.:* morem: *R* 30) in hoc: *O* 31) negatis: *Q* 32) eis (can.: *deest*): *O;* eis quidem: *Q* 33) appellatione: *R* 34) differas: *Q* 35) sedem apostolicam: *O*

16. 1) Austino: *c; Lips.* XXIII, 5; (1154—59.) 2) Lanate: *k;* Leuate: *ai;* Lauat: *P* 3) conquestio: *abi* 4) eius: *P*

19. Idem monachis de Sancto Laurentio[1]. Sicut[2] uobis uestra iura integra uultis illibataque[3] seruari, sic et[4] aliis iustitiam suam subtrahere nequaquam debetis. Audiuimus autem[5], quod decimas ecclesiae de Colligran[6] cum ea[7] in qua solui debebant[8] integritate antequam[9] fundus ad uestrum dominium perueniret[10] non soluitis[11]. Unde[12] quoniam[13] indecens et inhonestum uobis[14] ualde existit, ut aliis dampna presumatis inferre, que uobis nullatenus irrogari uelletis, uniuersitati uestrae per apost. scripta precipiendo mandamus et[15] mandando precipimus, quatinus predictas decimas memoratae ecclesiae sine deminutione aliqua et cum ea integritate, in qua antiquitus solui solebant, soluere non differatis, quia[16] nobis graue plurimum existeret[17], si super hoc[18] ulterius ad nos querimonia deferretur[19]. Verumtamen si quid[20] iuris ibi uos habere confiditis, in presentia uenerabilis fratris nostri Wigorniensis episcopi et dilecti filii nostri decani Cistrensis occasione et appellatione remota[21] ordine iudiciario experiamini, quod[22] ipsi inter uos et partem alteram duxerint[23] statuendum firmiter suscepturi[24] et inuiolabiliter seruaturi[25].

20. Item Gregorius[1]. Ut nullus abbas decimas et primitias et reliqua, que secundum statuta canonum ad episcopos pertinent, detineat sine auctoritate Romani Pontificis seu episcopi, in cuius diocesi habitat, apostolica auctoritate firmamus.

21. Item Iohannes Papa[1]. Certam habemus predecessorum[2] constitutionem et rationem, nichil in hoc mundo habentibus decimas[3] et[4] oblationes uiuorum et mortuorum conuenire, qui spontaneam eligentes paupertatem in monasterio suo degere uolunt sub imperio[5], in quibus Christus alitur et uestitur.

22. Alexander III. Lundon. et Wig. Episcopis[1]. Referente[2] magistro Hen.[3] latore presentium nobis innotuit, quod hospitalarii de Hardeuic[4] decimas de nutrimentis animalium suorum et decimas quarundam terrarum, que ad ius eiusdem ecclesiae spectare noscuntur, soluere contradicunt et iniuste detinere[5] presumunt. Inde est, quod[6] precipiendo mandamus, quatinus predictos hospitalarios inducatis, ut prescriptas decimas tam maiores quam minores aut earum estimationem[7] memorato Hen. sine diminutione restituant, et de persoluendis[8] nullam inferant molestiam, aut in presentia uestra appellatione remota exhibeant iustitiae complementum, nullo munimento[9] iuri Hen. preiudicium faciente. Quod si ad admonitionem[10] uestram neutrum horum adimplere[11] uoluerint, ipsos ad alterum efficiendum ecclesiastica districtione compellatis[12].

23. Ex Conc. Lat. P. C.: Preterea. *Prohibemus—priuetur.* c. 14. C. Lat. III. (1179.) = c. 19. X. (3, 30.)

24. Alex. III. Tolletano Archiepisc. et eius suffrag.[1] Vota, que ad honestatem respiciunt et ad salutem pertinent animarum, quadam manu sollicitudinis aduocare tenemur et efficaciter promouere. Ad nos siquidem peruenit, quod per parochias uestras laici minorum uillarum, que aldeae uocantur, iustas et laudabiles antiquorum patrum consuetudines presumptuose dantes in desuetudinem[2] postpositis ecclesiis, in quibus ecclesiastica sacramenta ex integro percipiunt, ad ecclesias maiorum uillarum quidam spontanei, quidam a laicis maiorum uillarum coacti, dimidiam partem decimarum suarum persoluere consueuerunt. Unde quoniam tantae iniquitatis excessum non debemus relinquere incorrectum, fraterni-

Lib. III. Tit. XXVI. 19. 1) *Appdx.* XIII, 13; *Lips.* XXIII, 18; *Bamb.* XXV, 14; *Cass.* XXXV, 14; *in Gilbert. Foliot epp. ed. Giles* II, 108. (1159—81.) *Ja.* 9042. 2) Sic. . . debetis: *deest: orig.* 3) et illib.: *O* 4) et: *deest: OQR* 5) etiam: *O; deest: orig.* 6) Collebram: *a;* Collebran: *i;* Colingeam: *bP;* Cabrum: *c;* Colligea: *kR;* Colleng: *Q;* Colingham: *O orig.* 7) ea qua solebant int. reddi: *orig.* 8) debuerant: *R* 9) quando: *O* 10) peruenit: *ib.* 11) soluistis; *R;* persoluetis: *orig.* 12) Verum: *O* 13) quia: *orig.* 14) uob.: *deest: R* 15) et . . pr.: *deest: ib.* 16) quia: *deest: orig.* 17) exsistet: *P;* exsistit: *O* 18) his: *O* 19) defertur: *OP;* referretur: *orig.* 20) aliquid: *Coll. citt. orig.* 21) cessante: *O* 22) et quod: *P;* id quod: *R;* quid (ips.: *deest*): *orig.* 23) duxerit: *orig.* 24) recepturi: *ib.* 25) obseruaturi: *ck orig.*

20. 1) Idem: *acil; Appdx.* XIII, 14; *Lips.* XXIII, 19; *Cass.* XXXV, 15. — *ap. omnes:* Gregor. P.; *Bamb.* XXV, 15. — *cap. incertum.*

21. 1) *Appdx.* XIII, 15; *Lips.* XXIII, 20; *Bamb,* XXV, 16; *Cass.* XXXV, 16. — *cap. incertum* 2) *add.:* nostrorum: *QR* 3) et dec.: *OR* 4) et: *deest: O* 5) *add.:* alterius: *R*

22. 1) *Lips.* XXIII, 22; *Bamb.* XXV, 18; *Cass.* XXXV, 18. (1159—81.) *Ja.* 9064. 2) Deferente: *kl* 3) En.: *PQ;* N.: *acil* 4) Hardewinc: *b;* Bard.: *c;* Here Winc: *P;* Bardauic: *Q;* Hered.: *R;* A.: *l* 5) retinere: *R* 6) qu. uobis: *Q* 7) existimationem: *P* 8) soluendis: *cklP* 9) *add.:* in: *R;* in iuramento: *Q* 10) commonitionem: *R* 11) complere: *ib.* 12) compellas: *ib.*

24. 1) 1159—81. — *Ja.* 9173. 2) consuetudinem: *l*

tati uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus prefatos laicos omni studio moneatis et inducatis, ut ecclesiis[3] suis, in quibus missas audiunt et baptismum et cetera ecclesiastica frequentius sacramenta percipiunt, decimas suas ex integro persoluant, ut iuxta considerationem uestram persoluta[4] distribuantur. Si autem ad hoc discordes extiterint et contumaciter instituta uestra[5] neglexerint, auctoritate nostra ecclesiastica censura remoto appellationis obstaculo eos percellatis, quatinus sententia diuina maneant innodati, quousque consentiant et statuta nostra firmiter obseruent. Que uero de decimis a laicis in propriis[6] ecclesiis persolutis et contradictoribus puniendis a nobis statuta sunt, fraternitati uestrae precipiendo mandamus, ut per parochias uestras irrefragabiliter faciatis obseruari.

25. Idem Brixiensi ep. *Quoniam a nobis — exhibere.* (1159—81.) Ja. 8855. = c. 13. X. (3, 30.)

26. Idem Remensi Archiep. P. C.: De diacono. *Parochianos — possunt.* (1159—81.) Ja. 9131. = c. 14. X. (3, 30.)

27. Idem Ambian. ep. P. C.: Quod sedem. *Ad hec — astringas.* (1170—71.) Ja. 7935. = c. 15. X. (3, 30.)

28. Idem Massil. ep. P. C.: Quia super his. *De terris — fraudari.* (1159—81.) Ja. 9076. 9040. (una eademque decretalis est.) = c. 16. X. (3, 30.)

20. Lucius III. Strigon. Archiep *Ad apostolicae — generari.* (1181—85.) Ja. 9676. = c. 20. (3, 30.)

30. Alexander III. Atrebaten. Episcopo[1]. Plene nobis innotuit ex tuarum continentia litterarum, quod cum hostia quedam sacrata[2] in arca cuiusdam mulieris parochianae tuae conclusa fuisset, uirtute domini faciente, pars fere media in corpus Christi manifeste conuersa est, ita ut caro uideretur. Cum uero[3] hostia ipsa a parochiali ecclesia, quam S. tuae ecclesiae canonicus possidet, a te et a canonicis ecclesiae tuae ad ecclesiam ipsam translata sit, idem canonicus oblationes, que obtentu illius corporis Christi eidem ecclesiae proueniunt[4], instanter requirit, quas in reparatione ecclesiae fideliter sicut asseris erogasti. Licet autem eidem canonico petas super hoc silentium imponi, et nos libenter in eo, quod secundum[5] deum possumus, petitiones tuas uelimus attendere[6] et admittere, petitioni tuae super hoc non possumus exhibere fauorem, sed uenerabilibus fratribus nostris[7] Ambianensi[8] et Siluanectensi episcopis, quibus causam ipsam commisimus[9], dedimus in mandatis, ut prefatum canonicum commoneant[10] a petitione ipsarum oblationum desistere, ut[11] eas in reparatione prescriptae ecclesiae erogari permittat. Si uero ad hoc induci[12] non poterit, eidem causae debitum finem imponant. Credimus enim firmiter et speramus, quod sub examine episcoporum eadem causa effectum sit debitum sortitura[13].

TIT. XXVII. DE REGULARIBUS TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

1. Alexander III. cruciatis[1]. Ad petitionem uestram regulam, secundum quam uiuere debeatis et omnipotenti deo seruire[2], duximus constituendam in primis id statuentes, ut professionem maiori priori faciant omnes laici in manu eius, se[3] absque proprio uicturos promittentes et continentiam, quantum permiserit diuina gratia, seruare. Cui quidem[4] tam clerici quam laici, sicut proprio magistro et animarum suarum rectori debitam in omnibus reuerentiam[5] promittant, nec alicui inter uos professo liceat ad alium ordinem absque prioris licentia ullo modo transire, nisi forte ad religionem migrauerit artiorem. Nullus absque maioris[6] prioris licentia hospitale audeat facere, nullus proprium habeat; si quid[7] acqui-

Lib. III. Tit. XXVI. 24. 3) in eccl.: *ai* 4) pereque soluta: *aci* 5) nostra: *bk* 6) laic. ipsis: *acil*
30. 1) *Lips.* XXI, 3. (1159—81.) *Ja.* 8834, 2) sacramenti: *P* 3) uero: *deest: ib.* 4) oblatae sunt: *ib.* 5) sec. deum: *deest: ib.* 6) att. et: *deest: ib.* 7) nostr.: *deest: ib.* 8) Alban.: *bk;* Abban.: *ai* 9) olim commiseramus: *P* 10) moneant: *ib.* 11) et: *ib.* 12) inducere ... poterunt: *ib.* 13) sortita: *ib.*

Tit. XXVII. 1. 1) delect. filiis G. priori et fratribus iuxta disciplinam (*add.:* bonae memoriae: *OR*) Cleti (*deest: O;* clerici: *R*) uiuentibus: *OPR; Appdx.* XXVIII, 5; *Lips.* XV, 1; *Bamb.* XVI, 1. (*inscr. deest*); *Cass.* XXV, 1. (1159—81.) *Ja.* 9036. 9037. (*una decretalis est*) 2) deseruire: *P* 3) se: *deest: aci* 4) quoque: *O* 5) obedientiam: *ib.* 6) mai.: *deest: ib.;* prior.: *deest: R* 7) quis: *R*

ierit, suo rectori assignet; nullus uestrum alii[8] uobiscum esse uolenti crucem ribuat, sed per medium annum integrum[9] uobiscum in probatione permaneat et unc maiori priori presentetur[10], ut ab ipso, non ab alio crucem suscipiat[11].

2. Idem Archiepiscopis, epp. et aliis eccl. prelatis per Gall. constitutis. *Non est obis — compellantur.* (1159—81.) Ja. 8916. = c. 7. X. (3, 31.)

3. Ex Conc. Magont. *Nullus — uoluntate.* c. 23. (813.) = c. 1. X. (3, 31.)

4. Ex eodem. *Si quis — dictum est.* Cap. incertum = c. 2. X. (3, 31.)

5. Ex Conc. Tollet. *Ut clerici — canonici.* Ansegis. Capitt. I, 72. = c. 3. X. (3, 31.)

6. Ex Conc. Aurel. *Vidua — deponere.* c. 25. C. Tribur. (895.) = c. 4. X. (3, 31.)

7. Gregor. Antem. subdiac. *Iohannes — reddatur.* Gregor. I. (591.) Reg. I, 42. a. 746. = c. 5. X. (3, 31.)

8. Alex. III. mag. Fidantiae can. Ciuitat. *Ad nostram — denunties.* (1159.—81.) a. 8919. = c. 8. X. (3, 31.)

9. Idem Hiern. (Hereforden.) ep. *Super eo — ueniunt.* (1159—81.) Ja. 9010. 9015. (una ecretalis est.) = c. 9. X. (3, 31.)

10. Idem Ambian. ep. P. C.: Quod sedem. *Sane de canonico — compellas.* (1170—71.) a. 7935. = c. 10. X. (3, 31.)

11. Idem Beluac. ep. *Significatum — compellas.* (1159—60?) Ja. 7138. = c. 11. X. (3, 31.)

TIT. XXVIII. DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

1. Alex. III. Yleren. (Hereford.) ep. P. C.: Super eo quod. *Preterea — promittat.* 1159—81.) Ja. 9008. 9010. 9015. (una decretalis est.) = c. 1. X. (3, 32.)

2. Idem Salernit. Archiep. P. C.: Licet preterea. *Verum post — remanere.* (1159—1.) Ja. 9141. = c. 2. X. (3, 32.)

3. Idem Pisano Archiep. *Quidam intrauit — mulier.* (1159—81.) Ja. 9119. = 3. X. (3, 32.)

4. Idem Exon. ep. *Cum sis preditus — transeat.* (1159—81.) Ja. 8963. = c. 4. X. (3, 32.)

5. Idem Strigon et Coloc. Archiep. *Coniugatus — coniugium.* (1159—81.) Ja. 9165. = 5. X. (3, 32.)

6. Idem eisdem. *Sane si coniugati — occasio.* Cf. cap. anteced. = c. 6. X. (3, 32.)

7. Idem Brixiensi ep. *Ex publico — transire.* (1159—81.) Ja. 8854. = c. 7. X. (3, 32.)

8. Idem G. Priori et fratrib. S. Ioannis P. C.: Ad petitionem. *Uxoratus — ssumat.* (1059—81.) Ja. 9036. 9037. (una decretalis est.) = c. 8. X. (3, 32.)

9. Idem Episcopo Sanctae Agathae P. C.: De Muliere[1]. Sane super o, quod quedam mulier[2] uiro[3] fidem dederit et ipse illi, quod matrimonium inter e contraherent, et uiro uolente sacramentum seruare mulier castam disponit[4] ducere uitam, discretioni tuae taliter respondemus, quod si coniuncti[5] non fuerint, mulier permittatur ad religionem transire et domino relicto seculo militare. Quod i facere noluerit et in seculo caste uiuere disposuerit, quia hoc suspectum esset[6] et[7] se ad utrumlibet, ad bonum uidelicet et malum[8], posset habere[9], ipsam matrimonium consummare constringas. Beatum enim Iohannem et plures[10] alios ab ipsis etiam sponsaliciis ad uitam contemplatiuam legimus euocatos, et ideo eidem mulieri confidenter permittere poteris, ut transeat ad religionem castitatis uotum seruatura.

TIT. XXIX. DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

1. Alex. III. Exon. ep. *De peregrinationis — dispensare.* (1159—81.) Ja. 8980. (8978?) = . 1. X. (3, 34.)

2 Idem Norwic. ep. *Venientis ad nos — prouidere.* (1166—67.) Ja. 7578. = . 2. X. (3, 34.)

TIT. XXX. DE STATU MONACHORUM ET CELLIS EORUM.

1. Greg. F. ep. Neapol. *Theodosius — contigerit.* Greg. I. (595.) Reg. V, 37. Ja. 988. = . 1. X. (3, 35.)

2. Ex Conc. Later. *Monachi — transferendi.* c. 10. C. Lat. III. (1179.) = c. 2. X. (3, 35.)

Lib. III. Tit. XXVII. 1. 8) alicui: *O* 9) uel integr.: *OR* 10) representetur: *R* 11) accipiat: *O*
Tit. XXVIII. 9. 1) *Appdx.* L, 30; (1170—71.) *Ja.* 7934. 2) mul.: *deest: al* 3) *add.:* suo: *O* 4) disposuit: *ib.* 5) iuncti: *ib.* 6) esse posset: *ib.* 7) se: *deest: ib.* 8) ad mal.: *bk* 9) haberi ipsam ... consummari: *O* 10) complures: *ib.*

TIT. XXXI. DE RELIGIOSIS DOMIBUS UT[1] EPISCOPO SINT SUBIECTAE.

1. Gregor. Victori Neap. ep. *Nunc ad basilicam — permitti.* Greg. VI. (1045—46.)? = c. 1. X. (3, 36.)

2. Ex decret. Eugenii P. *De xenodochiis — ordinentur.* c. 24. Conc. Rom. (826.) summarium = c. 3. X. (3, 36.)

3. Gregor. Agapeto abbati. *Quia monasterium — feremus.* Gregor. I. (601.) Reg. XI, 72. Ja. 1422. = c. 2. X. (3, 36.)

4. Urban. III. Arimin. ep. *Licet ad ea — sanctiones.* (1185—87.) Ja. 9866. = c. 4. X. (3, 36.)

TIT. XXXII. DE CAPELLIS MONACHORUM ET ALIORUM RELIGIOSORUM.

1. Urban. II. in Conc. Claromont. *Congregato apud — conuersatio.* Urban. II. (1095.) = c. 1. X. (3, 37.)

2. Ex Conc. Later. P. C.: Cum et plantare. *In ecclesiis — remouere.* c. 9. Conc. Later. III. (1179.) — repetitur c. 3. (5, 38.) = c. 3. X. (5, 33.)

3. Alexander III. dilectis filiis uniuersis monachis regularibus[1] per Cantuarien. prouinciam constitutis[2]. Cum deceat nos commodis et profectibus ecclesiarum feruenter[3] intendere, nobis summopere congruere[4] dinoscitur, ut earum[5] ordinationibus tanto[6] studiosius intendamus, et ne inordinatae remaneant[7] uigilem curam et sollicitudinem adhibeamus. Inde est quod uniuersitati uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, ut[8] ecclesiis[9], in quibus representationem[10] habetis, cum uacauerint, diocesanis episcopis clericos idoneos presentetis, qui illis de spiritualibus, uobis[11] autem de temporalibus debeant respondere[12].

TIT. XXXIII. DE IURE PATRONATUS ET ECCLESIIS A LAICIS CONCESSIS.

1. Ex Conc. Mediomatricis. *Relatum est — possit.* c. 26. C. Cabilon. (813.) = c. 1. X. (3, 38.)

2. Ex Conc. Tribur. *Quecumque ecclesia — preesse.* c. 32. (895.) = c. 2. X. (3, 38.)

3. Ex concilio apud Confluentiam[1]. Si laici proprias ecclesias[2] habuerint, a ratione et auctoritate alienum habeatur[3], ut ipsi decimas accipiant, et inde canes aut genitarias[4] suas pascant, sed potius presbiteri ecclesiae[5] eas accipiant[6] et inde restaurationes[7] ecclesiarum et luminaria et hospitum pauperumque[8] receptionem exhibeant, et pro sancta ecclesia ac pro statu regni[9] dei misericordiam studiose implorent.

4. Ex Conc. Later. *Quoniam in quibusdam — diffinitium.* c. 17. C. Lat. III. (1179.) = c. 3. X. (3, 38.)

5. Ex eodem. *Preterea quia — deponatur.* c. 14. ibid. = c. 4. X. (3, 38.)

6. Alexander III. Decano et Precentori et capitulo Vellen.[1] Ex diligenti relatione magistri E. accepimus, quod cum bonae memoriae R. quondam episcopus uester de assensu et uoluntate uestra ipsum canonicum ecclesiae uestrae recepisset, assignans ei XL.[2] solidos sub annua pensione nomine prebendae percipiendos quousque prebenda uacaret in eadem ecclesia, ad quam ipsum intitulauit, cum eum ad diaconatus ordinem promouerit, predicto episcopo de medio sublato et redditibus episcopatus ad fiscum deuolutis, cum quedam prebenda in iam dicta ecclesia uacaret, karismus in Christo filius noster H.

Lib. III. Tit. XXXI. 1) et ut: *bci*
3. 1) reg.: *deest: l;* canonicis reg.: *P;* mon. et can. reg.: *Q orig.* 2) *Appdx.* XV, 24; *Lips.* LII, 28; *Bamb.* XLV, 21; *Cass.* LIII, 21. — *in Gilb. Foliot epp. ed. Giles* IV, 68; *Ja.* 8894. (1159—81.) 3) firmiter: *OR;* frequenter: *orig.* 4) competere: *R* 5) ecclesiarum: *orig.* 6) toto studio: *ib.* 7) maneant: *Q* 8) quatenus: *R* 9) in eccl.: *OR orig.* 10) presentationem: *O orig.* 11) et nob.: *orig.;* aut.: *deest: O orig.* 12) reddere rationem: *P*

Tit. XXXIII. 3. 1) *Burch.* III, 239. (ex C. Remensi presente Ludouico imp. c. 5.); *Ivo Decr.* III, 281. (ex eod. = *Conc. ap. Confluent.*) *Lips.* LII, 9. — *cap. incert.* 2) capellas: *Burch. Iv.* 3) habetur: *Burch.* 4) gynaeciarias: *l;* genitarias: *Burch. Iv.* 5) ecclesiarum: *Burch. Iv.* 6) acc.: *deest: P* 7) restaurationem: *Burch. Iv. P* 8) et (ac: *Burch.*) paup.: *Burch. P* 9) regis: *P*
6. 1) Vercen.: *b* (1159—81.) *Ja.* 9192. 2) LX: *bk*

ustris rex Anglorum eam Thomae clerico suo contulit, cui etiam aliam postodum in ipsa[3] ecclesia uacantem cum archidiaconatu, ad quem dicitur perıere, concessit, quas in simul non debet habere, cum nulli sit licitum in una et ıdem ecclesia duas prebendas optinere. Quo facto idem Thomas fructum prendae prioris sibi taliter collatae Stephano fratri suo de regia auctoritate confisus nferre presumpsit. Quia igitur interest nostra, que in ecclesiis dei ita inornate fiunt studiosius emendare, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, ıatinus si prelibatus E. a memorato[6] episcopo de assensu et uoluntate uestra canonicum ecclesiae fuerit[7] assumptus, ita quod cum prebenda uacaret, sibi beret ibidem assignari, prebendam illam cum fructibus, quos predictus Thomas ephano fratri suo post susceptum archidiaconatum cum alia prebenda dicitur ntulisse, memorato E. omni occasione et appellatione remota auctoritate nostra ıam citius assignetis, et eam sibi faciatis in pace et quiete dimitti, quia pro non to habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare.

7. Idem Eborac. Archiep. P. C.: Relatum est. *Quod autem consulis — conferri.* 179—81.) Ja. 9332. aut 8982. = c. 5. X. (3, 38.)

8. Idem Exon. ep. *Quia clerici — spolietis.* (1159—81.) Ja. 9020. = c. 6. X. (3, 38.)

9. Idem Hereford. ep. et abb. de Ford. *Ex litteris — respondere.* (1159—81.) 9018. = c. 7. X. (3, 38.)

10. Idem Winton. ep. *Quamuis simus — irritanda.* (1159—81.) Ja. 9223. 9226. (una cretalis est.) = c. 8. X. (3, 38.)

11. Idem Winton. ep. *Querimonia — percellas.* (1159—81.) Ja. 9211. = c. 9. X. (3, 38.)

12. Idem Eborac. Archiep. *Inter ceteras — ordinare.* (1179—81.) Ja. 9332. = 10. X. (3, 38.)

13. Idem abbatib. priorib. et clericis per archiepiscopat. Eborac. constitutis. *m pastorali — censemus.* (1159—81.) Ja. 8958. = c. 11. X. (3, 38.)

14. Idem Abbatib. et fratrib. Cistren. ordinis[1]. Relatum est auribus stris, quod uos ius representandi[2] clericos ad[3] ecclesias contra institutionem tiquam ordinis uestri[4] emptionis titulo et modis omnibus satagitis adipisci, ut b tali pretextu uobis liceat habere ecclesias et per uos et[5] per alios detinere. ıoniam igitur non decet uos[6] occasione qualibet uel optentu ab antiquis institunibus[7] patrum uestrorum recedere, aut quidquam efficere, in quo possitis de tio cupiditatis reprehendi, discretioni uestrae per ap. scripta precipiendo mandaıs, quatinus iura[8] patronatuum in ecclesiis[9] aut ecclesias de cetero acquirere sistatis, quia non expedit uobis, nec nos uolumus sustinere, ut sub tali pretextu bis uel ordini uestro derogetur. Sane usque adeo uos et ordinem uestrum ligimus, ut uos in his[10] que honestati et religioni contraria sunt, nullatenus nfouere[11] uelimus, quod[12] de uobis nichil incommodi nilquid uolumus audire istri.

15. Idem Lundon. ep. *Si uero aliquando — euicit.* (1159—81.) Ja. 9061. = 12. X. (3, 38.)

16. Idem dil. filiis Hos. et Templ. *Cum seculum — audeatis.* (1159—81.) = 13. X. (3, 38.)

17. Idem. *Ex insinuatione — percellas.* (1159—81.) Ja. 9051. = c. 14. X. (3, 38.)

18. Idem Andrensi ep. *Consuluit nos — concedant.* (1159—81.) Ja. 8828. = 15. X. (3, 38.)

19. Idem[1]. Ad aures nostras peruenit, quod Robertus[2] et W. de Crotona[3] ius tronatus ecclesiae[4] eiusdem loci ab eo ad quem presentatio spectabat, emerunt ıibus decedentibus R. filius W. iam dicti exemplo patris ius patronatus ecclesiae ıere non dubitauit, et canonicis de Stoleia[5] tantas molestias intulit[6], persecunes[7] et grauamina, quod metui et dolo illius seducti iuri suo penitus renunuerunt. Unde quoniam[8], cum ius patronatus annexum sit spirituali, nemini

Lib. III. Tit. XXXIII. 6. 3) eadem: *l;* eadem a: *a* 4) inordinata: *kl* 5) fuerit: *aci;* fuerint: *kl* commemorato: *il* 7) fuit: *ik* 8) al.: *deest: cl*

14. 1) *Appdx.* XV, 10; *Bamb.* XLV, 8. (1159—81.) resentandi: *O* 3) ad eccl.: *deest: ib.* 4) nostri: *Q* uel al.: *k;* uel per: *OQ* 6) nos: *O* 7) canonibus: *ib.* iure patronatus: *ib.* 9) in eccl.: *ib.* 10) in uobis s: *deest*): *ib.* 11) fouere: *ib.* 12) quia: *ib.;* qui: *Q*

19. 1) *Appdx.* XV, 16. (Winton. ep.); *Lips.* LII, 21; *Bamb.* XLV, 14; *Cass.* LIII, 14. (1159—81.) 2) F.: *Q* 3) Certon: *a;* Octaua: *b;* Cretona: *k;* Hortun.: *O;* Ortona: *P;* Croto: *Q;* Catena: *R* 4) eccl.: *deest: O* 5) Stoldeia: *c;* Stodeleia: *l;* Stodleia: *O;* Losteia: *Q;* Tolania: *R* 6) intulerit: *R* 7) et pers.: *PQR* 8) Verum quia: *P*

licitum est uendere illud, discretioni tuae per ap. scripta mandamus[9], quatinus utraque parte ante te conuocata[10] rei ueritatem diligentius inquiras, et, si ita esse inueneris, predicto R. super patronatu ecclesiae occasione et appellatione remota[11] perpetuum silentium imponas, et predictis canonicis ius, quod ibi habebant, si prior eorum metu capitis[12], quod idem R. se abscissurum fide ut fertur firmauit[13] eidem renuntiauit[14], integre facias[15] restitui, non obstantibus litteris nostris, si que sunt tacita ueritate impetratae.

20. Idem. *De iure — reuocare.* Cantuar. Archiep. (1159—81.) Ja. 8866 = c. 16. X. (3, 38.)

21. Idem. *Nullus laicus — offeratur.* (1159—81.) = c. 17. X. (3, 38.)

22. Idem. *Significasti — admittendae.* (1159—81.) Ja. 9095. = c. 18. X. (3, 38.)

23. Idem abb. S. Albani. *Consultationibus — spoliari.* (1159—81.) = c. 19. (3, 38.) c. 4. X. (3, 24.)

24. Idem[1]. Dilecti filii nostri decanus Eboracensis et prior de Nouoburgo[2], quibus causam, que inter canonicos de Giseburn. et R. clericum super ecclesia de Trucornum[3] uertitur, commisimus terminandam, transmissa nobis relatione monstrauerunt, quod canonici concessionem domini[4] fundi habeant, R. uero donationem[5] uenerabilis fratris nostri Ebroracensis archiepiscopi ap. sedis legati et non domini fundi se habuisse probauit. Unde quoniam donationes[6] ecclesiarum ad episcopos pertinent, et ad[7] laicos assensum spectat prebere, eisdem[8] significauimus[9], quod si res ita se haberet, uidebatur nobis concessionem archiepiscopi donationi laicali debere[10] preiudicare. Quia sicut diximus, episcoporum est ecclesiastica[11] beneficia conferre, laicorum uero qui habent in ecclesia ius patronatus, assensum prebere, quibus in concessionibus ecclesiarum illud obseruandum est, quod sancti patres reseruare[12] noscuntur.

25. Idem Eborac. Archiep. *Suggestum est — fulcitur.* (1159—81.) Ja. 8947. = c. 20. X. (3, 38.)

26. Idem Illustri Regi Anglorum[1]. Magnificentiae tuae litteras, quas pro R. milite super iure patronatus ecclesiae de Bliburg[2] apostolatui nostro serenitas regia destinauit, ea qua decuit benignitate recepimus, promptum animum plenamque uoluntatem habentes, excellentiae tuae[3] preces, in quibus cum deo et honeste[4] poterimus exaudire. Unde[5], quoniam sanctorum patrum statutis contrarium uidetur, si clericos ab ecclesiis, quas canonice sunt adepti, patronatus[6] obtentu sustineremus amoueri, salua conscientia prenominato militi non potuimus nostrum[7] in parte illa[8] impartiri fauorem, cum ex hoc ei, si de iure debet[9] habere, preiudicium in posterum non generetur[10].

27. Idem Archiepp., epp., per Angliam constitutis. *Relatum est — euitari.* (1159—81.) Ja. 8832. = c. 21. X. (3, 38.)

28. Idem[1]. Super eo uero, quod clerici et religiosae, sicut asseris, personae litterarum intuitu, quas habent a laicis, sibi ius in ecclesiis uendicant, hoc tibi uolumus innotescere, quod ubi[2] episcopalis auctoritas non accesserit per litteras non possunt[3] ecclesias optinere.

29. Lucius III. P. C.: Ad abolenda. *Preterea quoniam — prebituri.* (1184.) Ja. 9635. = c. 23. X. (3, 38.)

30. Idem Norwic. ep P. C.: Tua nos. *Cum autem aduocatus — uideretur.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 9091.

TIT. XXXIV. DE CENSIBUS ET EXACTIONIBUS ET PROCURATORIBUS[1].

1. Ex Conc. ap. Guarmac. *Sancitum est — impendant.* c. 10. Capitul. Hludouici 817. Mon. Germ. LL. 1, 207. = c. 1. X. (3, 39.)

Lib. III. Tit. XXXIII. 19. 9) *add.:* precipiendo: *PR* 10) uocata: *R* 11) cessante: *ib.* 12) captus: *OQ* 13) firmauerit: *abcilOP* 14) renuntiauerit: *bcilP* 15) faciatis: *P*
24. 1) *add.:* abbati de Riuesham et diacono et archidiac. Lincolniensi: *l; Appdx.* XV, 22; *Lips.* LII, 26; *Bamb.* XLV, 19; *Cass.* LIII, 19. (1159—81.); *Ja.* 9138. 2) Neuburc: *O* 3) Creton: *ak;* Tractorum: *b;* Certon: *ci;* Cradun: *O;* Graton: *P;* Cant.: *Q;* Terton.: *R* 4) domino . . . parant: *R* 5) donatione: *ib.* 6) donatio . . . pertinet: *Coll. citt.* 7) ad: *deest: R* 8) eidem: *ib.* 9) designamus: *PQ* 10) deb.: *deest: Q* 11) ecclesiarum: *O* 12) obseruare: *ai;* obseruasse: *R;* seruare: *O*
26. 1) *Appdx.* L, 32; *Lips.* LII, 29; *Bamb*, XLV, 22; *Cass.* LIII, 22. (1159—81.) *Ja.* 8817. 2) Blibung: *k;* Bligurd: *l;* Ligugis: *O;* Liburg: *PQ;* Bligurgis: *R* 3) uestrae: *P* 4) honestate: *Coll. citt.* 5) Verum: *klO* 6) iuris pat.: *l* 7) nostr.: *deest: P* 8) ista: *O* 9) deberet: *Q* 10) generaretur: *ib.*
28. 1) *Appdx.* XXVIII, 5. (*cap.:* Contingit. Dulm. ep.); *Lips.* V, 5. (eidem in eadem = *Dulm. ep.:* Contingit interdum.); *Cass.* XVII, 5. (Idem de Castraford et priori de Esebi) — (1159—81.) *Ja.* 8931. 2) nisi: *OR* 3) possint: *R*
Tit. XXXIV. 1) procurationibus: *ac*

2. Augustin. sup. ep. ad Roman. *Omnis anima — subiectionis.* Gloss. ord. in Rom. XIII, 1. = c. 2. X. (3, 39.)

3. Gregorius Lucillo Episcopo de Melita[1]. Offitii nostri decet[2] propositum suadere[3] subiectis, ut rebus seruare debeant fidem in placitis, ne dum lucri[4] rapiuntur studio pacificam uertant communionem[5] in partem. Peruenit itaque ad nos, fraternitatis tuae clericos terras Africanae tenentes ecclesiae, quod pensionem earundem[6] dare contempnunt[7]. Quod si uerum est et ad tuam[8] uenit notitiam, tua in hoc desidia eorum culpa nutrita est, ob quam rem te[9] admonemus, ut ad soluendam[10] pensionem eos[11] nulla mora uti permittas[12]. Nam si huius rei denuo ad nos querela recurrerit[13], et de te aliam estimationem[14] habere incipimus, et in illos[15] ut dictum[16] est uindicabimus[17].

4. Idem ad Stephanum Casterium. *Scientes — permittas.* Greg. I. (592.) Reg. II, 28. Ja. 818. = c. 3. X. (3, 39.)

5. Pascalis II. Comitissae Matildae. *Peruenit ad nos — permittas.* (1095—1115.) = c. 5. X. (3, 39.)

6. Ex Conc. Later. *Cum Apostolus — indultam.* c. 4. C. Later. III. (1179.) = c. 6. X. (3, 39.)

7. Idem P. C.: Cum in ecclesiae. *Prohibemus insuper — habeatur.* c. 7. ib. = c. 7. X. (3, 39.)

8. Alex. III. Wigorn. ep. P. C.: Meminimus. *Preterea illi — efficere.* (1159—81.) Ja. 9193. 9206. 9209. 9016. (una eademque decretalis est.) = c. 8. X. (3, 39.)

9. Idem Carnot. ep. P. C.: In eminenti. *De cetero — excedit.* Repetitur can. 5. (1, 27.)

10. Idem Carnot. ep. P. C.: Tua nos. *Ecclesiis autem — pregrauare.* (1159—81.) Ja. 8908. 8907. (una decretalis est.) = c. 9. X. (3, 39.)

TIT. XXXV. DE ECCLESIIS REEDIFICANDIS[1] ET[2] REPARANDIS.

1. Ex Conc. Later. *Cum dicat — cogantur.* c. 23. C. Lat. III. (1179.) = c. 2. X. (3, 48.)

2. Idem Ebor. Archiep. *Ad audientiam — omittas.* (1159—81.) Ja. 8949. = c. 3. X. (3, 48.)

3. Idem Exon. ep. *In litteris — inuitentur.* (1159—81.) Ja. 8981. 8986. 9045. 9046. (una decretalis est.) = c. 4. X. (3, 48.)

4. Ex Conc. Magont. *Quicunque ecclesiasticum — reddant.* c. 25. C. Arel. VI. (813.) = c. 1. X. (3, 48.)

TIT. XXXVI. DE IMMUNITATE ECCLESIAE CIMITERII ET RERUM AD EAM PERTINENTIUM.

1. Ex sinodo Ioh. Pap. *Ut in domibus — hospitentur.* Cap. Lamberti Imp. (898.) Mon. Germ. LL. 1, 565. = c. 1. X. (3, 49.)

2. Greg. ep. Agnello ep. Terracin. *Peruenit — prouocari.* Greg. I. (598.) Reg. VIII, 18. Ja. 1140. = c. 2. X. (3, 49.)

3. Idem Vitali defensori Sardiniae. *Indicatum est — permittat.* Greg. I. (599.) Reg. IX, 64. Ja. 1219. = c. 3. X. (3, 49.)

4. Ex Conc. Later. *Non minus — competentem.* c. 19. C. Lat. III. (1179.) = c. 4. X. (3, 49.)

TIT. XXXVII. NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

1. Ex Conc. Magont. *Multa sunt — negotiis.* c. 14. (813.) = c. 1. X. (3, 50.)

2. Alex. III. in Conc. Turon. *Non magnopere — amittant.* c. 8. C. Turon. (1163.) = c. 3. X. (3, 50.)

3. Ex Conc. Later. P. C.: Clericum. *Sed nec procurationes — attemptare.* c. 12. C. Lat. III. (1179.) = c. 4. X. (3, 50.)

Lib. III. Tit. XXXIV. 3. 1) *ep. Greg.* I. (592.) *Reg.* II, 44; *Ja.* 831. 2) *add.:* ualde: *Reg.* 3) magnopere suad.: *ib.* 4) inconsiderate lucrandi: *ib.* 5) conuentionem in iurgium: *ib.* 6) *add.:* possessionum: *ib.* 7) contemnant: *ib.* 8) fraternitatis tuae haec sunt putata not.: *ib.* 9) *add.:* scriptis presentibus: *ib.* 10) quatenus ad persolu.: *ib.* 11) nulla mora, nullaque excusatione eosdem clericos: *ib.* 12) perm. Sed si fidem honestatis contemplatione seruare postponunt, tua discretione compulsi, quae 'rationi conueniunt cogantur implere: *ib.* 13) recurreret: *abi* 14) extimationem: *aci* 15) illo: *ckl* 16) dignum: *Reg.* 17) uindicamus: *abcil*

Tit. XXXV. 1) edificandis: *ab; add.:* edificandis uel: *ck* 2) uel: *ai*

4. Alexander III. Cant. Archiepiscopo et eius suffraganeis[1]. Fraternitati uestrae[2] per ap. scripta mandamus et[3] mandando precipimus, quatinus uniuersis monachis uestrae[4] iurisdictionis artius inhibere curetis, ne uillas uel[5] ecclesias recipere[6] ad firmas uel detinere[7] presumant. Quod si presumpserint[8], eos auctoritate apostolica freti sublato appellationis remedio faciatis a sua presumptione ecclesiastica districtione cessare.

5. Idem Lundon. ep. *Secundum instituta — teneant.* (1159—81.) = c. 6. X. (3, 50.)

6. Idem Cantuar. Archiep. *Clericis qui — subiaceat.* (1159—81.) = c. 5. X. (3, 50.)

7. Idem Lundon. ep. *Relatum est — reuertantur.* (1159—81.) Ja. 9062. = c. 7. X. (3, 50.)

8. Eugen. P. Lucell. Archiep. *Sacerdotibus autem — generari.* Iocellino Sarensi ep. (1145—53.) = c. 2. X. (3, 50.)

LIBER QUARTUS.

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO.

1. Alex. III. *Ad audientiam — compellas.* (1159—81.) = c. 4. X. (4, 1.)

2. Idem Winton. Episcopo[1]. Non sunt una caro uir et mulier, nisi coheserint copula maritali. Idcirco defuncta sponsa intacta eius soror a[2] sponso hoc non impediente libere ducitur in uxorem.

3. Idem Wigorn. Episcopo[1]. Consuluit nos tua fraternitas, quid tibi faciendum sit de Willelmo[2] parochiano tuo, qui licet in manu tua fidem dederit, quod mulierem quandam duceret in uxorem, spreta tamen religione fidei ipse[3] sibi aliam copulare presumpsit. Super hoc itaque[4] consultationi tuae taliter respondemus, quod licet non sit tutum cuilibet[5] contra fidem suam uenire, si tamen aliam in suam receperit, nec in facto primae mulieris ultra processerit, nisi quod fidem dederit[6], a muliere secunda[7] separari non debet, sed ei de lesione fidei penitentia est indicenda[8].

4. Idem Panormit. Archiep. *De illis autem — subsecuta.* (1159—81.) Ja. 9105. = c. 5. X. (4, 1.) c. 3. X. (4, 5.)

5. Idem Eberardo Paduano ep. P. C.: Sollicitudini. *De muliere — stare.* (1159—81.) 9284. = c. 6. X. (4, 1.) c. 3. X. (4, 16.)

6. Idem Cantuar. Archiep. *Ex litteris — ministrare.* (1159—81.) Ja. 8860. = c. 7. X. (4, 1.)

7. Idem Vigil. ep. P. C.: Cum sit Ro. *Sponsam — copulare.* (1159—81.) Ja. 9185. = c. 8. X. (4, 1.)

8. Idem abbatib. S. Eadmundi et de Meseia. *Ex parte — euitari.* (1159—81.) Ja. 8934. = c. 9. X. (4, 1.)

9. Idem Pictauiensi ep. *Ex litteris — celebrari.* (1159—81.) Ja. 9118. = c. 10. X. (4, 1.)

10. Innocentius II. Vintonien. Episcopo[1]. Super eo quod interrogasti de sacramento coniugii breuiter respondeo, illam quam dixisti a patre coniugi traditam et ab eo, cui tradita fuit[2], patri commendatam, donec statuta die in domum suam traduceret[3], dico, quod[4] legitimo consensu interueniente ex eo statim coniunx sit[5], quo[6] spontanea concessione[7] sese coniugem esse asserit[8]. Non enim futurum promittebatur, sed presens firmabatur[9]. Qua propter quidquid cum alia postmodum factum est in coitu siue in generatione prolis tanto reprehensibilius

Lib. III. Tit. XXXVI. 4. 1) *Appdx.* XXVII, 1; *Lips.* XIV, 1; *Bamb.* XIV, 1; *Cass.* XXIV, 1. (1159—81.) *Ja.* 8875. 2) tuae: *QR* 3) et mand.: *deest: R* 4) auctoritate uestrae: *ib.* 5) et ecclesias ad firmam uel receptas detin.: *O* 6) accipere: *R* 7) decimare: *Q* 8) presumptum fuerit: *R*

Lib. IV. Tit. I. 2. 1) *Appdx.* XLV, 5. (1159—81.) *Ja.* 9222. 2) a: *deest: O*

3. 1) *Appdx.* VI, 2; *Lips.* LIX, 2; *Bamb.* LI, 3; *Cass.* LVIII, 3. (1159—81.) *Ja.* 9201.; Wint. ep.: *b* 2) Wa.: *P* 3) et ipse: *l;* et interdicto tuo: *R;* fid. et interdictum tuum aliam sibi in alia parochia: *P* 4) utique: *O; deest: R* 5) cuil.: *deest: O* 6) dedit: *ib.* 7) ea: *ib.* 8) inducenda: *l;* iniungenda: *k*

10. 1) *Appdx.* VI, 31; *Bamb.* LI, 28; *Cass.* LVIII, 29. *ap. omnes:* Innoc. III. (1130—43.) 2) fuerat: *O* 3) ille traducet: *ib.* 4) quoniam: *Q* 5) fuerit: *OR* 6) quod: *Q* 7) uoluntate: *O;* confessione: *R* 8) consenserit: *OQ;* consensit: *R* 9) confirmabatur: *O*

est secundum quanto uerius est[10] primum. Constante enim primo quanto amplius n deo[11] committitur, tanto magis culpa augetur. His igitur[12] cognitis, facile erit liscretioni tuae negotium presentium latoris debito fine terminare.

11. Idem Exon. ep. *Super eo quod — terminare.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 8967. = 2. X. (4, 1.)

12. Lucius III. Rapulen. ep. *Requisiuit a nobis — debebit.* (1181—85.) Ja. 9659. = . 17. X. (4, 1.)

13. Alex. III. Archiepp., epp., abbatib. et aliis ecclesiar. prelatis et uniuerso lero per Angliam et cismarinam terram ill. regis Anglor. constitutis. *Non est uobis — portabunt.* (1173—74.) Ja. 8286. = c. 11. X. (4, 1.)

14. Idem Ianuensi ep. P. C.: Tua fraternitas. *Illud quoque — adimpleuerit.* (1159—1.) Ja. 9031. = c. 11. X. (2, 23.)

15. Idem Baran. Archiepiscopo[1]. Veniens ad nos P. ciuis tuus in udientia nostra proposuit, quod cum ipse mulierem quandam nomine E. iurasset, lesponsasset[2] et cognouisset, quedam mulier B.[3] nomine ipsum impetiit coram te, t quod se eam iurasset ducturum in uxorem in presentia tua duobus testibus delarauit. Adiecit[4] etiam idem P., quod mater eius[5] parata est fidem facere, quod refatam B. de sacro fonte leuauit[6], et ideo etiam si nullam iurasset aliam uel lesponsasset, mulierem illam de ratione habere non potest. Licet autem idem uir e asserat a tua audientia appellasse, quia tamen ad tuam presentiam redire deiderat, causam ipsam experientiae tuae committimus[7] presentium auctoritate[8] recipiendo mandantes[9], quatinus presentibus partibus ueritate inquisita, si tibi onstiterit, quod prefatus uir[10] mulierem E. desponsasset et cognouisset et quod refatam B. tantum iurauerit[11], ab impetitione eiusdem B. iniuncta sibi penitentia le fidei uiolatione, contradictione et appellatione cessante, prorsus absoluas et cum am dicta E. pacifice manere permittas, aut si coram te legitime probatum fuerit, uod mater eiusdem uiri prefatam B. de sacro fonte susceperit[12], ei super hoc erpetuum silentium imponas. Quod si manifestum et notorum esset, ipsam eam n[13] uxorem duxisse, ab eius consortio, si ita esset, deberet[14] separari.

16. Idem ep. S. Agathae P. C.: De muliere. *Preterea de muliere — contingat.* 1170—71.) Ja. 7934. = c. 12. X. (4, 1.)

17. Idem procuratorib. et canonicis Soranis. *Veniens — obseruari.* (1170—71.) a. 7938. = c. 13. X. (4, 1.)

18. Eugenius III. presbit. Aesculano. *Iuuenis ille — diuidas.* (1145—53. Ja. 6685. = . 3. X. (4, 1.)

19. Alex. III Papiensi ep. *Cum locum — mandati.* (1159—81.) = c. 14. X. (4, 1.)

20. Urban. III. *Cum in apostolica — remanere.* Cenoman. ep. (1185—87.) Ja. 9870. = . 18. X. (4, 1.)

TIT. II. DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

1. Benedictus P. Gradensi patr. *Lex diuinae — monstratur.* = C. XXVII. qu. 2. c. 18.

2. Hormisda Eusebio ep. *Tua sanctitas — mandamus.* Cap. incert. = c. 1. X. (4, 2.)

3. Gregorius Papa[1]. Manifestum est, eum[6] puberem esse, qui gesticulaione[3] sui corporis talis[4] est, ut iam procreare possit, licet ad metas legibus difinitas non peruenerit.

4. Nicolaus P. *Ubi non est — tolleretur.* Cap. incertum. = c. 2. X. (4, 2.)

5. Alex. III. Herford. ep. *Litteras tuae fraternitatis — permittas.* (1159—81.) a. 9009. = c. 4. X. (4, 2.)

6. Idem Eborac. Archiep. *Accessit ad presentiam — possunt.* (1159—81.) Ja. 8952. = . 5. X. (4, 2.)

7. Isidorus. *Puberes — pariunt.* Etymol. XI, 2. = c. 3. X. (4, 2.)

8. Alex. III. Noruic. ep. *Continebatur — copulare.* (1159—81.) Ja. 9096. = . 6. X. (4, 2.)

9. Idem Baton. ep. *De illis qui — consensum.* (1159—81) Ja. 8842. = c. 7. X. (4, 2.)

Lib. IV. Tit. I. 10. 10) est: *deest: ib.* 11) deum:); secundo (in: *deest*): *Q* 12) ergo: *O*
15. 1) Ilaret.: *b*: Barn.: *k*; — *Lips.* LIX, 55. Bathon.); *Bamb.* LI, 36. (Bathon.); *Cass.* LVIII, 38. Barensi.) (1159—81.) *Ja.* 8838. 2) *add.*: et: *R* 3) R.: *et sic deinceps* 4) *add.*: et: *R* 5) ei.: *deest*: *bcilR*) leuauerit: *P* 7) comm.: *deest*: *acikQ*; terminandam omm. Unde frat. t. p. ap. scr. precipiendo mandamus: *P* 8) *add.*: per ap. literas: *R* 9) mandamus: *abci* 10) P.: *P* 11) iurauerat: *kR* 12) leuauerit: *PR* 13) in: *deest*: *kl* 14) debet: *P*

Tit. II. 3. 1) *Appdx.* VI, 6; *Lips.* LIX, 17; *Bamb.* LI, 6; *Cass.* LIX, 17. Gregor VII.: *Coll. citt.* (1073—85.) 2) eum: *deest*: *P* 3) ex gest.: *PR*; de gest.: *O* 4) tal. ... ut: *deest*: *PQR* 5) quamuis ad illas metas: *ib.*

10 Idem eidem. *A nobis tua discretio — proximo capite.* (1159—81.) Ja. 8840. (eadem est cum 8842.) = c. 8. X. (4, 2.)

11. Idem[1]. Si[2] puella[3] infra XII. annum[4] alicui desponsata fuerit[5], uel sponsus aliquam infra[6] XIV. annum desponsauit, antequam ad annos peruenerat[7] matrimonio aptos, a pactione nuptiali recedere et ad aliud[8] matrimonium conuolare non possunt[9], sed cum puella ad nubiles annos et sponsus ad annos aptos matrimonio peruenerit[10], tunc de pactione illa[11] complenda uel recipienda[12] sunt audiendi et ad conplendum[13] matrimonium ab hiis, qui matrimonium iurauerant[14], commonendi[15]. Sponsa[16] autem si nubili etati proxima est, nullus consanguineorum sponsi potest eam sibi matrimonio copulare.

12. Idem Ianuensi ep. P. C.: Tua fraternitas. *De illis autem — accedat.* (1159—81.) Ja. 9031.

13. Urban. III. Cenoman. ep. *Attestationes — transeundi.* (1185—87.) Ja. 9870. = c. 10. X. (4, 2.)

14. Idem Pisano Archiep. *Ex litteris — libertatem.* (1185—87.) Ja. 9882. = c. 11. X. (4, 2.)

TIT. III. DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

1. Ieronimus in parabolis[1]. „In plateis tuis aquas tuas diuide,“ id est: filium tuum ac filiam aliis nuptui trade et hoc manifeste cum pluribus sociis.

2. Ex Conc. Agath. *Si quis — probatio.* Cap. incertum = c. 1. X. (4, 3.)

3. Alex. III. Beluac. ep. *Quod nobis — heredes.* (1159—81.) Ja. 8849. = c. 2. X. (4, 3.); c. 9. X. (4, 17.)

TIT. IV. DE SPONSA DUORUM ET ECONVERSO[1].

1. Augustin. de fide pactionis et consensus. *Duobus modis — suscipiunt.* Cap. incertum = c. 1. X. (4, 4.)

2. Ex B. lib. XIX. *Accepisti — peniteas.* Burch. XIX, 5. — c. 2. X. (4, 4.)

3. Alex. III. Salernit. Archiep. *Licet preter — seculo.* (1159—81.) Ja. 9141. 9143. (una decretalis est.) = c. 3. X. (4, 4.)

(4.[1] Idem. Solet frequenter, ut audiuimus, euenire, ut super clandestinis coniugiis, que in archiepiscopatu tuo sepissime contrahuntur, multa litigantium questione pulseris, cum ea sit inter contrahentes dissensio, ut unus matrimonium factum asserat et alter alteri contradicat. Ne igitur pro defectu testium euacuetur, quod si fieret in publico, auctoritate ecclesiae debent corroborari, monemus fraternitatem tuam atque mandamus, quatinus generaliter in ecclesia sub anathematis interminatione prohibeas, ne de cetero inter aliquos in absconso, sed publice coram idoneis testibus sponsalia contrahantur, ut sic saltem, quod iuste sit, digno robore conualescat, nec hec causa ambigua possint questione pulsari.)

(5. Idem. De iis, qui sponsas alienas rapiunt, antiqua de(?) sinodalis sententia seruetur. Quod si forte in ecclesia euentus talis reperiri dignoscitur, et pro salutis et pro religionis intuitu, potentia remedia circa eos quod debeant tractare pontifices, sicut canonica, ut his utamur uerbis, docet auctoritas. Quia durior iniquitas differo durius, posterior quedam tractauit humanius. Nullo modo, ut ad maximam indulgentiam descendamus, alterius sponsae (raptor) sine publica transeat penitentia. Quod si huic obedire noluerit, sine ulla refragatione anathematizetur. Fraudatores[1] uero illius iuxta modum culpae episcopi[2] de cetero peniteant. Si uero quod non optamus, de gradu ecclesiastico de talibus nuptiis se consensorem uel iniunctorem manifeste prodiderit, a gradu proprio repellatur, et si fuerit uerisimilibus suspicionibus pulsatus, se purget.)

Lib. IV. Tit. II. 11. 1) *Appdx.* VI, 3; *Lips.* LIX, 3. (P. C.: Cum sit matrimonium); *Bamb.* LI, 3; *Cass.* LVIII, 4. (1159—81.) *Ja.* 9187. — Idem Vigil. ep.: *l* 2) si uero: *OP* 3) puellam: *O* 4) annos: *R* 5) fuer.: *deest: P;* aliquis desponsauerit (uel . . . desp.: *deest*): *OQR* 6) ante: *P* 7) peruenerit: *PQR;* ambo peruenerint: *O* 8) alterius: *Q* 9) potest: *QR* 10) peruenerint: *P* 11) ipsa: *OPQR* 12) remittenda: *O;* retinenda: *PR* 13) implendum: *OPQR* 14) iurauerunt: *OQR;* iurauerint: *P* 15) *finis canonis: OPQR* 16) Sponsam: *ac*

Tit. III. 1. 1) *Glossa interlin. ad Prouerb.* V, 16.

Tit. IV. 1) et sponso duarum: *akl*

4. 1) *hoc et sequ. caput in solo Cod. Barcin. exstant*

5. 1) *August.:* suffragatores *legend. censet* 2) *August.:* ipsi *praeferendum censet*

4. (6.) Idem Ebardo[1] Paduano Episcopo. Sollicitudini sedis apostolicae
ncumbit, ut si qua[2] dubia uel difficilia ad nostram audientiam[3] perferantur[4], ea
lebemus absoluere[5] et in lucidum[6] reuocare; super eo si quidem, unde[7] nos con-
uluit[8] dilectio tua[9], quid uidelicet seruandum[10] sit et tenendum[11] de muliere, que
um sit uni uiro desponsata et ab alio postea desponsetur et cognoscatur, sollici-
udini tuae presentibus[12] litteris respondemus[13], quod licet quarundam ecclesiarum
onsuetudo habeat, ut cum uiro secundo debeat remanere, conuenientius tamen
idetur, ut si uir et mulier ad etatem coniugio aptam deuenerint[14], et ita[15] mulier
esponsata fuerit, quod uir mulierem in suam et mulier uirum in suum recipiat,
icet postea ab alio desponsetur et cognoscatur, debeat[16] primo restitui.

5. (7.) Idem Archiepiscopo Senonensi P. C.: Sicut Romana[1]. Porro
i qui[2] uir et mulier pari consensu contraxerunt[3] matrimonium, et uir ea incognita
liam duxerit in uxorem et[4] eam cognouerit, cogendus est secundam dimittere[5] et
d primam redire. Quia quamuis exinde sit diuersa quorundam sententia et non
adem consuetudo ecclesiae[6], tutius tamen uidetur, ut primam habere[7] debeat
uam secundam, cum a prima sine[8] iudicio ecclesiae separari non debeat[9], post-
uam cum ea[10] pari uoto et consensu[11] matrimonium contraxit[12]. Sane quamquam
ulieri desponsatae et a uiro nondum cognitae liceat[13] ad religionem transire,
liam tamen non potest ducere in[14] uxorem.

6. (8.) Idem P. C.: Significasti[1]. Super eo uero[2] quod ex tuis litteris
ntelleximus, uirum quendam et[3] mulierem de mandato domini utriusque[4] sese in-
icem recepisse, nullo sacerdote presente nec adhibita solempnitate, quam solet
nglicana[5] ecclesia exhibere[6], et alium[7] predictam mulierem ante carnalem com-
ixtionem solempniter duxisse et[8] cognouisse, tuae prudentiae[9] taliter duximus
espondendum, quod si[10] primus uir et mulier ipsa[11] pari consensu de presenti
ese receperint, dicente uno[12] alteri: ego te recipio in meum et ego te recipio[13] in
eam, etiam si non intercesserit illa solempnitas, nec uir mulierem carnaliter
ognouerit, mulier ipsa primo debet restitui, cum nec potuerit[14] nec debuerit[15]
ost talem consensum alii nubere. Si uero consensus talis[16] inter eos non inter-
esserit, sub uerbis illis que diximus, nec carnalis copula etiam assensu de futuro
reeunte, secundo uiro, qui eam postea traduxerit[17] atque cognouerit, debet mulier
psa relinqui[18], et ab impetitione prioris absolui, iniuncta primo uiro[19] penitentia
e lesione fidei uel[20] uiolatione iuramenti, si dedit exinde[21] fidem, uel prestitit[22]
acramentum. Appellationi[23] autem, si qua super isto casu ab alterutra partium
uerit interposita, nisi appelletur ab eo[24], cui causa est remota appellatione com-
issa, est deuotione debita deferendum.

7. (9.) Idem Ianuensi ep. *Tua fraternitas — irritare.* (1159—81.) Ja. 9031. =
. 4. X. (4, 4.)

IT. V. DE CONDITIONIBUS APPOSITIS IN DESPONSATIONE VEL[1] ALIIS CONTRACTIBUS.

1. Ex Conc. Affric. *Quicumque sub conditionis — teneatur.* Cf. c. 7. C. XXXVII.
u. 2. = c. 1. X. (4, 5.)

2. Gregorius Grisanto ep. Spolet. *Cum sit proprium — ualeat.* Greg. I. (599.)
eg. IX, 37. Ja. 1196. = c. 2. X. (4, 5.)

Lib. IV. Tit. IV. 4. (6.) 1) Eboardo: *c;* Ebaldo: *b;* .: *R; leg.:* Gerardo. — *Appdx.* VI, 18; *Lips.* LIX, 29. *can. cont.*); *Bamb.* LI, 16. (*can. cont.*); *Cass.* LVIII, 18. 1169—81.) *Ja.* 9284. 2) qua: *deest: OQ* 3) aurem: *R*) proferantur: *aci;* perferuntur: *P;* deferuntur: *R*) eadem: *PQR;* soluere: *P* 6) lucem: *O* 7) uestra: *Q*) consulere uoluit: *P* 9) tua: *deest: Q* 10) obser-andum: *R* 11) retinendum: *QR* 12) taliter (lit.: *eest*): *O* 13) duximus respondendum: *R* 14) uene-int: *Q* 15) infra: *O* 16) debet: *O*

5. (7.) 1) *Appdx.* VI, 17; *Lips.* LIX, 31; *Bamb.* LI, 8; *Cass.* LVIII, 20. (1159—81.) *Ja.* 9155. 9158. (*una de-retalis est.*) 2) quis: *P* 3) contraxerint: *Coll. citt.*) atque (eam: *deest*): *P* 5) relinquere: *P* 6) eccle-iarum: *P* 7) hanc (deb.: *deest*): *O* 8) sine: *deest: R* 9) debuit: *P* 10) ipsa: *P* 11) assensu: *P* 12) contraxerit: *P* 13) licet: *R* 14) in: *deest: R*

6. (8.) 1) *Appdx.* VI, 22. (Eberardo Pad. ep.); *Lips.* LIX, 32. (Norv. ep.: *deest*); *Bamb.* LI, 19; *Cass.* LVIII, 21. (1159—81.) *Ja.* 9095. (?) Idem Nounic. ep.: *l:* Norwic.: *QR* 2) uero: *deest: O* 3) et: *deest: R* 4) *add.:* assensu: *O* 5) Anglica: *R* 6) adhibere: *OQR* 7) aliam: *lQR* 8) et cogn.: *deest: P* 9) paternitati: *O* 10) si: *deest: Q* 11) ipsa: *deest: O* 12) dicendo unus: *l:* dic. ... mul.: *deest: O* 13) rec.: *deest: kR* 14) potuit: *R* 15) debuit: *PR* 16) taliter: *R* 17) traduxit ... cognouit: *OP* 18) illa restitui: *R* 19) uiro: *deest: O* 20) et: *R* 21) exin.: *deest: O* 22) prestiterit: *Q* 23) Appellatio: *PR* 24) ipso: *R* 25) cessante: *R*

Tit. V. 1) et: *i;* et in: *a*

3. Alex. III. P. C.: Meminimus. *Verum cum alicui — debeat.* Repetitur supra c. 2. (1, 3.)
4. Urban. III. P. C.: Cum in apostolica. *Super eo — consistit.* (1185—87.) Ja. 9870. = c. 5. X. (4, 5.)

TIT. VI. QUI CLERICI VEL VOVENTES MATRIMONIUM CONTRAHERE POSSUNT.

1. Alex. III. Remensi Archiep. *De diacono — demonstrat.* (1159—81.) Ja. 9131. = c. 1. X. (4, 6.)
2. Idem Cenoman. ep. *Ex litterarum — ministrare.* (1159—81.) Ja. 8905. = c. 2. X. (4, 6.)

3. Idem Exon. Episcopo[1]. Significatum est nobis, quod quidam subdiaconi in tua diocesi existentes uel[2] commorantes matrimonia[3] contrahere presumpserunt[4], et sicut laici quilibet[5] cum uxoribus[6] commorantur. Unde quoniam id, sicut tua non ignorat discretio, sacrorum canonum obuiat[7] institutis, fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus cuiusmodi uitae subdiaconi illi ante contractum matrimonium extiterint et quales futuri credantur, si uxores dimiserint, diligenter ac studiose inquiratis[8], et si eos honestae uitae ante contractum matrimonium fuisse, aut dimissis illis, que uxores eorum[9] dicuntur esse[10], caste uicturos credideris, tu ipsos mulieres a se dimittere moneas diligentius et appellatione remota districte compellas. Si autem antea[11] dissolutae uitae fuerint[12], aut illis, quas tenent dimissis, in deteriora lapsuri creduntur[13] et plures pro una frequentare, tu id dissimulare poteris et pro grauiori lapsu uitando, quod insimul maneant sustinere. Ita tamen, quod ad altaris ministerium non accedant, nec ecclesiastica beneficia percipiant. Verumtamen[14] si tales aliqui ecclesiae personatum gerunt, aut uxores aut ecclesias prorsus dimittere sunt cogendi.

4. Idem Decano et Canonicis Lemouicensis ecclesiae[1]. Cum institisset apud nos Herbertus presentium lator parochianus uester, ut de ordine subdiaconatus, ad quem recipiendum nimis[2] enormiter et inordinate se ingesserat[3], cum eo misericorditer ageremus, nec[4] potuisset, sicut nec[5] debuerat[6], in hac[7] parte proficere, tandem a nobis licentiam postulauit, ut posset[8] sibi in matrimonium[9] aliquam legitime[10] copulare. Nos itaque studiosius attendentes, quomodo[11] predictus ordo, cum nullam sibi dignitatem attulerit uel honorem, matrimonium eius non impedit, discretioni uestrae[12] per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si matrimonium legitime duxerit contrahendum, nullus uestrum eum a contractu matrimonii[13] predicti ordinis obtentu prohibere presumat, nec[14] sibi propter hoc molestiam inferat uel grauamen.

5. Idem Ispalensi Episcopo. P. C.: Continebatur[1]. Super eo uero[2] quod asseris, quosdam uiros tuae iurisdictionis in sacris ordinibus constitutos matrimonia[3] contraxisse, hoc tuae prudentiae respondemus, quod si qui in diaconatu[4] et supra matrimonia contraxerunt[5], cogendi sunt uxores relinquere[6] et uiuere continenter, ita quod post peractam[7] penitentiam ex dispensatione possint in suis ordinibus ministrare. Si uero subdiaconi contraxerint matrimonia[8], eos dummodo ante hoc tales fuerint, quod timendum sit, ne una pro pluribus abutantur, dissimulare poteris cum suis mulieribus remanere; quia[9] tollerandum est malum, ut peiora uitentur.

6. Idem Wigorn. ep. *Meminimus nos — rescindere.* (1159—81.) Ja 9016. 9206. 9209 (una decretalis est.) = c. 3. X. (4, 6.)
7. Idem Lucensi ep. *Consuluit — promouendus.* (1159—81.) Ja. 9070. = c. 4. X. (4, 6.)
8. Idem. *Veniens — postponas.* (1159—81.) Ja. 9235. = c. 5. X. (4, 6.)

Lib. IV. Tit. VI. 3. 1) *Appdx.* XVIII, 13; *Lips.* LXIV, 12; *Bamb.* LV, 12; *Cass.* LXIII, 12. (1159–81.) *Ja.* 8969. 2) exin. uel: *deest: lO* 3) matrimonium: *O* 4) presumpserint: *R* 5) quil.: *deest: P* 6) uxore: *R* 7) obuiant: *ai* 8) inquiras: *lOPR* 9) eor.: *deest: O* 10) fuisse: *R* 11) antea: *deest: R* 12) fuerit: *Q* 13) credantur: *O* 14) Verum: *kR*
4. 1) Lemouicensibus: *PR;* Lincolniensibus uel Lemouic.: *O*; Lincoln.: *l;* — *Appdx.* XVIII, 14; *Lips.* LXIV, 13; *Bamb.* LV, 13. (idem *simpliciter*); *Cass.* LXIII, 13. (1159—81.) *Ja.* 9049. 2) minus: *O* 3) ingessit: *Q* 4) et non: *lPR* 5) non: *aciklQ* 6) debuit: *R* 7) hac: *deest: O* 8) possit: *lP* 9) matrimonio: *abci* 10) leg.: *deest: O* 11) quod: *blOPR* 12) tuae: *R* 13) contracto matrimonio: *O* 14) et: *R*
5. 1) *Appdx.* LXV, 9; *Bamb.* LV, 14; *Cass.* LIX, 8. (*cf. Lips.* LX, 9.) (1159—81.) *Ja.* 9160. 2) uero: *deest: OR* 3) matrimonium: *P* 4) subdiaconatu: *P* 5) contraxerint: *PR* 6) dimittere: *lR* 7) actam: *P* 8) matrimonium: *R* 9) quod: *bclQ*

TIT. VII. DE EO QUI DUXIT IN MATRIMONIUM QUAM[1] POLLUIT[2] ADULTERIO[3].

1. Idem abbati S. Albani. *Propositum est — reportare.* (1159—81.) = c. 1. X. (4, 7.)
2. Idem abb. de Fontibus et mag. Vacario. *Significauit nobis — uxorem.* (1159—81.) a. 9002. = c. 2. X. (4, 7.)
3. Idem Bauaren. ep. P. C.: Quoniam ex multis auctor. *Super hoc uero — obseruanda.* (1159—81.) Ja. 8848. = c. 3. X. (4, 7.)

TIT. VIII. DE CONIUGIO LEPROSI.

1. Idem Cantuar. Archiep. *Peruenit ad nos — constringas.* (1159—81.) Ja. 8861. = 1. X. (4, 8.)
2. Idem Baioran. ep. *Quoniam ex multis — inuenitur.* (1159—81.) Ja. 8848. = 2. X. (4, 8.)
3 Urban. III. ep. Florentino. *Litteras fraternitatis — consummatum.* (1185—87.) a. 9874. = c. 3. X. (4, 8.)

TIT. IX. DE CONIUGIO SERVORUM VEL[1] DISPARIS CONDITIONIS.

1. Adrianus P. Salzeburgen. Archiep. *Dignum est — exhibenda.* (1151—59.) . 7068. = c. 1. X. (4, 9.)
2. Alex. III. Priori et preposito Mortar. *Proposuit nobis — faciatis.* (1159—81.) . 9083. = c. 2. X. (4, 9.)
3. Urban. III. Ariminensi ep. *Licet ad ea — iudicandum.* (1185—87.) Ja. 9866. = 3. X. (4, 9.)

TIT X. DE NATIS EX LIBERO VENTRE.

Un. Greg. *Non solum — reuocentur.* Greg. I. (591.) Reg. I, 55. Ja. 759. = c. un. X. (4, 10.)

TIT. XI. DE COGNATIONE SPIRITUALI ET FILIIS ANTE VEL POST COMPATERNITATEM GENITIS.

1. Alex. III. Salern. Archiep. P. C.: Licet preter. *Utrum autem — habeat.* (1179— .) Ja. 9148. 9141. 9143. (una decretalis est.) = c. 1. X. (4, 11.)
2. Idem eidem. *Si uir — dolus.* ibid. = c. 2. X. (4, 11.)
3. Idem Wigorn. ep. *Super eo — assumi.* (1159—81.) Ja. 9198. = c. 3. X. (4, 11.)

TIT. XII. DE COGNATIONE LEGALI.

Un. Nicolaus ad consulta Bulgaror. *Si qua — possunt.* (866.) Ja. 2123. = un. X. (4, 12.)

TIT XIII. DE EO QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM SUAE UXORIS VEL SPONSAM SUI CONSANGUINEI.

1 Ex Conc. ap. Metiam. *Si quis cum filiastra — nubere.* c. 2. Capit. Vermer. (753.) on. Germ. LL. I, 22. = c. 1. X. (4, 13.)

2. Alexander III. Wigorn. Episcopo[1]. Ad aures nostras perlatum fuisse ognoscas, quod cum[2] quidam parochianus tuus uxorem duxisset, ea dimissa aliam [3] consanguineam sibi copulare presumpsit[4], et eam carnali commixtione cognoscere secum tenere minime dubitauit. Cumque prior mulier ei[5] super hoc querelam ouisset, matrimonium eius negauit[6] et secundae[7] copulam confessus[8] est. Unde um primum coniugium aduersus eum per testes probatum fuisset[9], quoniam a se-

Lib. IV. Tit. VII. 1) quam prius: *ab* 2) polerat: *ci* 3) per adulterium: *b*
Tit. IX. 1) et: *bck*
Tit. XIII. 2. 1) *Appdx.* VI, 15; *Lips.* LIX, 27; *Cass.* VIII, 16. *in epp. Gilbert. Foliot ed. Giles* II, 102. (1163—79.) *Ja.* 8627. 2) cum: *deest: P* 3) S. uxoris suae: *P;* scilicet ei: *O;* illius scilicet: *orig.* 4) presumpserit: *R* 5) ei: *deest: OPR* 6) denegauit: *OR* 7) secundum: *R* 8) professus: *O* 9) probaretur fuisse: *O*

cunda recedere noluit, ad nostram audientiam appellauit. Super quo utique[10] tuae prudentiae respondemus, quod si prior[11] mulier et secunda se in[12] prima, uel secunda consanguinitatis[13] linea contingunt[14], tu uirum facias utraque omni contradictione et appellatione cessante carere et sine spe coniugii perpetuo permanere[15]. Si uero eas in tertio gradu[16] solummodo uel supra se se attinere[17] constiterit, tu ipsum a secunda compellas recedere, et de commisso penitentia sibi condigna imposita eum priorem sicut uxorem suam[18] recipere et maritali de cetero[19] affectione tractare constringas.

3. Idem Pictau. ep. *Veniens ad nos — accipere.* (1159—81.) Ja. 9117. = c. 2. X. (4, 13.)

4. Idem[1]. De illo[2], qui mulierem quandam cognouit et filiam eiusdem[3] sibi postea[4] in matrimonio copulauit, cui iam per decennium cohabitauit, tuae prudentiae respondemus, quod si delictum eius, sicut nobis significasti, occultum existit, penitentia sibi condigna debet imponi, nec ab uxore, tanti sceleris inscia, est propterea separandus. Si autem[5] id publicum[6] et notorium esse dignoscitur, et ab uxore separari debet et perpetuo[7] sine spe coniugii permanere.

5. Idem Verulan. Episcopo[1]. Ex relatione I. presentium latoris et ex tenore litterarum tuarum accepimus, quod cum idem I. sororem uxoris suae carnaliter cognouisset et cum ea diutius permansisset, tu eos abinuicem separasti et iam dictum I. ad nostram presentiam destinare curasti. Super quo utique fraternitati tuae duximus respondendum, ut eum studeas Ierosolimam destinare, deinde uero[2] cum ad propria redierit, ne absentia[3] illorum deterius forte contingat, dissimulare poteris, quod uxori suae cohabitet, non tamen ut eis ad hoc[4] licentiam aut fauorem tuum[5] indulgere aliquatenus uidearis.

TIT XIV. DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE.

1. Lucius III. Spaloten.[1] Archiepiscopo P. C.: Super eo quod. Verum super eo, quod in quinto gradu consanguinitatis in prouincia tua quidam dicuntur coniuncti, propter duritiam populi matrimonia[2], licet sint contra sacrorum canonum institutionem contracta, sub silentio et dissimulatione poteris preterire.

2. Alex. III. Cassin. abb. *Ex litteris — ignorent.* (1159—81.) Ja. 8902. = c. 1. X. (4, 14.)

TIT. XV. DE SOBOLE SUSCEPTA EX SECUNDIS NUPTIIS.

1. Alexander III. Canonicis Mutin.[1] Dilectus filius noster Egidius canonicus uester apud sedem apostolicam constitutus a nobis ex parte uestra requisiuit, si proles suscepta ex secundis nuptiis in quarto gradu possit ad consortium cognationis prioris uiri transire. Ideoque uobis significatione presentium respondemus, quod soboles ex secundis nuptiis suscepta consortio cognationis prioris uiri in prescripto gradu coniungi de iure non potest.

2. Idem Verulan. Episcopo[1]. Quia nobis significatum fuerat, quod Octauianus auus Octauiani de Tracterio quandam feminam carnaliter cognouit, ex qua filium procreauit, et postmodum uirum accipiens, filium generauit, cui cum Octauianus predicti Octauiani nepos filiam suam tradere disponeret uxorem, fraternitati tuae nos mandasse recolimus, ut id matrimonium fieri prohiberes et si contractum esset, omnino faceres dissolui. Sane scire uolumus sollicitudinem tuam, quod illis, qui in aliis causis ex auditu solummodo testificantur, fides non est aliquatenus adhibenda, sed in parentela et matrimonio testimonium sufficit ex auditu, si testes iurauerint se a maioribus suis hoc audisse et ipsi ita credant.

Lib. IV. Tit. XIII. 2. 10) itaque: *R* 11) superior: *l;* ei primam mulierem et secundam: *P* 12) uel: *0* 13) cons.: *deest: OR* 14) contigerit: *lP* 15) manere: *OPR orig.* 16) eas interdicto gradu (*male*): *0* 17) sese attingere: *0* 18) suam: *deest: lP* 19) de cet.: *deest: ib.*
4. 1) *Appdx.* L, 4. (W. Alban ep.) 1159—81. 2) adolescente: *0* 3) eius: *0* 4) post (in: *deest*): *0* 5) uero: *0* 6) publ. et: *deest: 0* 7) perp.: *deest: 0*
5. 1) *Appdx.* L, 5. (1159—81.) 2) uero: *deest: 0* 3) ex abs.: *l;* abstinentia: *0* 4) ad h.: *deest: cil* 5) tuum: *deest: 0*
Tit. XIV. 1. 1) *cf. ad* c. 3. (1, 13.) — *legend. fortasse:* Spalatrensi 2) matr. talia: *l*
Tit. XV. 1. 1) 1159—81. *Ja.* 9084.
2. 1) 1159—81. *Ja.* 9183.

TIT. XVI. DE FRIGIDIS ET[1] MALEFICIATIS[2] ET IMPOTENTIA COEUNDI.

1. In B. lib. XIX. *Accepisti mulierem — domino.* Burchard. Wormat. XIX, 104. (ed. Vasserschleben.) = c. 1. X. (4, 15.)

2. Alexander III. Adranensi[1] Episc. P. C.: Consuluit. Super eo[2] iero, quod de illo[3] nobis significasti, qui cum procreare uelit[4] filios, uxori suae iunquam carnis[5] debitum reddidit uel reddere potuit, inquisitioni tuae taliter espondemus, quod diuersa sunt inde decreta et[6] diuersae sententiae, sed consueudo est Romanae[7] ecclesiae in similibus taliter tenere, quod si non potest eam icut[8] uxorem habere, ipsam[9] habeat sicut sororem.

3. Idem Ambian. ep. *Quod sedem — reputantur.* (1170—71.) Ja. 7935. = . 2. X. (4, 15.)

4. Clemens III. O. Verulano Episcopo[1]. Litteras tuas recepimus, ex juarum tenore cognouimus, quod cum lator presentium quandam feminam iam :lapso quinquennio sibi matrimonio copulasset et secum per tres menses in eodem ecto dormisset, maleficio suo creditur impeditus, quod cognoscere illam nequiuit. Super quo sedis apostolicae litteras recepisti, in quibus continebatur, quod de Romanae ecclesiae consuetudine non erat talium matrimonium separandum. Jnde conuocatis eis ad tuam presentiam, cum uiuerent separatim, compulisti eos ıd habitationem redire communem et licet postmodum in eadem domo et lecto uissent et idem homo multa uerba[2], sicut tibi constitit, eidem feminae contulisset, :i tamen non potuit carnaliter commisceri, propter que tu timens, ne idem uir iomicidii reatum incurrat, quid in hoc casu esset agendum, nos consulere uoluisti. Quo circa discretioni tuae per ap. scripta mandamus, quatinus pro memoratis occasionibus non dimittas, quin predictos uirum et uxorem per censuram ecclesiasicam insimul habitare compellas.

TIT. XVII. DE MATRIMONIO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIAE CONTRACTO[1].

1. Celestinus P. Florentin. eccl. *Videtur nobis — recipiuntur.* Ja. CXCI. = :. 3. X. (4, 18.)

2. Alex. III. Paduano ep. *Litterae quas — coniungi.* (1159—81.) Ja. 9116. = :. 1. X. (4, 16.)

3. Idem Winton. Baton. Hereford. epp. *Ex litteris — fecerunt.* (1174—81.) Ja. 9309. = c. 2. X. (4, 16.)

TIT. XVIII. QUI FILII SINT[1] LEGITIMI.

1. Alex. III. *Conquestus est — percellatis.* (1159—81.) Ja. 9237. = c. 1. X. (4, 17.)

2. Idem. *Cum inter I. — inferri.* (1159—81.) Ja. 9262. = c. 2. X. (4, 17.)

3. Idem Rotomag. Archiep. *Transmissae nobis — filium.* (1159—81.) Ja. 9139. = :. 3. X. (4, 17.)

4. Idem Exon. Winton. epp. et abb. Forden. *Causam que — expirare.* (1159—81.) Ja. 8997. = c. 4. X. (4, 17.); c. 17. X. (1, 29.); c. 3. X. (2, 14.)

5. Idem B. Exon. ep. et abb. Fordensi. *Lator presentium — decidat.* (1161—81.) Ja. 9275. = c. 5. X. (4, 17.)

6. Idem Exon. ep. *Tanta est uis — potuerunt.* (1159—81.) Ja. 8982. = c. 6. X. (4, 17.)

7. Idem Lundon. et Wig. epp. *Causam que — impetitum.* (1159—81.) Ja. 9066. = :. 7. X. (4, 17.)

8. Idem ep. et Archidiac. Vicentin. *Perlatum est — imponatis.* (1170—71.) Ja. 7940. = c. 8. X. (4, 17.)

Lib. IV. Tit. XVI. 1) et: *deest: abi* 2) maleficiis: *l*

2. 1) Adrian.: *ai;* Arensi: *b;* Aderemensi: *k;* Appdx. VI, 24. (Andrensi ep.); *Lips.* LIX, 34. (Remensi archiep.); *Bamb.* LI, 21.; *Cass.* LIX, 34. (*ut in Lips.*) (1159—81.) *Ja.* 8828. 2) illo: *PQ* 3) eo: *P* 4) uellet: *OR* 5) carnale: *R* 6) et: *deest: O* 7) Romana (eccl.: *deest*): *QR* 8) tamquam: R 9) eam: *QR*

4. 1) (1190—91.) *Ja.* 10288. can. *deest: b* 2) uerbera: *k*

Tit. XVII. 1) celebrato: *l*

Tit. XVIII. 1) sunt: *akl*

TIT. XIX. QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSUNT[1] VEL TESTIFICARI[2].

1. Alex. III. Parmensi ep. *Relatum est — audiendi.* (1159—81.) = c. 1. X. (4, 18.)

2. Idem Burdega. Archiepiscopo[1]. Consuluit nos tua fraternitas quid tibi faciendum sit de quodam milite, qui cum mulierem quandam duxerit[2] in uxorem et eam tempore longo tenuerit et[3] prolem ex ea susceperit, nunc matrimonium ipsum[4] accusat, dicens se ei[5] in quarto gradu consanguinitatis esse. Ad quod utique[6] consultationi tuae taliter respondemus, quod si prefatus miles mulierem ipsam in facie ecclesiae duxit[7] et longo tempore tenuerit[8], non debet uox suae accusationis admitti, nisi aliae personae idoneae[9] apparerent et[10] merito suspicione[11] carentes, que[12] matrimonium ipsum uelint legitime et[13] possint[14] accusare, nec eaedem[15] personae admitti debent, si per XX. uel XVIII. annos insimul sine questione mansissent.

3. Idem B.[1] Exon. Episcopo[2]. Peruenit ad audientiam nostram quod Hug. de Relega[3] et M. uxor eius in tali sunt linea consanguinitatis coniuncti quod nullo modo possunt[4] insimul legitime commorari. Unde quoniam ad hoc magna est discretio adhibenda, fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus si aliqui apparuerint, qui uelint et possint matrimonium ipsum legitime impetere[5], utraque parte ante tuam presentiam[6] conuocata, quanto tempore cohabitauerunt[7], diligenter ac studiose perquiras, et utrum tempore, quo coniuncti fuerunt[8], accusatores siluerunt[9] et eos coniungi debere cognouerunt[10] sollicite inuestiges. Quod si illos tempore coniunctionis hoc sciuisse et siluisse constiterit, de cetero graue esset eos audire. Tollerabilius est enim aliquos contra statuta hominum copulatos relinquere[11], quam coniunctos quoslibet legitime contra statuta domini separare. Si uero matrimonium ipsum[12] est recenter contractum, uel notitiam eius tempore contractus ad accusatores peruenisse non constiterit[13], fama uiciniae et personarum sollicite perscrutata, causam audias et eam fine canonico studeas terminare.

4. Repetitur c. 8. de testib. (2, 13.)

TIT. XX. DE DIVORTIIS.

1. Ex Conc. ap. Vermer. *Si qua mulier — maneat.* c. 5. Capit. Vermer. (753.) Mon. Germ. LL. 1, 22. = c. 1. X. (4, 19.)

2. Alex. III. Archiep. Beluacensi. *Quesiuit a nobis — seruetur.* (1172—73.) Ja. 8191. = c. 2. X. (4, 19.)

3. Idem Ambian. ep. P. C.: Quod sedem. *Porro de comite — contracta.* (1170—71.) Ja. 7935. = c. 3. X. (4, 19.)

4. Idem. *Significasti nobis — commisisse.* (1159—81.) Ja. 9177. = c. 4. X. (4, 19.)

5. Urban. III. Florentin. ep. P. C.: Litteras super. *De illa uero — compellendam.* (1182—87.) Ja. 9873. 9874. (una decretalis est.) = c. 6. X. (4, 19.)

6. Idem Episcopo Wigorn. P. C.: Meminimus[1]. Si aliquis[2] parochianorum tuorum matrem, sororem[3], uel filiam uxoris suae carnaliter forte[4] cognouerit et hoc publice[5] et[6] manifestum extiterit, est ab ea penitus separandus, et uterque illorum, scilicet tam mechus quam mecha, debent[7] sine spe coniugii[8] perpetuo permanere. Si autem id[9] occultum fuerit et secretum, penitentiam de commisso debet accipere et uxori suae infra tempus penitentiae uel extra debitum, si

Lib. IV. Tit. XIX. 1) non poss.: *abk* 2) in eo test.: *l*

2. 1) *Appdx.* VI, 30; *Lips.* LIX, 40; *Bamb.* LI, 27; *Cass.* LVIII, 28; (1159—81.) *Ja.* 8857. 8858. 8859. (*una decretalis est*) 2) duxit: *bck* 3) et: *deest: O* 4) suum: *O* 5) se ei: *deest: O;* ei: *deest: R* 6) itaque: *R* 7) duxerit: *O* 8) tenuit: *kPR* 9) et id.: *O;* appareant: *OR* 10) et: *deest: P;* nec: *R* 11) suspicionis: *acikOQR* 12) qui: *PR* 13) et: *deest: Q* 14) possunt: *O* 15) heredes: *O* (?)

3. 1) H.: *R* 2) *Appdx.* VIII, 23; *Lips.* LIX, 57; *Cass.* LVIII, 39. (1159—81.) *Ja.* 9271. 3) Relegata: *l;* Kalega: *O;* Belega: *P;* Wigandus de Tela: *R* 4) possint: *R* 5) impugnare: *O* 6) ante te: *R* 7) cohabitauerint: *kOR* 8) fuerint: *bk* 9) siluerint: *OR* 10) cognouerint: *O* 11) *add.:* coniunctos: *O* 12) ips.: *deest: R* 13) constiterint: *R*

Tit. XX. 6. 1) *Appdx.* XII, 1; *Lips.* LX, 1. (P. C.: Super eo quod a nobis); *Bamb.* LII, 1. (Wig. ep. *simpliciter*); *Cass.* LIX, 1. (*ut in Lips.*) (1159—81.) *Ja.* 9016. 9206. 9209. (*una decretalis est*) 2) quis: *O* 3) uel sororem: *OQ* (uel fil.: *deest*): *R* 4) forte: *deest: l* 5) publicum: *OPQR* 6) uel: *R* 7) debet: *aO* 8) sine coniugio manere: *R* 9) hoc: *O; deest: Q*

egerit, soluere. Sane si aliquam uxoris suae consanguineam, que illam[10] in tio[11] uel alio deinceps gradu contingat, carnali commixtione cognouerit[12], non t propterea inter eos diuortium celebrandum[13], sed deliquenti secundum qualatem personae et criminis est penitentia iniungenda.

TIT. XXI. DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

1. Ex Conc. hab. ap. Guarmatiam. *Mulieres uero — uxorem.* Cap. incertum. = . X. (4, 20.)

2. Alexander III.[1] Ex conquestione[2] M.[3] mulieris nobis innotuit, quod [4] quondam uir suus, a quo, sicut dicitur, fuit iudicio[5] ecclesiastico separata, tem suam sibi reddere contradicit. Quia uero indecens est et a iuris ordine[6] ienum, ut predicta mulier dotem suam amittat, fraternitati tuae per ap. scripta ecipiendo mandamus, quatinus si eadem mulier a predicto uiro fuit[7] iudicio clesiastico separata, ipsum moneas[8] et si necesse fuerit appellatione remota[9] clesiastica districtione compellas, ut predictae mulieri dotem suam restituat t secundum consuetudinem terrae in presentia tua iustitiae plenitudinem hibeat.

3. Urban. III. decano cantori et capicerio Lexorii. *Significauit nobis — com-latis.* (1185—87.) Ja. 9877. = c. 2. X. (4, 20.)

TIT. XXII. DE SECUNDIS NUPTIIS.

1. Idem Vigil. ep. *Vir autem — debet.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 9186. 9185. (una retalis est.) = c. 3. X. (4, 21.)

2. Idem Exon. ep. P. C.: In Litteris. *Super illa uero — aboletur.* (1159—81.) Ja. 86. 8981. 9045. 9046. (una decretalis est.) = c. 4. X. (4, 21.)

3. Lucius III. Uniuersis Christianis in captiuitate Sarracenorum positis. *minus ac — reuertatur.* (1181—85.) Ja. 9685. = c. 2. X. (4, 21.)

LIBER QUINTUS.

TIT. I. DE ACCUSATIONIBUS.

1. Felix P. II. *Si legitimi — accusatus.* Pseudo-Felix II. ep. I. c. 18. ap. Hinschius 488. Ja. CLVIII. = c. 1. X. (5, 1.)

2. Gregor. Antemio subdiac. *Cum fortius — deportari.* (601.) Reg. XI, 71. Ja. 21. = c 1. X. (5, 2.)

3. Pascal. P. *Nulli episcoporum — separare.* Cap. incertum = c. 5. X. (5, 1.)

4. Ex Conc. Magont. *De his — replicari.* Paulus recept. sent. §. 1. t. VI. B. Lib. I. = 6. X. (5, 1.)

5. Gregorius Guidascalo duci Campaniae. *Illa prepositorum — absoluantur.* (600.) g. X, 11. Ja. 1294. = c. 3. X. (5, 1.)

6. Idem Constantiae augustae. *Omnipotens deus — honoretur.* (594.) Reg. V, 21. 973. = c. 4. X. (5, 1.)

7. Stephan. P. *Repellantur cohabitantes — solet.* Pseudo-Steph. I. ep. 2. no. VII. ap. nschius p. 184. Ja. XCV. = c. 7. X. (5, 1)

8. Felix P. epp. per Galliam constitutis. *Si quis episcopus — deferatur.* Pseudo-lix I. ep. II. no. IX. ap. Hinschius p. 201. Ja. CI. = c. 2. X. (5, 1.)

9. Ex B. lib. XIX. *Accusasti aliquem — debes.* Burch. Wormat. lib. XIX. c. 27. (ed. asserschleben.) = c. 8. X. (5, 1.)

10. Alex. III. P. C.: Licet preter soli. *De cetero — remouendi.* Repetuntur c. 14. 13.); c. 6. (2, 2.)

Lib. IV. Tit. XX. 6. 10) illi: *OQR* 11) tertio adu uel deinceps: *OPQR* 12) cognouit: *ai* 13) sentia diuortii celebranda: *l*

Tit. XXI. 2. 1) *Appdx.* XXXIII, 2. (uen. fratri N. ep. thon.); *Lips.* LXIII, 7. (idem); *Cass.* LXII, 6. (idem.); *Baiocensi ep.: l* (1159—81.) *Ja.* 8841. 2) questione: *R* 3) E.: *O* 4) R.: *O* 5) sine iud.: *O* 6) ratione: *R* 7) fuerit: *OP* 8) commoneas: *P; add.:* et inducas: *O* 9) cessante: *R*

11. Augustinus super Genes. de morte Abel. *Evidentia perpetrati — accusatoris.* Glossa interlin. ad c. 4. Genes. = c. 9. X. (5, 1.)

12. Alex. III. Gaetano electo. *Cum P. Manconella — permittas.* (1166—67.) Ja. 7577. = c. 10. X. (5, 1.); c. 7. X. (5, 34.)

13. Idem Wigorn. ep. *Ex parte tua — ministrari.* (1170—71.) Ja. 7941. = c. 11. X. (5, 1.)

TIT. II. DE SIMONIA ET NE ALIQUID PRO SPIRITUALIBUS EXIGATUR VEL PROMITTATUR[1].

1. Gregor. gener. sinodo presidens. *In ordinando — prohibemus.* Conc. Rom. sub Greg. hab. = c. 1. (5, 3.)

2. Ex Conc. Magont. *Quia alium — deponatur.* c. 12. (847.) = c. 2. X. (5, 3.)

3. Deodatus P. *Si dominus — exorandus.* Cap. incertum = c. 3. X. (5, 3.)

4. Idem. *Accusatum simonia — addiscere.* Greg. I. (545.) Reg. VI, 3. Ja. 1013. = c. 4. X. (5, 3.)

5. Idem. *Quotiens contra — disceremus.* Ibidem = c. 5. X. (5, 3.)

6. Lucius P. *Sicut enim simoniaca — mulctauit.* Cap. incertum = c. 6. X. (5, 3.)

7. Alex. III. in Conc. Turon. *Non satis — auget.* c. 6. C. Turon. (1163.) = c. 8. X. (5, 3.)

8. Ex Conc. Later. *Cum in ecclesiae — imitatur.* c. 7. Conc. Later. III. (1179.) = c. 9. X. (5, 3.)

9. Alex. III. Vigil. ep. *Cum sit Romana — potes.* (1159—81.) Ja. 9185. 9186. (una decretalis est.) = c. 10. X. (5, 3.)

10. Idem Tollet. Archiep. *De hoc autem — possint.* (1159—81.) Ja. 9170. = c. 11. X. (5, 3.)

11. Alex. III. Eborac. Archiep. *Cum essent — permittas.* (1159—81). Ja. 8948. = c. 12. X. (5, 3.)

12. Idem Cistrensi ep. *Insinuatum est — deierare.* (1159—81.) Ja. 8910. = c. 13. X. (5, 3.)

13. Idem. *Nemo presbiterorum — est.* Capit. Hincm. Rem. c. 13. = c. 14. X. (5, 3.)

14. Idem Vener. fratr. n. Wigorn. ep. et dil. fil. de Pateia priori. *Querelam monachorum — exequatur.* (1163—79.) Ja. 8629. = c. 15. X. (5, 3.)

15. Idem. *Ea que de auaritiae — uobis.* (1159—81.) Ja. 9243. — c. 16. X. (5, 3.); c. 12. X. (3, 30.)

16. Deusdedit. *Tanta est — meretrix.* Cap. incertum = c. 6. X. (5, 3.)

17. Alexander III. Cant. Archiep. et eius suffraganeis[1]. Cum clerici uestrae iurisdictionis, sicut accepimus, decedentibus ecclesiarum personis paciscantur[2], ipsis[3] ecclesiis maiores solitis soluere pensiones, ut facilius easdem ecclesias possint adipisci, nos quidem ad tam detestabile uitium extirpandum, attentam uolumus curam et sollicitudinem adhibere[4]. Inde est quod fraterniti tuae[5] per ap. scripta precipiendo[6] mandamus, quatinus clericis omnibus uestris, ne id attemptare presumant, publice[7] sub districta penitentia[8] prohibeatis, et[9] si quidem contra prohibitionem uestram[10] uenire presumpserint appellatione postposita eos ecclesiis[11] taliter adeptis quam citius[12] spolietis et alias[13] pro tantae presumptionis excessu seueritate ecclesiastica puniatis. Ad hoc quia sunt clerici quidam, qui cum religiosis uiris collusione facta citra auctoritatem diocesiani episcopi ecclesias, quas tenent, eis[14] constituunt censuales, ut post decessum eorum[15] eaedem ecclesiae per representationem eorumdem religiosorum uirorum ad filios uel nepotes clericorum ipsorum[16] possunt[17] transferri, presentium auctoritate uobis precipimus, ut si qui clericorum uestrorum inuenti fuerint facere talia, eos a prescriptis ecclesiis sublato[18] appellationis remedio non differatis auctoritate apostolica remouere, ne de sua[19] fraude uel dolo uideantur commodum reportare.

18. Lucius III. Spelatren. Archiep. P. C.: Super eo quod. *De simoniace — sunt.* (1181—85.) = c. 22. X. (5, 3.)

19. Alex. III. Bar. Ricardo. *Ex diligenti — demonstrare.* (1159—81.) Ja. 9245. = c. 17. X. (5, 3.)

20. Idem Strigon. Archiep. *Et si questiones — consueuit.* (1166.?) Ja. 7553. = c. 18. X. (5, 3.)

Lib. V. Tit. II. 1) uel prom.: *deest: l*
17. 1) *Lips.* VI, 2; *Cass.* XVIII, 2. (1159—81.) *Ja.* 8883. 2) paciscuntur: *al* 3) ex ips.: *R* 4) exhibere: *R* 5) uestrae: *kR* 6) prec.: *deest: R* 7) pub.: *deest: R* 8) pena: *abci* 9) et: *deest: R* 10) nostram: *R* 11) ab eccl.: *P* 12) quantocius *P;* quanto cit.: *R* 13) aliter: *R* 14) ab eis: *R* 15) eorundem eccles.: *R* 16) suorum ips.: *P* 17) possint: *R* 18) remota appellatione: *R* 19) sua: *deest: cklP*

21. Lucius III. *Matteus cardinalis — patiatur.* (1181—85.) Turon. Archiep. = 23. X. (5, 3.)

TIT. III. NE PRELATI[1] VICES SUAS VEL ECCLESIAS ALIIS SUB ANNUO PRETIO CONCEDANT.

1. Alex. III. in Conc. Later. P. C.: Cum in officiis. *Preterea quoniam — amittat.* 15. C. Lat. III. (1179.) = c. 1. X. (5, 4.)
2. Idem in Conc. Turon. *Quoniam in quibusdam — percellatur.* c. 7. (1163.) = 2. (5, 4.)
3. Idem in Turon. Conc. residens ait. *Quoniam enormis — habetur.* = c. 3. X. (5, 4.)
4. Idem Exon. ep. *Querelam magistri — possidere.* (1159—81.) Ja. 8974. = c. 4. X. (5, 4.)

TIT. IV. DE MAGISTRIS ET NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

1. Ex Conc. Later. *Quoniam ecclesia — impedire.* c. 18. C. Lat. III. (1179.) = 1. (5, 5.)
2. Alex. III. Winton. ep. P. C.: Nuntios. *Prohibeas attentius — preficere.* (1159— .) Ja. 9228. 9229. (una decretalis est.) = c. 2. (5, 5.)
3. Idem. *Quanto Gallicana — ualebunt.* (1170—72.) Ja. 7993. = c. 3. X. (5, 5.)

TIT. V. DE IUDEIS ET SARRACENIS ET EORUM SERVIS.

1. Ex Conc. Maticen. *Presenti concilio — tenere.* c. 16. C. Matiscon. (581.) = 1. X. (5, 6.)
2. Ex gestis Roman. Pontificum[1]. Tempore[2] Zachariae natione Greci ntigit plures Venetorum[3] hanc Romam[4] in urbem aduenisse negotiatores, et ercimonii nundinas propagantes multitudinem mancipiorum, uirilis scilicet et minei[5] generis, emere uisi sunt, quos in[6] Affricam ad paganam gentem nitentur deducere, quo cognito idem sanctissimus pater fieri prohibuit, hoc iudicans, iod iustum non esset, ut Christi abluti baptismo, paganis gentibus deseruirent, itoque eisdem Venetis[7] pretio, quod in eorum emptionibus[8] dedisse probati nt, cunctos a iugo seruitutis redemit atque more liberorum degendos absoluit.
3. Gregor. Venantio ep. Lucensi. *Multorum ad nos — dampnauit.* Gregor. I. (594.) g. IV, 21. Ja. 928. = c. 2. X. (5, 6.)
4. Idem Ianuario ep. *Iudei de ciuitate — permittit.* Greg. I. (598.) Reg. IX, 6. Ja. 62 = c. 3. X. (5, 6.)
5. Ex Conc. Later. *Iudei siue — exhiberi.* c. 26. C. Lat. III. (1179.) = c. 5. X. (5, 6.); 21. X. (2, 20.)
6. Ex eodem. *Ita quorumdam — proferatur.* c. 24. 16. ib. = c 6. X. (5, 6.)
7. Alex. III. *Quia super his — conuertantur.* Massiliensi ep. (1169—81.) Ja. 9040. 9076. ia decretalis est.) — c. 4. X. (5, 6.)

TIT. VI. DE HERETICIS.

1. Stephanus omnib. epp. *Dubius in fide — ignorant.* Pseudo-Sixtus ep. I. c. 3. inschius p. 107. Ja. XXVIII. = c. 1. X. (5, 7.)
2. Leo P. Toribio Arusticensi ep. *Qui alios — demonstrat.* ep. 15. ed. Baller. (447.) . 190. = c. 2. X. (5, 7.)
3. Augustin. de fide. *Firmissime tene — salutem.* Fulgent. de fide = c. 3. X. (5, 7.)
4. Gregor. Anastasio Antioceno. *Fraternitati tuae — auctores.* Greg. I. (599.) g. IX, 49. Ja. 1209. = c. 4. X. (5, 7.)
5. Alex. III. Remensi Archiep. *Cum Christus — subsistens.* (1177.) Ja. 8467. = 7. X. (5, 7.)
6. Ex Conc. Later. *Sicut ait — sepulturam.* c. 27. C. Lat. III. (1179.) = c 8. X. (5, 7.)
7. Idem[1]. De Brabanzonibus[2] etiam et[3] Aragonensibus, Nauarris[4], Basculis , Cotarellis[5], qui tantam in Christianos exercent immanitatem[6], ut non[7] ecclesiis,

Lib. V. Tit. III. 1) de prel. ne: *cl*

Lib. V. Tit. V. 2. 1) *Lips.* LV, 9. — *Anastasii ist. de uit. rom. pontif. Vita S. Zachariae (ed. Migne)* . 222. 2) Porro eodem tempore contigit: *orig.* Veneticorum: *ib.* 4) Romanam: *ib.* 5) femini: *ib.* 9) et in: *ib.* 7) Veneticis: *ib.* 8) emptione se: *ib.*

Tit. VI. 7. 1) *Lips.* XV, 3; *Cass.* XII, 3. — *pars est capitis antecedentis* 2) Braibanz: *Aci* 3) et: *deest: orig.* 4) et Nau. et: *P* 5) *add.:* et Triaserdinis (Terandinis: *R*): *orig. R* 6) inhumanitatem: *R* 7) nec: *R orig.*

non[8] monasteriis deferant, non[9] uiduis et pupillis, non pueris aut[10] senibus, nec[11] cuilibet parcant etati aut sexui, sed more[12] paganorum omnia perdunt[13] et uastant, similiter constituimus, ut ipsi[14], qui eos tenuerint, uel conduxerint, uel[15] fouerint per regiones, in quibus taliter debacchantur, in dominicis et aliis[16] diebus solempnibus per ecclesias excommunicati publice denuntientur[17], et eadem omnino sententia et pena cum predictis hereticis habeantur astricti, nec ad communionem recipiantur ecclesiae, nisi societate illa pestifera et heresi abiuratis[18]. Relaxatos autem se nouerint a debito fidelitatis et[19] hominii ac totius obsequii, donec in tanta iniquitate permanserint[20], quicumque illis aliquo pacto[21] tenentur adnexi. Principibus[22] autem, cunctisque fidelibus in remissionem iniungimus peccatorum, quod[23] tantis cladibus uiriliter[24] se opponant et contra eos armis tueantur populum Christianum. Confiscentur[25] quoque bona eorum et liberum sit principibus huiusmodi pestilentes homines subicere seruituti. Qui autem in uera penitentia ibi decesserint et peccatorum indulgentiam et fructum[26] mercedis eternae non dubitent se habituros. Nos etiam[27] de misericordia dei et beatorum apostolorum[28] Petri et Pauli auctoritate confisi fidelibus Christianis, qui contra eos arma susceperint et ad episcoporum[29], siue aliorum prelatorum consilium ad eos certauerint[30] expugnandos, biennium de iniuncta penitentia relaxamus, aut si longiorem moram ibi habuerint[31], episcoporum discretioni, quibus huius rei cura fuerit iniuncta, committimus, ut ad eorum arbitrium secundum modum laboris maior eis indulgentia tribuatur. Illos autem, qui admonitioni episcoporum in huiusmodi[32] parere contempserint[33], a perceptione corporis et sanguinis domini nostri[34] Iesu Christi fieri[35] alienos. Interim uero[36] eos, qui ardore fidei ad expugnandum eos laborem istum[37] assumpserint, sicut eos, qui sepulcrum domini[38] uisitant, sub ecclesiae defensione recipimus et ab uniuersis inquietationibus tam in rebus quam in personis statuimus manere securos. Si uero quisquam[39] interim eos molestare presumpserit, per episcopum loci excommunicationis sententia feriatur, et tamdiu sententia ab omnibus seruetur[40], donec et[41] ablata reddantur et de illatis dampnis congrue satis faciat[42]. Episcopi uero siue[43] presbiteri, qui talibus forte[44] non restiterint[45], officii sui priuatione[46] mulctentur, donec misericordiam sedis apostolicae obtineant.

8. Ex Conc. Affric. *Si quis episcopus — recitetur.* c. 82. ap. Dionys. = c. 5. X. (5, 7.)

9. Ex eodem. *In eos — exaudiendum est.* c 22. ib. = c. 6. X. (5, 7.)

10. Alexander III.[1] In partibus Tolosae dampnosa[2] heresis dudum emersit, que more cancri paulatim[3] se ad uicina loca transfundens[4], per Guasconiam et alias prouincias quamplurimos iam infecit, que dum in modum serpentis infra suas reuolutiones[5] absconditur, quanto serpis occultius, tanto grauius dominicam uineam in simplicibus demolitur. Unde contra eam episcopos et omnes domini sacerdotes[6] uigilare precipimus et sub interminatione anathematis prohibere, ne[7] ubi cogniti fuerint illius heresis sectatores, receptaculum eis quisquam in sua terra prebere aut presidium impertiri presumat, sed nec in uenditione aut emptione aliqua cum eis communio[8] habeatur, ut solatio saltem humanitatis amisso ab errore uiae suae resipiscere compellantur. Quisquis autem contra hec uenire temptauerit, tamquam particeps iniquitatis eorum anathemate feriatur. Illi uero si deprehensi fuerint, per catholicos principes custodiae mancipati omnium bonorum amissione mulctentur. Et quoniam de diuersis partibus in unum latibulum crebro conueniunt et

Lib. V. Tit. VI. 7. 8) aut: *P;* nec: *R orig.* 9) nec ... nec ... nec ...: *R* 10) et: *orig.* 11) aut: *kP;* uel: *i* 12) morte: *cklR* 13) perdant ... uastent: *PR orig.* 14) et ipsi: *P; deest: R orig.* 15) aut: *P* 16) in al. solempnitatibus: *P* 17) nuntientur: *abcil* 18) *add.:* penitus: *R* 19) seu: *PR* 20) remanserint: *P* 21) peccato: *orig.* 22) Ipsis: *ib.* 23) ut: *P orig.* 24) *add.:* obuiantes: *R* 25) confiscenturque: *orig.;* quoq.: *deest: R orig.* 26) fructumque: *P* 27) autem: *R* 28) ap.: *deest: P* 29) eorum: *P; add.:* suorum: *orig.* 30) decertauerint; *PR;* decertando: *orig.* 31) fecerint: *R* 32) huiuscemodi: *orig.* 33) contempserunt: *ib.* 34) nostri ... Christi: *deest: PR orig.* 35) *add.:* decreuimus: *k;* iubemus: *R* 36) autem: *blP* 37) iustum: *orig.* 38) dominicum: *ib.* 39) quispiam: *ib.* 40) obseruetur: *P* 41) et: *deest: P* 42) satisfiat: *abi;* satisfiant: *l; add.:* iterum: *orig.* 43) uel: *P* 44) fortiter: *orig. R* 45) restiterunt: *P* 46) suspensione: *R*

10. 1) *c. 4. Conc. Turon.* 1163. *Lips.* LIV, 1. 2) damnanda: *orig.* 3) paul.: *deest: P* 4) diffundens: *P orig.* 5) euolutiones: *orig.* 6) *add.:* in illis partibus commorantes: *ib.* 7) ut ... sectatores ne: *orig.* 8) omnino commercium: *ib.*

reter consensum erroris nullam cohabitandi causam habentes, in uno domicilio ommorantur, talia conuenticula et inuestigentur attentius, et si inuenta fuerint anonica seueritate uetentur[9].

11. Lucius III. *Ad abolendam — obsequantur.* (1184.) Ja. 9635. = c. 9. X. (5, 7.)

TIT. VII. DE SCISMATICIS ET ORDINATIS AB EIS ET ALIENATIONIBUS FACTIS.

1. Ex gestis Rom. Pontificum[1]. Tempore Stephani papae natione Siculi ux Nepesinus[2] fratrem suum Constantinum in Lateranis eligi fecit, cui omnes ene iurauerunt, deinde a Gregorio Prenestino et Eustasio[3] Albanensi et Itonato[4] ortuensi consecratur. Hic Sergium Rauennae archiepiscopum et Stephanum Ieapolitanum episcopum ex laicis consecrauit, sed postea captus et Romam ductus xoculatur et in sinodum sub Stephano collectam adducitur. Canonibus ergo rolatis sententia promitur, episcopos, presbiteros, diacones a Constantino consecratos in primos suos gradus reuerti et inde decreto electionis facto a Stephano onsecrati, nunquam maiori gradu prouehendi, sed in eis, quibus fuerant a Constantino ordinati maneant. Laicos autem, quos ad ordines prouexit, monachos eri et sic manere, omnia ab eo facta retractari preter baptisma et chrisma.

2. Ex Conc. Later. *Quod a predecessore — suspensos.* c. 2. Conc. Lat. III. (1179.) = 1. X. (5, 8.)

TIT. VIII. DE APOSTATIS ET REITERANTIBUS BAPTISMA.

1. Repetitur c. 6. (3, 1.)

2. Alex. III. P. C.: Presbiterum. *Preterea clerici — declarant.* Eugen. III. Iocellino arensi ep. = c. 1. X. (5, 9.)

3. Idem abbati S. Genouefae. *Ex litterarum — expiare.* (1159—81.) Ja. 9004. = 2. X. (5, 9.)

TIT. IX. DE HIS QUI FILIOS OCCIDERUNT.

1. Alex. III. Tornac. ep. *Veniens ad nos — adhereat.* (1159—60?) Ja. 7141. = 1. X. (5, 10.)

2. Lucius III. Paris. ep. *Intelleximus ex litteris — gubernare.* (1181—85.) Ja. 9672. = 2. X. (5, 10.)

TIT. X. DE HOMICIDIO VOLUNTARIO VEL CASUALI.

1. In Exodo. *Si quis — moriatur.* Exod. XXI, 14. = c. 1. X. (5, 12.)

2. In eodem[1]. Si rixati fuerint viri et percusserit quis mulierem pregnan- m et abortiuum[2] fecerit, si[3] ipsa uixerit, subiacebit dampno, quantum expetierit aritus mulieris et arbitri iudicauerint. Si autem mors eius fuerit subsecuta, ddet animam pro anima.

3. Ex Conc. Aurel. *Qui sine odii meditatione — penitentiam agat.* Ultima uerba c. ult. 1 2. C. XIII.

4. Ex penitentiali Rom. *Interfecisti furem — agat.* Burch. XIX, 26. (ed. Wasserschben.) = c. 2. X. (5, 12.)

5. Augustinus sup. Exod. *Si perfodiens — fur.* Quaest. 84. = c. 3. X. (5, 12.)

6. Ieronimus. *Cum iuramento — propheta.* In c. 14. Matth. = c. 4. X. (5, 12.)

7. Alex. III. Bartolomeo Exon. ep. *Sicut dignum — coherceri.* (1171—73.) Ja. 187. = c. 6. X. (5, 12.)

8. Idem. *Presbiterum autem — incurrerit.* (1159—81.) Ja. 9146. 9141. 9143. (una ecretalis est.) = c. 7. X. (5, 12.)

9. Idem Cusentino Archiep. *Continebatur in litteris — permittas.* (1159—81.) Ja. 921. = c. 8. X. (5, 12.)

10. Idem B. Exon. ep. et abb. *Lator presentium — promoueri.* Eugen. III. capit. urdegal. (1161—68.) Ja. 9273. = c. 9. X. (5, 12.)

Lib. V. Tit. VI. 10. 9) mulctentur: *P*
Tit. VII. 1. 1) *cf. Anastasii hist. de uit. Rom. Pontif. Vita Stephani* III. 2) Nephesinus: *ibi* 3) *leg.:* Eustratio 4) *leg.:* Citonato aut Citornato
Tit. X. 2. 1) *Exod.* XXI, 22. 2) *add.:* quidem: *Vulg.* 3) sed: *ib.*

11. Idem abb. S. Benedicti de Nebia. *Suscepimus litteras — interemptos.* (1170—71.) Ja. 7939. = c. 10. X. (5, 12.)
12. Idem Lucensi ep. P. C.: Consuluit. *De cetero noueris — promouendus.* (1159—81.) Ja. 9070. = c. 11. X. (4, 12.)
13. Ex Conc. Guarmatiensi. *Si aliquis — teneatur.* Cap. incertum = c. 5. X. (5, 12.)

TIT. XI. DE TORNEAMENTIS.

1. Ex Conc. Later. *Felicis memoriae — sepultura.* c. 20. C. Lat. III. (1179.) = c. 1. X. (5, 13.)

2. Eugenius III. in concilio Remensi[1]. Temerariam similiter[2] audaciam quorundam, qui ad detestabiles nundinas[3] uel ferias ex condicto solent ad concertationem[4] uirium suarum conuenire, unde hominum[5] sepe[6] pericula[7] proueniunt[8], omnino fieri interdicimus; quod si quis ibidem mortuus[9] fuerit, uiaticum[10] non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura.

TIT. XII. DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

1. Alex. III. P. C.: Licet preter. *Porro si clericus — subsecuta.* (1159—81.) Salernit. archiep. Ja. 9146. 9141. 9143. (una decretalis est.) = c. 2. (5, 14.)
2. Idem. *De presbitero — extitisset.* Repetitur c. 1. X. (1, 12.)

TIT. XIII. DE ADULTERIIS ET STUPRO.

1. In Exod. *Si seduxerit — consueuerunt.* Exod. XXII, 16 sq. = c. 1. X. (5, 16.)
2. August. Felici Sipontin. ep. *Peruenit ad nos — licentia.* Greg. I. (593.) Reg. III, 43. Ja. 882. = c. 2. X. (5, 16.)
3. Ex Conc. Aurel. *Si uir — sepe.* Hermae Pastor = c. 3. X. (5, 16.)
4. Ex synodo Iohannis Papae. *Perniciosa — prosequendum.* c. 12. syn. Rom. (898.) = c. 1. X. (1, 31.)
5. Ex Conc. Paris. *Maritis etiam — defendere.* Interpret. ad c. 2. Cod. Theod. IX, 7. = c. 4. X. (5, 16.)
6. Alex. III. *Significasti nobis — postponas.* (1172—73.) Ja. 8190. = c. 5. X. (5, 16.)

TIT. XIV. DE RAPTORIBUS PREDONIBUS INCENDIARIIS ET VIOLATORIBUS ECCLESIARUM.

1. Ex Conc. Meldensi. *De illis autem — emendent.* cf. c. ult. C. VI. qu. 3. = c. 1. X. (5, 17.)
2. Ex Conc. Later. P. C.: Ita quorundam. *Excommunicationi quoque — subiacere.* c. 24. Conc. Lat. III. (1179.) = c. 3. X (5, 17.)
3. Alex. III. Panormit. Archiep. *In archiepiscopatu — potestati.* (1159—81.) Ja. 9106. = c. 4. X. (5, 17.)
4. Lucius III. Nonhebergensi (Numburg.?) ep. *Cum causam — assensisse.* (1181—85.) Ja. 9668. = c. 6. X. (5, 17.)
5. Eugenius III. *Super eo quod — careant.* (1145—53.) Ja. 6686. = c. 2. X. (5, 17.)
6. Alex. III. Claremont. ep. *In litteris tuis — liberari.* (1159—81.) Ja. 8920. = c. 5. X. (5, 17.)

7. Idem Lucen. P. C.: Consuluit[1]. De secunda vero[2] questione hoc tuam uolumus discretionem tenere, quod propinqui eius, quem pro manifestis excessibus, uidelicet homicidio, incendio, uiolenta iniectione manuum[3] in clericos, uiolatione[4] multarum ecclesiarum et incestu, uinculo excommunicationis astringis, monendi sunt, ut pro eo[5] satisfactionem[6] exhibeant. Quod si fecerint, quia[7] laborans in extremis, prestito iuramento per presbiterum meruit ab excommunicationis sententia relaxari[8] in[9] cimiterio poterit[10] sepeliri. Si autem propinqui[11] tuis acquiescere monitis contradixerint, quia iam[12] non est purgatum peccatum, defuncto neganda[13] est ecclesiastica sepultura.

Lib. V. Tit. XI. 2. 1) *Lips.* VIII, 4; *Cass.* XX, 11. — c. 12. (1148.) 2) militum: *P orig.* 3) *add.:* militum: *R; deest: orig.* 4) ostentationem: *PR;* ostensionem: *orig.* 5) mortes hominum: *PR;* mortes corporum: *orig.* 6) et alia sepe: *R;* sepius: *orig.* 7) animarum per.: *P;* et animarum: *orig.* 8) prouenerunt: *orig.* 9) caesus uel mort : *ib.* 10) ei uiat.: *R;* penitentia ei et uiat.: *orig.*

Tit. XIV. 7. 1) *Appdx.* L, 52; *Lips.* VIII, 3; *Bamb.* VIII, 3; *Cass.* XX, 3. (1159—81.) *Ja.* 9070. 2) uero: *deest: R* 3) manus: *P* 4) in uiol.: *O* 5) eis: *O* 6) ex eo sat.: *l;* corporalem sat.: *R* 7) cum: *R* 8) presb. est (fuerit: *R*) ... relaxatus: *OR* 9) et in: *l* 10) poteris: *aci* 11) *add.:* sui: *O* 12) iam: *deest: aPQ* 13) deneganda: *QR*

TIT. XV. DE USURIS.

1. Alex. III. in Conc. Turon. *Plures clericorum — uideatur.* c. 2. C. Turon. (1163.) = 1. X. (5, 19.)

2. Ex Conc. Later. *Quia in omnibus — suspensus.* c. 25. C. Later. III. (1179.) = 3. X. (5, 19.)

3. Alex. III. Panormit. Archiep. *Super eo uero — inuoluatur.* (1159—81.) Ja. 9104. = 4. X. (5, 19.)

4. Idem Cantuar. Archiep. et eius suffrag. *Quoniam non solum — compellere.* 159—81.) Ja. 8886 = c. 2. X. (5, 19.)

5. Idem Salernit. Archiep. *Cum tu sicut — liberari.* Ja. 9144. 9147. (una decretalis ι.) = c. 5. X. (5, 19.)

6. Idem Winton. Episcopo[1]. Nichilominus tibi precipimus presentium ıuctoritate, ut si qui sunt in parochia tua, qui sortem suam de fructibus pignoım[2] uel aliunde[3] deductis expensis perceperint[4], eos moneas et per excommunicaonem[5] compellas sine[6] appellationis remedio, ut debitoribus suis pignora ipsa ne dilatione et difficultate restituant.

7. Idem Lundon. Episcopo[1]. Ex transmissa conquestione T. Ecalers[2] et ıatris eius nobis[3] innotuit, quod pater eius qui est[4] ex[5] hac luce subtractus terım suam de Dulecham[6] monachis de Warsiniae[7] pro quadam pecuniae summa ignori obligauit, qui licet exinde sortem suam receperint[8] et ultra, eam tamen bi reddere contradicunt. Quia uero usurarum crimen deo et hominibus abhomiandum existit, et tanto grauius in ecclesiasticis et religiosis personis[9] est repreendendum, quanto magis se et alios a[10] peccatorum laqueis tenentur eruere[11], ·aternitati tuae per ap. scripta mandamus atque[12] precipimus, quatinus rei ueriıte diligenter[13] inquisita et cognita, si tibi constiterit, quod predicti monachi de refata terra sortem suam deductis expensis receperint, eos attentius moneas et[14] . necesse fuerit appellatione remota ecclesiastica districtione compellas, ut meıorato T. et matri eius predictam terram absque[15] difficultate restituant pacifice ossidendam.

8. Idem Ianuen. Archiep. P. C.: Fraternitas tua. *In ciuitate tua — occultari.* 159—81.) Ja. 9027. = c. 6. X. (5, 19.)

9. Idem P. C.: Licet uniuersis. *Preterea parochianis — constringatis.* (1159—81) Ja. 039. = c. 7. X. (5, 19.)

10. Idem abb. et fratrib. S. Laurentii. *Conquestus est — uestri.* (1159—81.) Ja. 043. = c. 8. X. (5, 19.)

11. Alex. III. ep. Placentino. *Tua nos — exercendum.* (1159—81.) Ja. 9121. = 9. X. (5, 19.)

12. Urban. III. Brixien. presbit. *Consuluit nos — inducendi.* (1159—81.) Ja. 9867. = 10. X. (5, 19.)

TIT. XVI. DE CRIMINE FALSI.

1. Ex concilio Eliberitano[1]. Falsus testis, prout crimen est, punietur[2], ι tamen non fuerit mortis, quod obiecit et probauerit, quod diu[3] tacuit, biennii empore penitebit[4]. Si autem non probauerit, in conuentu clericorum[5] placuit per uinquennium abstinere[6].

2. Augustin. *Falsidicus testis — desiderat.* Isidor. cf. c. 80. C. XI. qu. 3. = 1. h. t. (5, 20.)

3. Alexander III. P. C.: Personis ecclesiarum[1]. Ad hec[2] de sacerdote llo, qui litteras nostras, quas nobis[3] misisti, falsauit, discretioni tuae presentium ıuctoritate precipimus, ut si inueniri possit[4], omni offitio sacerdotali[5] et benefitio

Lib. V. Tit. XV. 6. 1) *Appdx.* XVI, 8; *Lips.* IX, ; *Bamb.* IX, 4; *Cass.* XX, 7. (1159—81.) *Ja.* 9224. 2) arorum: *O male* 3) animalium: *O* 4) perceperunt: *R*; receperint: *O* 5) excommunicationis sententiam: 6) sublato: *O*; *deest: R*

7. 1) Lugdun.: *b*; *Appdx.* XVI, 10; *Lips.* IX, 6; *Bamb.* X, 6; *Cass.* XX, 9. (1159—81.) *Ja.* 9063. 2) Escaleos: *b*; scaleri: *ai*; Scalers: *l*; scolario: *Q*; Eschalari: *R*; *eest: O* 3) nob.: *deest: O* 4) qui est: *deest: kl*) de: *O* 6) Dullenam: *P*; Dullis: *O*; Dul.: *Q*; De 'uleticam: *R* 7) Wassime: *b*; Obersime: *k*; Cardie: ; Wardone: *O*; Wardine (de: *deest*): *R*; Cw.: *Q* 8) receperunt: *ail* 9) uiris: *Q* 10) e: *O* 11) exuere: *Q* 12) atque: *deest: P*: atque prec.: *deest: R* 13) diligentius: *lQ* 14) uel: *lR* 15) sine: *R*

Tit XVI. 1. 1) *c.* 74. (305. *aut* 306.) *ap. Bruns.* II, 11; *Regin.* II, 348; *Burch.* XVI, 18; *Lips.* XLIV, 3. 2) abstinebitur: *Reg. Burch. orig.* 3) non tacuerit: *orig.* 4) abstinebitur: *Reg. Burch. orig.* 5) prob. conuento clero: *orig.* 6) abstineri: *Reg. Burch. orig.*

3. 1) *Appdx.* XXVI, 3. (Wig. et Norw. epp.) *in epp. Gilbert. Foliot ed. Giles* II, 94. (1160—74.) *Ja.* 8227. 2) Ad hec: *deest: O* 3) tibi misimus: *O* 4) poterit: *O*; potest: *orig.* 5) sacerdotis: *O*

ecclesiastico perpetuo[6] priuatum in aliquod monasterium districtae religionis detrudas, ut ibi tanti facinoris penas[7] luens se talia defleat commisisse, et alii per hoc a similibus ualeant deterreri. Quod si aliquos de consimilibus deprehendere[8] poteris ipsos artissimae custodiae sublato appellationis remedio tradas[9], donec apostolicum susceperis[10] inde mandatum.

TIT. XVII. DE SORTILEGIS.

1. Ex penitent. Theodori. *In tabulis — peniteat.* c. 1. X. (5, 21.)

2. Ex B. lib. XIX[1]. Requisiti sortes in codicibus uel tabulis, ut plures solent, qui in psalteriis et in euangeliis uel in aliis huiusmodi rebus sortiri presumunt, si fecisti, X.[2] dies peniteas.

3. Alex. III. Graden. patriar. *Ex tuarum tenore — exercere.* (1159—81.) Ja. 9007. = c. 2. X. (5, 21.)

TIT. XVIII. DE COLLUSIONE.

1. Gregor. uniuers. epp. de Corinto. *Scripta fraternitatis — constiterit.* Gregor. I. (593.) Reg. III, 39. Ja. 879. = c. 1. X. (5, 22.)

2. Idem. *Crimina semel — gratiam.* Ioan. Diacon. uita Greg. I. IV, 32. = c. 2. X. (5, 22.)

3. Alex. III. Noruic. ep. *Audiuimus in Episcopatu — iacturam.* (1159—81.) Ja. 9090. = c. 3. X. (5, 22.)

TIT. XIX. DE SAGITTARIIS.

Un. Innoc. II. *Artem illam — prohibemus.* c. 29. C. Lat. II. (1139.) = c. un. X. (5, 15.)

TIT. XX. DE DELICTO PUERORUM.

1. Augustin. *Pueris grandiusculis — uideantur.* Cap. incertum. = c. 1. X. (5, 23.)

2. Alex. III. Hermonien. ep. *Deferente nobis — absoluas.* (1159—81.) Ja. 9022. = c. 2. X. (5, 23.)

TIT. XXI. DE CLERICO PERCUSSORE.

1. Ex Conc. Agath. *Si quis in aliquo — deponatur.* Cap. incertum. = c. 1. X. (5, 25.)

2 Gregor. Andreae Tarentino. *Preterea quoniam — abstinere.* Greg. I. (593.) Reg. III, 45. Ja. 885. = c. 2. X. (5, 25.)

3. Alex. III. Lucensi ep. *Presentium lator — admittatis.* (1159—81.) Ja. 9071. = c. 3. X. (5, 25.)

TIT. XXII. DE CLERICO VENATORE.

1. Ex Conc. Aurelian. *Episcopum presbiterum — suspendatur.* c. 55. C. Agath. (516.) = c. 1. X. (5, 24.)

2. Idem. *Omnibus seruis — interdicimus.* Conc. Germ. I. c 2. (742.) = c. 2. X. (5, 24.)

TIT. XXIII. DE CLERICO EXCOMMUNICATO VEL DEPOSITO MINISTRANTE.

1. Ex canone apostol. *Si quis episcopus — abscidatur.* c. 29. = c. 1. X. (5, 27.)

2. Ex Conc. Antiocen. *Si quis presbiter — dampnetur.* c. 9. Capitul. ap. Vern. in compend. redact. = c. 2. X. (5, 27.)

3. Alex. III. Turon. ep. P. C.: Relatum. *Clerici autem — incurrant.* (1159—81.) Ja. 8871. = c. 3. X. (5, 27.)

4. Idem Tolletano Archiep. *Latores presentium — iniungas.* (1159—81.) Ja. 9171. = c. 4. X. (5, 27.)

TIT. XXIV. DE NON ORDINATO MINISTRANTE.

1. Ormisda P. *Si quis baptizauerit — ordinetur.* Cap. incertum. = c. 1. X. (5, 28.)

Lib. V. Tit. XVI. 3. 6) perp.: *deest: orig.* 7) pena: *O* 8) comprehendere: *O* 9) retrudas: *O* 10) susceperitis: *O*

Tit. XVII. 2. 1) *Burch.* XIX, 58. (*in ed. Wasserschleben*) *can.: deest: b; Lps.* XXVIII, 2. 2) XL.: *l*

2. Urban. III. Legion. ep. *Ex litteris tuae — transferendum.* (1185—87.) Ja. 9876. = 1. X. (5, 28.)

TIT. XXV. DE EO QUI FURTIVE ORDINEM RECEPIT.

Un. Alex. III. Lincon. ep. *Veniens P. — promouendum.* (1159—81.) Ja. 9053. = 1. X. (5, 30.)

TIT. XXVI. DE FURTIS.

1. In Exodo. *Qui furatur — moriatur.* Exod. XXI, 16. = c. 1. X. (5, 18.)

2. In Exodo[1]. Si quis[2] furatus fuerit bouem aut ouem, et occiderit uel nderit, quinque boues pro uno boue[3] restauret et quatuor oues pro una oue[4].

3. Salomon in ecclesiastem[1]. Non grandis est culpa, cum quis furatus erit, furatur enim, ut esurientem impleat animam, deprehensusque[2] reddet ptuplum et omnem substantiam domus suae tradet et liberabit se. Qui autem lulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam.

4. Ex Conc. Tribur. *Fures — negamus.* Cf. c. 31. C. XIII. qu. 2. = c. 2. X. (5, 18.)

5. Ex penitent. Teodori. *Si quis pro necessitate — ieiunare.* Cap. incertum. = c. 3. X. (5, 18.)

6. Ieronim. sup. parabol. *Qui cum fure — indicat.* Gloss. ord. in Prou. XXIX, 24. = c. 4. X. (5, 18.)

7. Alex. III. Cremon. ep. *Ex litteris tuis — promouere.* (1159—81.) Ja. 8925. = c. 5. X. (5, 18.)

TIT. XXVII. DE EXCESSIBUS PRELATORUM IN SUBDITOS VEL ECONTRA[1].

1. Idem. *Peruenit ad audientiam — abstinebunt.* (1159—81.) Ja. 9259. = c. 1. X. (5, 31.)

2. Idem Cantuar. Archiep. *Ad hec quoniam — honorem.* (1159—81.) Ja. 8874. = c. 2. X. (5, 31.)

3. Idem Exon. ep. *Ad aures — punire.* (1159—81.) Ja. 8973. = c. 3. X. (5, 31.)

4. Idem Burdegal. Archiep. *Preterea de archidiacono — contentum.* (1159—81.) Ja. 58. 8859. (una decretalis est.) = c. 14. X. (3, 5.)

TIT. XXVIII. DE PRIVILEGIIS ET EXCESSIBUS[1] PRIVILEGIATORUM.

1. Leo P. *Episcopalia gubernacula — uilescat.* Leo I. ep. XII. Ja. 188. = c. 1. X. (5, 33.)

2. Gregor. Petro subdiac. *Sicut in iudiciis — subsidium.* Greg. I. (592.) Reg. III, 5. J. 844. = c. 2. X. (5, 38.)

3. Alex. III. in Conc. Lat. *Cum et plantare — uacuum.* c. 9. C. Later. III. (1179.) = c. 3. X. (5, 33.)

4. Idem uenerabilib. fratrib. Archiepp., ad quos litterae istae peruenerint *Dilecti filii — timeatis.* (1159—81.) Ja. 9025. = c. 4. X. (5, 33.)

5. Idem[1]. Simili[2] modo sancimus, ut quicumque in uestra[3] fraternitate fuerit ceptus, si forte ecclesia, ad quam pertinet, ea[4] diuinis officiis fuerit prohibita emque mori contigerit, eidem ecclesiastica sepultura non denegetur, nisi nominatim interdictus[5] aut anathematis uinculo fuerit innodatus.

6. Idem Cantuar. Archiep. *Ad hoc in beatorum — exequaris.* (1175.) Ja. 8356. = c. 5. X. (5, 33.)

7. Idem fatribus Ierosolimitani hospitalis[1]. Peruenit ad nos ex[2] transmissa[3] insinuatione uenerabilis fratris nostri Herfordensis episcopi, quod uos occasione priuilegii ab apostolica sede uobis indulti, non semel tantum in anno, sed frequenter episcopatum[4] suum uisitatis et interdictas ecclesias aperitis, ubi[5]

Lib. V. Tit. XXVI. 2. 1) *Exod.* XXII, 1; *Ivo Decr.* XI, 351. 2) Qui furat.: *Ivo Decr.* 3) boue: *deest: ib.* 4) oue: *deest: ib.*
3. 1) *Parab.* VI, 30. 2) deprehensus quoque: *Vg.*
Tit. XXVII. 1) e conuerso: *ak;* contra: *l*
Tit. XXVIII. 1) egressibus: *l*
5. 1) *Appdx.* XLIV, 8; *Lips.* XIII, 2; *Bamb.* XIII, 2; *Cass.* XXIII, 2. (1159—81.) *Ant. August. suspicatus est canonem esse partem c.* 1. (3, 27.) 2) Similique: *P* 3) eorum: *O* 4) a: *OPR* 5) interdicto: *b;* interdicti: *alP*
7. 1) *Appdx.* XLIV, 9; *Lips.* XIII, 4; *Bamb.* XIII, 4; *Cass.* XXIII, 4. (1159—81.) *Ja.* 9026. 2) ex: *deest: O* 3) tr. nobis: *lPR* 4) eius: *O* 5) ut . . . celebretis: *O*

diuina offitia celebratis. Addit ad hoc[6], quod[7] uos corpora defunctorum, si qua inhumata iacuerint, dummodo[8] excommunicati non decesserint, ecclesiasticae[9] dicimini tradere[10] sepulturae. Quoniam igitur non decet uos aliquatenus usurpare, quod non est uobis indultum, cum priuilegium meretur[11] amittere, qui permissa sibi abutitur potestate, discretioni uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus sic tenorem priuilegii conseruetis, quod eius metas in[12] his, uel[13] in aliis transgredi minime uideamini, nec nisi semel in anno in ecclesiis interdictis diuina presumatis offitia celebrare, scituri pro certo, quod si secus quod non arbitramur, feceritis, uos a presumptione uestra artius auctore domino compescemus.

8. Idem Episcopis, Archidiaconis et aliis ecclesiarum prelatis per Galliam constitutis[1]. Sane quoniam a predecessoribus nostris et a nobis statutum est, ut ipsos[2] excommunicare uel oratoria sua interdicere nemini liceat, uobis presentium auctoritate iniungimus, atque[3] precipimus, ut predictos fratres[4] hospitalis Ierosolimitani[5] aut ecclesias suas[6] interdicere uel excommunicare nullatenus presumatis.

9. Idem abb. et monachis S. Andreae. *Si de terra — tueri.* (1159—81.) Ja. 8827. = c. 6. X. (5, 33.)

10. Idem Ambian. ep. P. C : Quod sedem. *Porro quoniam — obserues.* (1170—71.) Ja. 7935. = c. 7. X. (5, 33.)

TIT. XXIX. DE PURGATIONE CANONICA.

1. Ex Conc. Agath. *Si quis presbiter — patiatur.* c. 8. C. Mogunt. (851.) = c. 2. X. (5, 34.)

2. Ex Conc. Meldensi. *Moniales si — cogantur.* c. 70. (840.) = c. 3. X. (5, 34.)

3. Ex Conc. Meldensi. *Si quis de gradu — purget.* c. 68. ib. = c. 4. X. (5, 34.)

4. Innocent. P. Aquileiensi patr. et ep. Mantuan. *Quotiens frater — iurauit.* (1130—43.) Ja. 5884b. = c. 5. X. (5, 34.)

5. Lucius III. *Ex tuarum intelleximus — debebunt.* (1184—85.) Ja. 9662. = c. 8. X. (5, 34.)

6. Idem Winton. ep. *Constitutus in presentia — admittendi.* (1181—85.) Ja. 9680. = c. 9. X. (5, 34.)

7. Alex. III. Ianuensi ep. Repetitur c. 4. (1, 23.)

8. Urbanus III. Archiepiscopo Turonen. Andegauen[1]. Ad audientiam nostram *etc. et infra.* Si uero[2] publica et manifesta denuntione facta infra XL.[2] dies accusator non apparuerit[3] uel etiam[4] in probatione defecerit, predicto archidiacono secundum quantitatem infamiae, qua laborat, purgationem canonicam[5] imponatis[6], et ea prestita et recepta, ipsum a nota infamiae[7] absolutum publice nuntietis[8], ut ex hoc eius non possit aliqua[9] promotio impediri[10].

TIT. XXX. DE PURGATIONE VULGARI.

1. Ex Conc. Tribur. *Nobilis homo — expurget.* Cf. c. 15. C. II. qu. 5. = c. 1. X. (5, 34.)

2. Ex Conc. Magont. *Qui presbiterum — maneat.* c. 24. (847.) = c. 1. X. (5, 38.)

TIT. XXXI. DE DAMPNO DATO.

1. In Exodo. *Si rixati — restituat.* Exod. XXI, 18. sq. = c. 1. X. (5, 36.)

Lib. V. Tit. XXVIII. 7. 6) hec: *O* 7) quod diu: *Q* 8) dum: *lP* 9) ecclesiastici cimiterii: *O* 10) eccl. traditis: *lO* 11) meretur: *Q;* mereatur: *kO* 12) uel in: *O* 13) et: *P*

8. 1) *Appdx.* XLIV, 7; *Lips.* XIII, 5; *Bamb.* XIII, 15; *Cass.* XXIV, 5. (1159—81.) *Ja.* 8833.; epp. archiepp. et epp.: *k;* et al. . . . prel.: *deest: bk* 2) scilicet Hospitalarios ipsos: *O;* hos ipsos Hospitalarios: *R* 3) atque prec.: *deest: R* 4) fr.: *deest: acilPR* 5) hospitalarios Ierosolomitanos: *lPR* 6) suas: *deest: R*

Tit. XXIX. 8. 1) *Appdx.* L, 65. (*add.:* et ep. abbati Salmucensi); *Cass.* XXI, 12. (*add.:* et abbati Salenensi) (1159—81.) *Ja.* 9787. — *can.: deest: b;* et ep. Andegau.: *k* Ad aud. nostram uen. fratre n. (W.: *R*) Cenomanensi episcopo insinuante (significante: *R*) peruenit, quod dil. filius n. W., archidiaconus eius, de morte cuiusdam mulieris, que per officiales ipsius archidiaconi interfecta proponitur, non aliter, quam si ipse (*add.:* eam: *R*) occiderit, infamatur. Ceterum quia idem archidiaconus ab huiusmodi reatu se asserit esse (*deest: R*) innocentem, nos prouidere uolentes, ne infamia polluat, quem non fecit nocentem: discr. u. p. ap. scr. mandamus, quatinus per episcopatum Cenomanensem et ciuitatem facias (faciatis: *R*) publice nuntiari, ut si qui de hoc ipsum archidiaconum accusare uoluerint, eum secundum iuris ordinem coram uobis accusent, et nisi comparuerint, qui de homicidio illo eum (illum; eum: *deest: R*) uelint impetere, causam conuocatis partibus audiatis, et sublato appellationis obstaculo debito (canonico: *R*) fine terminetis. Si uero etc.; *OR* 2) uero post manifeste denunciationem factam: *R* 2) LX: *ac* 3) comparuerit: *R* 4) et.: *deest: R* 5) canonum: *acil* 6) imponas: *R* 7) *add.:* contrad. et appell. cess.: *OR* 8) nuntietis (nunties: *O*) et faciatis (facias: *O*) absolutum haberi: *OR; finis can.: O* 9) aliquando: *R* 10) prepediri: *R*

2. Item[1]. Si bos cornu petierit[2] uirum aut mulierem et mortui fuerint, apidibus obruetur, nec comedentur carnes eius, dominusque[3] bouis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius, et contestati sunt dominum eius, nec recluserat[4] eum, occiditque uirum aut mulierem, et[5] bos lapidibus obruetur et dominum illius occident. Quod[6] si pretium ei fuerit impositum, dabit pro anima[7] quidquid fuerit postulatus[8]. Filium quoque et filiam si cornu percusserit, simili sententiae subiacebit, si seruum ancillamque inuaserit, XXX. siclos argenti labit domino, bos uero lapidibus obruetur[9].

3. Item. *Si quis aperuerit — erit.* Exod XXI, 33. sq. = c. 2. X. (5, 36.)
4. Item. *Si bos — accipiet.* Ib. v. 35. seqq. = c. 3. X. (5, 36.)
5. Item. *Si leserit — restituet.* Exod. XXII, 5. = c. 4. X. (5, 36.)
6. Item. *Si egressus — succendit.* Ib. v. 6. = c. 5. X. (5, 36.)
7. Ex penitent. Rom. *Si quis domum — peniteat.* = c. 6. X. (5, 36.)

TIT. XXXII. DE PENIS.

1. Ex Conc. Tollet. *Ea que — condempnentur.* Cap. incertum = c. 1. X. (5, 37.)
2 Ex Conc. Tribur. *Presbiteri interfecti — sociauit.* Ben. Leu. I, 86. = c. 2. X. (5, 37.)
3. Alex. III. Cantuar. Archiep. *Licet iuxta — obseruari.* (1174—81.) Ja. 9313. = . 3. X. (5, 37.)
4. Idem ep. Conuentr. et abb. Cistren. *Mandamus ut — uendicare.* (1159—81.) a. 8992. = c. 6. X. (1, 23.)
5. Idem in Conc. Turon. *Calumpniam — feratur.* c. 9. C. Turon. (1163.) = . 4. X. (5, 37.)

TIT. XXXIII. DE PENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

1. Calixtus P. *Manifesta peccata — purganda.* Pseudo-Greg. Reg. XIV, 17. a. CXXXIV. = c. 1 X. (5, 38.)
2. Alex. III. Mediolan. Archiep. *Significauit nobis — formidare.* (1160—76.) a. 8845. = c. 3. X. (5, 38.)
3. Idem Cantuar. Archiep. P. C.: In eminenti. *Quod autem consuluisti — implorare.* 1159—81.) Ja. 8877. 8863. (una decretalis est.) = c. 4. X. (5, 38.)

TIT. XXXIV. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS ET ABSOLUTIONE[1].

1. Greg. G. Spolet. ep. Repetitur c. 2 (4, 5.)
2. Alex. III. Exon. ep. P. C.: Sicut dignum. *Super eo uero — uenire.* (1159—81.) a. 8987. 9187. (una decretalis est.) = c. 1. X. (5, 39.)
3. Idem. *Monachi uero — adhibenda.* Ibid. = c. 2. X. (5, 39.)
4. Idem. *Si uero aliquis — immunis.* Ibid. = c. 3. X. (5, 39.)
5. Idem. *Si uero aliquis — abstineri.* (1159—81.) ibid. = c. 4. X. (5, 39.)
6. Idem abbatib. priorib. et aliis eccl. uiris per Eborac. episcopat. constitutis. *Non dubium — impetrare.* (1159—81.) Ja. 8958. = c. 5. X. (5, 39.)
7. Idem B. Exon. ep. *Mulieres uel — probatur.* (1159—81.) Ja. 8843. = c. 6. X. (5, 39.)

8. Idem Eboracen. Archiepiscopo[1]. Consuluit nos tuae discretionis[2] prudentia[3], quid tibi faciendum sit de his, qui de seculo[4] fugientes in monasterio[5] suo[6] religionis habitum susceperunt et inter[7] cetera postmodum confitentur se tale commisisse delictum, quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrunt[8]. Hos autem sine licentia Romani[9] pontificis nec[10] potes nec debes absoluere[11], sed presumptionem delinquentium debita animaduersione punire.

9. Idem. *Porro si aliqui — possint.* (1159—81.) Ja. 9241. 9087. (una decretalis est.) = . 7. X. (5, 39.)

Lib. V. Tit. XXXI. 2. 1) *Exod.* XXI, 28. 2) percusserit: *Vulg.* 3) dominus quoque: *ib.* 4) reclusit: *b*; recluserit: *Vulg.* 5) *add.:* in utero habentem et exierit infans nondum formatus dampno mulctabitur quocunque uir mulieris petierit, dabit cum dignitate. Si autem formatus fuerit uel maturus, dabit animam pro anima: *i* 6) qui: *kl* 7) *add.:* sua: *Vulg.* 8) postulatum: *l* 9) opprimetur: *Vulg.*

Tit. XXXIV. 1) de sententiis et excommunicatis et absolutis: *l*

8. 1) *Appdx.* XIV, 2; *Lips.* VII, 3. (Abbati de Neus); *Bamb.* VII, 3; *Cass.* XIX, 3. (abbati de) (1159—81.) *Ja.* 9087. 9241. 2) dilectionis: *R* 3) prouidentia: *O* 4) *add.:* hoc: *R* 5) monasterium: *O* 6) tuae: *OQ* 7) infra certum tempus postm.: *O* 8) incurrerunt: *lO* 9) summi: *O* 10) non: *O* 11) abs. sed si forte post conuersionem suam in aliquem de fratribus suis aliquis uiolentas manus iniecerit licitum tibi sit ab excommunicationis sententia absoluere et pres.: *R*

10. Idem. P. C.: Significasti. *Nulli autem — uitari.* (1159—81.) Ja. 8972. = c. 8. X. (5, 33.)

11. Idem Abbati de Neus[1]. Si forte post conuersionem suam in aliquem de fratribus suis aliquis uiolenter manum[2] iniecerit, licitum sit tibi eos ab excommunicationis sententia absoluere.

12. Idem Cant. Archiepiscopo et eius suffraganeis[1]. Non sine dolore[2] et cordis amaritudine audiuimus, quod cum uiri ecclesiastici per uos aut per alias[3] personas ecclesiasticas in ecclesiis secundum statuta canonum ordinantur, laici[4], qui[5] forte aliquando ecclesiarum ordinationes[6] ex usurpatione consueuerant[7] in suae periculum salutis habere, in tantam uesaniam et furorem prorumpunt, quod ecclesiasticos uiros canonice in ipsis ecclesiis ordinandos[8] iniuriis multis afficiunt, aliquando affligunt[9] eos uerberibus, interdum[10] etiam, quod est auditu[11] terribile, occidere non uerentur. Quoniam igitur quanta sit presumptio et impietas eorum, qui talia et tam atrocia facinora et nefaria[12] committunt, nemo potest, qui recte sapit, ignorare, ad eos puniendos et castigandos, qui hoc instinctu diabolicae fraudis committunt, spiritualem[13] gladium debetis exercere, et nos[14] ita uolumus in ipsos[15] exercere rigorem ecclesiasticae disciplinae, ut nil uideamur[16] omittere, quod aduersus hos ex iuris districtione fieri possit. Inde est, quod fraternitati uestrae per ap. scripta precipiendo[17] mandamus, quatinus si qui se in tantam uesaniam et presumptionem[18] erexerint, quod hac uel occasione alia[19] clericos occidant uel occidi[20] faciant, ut[21] alii in eos uiolentas manus iniciant[22], tam malefactores ipsos, quam illos, de[23] quorum mandato id fuerit perpetratum, publice accensis candelis et pulsatis campanis[24] appellatione remota excommunicatos denuntietis et faciatis sicut excommunicatos uitari[25], donec deo[26] et sanctae ecclesiae[27] satisfaciant et cum litteris uestris rei ueritatem continentibus ad apostolicam sedem accedant.

13. Idem[1]. Grauiter oculos diuinae maiestatis offendunt, qui religiosos uiros fatigant molestiis et otium[2] suae perturbant quietis. Sane a sanctae memoriae predecessore nostro Papa[3] in Lateranensi concilio constitutum[4] est, ut qui uiolentas manus in clericos uel monachos hospitalarios[5], uel[6] templarios, seu in uiros alterius religionis immittunt[7], excommunicationi subiaceant, nos autem statutum predecessoris nostri ratum et firmum tenere uolentes, fraternitati uestrae mandamus[8] atque precipimus, quatinus si qui parochianorum uestrorum in fratres hospitalis Ierosolimitani manus uiolentas iniecerint[9], eos appellatione remota publice[10] excommunicatos denuntietis et ab omnibus faciatis cautius euitari, donec predictis fratribus de illata iniuria congrue satisfaciant et cum litteris episcoporum suorum rei ueritatem continentibus apostolico conspectui se[11] representent[12].

14. Idem Archiepp. epp. et aliis prelatis per Gall. constitutis. *Parrochianos autem — representent.* (1159—81.) Ja. 8830. = c. 9. X. (5, 39.)

15. Idem Ianuen. ep. *Ex tenore litterarum — ecclesia.* (1159—81.) Ja. 9029 = c. 10. X. (5, 39.)

16. Idem Cenoman. ep. P. C.: Tua nos. *De cetero noueris — suscepturus.* (1159—81.) Ja. 8904. 8907. (una decretalis est.) = c. 11. X. (5, 39.)

TIT. XXXV. DE PRESBITERO NONDUM BAPTIZATO.

1. Ex Conc. ap. Compendium. *Si quis presbiter — ordinetur.* Cf. c. 60. C. I. qu. 1. = c. 1. X. (3, 43.)

Lib. V. Tit. XXXIV. 11. 1) *Lips.* VII, 6. (1159—81.) *Ja.* 9086. 2) manus: *lP*

12. 1) *Appdx.* XIV, 5; *Lips.* VII, 7; *Bamb.* VII, 5; *Cass.* XIX, 61. (1159—81.) *Ja.* 8885. 2) cordis dol.: *O* 3) al.: *deest: P* 4) *add.:* uero: *O* 5) qui: *deest: Q* 6) contra ecclesiasticam ordinationem: *O* 7) consueuerunt: *OP* 8) ordinatos: *OP* 9) confligunt: *Q* 10) et interd.: *O* 11) audire: *Q* 12) nefanda: *P* 13) et spir.: *lO* 14) uos: *O* 15) eos: *OQ* 16) uideamus: *bl;* uideamini: *O;* uideantur: *QR* 17) prec.: *deest: R* 18) tanta uesania . . . presumptione: *acik* 19) aliqua: *P* 20) occidere: *O* 21) uel aliter: *O;* aut.: *R;* aut alias: *Q* 22) iniecerint: *O* 23) de: *deest: R* 24) signis: *O;* app. . . . exc.: *deest: R* 25) deuitari: *O;* uitare: *R* 26) et deo: *P* 27) *add.:* matri: *O*

13. 1) *add.:* uen. fratrib. archiepp. et epp. per Angliam constitutis: *l; Appdx.* XIV, 6; *Lips.* VII, 8; *Bamb.* VII, 6; *Cass.* XIX, 7. (1159—81.) *Ja.* 8831. 2) locum: *O* 3) Alex. III.: *l;* Eugenio: *P;* Urbano: *Q;* N.: *R; in syn. Lat.* (1139.) *sub Innoc.* II. *hab. huiusmodi canon constitutus est, quem inter canones C. Later.* (1123.) *sub Calixto hab. non inueniri licet.* 4) statutum: *O* 5) uel hosp.: *P* 6) uel: *deest: PR* 7) mittunt: *kO;* iniciunt: *PQ* 8) *add.:* per ap. scripta (atq. prec.: *deest*): *R* 9) iniecerit: *clPR* 10) pub.: *deest: Q* 11) se: *deest: R* 12) presentent: *O*

2. Innocent. III. Cremon. ep. *Apostolicam sedem — iubeas.* Innoc. II. (1130—43.) J. 5883. = c. 2. X. (3, 43.)

TIT. XXXVI. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

1. Ieronim. sup. Daniel. *Num rex — appellat.* Gloss. interl ad Dan. V, 11. = c. 2. X. (5, 40.)
2. Idem in Parabol. *Nam et ego — decessit.* Gloss. ord. in Prou. IV, 3. = c. 3. X. (5, 40.)
3. Idem sup. Matteum. *Quod dicitur — ostendit.* Hier. in Matth. I, 18. = c. 4. X. (5, 40.)
4. Idem in eod. *Ioseph — sit.* Hier. ad Matth. I, 25. = c. 5. X. (5, 40.)
5. Ilarius. *Intelligentia dictorum — subiectus.* Hilar. de trinit. lib. IV. = c. 6. X. (5, 40.)
6. August. sup. Matteum. *Nichil obstat — uoluit.* = c. 7. X. (5, 40.)
7. Gregor. *Propterea si — amittitur.* Greg. I. (591.) Reg. I, 29. Ja. 732. = c. 8. X. (5, 40.)
8. Item Isidor. de prepositis. *Quamuis omnes — gerant.* = c. 9. X. (5, 40.)
9. Alexander III. *Quesiuit a — teneatur.* (1172—73.) Ja. 8191. = c. 14. X. (5, 40.)
10. Isidor. in lib. Etimolog. *Forus est — obtegunt.* XVIII, 15. = c. 10. X. (5, 40.)
11. Idem in eodem. *Pactum dicitur — factum.* Ib. 24. = c. 11. X. (5, 40.)
12. Idem in eodem. *Ius dictum — presumit.* Ib. c. 25. = c. 12. X. (5, 40.)
13. Pascasius P. II. canonicis S. Martini. *Causa Carpensis — iudicatur.* (1099—1118.) Ja. 4863. = c. 13. X. (5, 40.)
14. Ieronim. sup. Ose. *Innouate nouale — precisus.* Gloss. interl. ad Ose. X, 12. = c. 1. X. (5, 40.)

TIT. XXXVII. DE REGULIS IURIS.

1. Ioann. Crisostom. *Omnis res — dissoluitur.* Auctor. oper. imperf. = c. 1. X. (5, 41.)

2. Eleuterius papa[1]. Omnis[2] uero qui pulsatus fuerit, si iudicem suspectum habuerit[3], liceat appellare.

3. Augustinus in epistola ad Romanos[1]. „Qui autem infirmus est, olus manducet.“ Infirmum, qui cibos discernit, suo relinquendum dicit iudicio, ne cum scrupulo edat. De manifestis autem[2] iudicandum[3] est, sed ea que dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur, ut de cibis, *et infra.* „Stabit autem.“ Hic innuit, quod ambigua debemus in meliorem partem uertere.

4. Gregor. VII. *Quod latenter — subsistere.* Greg. I. (593.) Reg. III, 56. Ja. 896. = c. 5. X. (5, 41.)
5. Idem Parmensi. *Cum in contemplatione — inchoandum.* Greg. I. Narsae (590.) Reg. I, 6. Ja. 709. = c. 6. X. (5, 41.)

6. Idem Clerico et or. Mediolanen[1]. Quotiens res aliqua agenda pluribus committitur, dum quisque dissentit ab altero, dispendiis potius quam utilitatibus aditus reseratur.

7. Beda in Omelia. *Estote misericordes — iudicare.* in Luc. VI, 36. = c. 2. X. (5, 41.)
8. Idem. *Que multotiens — debent.* Pseudo-Steph. I. ep. 2. no. 5. ap. Hinsch. p. 184. = XCV. c. 7. X. (5, 41.)
9. Idem. *Qui scandalizauerit — relinquatur.* Beda in Marc. IX, 41. = c. 3. X. (5, 41.)
10. Augustin. *Qui ex timore — facit.* Cap. incertum = c. 8. X. (5, 41.)
11. Idem in lib. de penit. *Defleat peccator — reus.* Aug. de uera et falsa pen. c. 14. = c. 9. X. (5, 41.)
12. Beda sup. Marc. *Quod non est — tenetur.* Gloss. ord. in Marc. II, 27. = c. 4. X. (5, 41.)
13. *Indignum est — compellatur.* Luc. III. (1181—85.) Ja. 9669. Comp. II. c. 2. (5, 13.) = c. 11. X. (5, 41.)
14. Gregor. in Reg. *Quamuis causae — nescit*[1]. Greg. I. (593.) Reg. III, 53. Ja. 893. = c. 10. X. (5, 41.)

Lib. V. Tit. XXXVII. 2. 1) *ep. Pseudoisid. ap.* Ep. 126. *no.* 4. — *cf. Ivo Decr.* VI, 318. *Ans.* III, 28. *Ja.* III. (68.) — Eleut. p.: *deest: l* 2) illi: *orig. Iv.* *deest: bk* 3) iudicandus: *cl*
3) habuit: *ae*
3. 1) *Gloss. ord. ad ep. ad Rom. c.* 14. *v.* 3. 4. 2) aut.: *deest: bk* 3) iudicandus: *cl*
6. 1) *ep. Gregorii* I. *ad cler. ordin. et pleb. Meuaniens. Reg.* I, 81. (591.) *Ja.* 785.
14. 1) *in b sequit.* Cel. III. Rotomag. decano: Prudentiam tuam.

COMPILATIONIS SECUNDAE

LIBER PRIMUS.

TIT. I. DE CONSTITUTIONIBUS.

Un. Clemens III. Anconitano episcopo[1] P. C.: Sig. Preterea de lege illa uel errore, quem[2] ciues tuos asseris statuisse, uidelicet, ut si quis teneret per XXX. annos possessiones alicuius ecclesiae, nec reddidisset canonem constitutum, non ideo caderet a detentione possessionis illius, nichil certi[3] tibi possumus respondere, donec constitutionem illam ab ipsis factam nobis uerbo ad uerbum expositam studeas destinare.

TIT. II. DE RESCRIPTIS[1].

1. Alex. III. abb. Cisterc. et fratrib. Cuman. *Cum ordinem — respondere.* (1159—81.) Ja. 8913. = c. 6. X. (1, 3.)

2. Alex. III. Tarracon. Archiep. *Accepta conquestione — procedas.* (1159—81.) Ja. 9168. = c. 35. X. (2, 28.)

3. Alex. III. Tornacensi ep. *Eam te — assignes.* (1167—81.) Ja. 9281. = c. 7. X. (1, 3.)

4. Lucius III. *Ad hoc sumus — prohibeas.* (1181—85.) Ja. 9682. = c. 10. X. (1, 3.)

5. Lucius III. (ap. Gilbert.: Innoc. IV.) *Ad audientiam nostram — peccatum.* (1181—85.) Ja. 9683. = c. 11. X. (1, 3.)

6. Lucius III.[1] Rotbertus[2] de Columbellis super ecclesia cuiusdam uillae[3] contra aduersarium suum duplices[4] litteras ad Rotomagensem archidiaconum[5] et Turonensem[6] iudices impetrauit, ut si coram Rotomagensi optinere non ualeat coram Turonensi iudice nocere aduersario suo non desistat. Quoniam igitur non est huiusmodi malitiis indulgendum, precipimus, quatinus utraeque litterae uiribus careant, et si quid per eas factum fuerit, irritum habeatur et uacuum.

7. Gregorius VIII. prelatis omnibus ecclesiarum[1]. Quoniam ad episcoporum maxime spectat offitium, afflictis et laborantibus subuenire[2], summumque illorum, licet deficientibus meritis deus uoluit esse nos, prospicere[3] tenemur et uolumus, ne quis ex fortuitis casibus per Romanae ecclesiae uisitationes[4] laboris sui, quem ad eam ueniendo sustinuit, debito frustraretur[5] effectu. Inde si quidem fuit, quod nos multorum expensis prospicere uolentes et alleuare labores, de consueta misericordia[6] apostolicae sedis duximus statuendum, ut litterae predecessoris nostri domini Urbani a tribus mensibus ante obitum ipsius destinatae pro facienda iustitia et litigiis dirimendis, que tamen alicuius preiudicium non contineant manifestum aut calumpniam equitatis[7], eundem habeant tempore nostrae administrationis effectum, quem habere si adhuc ille[8] uiueret, debuissent. Cessante igitur exceptione[9] de mandatoris morte, perficite quod mandauit agendum, et nemo ad nos pro excusatione huiusmodi, accepta per illum[10] commissione, de sua iustitia obtinenda cogatur in uacuum[11] laborare.

Lib. I. Tit. I. Un. 1) archiep.: *di;* Alex. III.: *d* (1187—91.) *Ja.* 10195; *Gilb. auct.* 1. (1, 1.) 2) quam: *i;* quoniam: *Sa* 3) certum: *a*

Tit. II. 1) *add.:* et eorum interpretationibus: *bcd*

6. 1) (1181—85.) *Ja.* 9684; *Alan.* 8. (1, 1.) 2) R.: *abc;* R. de Columpnellis: *T* 3) *add.:* de Columbellis: *i* 4) *add.:* uel duo litterarum paria: *b* 5) archid.: *deest: bc* 6) archidiac. Turon.: *a;* Turon. archiepiscopos: *b* 7) ual. archidiaconatum: *i*

7. 1) dat. Ferrar. VI. kal. Nou. 1187. *ap. Roger. de Houerden ad. a.* 1187. *in Sauile Rer. Angl. SS.* (*Francof.* 1601.) *p.* 640.; *Alan.* 5. (1, 2.); *Ja.* 9983. 2) succurrere unumque: *T* 3) prosp. omnibus: *i* 4) institutiones: *adg;* uisitationem: *orig.* 5) frustretur: *agT* 6) moderatione: *i* 7) iniquitatis: *i* 8) ille: *deest: g orig.* 9) concepta: *bT* (per . . . comm.: *deest: T*) 10) illum exceptione uel comm.: *b;* illum iustitiam obtinendi fiducia cogatur uacuus lab.: *orig.;* in comm.: *a* 11) cogatur uacuus: *T orig.*

8. Clemens III. Abbat. de Oseneie et de Heber. et priori S. Fridae. *Ex parte S. — condempnantes.* (1187—91.) Ja. 10216. = c. 12. X. (1, 3.)

9. Celestinus III. *Sciscitatus es — interesse.* (1191—98.) Ja. 10730. = c. 13. X. (1, 3.)

TIT. III. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

1. Alex. III. *Suffraganeis autem — conferre.* (1159—81.) Ja. 9266. = c. 11. X. (1, 6.)

2. Alexander III. decano et capitulo[1]. Quia requisistis a nobis, utrum ad electionem faciendam procedere debeatis, proponentes, quod eam sine assensu regio facere non audetis, si aliter fieri non possit, ad H. dilectum filium nostrum in Christo regem Angliae[2] accedentes studiosius insinuetis, B. quondam episcopum uestrum perpetuo esse depositum, et eiusdem regis impetrato assensu in personam honestam, litteratam et idoneam unanimiter conueniatis, et eam in pastorem et episcopum eligatis, ut eius prouidentia et gubernatione ecclesiae tam in spiritualibus quam in temporalibus grata ualeant in ecclesia incrementa merito[3] prouenire.

3. Clem. III. (immo Alex. III.) ad Torcell. ep. *Super eo uero — impedire.* (1159—81.) Ja. 10261. 10266. (immerito Clem. III. attrib.) = c. 12. X. (1, 16.)

4. Clemens III. Claromontan. Episcopo[1]. Cum te audierimus[2] ante consecrationem tuam iuramenta[3] adeo in dampnum episcopalis iuris et dignitatis canonicis Claromontanae ecclesiae prestitisse, quod ex eo robur episcopale uideatur nimium eneruari, tu[4] super hoc[5] sicut uir prouidus et discretus nos consulere uoluisti, et huic incommoditati remedium apostolicum suppliciter postulasti. Nos igitur iacturae tuae pro nostri offitii debito prouidere uolentes, tuae sollicitudini respondemus, quod illicita iuramenta in dampnum episcopatus Claromontani capitulo a te prestita, nullum tibi debeant[6] impedimentum afferre, et ut super hoc[7] contra detrahentium obiectiones tutus et premunitus existas nostrae absolutionis litteras in testimonium tibi duximus indulgendas.

5. Celestin. III. *Cum monasterium — communimus.* (1191—1198.) Ja. 10683. 10251. = c. 13. X. (1, 6.)

6. Celestin. III. *Cum terra — impediri.* (1191—98.) Ja. 10718. = c. 14. X. (1, 6.)

7. Celestin. III. Heliensi ep. *Transmissam iam — facultatem.* (1187—91.) Ja. 10206. = c. 15. X. (1, 6.)

TIT. IV. DE USU[1] PALLII.

1. Clem. III. (immo Coel. III.) ad Rauennat. Archiep. *Cum super — debes.* (1193.) Ja. 10442. et perperam 10235. Clem. III. = c. 1. X. (1, 8.)

2. Celestin. III. *Ad hec quia — sepeliri.* (1191—98.) Ja. 10741. = c. 2. X. (1, 8.)

TIT. V. DE RENUNTIATIONE.

1. Alexander III. Lincon. electo[1]. De multa liberalitate[2] credimus prouenisse, quod dilectus filius noster S. archidiaconus de Norhamtone[3] prebendam[4], quam habebat in ecclesia tibi[5] commissa, libere cessit[6], ut eam dilecto filio G.[7] nepoti nostro conferres. *Et infra.* Quoniam igitur nulla ratione possumus sustinere, ut memoratus archidiaconus dispendium patiatur, unde tuam et nostram gratiam meruit obtinere, cum[8] prebendae suae cessit[9] ideo ut nostram[10] posset[11] perficere uoluntatem, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus *etc. et infra.* Cum rationi et ecclesiasticae institutioni contrarium sit, ut archidiaconus[12] prebenda careat in ecclesia[13], cui noscitur in[14] archidiaconatus offitio deseruire, nec honestum sit tibi promissionem tuam tam honestam[15] reuocare.

Lib. I. Tit. III. 2. 1) *Alan.* 6. (1, 6.) 2) Anglorum: *T* 3) merita: *gT*
4. 1) Clarensi: *a;* Idem *simpliciter: b: Gilb. auct.* 2. (1, 3.) (Clem. III. *simpliciter*) (1187—91.) *Ja.* 10203. 2) audiremus: *d* 3) iuramentum: *abi;* iuramenta de indempnitate episc.: *Sa* 4) tu: *deest: bg;* in: *Sa* 5) hoc: *deest: Sa* 6) debent: *Sa* 7) hec: *Sa*
Tit. IV. 1) auctoritate et usu: *ab*
Tit. V. 1. 1) Lingon.: *acgi; ad Godefred. Lincoln. electum* (1173—82.) *qui non consecratus est. — Appdx.* XXX, 7. (G. Nincol. electo); *Gilb. auct.* 1. (1, 5.) *Ja.* 8456. (*c.* 1176.) 2) libertate: *bc* 3) *sic: d; in codd. nomen corruptum est* 4) prebendae: *abcdi* 5) tibi: *deest: Sa* 6) concessit: *c;* tibi concessit: *O;* tibi cessit: *Sa* 7) C.: *i* 8) ubi ius: *O* 9) cesserit: *OSa* 10) uestram: *O* 11) possit: *O* 12) *add.:* quatenus: *ac; add.:* quatenus eidem archidiacono prebendam assignes: *b* 13) eccl. tua: *adgi* 14) in: *deest: Sa* 15) *add.:* et licitam: *b*

2. Clem. III. *Ex insinuatione — uendicare.* (1187—91.) Ja. 10257. = c. 26. X. (5, 3.)

3. Clemens III. *Super hoc — relatione.* (1187—91.) Ja. 10262. 9247. = c. 5. X. (1, 9.)

4. Clemens III. (Celest. III.: *i*) *In presentia — imponendum.* ep. Clementis III. aut Innocentii III. ad archiep. Cantuar. scr. aut (1187—91.) aut 1202. — Ja. 10731. — Po. 1695. = c. 6. X. (1, 9.)

TIT. VI. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRELATORUM.

1. Alex. III. P. C.: Quia nos. *Statuimus preterea — recusent.* Ad Alexandr. abbat. Cisterc. ap. Manriquez Annal. Cist. II, 478. = c. 1. X. (1, 10.)

2. Clemens III. P. C.: Cum in dandis. *Sicut nobis — generetur.* Ep. Innoc. III. ad R. episcop. S. Andreae in Reg. ap. Baluz. II, 5. (1199.) — Po. 609. = c. 2. X. (1, 10.)

TIT. VII. DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

1. Clemens III. P. C.: Cum in dandis[1]. Tua siquidem[2] significatione nostris est auribus intimatum[3], quod episcopus Clariensis[4], suffraganeus tuus, in uigilia assumptionis beatae Mariae uirginis[5] quendam clericum ordinauit in presbiterum, insuper excommunicatos a te scienter in communione pro[6] sua uoluntate recepit et Ioannem presbiterum de Villamor[7], quem excommunicationis uinculo subiecisti, scienter in sua diocesi celebrare[8] permisit; quid autem in his agendum sit sedem apostolicam consulere uoluisti. Nos igitur tuae industriae respondendo[9] mandamus, quatinus tuis suffraganeis conuocatis[10], si de prescripta ordinatione in tua et ipsorum presentia constiterit ita esse, ipsum auctoritate nostra suffultus ab episcopali administratione cessante appellatione suspendas et suspensum manere facias, donec cum tuarum et ipsorum episcoporum testimonio litterarum ad ecclesiam Romanam accedat, ut ea uexatione[11], quam meruit, intelligere ualeat et doceri, quam graue sit in sacris ordinibus conferendis et aliis supradictis sanctorum canonum statutis[12] obuiare.

2.[1] Celestin. III. Ydrontino ep. *Cum secundum — dispensandum.* (1191—98.) Ja. 10695. = c. 9. X. (1, 11.)

TIT. VIII. DE ETATE ET QUALITATE[1] PREFICIENDORUM.

1. Alex. III. Burgensi ep. *Queris a nobis — ualebis.* (1159—81.) Ja. 8852. = c. 6. X. (1, 14.)

2. Clemens III. R. Coloniensi canon. *Ad aures nostras — ascendas.* (1187—91.) Ja. 10204. = c. 7. X. (1, 14.)

3. Clemens III.[1] Ex tuae fraternitatis consulto percepimus, te uelle apostolicae sedis[2] certitudine edoceri, utrum sacerdotes uel alii in[3] sacris ordinibus constituti, qui per lapsum carnis reatum adulterii incurrerunt, uel periurii, uel[4] falsi testimonii, uel homicidii crimine irretiti bonum rectae conscientiae perdiderunt, si peracta[5] condigna penitentia de commisso in prioribus tollerari, uel suffragantibus[6] meritis prouehi ualeant ad maiora. Super quo fraternitati tuae respondemus[7], quatinus[8] si notoria sunt crimina, que prediximus uel ordine iudiciario comprobata[9], reos censura sacrorum canonum, etiam post peractam penitentiam non tantum ad altiora progredi non permittit, uerum etiam iubet gradum pristinum non tenere. Porro si opposita[10] crimina contra aliquem notoria non fuerint uel ordine iudiciario comprobata, monendi sunt tales, qui eisdem tenentur obnoxii et sub terrore[11] diuini iudicii obtestandi, ut in testimonium dampnationis suae in suscepto ordine non ministrent.

Lib. I. Tit. VII. 1. 1) P. C.: dand.: *deest: ab;* donandis: *d; Clementis* III. *caput iisdem uerbis incipiens inuenitur c.* 2. (1, 6.) *quod tamen Innocentii* III. *est, neque nostri capitis uerba praebet.* — Idem (*i. e. Innoc.* III.): *Gilbert. auct.* 1. (1, 8.) (1187—91.): *in g caput deest* 2) quidem: *i* 3) indicatum: *ib.;* quod scilicet: *Sa* 4) Dariensis: *ab* 5) uirum: *i* 6) pro: *deest: Sa* 7) Villemor: *i;* Vilemor: *b* 8) ministrare uel celeb.: *b* 9) *add.:* taliter: *ab* 10) euocatis: *ab;* aduocatis: *Sa* 11) uerecundia uel uexat.: *b* 12) institutis: *ib.*

2. 1) *ap. Aug.* = *c.* 1. (1, 7.)

Tit. VIII. 1) *add.:* et ordine: *ab*

3. 1) Idem: *ab* (1187—91.); *Ja.* 10250; *Gilb. auct.* 2. (1, 9.) 2) a sede ap.: *bci* 3) in quibuslibet: *i* 4) uel alii: *i* 5) post peractam ... penitentiam: *Sa* 6) aliis suff.: *b* 7) taliter resp.: *abc* 8) quod: *abg* 9) *add.:* tales: *i* 10) proposita: *ci* 11) interminatione: *acdgi;* et sub: *deest: Sa*

4. Clemens III.[1] Cum sacrosancta Romana ecclesia *etc. et infra*[2]. Alios autem, qui propter impedimentum etatis presbiterii honorem adipisci non possunt, si id solum obstare cognoueris, licet forsan ad talia offitia non debuerint in ea[3] etate assumi, equo animo debes usque ad illud tempus sine rancore aliquo tollerare, quod eos ad suscipiendum honus sacerdotii de constitutione canonum ydoneos, si aliud[4] non obstiterit, comprobabis[5], quos utique prefatae animaduersionis sententia curabis auctoritate nostra perstringere[6], si tunc a te commoniti contempserint[7] in presbiteros ordinari.

5. Celestin. III. Capitulo Luceriensi (?). *Cum bonae memoriae — mandatum.* (1191—98.) Ja. 10700. = c. 8. X. (1, 14.)

6. Celest. III.[1] Intimatum est nobis ex parte tua, frater episcope, quod cum quidam miles parochianus tuus ex muliere nobili, quam unicam in propria domo, non tamen uxorem diu tenuerat et inde[2] quendam filium P. nomine sustulisset, illum tempore procedente commissae tibi ecclesiae obtulit, ibique in canonicum est receptus, et quia utrum eundem canonicum ad sacros ualeas ordines promouere, a nobis humiliter requisisti, nos, qui tenemur ex officio singulorum consultationibus respondere, tibi auctoritate presentium intimamus, ut[3] idem canonicus, si alias ipsius merita suffragantur, non impediatur, quo minus ad sacros ordines libere debeat promoueri.

TIT. IX. DE FILIIS PRESBITERORUM.

1. Alex. III. Cantuar. Archiep. *Ad extirpandas — noscatur.* (1159—81.) Ja. 8870. = c. 11. X. (1, 17.)

2. Lucius III. Cantuar. Archiepiscopo[1]. Quoniam ex plenitudine potestatis *etc. et infra.* Querendum[2] siquidem decreuisti, de quibus intelligendum sit personis, unam alteri in ecclesiasticis benefitiis succedere non debere, utrum scilicet de sacerdotibus et eorum filiis dumtaxat, aut etiam[3] de aliis quibuscumque personis[4]; noueritis[5], quod quoad[6] benefitia ecclesiastica nullum[7] admittendum credimus, nisi ex electione canonica uocatum; sacerdotum[8] filios et maxime in sacerdotio genitos hiis temporibus non sinit[9] succedere parentibus quarundam regionum consuetudo et in bonis[10] etiam quibuslibet temporalibus[11] et canones in ecclesiasticis multo fortius inhibent[12] et execrantur. Personarum uero[13] filios citra sacros ordines constitutarum, si tamen eorum[14] merita suffragantur[15], parentibus suis succedere conniuentibus oculis tolleramus. Exemplo namque perniciosum est et graue, talia in ecclesia Dei[16] pullulare, per que etiam[17] laicis scandalum generetur[18].

3. Clemens III. Cassinen. Archiep. *Ad hec ex — obtinere.* ad archiep. Cassellens. (in Hibernia) (1187—91.) Ja. 10202. = c. 12. X. (1, 17.)

4. Celest. III. ep. Clementis III. *Michael presbiter — postponas.* (1187—91.) Ja. 10249. = c. 13. X. (1, 17.)

5. Clemens III. *Litteras uestrae — promoueri.* (1187—91.) Ja. 10268. = c. 14. X. (1, 17.)

TIT. X. DE CORPORE VITIATIS.

Un. Clem. III. Varin. (leg.: Vaciens.) ep. *Ex parte Bartolomei — indulgemus.* (1187—91.) Ja. 10234. = c. 3. X. (1, 20.)

TIT. XI. DE BIGAMIS.

1. Celestinus III.[1] Ex litteris tuae fraternitatis accepimus, quod cum pre-

Lib. I. Tit. VIII. 4. 1) Idem: *ab; Coelest.* III. *Rodulpho Andegauen. ep.: Luc. ap. Bal.* III, 374. (1191—98.) *Ja.* 10673; *Gilb. auct.* 3. (1, 9.) 2) et infra: *deest: ab* 3) tali: *cg* 4) alia ... obstiterint: *Luc.* 5) computabit: *Sa; finis canonis: Luc.* 6) percellere: *Sa* 7) contempserit: *cgiSa*

6. 1) *Gilb. auct.* 6. (1, 9.) (1191—98.) *Ja.* 10727. 2) exinde: *a;* ex ea: *i;* et inde: *deest: Sa* 3) quatinus: *Sa*

Tit. IX. 2. 1) *Appdx.* IXL, 14; *Alan. un.* (1, 7.) (1181—85.) *Ja.* 9658. 2) consulere (si quid.: *deest*): *O* 3) aut et de aliis quibusdam: *O* 4) *add.:* regularibus: *b* 5) noueris: *c; add.:* itaque: *c; add.:* ergo: *O* 6) ad: *O* 7) *add.:* secundum canones: *O* 8) sac. uero: *giO* 9) suis (non: *deest*): *O* 10) donis ciuilibus (et ... temp.: *deest*): *O* 11) temp. succedere prohibet (prohibent: *b*): *bgi* 12) prohibent: *O* 13) quoque: *O* 14) eor.: *deest: O* 15) plurimum suff.: *aci* 16) Dei: *deest: O* 17) in: *i;* et: *O* 18) *can. contin.: O*

Tit. XI. 1. 1) Idem: *ab; Gilb. auct.* 1. (1, 12.) *Ja.* 10725. (1191—98.)

sentium lator V.[2] diaconus a predecessore tuo in ecclesiis[3] Constantiniensibus[4] fuerit benefitium consecutus[5], nunc[6] in presentia tua ei bigamiae crimen obicitur[7], ut sic ipso benefitio spolietur; qui[8] diaconus cum puellam quamdam non a parentibus, neque a[9] cognatis traditam, sed uoluntate propria domum eius[10] intrantem, licet reclamaret et contradiceret, expellere a se non potuit propter nobilitatem et potentiam cognatorum, sed oportuit eum per sex annos ei cohabitare inuitum, qua mortua uirginem quandam a parentibus et cognatis more terrae[11] quesitam duxit in[12] uxorem. Unde dicebat se bigamum non fuisse, quia prima uxor non fuit, et[13] benefitio non esse priuandum[14], quia antecessor tuus episcopus Gaetus[15] ei benefitium contulit, donec[16] uixit per XXX.[17] annorum spatium quiete et pacifice tenuit et tempore tuo idem triennio in pace possedit. Unde fraternitati tuae mandamus, quatinus si ita uerum est, sicut litterarum tuarum[18] tenor apostolatum nostrum edocuit, benefitium supradictum dimittas eum pacifice possidere.

2. Celest. III. P. C.: Quod de his. *De bigamis — alienum.* Brugnatensi ep.? (1191—98.) Ja. 10677. = c. 3. X. (1, 21.)

TIT. XII. DE OFFITIO ET POTESTATE IUDICIS DELEGATI.

1. Alex. III. *Cum te consulente — non teneris.* Ep. ad Cantuar. archiep. (1159—81.) Ja. 8864. = c. 18. X. (1, 29.)

2. Lucius III. Noruic. Episcopo[1]. Quesitum est a nobis ex parte tua, si[2] iudex delegatus iudici ordinario[3] mandauerit, ut partes citet[4], uel[5] exequatur[6] sententiam, an[7] delegato iudici teneatur obedire. Cum autem non sua sed delegantis uice fungatur, et cum iudici delegato iurisdictio[8] delegatur, intelliguntur omnia delegari, que ad iurisdictionem faciunt[9], merito poterit[10] delegatus tam ordinarium, quam alium, cui mandauerit, cogere ad faciendum[11] ea[12], que precepit[13], et ei, qui obedire contempserit, penam infligere competentem.

3. Celestinus III. *Prudentiam tuam — exercebunt.* Ad ep. Rothomag. (1193.) Ja. 10432. = c. 21. X. (1, 29.)

TIT. XIII. DE OFFITIO LEGATI.

Un. Cel. III. mag. Columbo. *Studuisti a nobis — mandare.* (1191—98.) Ja. 10729. = c. 2. X. (1, 30.)

TIT. XIV. DE OFFITIO IUDICIS ORDINARII.

1. Lucius III. Cant. Archiep. *Cum te consulente — confirmare.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 8864. = c. 18. X. (1, 29.)

2. Celestin. III. *Significauit nobis — mandatum.* (1191—98.) Ja. 10721. = c. 6. X. (1, 31.)

TIT. XV. DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

Un. Celestin. III. P. C.: Si mandatis. *Sane dilecto filio — impetratis.* (1191—98.) Ja. 10704. = c. 7. X. (1, 9.)

TIT. XVI. DE TRANSACTIONIBUS.

1. Alex. III. *Super eo quod — obuiare.* (1159—81.) Ja. 9247. 10262. (una decretalis est.) = c. 7. X. (1, 36.)

2. Alexander III.[1] Veniens ad presentiam nostram G. clericus de Nobil.[2] lator presentium sua nobis conquestione monstrauit, quod cum ecclesiam de Frag.[3]

Lib. I. Tit. XI. 1. 2) W.: *b;* Vitus: *Sa* 3) ecclesia: *i* 4) *sic b* (Arles) Controniensi: *ac;* Condorin.: *d;* Controm.: *i; deest: Sa* 5) assecutus: *cdgi* 6) nunc: *deest: Sa* 7) obiciebatur: *b* 8) quod: *adg;* eo quod: *bi* 9) a: *deest: Sa* 10) eius: *deest: Sa* 11) secundum morem terrae: *b;* ipsorum: *cgi* 12) in: *deest: Sa* 13) et ideo: *b* 14) priuandus: *i* 15) sic: *c;* Geto: *Sa;* Graeco: *i;* eidem clerico: *b;* Gertus: *d* 16) et don.: *Sa;* dum: *b* 17) XX.: *a;* XXV.: *c;* XV.: *i;* VI.: *b* 18) tuar.: *deest: Sa*

Tit. XII. 2. 1) *sic legendum cum adO Luc.;* Nouiom.: *b;* Nouan.: *i;* Nouiensi: *T; Appdx.* IXL, 8; *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 375. 378. *Alan.* 2. (1, 9.) — (1181—85.) *Ja.* 9609. 2) utrum iud.: *O* 3) uel alius cui delegatus mandau.: *O;* uel cui (alius cui: *Luc.* 375.) iudex ordinarius: *Luc.* 375. 378. 4) citaret: *bO Luc.* 375. 5) ut: *b Luc.* 388. 6) exequeretur: *b Luc.* 375. 7) an: *deest: bc* 8) iur. ... intell.: *deest: T* 9) facere uideantur: *adgi Luc.* 375. 10) potest: *b Luc. O* 11) efficiendum: *b Luc. O* 12) ea: *deest: a Luc.;* id quod: *O;* quod: *Luc.* 13) precipit: *T Luc.* 375; precipitur: *Luc.* 388.

Tit. XVI. 2. 1) Idem: *ab; Gilb. auct.* 3. (1, 15.) (1159—81.) 2) de Vitator: *b;* de Nob.: *deest: a;* Rioberi: *Sa* 3) Sang.: *a;* Fug.: *b;* Fg.: *g;* Fag.: *Sa*

quam canonice adeptus fuerat, aliquandiu pacifice possedisset, ea postmodum per Philippum militem de Columbis absque ordine iudiciario uiolenter est spoliatus, quam monachi de sancto Firmundo[4] minus licite detinent occupatam, super qua re cum predictus G. a prefatis monachis coram Herefordensi episcopo et priore Riualensi[5] de mandato apostolico traheretur in causam, predictus G. dolose circumuentus predictam ecclesiam pecuniae[6] interuentu abiurauit; quoniam igitur huiusmodi transactiones illicitae speciem continent[7] simoniae, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus[8], quatinus inquisita diligentius ueritate, si uobis ita esse constiterit, predictum G. ab illicito iuramento absoluentes, memoratam ecclesiam cum fructibus inde perceptis amoto quolibet illicito[9] detentore contradictione et appellatione cessante sibi[10] restitui faciatis.

3. Alex. III. abbati de Staforde et priori de Helesby. *Veniens ad apostolicae — cogatis.* (1159—81.) Ja. 9162. = c. 8. X. (1, 36.)

4. Lucius III. Ormensi (Noruicensi?) ep. P. C.: Tua nos. *Preterea quando — inuenire.* (1181—85.) Ja. 9671. = c. 9. X. (1, 36.)

5. Celestinus III. P. C.: Bonae memoriae. *Preterea quarto loco — putetur.* Ep. ad prior. et capitul. Dehum. (1191—98.) Ja. 10260. 10448. 10740. (una decretalis est.) = c. 10. X. (1, 36.)

TIT. XVII. DE OFFITIO ADVOCATORUM.

Un. Celestinus III. uniuersis iudicib. Beneuentanis[1]. Ut in ciuitate uestra diminui possit et attenuari materia iurgiorum et iudiciorum integritas reseruetur, ad commune commodum ipsius ciuitatis id duximus statuendum. Sancimus igitur et presenti pagina prohibemus, ne quis uestrum aduocatus esse presumat, nisi in propria causa, uel fortasse si alicui ecclesiae, pro[2] alicuius munificentiae debito ad impendendum patrocinium fuerit obligatus.

TIT. XVIII. DE PROCURATORIBUS.

1. Alex. III. *Querelam A. — differatis.* (1159—81.) Ja. 9264. = c. 2. X. (1, 38.)

2. Celestinus III.[1] Si matrimonii causa possit[2] per procuratorem expediri, nos tua duxit prudentia[3] consulendos. Hic[4] autem decernimus[5] distinguendum, quod si in causa ipsa[6] matrimoniali questio criminaliter uentilatur[7], et ob eandem ab aduersa parte criminaliter[8] sit agendum, non per interpositam personam, sed per ipsam principalem[9], causam matrimonii terminari oportet, cum sicut iura testantur, presens presentem accusare debet[10] et se talionis uinculo obligare. Secus autem in causa matrimoniali[11], in qua[12] non criminaliter agitur[13], credimus[14] procedendum; securius tamen ageretur[15], si cum haberi possit principalium presentia personarum, ipsis presentibus in utroque ad diffinitionis[16] calculum procedatur.

3. Clemens III. *Ex insinuatione — decernatis.* (1187—91.) Ja. 10267. = c. 3. X. (1, 38.)

TIT. XIX. DE HIS QUE VI METUSVE CAUSA FIUNT[1].

Un. Clemens III. *Ad aures — irritanda.* Ep. Alex. III. Torcell. ep. (1159—87.) Ja. 10261. 10266. (una decretalis est, nec Clem. III.) = c. 3. X. (1, 40.)

TIT. XX. DE ARBITRIS.

1. Alex. III. Eborac. Archiep. *Non sine multa — compellas.* (1159—81.) Ja. 8953. = c. 2. X. (1, 43.)

2. Alex. III. Exoniensi ep. *Peruenit ad nos — conuenire.* (1159—81.) Ja. 8983. = c. 3. X. (1, 43.)

Lib. I. Tit. XVI. 2. 4) Frimundo: *i;* Firmino: *Sa* 5) Valen.: *Sa;* de Malen.: *b* 6) *add.:* datae: *Sa* 7) obtinent: *cdgi* 8) precipimus: *Sa* 9) ill.: *deest: ad* 10) sibi: *deest: dg*

Tit. XVII. Un. 1) *Gilb. auct.* 1. (1, 17.) (1191—98.) *Ja.* 10675. 2) uel pro: *cdgi*

Tit. XVIII. 2. 1) Clem. III.: *abcgi; Gilb. auct.* 2. (1, 18.) *Cod. Hal.; Luc. ap. Baluz.* III. 383. 386. (1191—98.) *Ja.* 10681. — *Cantuariensi aepo.* 2) ualeat: *U Luc.* 383. 3) fraternitas: *a Luc.* 386. 4) super hoc autem sic credimus dist.: *Luc.* 386. 5) decreuimus: *bciSa* 6) prima: *Luc.* 383. 7) uentiletur: *Luc.* 386. 8) crim.: *deest: Luc.* 383. 9) personam princ.: *i Luc.* 383. 10) debeat: *U Luc.* 383. 11) criminali: *ac;* non criminali: *bU Luc.* 386.; *deest: Sa* 12) qua potest agi per procuratorem si: *b* 13) agimus: *cgU Luc.* 383; *add.:* sed ciuiliter: *cdg* 14) non cred.: *Sa* 15) agetur: *Sa* 16) diffinitiuae sententiae: *U Luc.* 383.

Tit. XIX. 1) que metus causa: *cgi*

LIBER SECUNDUS.

TIT. I. DE IUDICIIS.

1. Clem. III. clero Constantinop. *Auctoritate ap. — inuitis.* (1187—91.) Ja. 10205. = c. 4. X. (3, 7.)

2. Alex. III. abbati de Euesham. *Causam que uertitur — suscitare.* (1159—81.) = c. 9. X. (2, 1.)

3. Cel. III. *Cum non ab homine — inferatur.* Clem. III. Nidros. archiep. (1187—91.) Ja. 10274. 10678. 10739. (una decretalis est.) = c. 10. X. (2, 7.)

4. Celest. III. Winton. ep. et abb. S. Albani. *Quia V. — iudicaretur.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 9210. = c. 11. X. (2, 1.)

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

1. Alex. III. *Licet uniuersis — terminetur.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 9039. = c. 23. X. (2, 20.)

2. Alex. III. *Ex transmissa nobis — imponas.* (1159—81.) Ja. 9154. = c. 6. X. (2, 2.)

3. Alex. III. *Verum quoniam — terminetur.* (1177—81.) Ja. 9320. = c. 7. X. (2, 2.)

4. Lucius III. *Cum sit generale — conuenire.* (1181—85.) Ja. 9687. = c. 8. X. (2, 2.)

5. Celestin. III. *Quod clericis — preualere.* (1191—98.) Ja. 10737. = c. 9. X. (2, 2.)

TIT. III. DE MUTUIS PETITIONIBUS.

Un. Celestin. III. Rothomagensi decano. *Prudentiam tuam debita — respondere.* (1191—98.) ap. Bessin. Conc. Rotomag. II, 36. — Ja. 10710. = c. 2. X. (2, 4.)

TIT. IV. DE DILATIONIBUS.

Un. Celestinus III. P. C.: Plerumque. abb. Vizeliac. *Preterea in tuo petitorio — imponendum.* (1193.) Ja. 10445. = c. 2. X. (2, 8.)

TIT. V. DE FERIIS.

1. Alexander III.[1] Significantibus nobis uiris religiosis fratribus Cistrensis[2] ordinis accepimus, quod cum eorum famuli et mercenarii quibusdam[3] diebus, quos alii solempnes habent, laborant, archidiaconi, decani, presbiteri de quorum parochiis sunt, eis sententiam excommunicationis propter hoc intentare presumunt. Quoniam igitur super[4] hoc non debent tanta pena multari, fraternitati tuae[5] per ap. scripta mandamus, quatinus omnibus archidiaconis, decanis, presbiteris uestrae iurisdictionis artius prohibere curetis, ne in famulos uel[6] mercenarios predictorum fratrum, pro eo quod ipsi et idem fratres diebus illis laborant, quos alii solempnes habent uel excommunicationis uel interdicti sententiam ferre presumant. Si uero contra prohibitionem uestram[7] uenerint, et sententiam eorum[8] appellatione remota denuntietis irritam et inanem et ipsos pro transgressione non differatis ecclesiastica seueritate punire.

2. Alex. III. Terdonensi Archiep. *Quoniam in parte — responsum.* (1159—81.) Ja. 9169. = c. 2. X. (2, 9.)

3. Alex. III. Triburiensi Archiep. et eius suffrag. *Licet tam — utantur.* (1159—81.) Ja. 9178. = c. 3. X. (2, 9.)

4. Clemens III. *Capellanus tuus — celebrari.* Ad Abulens. ep. (1187—91.) Ja. 10242. = c. 4. X. (2, 9.)

TIT. VI. DE CAUSA PROPRIETATIS ET POSSESSIONIS.

Un. Celestin. III. P. C.: Bonae memoriae. *Ad ultimum — respondemus.* (1193.) Ja. 10742. 10740. 10448. (una decretalis est.) = c. 2. X. (2, 12.)

Lib. II. Tit. V. 1. 1) Exon. ep.: *b; Alan.* 1. (2, 3.) (1159—81.) 2) Cisterciensis: *T* 3) in quib.: *bgi* 4) propter: *T* 5) uestrae: *bT* 6) et: *T; deest: dg* 7) nostram: *abdg* 8) latam in eos: *b*

TIT. VII. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.

1. Alex. III. Cantuar. Archiep. *Conquerente nobis — terminandam.* (1159—81.) a. 8862. = c. 7. X. (2, 13.)

2. Alexander III. Parisien. Episcopo et Abbati S. Remigii et Decano (eldensi[1]. Conquestus est nobis R.[2], quod cum ecclesiam de Alde[3] canonice deptus fuisset et aliquamdiu pacifice[4] possedisset, eam[5] postea per oppressioem H. de Clīueant[6] iniuste amisit. Unde discretioni uestrae mandamus[7], quatinus i uobis constiterit, predictum R. in prelibata ecclesia fuisse canonice institutum t iniuste spoliatum, nisi eam postea spontanee abiurasse altera pars legitime proauerit, eam cum fructibus[8] inde perceptis restitui faciatis.

3. Idem Ambianensi et Beluacensi episcopis. *Ex transmissa nobis — exercere.* 159—81.) Ja. 8825. = c. 8. X. (2, 13.)

4. Alex. III. Exon. ep. et abb. de Forden. *Cum uenisset — terminetis.* (1159—81.) a. 8998. = c. 9. X. (2, 13.)

5. Celest. III. *Grauis nos querela — infringi.* (1191—98.) Ja. 10685. = c. 11. X. (2, 13.)

TIT. VIII. DE EO QUI MITTITUR IN POSSESSIONEM CAUSA REI SERVANDAE.

1. Alexander III. Abien. Episcopo[1]. Prior et monachi Siluae maioris uam ad nos querimoniam transmiserunt de O., qui paludes et stagna, que preecessores eius contulerant, ab[2] eisdem fratribus per uiolentiam abstulit, que cum b eo repeterent, idem O. ad proximum purificationis festum preteritum appellauit. deoque fraternitati tuae[3] mandamus, quatinus causam audias et appellatione reiota debito fine decidas. Si uero idem O. uel uxor eius aut heredes eius, si quos abet, si[4] idem O. profectus est Ierosolimam, ad presentiam tuam accedere uel idicio tuo parere contempserint, predictos fratres in eorum possessionem, de quius questio uertitur, appellatione remota inducas. Si autem nuncius predictorum ratrum diem preuenit[5] appellationis, nolumus per istas litteras alteri parti preudicari uel ullum[6] obtinere[7] uigorem.

2. Clemens III. episcopo et Archidiac. Abrinc. et priori de Luc. *Cum sicut acepimus — processuri.* (1187—91.) Ad ep. Abrinc. (Avranches) et prior. de Lucerna. Ja. 10188. = . 2. X. (2, 15.)

TIT. IX. UT LITE PENDENTE NIL INNOVETUR.

1. Alex. III. Eboracensi Archiep. *Memoria nostra — habere.* (1159—81.) = . 1. X. (2, 16.)

2. Celest. III. *Laudabilem — potest.* Senonensi Archiep. (1191—98.) Ja. 10735. 10733. 0744. (una decretalis est.) = c. 3. X. (2, 16.)

TIT. X. DE PROBATIONIBUS.

1. Alex. III. *Sicut consuetudo — sancimus.* (1159—81.) Ja. 9256. = c. 2. X. (2, 19.)

2. Gregorius VIII. Preposito S. Cataldi et Archiep. Casae maioris (leg.: Archiresbit. Casalis maioris [Casale maggiore.]) *Proposuisti nobis — adhibenda.* (1187.) Ja. 10015. = . 4. X. (2, 19.)

3. Clemens III. P. C.: Bonae memoriae. *Tertio quippe — censendum esse.* (1187—91.) a. 10260. 10448. 10740. (una decretalis est.) = c. 5. X. (2, 19.)

4. Clem. III. Aquilonati ep. *Iurauit quidam — possit.* (1187—91.) Ja. 10190. = . 6. X. (2, 19.)

TIT. XI. DE EXCEPTIONIBUS.

Un. Celestin. III. P. C.: Laudabilem. *Denique quod in — uidetur.* (1191—98.) a. 10735. = c. 1. X. (2, 25.)

Lib. II. Tit. VII. 2. 1) *Alan.* 2. (2, 5.) (1159—81.) *a.* 9111; Idem: *ab* 2) *add.:* clericus: *b* 3) Aldi: *T*) in pace uel pacif.: *b* 5) et eam: *i;* eandem: *adg*) Delineant: *ad;* de Linea: *T;* Clineant: *g;* Dolensis: *b*) *add.:* per ap. scripta: *adgi* 8) frugibus: *T*

Tit. VIII. 1. 1) Albensi: *i;* Ab. ep.: *deest: T; legendum fortasse:* Albiensi; *Alan.* 1. (2, 7.) (1159—81.) *Ja.* 8824. 2) ab: *deest: T* 3) *add.:* per ap. scripta: *ab* 4) si id. O.: *deest: adg* 5) preuenerit: *abd* 6) nullum: *aci* 7) obt. easdem litteras: *T*

TIT. XII. DE TESTIBUS.

1. Ex Conc. Maticensi. *Placuit sancto — ieiunus.* Capitul. Aquisgran. (809.) c. 6. = c. 1. X. (2, 20.)

2. Alex. III. Marco Cardinali. *Super eo quod — dissolui.* (1159—81.) Ja. 9232. = c. 22. X. (2, 20.)

3. Clemens III. *Series tui — omittas.* (1187—91.) Ja. 10248. = c. 26. X. (2, 20.)

4. Celest. III. P. C.: Laudabilis. *Preterea cum — confirmabit.* (1191—98.) Ja. 10733. 10735. 10744. (una decretalis est.) = c. 27. X. (2, 20.)

5. Alex. III. Firmano ep. *In litteris — deierare.* (1159—81.) Ja. 9000. = c. 24. X. (2, 20.)

TIT. XIII. DE TESTIBUS COGENDIS.

1. Clem. III. Segotiensi (leg.: Seguntino) episcopo. *Peruenit ad nos — adhiberi.* (1187—91.) Ja. 10227. 10272. = c. 5. X. (2, 21.)

2. Clem. III. P. C.: Significauit. *Ceterum quod — fateatur.* (1187—91.) Ja. 10265. 10721. = c. 6. X. (2, 21.)

3. Celest. III. P. C.: Significauit. *Preterea si testes — interuallum.* Videtur Clem. III. (1187—91.) esse. Ja. 10265. 10271. — Ja attribuit Cel. III. 10745. = c. 7. X. (2, 21.)

TIT. XIV. DE FIDE INSTRUMENTORUM.

1. Alex. III. *Ex litteris quas — incunctanter.* Ad Vigorniens. et Coventrens. epp. scr. (1159—81.) Ja. 9212. = c. 3. X. (2, 22.)

2. Alex. III. Eboracensi Archiep. *Accepimus litteras — tenere.* (1181.) Ja. 9350. = c. 4. X. (2, 22.)

3. Celest. III. abbati S. Facundi. *Contingit interdum — fiat.* (1191—98.) Ja. 10691. = c. 5. X. (2, 22.)

TIT. XV. DE PRESUMPTIONIBUS.

1. Alex. III. *Peruenit ad audientiam — remota.* (1159—81.) Ja. 9044. = c. 4. X. (2, 21.)

2. Alex. III. *Litteris tuae fraternitatis — maneat.* (1159—81.) Ja. 9236. = c. 12. X. (2, 23.)

3. Alexander III. F.[1] Decano et magistro R.[2] canonico Remensibus. Cum causam, que uertitur inter P. ciuem Remensem *etc. et infra*[3]. Si uobis constiterit, quod litterae, quas predictus P. portauit[4] et nos sub sigillo nostro uobis[5] transmisimus, de conscientia Ambianensis[6] non fuissent compositae, que omnino uidentur suspectae pro eo quod in eisdem uitium grammaticae artis continetur, in expensis[7], quas idem presbiter ad nos ueniendo fecit sepedictum P. condempnetis[8].

TIT. XVI. DE IUREIURANDO.

1. Alex. III. Norwic. ep. P. C.: Consuluit. *Illud etiam — admittantur.* (1159—81.) Ja. 9083. 9015. = c. 6. X. (5, 31.)

Lib. II. Tit. XV. 3. 1) Fulconi: *U Luc.* 2) R.: *deest: dg;* Idem *simpliciter: b; Luc. ap. Bal.* III, 382; *Cod. Hal. Ja.* 9136. (1159—81.) 3) Cum causam, que inter P. ciuem Rhemensem et A. presbiterum super quadam domo diutius est agitata, uenerabilibus fratribus nostris Abianensi et Siluanensi episcopis commisissemus fine debito terminandam post commissionem ipsius causae predictus presbiter ad presentiam nostram accessit, asserens quod non fuit illis duobus ita commissa, quod si uterque iudicio interesse non posset, alter in negotio procederet, et spatium quadraginta dierum, intra quod preceptum fuerat causam decidi iam esse elapsum, Siluan. tamen inconsulto Abianensi in causa ipsa processit, et contra eam sententiam tulit. Cumque uobis in mandatis dedissemus ut si ita esset sententiam reuocaretis et causam ex integro audientes decideretis, memoratus P. cum litteris predictorum episcoporum ad nos ueniens a nobis obtinuit, quod sententiam excommunicationis quam prefati episcopi in eundem presbiterum, sicut eorundem litterae continebant, protulerant, nihil tale suspicantes, ratam habuimus et firmam et eam precipimus inuiolabiliter obseruari. Tandem autem cum causa ipsa deberet discuti, et predicto P. asserente, quod presbiter non esset audiendus, donec ab excommunicatione absolueretur, et illo respondente, quod a nobis fuerat absolutus et ab eo requisitum fuisset, si suae absolutionis litteras recepisset, se asseruit non habere; uerum duos produxit presbiteros, qui dixerunt se interfuisse ubi eum feceramus absolui, et hec iuramento parati erant monstrare. Unde uenerabilis frater H. Rhemensis archiepiscopus, cui mandauimus, ut sententiam daret, obseruari huic rei supersedit et presbiter diuina celebrauit, donec prefatus P. a curia nostra reuersus litteras nostras detulit, in quibus archiepiscopo iniungebamus, ut sententiam prescriptam faceret teneri. Nunc autem utroque ad presentiam nostram accedente, presbiter constanter asseruit, quod Siluan. secundum mandati nostri tenorem sine Abianensi non potuisset negotium definire. Aduersarius eius uero asserebat, quoniam Siluan. de assensu Abianensi negotium terminasset. Nos igitur ex assertione dilecti filii I. tenentes, quod eum absoluisset, eum remittimus absolutum, ideoque dilectioni tuae mandamus, quatinus cum ex mandato requisiti fueritis, utramque partem ante presentiam uestram conuocetis, quod si ambo interesse non possent, alter nichilominus exequeretur, aut si terminus quadraginta dierum de … nec de consensu partium postea fuerit productus, sententiam ipsam reuocetis et causam ex integro audientes, eam concordia, uel iustitia mediante sine personarum acceptione uel gratia diffiniatis: — *Luc.* 4) nobis port.: *giU* 5) uob.: *deest: ad* 6) *add.:* episcopi: *iU* 7) expensas: *Luc.* 8) Ceterum si ita etc.: *U Luc.*

2. Lucius III. Noruicensi ep. *Tua nos duxit — excludantur.* Alex. III. (1159—81.) 9091. = c. 11. X. (2, 24.)

3. Urban. III. *Sicut ex litteris — priuetur.* Abbati S. Stephani Carnotens. (1185—) Ja. 9890. = c. 13. X. (2, 24.)

4. Gregorius VIII. uniuersis Christianis. *Ex administratione — cogatis.* (1187.) 10011. = c. 1. X. (2, 24.)

5. Clemens III. W. regi Sicil. *Veritatis amica — immunem esse.* (1188—91.) 10279. = c. 14. X. (2, 24.)

6. Celest. III. Brundus. ep. P. C.: Cum non ab homine. *Verum in ea — puniendi.* m. III. (1187—91.) Ja. 10274. 10739. 10678. (una decretalis est.) = c. 15. X. (2, 24.)

7. Celestinus III. P. C.: Significauit[1]. Item si quis iurauerit, ut ac-eret aliquam in uxorem et ipsum postea penituerit iurasse, per censuram eccle-sticam compellendus est, ut si aliud canonicum non obstat[2], ipsam accipiat, am iurauerit[3], nisi forte cum alia postea legitime per uerba de presenti con-xerit. Tunc enim de fide mentita et iuramento uiolato penitentiam agat[4] et n secunda manebit.

8. Celestinus III.[1] Linconien. Episcopo et de Thanie[2] et de Labrire[3] bbatibus. Constitutus in presentia nostra, *etc. et infra.* Quo circa discretioni trae per ap. scripta mandamus precipiendo[4], quatinus inquiratis super his dili-itius ueritatem, et si uobis constiterit de premissis, a supradicto presbitero, prout amento tenetur[5], faciatis memoratam ecclesiam resignari, facta uero resignatione fatum G. Bocl.[6] per districtionem ecclesiasticam appellatione postposita com-latis, ut ecclesiam eandem sibi ipsi restituat cum congrua recompensatione[7] ctuum perceptorum, ipsum pro tantae presumptionis[8] audacia taliter punientes, d pena docente suum recognoscat excessum et alii qui audierint attemptare[9] ilia pertimescant.

TIT. XVII. DE PRESCRIPTIONIBUS.

1. Alex. III. P. C.: Cum sint homines. *Illud autem te — tenebit.* (1159—81.) Ja. 7. 9253. = c. 8. X. (2, 20.)

2. Alex. III. Siracusano ep. *Quia indicante — seruata.* Gregor. I. (597.) Reg. , 39. — Ja. 1117. = c. 9. X. (2, 26.)

3. Lucius III.[1] Significauit nobis W. clericus de Cotosinor[2], quod cum ec-siam ipsam canonice sit adeptus et per XXX. annos et amplius in pace posse-it, S. clericus, qui pluribus benefitiis ecclesiasticis[3] dicitur habundare, ipsum entu quarundam litterarum, quas a sanctae recordationis Alexandro papa pre-essore nostro dicitur impetrasse, ea[4] occasione, quod filius sit illius, qui ximo[5] in eadem ecclesia ministrauit, trahens[6] in causam multipliciter inquietare sumit. Quia igitur iniustum est et absonum rationi, ut idem W. eadem lesia, ex quo in ea per[7] tot tempora dicitur fuisse, debeat tali occasione pri-i, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus si que premisimus, itate noueritis subnixa, ipsum a memorato clerico talis occasionis obtentu non ittatis super ecclesia ipsa aliquatenus molestari, sed faciatis eum[8], sicut iustum eritis, eam[9] pacifice possidere.

TIT. XVIII. DE SENTENTIA[1] ET RE IUDICATA.

1. Alexander III. abbati Leicestriae[1]. Dilecti filii nostri abbas et res monasterii sancti Efulbri transmissa nobis insinuatione monstrauerunt, quod n A. clericus super ecclesia de Aleton[3], que ad predictum monasterium dicitur

Lib. II. Tit. XVI. 7. 1) *Gilb. auct.* 4. (2, 16.) —98.) *Ja.* 10747. 2) obsistat: *Sa* 3) iurauit: *Sa* nam accipit: *Sa*
8. 1) Idem: *abd;* Clemens III.: *c* 2) Thame: *gT* .: *d;* Labrite: *c;* Salabri: *b;* Labr.: *T; Alan.* 3. (2, 12.) 0696. (1191—98.) 4) prec.: *deest: abcd* 5) tenen-*gi* 6) Bod.: *dT;* Bocal: *b* 7) compensatione: *T* meritatis uel pres.: *b* 9) perpetrare: *i*

Tit. XVII. 3. 1) *Alan.* 3. (2, 13.) *Ja.* 9661. (1181— 2) Cotoniorum: *ad;* Cothosmoti: *g;* Cothosmori: *i;* Dosmorum: *b* 3) eccl.: *deest: bg* 4) cum ea: *bgi;* cum occas.: *c* 5) proxime: *i* 6) trah. eum: *bc* 7) prout dicitur per tot temp. seruiuisse: *b* 8) eum: *deest: abd* 9) eum: *ad*

Tit. XVIII. 1) sententiis: *gi*

Tit. XVIII. 1. 1) S. Albani et S. Mariae (S. Mar.: *deest: O*) Leyc. abbatibus: *iO; Appdx.* XLII, 2; *Alan.* 6. (2, 13.) *Ja.* 8819. (1159—81.) 2) Ebrulsi: *ac;* Ebulsi: *b;* Edulphi: *i;* Ebuilfi: *g;* Ebessi: *O* 3) Althasi: *b;* Alitione: *d;* Aliton: *O;* Aleone: *T;* Cartelun: *i*

pertinere, eis questionem mouisset, tacita ueritate[4], non contra eos[5], sed conti quendam uicarium[6], quem in eadem ecclesia constituerunt, ad uenerabilem fratrei nostrum episcopum Wigorniensem litteras impetrauit; cum autem idem episcopı predictum uicarium una cum eodem A. ante suam presentiam conuocasset, uicariı ipse ac prior predicti[7] monasterii, qui casu ad partes illas accesserat, memorat episcopo dixerunt, quod idem uicarius super predicta ecclesia conueniendus nc erat, cum eam non suo, sed abbatis nomine possideret, quare[8] ipse exinde absen abbate et ignorante respondere[9] nullatenus tenebatur. Unde ad nostram appellau presentiam, sed predictus episcopus, quod uix credere possumus, appellationi nc deferens, abbate absente et ignorante et ad[10] respondendum non citato, ecclesiaı ipsam predicto A.[11] adiudicauit, in quo facto predictus abbas et fratres asserui se grauatos esse. Quia uero sollicitudini nostrae incumbit uiris ecclesiasticis ı precipue religioni deditis et honestati iura sua integra seruare, et id, quod int alios sit[12], aliis[13] non preiudicare nec[14] nocere debet, discretioni uestrae per a scripta mandamus, quatinus partibus ante uestram presentiam conuocatis, si uob ita esse constiterit, predicto[15] abbati et fratribus predictam[16] ecclesiam cum fruct bus inde[17] perceptis, amoto eo, qui in eadem ecclesia intrusus[18] est, nostra fre auctoritate et[19] occasione et[20] appellatione cessante restitui faciatis, restitutior autem facta, si de proprietate forte agere uoluerint, causam audiatis, et eam[21] sul lato appellationis remedio terminetis.

2. Alexander III. Eborac. Archiepiscopo et Exonien. episcopo ε abbati de Herfor.[1] Quoniam quidam[2] pridem canonicus de Prigilen.[3] in nostı presentia constitutus, aduersus priorem suum incontinentiae uitium et quod eiı electio canonica non fuit[4], in audientia nostra proponeret[5], nos causam uenerabi fratri nostro episcopo N.[6] et abbati[7] de Fontibus cognoscendam commisimus ı terminandam, *etc. et infra.* Horum omnium experientiae uestrae cognitionem con mittimus, per[8] ap. scripta mandando uobis precipientes, quatinus post haruı susceptionem litterarum utramque partem ante presentiam uestram conuocetis, aı ad locum illum pariter accedentes, qualiter supradicti iudices in eadem causa prı cesserunt[9] et[10] ueritatem inquirere studeatis, et si uobis constiterit eos a predict fratribus iuramentum, quod prediximus[11], recepisse[12] et antequam eos audirei supradictum priorem absoluisse, uos supra dicto W. expensas, quas ad nos ueniend et a nobis redeundo fecisse dignoscitur, integre de supradicta ecclesia restitı faciatis, nichilominus[13] causam ipsam super his omnibus[14] que supra diximu audientes per fratres iuratos, ueritate plenius cognita, quod uobis iustum uisuı fuerit exinde[15] contradictione et appellatione cessante iudicetis. Verum si prı dictos iudices inueneritis iuramentum prescriptum a prefatis fratribus recepisse ε post eorundem iuratorum depositiones prefatum priorem absoluisse, nolumus ho suscitari[16], sed absolutionem eius ratam et firmam habentes, predictum W. uel al quem eorum, qui tunc stabant contra priorem super illis uel aliis capitulis nulla tenus audiatis. Si uero in aliquem eorundem fratrum, postquam predictus W. prc tectioni Romanae ecclesiae ac nostrae se[17] supposuit et ad nostram audientiar appellauit, aliquam sententiam eundem priorem constiterit protulisse, eam decernati auctoritate apostolica non tenere, nisi idem prior, sicut prefati iudices significa uerunt, ab eis absolutus quemquam ipsorum alicui sententiae pro correctione sut iecerit.

3. Alexander III. Conuentren. Episcopo et Priori de Chiuillae[1]

Lib. II. Tit. XVIII. 1. 4) tac. uer.: *deest: T* 5) eum: *bT* 6) *add.:* A.: *T* 7) dicti: *O* 8) quia: *i;* quasi sibi exinde: *O* 9) respondente episcopo: *O* 10) ad resp.: *deest: O* 11) W.: *acgOT;* clerico: *i* 12) actum sit: *O* 13) alii: *dg* 14) uel. noc. non deb.: *O* 15) prefato: *O* 16) prescriptam: *O* 17) iam: *cdiT* 18) institutus uel intrus.: *b* 19) et: *deest: bT* 20) et: *deest: ad* 21) *add.:* mediante concordia uel iudicio: *O*

2. 1) ep. et: *deest: acgi; Alan.* 3. (1, 11.) *Ja.* 8956. (1159—81.) 2) W.: *b;* quid.: *deest: ad;* pridem: *deest: c* 3) Prigileuen: *bgi;* Brigilen: *T* 4) fuerit: *iT* 5) prc posuit: *T* 6) de P.: *i;* archiep. N.: *T;* uen. . . . N. *deest: g;* ep. N.: *deest: abcd* 7) dil. filio abb.: *ı* Winton.: *b* 8) et per: *i* 9) processerint: *abg* 10) et *deest: bT* 11) diximus: *ad* 12) suscepisse: *i* 13) ε nichil.: *bT* 14) omn.: *deest: T* 15) omni: *T* 16) irri tari (hoc: *deest*): *T* 17) eos: *i*

3. 1) Idem: *abd;* Cheuille: *adg;* Theuillae: *i; Alan* 4. (1, 11.) *Ja.* 8923. (1159—81.)

(usam, que uertitur[2] inter P.[3] clericum et R. presbiterum super ecclesia sanctae Ildeburgae[4] de Millesan[5], et abbati de Euesham[6] et tibi fili prior de Chiuille commisimus audiendam et fine debito terminandam, eo tenore sicut meminimus, si uobis constiterit[7], predictum clericum a predicta ecclesia per manum laicam f.sse eiectum uiolenter, et presbiterum prenominatum in eadem fuisse intrusum, moto intruso, eidem clerico ecclesia ipsa cum fructibus inde perceptis restituere-tr[8]. Cum autem utraque partium ante presentiam uestram constituta fuisset, pedictus clericus, sicut ex litteris uestris percepimus, institutionem suam[9] et uolentam per manum laicam eiectionem et partis aduersae intrusionem multorum tam laicorum quam clericorum iuramento prestito probauit[10]; e contra predictus presbiter dicebat, se in eadem ecclesia fuisse institutum canonice, adiciens[11], quod in dictus clericus filius esset sacerdotis eius, qui in eadem ecclesia ministrauit[12], unde eam sibi adiudicauimus, existimantes[13] eum proxime patri suo successisse, cum indignum sit et sacris canonibus obuium, ut filius patri succedat in ecclesiastico benefitio[14]. Post latam uero sententiam eodem clerico instantius nobis supplicante, quamuis sententia contra eum tacita ueritate lata fuisset, nos tamen[15] solita sedis apostolicae clementia misericorditer agentes, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus rei ueritatem diligentius inquiratis, et si uobis constiterit aliquam personam medio tempore memoratam ecclesiam, ut prelibatum est, tenuisse, et eundem[16] clericum suam possessionem et uiolentam per manum laicam eiectionem et partis aduersae intrusionem probasse, sibi omni occasione et appellatione cessante ecclesiam ipsam cum fructibus inde perceptis restituatis, et[17] ipsam faciatis eum pacifice possidere.

4. Lucius III. Wig. ep. P. C.: Ex litteris. *Super eo autem — diligenter.* (1181—85.) J 9679. = c. 2. X. (5, 20.)

5. Clem. III. *Tenor litterarum — parentelam.* (1190—91.) Ja. 10286. = c. 10. X. (2, 27.)

6. Clemens III. Foroiulien. ep. *Consanguinei — imponendam.* (1188—91.) Ja. 281. = c. 11. X. (2, 27.)

TIT. XIX. DE APPELLATIONIBUS.

1. Alex. III. *Consuluit nos — abstinere.* (1179—81.) Ja. 9331. = c. 29. X. (2, 28.)

2. Alex. III. Ianuen. ep. *Ad hec sicut — mandatur.* (1159—81.) = c. 30. X. (2, 28.)

3. Alex. III. *De Priore — perpetrare.* (1159—81.) Ja. 8938. = c. 31. X. (2, 28.)

4. Alexander III.[1] Super eo, quod a nobis tua fraternitas requisiuit, utrum appellationi, quam quis metu litterarum, quas ab aduersario suo a sede nostra adierit impetratas, interposuit, omnino sit deferendum, et an nullae partes sint iudicis, ad quem per aduersarium eius qui appellauit, litterae[2] fuerint[3] a nobis impetratae, tuae respondemus discretioni, tali nullatenus fore deferendum appellationi; eam namque uerisimile est frustratoriae[4] dilationis causa fuisse interpositam.

5. Alex. III. uniuers. abbatib. *Quia nos elegit — defendendo.* (1169.) Ja. 7767. = 32. X. (2, 28.)

6. Alex. III. *Ad aures — fatigari.* (1159—81.) Ja. 8939. = c. 33. X. (2, 28.)

7. Alex. III. Abulen. ep. *Ad audientiam — usurpare.* (1159—81.) Ja. 8837. = 34. X. (2, 28.)

8. Lucius III. Bath.[1] Episcopo et Abbati de Abanden.[2] et Priori sanctae Fridae. Ex conquestione B. clerici, *et infra.* Quoniam igitur ea, que sunt contra ecclesiae disciplinam, ratio postulat emendari, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus si quod asseritur[3] noueritis ratione subniti[4], prefatum R. a predicta ecclesia sublato appellationis obstaculo faciatis amoueri, et eundem B. predicto[5], si ydoneus fuerit, assignari, non obstantibus litteris nostris

Lib. II. Tit. XVIII. 3. 2) uertebatur: *T* 3) C.: *g*; N.: *T* 4) Milburgae: *acd* 5) Misselan.: *i* Beuesan: *d;* Beuasan: *a;* Tusean.: *g;* Euesnam: *T;* esan: *i;* Vasan: *c* 7) constaret: *T* 8) restituatur: *dg* 9) suam canonicam: *acdi* 10) comprobauit: *bc*) *add:* et probans: *b* 12) proximo min.: *bcgi* 13) estiantes: *bgT* 14) ben. in quo pater proximo noscitur ministrasse: *ci* 15) autem equitate pensata et sol.: *b;* men equitatis et sol.: *T;* de solito: *ai* 16) perc. eidem: *dgi* 17) et . . . poss.: *deest: acdi*

Tit. XIX. 4. 1) Idem: *abd;* (1159—81.); *Gilb. auct.* 3. (2, 18.) 2) tales litt.: *ci* 3) fuerunt: *adi* 4) frustationis dilationisque: *ad*

8. 1) Terracon.: *b;* Bracuren: *c;* Barch.: *i;* Bathon: *T* 2) Habend.: *a;* Abendone: *d;* Abbed.: *b;* *Alan.* 13. (1, 11.) *Ja.* 9654. (1181—85.) 3) asseris: *ad* 4) ueritate subnixum: *b* 5) prefato: *i*

pendente appellatione a sede apostolica impetratis. Si autem R. rationabile impedimentum non ostenderit, quia non sit appellationem interpositam prosecutus, eum in expensas necessarias condempnetis appellatione remota alteri parti.

9. Clemens III.[1] Significauit nobis tua fraternitas, quod quidam in prouincia tua uocati aliquando ad iudicium uenire cõntempnunt, et pro contumacia sua per te uel per[2] aliquem suffraganeorum tuorum uinculo anathematis innodantur. Tandem uero ad se redeuntes, offerunt se ad iustitiam et quod iuri pareant iuris iurandi uolunt religione firmare. Sed ne ante decisionem causae a sententia possint excommunicationis absolui, pars aduersa appellationis obstaculum interponit. Sunt insuper alii, qui excommunicati se iuramento prestito iustitiae stare promittunt, sed post absolutionem suam diffugiunt et appellant. Super his igitur[3] fraternitati tuae duximus respondendum, quod absolutio predictorum, qui pro eo, quod conuenire[4] noluerint[5] ad[6] causam excommunicationis sententiam receperunt, prohibitione seu appellatione aduersae partis impediri non potest, dum modo parendi iuri sufficientem prestent et idoneam cautionem. Illi uero, qui iureiurando promittunt se iustitiae parituros et per appellationis obstaculum subterfugiunt, nisi infra conuenientem terminum appellationem[7] fuerint prosecuti, a te cogi possunt et debent, ut sicut iurauerunt[8], appellatione remota iuris pareant equitati.

10. Clemens III.[1] Tenor litterarum tuarum apostolatum nostrum edocuit, quod cum nobilis quidam C. de episcopatu tuo recepto a predecessore tuo primario lapide, oratorium in stadio suo construxit[2], et cum ad instantiam eius paratus esses consecrationis munere illud insignire, ab alio nobili fuit, ne procederes in eius, ut creditur[3], odium appellatum. Tu autem uolens appellationi prout fraternitatem tuam decuit, cum humilitate deferre et a consecratione abstinuisti et terminum ei, infra quem debeat[4] prosequi appellationem, prefixisti. Cumque appellationem sit ille nullatenus prosecutus et annus sit[5] a die appellationis elapsus, fundator dictus[6] consecrationem[7] dicti oratorii a te cum instantia petere non omittit. Quia uero presumendum uidetur, eum uere[8] propter grauamen uel oppressionem aliquam in sui iuris dispendium appellasse, cum uoluntatem non habuerit infra prefixum sibi terminum super appellationis causa procedere, presertim cum de iure communi anni spatium appellantibus sit indultum, intra[9] quod inter[10] se communiterue litem exerceant, per[11] ap. scripta mandamus, quatinus si ita processum cognoueris, sicut ipsarum habuit[12] continentia litterarum, cum exinde fueris requisitus, prescriptum oratorium appellatione cessante reddas munere consecrationis insigne.

11. Clem. III. *Cum in ecclesia — consistet.* Lugdun. Archiep. (1187—91.) Ja. 10211. = c. 38. X. (2, 28.)

12. Clemens III.[1] Licet appellationis remedium ad[2] leuamen inuentum fuerit oppressorum[3], nonnulli tamen clerici tuae fraternitati subiecti, sicut accepimus, ad appellationis diffugium malitiose recurrunt, et dum examen tui iudicii temere subterfugiunt, contingit sepius, ut non solum ipsi, sed etiam alii, qui ab huiusmodi culpa sunt[4] penitus immunes, ad seculare iudicium protrahuntur[5], unde fit, ut pro calumpniosis a laicis[6] innocentes prolixius molestentur. Nos igitur tantae incommoditati clericorum uolentes pastorali sollicitudine prouidere[7] et laicis ipsis[8] auferre materiam sigillandi[9] clericos uel eos sub eorum iudicio cohercendi, tibi nos super hoc consulere curanti taliter duximus respondendum, ut si cuiuslibet clerici tibi subiecti questio fuerit ad tuam fraternitatem delata, et quod in questione uertitur, XL.[10] solidorum ualentiam non attingat, clerico[11], qui ex hoc ad sedem, apostolicam duxerit appellandum, necessitatem tibi non imponimus de-

Lib. II. Tit. XIX. 9. 1) *Gilb. auct.* 4. (2, 18.) *Ja.* 10236. (1187—91.) 2) per: *deest: dg* 3) igit.: *deest: dg* 4) quod cum uenire: *i;* quod uenire: *abcd* 5) noluerunt: *Sa* 6) ad iudicium uel ad: *b* 7) appellatio fuerit prosecuta: *Sa* 8) iurauerint: *cgi*

10. 1) Idem: *bd; Gilb. auct.* 5. (2, 18.) *Ja.* 10241. (1187—91.) 2) construxerit: *bSa* 3) credis: *bci* 4) deberet appellationi prefixisti: *Sa* 5) sit: *deest: Sa* 6) predictus: *i* 7) predictam cons.: *Sa* 8) non: *abd* 9) infra: *Sa* 10) secundum: *giSa* 11) fraternitati tuae per: *i* 12) habuerit: *Sa*

12. 1) Idem: *abd;* Clem. III.: *i; Gilb. auct.* 7. (2, 18.); *Luc. ap. Bal. Misc.* 3, 375. (Cremonensi ep.) *Ja.* 10443. (1193.) 2) ad . . . molest.: *deest: Luc.* 3) *add.:* ipsorum: *Sa* 4) sint: *bi Luc.* 5) pertrahuntur: *Sa* 6) causis sepius a laic.: *b;* calumpn. intentationibus: *Sa* 7) precauere: *Luc.* 8) ips.: *deest: ad* 9) subsigillandi: *c;* subgillandi uel uexandi: *b* 10) LX.: *Sa* 11) attingit clericorum . . . duxerint: *Sa*

:rendi, quominus si malueris causam ipsam sine appellationis obstaculo ualeas ·rminare, nisi manifesta contra te causa suspicionis fuerit ostensa[12].

13. Clem. III. *Directae nobis — terminare.* (1187—91.) Ja. 10277. = c. 39. X. (2, 28.)

14. Celest. III. P. C.: A nobis. *Preterea requisiti — impedire.* Clem. III. Rotomag. :c. (1193.) Ja. 10446. 10743. (una decretalis est.) = c. 40. X. (2, 28.)

15. Celestinus III.[1] Quia requisisti a nobis[2] fili preposite quid agendum, .t quando prebendam in ecclesia tua[3] uacare contigerit[4], cum plures ex hiis, qui ominati[5] sunt ibi, in uocem appellationis erumpant[6], interdicentes expressim[7], ne d electionem cuiuslibet procedatur[8], consultationi tuae taliter respondemus, quod appellationem, quam interponunt infra quadraginta dies prosecuti non fuerint, rocedendum est postmodum appellatione nullius obstante ad canonicam electioem personae ministerio[9] ecclesiae competentis.

16. Clem. III. P. C.: Prudentiam. *Secundo requiris — abstineat.* Rotomag. dec. 191—98.) Ja. 10710. 10269. (una decretalis est.) = c. 41. X. (2, 28.)

17. Celestin. III. *An sit deferendum — censemus.* (1191—98.) Ja. 10680. = 42. X. (2, 28.)

18. Celestinus III. H. Cant. Archiepiscopo[1]. Appellationis inhibitio, :cundum quod existimas[2], irrita esse uidetur, si cum incidens questio quelibet a[3] ›nuento in iure per exceptionem opponatur[4], ei nichilominus liceat appellare. 'os uero ita sentimus[5], quod si talis fuerit questio incidens, sine qua principale egotium terminari non poterit[6], nisi forte in ea[7] remedium appellationis expresse etetur, supersedendum est a cognitione principalis negocii, nec in causa principali ıblato appellationis obstaculo usque quaque uacuum esse dignoscitur, cum si non ccesserit[8] incidens[9], suum absque impedimento causa prosequatur effectum.

19. Celestinus III. Senogalen. Episcopo[1]. Licet sit appellantibus de:rendum, ut sanctorum canonum[2] approbant instituta, non tamen usque[3] adeo est ppellantibus effrenata licentia relinquenda, motus[4] iudicis euadendi, quod[5] ea, ue correctione indigent, in aliorum et[6] appellantium detrimenta incorrecta reıaneant, uel[7] alterius ius esse oporteat diutius in suspenso, uel ei debeat aliquod reiudicium generari. Quo circa, uenerabilis in Christo frater episcope felicis reordationis C. papae predecessoris nostri uestigiis inherentes, caritati tuae[8] pre:ntibus litteris auctoritate apostolica duximus indulgendum[9], ut cum a tuis subitis ad[10] sedem apostolicam fuerit appellatum, licitum sit tibi ecclesiastica censura ɔgere appellantem, ut infra XX.[11] dies post appellationem interpositam iter rripiat ad sedem apostolicam ueniendi. Quod si forte facere noluerit, extunc in ›so negocio procedendi appellatione non obstante, nisi appellans impedimento anonico fuerit impeditus, liberam facultatem habeas.

TIT. XX. DE PEREGRINANTIBUS.

Un. Celest. III. Abiensi ep. *Conquerente I. — incunctanter.* (1191—98. Ja. 10672. = un. X. (2, 29.)

TIT. XXI. DE CONFIRMATIONE UTILI VEL INUTILI.

Un. Celest. III. *Bonae memoriae — haberetur.* Clem. III. (1187—91.) Ja. 10448. ɔ740. 10742. Cel. III. attribuit. = c. 3. X. (2, 30.)

Lib. II. Tit. XIX. 12. 12) Dat. Later. Ao. III.: *uc.*

15. 1) Idem: *bd; Gilb. auct.* 8. (2, 18.) *Luc. ap. Bal. lisc.* III, 386. *Cod. Hal.* Caesaraug. ep.: *U Luc.;* Cleıens III.: *U; Ja.* 10679. (1191—98.) 2) a nob.: *deest: a* 3) tua: *deest: acdgi U* 4) contingit: *bg* 5) nuıerati: *Luc. U* 6) erumpunt: *ib.* 7) expressis: *i;* xpresse: *Luc.* 8) procedant: *Luc.* 9) obsequio : min.: *Sa*

18. 1) *Alan.* 14. (1, 11.) *Ja.* 10749. (1191—98.)) estimas: *cg* 3) a: *deest: T* 4) opponitur: *c;* proponatur: *b* 5) *add.:* uel sancimus: *b* 6) possit: *i* 7) eis: *b;* eo: *cd* 8) accessit: *dg* 9) incid. questio: *bci*

19. 1) Idem: *bd;* Clemens III.: *Alan. auct. additam. Ja.* 10713. (1191—98.) 2) patrum probant: *Ta* 3) usque: *deest: Ta* 4) metu: *bc;* metus: *agi* 5) quia: *b;* ut: *Ta* 6) non: *gi; deest: Ta* 7) uel . . . suspens.: *deest: Ta* 8) inher. tibi pres.: *Ta* 9) indulgemus (pres. . . . dux.: *deest*): *Ta* 10) subd. etiam fuerit.: *b;* ad sed. ap.: *deest: acd* 11) XXX.: *bc*

LIBER TERTIUS.

TIT. I. DE COHABITATIONE CLERICORUM MULIERUM[1].

Un. Lucius III. ex Conc. Magunt. *Vestra duxit deuotio — sacramenta.* (1181—85.) Ja. 9666. = c. 7. X. (3, 2.)

TIT. II. DE CLERICIS CONIUGATIS.

1. Alex. III. P. C.: Causam. *Sane sacerdotes — habere.* (1159—81.) = c. 4. X. (3, 3.)

2. Celestinus III.[1] Ea est apostolicae sedis preminentia, ut[2] ad ipsam ab ecclesiarum prelatis et etiam aliis ministris ecclesiarum in dubiis recurratur et[3] id super his inuiolabiliter obseruetur, quod eius fuerit arbitrio diffinitum. Ex tua siquidem[4] nobis est parte propositum, quod cum B. clericus puellam quandam per uerba de presenti legitime desponsasset, ante quam eam cognouisset carnaliter, contra statutum Romanae ecclesiae legatorum de non recipiendis uxoratis in[5] ecclesiae tuae canonicis promulgatum[6], a bonae memoriae predecessore[7] tuo, ignorante[8] illum coniugali uinculo copulatum in ecclesiae tuae canonicum est promotus, qui prebendam ipsius ecclesiae detinere contendens, mulierem ipsam traducere pretermittit[9], qua de causa puella illa cum instantia magna requirit, ut uel ei uir suus reddatur uel ei nubendi alii sine alicuius contradictione licentia tribuatur. Super quo fraternitati tuae duximus respondendum, ut si res ita se habet, memoratum clericum, qui fraudulenter ecclesiae tuae[10] benefitium prebendae adeptus est, eodem benefitio priues, et ad uxorem suam, a qua taliter separari non potuit, redire compellas. Super alio etiam articulo responderi[11] tibi a sedis apostolicae oraculo postulasti, quod uidelicet, cum ab ecclesiae Romanae legatis fuerit institutum, ut uxorati non deberent[12] de cetero ad sacros ordines promoueri, quidam clerici[13] post promulgationem constitutionis illius, recipere ordines sacros presumpserunt et uxores suas detinere contendunt, de quibus tuae fraternitati consulimus et mandamus, ut eis executionem ordinum interdicas et benefitia etiam ecclesiastica subtrahere non omittas. Debent enim pro meritis penam reportare, qui[14] scienter contra statuta[15] legatorum apostolicae sedis ausu temerario uenire presumunt.

TIT. III. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA PREBENDARIA.

1. Alex. III. Eborac. Archiep. *Fraternitati tuae — recipere.* (1159—81.) Ja. 8944. = c. 5. X. (3, 4.)

2. Alex. III. Lingon. ep. *Conquerente nobis — remota.* (1159—81.) Ja. 9052. = c. 6. X. (3, 4.)

3. Celest. III. *Ex parte uestra — facultatem.* (1191—98.) Ja. 10701. = c. 8. X. (3, 4.)

TIT. IV. DE PREBENDIS[1].

1. Alex. III. Ianuen. Archiep. *Cum non ignores — habere.* (1159—81.) Ja. 9028. = c. 15. X. (3, 5.)

2. Alexander III. Helien. Episcopo P. C.: Veniens[1]. Ceterum si memoratus P.[2] clericus in aliis ecclesiis uicarias habet et etiam ecclesiasticos redditus, de quibus possit[3] commode sustentari, eum[4] a uicaria prescriptae ecclesiae de Gest.[5] confirmationis nostrae litteris non obstantibus appellatione cessante re-

Lib. III. Tit. I. 1) de uita et honestate cleric.: *b; add.:* de uita et honestate: *i*

Lib. III. Tit. II. 2. 1) Clemens III.: *b; Gilb. auct.* 1. (3, 2.) *Ja.* 10726. (1191—98.) 2) ut cum: *Sa* 3) et: *deest: Sa* 4) quidem: *acdgi* 5) in: *deest: adgi* 6) est prom.: *cida* 7) antecessore: *Sa* 8) ignorantem: *i* 9) praemittit: *i* 10) tuae: *deest: ad* 11) respondere: *Sa* 12) debeant: *b;* debent: *g* 13) *add.:* contra canonem: *b* 14) quia: *i* 15) statutum canonum et: *b*

Tit. IV. 1) *add.:* et dignitatibus: *b*

2. 1) Idem: *abd;* Eborac.: *ad;* Ab.: *g; Alan.* 1. (3,4.) *Ja.* 8960. (1159—81.) 2) I.: *b; deest: ad* 3) posset: *ab* 4) eum: *deest: abcd;* ipsum: *T* 5) Gestune: *T;* tali loco: *acdgi*

noueas et eandem ecclesiam eidem P. restituere non postponas, dummodo uelit et lebeat in presbiterum ordinari et per semetipsum in eadem ecclesia domino eruire[6].

3. Celestinus III.[1] Ad audientiam nostram peruenisse cognoscas, quod cum[2] n tua prouincia et in aliis etiam Teutonicae terrae consuetudo nimium peruersa[3] onualuit[4], quod uidelicet prepositi et alii, quibus secundum morem terrae noscitur ttributa[5] potestas, in loco decedentium personarum[6] personis aliquibus assignandi rebendas quandoque proprios filios, quos[7] in sacris ordinibus constituti genuerunt, ubstituunt decedentibus. Per quod sepe contingit, uno eodemque[8] tempore patrem t filium in eadem ecclesia ministrare et prouentus accipere prebendarum[9]. Preerea commutationes prebendarum et dignitatum quidam ex clericis[10] contra uronensis statuta[11] concilii temeritate propria non uerentur facere. Nolentes gitur hec incorrecta[12] relinqui mandamus[13], quatinus per totam prouinciam tibi ubiectam auctoritate nostra et tua prohibeas, ne talia ulterius attemptentur. Quod i post inhibitionem tuam fuerint attemptata[14], corrigendi liberam habeas facultaem. Studeas etiam, que presumpta sunt[15] iuxta formam canonicam, prout melius oteris, emendare.

TIT. V. DE CLERICO EGROTANTE[1].

1. Clemens III. Rauen. Archiep. *Significauit nobis R. — concedas.* (1187—91.) a. 10222. = c. 4. X. (1, 20.)

2. Clemens III. *Tua nos — ministrentur.* (1187—91.) Ja. 10238. = c. 4. X. (3, 6.)

TIT. VI. DE INSTITUTIONIBUS.

1. Ex Conc. Arelat. *Non amplius — possint.* c. 8. C. Arel. VI. (813.) = c. 1. X. (3, 7.)

2. Eugenius III.[1] In congregandis clericis modus discretionis teneatur, idelicet ne plures admittantur, quam facultas ecclesiae eis canonice attributa ufferre possit.

3. Eugen. *In ecclesia — admittatis.* Clem. III. (1187—91.) Ja. 10199. = c. 2. X. (3, 7.)

4. Idem[1]. Ea noscitur *et infra.* Ad audientiam nostram siquidem te signicante peruenit, quod quedam ecclesiae infra tuam[2] diocesim et ad tuam iurisictionem spectantes, cum in eis fuerint prius clerici seculares, ad regularem oberuantiam sint[3] translatae. Verum, in qua aliquando XX. clerici soliti honeste ierant[4] sustentati, uix modo VII. in ea uel VIII. monachi commorantur, et ubi ecem fuerant[5] clerici, nunc[6] quatuor uel tres monachi sunt statuti, cum possesiones non sint modo diminutae, nec[7] aliqua alia, ex quibus clericis subsidia[8] olebant prouenire. Quapropter super his petisti, quid tibi sit amodo faciendum ostris litteris edoceri. Ne igitur ecclesiis[9] illis ex mutatione huiusmodi Dei obequium diutius maneat imminutum, fraternitati tuae presentis scripti pagina duxiius indulgendum, ut si prelati, ad quos ecclesiae istae pertinent, ad commonitioem tuam in eis tantum religiosorum numerum instituere pretermiserint, quantus[10] x earum prouentu honeste ualeat[11] sustentari, sit liberum tibi in eis tot religiosas ersonas eiusdem ordinis contradictione et appellatione cessante statuere, quot arum[12] redditus suffecerint[13] ad necessaria prouidenda. Liceat quoque[14] tibi per istrictionem ecclesiasticam, quos contradictores inueneris, appellatione[15] cessante ogere ad obseruantiam[16] eorum, que super his duxeris statuenda.

Lib. III. Tit. IV. 2. 6) deseruire: *abcd*
3. *Gilb. auct.* 1. (3, 2.); *Cod. Hal.:* Maguntino aepo i eod. lib. (1191—98.) 2) cum: *deest: SaU* 3) praua: *cdgi* 4) inualuit: *SaU* 5) *add.:* uel distributa: *b*) pers.: *deest: U* 7) quos etiam: *Sa* 8) et eodem: *a* 9) *add.:* et dignitatum: *b* 10) quidam clerici: *cdgi* 11) *cf. c.* 13. X. *h. t.* (3, 5.) 13) *add.:* fraterniati tuae: *U* 14) fuerit attemptatum: *i* 15) sunt suascripta: *adi;* hactenus: *U*
Tit. V. 1) *add.:* uel debilitato: *b*

Tit. V. 2. 1) Augustin.: *aci;* (1145—53.)
4. 1) Eugen.: *ad;* August.: *cgi; immo* Clem. III. *Abiensi* (Albiensi?) ep.: *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 384. *Gilb. auct.* 4. (3, 6.) *Ja.* 10192. (1187—92.) 2) uestram: *Sa Luc.* 3) sunt: *g Luc.* 4) fuerunt (hon.: *deest*): *Luc.* 5) *add.:* olim: *b;* fuerunt: *Luc.* 6) numero: *b;* uix: *Sa;* uel (?): *Luc.* 7) nec redditus nec: *b* 8) necessaria: *b* 9) clericis uel eccl.: *b* 10) quantum: *acd* 11) ualeant: *i* 12) eorum: *b* 13) sufficiunt: *Luc.* 14) liceatque tibi: *Sa* 15) et app.: *adgi* 16) obseruationem: *Luc.*

5. Lucius III. Abbati de Rameseia et Archidiacono Exonien.[1] Veniens ad apostolicam sedem[2], *etc. et infra.* Interim autem R. clericus, qui ecclesiam[3] alieno nomine possidebat, furto irretitus[4] et exinde, quia crimen eius notorium fuit, rebus furtiuis in archa sua repertis, grauiter puniri metuens, eo quod ad regias aures scelus eius peruenerat, habitum religionis sumpsit[5], quem infra annum abiciens sedem apostolicam adiit, et scriptum apostolici culminis[6], in quo continebatur, quod si monstrare posset, quod timore mortis claustrum intrasset, a religionis uoto absolueretur, a nobis obtinuit[7], tacito quod timor ille ex praua conscientia perpetrati sceleris proueniebat, *et infra.* Discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus cum exinde requisiti fueritis, in unum pariter conuenientes, utramque partem ante presentiam uestram conuocetis et inquisita horum ueritate, que dicta sunt et plenius cognita, causam ipsam appellatione remota fine canonico terminetis. Ita quod[8] si uobis constiterit, quod crimen notorium fuerit et timore illo[9] sepe dictus R. religionem suscepit, et quod idem W. per archiepiscopum fuerit canonice institutus, ei ecclesiam ipsam appellatione et occasione cessante faciatis restitui et libere pacificeque dimitti, non obstantibus litteris nostris, si taliter fuerint, prout diximus, impetratae.

VII. DE CONCESSIONE PREBENDAE NON VACANTIS[1].

1. Alexander III. Wigorn. Episcopo[1]. Ex transmissa conquestione R. clerici nobis[2] innotuit, quod cum ecclesia de N.[3] a monachis[4] ad quos ius illius ecclesiae spectare dignoscitur, ei concessa fuisset, tunc temporis, cum V. clericus, qui lepra tactus fuisse perhibetur[5], eam possideret, timens, ne super eadem concessione[6] aliqua innouatio fieret, ad sedem apostolicam appellauit, et ad nos suum nuntium destinauit. Quoniam igitur uniuersis Dei fidelibus et iis maxime, qui clericali dediti sunt offitio, in suis iustitiis adesse teneamur[7], discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus, si uobis constiterit[8], predictam ecclesiam prefato[9] R. taliter fuisse[10] concessam, et post appellationem super ipsa[11] ecclesia ad nos factam in ea inueneritis alium institutum, eo inde amoto ecclesiam[12] ipsam nullius[13] appellatione et contradictione obstante iam dicto R. faciatis dilatione postposita assignari, non obstante eo[14], quod eadem concessio facta fuit[15] tempore predicti V.[16], si ipsum prenominato morbo manifestum fuerit[17] laborasse. Testes uero[18], quos idem R. nominauerit[19], moneatis[20] et inducere laboretis[21], ut amore iustitiae testimonium perhibeant ueritati.

2. Lucius III.[1] Ad aures nostras E.[2] clerico insinuante peruenit, quod V.[3] presbiter in[4] ecclesia beatae Mariae ante portam[5] de Glodestria monachorum[6] perpetuam uicariam obtinuerat[7], qui cum cessisset[8] in fata, abbas et monachi illius[9] loci diuino intuitu prescriptam ei ecclesiam[10] concesserunt. Cum autem per prefatum abbatem et capitulum ad eandem[11] uicariam prefatus E.[12] diocesiano episcopo fuisset representatus[13], quidam I. de Constantiis[14] nomine institutionem eius[15] quarundam litterarum intuitu continentium, quod idem abbas ei ecclesiam, que[16] primo uacaret, concesserat, impediuit. Inde[17] est, quod discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus si prefatus I.[18] a uobis super hoc requisitus, aliam causam rationabilem non pretenderit, nisi concessionem ecclesiae, que primo uacaret[19], pro eius[20] contradictione uel appellatione nullatenus omittatis[21], quin

Lib. III. Tit. VI. 5. 1) Ramessaia: *i; Alan.* 2. (3, 6.) (1181—85.) 2) apostolicae sedis: *T* 3) eam: *T* 4) est irret.: *i;* irretitur uel conuictus est et ex quo crim.: *b* 5) assumpsit: *bcg* 6) culm. impetrauit: *i* 7) nobis (obt.: *deest*): *i* 8) ut: *T* 9) mortis: *g*

Tit. VII. 1) *add.:* uel ecclesiae: *ad;* de concessione prebendarum: *i*

1. 1) *Appdx.* XXXVII, 1; *Alan.* 1. (3, 7.); *Ja.* 9199. (1159—81.) 2) nob.: *deest: i* 3) V.: *i* 4) mon. de N.: *i* 5) perhibebatur: *T* 6) eandem concessionem: *adi* 7) tenemur: *OT* 8) ita const. prescriptam: *O* 9) predicto: *di* 10) fuis.: *deest: O* 11) eadem: *O* 12) eam: *O* 13) omni: *O* 14) eo: *deest: O* 15) fuerit: *O* 16) W.: *abiO* 17) fuit: *adg* 18) autem: *acdgi* 19) nominabit: *O* 20) *add.:* attentius: *O* 21) curetis: *acdgi*

2. 1) Alex. III. ep. Hereford. et abb. de Euesham: *Appdx.* XLVII, 10; *Gilb. auct.* 1. (3, 6.) *Ja.* 9697. (1159—81.) 2) C.: *b;* G.: *O* 3) G.: *dgi;* cum: *O* 4) qui in: *O* 5) portas Gloucestri: *O;* Glondestria: *Sa* 6) mon. consensu et uoluntate: *Sa* 7) obtinuit: *acdgi* 8) concessisset: *O;* decessisset (in fata: *deest*): *Sa* 9) ipsius: *O* 10) uicariam: *O* 11) eam: *acdgi* 12) G. (pref.: *deest*): *O* 13) presentatus: *bO* 14) quid. Constantius: *acdgi* 15) eiusdem: *Sa* 16) cum: *Sa* 17) Hinc: *O* 18) I. fuerit: *b;* Constant.: *g;* L.: *O* 19) ita uac.: *diO* 20) eiusdem: *O* 21) dimittatis: *O*

auctoritate nostra diocesiano episcopo mandetis, ut ad presentationem[22] predicti abbatis et monachorum, suprascriptum[23] E. ad uicariam prescriptam recipiat et ei curam animarum committat, sicut moris et iuris est, si aliud non est, quod eius institutionem debeat impedire.

3. Clemens III.[1] Ea noscitur *etc. et infra.* Ex tua si quidem nobis est parte propositum, quod[2] dubium tibi existat[3], utrum illorum sit appellationibus[4] deferendum, qui occasione promissionis sibi factae super ecclesiis non uacantibus, cum eis pretermissis uacantes postmodum ecclesias intelligunt[5] aliis conferendas, in uocem appellationis erumpunt. Super quo[6] fraternitati tuae duximus respondendum, quod cum promissiones huiusmodi in[7] concilio Lateranensi sint prohibitae, nisi sedis apostolicae auctoritas interuenerit uel aliud quid rationabile obuiauerit, pro huiusmodi appellationibus[8] non debet uacantium ecclesiarum institutio prorogari uel aliquatenus impediri.

4. Clemens III. Remensi Archiepiscopo[1]. Insinuauit nobis dilectus filius noster C. nepos et acolytus noster, quod cum I.[2] abbas olim sancti Vedasti Atrebatensis concessisset[3] ei in presentia plurium ecclesiam primo uacantem, uoluntate postmodum commutata cuidam alii ecclesiam de Louegines[4], que primo uacauit, ipso C.[5] ignorante contulit et concessit. Verum cum post obitum ipsius abbatis hoc ad eiusdem C. notitiam peruenisset et suam deposuisset in presentia tua querelam, tu successori eiusdem abbatis scribere curauisti, ut ita cum predicto C. de ecclesia illa et benefitio ei a predecessore suo collato componeret, quod nos ex inde sibi placabiles redderet potius quam offensos, dilectus quoque filius noster[6] M. tituli sanctorum Iohannis et Pauli presbiter cardinalis quondam apostolicae sedis legatus super hoc ipso uenerabili fratri nostri Siluanectensi episcopo sua scripta direxit, iniungens eidem abbati, ut ita supradicto C. satisfacere in predictis et respondere curaret, quod ob hanc causam querela non deberet ad sedem apostolicam[7] destinari. Abbas uero non solum memoratum cardinalem audire contempsit, uerum etiam litteras nostras, hac de causa sibi[8] transmissas, nedum exaudire, sed etiam nec uoluit receptare. Unde quoniam idem C. super tanto contemptu et detentione quorundam denariorum, quos ei debebat, abbatem ipsum ad nostram audientiam appellauit, et ipse non curauit prosequi appellationem, nec pro se dirigere responsalem, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus firmiterque[9] precipimus, quatinus prenominatum abbatem et capitulum attente moneas et inducas, ut in redditibus equiualentibus ecclesiae cum eiusdem personatu, que ipsi C. promissa, postmodum[10] fuit alii assignata, omni occasione[11] remota satagat prouidere, alioquin tu auctoritate nostra suffultus preceptum nostrum sine[12] dilatione, appellatione[13] postposita, exequaris[14], illos ecclesiastica censura percellens[15], quicumque his duxerint temere resistendum.

TIT. VIII. DE HIIS QUE FIUNT A PRELATIS SINE CONSENSU CAPITULI.

Un. Cel. III. *Ea noscitur. Ex tua siquidem — consensum.* Rotomag. archiep. (1191—98.) Ja. 10720. = c. 6. X. (3, 10.)

TIT. IX. DE HIIS QUE FIUNT A MAIORE PARTE CAPITULI.

1. Clemens III. Andegauen. Episcopo[1]. Fraternitatis tuae prudentiam *etc. et infra.* Secundae[2] questionis nodum auctoritate duximus Lateranensis concilii

Lib. III. Tit. VII. 2. 22) representationem: *acdgi* 23) supradictum: *OSa*

3. 1) Rotomag. archiep.: *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 384. *Gilb. auct.* 2. (3,6.) *Ja.* 10225. (1187—91.) 2) quod eum: *b;* quidquid: *Luc.* 3) extiterit: *Sa;* extat: *Luc.* 4) appellationi: *Luc.* 5) intelligant (al.: *deest*): *Luc.* 6) hac questione: *Sa* 7) in: *deest: Sa* 8) appellatione: *Luc.*

4. 1) Idem (*i. e.* Celestin. III.): *b. ubi est c.* 2. (3, 8.); Celest. III.: *Alan.* 4. (3, 7.); *Ja.* 10223. (1187—91.) 2) I.: *deest: dg* 3) concessit: *abdg* 4) Louegenes: *i;* Lonegrenes: *b* 5) C.: *deest: ad* 6) nos.: *deest: ag* 7) ap. iterum: *ci* 8) sibi: *deest: T* 9) et firmiter: *acdgi* 10) et postm.: *bcdi* 11) occ. et appellatione: *bi* 12) sine: *deest: b* 13) et appell.: *acdgi* 14) exeq. et: *b;* exequeris: *b* 15) percellas: *b*

Tit. IX. 1. 1) Idem (*i. e.* Coel. III.): *b;* Coel. III.: *Gilb. auct.* 1. (3, 8.) *Ja.* 10196. (1187—91.) 2) Secundum tuae quest.: *Sa*

resoluendum, ut nisi uidelicet ab[3] aliquo uel ab[4] aliquibus, potioribus[5] uel inferioribus, inrationabile[6] aliquid obici et probari contigerit, preualeat semper et optineat debitum[7] remoto appellationis obstaculo firmamentum, quod a maioris et sanioris parte consilii[8] fuerit constitutum, nisi antiqua consuetudo ecclesiae hactenus obseruata et apostolicae[9] sedis auctoritate confirmata[10] aliud suaserit obseruandum. Sic enim et audacia dante domino refrenabitur improborum et ecclesiarum utilitas latius per eius misericordiam extendetur.

2. Cel. III. Gilberto Claremont. ep. *Quesiuit a nobis — repertum.* (1191—95.) Ja. 10495. = c. 2. X. (3, 11.)

TIT. X. DE REBUS ECCLESIAE NON ALIENANDIS[1].

1. Cel. III. Rauennati Archiep. *Ut super aliqua — facultatem.* (1193.) Ja. 10442. = c. 8. X. (3, 13.)

2. Cel. III. Exon. ep. *Ad audientiam — peruenire.* (1191—98.) Ja. 10690. = c. 9. X. (3, 13.)

TIT XI. DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

1. Alexander III.[1] Constitutus in presentia nostra G. clericus multimoda nobis conquestione monstrauit, quod cum dimidias unius anni decimas et oblationes ecclesiae de Blesebia[2] persona ipsius[3] emisset, W. Truseboth[4], patronus iam dictae ecclesiae, ei predictas decimas et oblationes abstulit, et ipsam ecclesiam G. fratri[5] suo subtraxit, et cuidam G. quondam[6] capellano regis concessit, qui eam in manibus canonicorum de Torneton.[7] commisit. Unde licet non uideatur honestum, decimas et oblationes uendere, quia tamen non est prohibitum nec illicitum, redditus decimarum et oblationum, que uno anno proueniunt, emere, per ap. scripta precipiendo[8] mandamus, quatinus, si res ita se habet, detentores ipsarum decimarum et oblationum commoneatis et auctoritate nostra contradictione et appellatione cessante ecclesiastica districtione cogatis, ut G.[9] clerico decimas ipsas et oblationes postposita occasione restituant[10], et de illatis iniuriis condignam satisfactionem exhibeant.

2. Cel. III. *Peruenit ad nos — fatigari.* (1191—98.) Ja. 10738. = c. 4. X. (3, 17.)

TIT. XII. DE LOCATIONE ET CONDUCTIONE[1].

Un. Clem. III. *Ex rescripto — infringere etc.* (1188—91.) Ja. 10285. = c. 1. X. (3, 18.)

TIT. XIII. DE RERUM PERMUTATIONE.

1. Urban. III. *Quesitum est — exercere.* (1185—87.) Ja. 9891. = c. 5. X. (3, 16.)

2. Clem. III. *Ad questiones — misceantur.* (1187—91.) Ja. 10212. = c. 6. X. (3, 19.)

TIT. XIV. DE TESTAMENTIS[1].

1. Alexander III.[1] Ad audientiam apostolatus nostri peruenit, quod cum W. de Cedon. A., R., G.[2] clericis fructus[3] reddituum suorum de primo anno post obitum eius, quos in ecclesia de Laced.[4] habuit[5], sicut institutio et consuetudo tam illius quam aliarum plurium[6] ecclesiarum Anglicarum continet, ut scilicet post obitum canonici proximi sequentis anni redditus decedens possit attribuere, reliquit in testamento[7]. Quia quidem[8] hec et alia, que in testamento ipsius continebantur, diocesianus episcopus ante obitum ipsius et post rata habuit, fraternitati tuae

Lib. III. Tit. IX. 1. 3) de: *cdgi* 4) de: *i* 5) paucioribus: *bc; deest: i* 6) uel minus rationabile: *ac;* inde (uel inf.: *deest*): *Sa* 7) debitam: *cg;* . . . firmitatem: *acdg* 8) capituli: *bg;* concilii: *Sa* 9) apostolica (sed.: *deest*): *Sa* 10) firmata: *Sa*

Tit. X. 1) alien. uel non: *dgi*

Tit. XI. 1. 1) *Alan.* 1. (3, 10.) (1159—81.) 2) Bersab.: *b;* Plesembia: *T;* Blesebia de: *bi* 3) illius: *bd* 4) Nusabut: *b;* Thrusebut et: *T* 5) fratri . . . et: *deest: g;* fratri . . . quond.: *deest: a;* Tud. (fratr. . . . quond.: *deest*): *T* 6) eidem: *ai;* G. quond.: *deest: a;* quond.: *deest: b* 7) etiam Conuentr.: *b;* Coritone: *g;* Torneto: *T* 8) pr.: *deest: bdi* 9) Gillberto: *b* 10) restituat . . . exhibeat: *dg*

Tit. XII. 1) locationibus . . . conductionibus: *cdg*

Tit. XIV. 1) *add.:* et ultimis uoluntatibus: *b*

1. 1) *Gilb. auct.* 1. (3, 14.) *Ja.* 9254. (1159—81.) 2) I. R. S.: *Sa* 3) fructum: *bdg* 4) Lacedon: *bg* 5) habuerit: *ac* 6) parochialium: *abcgi* 7) *add.:* ipsius: *bd* 8) Et quoniam: *Sa*

per ap. scripta mandamus, quatinus si res ita se habeat, detentorem reddituum constanter admoneas et appellatione cessante districtione ecclesiastica compellas, ut predictis clericis fructum[9] reddituum secundum dispositionem defuncti non differat[10] assignare.

2. Alex. III. electo et capit. Cassan. *Relatum est — diuidantur.* (1179—81.) Ja. 9333. = c. 12. X. (3, 36.)

TIT. XV. DE SEPULTURIS.

1. Alex. III. *Ex parte canonicorum — exhibere.* (1159—81.) Ja. 9035. = c. 5. X. (3, 28.)
2. Alex. III. F. dec. et mag. F. Remen. *Cum liberum sit — presumant.* (1159—81.) Ja. 9135. = c. 6. X. (3, 28.)
3. Clem. III. *Certificari uoluisti — attendatur.* (1192.) Ja. 10403. Coel. III. = c. 9. X. (3, 28.)

TIT. XVI. DE PAROCHIIS ET ALIENIS PAROCHIANIS.

Un. Clem. III. *Significauit nobis — cogantur.* Innoc. III. Sidon. Beryt. et Biblien. epp. (1198.) Po. 500. — Ja. 10190. immerito Clem. III. attribuit. = c. 5. X. (3, 29.)

TIT. XVII. DE DECIMIS[1].

1. Ieronimus super Ezech. *Decimam partem — audisse.* Sup. cap. XLVI. = c. 1. X. (3, 30.)
2. Alex. III. *Quamuis graue — prostratus.* c. 2. C. Turon. (1163.) = c. 17. X. (3, 30.)
3. Alex. III. Massil. ep. *Cum sint homines — uiderentur.* (1159—81.) Ja. 9077. 9253. = c. 18. X. (3, 30.)
4. Cel. III. *Non est in potestate — persoluatis.* (1191—98.) Ja. 10717. = c. 22. X. (3, 30.)
5. Cel. III. *Ex parte dilectorum — attemptent.* (1193.) Ja. 10444. = c. 21. X. (3, 30.)

6. Celestinus III.[1] Peruenit ad audientiam nostram ex conquestione B. Dolensis archidiaconi rectoris ecclesiae de N., quod cum ecclesia ipsa de frugibus quarundam terrarum, que infra fines parochiae suae positae asseruntur, decimas persoluere[2] consueuerint[3], nunc ad pratorum opus remanentibus eisdem incultis decimae de feno, quod ab eis colligitur, eidem ecclesiae contra iustitiam subtrahuntur. Volentes igitur indempnitati ecclesiae eiusdem circumspectione, qua conuenit, prouidere, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus ecclesiae, de qua premisimus, feni decimas, quod de terra prouenit, a memoratis earum[4] dominis per ecclesiasticam districtionem exsolui sublato appellationis obstaculo compellatis.

7. Cel. III. *Ex transmissa — compellatis.* (1191—98.) Ja. 10686. = c. 23. X. (3, 30.)

8. Clemens III.[1] Ad audientiam nostram[2] te significante peruenit, quod Iudei[3] cupiditate maxima et dampnabili parochiam sancti Laudi pro parte magna occupauerunt et adhuc residuum de die in diem occupare contendunt. Quia uero prescripta sancti Laudi ecclesia propter hoc magnam suorum bonorum iacturam incurrit[4], discretioni uestrae per ap. scripta precipiendo[5] mandamus, quatinus nisi Iudei, qui in ciuitate Rotomagensi morantur, ad commonitionem[6] uestram et[7] decimas et omnes prouentus alios, quos de parochianis fidelibus, si ibi habitarent, consequerentur, predictae sancti Laudi ecclesiae et aliis, quarum[8] parochias detinent occupatas, annis singulis sufficienter ac congrue recompensare curauerint[9], omnes Christi charactere insignitos, siue uirilis siue feminei sexus extiterint, qui Iudeis obsequium exhibere, aut[10] mutuo aliquid ab eis accipere, aut restituere iam acceptum, uenditiones aut locationes cum eis contrahere, seu quemlibet alium contractum inire, uel aue eis dicere, seu habere colloquium, nisi de sua correctione uel[11] conuersione ulla[12] presumptione temptauerint[13], omni gratia et timore post-

Lib. III. Tit. XIV. 1. 9) fructus: *iSa* 10) differas: *i*

Tit. XVII. 1) *add.:* et primitiis et oblationibus: *b*

6. 1) *Gilb. auct.* 4. (3, 17.) (1191—98.) 2) percipere: *Sa;* ecclesiae soluere: *b* 3) consueuerunt: *ad; leg. fortasse:* quod cum ipsi ecclesiae . . . cons. 4) eorum: *ab*

8. 1) *Alan.* 3. (3, 14.); Celest. III.: *bc; Ja.* 10712. (1191—98.) 2) aures nostras: *b* 3) cum Iudei: *acdgi* 4) incurreret: *acd;* incurrerit: *gi* 5) prec.: *deest: ab* 6) monitionem: *acdgi* 7) et: *deest: ab* 8) quorum: *bc* 9) curauerunt: *abcdi* 10) aut scilicet . . . recipere: *b* 11) uel inexperta: *aegi* 12) allicere ulla: *acdgi* 13) temptauerit: *T*

positis contradictione et appellatione cessante anatematis uinculo astringatis, cui etiam uolumus sententiae subiacere, quicumque illis ad uestri[14] elusionem mandati consilium suum siue auxilium impenderit aut fauorem.

TIT. XVIII. DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

1. Ex reg. Gregor. *Quia in insulis — custodire.* Greg. I. (591.) Reg. I, 42. Ja 746. = c. 6. X. (3, 31.)

2. Alexander III. Eboracensi Archiepiscopo[1]. Ad audientiam apostolatus nostri peruenit, quod quidam diaconus G. nomine uolens in presbiterum ordinari, archidiaconum suum adiit et tunica nepoti archidiaconi collata, ut eius negotium promoueret, sic est in presbiterum, ut creditur, eius interuentu et auxilio ordinatus. Tempore uero procedente, cum eum conscientia[2] sua super huiusmodi ordinatione accusaret[3], communicato uirorum prudentum consilio ad religionem fratrum hospitalis Ierosolimitani transiit, in qua quidem religione, sicut asseris, decennio permansit, et nunc artioris religionis obtentu[4] ab eorum consortio separari et in loco desiderat solitario per dignos penitentiae fructus delictorum ueniam obtinere, secrete sacerdotale offitium exequendi licentia misericorditer obseruata[5]. Ceterum cum[6] in priuilegiis hospitalis manifestius prohibetur[7], post factam in eadem domo professionem discedere, etiam artioris religionis obtentu, illius uoto assensum nequiuimus impertiri. Faciat igitur apud predictos[8] hospitalarios sine executione sacerdotalis offitii dignos penitentiae fructus sciens, quod quelibet occulta loca sine gratia animas saluare non possunt. Quid enim paradiso iocundius? quid caelo securius? et tamen ex paradiso homo et angelus de caelo cecidisse peccando minime dubitatur.

3. Clem. III. *Cum uirum — uoluntatem.* (1187—91.) = c. 12. X. (3, 31.)

4. Idem. *Porrectum nobis — compellendus.* Innoc. III. Reg. ap. Bal. I, 524. Po. 572. ap. Jaffé immerito no. 10191. = c. 13. X. (3, 31.)

5. Cel. III. *Cum simus — postulare.* (1191—98.) Ja. 10702. = c. 14. X. (3, 31.)

6. Celestinus III. oblatis uniuersis monasterii sancti Petri de Ferum[1]. Qui relictis mundanis illecebris religiosis domibus, in quibus digne ualeant penitere de commissis et[2] assidue impendere obsequium[3] creatori[4], se pia deuotione offerunt et committunt, uiuere non debent[5] pro suae uoluntatis arbitrio, sed[6] prelati sui magisterio in omnibus obedire. Inde est, quod uniuersitati uestrae mandamus et firmiter precipimus, quatinus uestro abbati debitam reuerentiam et obedientiam exhibentes ad mandatum ipsius monachalem habitum recipere non tardetis, et ipsius salubria in omnibus mandata obseruare. Alioquin, noueritis nos sententias, quas idem abbas in contumaces protulerit et rebelles, ratas habituros et firmas.

TIT. XIX. DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

1. Urban. III. Priori S. crucis. *Ex parte dilecti filii — seruiturus.* (1185—87.) Ja. 9872. = c. 9. X. (3, 32.)

2. Cel. III. *Consuluit nos G. — dirimendum.* (1191—98.) Ja. 10736. = c. 10. X. (3, 32.)

3. Cel. III. *Karissimus in Christo — tractare.* (1191—92.) Ja. 10347. = c. 11. X. (3, 32.)

4. Cel. III. *Placet nobis — cogendam.* (1191—98.) Ja. 10682. = c. 12. X. (3, 32.)

TIT. XX. DE CONVERSIONE INFIDELIUM.

1. Clemens III.[1] Interrogatum est a nobis[2] ex parte uestra, utrum Iudei uel Sarraceni ad fidem Christianam conuersi suis uxoribus cohabitare ualeant,

Lib. III. Tit. XVII. 8. 14) nostri: *ad;* nostram elus. (mand.: *deest*): *b*
Tit. XVIII. 2. 1) *Alan. auct. Ja.* 8954. (1159—81.) 2) et consc.: *ag;* ipsum consc.: *Ta* 3) *add.:* uel remorderet: *b* 4) habitu: *Ta* 5) implorata: *bg* 6) quoniam: *Ta* 7) prohibeatur: *bg* 8) dictos: *ag*
6. 1) Fertum: *ci; Alan. auct. Ja.* 10694. (1191—98.) 2) et: *deest: adgi* 3) famulatum et obseq.: *b* 4) creatori debeant: *acdi* 5) debeant: *di* 6) sed etiam: *adi*
Tit. XX. 1. 1) *Gilb. auct.* 1. (3, 20.); Segociensi ep.: *Luc. ap. Bal.* III, 374; Ciuitatensi eccl. capitulo in eod. lib.: *Cod. Hal.; Ja.* 10226. (1187—91.) 2) a nob.: *deest: acgi Luc.*

uas in secundo, tertio et quarto gradu sibi, dum fuissent in infidelitate positi, natrimonialiter copularant, et an ipsis conuersis liceat relictis coniugibus ad alias uptias conuolare. Auctoritate tibi[3] presentium respondemus[4], quod taliter ad idem Christi[5] conuersi, quamdiu uoluerint[6] uxores eorum remanere cum ipsis, eas iue conuersae sint, siue non, licentiam habeant[7], si uoluerint, retinendi, non tamen unt cogendi ad hoc. Ceterum ipsis uiuentibus[8] et uolentibus[9] remanere, cum liis contrahere non debebunt[10]; quod si in odium Christianae fidei recesserint, um teste Gregorio contumelia creatoris circa eum, qui relinquitur, ius matrimonii oluat[11], alias in[12] matrimonium ducere non[13] prohibentur, nec refert, utrum in ecundo uel tertio[14] gradu, dum fuissent a fide alieni[15], contraxerint[16], cum[17] uisset in ueteri tantum lege prohibitum, ne sororum suarum turpitudinem reuelarent.

2. Cel. III. *Laudabilem etc. — censeantur.* (1191—98.) Ja. 10733. 10735. = . 1. X. (3, 33.)

TIT. XXI. DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

1. Alex. III. Mag. M. de Vadeforte. *Litteraturam tuam — accepit.* 1159—81. = . 3. X. (3, 34.)

2. Alex. III. uniu. abbat. Cisterc. ordin. per Angliam constitutis. *Scripturae acrae — commutare.* (1159—81.) Ja. 8915. = c. 4. X. (3, 34.)

3. Alexander III. Remensi Archiepiscopo[1]. Ad audientiam nostram noueris peruenisse, quod cum nobilis uir Comes Clarimontis crucem sumpsisset erosolimam profecturus, eam pro sua uoluntate deposuit, non attendens, quantum n uiolatione ipsius uoti propriae saluti detrahat[2] et honori. Verum quoniam tanto nagis quisque fraudati uoti auget iniquitatem, quanto minorem habuit uouendi necessitatem, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus si uerum est, quod asseritur, prefatum comitem ad uotum suum implendum uel[3] commutandum n melius, si rationabilis causa non impedit, per excommunicationis sententiam appellatione remota compellas. Quanto enim maioris nominis est idem Comes, anto plures exemplo suo corrumperet, si a uoto recedere sineretur.

4. Clemens III.[1] Perpendimus etc.[2] Ceterum de uoto, quod ipsum comitem fecisse proponis, ut scilicet feriis sextis singulis in pane ieiunaret et aqua[3], non uidetur, quod redemptio illa sufficiat de altari construendo[4], cum quamuis uoluntarium sit uouere, ex necessitate tamen uota licita[5] sunt soluenda. Ad ultimum quod de subueniendo terrae Ierosolimitanae promisit, ipsum ad eundum illuc in propria persona, si fieri potest, diligentius exhorteris uel in uoti supplementum competentia subsidia euntibus Ierosolimam subministret[6].

TIT. XXII. DE STATU REGULARIUM.

1. Alexander III.[1] Si cum aliquo uestrum pecunia fuerit inuenta et in uita sua non patefecerit, nec ad ecclesiam nec ad hospitale sepeliatur, sed extra ciuitatem in campis ponatur.

2. Alex. III. uniu. abbatib. et conuersis Cist. ordin. *Recolentes qualiter — benefitiis.* (1159—81.) Ja. 8914. = c. 3. X. (3, 35.)

3. Alexander III. omnibus Episcopis[1]. Dilectos filios nostros et fratres, qui sunt in Cisterciensi[2] ordine, attentioni uestrae propensius[3] commendantes, uobis per ap. scripta mandamus, quatinus eos contra antiquam consuetudinem et liber-

Lib. III. Tit. XX. 1. 3) uobis: *Sa;* igitur: *Luc.;* etiam: *U* 4) respondeo: *Luc.; deest: U* 5) Christianam: *b; deest: Luc.* 6) uolunt: *Luc.* 7) habent: *ib.* 8) renitentibus: *b;* consentientibus: *Sa* 9) nolentibus: *bd* 10) debent: *cgiU Luc.;* possunt uel non debent: *a* 11) soluit: *Luc.* 12) in matr.: *deest: Luc. U* 13) minime: *Luc. U* 14) *add.:* uel quarto: *dgSa;* in tertio: *U* 15) fuissent in infidelitate: *Luc.* 16) contraxerunt: *abdg Luc.* 17) dum: *cg*

Tit. XXI. 3. 1) Idem: *bc; Alan. auct. Ja.* 9132. (1159—81.) 2) detrahit: *Ta* 3) uel ad: *i*

4. 1) *Gilb. auct.* 1. (3, 21.) *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 383. (Allocensi ep. electo); *Cod. Hal.* (Alloensi electo); *Ja.* 10194. 10264. (*sed idem caput est*) (1187—91.) 2) *uerba omissa quaeras c.* 23. X. (5, 39.) 3) ieiunet: *Luc. U* 4) de altaris constructione: *Sa* 5) facta illicito: *i;* emissa licita: *b;* facta licita: *adg Luc. U* 6) subm. In ultimo etc.: *Luc.*

Tit. XXII. 1) *Gilb. auct.* 1. (3, 22.) (1159—81.)

3. 1) *Alan.* 9. (3, 14.) (1159—81.) 2) Cistrensi: *cdi* 3) attentius: *b*

tatem ordinis[4] fratribus a Romana ecclesia indultam, ad sinodum et ad concilium non cogatis uenire, sed ipsos iuxta consuetudinem sui ordinis permittatis in arce contemplationis libere domino famulari, ita quod caritas et affectio uestra debeat exinde in domino[5] merito commendari.

4. Alexander III.[1] Quanto nos fidem et deuotionem ordinis[2] Cisterciensis[3] in multis sumus experti, tanto amplius ea, que a predecessoribus nostris sibi amore uirtutis indulta sunt, obseruare tenemur. Auctoritate igitur apostolica uobis inhibemus arctius, ne pro obseruatione eorum, que ipsis apostolica sedes consueta benignitate indulsit, in mercenarios suos interdicti uel excommunicationis sententiam presumatis promulgare, pro certo scituri, quod si hoc egeritis, graue esset nobis omnibus modis et molestum, et indignationem Dei et iram et penam possetis incurrere.

5. Alexander III.[1] Si qua libera uel absoluta persona pro redemptione animae suae uestro monasterio se conferre uoluerit, suscipiendi eam liberam habeatis facultatem; addentes etiam apostolica auctoritate interdicimus, ne quis uestros fratres clericos siue laicos post factam in monasterio uestro professionem absque uestra licentia suscipere audeat uel tenere. Presenti quoque decreto sancimus, ut episcopus, in cuius diocesi ecclesia uestra consistit, nec electionem[2] abbatis uestri umquam impediat, nec de remouendo eo aut deponendo, qui pro tempore secundum statuta Cisterciensis ordinis remouendus aut deponendus fuerit, se ullatenus[3] intromittat. Sancimus autem, ne quis archiepiscopus uel alterius ordinis clericus locum uestrum diuinis interdicat offitiis, sed liceat uobis omni tempore clausis ianuis et exclusis excommunicatis diuina offitia celebrare. Paci quoque et tranquillitati uestrae prouidentes auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum uel grangiarum uestrarum nullus uiolentiam uel[4] rapinam seu furtum facere aut ignem apponere uel homines capere seu interficere audeat. Si quis temerario ausu hoc presumpserit, tamquam sacrilegus iudicetur et excommunicationis ultione plectetur[5].

6. Clem. III. *Super quodam — agendum.* (1187—91.) Ja. 10237. = c. 4. X. (3, 35.)

TIT. XXIII. DE CAPELLIS MONACHORUM[1].

1. Lucius III. de Massandane et de Dorcestre abbatibus et mag. A. de Fordit. *Ex transmissa — compescatis.* (1181—85.) Ja. 9667. = c. 10. X. (2, 26.)

2. Clemens III.[1] De minori possemus sollicitudine argui merito, si ad conseruanda iura uestri monasterii, que[2] ad prouisionem nostram[3] specialiter respiciunt, non accommodaremus animum[4]. Quapropter uobis et iustitiis[5] uestris pontificali uolentes diligentia[6] prouidere, auctoritate apostolica prohibemus, ne in ecclesiis ad presentationem uestram spectantibus ulli[7], nisi a uobis presentati fuerint, ordinentur, sed si quos uobis non presentantibus ordinari contigerit, ab eis[8] ecclesiis per uos[9] ipsos auctoritate apostolica amoueantur, et eorum[10] ordinatio penitus irrita habeatur[11], nisi forte, quod absit, presentationem clericorum uos constiterit malitiose differre.

TIT. XXIV. DE IURE PATRONATUS.

1. Alexander III.[1] Dilectus filius[2] noster S.[3] transmissa nobis insinuatione monstrauit, quod cum illustris rex Scotiae patrimonium suum detinuisset et occuparet[4], quibus uoluit et prout uoluit ecclesias, quarum gerebat patronatum, eo in-

Lib. III. Tit. XXII. 3. 4) eiusdem ord.: *T* 5) in dom.: *deest: abcd*
4. 1) 1159—81. 2) uestri ordin.: *i* 3) Cistrensis: *abcdi*
5. 1) 1159—81. 2) de electione uestri ordinis, nec de remouendo unquam: *b* 3) nullatenus: *ad* 4) seu: *adg;* aut: *c* 5) plectatur: *bg;* plectendus: *d*
Tit. XXIII. 1) clericorum et mon.: *b*
Tit. XXIII. 2. 1) Celest. III.: *b; Gilb. auct.* 1. (3, 23.); *Ja.* 10258. (1187—91.) 2) quod ... respicit: *Sa* 3) uestram: *bgi* 4) resp. fuerimus negligentes inuenti: *b;* resp. minus uideremur intenti, quapropter: *Sa* 5) rusticis: *aSa* 6) *add.:* et sollicitudine: *Sa* 7) nulli: *bcd* 8) eisdem: *bcg; deest: Sa* 9) uosmet: *acdgi* 10) eor.: *deest: Sa* 11) *add.:* et inanis: *b*
Tit. XXIV. 1. 1) *Appdx.* XLVII, 2. (Bathon. ep.); *Gilb. auct.* 1. (3, 24.); *Ja.* 8839. (1159—81.) 2) frater: *di* 3) comes S.: *O* 4) occupasset: *bc;* occupatum (et: *deest*): *O*

consulto concessit. Quoniam igitur ex iniuncti offitii debito tenemur unicuique iura sua integra reseruare[5], nolentes, quod[6] prefatus S.[7] tali[8] occasione ius patronatus amittat, fraternitati uestrae[9] per ap. scripta mandamus, quatinus si diligenter inquisita[10] ueritate tibi ita esse constat[11], intrusos[12] amoueas, et si ydoneae personae ab eo, qui habet ius patronatus et presentandi personas ad[13] prefatas ecclesias, fuerint presentatae, personas ipsas de consilio et assensu prelatorum[14], quorum interest, prescriptis[15] ecclesiis nullius[16] appellatione obstante inuestias[17], neque ipsas citra[18] formam iuris exinde a quoquam[19] grauari permittas.

2. Alex. III. *Nobis fuit — constitutum.* Clem. III. (1188—90.) Ja. 10166. = c. 25. X. (3, 38.)

TIT. XXV. DE CENSIBUS ET[1] EXACTIONIBUS ET PROCURATIONIBUS.

1. Lucius III. *Significauit T. — uexentur.* Lincoln. ep. (1181—84.) Ja. 9577. = c. 13. X. (3, 39.)

2. Lucius III. Rauen. Archiep. *Sopitae iudicio — roborandam.* (1185.) Ja. 9723. = c. 14. X. (3, 39.)

3. Urbanus III. Cantori et magistro scholarium Re.[1] Querelam P. presbiteri sancti Petri accepimus, quod cum canonicis Dehore[2] certam summam pecuniae pro pensione ecclesiae suae[3] aliquot persoluerit annis, idem canonici ab eo summam illam ex integro de Parisiensi moneta exigunt sibi solui, licet ea melior sit illa, quam pro pensione predicta soluere consueuit. Quia igitur in hoc idem presbiter contra iustitiam grauatur[4] discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus, si uerum est quod asseritur, canonicos illos antiqua pensione cogatis appellatione cessante manere contentos.

4. Clem. III. *Grauis admodum — puniatis.* (1187—91.) Ja. 10231. = c. 15. X. (3, 39.)

TIT. XXVI. DE ECCLESIIS EDIFICANDIS.

1. Alexander III. P. C.: Ad petitionem[1]. Si hospitale in aliquo loco absque oratorio feceritis, liberum erit uobis absque conscientia episcopi, in cuius parochia fuerit, ipsam domum construere. Quod si oratorium ibidem facere uolueritis id absque licentia episcopi non faciatis[2], iustitia in omnibus seruata.

2. Clemens III.[1] Exosonen.[2] Episcopo. Litteras tuae fraternitatis *et infra.* Memoratis fratribus dedimus in mandatis, ut iura tua tibi quiete dimittant et tenorem priuilegiorum, que Romana ecclesia eis indulsit, non excedant. Sane eisdem fratribus, qui multa religione et honestate prefulgent et circa obsequia pauperum Christi sunt diligenter intenti, Romana[3] ecclesia suo priuilegio hanc libertatem indulsit, ut liceat ecclesias interdicto suppositas semel in anno aperire et exclusis excommunicatis[4] diuina in eis offitia celebrare. Indultum est etiam[5] a[6] Romana ecclesia, ut in desertis locis possint uillas construere[7] et ibi ecclesias edificare, que nulli sint subiectae, nisi Romano Pontifici, et in aliis locis tantum pro se et familia sua oratoria edificare, in quibus parochianos aliorum ad cottidiana offitia et[8] sepulturam non recipiant, sed nunquam eis uel alicui[9] a nobis uel a predecessoribus nostris fuit indultum, ut corpora eorum, qui excommunicati decedunt, in[10] cimiteriis debeant sepeliri[11].

3. Lucius III. Paduano ep. *Intelleximus ex — diffiniri.* (1181—85.) Ja. 9673. = c. 1. X. (5, 32.)

Lib. III. Tit. XXIV. 5) seruare: *acdgiO* 6) etiam quod: *O* 7) comes: *O* 8) sub tali: *acdgi* 9) tuae: *bcd* 10) cognita uel inquisita: *b* 11) constiterit: *acdgi O* 12) institutos uniuersos: *acdgi* 13) ad. ... pers.: *deest: i* 14) prel. suorum: *b;* prel. tuorum: *di* 15) in prescr.: *adg;* de prescr.: *OSa* 16) null.: *deest: O* 17) inuestiges: *O* 18) contra: *gO* 19) quodam: *O*

Tit. XXV. 1) et: *deest: cg*

3. 1) *Alan.* 2. (3, 17.); *Ja.* 9884. (1185—87.) 2) De Hore: *acg* 3) suae: *deest: T* 4) aggrauetur: *b*

Tit. XXVI. 1. 1) *Gilb. auct.* 1. (3, 26.) (1159—81.) 2) facietis: *Sa*

2. 1) Idem (*i. e.* Alex. III.): *ab* 2) Ysoronen: *a;* Piosen.: *b:* Ydrosien.: *c;* Yroson: *d;* Exonen.: *g;* Yron.: *Ta* (Veronen.: *T*); Nidrosiensi? — *Alan.* 1. (3, 18.) *Ja.* 10207. (1187—91.) 3) Romanae ecclesiae indulsit etiam ut: *b* 4) *add.:* et nominatim interdictis: *b* 5) et.: *deest: adg* 6) eis a: *acdgi* 7) *add.:* uel constituere: *b* 8) nec ad sep.: *i* 9) aliquibus: *acdgi* 10) in monasteriis uel cim.: *b* 11) *hoc loco in b nouus incipit titulus:* de noui operis nuntiatione

4. Urban. III. Truden. Archiep. et G. delegato. *Ad audientiam — deferemus.* (1185—87.) Ja. 9887. = c. 5. X. (3, 48.)
5. Cel. III. *Tua nobis — prouidere.* (1191—98.) Ja. 10722. = c. 6. X. (3, 48.)

TIT. XXVII. DE IMMUNITATE ECCLESIAE ET CIMITERII.

1. Turon. conc. sub Alexandro III. celebratum[1]. Quoniam superuenientibus nouis[2] morbis nouas expedit medicinas inuenire, ecclesiasticae[3] libertati consulere et subditorum utilitati prouidere curantes, statuimus, ut capellani castrorum[4] et qui eorum uice[5] ministrant, huiusmodi sacramento astringantur, quod[6] ex quo fuerit cognitum eis, aliquid ecclesiae[7] uel cimiterii uel[8] ecclesiasticae possessionis in castrum uenisse uel uiolentia castrensium ablatum fuisse, conueniant dominum castri, siue illum, qui primus[9] ab illo[10] dominatum tenet, cuius potestate et consilio[11] res dirigi possit, et si eorum commonitione premissa[12] non reddiderit[13], si affuerit[14] uel non[15] affuerit[16], de integra restitutione infra octauam[17] diem certam[18] securitatem[19] non fecerit[20], ex tunc ab omni ecclesiastico cessabit[21] offitio, excepto baptismo et confessione et timore mortis communione, quod in omnibus eorum terris propriis precipimus obseruari, nec[22] non et in illis, in[23] quibus integram exercent dominationem. Permittimus tamen semel[24] in hebdomada in[25] proxima uilla causa conficiendi corpus domini[26], ut missa celebretur clausis hostiis[27], exclusis omnibus[28] preter ministros altaris. Quod si predicti castrenses post sententiam in eos datam incorrigibiles per XL. dies extiterint, capellani ab offitio eorum recedant, non amplius cum eis commoraturi[29], quamdiu sub anatematis uinculo teneantur, sub[30] hac lege scriptores claudimus. Quod si capellani uel quilibet offitiales clerici ex suis possessionibus sunt[31] ipsis[32] aduocatis[33] seruitii debitores, ultra tres menses cum eis commorandi[34] licentiam non adhibemus. Quod si gratia commorationis[35] eis[36] concedatur[37], conuescendi tamen et cohabitandi interdicimus participationem. Qui uero[38] ultra prefatum terminum cum eis commorari[39] presumpserit[40], ordine suo et benefitio ecclesiastico careat et ne forte preda committatur[41] in dolo[42], aut[43] clericos castrorum excuset ignorantia, egredi debent obuiam[44] predae[45], audituri et sollicite requisituri, si que res ibi fuerint ecclesiasticae uel earum[46] reclamatores. Si quis autem clericus ob huiusmodi recessum propter iustitiam a domino suo rerum suarum dampnum pertulerit, ipse dominus, non nisi per integram omnium restitutionem merebit[47] absolui. Si quelibet uilla duos uel[48] plures habuerit[49] aduocatos, in quorum aliquem sententia sit lata, non carebunt[50] offitio[51], nisi qui eius[52] subsunt dominio. Quod si ecclesia unius[53] aduocationis fuerit[54], suis[55] eadem et sibi[56] interdicta licentia[57], licet alterius aduocationis corpora sepelire[58], missa tamen non celebrabitur[59]. De mutandis autem castrorum uicariis uel clericis statuimus, ut archidiacono significetur, ne aliquis[60] loco eius[61] substituatur, donec eodem astringatur sacramento. Mercatoribus autem[62] et ceteris hominibus ciuitatum et[63] burgorum prohibemus, ne aliquem nomine[64] excommunicatum suscipiant hospitio[65], nec in uenditione uel emptione[66] siue aliqua[67] participent accommodatione. Qui uero transgressores extiterint, a sacerdote parochiano

Lib. III. Tit. XXVII. 1. 1) *c.* 10. *Conc. Turon.* (1163.) *ap. Mansi* XXII, 1179.; *Appdx.* XXXI, 8; *Alan.* 3. (3, 19.); *Luc. ap. Bal.* III, 382; *Cod. Hal.* 2) nou.: *deest: T* 3) et eccl.: *0 orig.* 4) cast.: *deest: 0* 5) uices: *b;* iure: *T;* iura: *acgi0* 6) ut: *0 orig.* 7) de rebus eccl.: *T* 8) seu: *0 orig.* 9) primitus: *g;* prius: *ci* 10) eo: *0 orig.* 11) consilioque: *b0* 12) predicta: *acdgiT;* prem. prebendam: *0* 13) , reddiderint: *acdgi0* 14) affuerint: *acdgi* 15) uel si non: *ad;* uel si: *orig.;* Si uero non: *T* 16) affuerint: *adT;* affuerunt: *cgi* 17) octauum: *0T orig.* 18) cert.: *deest: acdgiT* 19) securum: *T* 20) fecerint: *acdgiT* 21) cessabunt: *acdgiT;* cessabitur: *0* 22) nec . . . dominat.: *deest: T* 23) in: *deest: i* 24) autem sem.: *b;* ut semel: *0 orig.* 25) in: *deest: abd* 26) christi: *0 orig.* 27) ianuis: *bc; add.:* omnibus: *0 orig.* 28) excommunicatis: *0 orig.* 29) moraturi: *acdgiT* 30) et sub: *i orig.* 31) sint: *T* 32) ips.: *deest: 0 orig.* 33) aduocati: *bdi0 orig.* 34) morandi: *acdg* 35) commonitionis: *0 orig.;* commorationis: *ad* 36) eius: *iT;* ei: *orig.* 37) conceditur: *acdgiT* 38) Quod si: *i* 39) morari: *T* 40) presumpserint ... careant: *acdgiT* 41) conuertatur: *0 orig.* 42) dolum: *acdgi* 43) uel: *acdgiT* 44) obuiare: *0 orig.* 45) pred.: *deest: T* 46) eorum: *ad;* ecclesiasticae uel ecclesiae uel eorum restaurantes: *b* 47) iubetur: *b;* meretur: *0 orig.;* merebitur: *T* 48) aut: *acdgiT* 49) habeat: *ib.* 50) careant: *0 orig.* 51) sepultura: *T* 52) eorum: *acdgiT* 53) suae: *0 orig.* 54) interdicta fuer.: *b* 55) esset: *0 orig.* 56) sibi eadem: *ag* 57) licentia: *deest: 0 orig.;* licet: *deest: b* 58) sepeliri: *0 orig.* 59) celebretur: *acdgiT* 60) alius: *0 orig.* 61) illius: *acdgiT* 62) aut.: *deest: dg* 63) uel: *0 orig.* 64) nominatim: *acdgT;* aliquando hominem: *i* 65) hospitem: *0 orig.;* pro hospite: *i* 66) in empt.: *0* 67) al. sibi: *acgi*

er[68] tres dies uocentur, tribus autem aliis[69] diebus expectentur ad correctioem[70], VII.[71] die si incorrigibiles apparuerint, anatematis sententiam subituri, ec ab episcopo[72], nec ab archidiacono se nouerint absoluendos. Si uero a omino alioquoue[73] potente ad hospitandum excommunicatum uim hospiti[74] latam[75] cognitum fuerit, hospes reus non habeatur, sed eius, qui uiolentiam inilit, terra suspendatur. Cuius suspensionis restitutio pontificis[76] erit arbitrio reeruanda. In uillis uero uel urbibus uel castellis, que sub dominio[77] sunt, in uibus constabularii ad tempus constituuntur, si ipsum constabularium constiterit[78] natematis sententiam subiisse, ipso in uilla stante[79], loco[80] illo diuina uacent, uo recedente, eodem die[81] reuersuro, alii offitium diuinum non admittant[82], suis omesticis omnibus a Christianitate suspensis. De cimiteriis[83] siue quibuslibet[84] cclesiasticis possessionibus censarias[85] dari prohibemus, ne pro ecclesiae uel miterii defensione fidei suae clerici[86] sponsionem interponant; qui si fecerint[87], rdinis sui et benefitii periculum incurrant[88]. Qui uero ecclesiam uel cimiterium ombusserit[89] uel ordinatis manus uiolentas imposuerit, sententia anathematis eriatur, nec ab alio, quam a domino papa absolutionem consequatur, nisi mortis iterueniente articulo[90], dispensatio[91] merito[92] subueniat, data tamen pro se[93] satisaciendi securitate, si conualuerit, pro absolutione papam aditurus. Si quis etiam ideus[94] excommunicatum nomine[95], susceperit hospitio uel ei pecuniam scienter ccommodauerit, quia[96] nostri sunt[97] contemptores mandati, prohibemus, ne hristianus uel Christiana ei seruiat, donec inde satisfecerit; precipimus etiam[98] uod decani[99] fide astringantur, quatinus[100] eis, si cognitum fuerit, aliquem de lericis[101] hec decreta non seruare[102], episcopo si affuerit uel archidiacono[103] reuntient[104]. Prohibemus etiam, ne abbates uel monachi uel priores uel abbatissae el priorissae de possessionibus ecclesiasticis censarias[105] donent, clericis autem et icis prohibemus, ne quis scienter predia[106] ecclesiae emat uel predium[107] cimierii siue cuiuslibet ecclesiasticae possessionis; quod qui presumpserint[108], anateatis sententia feriantur.

2. Lucius III. *Cum ecclesia — refugii.* (1181—85.) Ja. 9686. = c. 5. X. (3, 49.)

LIBER QUARTUS.

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO[1].

1. Ex Conc. Tribur. *De Francia — cogatur.* (895.) Summarium. = c. 1. X. (4, 1.)
2. Alex. III. *Veniens ad nos — adherere.* (1159—81.) Ja. 9866. = c. 15. X. (4, 1.)
3. Clem. III. Cesaraug. ep. lib. I. Reg. *In presentia — uirorum.* (1188.) Ja. 10130. = . 19. X. (4, 1.)
4. Alex. III. Exon. ep. *Commissum — interuenisse.* (1159—81.) Ja. 9870. = . 16. X. (4, 1.)
5. Clem. III. *Inter opera—peccatorum.* Innoc. III. (1198.) Reg. Bal. I, 112 Po. 114. = . 20. X. (4, 1.)

Lib. III. Tit. XXVII. 1. 68) per: *deest: 0 orig.* 9) ante tribus diebus postea: *acdgi* 70) correptionem: *i* 1) aut.: *deest: acdgi;* VIII.: *T* 72) ipso: *di* 73) alioue: *0 orig.* 74) hospitium (uim: *deest*) illa causa occupaum fuerit hospes: *T* 75) *add.:* uel uiolentiam: *b* 6) pontificali: *0 orig.* 77) regis dominio: *ib.* 78) conigerit: *acdgiT* 79) presente: *b0* 80) locus ille a diuino offitio uacet: *b;* locus medius quo reced.: *0* 1) die: *deest: 0* 82) omittent: *b;* amittant: *orig.;* admittantur: *T* 83) *add.:* uel ecclesiis: *0 orig.* 84) cuiuslibet: *ad;* cuiuslibet ecclesiae: *T* 85) censuarias: *gi orig.;* tenserias: *0* 86) ecclesiae: *T* 87) presumpserint: *0 orig.* 88) incurret: *acdiT* 89) contempserint (*et sic deinceps num. plur.*): *0;* contempserit: *orig.* 90) periculo: *0 orig.* 91) disp.: *deest: T* 92) misericorditer: *0 orig.* 93) posse: *0* 94) autem: *c;* uidens: *0 orig.;* uero: *adgi* 95) ex nomine: *0 orig.;* nominatim: *T* 96) qui: *adg* 97) fuerint: *ad;* fuerit . . . contemptor: *g* 98) autem: *0 orig.* 99) *add.:* rurales: *i* 100) quod si: *0 orig.* 101) ecclesiasticis uiris: *acdgiT* 102) seruasse: *0 orig.* 103) archid. ipsi: *i* 104) denuntient: *0 orig.* 105) censeriam: *0* 106) predam: *b0* 107) predia: *b;* predam: *0;* pretium (?): *T* 108) presumpserit . . . feriatur: *acdiT*

Lib. IV. Tit. I. 1) matrimoniis: *i*

6. Clemens III.[1] Nobis ex tuarum innotuit continentia litterarum, quod quidam miles parochianus tuus olim quandam nobilem iurauit filio suo tradere in uxorem circa annos nubiles existenti[2], quam idem filii[3] nomine traduxit; postmodum etiam quatuor annis et amplius eandem nurum[4] in propria domo enutriuit, processu uero temporis uxor prefati militis diem clausit extremum, et ipse cum traducta[5] filii instinctu diabolico dormiuit et cum id postremum[6] publicum extitisset, eam sibi matrimonialiter copulauit; cui firmiter uetuisti, ut cum ea ulterius[7] non dormiret, si saluti propriae uellet prouidere. Verum quia quid super hoc fieri debeat, sedem duxisti apostolicam consulendam, nos tuam diligentiam approbantes per ap. scripta mandamus[8], quatinus militi prenominato sub excommunicatione prohibeas, ne ad eam carnaliter de cetero presumat accedere uel ei se audeat ulterius immiscere[9].

7. Clem. III. *Ad id quod per litteras — transiuit.* (1188—91.) Ja. 10280. = c. 21. X. (4, 1.)

8. Clemens III. P. C.: Martinus Bertam. *Tertio loco questionis — separentur.* (1188—91.) Ja. 10282. = c. 13. X. (2, 23.)

TIT. II. DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.[1]

Un. Clem. III. *Duo pueri — requisito.* (1187—91.) Ja. 10246. = c. 12. X. (4, 2.)

TIT. III. DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

1. Alexander III.[1] Consuluit nos tua fraternitas quid faciendum sit de hiis, qui cum de[2] aliqua causa in episcopatu tuo[3] non possunt nuptialem benedictionem accipere, ad alios episcopatus furtiue se transferunt coniugia ibi[4] clandestina contrahentes. Ad quod taliter respondemus, quod si talis fuerit culpa, que non permittat eos manere simul, sunt[5] adinuicem diuidendi. Si uero fuerit aliqua[6], que contractum matrimonium non dissoluat, pro transgressione tali penitentia potest eis indici, coniugium uero ex tali causa non debet dissolui.

2. Alexander III.[1] Nullus fidelis cuiuscumque conditionis[2] occulte faciat nuptias, sed benedictione accepta[3] nubat in domino. Si[4] ergo sacerdos tales[5] nuptias benedixisse inuentus fuerit occulte, triennio suspendatur offitio[6].

3. Clem. III. *Ex litteris tuis — pertractari.* (1187—91.) = c. 5. X. (4, 19.)

TIT. IV. QUI CLERICI VEL VOVENTES MATRIMONIUM CONTRAHERE[1] POSSUNT.

1. Celestinus III.[1] Fraternitatis tuae litteris receptis, ex earum tenore percepimus, quod cum[2] clericus[3] W. nomine, postquam fuit ad ordinem subdiaconatus assumptus, quandam mulierem duxisset[4] in uxorem, quia eam uero[5] ad crebram redargutionem et admonitionem ecclesiae a suo consortio dimittere contempnebat, bonae memoriae I. et G. predecessores tui excommunicationis uinculo eum[6] innodarunt, tua[7] etiam in hoc fraternitas eos imitata, postquam cognouit excessum[8] huiusmodi et contumaciam simili eum sententiae quam cito subiecit, sed idem in sua pertinacia[9] induratus, neglecta excommunicationis sententia, mulierem ipsam relinquere non curauit qui etiam litteras quasdam; quasi[10] ex parte nostra transmissas ostendit, quarum auctoritate pro temporis longitudine, qua eam tenuisse dinoscitur, nititur[11] se in incepta iniquitate tueri. Quia[12] igitur illius excessum

Lib. IV. Tit. I. 6. 1) Idem: *ad; Gilb. auct.* 4. (4, 1.) *Cod. Hal.* (archiep. de Colle in eod. lib.) *Ja.* 10245. (1187—91.) 2) existentem: *Sa* 3) *add:* sui: *SaU* 4) mulierem: *Sa* 5) introducta: *ad* 6) postremo: *i;* postmodum: *SaU* 7) amplius: *i* 8) *add.:* tibi: *SaU* 9) commiscere: *abd:* admiscere: *i*

Tit. III. 1. 1) *add.:* Sagiensi ep.: *i; Alan.* 1. (4, 9.) (1159—81.) 2) ex aliqua iusta causa: *i* 3) suo: *abcdg* 4) ibidem: *i* 5) sunt cum notum fuerit: *i* 6) causa: *i*

2. 1) Idem: *b;* ex decreto Hormisdae papae: *i; Appdx.* IXL, 10; *Alan.* 2. (4, 1.) (1159—81.) 2) *add.:* sit: *O* 3) *add.:* a sacerdote publice: *O* 4) Si quis: *O* 5) aliquos occulte coniunxisse inuentus fuerit: *O* 6) offitio suo: *bcdgi;* ab offitio: *OT*

Tit. IV. 1) contr. non: *i*

Tit. IV. 1. 1) Idem: P. C.: Laudabilem: *b; Gill. auct.* 1. (4, 4.) *Ja.* 10728. (1191—98.) 2) cum: *deest: i* 3) cl.: *deest: acdgi;* quidam clericus N. nom.: *Sa* 4) duxit: *acdg* 5) uero: *deest: abcd* 6) eum: *deest: ad* 7) et tua: *bcgi* 8) excessus: *abd* 9) contumacia: *d;* contum. uel pertin.: *b* 10) quasi: *deest: ad* 11) nitebatur se in coepta: *i* 12) quoniam: *acdgi*

longitudo temporis non excusat nec numerositas filiorum, quos ex ipsa suscepisse proponitur, fraternitati tuae consulimus et mandamus, quatinus ad instar predecessorum tuorum non obstantibus litteris illis eum uinculo excommunicationis sine[13] appellationis obstaculo astringas et ab omni[14] ecclesiastico benefitio suspendas et tamdiu[15] tanquam excommunicatum facias ab omnibus euitari, donec mulierem ipsam a consortio suo dimittat.

2. Cel. III. P. C.: Laudabilem. *Rursus quidam — contineret.* (1191—98.) Ja. 10735. = c. 6. X. (4, 6.)

TIT. V. DE EO QUI DUXIT IN MATRIMONIUM QUAM POLLUIT PER ADULTERIUM.

1. Clem. III. *Ex litterarum tuarum — uxorem.* (1187—91.) Ja. 10247. = c. 4. X. (4, 7.)
2. Cel. III. *Cum haberet — subministret.* (1191—98.) Ja. 10748. = c. 5. X. (4, 7.)

TIT. VI. DE COGNATIONE SPIRITUALI.

1. Clem. III. *Martinus Bertam — extitisse.* (1188—91.) Ja. 10281. = c. 4. X. (4, 11.)
2. Clemens III. *Contracto matrimonio — durante.* (1187—91.) Ja. 10230. = c. 5. X. (4, 11.)

3. Celestinus III.[1] Laudabilem Pontificalis offitii prosequens[2] actionem, quod[3] in hiis, quibus dubitas matrem tuam Romanam ecclesiam consulis et ab ea postulas edoceri, asseris quidem[4] in primis, quod quidam quandam mulierem in uxorem accepit[5], cuius pater ipsum, dum esset puer de sacro fonte ante leuauerat, qui ambo coniuges XXX.[6] annis pariter sine questione manserunt et filios procrearunt, licet a XV.[7] anno eorum conscientia lesa fuisset. Postmodum uero contra huiusmodi coniunctionem accusatione[8] in iure proposita, facta est fides ecclesiae per testes omni exceptione maiores, ipsum uirum[9] a patre eius cum qua contraxerat, de[10] baptismatis unda fuisse sublatum. Hoc[11] autem cum Zacharias et Deusdedit Romani pontifices audierunt[12], talem copulam decreuerunt separandam, utpote, ubi cognatio spiritualis esse minime dubitatur, maxime inter eos, per quos compaternitas contrahitur, per quam in lege diuina germani esse dicuntur. Licet tanto tempore sibi inuicem cohabitauerint, quia tamen diuturnitas temporis non minuit peccata[13] sed auget et specialiter[14] lite mota super hoc marte proprio decurrente, ecclesia contractum illum esse cognouit illicitum, dicimus matrimonium illud fore[15] secundum instituta canonica dirimendum; monendus tamen est uterque, ut in necessariis iuxta uires prouideat alteri. Prolem autem susceptam ante separationem huiusmodi, si aliud non obsistit[16], legitimam esse censemus.

TIT. VII. DE EO QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM SUAE UXORIS.

1. Alexander III.[1] Super eo, quod sollicitudo[2] tua a nobis quesiuit[3], utrum scilicet[4] ille, qui prius matrem siue sororem illius[5], quam postea duxit in uxorem cognouit[6], teneatur eidem carnale debitum reddere[7], et[8] an exigere possit ab ea, quod etiam consilium dandum sit ei, qui hoc extra ius[9] fatetur[10], cum[11] probare non possit, nec ille uelit ullatenus continere, tuae prudentiae[12] duximus respondendum[13], ut uxorem laboret[14] inducere cum uiro, ut simul[15] continentiam ob-

Lib. IV. Tit. IV. 1. 13) sublato: *abd* 14) omnino: *acdgi* 15) tamdiu: *deest: Sa*

Tit. VI. 3. 1) *Gilb. auct.* 3. (4, 6.) archiep. Senon. *Ja.* 10735. 10733. (*una decretalis est*) (1191—98.) 2) prosequeris: *Sa* 3) quoniam: *b;* quia: *d;* cum: *i* 4) quid. . . . primis: *deest: Sa* 5) acceperit: *Sa* 6) XX.: *aSa* 7) post XV. annos: *Sa* 8) actione: *Sa* 9) uir. mulieris: *i* 10) de: *deest: ad* 11) ad hoc: *i;* hic: *Sa* 12) *sic g* 13) peccatum: *ad* 14) cum spec.: *b;* uel spec. preter hoc exorto super hoc: *Sa* 15) fuisse: *b; deest: Sa* 16) obsistat: *aci;* obstiterit: *Sa*

Tit. VII. 1. 1) *Gilb. auct.* 5. (4, 7.) *Appdx.* XII, 7. (Exon. ep.) *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 379. (idem) *Ja.* 8971. (1159—81.) 2) celsitudo: *i* 3) requirit: *acdgi;* requisiuit: *O* 4) an: *acdgiO* 5) eius: *O Luc.* 6) cognouerat: *O* 7) soluere: *O* 8) et ab ea non possit exigere: *O;* et si: *Sa;* an: *deest: Luc.* 9) hoc (*deest: cg*) fecisse post contractum matrimonium: *acdg;* hoc facinus: *i;* secretius: *OTa;* certius: *Luc.* 10) profitetur: *cdi* 11) quod: *c;* que: *di;* licet: *Sa* 12) petitioni: *O* 13) resp. quod attentius est monendus (monendum: *Luc.*) ut uxorem suam (*deest: Luc.*) laboret inducere ad cont. seru.: *O Luc.* 14) labores: *abcdi;* cum uiro: *deest: Sa* 15) insimul: *i*

seruent; si autem ad hoc induci non potest[16] et uir[17] debitum soluat et de commisso penitentiam agat. In hoc uero casu, cum quis[18] post contractum matrimonium uxoris suae matrem[19] uel sororem cognoscit, idipsum quod in priori obseruetur[20].

2. Alex. III. *De illo autem — plectendi.* (1159—81.) = c. 3. X. (4, 13.)

3. Cel. III. *Transmissae nobis — permanebit.* (1191—98.) Ja. 10723. = c. 4. X. (4, 13.)

4. Cel. III. P. C.: Martinus Bertam. *Super eo — irritari.* Clem. III. (1187—89.) Ja. 10281. = c. 5. X. (4, 13.)

TIT. VIII. DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE.

1. Urban. III. Burdegal. Archiep. P. C.: Consu. *Super eo — absolui.* (1159—81.) Ja. 8857. 8858. 8859. (una decretalis est.) = c. 2. X. (4, 14.)

2. Cel. III. *Quod dilectio tua — statuendum.* (1191—98.) Ja. 10734. = c. 3. X. (4, 14.)

TIT. IX. DE FRIGIDIS ET MALEFITIATIS.

1. Alex. III. *Ex litteris tuis — peccare.* (1159—81.) Ja. 9249. = c 3. X. (4, 15.)

2. Lucius III. *Consultationi tuae — accipere.* Alex. III. (1159—81.) Ja. 9184. = c. 4. X. (4, 15.)

3. Cel. III. *Laudabilem — redire.* (1191—98.) Ja. 10735. = c 5. X. (4, 15.)

TIT. X. DE MATRIMONIO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIAE CONTRACTO.

Un. Clemens III.[1] Cum sis preditus scientia litterarum et ad ea sufficiens, que a nobis requirere uoluisti, quia tamen ad maiorem certitudinem iudicium nostrum sollicitudine pastorali requiris, et prudentiam tuam exinde commendamus et responsum nostrum pro suscepti[2] offitii nostri debito destinamus. Consuluit nos sane[3] discretio tua, utrum hii, qui contra inhibitionem[4] annuatim in sua sinodo cum excommunicatione in genere facta clandestina coniugia contraxerunt, separandi sint, an tollerari debeant sic contracta matrimonia, uel taliter contrahentes excommunicandi sint[5], donec satisfaciant ecclesiae, quam leserunt. Super quo utique[6] fraternitati tuae duximus respondendum, quod licet sic contracta[7] coniugia esse negentur[8], sacri tamen canones ideo predicta prohibere noscuntur, ne si alter contrahentium mutata uoluntate in aliud uotum se publice transferat[9], pro coniugio quod incertum[10] est iudici[11] sententia promulgari non possit. Verum si contrahentium uoluntas propria suffragauerit et legitima uota succurrerint, licet ab initio tale matrimonium non tenuerit, ex post facto tamen[12] subsequente uoto utriusque legitimo[13] roboratur, et tollerandi sunt[14] taliter contrahentes, nisi matrimonium fuerit accusatum. Sed quoniam contra interdictum ecclesiae et excommunicationem generaliter factam agere presumpserunt, nominatim excommunicati[15] denuntiandi sunt pro contemptu, donec ecclesiae satisfecerint, et postmodum eis inspecta personarum et temporis qualitate penitentia est indicenda.

TIT. XI. QUI SINT[1] FILII LEGITIMI.

1. Cel. III. Eborac. Archiep. *Referente nobis — admittendi.* (1191—98.) Ja. 10689. = c. 10. X. (4, 17.)

2. Cel. III. Lincoln. ep. et abbati T. *Peruenit sane — nuntietis.* (1191—98.) Ja. 10697. = c. 11. X. (4, 17.)

Lib. IV. Tit. VII. Un. 16) possunt: *i*; possit: *O* 17) uir: *deest: Luc.* 18) aliquis: *O Luc.* 19) siue matr. siue: *O* 20) seruetur: *O*

Tit. X. Un. 1) *Gilb. auct. un.* (4, 10.) *Cod. Hal.* (Atrebatensi ep.) *Ja.* 10276. (1187—91.) 2) suscepto: *i* 3) siquidem: *b*; *deest: Sa* 4) prohibitionem: *bSa* 5) sunt: *acdi* 6) ita: *Sa* 7) contr. matrimonia: *bcgi* 9) uideantur: *bcgi* 9) transferret: *acdgiU* 10) certum: *i* 11) iudicis: *i* 12) tam.: *deest: cg* 13) legitime: *acd* 14) *add.*: ab ecclesia: *b* 15) *add.*: etiam: *Sa*

Tit. XI. 1) sunt: *agi*

TIT. XII. QUI MATRIMONIUM ACCUSARE VEL TESTIFICARI POSSUNT.

1. Clemens III.[1] Ex litteris tuae fraternitatis accepimus, quod cum B.[2] miles L. mulierem XXV. annis tenuerit in uxorem, nunc dictus miles ab ea separari desiderans, matrimonium ipsum accusauit asserens, se adinuicem in quinto[3] consanguinitatis gradu attingere, idemque coram te sufficienter se probaturum ydoneis testibus proponebat, adiciens insuper, quod ob hanc causam a G. predecessore tuo in primo nuptiarum anno uinculo excommunicationis fuerit[4] astrictus. Ex aduerso uero prefata mulier dixit, accusationem suam nullatenus audiendam, eo quod sicut se probare manifeste dicebat, fere[5] per XXV. annos idem uir tanquam legitimam uxorem eam tenuisset. Unde quia super hoc nos consulere uoluisti, consultationi tuae taliter respondemus, quod si tibi constiterit, predictum uirum mulierem illam XXV. annis tanquam uxorem legitimam tenuisse, ipsum ad eam in[6] uxorem de cetero detinendam et maritali affectione tractandam appellatione remota compellas, perpetuum ipsi uiro super eadem questione silentium auctoritate apostolica imponens.

2. Clemens III.[1] Dilectus filius noster archipresbiter tuus per suas nobis litteras intimauit, quod cum duo uiri duas accepissent sorores, altera sine liberis ex hac luce[2] subtracta, uir eius aliam accepit in uxorem, ex qua filium generauit. Cui filia sororis alterius fuit tempore procedente matrimonio[3] copulata, cum qua[4] iam permanens filios de[5] ipsa ac filias qui adhuc superstites sunt accepit. Quia uero ex matrimonio illo sinistra opinio est exorta, per memoratas litteras idem archipresbiter apostolicum duxit super hoc consilium requirendum. Unde licet publice honestatis iustitia huiusmodi prohibeat matrimonia[6] contrahi[7], quia tamen[8] diu insimul permanserunt, ut accusatores si[9] qui fuerint debeant suspecti haberi, qui cum presentes extiterint per tam longum temporis spatium[10] tacuisse noscuntur, hoc tibi super hoc duximus consulendum, ut contra matrimonium illud accusatio nullatenus deinceps admittatur, sed potius sub dissimulatione personae illae permittantur insimul permanere.

3. Cel. III. P. C.: Laudabilem. *Insuper adiecisti — induxisse.* (1191—98.) Ja. 10733. 10735. 10744. = c. 4. X. (4, 18.)

4. Clem. III. *A nobis — prefigi.* (1187—91.) Ja. 10278. = c. 2. X. (4, 18.)

5. Clemens III.[1] Sicut ex litteris tuis et petitionis tenore nobis oblatae cognouimus, cum olim inter H. laicum[2] et R. mulierem matrimonium esset iuramento firmatum, quod[3] quidam asserebant[4] eos adinuicem consanguinitatis se linea[5] attingere, tu[6] uocato plebano, de cuius parochia uir et mulier fuerant[7] oriundi, ei districtus iniunxisti, ut super negotio illo ueritatem inquireret diligentius, et accusatoribus ipsius matrimonii ex tua parte preciperet, ut[8] infra terminum, quem plebanus ille[9] illis statueret, ad accusationem conuenirent[10]. Quod si in illo termino non accederent, ulterius minime audirentur. Unde quia idem accusatores in statuto eis termino minime accesserunt, matrimonium illud fuit utriusque copula confirmatum; quia[11] uero postmodum patruus predictae puellae ad illius ut dicitur, hereditatem anhelans accusaturus matrimonium illud ad presentiam tuam accessit, duos secum testes adducens, quos prefatus[12] uir et mulier parati erant infames esse in continenti probare, et quia uerbis eorum minime adquiescere uidebaris, idem uir ad nostram audientiam appellauit. Quia uero contracta matrimonia sine magna deliberatione separari non debent, nec contra ea recipi questiones, fraternitati tuae mandamus, quatinus si uera sunt, que prediximus, testes et accusatores

Lib. IV. Tit. XII. 1. 1) *Gilb. auct.* 2. (4, 11.) (1187—91.) 2) B.: *deest: acgi* 3) septimo: *acdgi* 4) fuit: *aci;* fuerint: *g;* fuerunt: *d;* astricti: *dg* 5) fere: *deest: i* 6) ut: *abd*
2. 1) Idem: *ad; Gilb. auct.* 1. (4,12.) *Ja.* 10244. (1187—91.) 2) uita: *acdgi* 3) in matr.: *i;* matrimonialiter: *d* 4) quo: *bd* 5) ex: *acdgi;* de ipso: *b* 6) matrimonium: *Sa* 7) contrahenda: *acd* 8) tam: *cdi* 9) si: *deest: adg* 10) spatia: *acdgi*
5. 1) *Gilb. auct.* 4. (4, 12.) *Ja.* 10275. (1191—97.) 2) uirum: *c; deest: adi* 3) pro eo quod: *b;* quia: *Sa* 4) asserebat: *bdi* 5) gradu: *acdgi* 6) tunc: *acdi* 7) fuerunt: *acdg* 8) ut: *deest: Sa* 9) ipse: *acdg; deest: Sa* 10) conuenire: *Sa* 11) quia: *deest: Sa* 12) prefati: Sa

ipsius matrimonii tanquam suspectos abicias, nec tu ipse admittas nec sinas, quantum in te fuerit, a quoquam admitti.

TIT. XIII. DE DIVORTIIS.

1. Alexander III.[1] Ad aures *etc. et infra*[2]. Fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus si coram ecclesiae tuae canonicis probatum est, quod consobrinus latoris presentium eiusdem uxorem et ante et post contractum matrimonium carnaliter cognouit, cum illud nullum fuerit matrimonium, accipiendi aliam liberam ei tribuas facultatem, nisi cum predicta muliere post factum cognitum incestum probetur commisisse.

2. Clemens III.[1] Comes Wll'. de Rumaren[2] uir nobilis parochianus tuus, prout nobis per tuas litteras retulisti, tibi fuit secreto confessus, quod cum ipse cum quadam muliere nobili matrimonium contraxisset, ipsa instinctu quorundam admonita, consanguinitatem inter se et eum[3] esse proposuit, et per Ricardum olim Cantuariensem archiepiscopum postulauit diuortium celebrari. Licet[4] autem predictus comes illam crederet ad se nulla consanguinitatis linea pertinere, ferens tamen indigne, quod uxor sua eum contempserat, cum contradicere potuisset[5], nec[6] aliquatenus ad sedem apostolicam uoluit appellare[7], sed post consanguinitatem probatam et[8] diuortio iudicio ecclesiae consecuto, muliere iam dicta ad matrimonium cuiusdam nobilis transeunte, idem Wll'. aliam sibi matrimonialiter copulauit. Quia uero ipsum propria conscientia remordet, ut asseris, de eo, quod sciens inter se et primam uxorem nullam esse consanguinitatem, ab ea sustinuit separari, cum ab ipso commonitus quid sibi agendum sit diligenter inquiras, presenti pagina respondemus, quod quamuis in conscientia scrupulum gerat de prima coniuge derelicta, non debet tamen a[9] secunda recedere et coniugale ei[10] debitum denegare. Expedit autem[11], ut penitentiam ei competentem iniungas pro eo quod contra conscientiam suam[12] separari consensit, et insuper eam penitentiam[13] sibi experiatur inflictam, ut ad secundae coitum cum dolore, si fuerit requisitus[14], teneatur[15] accedere, tamen arbitretur se ius reposcendi ab ea carnale debitum amisisse.

TIT. XIV. DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

1. Clem. III. *De prudentia — moretur.* (1187—91.) Ja. 10220. = c. 3. X. (4, 20.)

2. Cel. III. *Plerumque accidit — potest.* Abb. Viziliac. (1193.) Ja. 10445. = c. 4. X. (4, 20.)

TIT. XV. DE SECUNDIS NUPTIIS.

Un. Alex. III. *Capellanum nichilominus — postponas.* (1159—81.) Ja. 9250. = c. 1. X. (4, 21.)

Lib. IV. Tit. XIII. 1. 1) *add.:* Cassinensi ep.: *i; Gilb. auct.* 1. (4, 13.) (1159—81.) 2) *in i legitur:* Ad aures nostras noueris peruenisse, quod cum quidam parochianus tuus quandam publice duxisset uxorem coram dilectis filiis nostris ecclesiae tuae canonicis probatum est, quod predictam mulierem consobrinus eiusdem uiri ante et post contractum matrimonium cognouisset. Unde quia prefatus uir ad alia postulat transire, f. t. per a. s. m., quat. quod si ita se habet, memorato uiro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem, nisi cum predicta muliere postquam eam cum suo consobrino peccasse cognouit, incestum probetur commisisse.

2. 1) *Gilb. auct.* 2. (4, 13.) *Ja.* 10243. (1187—91.) 2) Rimare: *cg;* Rumere: *Sa* 3) ipsum (esse: *deest*): *Sa* 4) cum: *Sa* 5) pot. obticuit: *i* 6) non: *Sa* 7) appellauit: *i* 8) et: *deest: ad* 9) nunc a: *Sa* 10) ei: *deest: acdgi* 11) tamen: *i* 12) suam sep.: *deest: Sa* 13) penam: *Sa* 14) etiamsi: *Sa* 15) etiam ten.: *i*

LIBER QUINTUS.

TIT I. DE ACCUSATIONIBUS.

1. Cel. III. *Si constiterit — dimitti.* (1170—71.) Ja. 10732. = c. 12. X. (5, 1.)
2. Alex. III. *Meminimus iam — impertiri.* (1159—81.) Ja. 8903. = c. 13. X. (5, 1.)

TIT. II. DE SIMONIA.

1. Alex. III. *Veniens ad nos F. — deseruire.* (1159—81.) Ja. 9281. = c. 19. X. (5, 3.)
2. Alex. III. *Ex tuae fraternitatis — postponas.* (1159—81.) Ja. 8978. = c. 20. X. (5, 3.)
3. Alex. III. Herford. ep. et Archid. *Ad nostram noueris — peruenerit etc.* (1159—81.) Ja. 9021. = c. 21. X. (5, 3.)
4. Lucius III. *Ad aures nostras — exhibere.* (1181—85.) Ja. 9674. = c. 24. X. (5, 3.)

5. Clemens III.[1] Super eo uero, quod querere uoluisti, si alicuius electio cassata fuerit et idem ad regimen eiusdem ecclesiae[2] concorditer nominatur[3], utrum[4] secunda electio debeat confirmari, hoc tuam tenere uolumus discretionem, quod si prior electio non uitio personae, sed modo electionis cassatur[5], nisi forte simoniacae prauitatis aliquid intercessisse constiterit, promotionem eius in eadem[6] ecclesia non debeat impedire.

6. Clemens III.[1] Quamuis ad abolendam simoniacam prauitatem a predecessoribus nostris uaria emanauerint instituta, usque adeo tamen in quosdam Satanae filios ille morbus irrepsit, ut adhuc peccatis exigentibus nec leui[2] poterit[3] medicamine nec igne curari, quin in eo[4] potius iniquitatis semina pullularent[5], quo amplius sollicitudo messorum uisa est[6] suffocare. Quia[7] uero interdum[8] ex defectu testimonii non potest in plerisque huiusmodi peruersitas canonica pena feriri, et[9] tu sedem apostolicam duxisti consulendam, utrum mediatores et[10] interlocutores, per quos scelus istud[11] plerumque[12] committitur, ad testimonium possint contra sceleris auctores admitti, quod in odium criminis admitti debeant, respondemus[13], cum tanta sit labes huius[14] criminis, sicut in canone continetur, quod ad ferendum in ea[15] testimonium quilibet admittatur.

7. Clemens III. *De regularibus canonicis — collocare.* (1187—91.) Ja. 10200. = c. 25. X. (5, 3.)

8. Clemens III.[1] Venerunt ad clementiam apostolicae sedis dilecti filii nostri Petrus et Iohannes et Iulianus ecclesiae uestrae canonici, et tam ex uestris litteris, quas gerebant, quam ex propria relatione[2] nobis humiliter intimarunt, quomodo alter eorum, scilicet Petrus, in ecclesia uestra quondam ea[3] conditione socius fieri meruit, ut ad opus eius quemdam librum scribere teneretur, alius uero, uidelicet Iohannes, canonicam non habuit[4] in eadem, nisi prius libros quosdam, quos secum habebat, ipsi ecclesiae curaret offerre. Post[5] huiusmodi uero ingressum, cum suas conscientias super hoc sepe requirerent et se in eis culpabiles inuenirent, tamquam uiri prouidi et discreti[6] ac suarum animarum lucra querentes, ad te, frater episcope, diuersis temporibus accesserunt, et suis conscientiis reseratis idem Petrus societatem illius ecclesiae et archidiaconatum, quo fungebatur, in tuis manibus resignauit. Ad ultimum quidem ambo licentia uestra communiter impetrata de mandato uestro Romanam ecclesiam adeuntes, cum maxima deuotione ac humilitate, quod[7] fuerant, ut dictum est, conditionibus iniquis adepti, in nostris manibus coram fratrum nostrorum presentia refutarunt. Nos igitur considerantes deuotiones[8] ipsorum[9], et quod

Lib. V. Tit. II. 5. 1) Cel. III. Lincoln. ep. et priori de ponte fracto et F. archidiac. de Norhant.: *b;* Celest. III.: *Gilb. auct.* 2. (5, 2.) *Ja.* 10263. (1187—91.) 2) ecclesiae iterum: *i;* eccl.: *deest: Sa* 3) nominatus fuerit: *b;* nominatus: *adi* 4) an: *i; deest: acdgSa;* secund.: *deest: Sa* 5) cassata fuerit: *Sa* 6) eadem quidem: *Sa*

6. 1) Innoc. III.: *Gilb. auct.* 3. (5,2.); *Luc. ap. Bal.* III, 371; *Cod. Hal. — ep. Innoc.* III. *scr.* VI. *Id. Iun. A.* I. (1198.) *ep. Wigorn. Reg. Bal.* I, 261; *Po.* 265; *Ja.* 10271. *immerito Clem.* III. *attribuit.* — Idem: *bc* 2) leni: *Luc.* 3) potuerit: *acdi Reg.* 4) quin immo pot.: *b;* quin eo pot.: *Reg.* 5) pullularunt: *aSa;* pullulent: *bd;* pullularint: *Luc. U Reg.* 6) ea uisa: *Reg.* 7) *seqq. in ep. Innocent. non inueniuntur.* 8) interd.: *deest: Luc.* 9) unde (tu: *deest*): *U* 10) et: *deest: ad* 11) illud: *acdgi Luc. U* 12) plurimum: *cgi* 13) resp. cum utique tanta: *Luc.;* resp. quia cum: *i* 14) huiusmodi: *i;* illius (crim.: *deest*): *Luc.* 15) eam: *Luc.*

8. 1) *Gilb. auct.* 7. (5, 2.) *Ja.* 10252. (1187—91.) 2) relationis: *i* 3) ea: *deest: iSa* 4) habuerit: *Sa;* canonice non intrauit, quia nullo modo intraret nisi: *b* 5) et post: *acg* 6) honesti: *b* 7) beneficia que: *b* 8) deuotionem: *Sa* 9) eorum: *gi*

ultronei[10] ei[11] renunciauerunt[12] nichilominus attendentes[13], de benignitate sedis apostolicae accedente fratrum conuenientia[14] supradictos[15] societati et canonicis ecclesiae uestrae duximus restaurandos, et ab omni infamia, si quam super hoc contraxerant, absoluendos. Unde[16] uniuersitati uestrae mandamus, quatinus eos de cetero tanquam canonicos uestros habentes in illis benefitiis et honoribus, quos habebant, seruetis indempnes, et sicut fratres uestros[17] et socios, ut condecet[18] honoretis, nec ob hoc impediantur aut[19] aliquatenus perturbentur, quominus ut personae legitimae honores[20] et gradus ecclesiasticos ualeant optinere. Volumus tamen et presentium auctoritate mandamus[21], ut quia memoratus Petrus archidiaconalem dignitatem, quam prius habebat spontaneus resignauit, et tu eam frater episcope[22] alii concessisti, si nunc facultas apparet[23] uel quam citius apparebit[24], et eum[25] interim in uestrum[26] canonicum admittatis, et, tu episcope[27], pro resignatione archidiaconatus recompensationem cum eo facias in dignitate consimili uel alia competenti.

9. Cel. III. *Nobis fuit ex parte — potest.* (1188—90.) Ja. 10166. = c. 27. X. (5, 3.)

10. Cel. III. Lincon. ep. et priori de Fracto Ponte et Archidiac. de Marin. *Dilectus filius noster R. — corrigatur.* (1191—98.) Ja. 10698. = c. 28. X. (5, 3.)

TIT. III. DE MAGISTRIS ET[1] NE ALIQUID EXIGATUR AB EIS.

Un. Alexander III. Remensi Archiepisc.[1] Peruenit ad nos, quod cum in ecclesia Laudunensi[2] et ecclesia Tornacensi[3] ad sustentationem eius qui scolas regit, benefitium olim debitum[4] fuisset, sicut per omnes fere alias ecclesias maiores[5] Gallicanas et fuisse quondam et in quibusdam adhuc esse dinoscitur, ab aliquantis retro temporibus clerici ecclesiarum ipsarum auaritia deprauati idem benefitium in communem usum redigere presumpserunt, qua de re doctrina[6] cessauit, dum doctoribus stipendium est subtractum. Nos autem in concilio Lateranensi nuper auctoritate domini celebrato, ac tota ecclesia, que conuenerat, approbante statuimus, ut per omnes ecclesias cathedrales ad subsidium magistri, qui scolas regat, prebenda una debeat deputari. Quocirca ne in uacuum decreta[7], que recta sunt, uideantur[8], si per nostram et episcoporum instantiam non fuerint obseruata, fraternitati tuae mandamus, quatinus ad ecclesias supradictas accedens[9], et[10] ad opus magistri, qui scolas regat[11], aliquod restituas benefitium, quod ad illud opus deputatum fuit antiquitus, aut aliud facias de nouo appellatione remota deputari, ut competentibus stipendiis doctori prouisis, pauperes[12] qui parentum opibus[13] non iuuantur, per misericordiam ecclesiae doctrinam sibi letentur adesse, et diuites, qui ecclesiasticis possunt utilitatibus deseruire, ab ecclesia pro studio litterarum longe fieri non cogantur.

TIT. IV. DE IUDEIS ET SARRACENIS[1].

1. Alex. III. *Consuluit etc. Iudeos — tollerantur.* Bituric. archiep. (1179—81.) Ja. 9331. = c. 7. X. (5, 6.)

2. Alex. III. P. C.: Licet. *Ad hoc presentium — inclinarent.* (1159—81.) Ja. 9039. = c. 8. X. (5, 6.)

3. Clem. III. *Sicut Iudei — correxerit.* (1187—91.) = c. 9. X. (5, 6.)

4. Clemens III. *Quam sit laudabile — facultatem.* (1187—91.) Ja. 10210. = c. 10. X. (5, 6.)

5. Idem. *Significauit nobis — absoluit.* (1187—91.) Ja. 10252. = c. 11. X. (5, 6.)

6. Clem. III. *Quod olim preceptum — incurrant.* (1187—91.) Ja. 10270. = c. 12. X. (5, 6.)

Lib. V. Tit. II. 8. 10) ultro: *acdgi* 11) eis: *acd; deest: b* 12) renunciauerant: *adi* 13) att. eos: *abcdgi* 14) conniuentia: *adg;* nostrorum conniuentia uel conuen.: *b* 15) supradictae: *i* 16) Verum: *acdgi* 17) ues.: *deest: ac* 18) decet: *abcd* 19) uel: *acdgi* 20) honorentur: *Sa* 21) nostra auct.: *acd;* precipimus ap. auctoritatem: *i* 22) et coepiscope: *Sa* 23) facultates apparent: *dgi* 24) apparebunt: *i* 25) eum: *deest: abd;* et uos (inter.: *deest*): *Sa* 26) uest.: *deest: Sa* 27) frater ep.: *bg*

Tit. III. 1) et *seqq.: desunt: acg;* exigat. pro docendi licentia: *bd*

Un. 1) *Alan. un.* (5, 3.) (1179.) *Ja.* 8758. 2) Launen.: *ad;* Lamen.: *ch* 3) Corneten.: *a;* de Tornet.: *b;* Fournecen.: *c;* Torneten.: *d;* Torneacen.: *T* 4) deputatum: *h;* debit. constitutum: *b* 5) mai.: *deest: T* 6) tua doct.: *b;* statim doct.: *h* 7) dec. Romanae sedis emanasse uideantur: *T* 8) constituta uid.: *b;* fieri uid.: *h* 9) accedas: *b* 10) et: *deest: T* 11) regit: *T* 12) *add.:* clerici: *b* 13) operibus: *T*

Tit. IV. 1) *add.:* et eorum seruis: *i*

TIT. V. DE HIS QUI FILIOS OCCIDERUNT.

Un. Alex. III. *De infantibus autem — aqua.* (1159—81.) Ja. 9269. = c. 10. X. (5, 12.)

TIT. VI. DE HOMICIDIO VOLUNTARIO VEL[1] CASUALI.

1. Clem. III. *Ad audientiam apostolatus — celebrare.* (1187—91.) Ja. 10189. = 12. X. (5, 12.)

2. Clem. III. *Cum monasterium — iniungas.* (1187—91.) Ja. 10251. 10683. = 1. X. (2, 18.)

3. Clemens III.[1] Scripsisti nobis fili decane et[2] capitulum, quod[3] B. acerdos presentium lator ad petitionem communitatis inductus, ecclesiae edificaioni diligenter intenderet, et cum compagem cuiusdam laquearis uetustate attriti[4] lissoluere uoluisset, quidam famulus sibi laboranti in auxilium deputatus, licet remonitus esset, ut ab ipso laqueari secederet, neglexit tamen et id aure surda reteriens, cum laqueari ruit in terram, et hac occasione postea duobus mensibus t[5] tribus diebus egrotans rebus est humanis exemptus. Cumque, super hoc ualde ristatus[6], Adelogii[7] tunc episcopi uestri mandatum et consilium requisisset[8], pse[9] eum ex habundanti ad tempus suspendens cautela[10], deinde habito prudenium uirorum consilio, duxit restaurandum. Tu uero, frater episcope, qui nunc ldesemensi[11] ecclesiae presides[12], ipsum uoluisti manere suspensum, donec super oc recepturus consilium, presentiam[13] nostram adiret. Nos quoque considerantes, uod idem B., cum daret operam rei licitae, secundum quod in iure cautum est, mne studium adhibuit, dicens[14], caue frater, ut dampnum quodlibet euitaret, ttendentes etiam, quod suspensus ad maiorem cautelam aliquandiu fuit, et nunc ropter hoc specialiter ad sedem apostolicam ueniendo in persona[15] et propriis umptibus laborauit, consultationi tuae taliter respondemus presentium[16] auctoriate[17] mandantes, ut[18] predictus B. ob hanc causam non impediatur, quo minus ntegre suo restituatur offitio, et in[19] omni pace permittatur appellatione remota um integritate benefitii ministrare. Preterea uolumus, ut quia predictus[20] B. prorietatem non habens, pro expensis itineris coactus est pecuniam mutuare[21], facias i recompensationem congruam expensarum.

4. Idem[1]. Suggestum est auribus nostris, quod cum D.[2] subdiaconus preentium lator aliqua[3] die per quemdam pontem transitum faceret et casu in eo noram faciens uidisset[4] iuuenes quendam puerum contendentes[5], ut immergerent[6] um[7] in flumine[8] uiolenter, bono zelo ductus timens[9], ne ab eis suffocaretur n aqua, ipsos leniter[10] arguere, ut puerum relaxarent cepit, illi uero puero dinisso subdiaconem eundem conati sunt per pedes in[11] flumen pertrahere[12]; uerum um ad murum[13], qui proximus erat, ne pro eorum[14] uiolento tractu in[15] preceps rueret et[16] se, ut poterat, tenuisset, lapis inde[17] auulsus[18] eundem puerum, quem prius liberare uoluerat[19], interfecit. Quocirca fraternitati tuae per ap. scripta mandamus[20], quatinus si res ita se habet, eodem subdiacono per aliquod tempus, prout uisum tibi fuerit, ab ordinis suscepti executione suspenso, ipsum in eisdem[21] postea ministrare permittas. Ad maiores autem[22] ordines, ne scandalum in populum[23] Dei generetur, licet quod[24] ad hoc in culpa non uideatur fuisse, nequaquam ascendet[25], nisi forte transierit[26] ad monasterium seu ad[27] canonicam regularem,

Lib. V. Tit. VI. 1) seu: *b*
3. 1) Idem: *abc; Gilb. auct.* 3. (5, 5.); *Ja.* 10287. (1190—91.) 2) et infra: *ac* 3) quod cum: *i* 4) astricti: *ac;* consumpti: *g* 5) uel tribus (dieb.: *deest*): *acdg* 6) contristatus: *b;* tristatus esset: *g* 7) ad Eligii: *a;* et Adeligii: *dg;* Authelegii: *i;* Eulogii: *Sa* 8) requ. et: *i* 9) episcopus: *b; deest: acdg* 10) cant.: *deest: cdg* 11) Albensi: *a;* Alban.: *d;* eidem: *b;* Viennensi: *Sa;* Ildensi: *i* 12) residens: *ac;* pastor pres.: *Sa* 13) personaliter pres.: *Sa* 14) *add.:* quod potuit: *b* 15) et: *deest: Sa* 16) pres.: *deest: cdg* 17) auct. ap.: *acdgi* 18) quatinus: *Sa* 19) cum: *acdgi* 20) pred. B.: *deest: dg* 21) mutuari: *acdgi*
4. 1) Clem. III.: *i;* consulibus et populo Ianu.: *Luc. ap. Bal.* III, 378. *Cod. Hal. Gilb. auct.* 4. (5, 5.); *Ja.* 10209. (1187—91.) 2) D.: *deest: U* 3) aliq. die: *deest: g;* quadam: *abcd* 4) faceret: *Luc.;* uid.: *deest: Codd. coll. U* 5) comprehendentes: *acdgi* 6) immergere (ut: *deest*): *SaU Luc.* 7) eum in: *i* 8) flumen: *ac;* fluuium: *Luc.* 9) tim.: *deest: Luc.* 10) leuiter: *dSa Luc.* 11) ad: *iSaU Luc.* 12) attrahere: *Luc.* 13) riuum (qui: *deest*): *Luc.* 14) eo: *U* 15) in: *deest: Luc.* 16) et: *deest: SaU Luc.* 17) tamen: *Luc.* 18) euulsus: *i;* uulsus: *Sa* 19) uoluit: *U* 20) *add.:* precip.: *Sa* 21) eodem: *iSa Luc.: add.:* ordinibus: *b* 22) aut.: *deest: acdg* 23) sc. populo: *d Luc.;* in populo: *c* 24) quoad: *bcd; deest: U* 25) ascendat: *agi;* accedet: *Sa* 26) trans.: *deest: ULuc.* 27) ad: *deest: bSa*

ut[28] circa ipsum de suscipiendis ordinibus fiat dispensatio, si id[29] maiori[30] suc uisum fuerit faciendum.

5. Clemens III.[1] Inspectis litteris, quas bonae memoriae Urbano predecessori nostro misisti, plene cognouimus, quod presentium lator C.[2] subdiaconus, dum[3] olim in minori etate positus cum quodam puero ludum exercens iactu lapidis uteretur, ipsum puerum non studiose sed casualiter uulnerauit. De quo uulnere uix fuit cura medicorum agente infra[4] breue temporis spatium, sicut credebatur, plene curatus, tamen[5] elapso anno uulnus fecit postmodum aperturam; sed quia medicus, qui fuit adhibitus ad curandum circa ipsum, negligentia seu ignorantia uel etiam alia culpa minus necessariam sollicitudinem creditur habuisse[6], puer occasione ipsius[7] uulneris expirauit. Respondentes igitur ad hoc[8] fraternitati tuae mandamus, quatinus cum res ita processerit, eundem in minoribus ordinibus ministrare permittas, acturus circa eundem[9] de benefitio, quod per te illi postulas conferendum, sicut eius merita postulant et tuae melius insederit uoluntati. Ad altaris uero offitium non accedat, qui occasionem mortis[10] eiusdem pueri dedisse uidetur.

TIT. VII. DE TORNEAMENTIS.

Un. Alex. III. Ambian. ep. *Ad audientiam nostram noueris — perunctus.* (1159—81.) Ja. 8823. = c. 2. X. (5, 13.)

TIT. VIII. DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

1. Cel. III. *Henricus presbiter — dispensare.* (1191—98.) Ja. 10724. = c. 2. X. (5, 14.)
2. Cel. III. *Quia suscepti regiminis — tollerare.* (1191—98.) = c. 1. X. (5, 35.)

TIT. IX. DE FALSARIIS.

1. Lucius III.[1] Improba pestis falsitatis, quam falsarii quidam in terra karissimi in Christo filii nostri[2] regis illustris Anglorum R.[3] morantes ad confingendas litteras publicas inuenerunt, in[4] communem noscitur excreuisse perniciem, ita ut litterarum nostrarum auctoritas in aliquibus locis quadam[5] dubitatione iam fluctuaret[6], nisi tantae presumptionis excessum censura ecclesiae[7] sicut conuenit emendet[8]. Unde nos de tua presertim industria confidentes, executionem rei huiusmodi tibi duximus committendam, per ap. scripta[9] mandantes, quatinus falsarios ipsos qualicumque casu Deo uolente reperire poteris, si clerici sunt, ab ordine et benefitio, si quod habent, absque ulla dilatione, et appellatione priuatos, districta facias sub custodia detineri, donec quid agendum sit de ipsis, plenius tibi ex nostra responsione mandetur. Si quos uero laicos deprehenderis inter eos, karissimo in Christo filio[10] illustri[11] regi Anglorum tradas[12] pro meritis iudicandos, ut iudicio[13] uidelicet, tam ecclesiastico, quam mundano, pestis illa, que communiter omnibus perniciosa dinoscitur, cum suis auctoribus condempnetur.

2. Urbanus III. *Ad audientiam nostram te significante — permittas.* (1185—87.) Ja. 9889. = c. 3. X. (5, 20.)

3. Celestinus III.[1] Per falsarios, qui nuper sunt in urbe reperti, quedam sunt litterae destinatae, quas timemus tanquam ueras ab aliquibus admittendas[2]. Ideoque fraternitati tuae[3] per ap. scripta[4] mandamus, quatinus[5] si quos[6] tales ualueris[7] inuenire[8], quos[9] cognoscere poteris ex comparatione bullae et qualitate stili, faciatis omni[10] dilatione postposita capi et tamdiu sub arta custodia detineri,

Lib. V. Tit. VI. 4. 28) ut: *deest: U Luc.* 29) id: *deest: di Luc.;* prout.: *b;* et id: *SaU* 30) ordinatori: *Luc.*

5. 1) Idem: *acd; Luc. ap. Bal. Misc.* III, 386; *Gilb. auct.* 5. (5, 5.) *Ja.* 10240. (1187—91.) 2) O.: *ac* 3) cum: *Sa* 4) in breui ... spatio: *acdgi* 5) cum nihilominus: *b* 6) adhibuisse: *bc* 7) illius: *b* 8) hec: *Luc.* 9) eum: *Sa Luc.* 10) morti: *Sa Luc.*

Tit. IX. 1. 1) *Gilb. auct.* 1. (5, 7.); *Ja.* 9681. (1181—85.) 2) nostr.: *deest: acdg* 3) H.: *i; deest: acdg* 4) ingenium quod in: *b* 5) in quad.: *i* 6) fluctuet: *Sa* 7) ecclesiasticae: *a;* ecclesia: *b* 8) curet et emend.: *acg;* querat pariter et emend.: *i* 9) *add.:* precipiendo: *i* 10) fil. nostro: *bdi* 11) ill. R.: *i* 12) trad. illos: *i* 13) in iud.: *i*

3. 1) Suffraganeis et decano Rotomag.: *Luc. ap. Bal. Misc.* III, 383; *Cod. Hal., Gilb. auct.* 3. (5, 7.) *Ja.* 10711. (1191—98.) *sed cum in U addat.:* dat. Later. ao. I. 1191. *scr. fuisse apparet* 2) admitti: *Luc. U* 3) uestrae: *i;* frat. t.: *deest: Luc. U* 4) sedis preceptum: *Luc.;* scr. precipiendo: *U* 5) quat.: *deest: Luc.* 6) quas: *bc* 7) ualueritis (*et sic deinceps.*): *i* 8) reperire: *Luc.* 9) quas: *b* 10) eos omni: *Sai;* eis utentes: *b*

onec id nobis fuerit intimatum, ut quid exinde fieri debeat tibi[11] significare posmus. Quidquid enim occasione litterarum illarum factum[12] fuerit, in[13] irritum olumus reuocari[14].

TIT. X. DE CLERICO PERCUSSORE.

Un. Cel. III. *Continentia litterarum — exercere.* (1191—98.) Ja. 10746. = c. 1. X. (5, 25.)

TIT. XI. DE CLERICO MALEDICO.

Un. Clem. III. *Innotuit nobis — prorumpant.* (1187—91.) Exon. ep. Ja. 10254. 10228. = . 1. X. (5, 26.)

TIT. XII. DE EO[1] QUI FURTIVE ORDINES[2] SUSCEPIT.

1. Clem. III. *Cum H. lator — dispensare.* (1187—91.) Ja. 10233. = c. 2. X. (5, 30.)
2. Idem. *Innotuit nobis — facultatem.* (1189—91.) Exon. ep. Ja. 10228. 10254. = . 3. X. (5, 30.)

TIT. XIII. DE EXCESSIBUS PRELATORUM IN[1] SUBDITOS.

1. Alex. III. uniuersis abbatib. *Sane si episcopi — uinciatur.* (1159—81.) Ja. 9240. = . 5. X. (5, 31.)

2. Lucius III. Eboracen. Archiepiscopo et Lendon. Decano et Abbati de Filien.[1] Retulit nobis dilectus filius noster I. archidiaconus Cistrensis[2], quod episcopus eius, pro eo quod decanatum tanquam quem sibi de iure credit competere, uendicare laborat, ipsi[3] prorsus infestus, iura ipsius minuere, et, que ad archidiaconatum de consuetudine et de iure spectare noscuntur, turbare et subtrahere post appellationem ad sedem apostolicam factam non desistit. Preterea homagium et fidelitatem nouam ab eo pro sua requirit uoluntate. Volentes itaque patientiae et iustitiae ipsius archidiaconi paterna dilectione prouidere, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus inquisita diligentius ueritate, si eum predecessori episcopo et successoribus eius fidelitatem iurasse constiterit, iam dictum episcopum ex parte nostra moneatis et ecclesiastica censura nullius appellatione obstante auctoritate nostra cogatis, ut[4] iura archidiaconatus integre possidere sine contradictione et appellatione cessante[5] permittat, et ab exactione homagii et fidelitatis omnino desistat[6]. Indignum etc.[7]

3. Clem. III. *Cum ad quorundam — tenere.* (1191—98.) Ja. 10716. (1198; Po. 185.) = c. 7. X. (5, 31.)

4. Cel. III. Fauentin. ep. *Sicut unire — statuentes etc.* (1191—98.) Ja. 10693. = c. 8. X. (5, 31.)

TIT. XIV. DE PRIVILEGIIS ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

1. Alex. III. I. ap. sed. legato. *Recepimus litteras — custodire.* (1159—81.) Ja. 9101. = c. 8. X. (5, 33.)
2. Cel. III. Abulensi ep. *Patentibus litteris — aliorum.* (1191—98.) Ja. 10671. = c. 10. X. (5, 33.)

Lib. V. Tit. IX. 3. 11) uobis: *iU* 12) actum: *i* 13) uacuum et in: *i* 14) reuocari. Qui uero sub nomine nostro falsis litteris utuntur: si clerici fuerint offitiis et benefitiis ecclesiasticis spolientur, si laici tam diu maneant excommunicationi subiecti donec satisfaciant competenter. Ita tamen ut in istis et in illis malitia grauius quam negligentia puniatur: *Luc.*

Tit. XII. 1) clerico: *acd* 2) ordinem: *acdg*

Tit. XIII. 1) in subd.: *deest: cd*

2. 1) *Alan.* 1. (5, 11.) *Ja.* 9664. (1181—85.); *de inscr. cf. c.* 11. X. (5, 41.) 2) Wint.: *b* 3) episcopus: *b* 4) ut eum: *T* 5) et ... cess.: *deest: T* 6) omnimodo: *T* 7) *reliqua uideas c.* 11. X. (5, 41.)

TIT. XV. DE PURGATIONE CANONICA.

Un. Clemens III. H. Abbati de Risebi et Abbati de Crismeb.[1] Veniens ad nos R. canonicus regularis de Grimesbi, lacrymabili nobis conquestione monstrauit, quod cum instigante canonico suo R. de Sol[2] nomine, qui se minare solebat discordias, de crimine fuisset coram fratribus impetitus, nec[3] conuictus, nec confessus ex habundanti[4] coram priore et canonicis suis[5] de innocentia sua, manu propria purgationem obtulit[6]. Sed quorumdam instinctu purgatio tertiae manus fuit malitiose ei indicta, cum non deberet purgationem huiusmodi pro unius tantum scilicet[7] R. de Sol[8] uoce subire; ipse tamen in conspectu sui capituli promisit, quod amotis illis, quos[9] de ratione suspectos habebat, prioris sui et sanioris partis capituli iudicio sisteret.

TIT. XVI. DE PURGATIONE VULGARI.

Un. Repetitur c. 5. (5, 8.)

TIT. XVII. DE PENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

1. (2.) Clem. III. *Quesitum est — missarum.* Augustensi ep. (1188—92.) Ja. 10282. = c. 7. X. (5, 38.)

2. (3.) Idem[1]. De muliere, que ut[2] nobis significasti[3], cupiens uiri sui ampliorem amorem sibi acquirere, suscepto corpore Christi et in ore retento, cum[4] uiro osculum[5] porrexerat[6] et ipsum trahicere[7], cum[8] uoluit, non potuit, sed postea[9] uersum est in carnem, cum tangeret iuxta dentes molares, et caro succreuit[10] et adhuc est in ore, fraternitati[11] tuae non possumus sanius dare consilium nisi quod eam moneas[12] et compellas, ut tanta[13] per condignam penitentiam, et bona opera satagat expiare delicta. Nempe[14] credimus, quod si uere contrita fuerit, et penitentiam[15] condignam egerit, et tu pro ipsa[16] ad Dominum[17] horaueris[18], corpus Domini trahicere poterit diuina gratia suffragante.

3. (1.) Alex III. Beluac. ep. *Quod quidam — indicenda.* (1159—81.) Ja. 8847. = c. 5. X. (5, 38.)

TIT. XVIII. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS ET ABSOLUTIONIS.

1. Clem. III. *Ea noscitur — recepturi.* (1187—91.) Ja. 10256. = c. 13. X. (5, 39.)

2. Clemens III.[1] Inspectis litteris, quas ad sedem apostolicam direxisti[2], ex earum tenore perpendimus, quod cum G. Petri miles, dum ludendo se propria lancea perforasset[3], coram filio nostro Abianensi[4] abbate fuisset cum humilitate confessus, quod uenerabilem fratrem nostrum Cystrensem[5] episcopum cum quibusdam aliis carcerali custodiae mancipasset, et W. Bricet[6] presbiterum ecclesiae uestrae, cum[7] in hac temeritate fautoribus temerario ausu cepisset, uariisque tormentis afflictum compulisset ad redemptionem non modicam, et asseruisset cum suspiriis et dolore preter alia crimina, hec eadem de aliis clericis se fecisse. Quia se promisit hec omnia correcturum, et heredibus suis districte mandauit, ut ad uestrum et memorati[8] abbatis arbitrium de his omnibus satis facerent competenter, nobilibus, uiris de Gorgene[9] et R. Bernardi de monte Petroso super his fideiussoribus constitutis,

Lib. V. Tit. XV. Un. 1) *Alan. un.* (5, 13.): abb. de kil de Grymesbi; *in Codd. nomina mirum quantum corrupta sunt; Ja.* 10224. (1187—91.) 2) Solon: *b;* Solt: *c;* Silt: *T;* Cil: *i* 3) non tamen: *i* 4) *add:* cautione prestita: *b* 5) su.: *deest: T* 6) obtulisset (sed: *deest*): *ib.* 7) S.: *i* 8) *cf. not.* 2. 9) c. quos: *i*

Tit. XVII. 2. (3.) 1) Alex. III.: *i;* ep. S. Agathae: *Appdx.* L, 30; *Cod. Hal.* (*add.:* lib. XII. reg.); *Gilb. auct.* 1. (5, 13.) — (1159—81.) 2) prout: *O* 3) significastis: *Sa* 4) eidem uiro uir osculum cum eo porrexit: *O* 5) oscula: *adg* 6) porrexerit: *U;* et: *deest: bg* 7) *add.:* uellet: *b* 8) uoluit (cum: *deest*) et non pot.: *Sa* 9) post.: *deest: O* 10) supercreuit: *O* 11) Circa quod frat.: *O* 12) inducas: *i* 13) tantum . . . delictum: *OSaU* 14) Credere quippe debemus: *OU* 15) penam: *Sa* 16) ea: *O* 17) Deum: *cgiOU* 18) *add.:* deuote: *O*

Tit. XVIII. 2. 1) *Gilb. auct.* 3. (5, 14.) *Ja.* 10255. (1187—91.) 2) direxistis: *Sa* 3) perforauit: *acdgi* 4) Abbacianensi: *Sa* 5) Cistaric.: *bg; leg.:* Cistrens. 6) Bruni: *b;* Bucet: *a;* Bricii: *cSa* 7) cum suis complicibus et fautoribus: *Sa* 8) commemorati: *Sa* 9) G. gene: *i;* Gregone: *g*

et preterea matre ipsius R. de Armaniciste[10] se satisfacturos[11] de illis excessibus per interpositum iusiurandum firmiter promittentibus, prescriptus[12] abbas audita confessione illius et promissionibus aliorum, ad[13] penitentiam admisit[14], et ei dato habitu monachali sacramentis[15] ecclesiasticis apud idem cenobium[16] post decessum[17] eius Christianae ipsum[18] tradidit sepulturae. Verum[19] per easdem litteras a nobis duxisti[20] sollicite requirendum, quid sit faciendum de abbate, qui eum apud monasterium suum sepulturae tradidit, iuramento recepto super satisfactionibus pro ipso prestandis, et utrum pro eodem milite et aliis, qui in canonem latae sententiae inciderunt[21], et morte preuenti, licet penitentiam, ut miles prescriptus, acceperunt et de satisfactione mandauerunt, absolutione tamen a sede apostolica nullatenus impetrata, oblationes et elemosinae sint admittendae et solempniter pro ipsis, sicut pro aliis Christi fidelibus[22], orandum. Presenti[23] uobis pagina respondemus, quod cum tam prescriptus[24] abbas, quam fideiussores, et heredes mortui et alii etiam, qui de satisfaciendo pro ipso se, ut diximus, obligarunt, ut de rebus ablatis ab illo, iniuriis[25] et dampnis illatis satisfaciant competenter, sunt districte cogendi, et uolumus et mandamus, ut uos eos auctoritate nostra per censuram ecclesiasticam[26] sine appellationis obstaculo compellatis. Cuius utique oblationes et elemosinae, ex quo ad Deum est reuersus corde contrito, et humiliato et recognito ex uera confessione reatu penitentiam iniunctam accepit, licite a clero et populo iuxta morem ecclesiasticum possunt admitti etc. Hec eadem de aliis in casu consimili deprehensis sentimus; quamuis enim pro eo, quod cum potuerunt[27], de[28] absolutione sedem apostolicam neglexerint uisitare, grauius multum excesserunt[29], si tamen mortis articulus interuenerit, penitentia[30] non est eis deneganda uel alia sacramenta ecclesiastica, dummodo fuerint ueraci contritione confessi, et passis iniuriam iuxta propria[31] satisfecerint uoluntatem uel prestiterint cautionem de his, super quibus dum ageretur in rebus humanis, impediente mortis occasu, eos satisfacere non contigerit. Hec tamen in confessione talium maturitas[32] est seruanda[33] ut eis sollicite iniungatur, quod si eis sospitas, uel corporis[34] ualitudo fuerit restituta, sedem apostolicam uisitabunt.

3. Clem. III. *Cum non ab homine — innouasse.* (1187—91.) Nidrosiensi Archiep. Ja. 10274. 10739. 10678. (una decretalis est.) = c. 14. X. (5, 39.)

4. Clem. III. *Cum desideres — absolutus.* (1187—91.) Ja. 10197. = c. 15. X. (5, 39.)

5. Clem. III. *Veniens ad ap. sedem — detineri.* (1187—91.) Ja. 10273. = c. 16. X. (5, 39.)

6. Clem. III. *Peruenit ad nos — committendum.* (1187—91.) Ja. 10227. 10272. = c. 17. X. (5, 39.)

7. Clem. III. *Significauit nobis — transmitti.* (1193.) Ja. 10447. = c. 18. X. (5, 39.)

8. Clem. III. *Tua nos duxit — laborare.* (1187—91.) Ja. 10238. = c. 19. X. (5, 39.)

9. Clem. III. *Ad eminentiam — adeptos.* (Cael. III.) (1191—98.) Ja. 10707. = c. 20. X. (5, 39.)

10. Clem. III. *A nobis fuit — delegantis.* Cael. III. (1191—98.) Ja. 10743. 10446. (una decretalis est.) = c. 21. X. (5, 39.)

11. Cel. III. *Conquesti sunt — representent.* (1191—98.) Ja. 10706. = c. 22. X. (5, 39.)

12. Cel. III. *Perpendimus ex litteris — iniungas.* Clem. III. (1187—91.) Ja. 10194. = c. 23. X. (5, 39.)

13. Cel. III. *Uniuersitatis uestrae — euadant.* (1191—98.) Ja. 10676. = c. 24. X. (5, 39.)

14. Cel. III. *In audientia — debent.* Clem. III. (1187—91.) Ja. 10208. = c. 25. X. (5, 39.)

15. Cel. III. *Quod de his etiam — uisitare.* (1191—98.) Ja. 10677. = c. 26. X. (5, 39.)

TIT. XIX. DE BAPTISMO PUERORUM.

1. Alex. III. *Si quis sane puerum — baptizatus.* (1159—81.) Ja. 9268. = c. 1. X. (3, 42.)

2. Alex. III. *De quibus dubium — te etc.* (1159—81.) Ja. 9268. = c. 2. X. (3, 42.)

Lib. V. Tit. XVIII. 2. 10) Armaruissae: *b;* Armeracis: *Sa* 11) se satisf.: *bi* 12) predictus: *ci* 13) ad: *deest: Sa* 14) ipsum admis.: *i* 15) eum sacr.: *i;* et sacr.: *Sa* 16) *add.:* applicuit: *dg* 17) *add.:* uero: *adg* 18) eum: *i* 19) Verum cum: *i;* uer. quia: *b* 20) duxistis: *Sa* 21) incurrunt: *ad;* incurerunt: *c* 22) fid. sit: *bci* 23) pres. itaque: *i* 24) prefatus: *Sa* 25) et ini.: *i* 26) canonicam: *Sa* 27) potuerint: *ab; add.:* pretermiserunt: *b* 28) pro: *i* 29) excesserint: *gSa* 30) pena: *Sa* 31) propriam ... facultatem uel cum: *Sa* 32) maturitate (est: *deest*): *Sa* 33) conseruanda: *i* 34) corporalis: *adg*

TIT. XX. DE CONSECRATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS.

Un. Alex. III. P. C.: Desinunt. *Ad hec si altare — prohibetur.* (1159—81.) = c. 1. X. (3, 49.)

TIT. XXI. DE VENERATIONE SANCTORUM.

Un. Alex. III. *Audiuimus quod — uenerari.* (1159—81.) Ja. 9260. = c. 1. X. (3, 45.)

TIT. XXII. DE SUFFRAGIIS[1].

1. Ex Conc. Agath. *Presbiter mane — suae.* c. 9. Capit. Hincmari Rem. = c. 1. X. (3, 41.)
2. Alex. III. ex Conc. Tribur. *Quidam etiam laicorum — defunctorum.* c. 10. C. Salegunstad. (1022.) = c. 2. X. (3, 41.)

TIT. XXIII. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Un. Cel. III. *In iis que ambiguitatem — precepit.* (1196—97.) Ja. 10023. = c. 15. X. (5, 40.)

Lib. V. Tit. XXII. 1) suffraganeis: *i*

INCIPIUNT DECRETALES DOMINI INNOCENTII PAPAE A MAGISTRO P. BENEVENTANO EIUSDEM PAPAE SUBDIACONO ET NOTARIO FIDELITER COMPILATAE[1]

INNOCENTIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI UNIVERSIS MAGISTRIS ET SCOLARIBUS BONONIAE COMMORANTIBUS SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM[2].

Devotioni uestrae insinuatione presentium innotescat, decretales epistolas a dilecto filio magistro P. subdiacono et notario nostro compilatas fideliter, et sub competentibus titulis collocatas, in nostris usque ad XII. annum contineri registris, quas ad cautelam uobis sub bulla nostra duximus transmittendas, ut eisdem absque quolibet dubitationis scrupulo uti possitis, cum opus fuerit, tam in iudiciis quam in scholis.

LIBER PRIMUS.

TIT. I. DE CONSTITUTIONIBUS.

1. Idem Senonensi archiep. et ep. Trecensi. *Cum omnes unum — retinendum.* (1198.) Reg. Bal. I, 192. — Po. 239. = c. 6. X. (1, 2.)

2. Idem ep. Cetenensi. *Que in ecclesiarum — habere.* (1199.) ep. Cenetensi (Ceneda) Reg. Bal. II, 7; Po. 641. = c. 7. X. (1, 2.)

3. Idem Ameliensi ep. *Sicut nostris est — obseruari.* (1201.) ad Archiep. Armeriens. Po. 1310. = c. 27. X. (2, 24.)

4. Idem. *Cum accessissent — eligendo.* (1207.) ad Robert. Lingon. et Gerard. Cathalaun. Archiepp. et priorem Claraevall. Reg. Brequ. IX, 260; Po. 2996. = c. 8. X. (1, 2.)

5. Idem Elugensi ep. *Cum M. Ferrariensis — innouata.* Ad ep. Clugiens. (Chioggia) (1198.) Reg. Bal. I, 98; Po. 88. = c. 9. X. (1, 2.)

TIT. II. DE RESCRIPTIS ET INTERPRETATIONIBUS EORUM.

1. Idem abb. Imolen. (Molismensi?) *Porrecta ex parte — ualere.* (1205.) Reg. Brequ. VII, 217; Po. 2409. = c. 6. X. (2, 30.)

2. Idem uniuers. Christi fidelib. per Lombardiam constitut. *Si aliquando forte — obseruantes.* (1205.) Po. 2421. = c. 41. X. (5, 39.)

3. Idem ep. Helyensi. *Pastoralis offitii — exercere.* (1204.) ad Eustachium ep. Eliensem Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 14. X. (1, 3.)

4. Idem Senon. archiep. *Sedes apostolica consueuit — impetratis.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 190; Po. 2062. = c. 15. X. (1, 3.)

5. Idem R. cantori et R. priori de monte leprosorum et I. de Sagio canonico Rothomagensi. *Ex tenore litterarum — utriusque.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 120; Po. 7960. = c. 16. X. (1, 3.)

6. Idem patriarch. Granden. *Olim tibi scripsisse — diligenter.* (1200.) Po. 1027. = c. 16. X. (5, 40.)

1) compositae: *ad* 2) *Po.* 4157. (1210.)

7. Idem Mediolanensi archiep. *Cum adeo scripta — mancipari.* Ep. Modeciensi (Monza) (1198.) Reg. Bal. I, 279; Po. 294. = c. 17. X. (1, 3.)

8. Idem abbati de Alcobratia F. et P. (et) monachis Alcobatiae. *Causam que inter — procedatis.* Ad Hugonem elect. decanum et magistr. Nicol. de Levennes canonicum Cameracens. (1198.) Reg. Bal. I, 62; Po. 59. = c. 18. X. (1, 3.)

9. Idem archiep. Senonensi et P. S. Mariae in uia lata diacono cardin. apost. sedis legato. *Constitutus in presentia — assignari.* (1198.) Reg. Bal. I, 338; Po. no. 353. = c. 19. X. (1, 3.)

10. Idem Aimoni s. Ylarii canonico Pictauiensi. *Super litteris que — interponat.* (1208.) Reg. Bal. XI, 161; Po. 3519. = c. 20. X. (1, 3.)

11. Idem abbati et conuentui Premonstratensi. *Edoceri a nobis — discreta.* (1208.) Reg. Bal. XI, 3; Po. 3305. = c. 21. X (1, 3.)

12. Idem archiep. et magistro V. canon. Magdeburgens. *Cum dilecta in Christo — imponatur.* (1209.) Reg. Bal. XI, 263; Po. 3661. = c. 22. X. (1, 3.)

13. Idem. *Plerumque contingit — habeatur.* (1209.) Reg Bal. XI, 275; Po. 3671. = c. 23. X. (1, 3.)

TIT. III. DE CONSUETUDINE.

1. Idem archiep. et capitulo Lundunensi (leg.: Lundense.) *Ex litteris quas — compescentes.* (1198.) Reg. Bal. I, 422; Po. 424. = c. 2. X. (1, 4.)

2. Idem ep. Patauiensi. *Ad nostram audientiam — facultatem.* Ad Wulger. Patav. ep. (1199.) Reg. Bal. I, 571; Po. 604. = c. 3. X. (1, 4.)

3 Idem L. uicario suo apud Constantinopolim constituto. *Quanto de benignitate — effectu.* (1199.) Reg. Bal. II, 212; Po. 868. = c. 4. X. (1, 4.)

4. Idem decano et capitulo Cenomanensi (Camerino: *l*). *Cum inter uos — censenda.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 212; Po. 2679. = c. 5. X. (1, 4.)

5. Idem Heliensi ep. *Cum olim uenerabilis — obtinere.* (1208.) Reg. Bal. XI, 248; Po. 3645. = c. 6. X. (1, 4.)

6. Idem conuentui Corbiens. monasterii. *Cum uenerabilis frater — seruari.* (1208.) Reg. Bal. XI, 73; Po. 3397. = c. 7. X. (1, 4.)

7. Idem decano Salesberiensi A. archidiac. et magistro P. Peuerel canonico Parisiensi. *Cum dilectus filius — confirmetur.* Decano Saresberiensi Parisiis commoranti etc. (1209.) Reg. Bal. XI, 205; Po. 3590. = c. 8. X. (1, 4.)

TIT. IV. DE POSTULATIONE.

1. Idem decano et capitulo Senonensi. *Ad hec in B. Petro — consulatis.* (1200.) Bulaeus hist. uniuersit. Paris. III, 5; Po. 1043. = c. 1. X. (1, 5.)

2. Idem Hostiensi episcopo ap. sed. legato. *Gratum gerimus — confirmantes.* (1200.) ap. Bulaeus hist. uniuersit. Paris. III, 5; Po. 1196. = c. 2. X. (1, 5.)

3. Idem clericis Rauennatis ecclesiae. *Bonae memoriae W. — curemus.* (1201.) In Amadesii Antist. Rauennat. III, 150. no. 24; Po. 1546. = c. 3. X. (1, 5.)

4. Idem preposito et capitulo Strigoniensi. *Bonae memoriae V. — transmissuri.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 139; Po. 2588. = c. 4. X. (1, 5.)

5. Idem capitulo Strigoniensi. *Postulationem quam — decernamus.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 159; Po. 2328. = c. 5. X. (1, 5.)

TIT. V. DE TRANSLATIONE EPISCOPI ET ELECTI.

1. Idem Antiocheno patriarchae. *Cum ex illo generali — statuamus.* (1198.) Reg. Bal. I, 50; Po. 52. = c. 1. X. (1, 7.)

2. Idem decano et capit. Andegauensi. *Inter corporalia — preesse.* (1199.) Reg. Bal. I, 534; Po. 575 = c. 2. X. (1, 7.)

3. Idem Bambergensi ep. et P. scholastico Moguntin. *Quanto personam — concupiuit.* (1198.) Reg. Bal. I, 335; Po. 352. = c. 3. X. (1, 7.)

4 Idem Brandeburgensi ep. et scholastico Maguntin. *Licet in tantum — transire.* (1200.) Reg. Bal. II, 278; Po. 942. = c. 4. X. (1, 7.)

TIT. VI. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

1. Idem de Cella S. Petri et Mitriensi abb. et preposito Verdensi. *Cum inter dilectum — gaudere.* (1199.) Reg. Bal. II, 30; Po. 657. = c. 16. X. (1, 6.)

2. Idem capitulo Pennenensi. *Qualiter post obitum — tenere.* (1199.) Reg. Bal. II, 185; Po. 836. = c. 17. X. (1, 6.)

3. Idem capitulo Capuano. *Cum inter uniuersas — puniremus.* (1199.) Po. 852. = c. 18. X. (1, 6.)

4. Idem archidiac. et capit. Capuano. *Cum nobis olim — committentes.* (1200.) Reg. Bal. II, 277; Po. 949. = c. 19. X. (1, 6.)

5. Idem Cantuar. archiep. *Innotuit nobis olim — procuret.* (1200.) Po. 953. = c. 20. X. (1, 6.)
6. Idem Ianuensi archiep. Placentino et Bobiensi epp. *Cum inter dilectos — confirmetis.* (1200.) Po. 1111. = c. 21. X. (1, 6.)
7. Idem Prenestino ep. ap. sed. legato. *Dudum ad audientiam — responderi.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 36; Po. 1877. = c. 22. X. (1, 6.)
8. Idem canonicis Maguntinensibus. *Bonae memoriae C. — confirmandam.* (1202.) Reg. Brequ. V, 14; Po. 1647. = c. 23. X. (1, 6.)
9. Idem clericis S. Agathes. *Querelam — memoratas.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 86; Po. 2531. = c. 24. X. (1, 6.)
10. Idem. *Cum Wintonensis ecclesia — admittendos.* Conuentui Wintoniensi et abbatib., priorib. et uniuerso clero Winton. dioec. (1205.) Reg. Brequ. VIII, 104; Po. 2549. = c. 25. X. (1, 6.)
11. Idem abbati Cisterciensi R. et P. monachis Montis (leg.: Fontis) frigidi. *Per inquisitionem — assumi.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 116; Po. 2561. = c. 26. X. (1, 6.)
12. Idem priori S. Fridiani G. et G. canonicis Lucanensib. *Cum causam que — dimittant.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 112; Po. 1960. = c. 27. X. (1, 6.)
13. Idem I. tit. S. Stephani in Celio monte presbit. cardinali ap. sed. legato. *Quod sicut ex — redundabit.* (1202.) Reg. Brequ. V, 83; Po. 1735. = c. 28. X. (1, 6.)
14. Idem Dolensi ep. et Sauigneo et de Ardenna abb. *Auditis et intellectis — irritandam.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 35; Po. 2472. = c. 29. X. (1, 6.)
15. Idem ep. et Grandisiluae et Belloperticae abbatibus. *In causis que ad — pastorem.* (1201.) Po. 1401. = c. 30. X. (1, 6.)
16. Idem ep. Florentino. *Cum ecclesia Vulterana — facultatem.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 171; Po. 2895. = c. 31. X. (1, 6.)
17. Idem abbati S. Victoris, decano Parisiensi et magistro R. de Corizon. (leg.: Courçon) canonico Morinensi. *Cum dilectus filius — suspensa.* (1208.) Reg. Bal. XI, 43; Po. 3362. = c. 32. X. (1, 6.)
18. Idem ep. Baiocensi. *Cum in iure peritus — obsistat.* (1208.) Reg. Bal. XI, 176; Po. 3538. = c. 33. X. (1, 6.)
19. Idem duci Zaringiae. *Venerabilem fratrem nostrum — efficacem.* (1202.) Reg. de neg. imp. ap. Baluz. T. I. p. 715. ep. 62; Po. 1653. = c. 34. X. (1, 6.)

TIT. VII. DE AUCTORITATE ET USU PALLII.

1. Idem C. tit. S. Laurentii in Lucina presb. card. ap. sed. leg. *Nisi specialis illa — dignitatem.* (1200.) Po. 1112. = c. 3. X. (1, 8.)
2. Idem. *Ad honorem Dei — potestatis.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 10; Po. 2145. = c. 4. X. (1, 8.)
3. Idem Compostellano archiep. *Ex litterarum tuarum — facultatem.* (1209.) Reg Bal. XII, 18; Po. 3692. = c. 5. X. (1, 8.)

TIT. VIII. DE RENUNTIATIONE.

1. Idem Nidrosiensi archiep. *Quod in dubiis — firmitatem.* (1198.) Reg. Bal. I, 381; Po. 390. = c. 8. X. (1, 9.)
2. Idem Eboracensi archiep. *Ad supplicationem — impensurus.* (1203) Reg. Brequ. VI, 59; Po. 1902. = c. 9. X. (1, 9.)

3. Idem Conuentui sancti Saluatoris de Tilesio[1]. Causam, que inter P. quondam abbatem uestrum ex una parte et uos ex altera uertebatur, uestro fratri uenerabili Beneuentano archiepiscopo et[2] episcopo Telesino et dilecto filio priori sancti Andreae recolimus commisisse, sed episcopo ipso propter egritudinem excusato et[3] dicto archiepiscopo uices suas propter emergentia negotia dilecto filio Beneuentano primicerio committente, cum prefatus prior et primicerius controuersiam uellent seruato iuris ordine pertractare, tandem, sicut accepimus, factum est de consensu partium, quod abbas sponte renuntiauerit[4] abbatiae, et si placeret nobis, in uno casali sibi monachi prouiderent. Nos igitur[5] attendentes, quod cuilibet licet renuntiare[6] hiis, que pro se introducta sunt, ratam resignationem eius habentes, eligendi uobis[7] pastorem facultatem liberam tribuimus[8].

4. Idem ep. Calaritano. *Nisi cum pridem — recitari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 1; Po. 2698. = c. 10. X. (1, 9.)

Lib. I. Tit. VIII. 3. 1) conu. et abb.: *g; scr. V. Non. Iul.* I. (1198.) *Po.* 316 *Reg. Bal.* I, 365. 2) et: *deest: Reg.* 3) et: *deest: acdgh* 4) renuntiauit: *h* 5) ergo: *Reg.* 6) abrenuntiare: *adgh* 7) uob.: *deest: aeh;* et elig. uob.: *Reg.* 8) tribuentes uniuersitati uestrae per ap. scr. mandam. etc.: *Reg.*

5 Idem H(ubaldo) ep. in archiep. Rauennatem electo. *Post translationem — pastorem.* (1206) Reg. Bal. XI, 249; Po. 3649. = c 11. X. (1, 9.)

TIT. IX. DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM ET QUALITATE ORDINANDORUM ET ORDINE PREFICIENDORUM.

1. Idem[1]. Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod quidam presbiteri Greci pariter et[2] Latini a Grecis episcopis absque unctione manuum se faciunt ordinari, et simul accipiunt omnes ordines extra quatuor tempora contra canonicas sanctiones. Cum igitur huiusmodi presumptio sit sagaciter extirpanda, fraternitati[3] tuae per ap. scripta mandamus, quatinus huiusmodi presbiteros tuae diocesis ab executione ordinis sic suscepti appellatione remota nostra fretus auctoritate suspendas, nisi forsan[4] eorum aliqui de tua uel predecessoris tui licentia fuerint ab episcopis Grecis taliter ordinati, circa quod[5] suppleas, quod ab illis fuerat pretermissum, et prouideas tamen attente, ne clericos tuae diocesis ab episcopis Grecis ulterius ordinari permittas, et si qui preter tuam uoluntatem ab eis se fecerint ordinari, tu eos suspendas perpetuo ab executione ordinum taliter susceptorum.

2. Innocentius III. abbati et conuentui Cariloci (leg.: Caroliloci [Charlis]). *Ex parte uestra nostro — permittatis.* (1198.) Reg. Bal. I, 232; Po. 241. = c. 10. X. (1, 11.)

3. Idem C. tit. S. Laurentii in Lucina presbit. cardinali ap. sed. legato. *Quod translationem — ordinare.* (1200.) Po. 1056. = c. 11. X. (1, 11.)

4. Idem Mutinensi ep. et magistro Huberto. *Cum in distribuendis — promoueri.* (1200.) Po. 1173. = c. 12. X. (1, 11.)

5. Idem Mutinensi ep. et magistr. H. theologo subdiac. nostro Modociensi canonico. *Litteras uestras recepimus — publicari.* (1201.) Po. 1327. = c. 13. X. (1, 11.)

6. Idem. *A multis multotiens — sacerdos.* (1207.) Reg. Bal. X, 164; Po 3233. = c. 9. X. (1, 14.)

7. Idem tit. S. Crucis presbit. cardinali. *Tuam in domino — suboriri.* (1209.) Reg. Bal. XI, 273; Po. 3673. = c. 10. X. (1, 14.)

TIT. X. DE SCRUTINIO IN ORDINATIONE[1] FACIENDO.

Un. Idem. *Ex parte tua fuit propositum — faciamus.* (1206.) Po. 2717. Adelfonso Auricensi ep. = c. 1. X. (1, 12.)

TIT. XI. DE SACRA UNCTIONE.

Un. Innoc. III. *Cum uenisset ad ap. sedem — edocere.* (1204.) Archiep. Trinouitano, Bulgarorum et Blacorum primeti. — Reg. Brequ. VII, 3; Po. 2138. = c. un. X. (1, 15.)

TIT. XII. DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

Un. Idem ep. Helien. *Pastoralis offitii — pretermissum.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 1. X. (1, 16.)

TIT. XIII. DE CORPORE VITIATIS.

1. Idem Parisiensi ep. *Ex parte dilecti — facultatem.* (1198.) Reg. Bal. I, 19; Po. 11. = c. 5. X. (1, 20.)

2. Idem Militensi ep. *Exposuisti nobis — amouendus.* (1198.) Reg. Bal. I, 307; Po. 308. = c. 6. X. (1, 20.)

TIT. XIV. DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

1. Idem Wratislau. ep. *Nuper a nobis — subsecuto.* (1199.) Reg. Bal. II, 66; Po. 700. = c. 4. X. (1, 21.)

2. Idem Metensi ep. *Debitum pastoralis — promoueri.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 159; Po. 2875. = c. 5. X. (1, 21.)

Lib. I. Tit. IX. 1. 1) *Dat. Later. Non. Aug. A.* IV. (1204.) *Reg. Brequ.* II, 2, 540. *Po.* 2274. 2) ac: *acdh* 3) di.: *acdgh;* uestrae: *ae* 4) forsitan: *acdgh* 5) quos: *abcd* Tit. X. 1) in ord.: *deest: ch*

TIT. XV. DE SERVIS NON[1] ORDINANDIS.

Un. Idem Vaciensi ep. *Eo libentius — transeundi.* (1207.) Reg. Bal. X, 73; Po. 3317. = c. 6. X. (1, 18.)

TIT. XVI. DE CLERICIS PEREGRINIS.

1. Idem Constantinopol. patriarchae. *Inter quatuor — approbata.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 140; Po. 2860. = c. 2. X. (1, 22.)
2. Idem. *Tuae fraternitatis discretio — sustinere.* Ad patriarch. Hierosolymit. (1207.) Reg. Brequ. IX, 254; Po. 2994. = c. 3. X. (1, 22.)

TIT. XVII. DE OFFITIO VICARII.

Un. Idem abbati S. Eugenii et plebano S. P. *Sua (Tua) nobis — obseruari.* (1206.) Abb. S. Eug. et pleb. S. Petri in Pisside et Bonifacio canonico plebis de Marculfo — Reg. Brequ. IX, 145; Po. 2869. = c. 5. X. (1, 28.)

TIT. XVIII. DE OFFITIO IUDICIS DELEGATI.

1. Idem Rhegin. archiep. et ep. Cephaludensi. *Cum causa — decidentes.* (1198.) Reg. Bal. I, 392; Po. 406. = c. 22 X. (1, 29.)
2. Idem conuentui de Conchis. *Cum super abbatia — obtinere.* (1199.) Reg. Bal. II, 38; Po. 665. = c. 23. X. (1, 29.)
3. Idem ep. Torlecanensi. *Consuluit nos tuae — coartare.* Ep. Torcellan. (1201.) Po. 1423. = c. 24. X. (1, 29.)
4. Idem abbati de Bordel. et priori S. sepulcri. *Insinuante dilecto — examen.* Ad abb. de Bardeslera (Bordesleia?) et prior. S. sepulcri et decan. Varwich, Wigorn. dioc. (1206.) Reg. Brequ. VIII, 199; Po. 2669. = c. 25. X. (1, 29.)
5. Idem priori S. Fridiani. *Querenti quid — inuenitur.* (1198—1205.) Po. 3865. = c. 26. X. (1, 29.)
6. Idem Cantuar. archiep. *Super questionum — inane.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 29; Po. 2163. = c. 27. X. (1, 29.)
7. Idem ep. Heliensi. *Pastoralis offitii — prorogari.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 28. X. (1, 29.)
8. Idem abbati S. Hilarii, plebano S. Pauli Castell. dioeces. et magistro G(allo) canonico Teruisin. *Ex litteris uenerabilis — inanem.* (1207.) Reg. Bal. X, 178; Po. 3251. = c. 29. X. (1, 29.)
9. Idem ep. Pictauensi. *Licet undique — adimplere.* (1209.) Reg. Bal. XI, 271; Po. 3664. = c. 30. X. (1, 29.)
10. Idem ep. Baiocensi. *Cum in iure — mandatur.* (1208.) Reg. Bal. XI, 176; Po. 3538. = c. 31. X. (1, 29.)
11. Idem Parisiensi et Trecensi epp. et abb. S. Genouefae (Parisiensis). *Cum olim dilectus — ligatum.* (1209.) Reg. Bal. XI, 265; Po. 3663. = c. 32. X. (1, 29.)

TIT. XIX. DE OFFITIO LEGATI.

1. Idem tit. S. Laurentii in Lucina presbit. cardinali sed. ap. legato. *Nisi specialis — transferre.* (1200.) Po. 1112. = c. 3. X. (1, 30.)
2. Idem eidem. *Quod translationem — attemptare.* (1200.) Po. 1056. = c. 4. X. (1, 30.)
3. Idem Barontino ep. et Marsicano cap. et subdiac. nostro. *Licet Tranenses — inanem.* (1202.) Ad Bituntin. ep. etc. Reg. Brequ. V, 69; Po. 1707. = c. 5. X. (1, 30.)
4. Idem S. Apri et S. Leonis abb. et mag. R. archid. Tullens. *Dilectus filius R. — cogatis.* (1204.) Reg. Brequ. VI, 241; Po. 2133 = c. 6. X. (1, 30.)
5. Idem illustri regi Francorum. *Nouit ille — suscepisset.* (1200.) Po. 1074. = c. 7. X. (1, 30.)

TIT. XX. DE OFFITIO IUDICIS ORDINARII.

1. Idem Ausitan. archiep. *Quanto deuotio — compellas.* Auxitan. Archiep. (1198.) Reg. Bal. I, 80; Po. 57. = c. 7 X. (1, 31.)
2. Idem Rothomag. archiep. *Ad reprimendam — omittas.* (1198.) Reg. Bal. I, 228; Po. 250. = c. 8. X. (1, 31.)
3. Idem Tirensi archiep. *Duo simul — indultum.* (1199.) Reg. Bal. I, 515; Po. 562. = c. 9. X. (1, 31.)

Tit. XV. 1) non: *deest: adgh*

4. Idem Turon. archiep. *Quod sedem — obsistat.* (1199.) Reg. Bal. II, 77; Po. 703. = c. 10. X. (1, 31.)
5. Idem ep. Heliensi. *Pastoralis offitii — mereatur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 11. X. (1, 31.)
6. Idem Senonensi archiep. *Licet in corrigendis — procedas.* (1207.) Reg. Bal. X, 171; Po. 3249. = c. 12. X. (1, 31.)

TIT. XXI. DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

1. Idem capitulo Herbipol. *Illud dominus — contraire.* Ad H elect. et capit. Hildes. (1200.) ap. Schannat. Vindem. I, 185; Po. 1002. = c. 5. X. (1, 33.) c. 5. X. (5, 27.)
2. Idem illustri imperatori Constantinopol. *Solitae benignitatis — inuitasse.* (1201.) Po. 1278. = c. 6. X. (1, 33.)
3. Idem ep. Florentino. *Per tuas nobis litteras — absoluuntur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 43; Po. 2738. = c. 7. X. (1, 33.)
4. Idem Constantinopolit. patriarchae. *Inter quatuor — postulandam.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 140; Po. 2860. = c. 8. X. (1, 33.)
5. Idem Parisien. archiep. *Cum ex offitii — ignorat.* (1202.) Reg. Brequ. V, 114; Po. 1778. = c. 16. X. (2, 26.)

TIT. XXII. DE PROCURATORIBUS.

1. Idem. *In nostra presentia — irritandum.* Cabilon. et Catalan. episcopis. (1207.) Reg. Brequ. IX, 259; Po. 2995. = c. 4. X. (1, 38.)
2. Idem ep. Brixiensi. *Tuae fraternitatis — procedatur.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 189; Po. 2656. = c. 5. X. (1, 38.)

TIT. XXIII. DE HIS QUE VI METUSVE CAUSA FIUNT[1].

1. Innoc. III. decano et subdecano Lincoln. *Ad audientiam — faciatis.* (1201.) Reg. Bal. II, 282; Po. 946. = c. 4. X. (1, 40.)
2. Idem Nidrosiensi archiep. *Sacris est canonibus — inquinari.* (1200.) Po. 1128. = c. 5. X. (1, 40.)
3. Idem Massiliensi et Agath. epp. *Cum dilectus filius — imponendum.* (1199.) Reg. Bal. II, 91; Po. 733. = c. 6. X. (1, 40.)

TIT. XXIV. DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

1. Idem S. Sergii et S. Georgii abbatibus. *Cum uenissent ad — infirmandam.* (1198—1216.) Po. 1110. = c. 2. X. (1, 41.)
2. Idem Heliensi et Rofensi epp. *Auditis et intellectis — ledatur.* (1206.) Po. 2681. = c. 3. X. (1, 41.)
3. Idem priori S. Mariae ad Carceres et L. canonico S. Mariae de Mandria. *Ex litteris — decreueritis etc.* (1200.) Po. 1181. = c. 4. X. (1, 41.)
4. Idem ep. et capit. Oscensi. *Cum ex litteris — circumuentus.* (1200.) Po. 1013. = c. 5. X. (1, 41.)

TIT. XXV. DE ARBITRIS.

1. Idem cancell et magistro Lothario canon. Parisiensi. *Dilecti filii abbas — compellentes.* (1202.) Reg. Brequ. V, 98; Po. 1749. = c. 4. X. (1, 43.)
2. Idem abbat. et conuentui de Pigauia. *Cum tempore bonae — generari.* (1198.) Reg. Bal. I, 317; Po. 327. = c. 5. X. (1, 43.)
3. Idem ep. S. Andreae, abbati de Bethoth (in Reg. leg.: Aberbruhot, legend.: Aberbroth) D. priori, R. archidiac. et mag. L. offitiali S. Andreae. *Cum dilecti filii — compromissum.* (1207.) Reg. Bal. X, 31; Po. 3053. = c. 6. X. (1, 43.)
4. Idem rectori et fratribus hospitalis S. Bartholomei in Silice Lucan. *Cum olim — rectoris.* (1208.) Reg. Bal. XI, 147; Po. 3482. = c. 7. X. (1, 43.)

TIT. XXVI. DE IURAMENTO CALUMPNIAE.

Un. Idem ep. Placentino. *Cum causam que — prestari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 109; Po. 2824. = c. 6. X. (2, 7.)

Lib. I. Tit. XXIII. 1) Quod metus causa fit: *dg*

LIBER SECUNDUS.

TIT. I. DE IUDICIIS.

1. Idem Vercell. ep. *Tua nobis — debentur.* (1199.) Reg. Bal. II, 242; Po. 898. = c. 25. X. (3, 30.)

2. Idem S. Georgii et S. Sergii abbatib. et cantori Andegauensi. *Cum uenissent — iudicari.* (1200.) Po. 1110. = c. 12. X. (2, 1.)

3. Idem archiepp. et epp. per Franciam constitutis. *Nouit ille — puniemus.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 42; Po. 2181. = c. 13. X. (2, 1.)

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

1. Idem Vercellensi ep. *Licet ex suscepto — expressum.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 72; Po. 2785. = c. 10. X. (2, 2.)

2. Idem Archiep. et cellerario Turonensib. *Ex tenore litterarum — terminetis.* (1205.) Reg. Brequ. II, 802; Po. 2645. = c. 11. X. (2, 2.)

3. Idem iudici Turritano[1]. Ad nostram noueris audientiam peruenisse, iurasse te olim ad instantiam Pisanorum, ut si quando eorum aliquis super debito quolibet bullatas[2] litteras uel publicum exhibuerit instrumentum, ex tunc infra XX. dies ei[3] satisfieri facias, iuxta quod instrumentum continet, quod inducit. Tu igitur[4] timens, ne contra huiusmodi uenias iuramentum, non solum laicos, sed[5] clericos et ecclesias et uenerabiles fratres et coepiscopos nostros in Turritana prouincia constitutos, iuris ordine pretermisso, compellis Pisanis soluere, quecunque ab eis duxerint postulanda, dum tamen super hoc uel litteras sigillatas uel publicum exhibeant instrumentum. Sicque contingit, ut et multa indebita et quedam credita bis uel ter cum usuris grauissimis exsoluantur. Cum igitur per huiusmodi iuramentum[6] tibi nichil penitus[7] accreuerit potestatis, nec Pisani potuerint clericos aut ecclesias tuae subicere iurisdictioni[8], ut coram te debeant contra ius canonicum conueniri, nobilitatem tuam monemus et exhortamur attentius et per ap. scripta tibi[9] mandamus, quatinus occasione huiusmodi uiros ecclesiasticos de cetero non molestes, ne dum uis placere[10] Pisanis, Deum offendas et incurras apostolicae sedis offensam, que hoc non posset[11] equanimiter tollerare.

4 Idem Pisano archiep. *Si diligenti — informatur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 63; Po. 2769. = c. 12. X. (2, 2.)

5. Idem abbati et conuentui S. Siluestri. *Ecclesia S. Mariae — habere.* (1199.) Reg. Bal. II, 239; Po. 879. = c. 10. X. (1, 2.) c. 3. X. (2, 16.)

TIT. III. UT LITE NON CONTESTATA NON PROCEDATUR AD TESTIUM RECEPTIONEM VEL DIFFINITIVAM SENTENTIAM.

1. Idem abbati S. Proculi et Lanfranco canonico. *Ad hoc Deus — innodari.* (1198.) Reg. Bal. I, 362; Po. 370. = c. 1. X. (2, 6.)

2. Idem Ierosolimitano patriarchae et archiep. Cesariensi. *Accedens ad presentiam — letetur.* (1200.) In Fontes Rer. Austr. XII, 282; Po 1101. = c. 2. X. (2, 6.)

3. Idem ep. Brixiensi. *Tuae fraternitatis — compellendus.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 198; Po. 2656. = c. 3. X. (2, 6.)

4. Idem de curia Dei et elemosina abbatib. Aurel. et Carnot. dioces. *Accedens ad sedem — terminetis.* (1205.) Reg. Brequ. VII, 227; Po. 2417. = c. 4. X. (2, 6.)

5. Idem. *Quoniam frequenter in — annotatam.* (1209.) Reg. Bal. XI, 266; Po. 3665. = c. 5. X. (2, 6.)

IV. DE ORDINE COGNITIONUM[1].

Un. Idem Narniensi ep. *Cum dilectus filius — habentur.* (1198.) Reg. Bal. I, 377; Po. 384. = c. 2. X. (2, 10.)

Lib. II. Tit. II. 3. 1) *scr. ao.* 1203. *Reg. Brequ.* II, 1, 251. *Po.* 1861. 2) uel bull.: *Reg.* 3) eis: *c; deest: adgh* 4) uero: *acdgh* 5) sed etiam: *h* 6) iuramenta: *h* 7) pen.: *deest: acdgh* 8) ditioni: *Reg.* 9) tibi: *deest: acdgh* 10) placare Pisanos: *Reg.* 11) possit: *h*
Tit. IV. 1) conditionum: *agh*

TIT. V. DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

1. Idem archiep. et canonicis Sutrinis. *Cum ecclesia Sutrina — imponentes.* (1200.) Reg. Bal. II, 283; Po. 947. = c. 3. X. (2, 12.)

2. Idem canonicis Bethleemitanis. *Cum super electione — irritandam.* (1200.) Po. 1067. = c. 4. X. (2, 12.)

3. Idem ep. Nouiomensi. *Pastoralis offitii — negamus.* (1202.) Reg. Brequ. V, 41; Po 1683. = c. 5. X. (2, 12.)

4. Idem ep. S. Andreae, abbati de Beroch, C. priori, R. archidiacono et mag. Z. offitiali S. Andreae. *Cum dilecti filii — preualere.* (1207.) Reg. Bal. X, 31; Po. 3053. = c. 6. X. (2, 12.)

TIT. VI. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.

1. Idem abbati et conu. S. Siluestri. *Ecclesia S. Mariae — resignarunt.* (1199.) Reg. Bal. II, 239; Po. 879. = c. 4. X. (2, 16.) c. 10. X. (1, 2.)

2. Idem ep. et capitulo Terdonensi. *Olim causa — excessistis.* (1200.) Po. 1195. = c. 12. X. (2, 13.)

3. Idem Bituricensi archidiac. *Litteras tuas — marito.* (1201.) Po. 1560. = c. 13. X. (2, 13.)

4. Idem Welterano ep. *Ex parte M. — decernas.* (1209.) Reg. Bal. XI, 206; Po. 3598. = c 14. X. (2, 13.)

5. Idem archiep. Mediol et preposito canonicae Petron. Papiens. *Cum ad sedem — cassantes.* (1198—1209.) Po. 3866. = c. 15. X. (2, 13.)

TIT. VII. DE DOLO ET CONTUMACIA.

1. Innoc. III. *Finem litibus — opponat.* (1201.) Po. 1324. = c. 5. X. (2, 14..)

2. Idem Prenestino archiep. ap. sed legato et decano Bunnensi. *Cum dilecti filii — reputantes.* (1200.) Po. 1180. = c. 6. X. (2, 14.)

3. Idem Armachano et Cassellensi archiepp. et ep. Lauin. (leg.: Laoniensi = Killaloe s. Labu.) *Cum olim D. — procedatis.* (1198.) Reg. Bal. I, 364; Po 369. = c. 7. X. (2, 14.)

TIT. VIII. DE EO QUI MITTITUR IN POSSESSIONEM[1] CAUSA REI SERVANDAE.

1. Idem Archipresbitero Eduen. et priori sancti Symphoriani Eduen. dioc. et magistro R. de Denceuoi canonico Diuion. Lingon. dioc.[1] Ex litteris dilecti filii *et infra*[2]. Quo circa discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus predictam sententiam, sicut est iusta, faciatis inuiolabiliter obseruari, et inquisita super[3] premissis diligentius ueritate, si predictos Diuionenses uobis constiterit[4] adeo contumaces, ut etiam infra annum nullam obtulerint cautionem, Clareuallenses constituatis auctoritate apostolica possessores, aduersariis super iure proprietatis defensione legitima reseruata.

2. Idem Urbinati et Senogall. (Sinigaglia) episcopis. *Cum uenissent ad — fecisse.* (1200.) Po. 1194. = c. 3. X. (2, 15.)

TIT. IX. DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONUM[1].

Un. Idem Mediolanensi archiep. *Ad hoc unxit — cautionem.* (1198.) Reg. Bal. I, 37; Po. 31. = c. 1. X. (2, 17.)

Lib. II. Tit. VIII. 1) possessione: *abd*
1. 1) *scr.* 1200—4. *Po.* 2376. *Reg. Brequ.* II, 2, 604. 2) *hoc loco desiderantur:* P. ... monasterii Cellensis et D. ... Sancti Lupi Trecensis, abbatum accepimus, quod, cum eis, et uenerabili fratri nostro ... Trecensi episcopo causam, que inter abbatem et monachos Claraeuallenses ex una parte et ... abbatem et monachos Sancti Benigni Diuionensis, Lingonensis dioceseos, ex altera, super domo de Moreins uertebatur, commisimus terminandam, ipsi partes debita citatione uocarunt et Claraeuallenses miserunt in possessionem causa rei seruandae, pro Diuionensium contumacia uel defectu. Postmodum uero, nobilem mulierem ... dominam Suessifont. que ex parte Diuionensium intrauerat domum ipsam, denuntiauerunt excommunicationi subiectam, quamdiu in ea domo presumeret commorari. Interim autem, ipso episcopo uiam suae peregrinationis aggresso Diuionenses biennio iam elapso, uenerunt ad ipsos abbates eis querimoniam deponentes, quod Claraeuallenses illos super iam dicta domo presumerent molestare, asserentes se probare paratos, quod litteras, quas eis de possessione Claraeuallenses destinauerant, recepissent tunc primo, cum preterito biennio essent factae. Proponebant autem Claraeuallenses econtra, se per testes idoneos posse probare, quod abbas Diuionensis eas infra duos menses, ex quo factae fuerant, propriis manibus recepisset, et prior etiam domus ipsius. Cumque Diuionenses, quoquo modo rei ueritas se haberet, sufficientem quod starent iuri cautionem offerrent, iidem abbates, cum episcopus absens esset, cui erat specialiter causa commissa, utpote qui cum illorum altero poterat in causa procedere et ipsi non poterant sine ipso, se super hoc deinceps intromittere uoluerunt: *Reg.* 3) de: *Reg.* 4) inueniretis: *d;* inueneritis: *acgh*

Tit. IX. 1) *add.:* et fructuum: *adgh*

TIT. X. DE CONFESSIS.

Un. Idem canonicis Bethleemitanis. *Cum super electione — deponendum.* (1200.) Po. 1067. = c. 2. X. (2, 18.)

TIT. XI. DE PROBATIONIBUS.

1. Idem archiep. Parisiensi et magistro de Curcon canonico Nouiomensi Parisius commoranti. *Post cessionem — admittendum.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 164. = c. 7. X (2, 19.)

2. Idem abbati Casemarii. *In presentia — confirmamus.* (1201.) Po. 1547. = c. 8. X. (2, 19.)

3. Idem Priori de Esebi et magistro H. de Gileuill. Canonico Lincolinen. et magistro A. de Wila rectori ecclesiae de Bareswich Lincolinen. dioc.[1] Litteras uestras accepimus continentes, quod cum A.[2] mulier in uestra fecisset presentia recitari, quod pater et nouerca ipsius Lincolinensis diocesis ut eam sua hereditate fraudarent[3], renitentem penitus et inuitam in monasterio de Hawerholm detruserunt et fecerunt ibidem in uinculis diutius detineri, unde quamcitius fuit a uinculis expedita, recessit; nos uobis super hoc causam duximus committendam, coram quibus cum ipsa testibus fide dignis et omni exceptione maioribus predicta omnia in iure probasset, canonici et moniales de Sempingham[4], in quorum monasterio dicebatur fuisse detrusa, firmiter asserebant eam religionis habitum deuote suscepisse, suam tamen assertionem simplicem sacramento semper affirmare negantes, quare merito dubitatis, utrum eorum esset simplici assertioni credendum, et utrum ueritas esset ab actricis aduersariis elicienda, de quorum iniuria suam semper deposuerat questionem. Nos igitur attendentes, quod contra depositiones testium iuratorum eorum simplici non est assertioni credendum, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus in eodem negotio, si res ita se habet, secundum attestationes receptas, ratione preuia appellatione postposita procedatis.

4. Idem Arimin. Archiep. *Licet causam que — molestare.* (1207.) Po. 3170. = c. 9. X. (2, 19.)

TIT. XII. DE TESTIBUS ET ATTESTATONIBUS.

1. Idem consulibus et populo Beneuentano. *Cum a nobis — auctoritate.* (1198.) Reg. Bal. I, 256; Po. 271. = c. 28. X. (2, 20.)

2. Idem Tirensi ep. *De testibus — publicatae.* (1199.) Reg. Bal. I, 513; Po. 554. = c. 29. X. (2, 20.)

3. Idem Heliensi et Cistrensi epp. et archidiac. de Norhamton. *Constitutus in presentia — admittantur.* (1201.) Po. 1338. = c. 30. X. (2, 20.)

4. Idem. *Presentium auctoritate statuimus — credatur.* (1198—1209.) Po. 3867. = c. 31. X. (2, 20.)

5. Idem Lundon. et Heliensi epp. *In nostra presentia — absoluatis.* (1205.) Epp. Lond. et Hel. et abbati S. Edmundi Norwic. dioc. — Reg. Brequ. VIII, 163; Po. 2622. = c. 32. X. (2, 20.)

6. Idem priori S. Fridi Lucani et mag. G. canonico Pisano. *Tam litteris uestris — obtinere.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 58; Po. 1901. = c. 33. X. (2, 20.)

7. Idem Dulmen. (leg.: Dunelmensi) episcopo et decano et priori S. Trinitatis Eboracensis. *Cum olim dilectus — recepturae.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 89; Po. 1941. = c. 34. X. (2, 20.)

8. Idem priori de Bolent. et I. rectori ecclesiae de Borellis. *Ex tenore uestrarum — admittendi.* Prior. de Boeltum et I. rect. eccl. de Goillis al. Toillis. (1203.) Reg. Brequ. VI, 177; Po. 2030. = c. 35. X. (2, 20.)

9. Idem priori S. Victoris. *Significauerunt nobis per — utramque.* Ad prior. S. Vict. Parisiens., Symon. succentor. Siluanect. et mag. G. de Languet theol. Parisius commorant. (1205.) Reg. Brequ. VIII, 210; Po. 2674. = c. 36. X. (2, 20.)

10. Idem ep. Placentino. *Cum causam que — producantur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 109; Po. 2824. = c. 37. X. (2, 20.)

Lib. II. Tit. XI. 3. 1) *dat.* II. *Kal. Iun.* VII. (1204.) *Po.* 2228. *Reg. Brequ.* II, 2, 511. 2) Agnes: *Reg.* 3) defraudarent: *bd* 4) *add.*: ordinis de: *Reg.*

11. Idem de Nouo Fonte (leg.: nouem Fontium) et Casae Dei abbatibus in Claromont. diocesi constitutis. *Veniens ad apostolicam — testari.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 117; Po. 2270. = c. 38. X. (2, 20.)

12. Idem Bisuntino archiep. *Tuis questionibus — aduersa.* (1208.) Reg. Bal. XI, 46; Po. 3342. = c. 39. X. (2, 20.)

13. Idem Atrebatensi ep. et de Dunis et Ursicampi abbatibus. *Dilecto filio — procedatis.* (1209.) Reg. Bal. XI, 255; Po. 3655. = c. 40. X. (2, 20.)

14. Idem iudici Sabinensi. *Significauit nobis — instrumentum.* (1209.) Reg. Bal. XII, 22; Po 3704. = c. 41. X. (2, 20.)

TIT. XIII. DE FIDE INSTRUMENTORUM ET DECRETALIUM.

1. Idem Mediolanensi archiep. *Inter dilectos filios — iudicari.* (1199.) Reg. Bal. II, 37; Po. 666. = c. 6. X. (2, 22.)

2. Idem Cantuar. Archiep. *Quod super his — expressum.* (1200.) Po. 1137. = c. 7. X. (2, 22.)

3. Idem Heliensi ep. *Pastoralis offitii — ipsam.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 8. X. (2, 22.)

4. Idem ep. S. Andreae et abbati de Belhoc. *Cum dilectus filius — Scoticanis.* (1207.) Reg. Bal. X, 31; Po. 3053. = c. 9 X. (2, 22.)

TIT. XIV. DE PRESUMPTIONIBUS.

1. Idem Niuern. ep. et archidiac. Bituric. *Litteras uestras — condempnetis.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 110; Po. 2787. = c. 14. X. (2, 23.)

2. Idem Cenadiensi ep. et abb. de Ciquedor. (leg.: Cikedor.) *Cum in iuuentute — commendantes.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 113; Po. 2837. = c. 15. X. (2, 23.)

TIT. XV. DE IUREIURANDO.

1. Idem nobilib. uiris H. L. M. Mauricen. ciuibus Venet. *Veniens ad presentiam — seruandum.* (1198.) Reg. Bal. I, 387; Po. 391. = c. 16. X. (2, 24.)

2. Idem magistro Apollinari. *Breui sedem — irretitur.* (1198.) Reg. Bal. I, 389; Po. 398. = c. 17. X. (2, 24.)

3. Idem Illustri Regi Nauarrae[1]. Ad audientiam nostram noueris peruenisse, quod, cum Castellae et Aragonum[2] reges illustres[3] anno preterito regnum tuum cum suis exercitibus introissent, de illo capiendo et diuidendo ad inuicem tractauerunt. Cumque ibidem duobus castris per uiolentiam occupatis tam ecclesias quam priuatorum terras multipliciter afflixissent, quod deteriora in posterum facerent, minabantur, si suum possent propositum adimplere. Unde totus populus metuens uehementer, quo se uerteret, nesciebat, uel qualiter imminentem posset effugere tempestatem. Interim autem dictus rex Aragonum[4] suos ad te nuntios destinauit de componendis treugis tecum pariter tractaturos, secreto per eosdem requirens, ut sororem tuam sibi traderes in uxorem. Tu uero attendens, quod uel sic saltem eorum posses instantiam euitare, tam de treugis, quam de contrahendo matrimonio respondisti, quod suam perficeres uoluntatem, prius tamen, quam de regno tuo exirent, nichil horum duceres ad effectum. Post hec autem ad reges ipsos dicti nuntii redeuntes responsum, quod eis dederas, retulerunt; prefatus autem rex Castellae metuens, ne si a regno exirent ab iis, que promiseras[5], resilires, respondit se a terra tua nullatenus egressuros, nisi prius iurares, que[6] nuntiis promiseras, te firmiter seruaturum. Cumque hoc per eosdem nuntios tibi intimassent, tu considerans, quod in necem et exheredationem tuam, si fieri posset, prefati reges intendere satagebant, iurasti coactus pariter et inuitus, quod a te fuerat de treugis et matrimonio postulatum, quamuis soror tua prefato regi Aragonum[7] consanguinitatis gradu tertio coniungatur. Nos igitur attendentes, quod iuramentum non ut esset iniquitatis uinculum fuerit institutum, et quod in malis promissis fides sit potius[8] rescindenda, serenitati tuae districtius inhibemus, ne si

Lib. II. Tit. XV. 3. 1) *dat. Later.* III. *Id. Febr.* I. (1199.) *Po.* 597. *Reg. Bal.* I, 556. 2) Aragoniae: *Reg.* 3) ill.: *deest: acdh* 4) Aragoniae: *Reg.* 5) promisisti: *b;* premiseras: *acdgh* 6) quod: *dgh* 7) *cf. not.* 2. 8) penitus: *Reg.*

ıera sunt, que premisimus, occasione iuramenti premissi, quod periurium est ›erius nominandum, procedas ad incestuosam coniunctionem complendam.

4. Idem illustri regi Arragoniae. *Quanto personam — adimplere.* (1199.) Reg. Bal. I, 28; Po. 656. = c. 18. X. (2, 24.)

5. Idem consulibus et populo Tudertino. *Venientes nuper — compellat.* (1200.) Reg. Brequ. III, 21; Po. 1178. = c. 19. X. (2, 24.)

6. Idem Pisano archiep. *Ad nostram noueris — compellas.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 116; Po. 2447. = c. 20. X. (2, 24.)

7. Idem Neapolitano archiep. *Ad nostram audientiam — omittes.* (1198.) Reg. Bal. ., 415; Po. 421. = c. 21. X. (2, 24.)

8 Idem iudici Calaritano. *Ea te credimus — iuramentum.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 147; Po. 1997. = c. 22. X. (2, 24.)

9. Idem Alatrino ep. *Quintauallis uicarius — teneri.* (1204.) Reg. Brequ. VI, 219; Po. 2108. = c. 23. X. (2, 24.)

10. Idem archiep. Terracon. *Tua nos duxit — commissum.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 108; Po. 1946. = c. 24. X. (2, 24.)

11. Idem Ianuensi archiep. *Quemadmodum si — decreuisti.* (1207.) Reg. Bal. X, 114; Po. 3168. = c. 25. X. (2, 24.)

12. Idem uniuersis doctoribus Parisiis commorantibus. *Ex litteris uestrae — admittatis.* (1209) Reg. Bal. XI, 274; Po. 3670. = c. 11. X. (1, 2.)

13. Idem abbati et capitulo Castellionis. *Etsi Christus preceperit — ueritati.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 124; Po. 2722. = c. 26. X. (2, 24.)

TIT. XVI. DE EXCEPTIONIBUS.

1. Idem archidiac. Richemundiae. *A nobis fuit ex parte — remotus.* (1198—1210.) = . 2. X. (2, 25.)

2. Idem Laudun. (leg.: Laudensi) ep. *Cum ecclesiasticae — obtinebant.* (1198.) Reg. Bal. I, 39; Po. 41. = c. 3. X. (2, 25.)

3. Idem ep. Heliensi. *Pastoralis offitii — suppleatur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 4. X. (2, 25.); c. 28. X. (1, 29.); c. 14. X. (2, 1.)

TIT. XVII. DE PRESCRIPTIONIBUS.

1. Idem abbati de Cetico = abbat. de Cerreto. *Accedentes ad presentiam — decernas.* (1199.) Reg. Bal. I, 569; Po. 608. = c. 11. X. (2, 26.)

2. Idem Wimaciensi (leg.: Vimanensi) de Costa et de Tornaco priorib. *Cum non liceat — obseruari.* (1199.) Reg. Bal. II, 150; Po. 800. = c. 12. X. (2, 26.)

3. Idem nobili uiro Matafeloni. *Ad audientiam apostolatus — iudicatum.* = . 13. X. (2, 26.)

4. Idem de Helquartesuen. (leg.: Helewateshusen) et de Helwertesuen. (leg.: Herwatheshusen) abbatibus. *Cum uobis aliis — deduci.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 107; Po. 2812. = c. 14 X. (2, 26.)

5. Idem Heliensi et Rofen. epp. (add.: et mag. B. London.) *Auditis et intellectis — probatur.* (1205) Reg. Brequ. VIII, 205; Po. 2681. = c. 15. X. (2, 26.)

6. Idem Parisiensi ep. *Cum ex offitii — exhiberi.* (1202.) Reg. Brequ. V, 114; Po. 1778. = c. 16 X. (2, 26.)

7. Idem Pisano archiep. *Si diligenti — probari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 63; Po. 2769. = c. 17. X. (2, 26.)

8. Idem ep. Lucano. *Cum olim — condempnantes.* (1208.) Reg. Bal. XI, 167; Po. 3526. = c. 18. X. (2, 26.)

TIT. XVIII. DE SENTENTIA[1] ET RE IUDICATA.

1. Idem Atrebaten. Tornacen. Morinen. episcopis et electo Cameracen.[1] Cum illius. *et infra*[2]. Sane licet tempore felicis recordationis C. papae predecessoris nostri questio inter dilectam in Christo filiam, nobilem[3] uxorem quondam Philippi Comitis Flandriae, et capitulum Sicliniensis ecclesiae super electione prepositi fuerit diutius agitata, et super causa ipsa rescripta sepe[4] apostolica emanassent, nouissime tamen utriusque partis nuntii ad sedem apostolicam

Lib. II. Tit. XVIII. 1) sententiis: *adgh*
1. 1) *dat.* III. *Kal. Mai.* I. (1198.) *in Reg. Bal.* I, 109. Po. 115. 2) *hoc loco desiderantur:* uicem, licet immeriti, geramus in terris cuius; uirga regni uirga esse dignoscitur equitatis, delatas ad apostolatus nostri notitiam questiones sic nos conuenit examinatis diligentius causarum meritis iusto iudicio diffinire, quod in nostri non appareamus exsecutione offitii negligentes et cuique, prout tenemur, suam uideamur iustitiam conseruare: *Reg.* 3) *add.:* mulierem: *abcd* 4) a se.: *dgh*

accedentes post eiusdem predecessoris nostri obitum suas proposuerunt in nostro auditorio questiones. Et primo quidem dilectus filius magister E.[5] prefatae comitissae procurator et nuntius pro ea taliter allegauit, quod cum obeunte G. quondam Sicliniensi preposito Sicliniensis prepositura uacaret, ipsa, ad quam terra illa iure dotalicii ex dono predicti comitis fuerat deuoluta, sicut idem comes a longis retro[6] temporibus, cum Sicliniensis prepositura uacauit[7], in eadem ecclesia prepositum dignoscitur elegisse, uti iure suo cupiens, uirum ydoneum, litteratum et honestum, qui non habebat alium personatum, magistrum C. in prepositum Sicliniensem elegit, et ad Sicliniensem ecclesiam destinauit, rogans et postulans a canonicis ecclesiae memoratae, ut ei ius suum conseruantes illesum, illum, quem ad eos destinauerat, recipere in prepositum non differrent. Quem cum in ecclesia canonici residentes admittere penitus recusassent, ipsa comitissa ius suum et electionem, quam fecerat, sub apostolica protectione constituit, et ad Romanam ecclesiam appellauit. Postea uero de[8] communi assensu capituli ecclesiae memoratae fuerit interposita appellatione prohibitum, ne quis ab eis nominaretur in prepositum, nisi communi deliberato consilio, sicut in litteris quorundam canonicorum eiusdem ecclesiae manifeste conspicitur contineri, quinque tamen canonicorum dilectum filium Iohannem de Bitunia, qui septem alias habere dignoscitur prelaturas, aliorum assensu minime requisito, qui erant absentes, et qui residentes in eadem ecclesia erant apud Siclinium, non uocatis, nullumque assensum ipsi electioni prebentibus in prepositum elegerunt, et installauerunt eundem[9], contra cuius installationem ex parte comitissae iterato fuit ad sedem apostolicam appellatum. Verum cum causa eadem tibi, frater Attrebatensis episcope, et tuis coniudicibus fuisset ab apostolica sede commissa, et ab examine uestro neutra partium appellasset, predictus Iohannes de Bitunia ignorante parte altera nuntium suum latenter ad sedem apostolicam destinauit, et se simplicem clericum Iohannem scilicet de Bitunia dolose faciens appellari, et falso significans uiolentiam per comitissam Sicliniensibus canonicis irrogatam, et de interpositis appellationibus ab eadem comitissa mentione non habita se asserens electum canonice in prepositum a prefato predecessore nostro ad uenerabilem fratrem nostrum episcopum et dilectum filium decanum et prepositum Suessionensem litteras impetrauit[10], quibus datum est in mandatis, ut eandem comitissam denuntiarent excommunicationis uinculo detineri, et tamdiu ab omnibus euitandam, donec canonicis Sicliniensis ecclesiae passis iniuriam de ablatis omnibus et irrogatis iniuriis satisfaceret competenter et de speciali esset mandato sedis apostolicae absoluta. Qui etiam sollicite prouiderent, ut si electionem prepositi ad dictos canonicos ex legitimis eorum assertionibus cognoscerent pertinere, sepe nominatae nobili et cuilibet laicae personae perpetuum silentium imponerent, et facerent prepositum ipsum collatae sibi dignitatis canonicae appellatione remota pacifica possessione gaudere[11]. Nos igitur, quibus

Lib. II. Tit. XVIII. 1. 5) C.: *acdg;* Egidius: *Reg.* 6) retroactis: *Reg.* 7) uacauerit: *gh;* uacaret: *b* 8) cum de: *Reg.* 9) eund.: *deest: Reg.* 10) *cf. c.* 18. X. *de prebend.* (3, 5.) 11) *hoc loco desiderantur:* Iudices autem ipsi nulla causae cognitione prehabita uel etiam citatione premissa, tenorem mandati apostolici prefatae comitissae cum suis litteris direxerunt, eidem districte mandantes, quatenus preposito, ecclesiae et canonicis Sicliniensis de illatis iniuriis cum plenaria dampnorum restitutione satisfaceret competenter, scitura quod, donec quod mandauerat, adimpleret et de speciali esset mandato apostolico absoluta, ipsam et officiales suos et alios bonorum Siclin. eccl. inuasores pro excommunicatis haberent. Et uobis fratres Tornacen. et Morinen. episcopi, ut hoc denuntietis omnibus, auctoritate dederunt apostolica in mandatis. Post hec uero cum prefata comitissa ab eisdem citata iudicibus procuratorem suum ad prefixum sibi locum et terminum destinasset, licet se excommunicatione crederet non teneri, sufficientem tamen obtulit cautionem quod ecclesiae pareret iudicio uel mandato, ut absolutionis beneficium mereretur. Quod cum ab ipsis iudicibus non posset aliquatenus obtinere, et usque ad productiones testium fuisset in ausa ipsa processum, et iudices testes ex parte comitissae productos admittere noluissent, mandato predecessoris nostri minus rationabiliter inherentes (in quo continebatur expressum, ut si electionem prepositi ad iam dictos canonicos ex legitimis eorum assertionibus cognoscerent pertinere, prenominatae nobili et cuilibet laicae personae perpetuum silentium imponerent et facerent prepositum ipsum collatae sibi canonico dignitatis, appellatione remota, pacifica possessione gaudere), procurator eiusdem comitissae ab eorum manifestis grauaminibus sedem apostolicam appellauit. Ipsi uero iudices nichilominus contra comitissam sententiam protulere, a quorum sententia, sicut et prius, ad Romanam fuit ecclesiam appellatum. Tandem uero dilectis filiis Sancti Quintini et Rocen. decanis et cantori Peronen. fuit causa eadem a sed. apost. delegata. Quorum iudicum, quia sicut et primi iudices predictam comitissam satis dare uolentem absoluere et testes suos admittere recusarunt, quia unus ipsorum iudicum aduocati aduersae partis patruus uel auunculus dicebatur, et alter cum causa ipsa sub eorum examine tractaretur, a predicto Iohanne de Bitunia Duacen. prebendae donationem recepit, procurator sepe fatae comitissae penitus recusauit et ab eis tanquam a suspectis ante, post sententiam sedem apostolicam appellauit. Et quoniam

x susceptae incumbit administrationis offitio diligere iustitiam, et odire iniquitaem, cum fratribus nostris utriusque partis allegationes[12] et rescripta diligentius ntuentes, cognouimus euidenter, commissionem ad Suesionenses iudices per preum mendacia impetratam, cum ipsius Iohannis suppressum fuerit[13] nomen cuiusibet dignitatis, et interpositae appellationis a comitissa uel ab alio nulla in eis nentio haberetur, et mendax precator carere debeat impetratis. Preterea non est liqua ratione credendum, quod idem predecessor noster sine causae cognitione refatam comitissam uoluerit[14] excommunicatione notari, uel ei super iure suo erpetuum silentium imponi, cum merita causarum partium assertione pandantur. tem ipsi iudices Suesionenses uidentur in rescriptis, que perspeximus, discordare, um in litteris, quas posterioribus iudicibus direxerint, se asserant utriusque partis eceptis testibus ad sententiam processisse, et in rescripto prolatae sententiae se non utrimque sed ex parte canonicorum recepisse testimonia fateantur. Ex premissis itaque et aliis rationibus tam priorum, quam posteriorum iudicum inordinatas sententias cognoscentes, quidquid super causa ipsa occasione predictarum commissionum ordinatum dignoscitur uel statutum, de fratrum nostrorum consilio decernimus[15] non tenere, ad illum statum idem[16] negotium reducentes, quem ante commissionem primam dignoscitur habuisse[17].

2. Idem archidiac. et sacristae Magalonensib. *Cum olim bonae — curetis.* (1198.) Reg. Bal. I, 267; Po. 267. = c. 12. X. (2, 27.)

3. Idem abbati et conuentui S. Zenonis Veronensis. *Cum inter uos — Zenonis.* (1198.) Reg. Bal. I, 283; Po. 292. = c. 13. X. (2, 27.)

4. Idem canonicis Nouariensib. *Causam que — obseruandam.* (1198.) Reg. Bal. I, 451; Po. 461. = c. 14. X. (2, 27.)

5. Idem Constantiensi ep. *Quod ad consultationem — excedatur.* (1199.) Reg. Bal. I, 543; Po. 568. = c. 15. X. (2, 27.)

6. Idem decano cancellario et C. canonico Laudunen. *Sicut nobis uestris — processisse.* (1199.) Reg. Bal. II, 48; Po. 652. = c. 16. X. (2, 27.)

7. Idem Astoricen. ep. S. Isidori Legionens. et de Cantazeto abbatib. *Cum super controuersia — ciuiles.* (1200.) Po. 1091. = c. 17. X. (2, 27.)

8. Idem. *Cum Bertoldus — inductum.* (1205.) Abbati de Bongar. (leg.: Baumgarten) et prepos. S. Arbogasti Argentin. dioces. et custodi S. Thomae Argentin. Reg. Brequ. VIII, 8; Po. 2446. = c. 18. X. (2, 27.)

9. Idem Prenestino ep. ap. sed. leg. et de Capenberch et de Celde (leg.: Scheida) abbatib in Colon. et Monast. dioces. *In causis — statuendum.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 36; Po. 1877. = c. 19. X. (2, 27.)

10. Idem conuentui monast. S. Leufredi de Cruce. *Inter monasterium — exhibere.* (1199.) Reg. Bal. II, 81; Po. 730. = c. 20. X. (2, 27.)

priores et posteriores iudices in causa ipsa tam inordinate processerant, postulabat eadem comitissa ut quidquid factum esset per eosdem iudices et in eius foret preiudicium post appellationem legitime interpositam attentatum irritum fieret et inane, presertim cum commissio illa ad Suesionen. iudices ueritate nosceretur tacite impetrata. Econtra uero dilectus filius magister Robertus aduersae partis procurator et nuntius respondebat cum defuncto G. Siclinien. preposito, fratres eiusdem ecclesiae de successoris electione tractarent, et primo die cum non potuissent in personam idoneam conuenire, tandem predictum I. de Bitunia in Siclinien. prepositum unanimiter elegerunt et installarunt, ne quid in preiudicium electionis eorum fieret, sedem apostolicam appellantes. Clericus etiam comitissae, qui presens aderat, nichilominus Romanam ecclesiam appellauit. Ipse autem Iohannes de Bitunia, electus taliter in prepositum omnium hominum ad preposituram pertinentium in pace recepit homagia, et eodem die fructus prepositurae quiete habuit et sine contradictione percepit. Prefata uero comitissa Flandriae cum sepius suas litteras ad Siclinien. capitulum direxisset, ut magistrum C. clericum suum eligerent in prepositum et non posset ab eis quod postulauerat obtinere, per se et ministros suos ad res canonicorum et illius quem elegerant et ad personas eorum manus extendit, personas male tractauit et bona diripuit uiolenter. Cum autem ad uenerabilem fratrem Remen. archiepiscopum sanctae Sabinae cardin. tanti excessus questio deuenisset, et eam et fautores eius excommunicationis sententia innodasset, quia tandem in manu eiusdem archiepiscopi de illatis iniuriis ei ablatis rebus promisit satisfacere competenter, ab excommunicatione extitit absoluta. Verum quia postmodum non seruauerat quod promisit, ab eodem archiepiscopo fuit eadem sententia innodata, de excommunicatione ipsius circumpositis episcopis litteris destinatis. Cumque super his omnibus ad predictum predecessorem nostrum questio delata fuisset, ipse predictis Suesionen. iudicibus causam ipsam, ut predictum est, terminandam commisit; qui, secundum quod in mandatis receperant, procedentes, utriusque partis receptis testibus, cognoscentes ius electionis ad Siclinien. capitulum pertinere, dictam electionem auctoritate apostolica confirmauere et prefatam comitissam denuntiauere excommunicationis sententiae subiacere. Cum uero prefata comitissa nuntium ad sedem apostolicam direxisset, et de utriusque partis assensu predictis Sancti Quintini et Rocen. decanis et G. cantori Peronen. causa eadem fuisset cognoscenda commissa, ipsi, auditis diligenter que hinc inde fuere proposita, de prudentium uirorum consilio, predictorum iudicum sententiam approbauere, eam auctoritate apostolica confirmantes. Propter quod idem magister Robertus cum instantia supplicabat ut quod erat per priores iudices sententiatum et approbatum, nichilominus a secundis nostra quoque confirmaretur auctoritate, et res canonicorum et dicti electi, quas predicta comitissa per se et fautores suos occupauerat, faceremus cum integritate restitui et de iniuriis satisfieri competenter: *Reg.* 12) allegationibus: *h* 13) fuit: *cgh* 14) uoluit: *h* 15) decreuimus: *bcg* 16) illud: *h* 17) Ut autem utrique parti etc.: *Reg.*

11. Idem ep. decano et cancell. Parisiensib. *Suborta dudum — retractari.* (1207.) Po. 3120. = c. 21. X. (2, 27.)
12. Idem S. Mariae in Cagia et Vallis secretae abbatib. (add.: Suessionensis dioc.: orig.) *Cum I. et A. — fuisse.* (1208.) Reg. Bal. XI, 276; Po 3340. = c. 22. X. (2, 27.)
13. Idem ep. Tuscan. *Raynutius de — confirmamus..* cf. Reg. Bal. X, 123; Po. 3173. = c. 16. X. (3, 26.)

TIT. XIX. DE APPELLATIONIBUS.

1. Idem ill. regi Francor. *Nouit ille qui nichil — processit.* (1074.) Po. 1074. = c. 43. X. (2, 29.)
2. Idem. *Sepe contingit — obseruari.* (1201.) Reg. Bal. I, 584; Po. 1279. = c. 44. X. (2, 29.)
3. Idem Lemouic. et Canturc. epp. *Constitutus in presentia nostra — inane.* = c. 45. X. (2, 29.)
4. Idem cancell. Metensi. *Constitutus in presentia — negamus.* (1201.) Po. 1510. = c. 46. X. (2, 29.)
5. Idem Wigorn. ep. *Ex parte tua — securum.* (1202.) Reg. Brequ. V, 32; Po. 1664. = c. 47. X. (2, 29.)
6. Idem ep. et decano et precentori Herfordensib. *Significauit nobis — proponenda.* (1284.) Reg. Brequ. VII, 60; Po. 2208. = c. 48. X. (2, 28.)
7. Idem mag. G. archidiac. et Wll. Normando et G. de Crethes canonicis Suesionensib. *Significantibus T. — terminetis.* (1198—1209.) Po. 3868. = c. 49. X. (2, 28.); c. 2. X. (2, 3.)
8. Idem Abrincensi ep. et de Montemorello et de Lucerna abb. Abric. dioc. *Ex insinuatione — terminetis.* (1205.) Reg. Brequ. II, 632; Po. 2412. = c. 50. X. (2. 28.)
9. Idem Rofen. et London. epp. *Bonae memoriae O. — compescentes.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 154; Po. 2609. = c. 51. X. (2, 28.)
10. Idem S. Augustini et S. Gregorii priorib. Cantuar. *Dilecti filii I. — teneri.* (1198.) Reg. Bal. I, 351; Po 367. = c. 52. X. (2, 28.)
11. Idem ep. Helien. *Pastoralis offitii — denegatur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 53. X. (2, 28.)
12. Idem ep. Parisien. *Sollicitudinem pastoralis — audiendus.* (1207.) Reg. Bal. X, 165; Po. 3245. = c. 54. X. (2, 28.)
13. Idem ep. cantori et M. archidiac. Trecensibus. *Dilecto filio — iudicamus.* (1207.) Reg. Bal. X, 189; Po. 3269. = c. 55. X. (2, 28.)

TIT. XX. DE CONFIRMATIONE UTILI VEL INUTILI.

1. Idem decano Padeburg. (leg.: Paderbrunnensi add.: de Helwatheshusen et de Herwartheshusen abbatib.: orig.) *Cum dilecto in Christo — resignatio.* (1206.) Reg. Brequ. XI, 108; Po. 2813. = c. 4. X. (2, 30.)
2. Idem ep. et prepos. Uticensib. *Ad nostram audientiam — inanes.* (1209.) Reg. Brequ. II, 520; Po. 2242. = c. 5. X. (2, 30.)
3. Idem nobili uiro Matteo de Romana. (leg.: Romania.) *Examinata causa — teneantur.* (1207.) Reg. Bal. X, 29; Po. 3061. = c. 7. X. (2, 30.); c. 15. X. (2, 1.)

LIBER TERTIUS.

TIT. I. DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

1. Idem prelatis et clericis Lombardiae. *Cum ab omni specie — reprobantur.* (1198.) Reg. Bal. I, 376; Po. 382. = c. 10. X. (3, 1.)
2. Idem Liuon. ep. et eis qui cum ipso sunt fratrib. *Deus qui — fouenda.* (1201.) Po. 1323. = c. 11. X. (3, 1.)
3. Idem Lundon. (leg.: Lugdunensi) archiep. *Tuae discretionis — peragendam.* (1202. Reg. Brequ. V, 101; Po. 1752 = c. 6. X. (5, 37.)
4. Idem. *Cum decorem — zelatores.* Gnesnensi archiep. et eius suffraganeis. Reg. Brequ. IX. 235; scr. VI. Id. Ian. (1207.) Po. 2967. = c. 15. X. (1, 17.); c. 12. X. (3, 1.)

TIT. II. DE COHABITATIONE CLERICORUM ET MULIERUM.

1. Idem Exon. ep. *Tua nos duxit — punire.* (1199.) Reg. Bal. II, 65; Po. 618. = c. 8. X. (3, 2.)

2. Idem Pistor. ep. *A nobis — existimari.* (1199.) Reg. Bal. II, 229; Po. 889. = c. 9. X. (3, 2.)

TIT. III. DE CLERICIS CONIUGATIS.

1. Idem archiep. Noruicen. *Diuersis fallaciis — spoliandos.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 103; Po. 1944. = c. 5. X. (3, 3.)

2. Idem Acheruntino archiep. *Cum olim — procedas.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 139; Po. 1991. = c. 6. X. (3, 3.)

TIT. IV. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA VEL PREBENDA[1].

1. Idem capit. Ragusen. *Qualiter archiepiscopus — presentare.* (1202.) Reg. Brequ. V, 17; Po. 1795. = c. 9. X. (3, 4.)

2. Idem Constantinopol. patriarchae. *Inter quatuor — detenti.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 140; Po. 2860. = c. 10. X. (3, 4.)

3. Idem archiep. Patracen. *Ex tuae deuotionis — possit.* (1207.) Reg. Bal. X, 51; Po. 3090. = c. 11. X. (3, 4.)

4. Idem Altisiodor. (leg.: Autisiodor.) ep. *Tuae fraternitatis discretio — debere.* (1207.) Reg. Bal. X, 61; Po. 3105. = c. 12. X. (3, 4.)

TIT. V. DE PREBENDIS ET DIGNITATIBUS CLERICORUM.

1. Idem Zamoren. ep. *Cum secundum apostolum — exaudiri.* (1198.) Reg. Bal. I, 76; Po. 71. = c. 16. X. (3, 5.)

2. Idem archiep. preposito S. Andreae et scholastico S. Petri Colon. *Cum uniuersorum — gaudere.* (1198.) Reg. Bal. I, 84; Po. 534. = c. 8. X. (3, 19.)

3. Idem archiep. Senon. *Inter cetera — assignare.* (1198.) Reg. Bal. I, 103; Po. 99. = c. 17. X. (3, 5.)

4. Idem Archiepiscopo et capitulo Lundun.[1] Cum secundum doctrinam apostoli non sit conueniens, ut unus sit ebrius et alter[2] debeat esurire, ne iuxta instituta canonica tantum uni personae de redditibus ecclesiasticis debeat assignari, unde scrupuloso corde alii moueantur, qui ad dispensationem[3] pontificis sunt pro personarum meritis diuidendi, non sufficimus admirari, quod[4], sicut auribus nostris est relatum[5], in ecclesiae[6] tibi commissae stipendiis, quod iniquum est et absurdum, imperiti magistris, noui[7] antiquis, rudes emeritis preferuntur. Unde I. quondam filius Auernensis comitissae[8] ecclesiae tuae clericus plus potentia patris sui, quam predecessoris tui spontanea uoluntate, ultra XX. ecclesias in ciuitate Neapolitana et in maiori ecclesia beneficium maximum proponitur obtinere. Cum autem[9] nullius persona pretermittendum sit, quod in statutis generalibus continetur, fraternitati tuae auctoritate presentium indulgemus, ut non obstante appellationis diffugio, superfluitatem ad moderamen[10] reducas, non plus de rebus[11] ecclesiasticis clerico prefato dimittens[12], quam apud unum de plus habentibus noscitur residere, aliis omnibus beneficiis personis ydoneis conferendis, que, cum diuinis officiis inseruiant, nondum adeptae sunt stipendia clericorum.

5. Idem ep. archidiac. et cantori Tornacen. *Cum iam dudum — tollerari.* (1200.) Po. 1186. = c. 18. X. (3, 5.)

6. Idem archiep. et archidiac. Senon. *Dilectus filius T. — compescendo.* (1206.) Reg. Brequ, IX, 57; Po. 2754. = c. 19. X. (3, 5.)

7. Idem ep. Brixien. *Tuae fraternitatis deuotio — cassanda.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 189; Po. 2656. = c. 20. X. (3, 5.)

8. Idem. *Nisi essent — teneatur.* Capitulo Vastinensi. (1207.) Reg. Brequ. IX, 257; Po. 3003. = c. 21. X. (3, 5.)

Lib. III. Tit. IV. 1) ecclesiis prebendatis: *d;* eccl. prebendaria: *ac;* resident. prebendatis in ecclesia: *gh*

Tit. V. 4. 1) *can. deest: cd;* Neapol. archiep.: *Alan.* 5. (3, 4.) *Reg. dat. Id. Nou.* (1198.) *Po.* 420. *Reg. Bal.* I, 414. 2) alius: *T* 3) dispositionem: *T Reg.* 4) quia: *b* 5) intimatum: *T Reg.* 6) ecclesia . . . commissa in stip. . . . obtinendis: *T; add.:* obtinendis: *Reg.* 7) non: *gh;* et noui: *T* 8) comitis Alumpniae: *T;* comitis Aliernis: *Reg.* 9) igitur: *T;* ergo: *Reg.* 10) moderantiam: *T* 11) redditibus: *T* 12) dimitteres: *h* relinquens: *T*

9. Idem Xantonensi (Sanctonensi) ep. et abb. Batian. (Bais). *Pro illorum prouisione — assignare.* (1201.) Po. 1368. = c. 22. X. (3, 5.)

10. Idem Alimbrando subdiacono nostro Mediolanensi[1]. Constitutis in presentia nostra dilectis filiis T. clerico et magistro Azone O. S. G. procuratore et R. dilecti filii subdiaconi nostri procuratore, dilectum filium G. sanctae Mariae in porticu diaconum cardinalem concessimus auditorem, in cuius presentia idem T. proposuit, quod cum in ecclesia Mediolanensi quedam prebenda uacaret, et ipse in eadem ecclesia non solum intitulatus, uerum[2] etiam receptus in canonicum et fratrem fuisset, eadem prebenda erat ei merito conferenda; e contra predictus magister iam dictorum clericorum O. et S. et[3] G. procurator proposuit, quod cum ipsi tres a fratribus supradictae ecclesiae recepti fuerunt in canonicos et in fratres, uni eorum debeat[4] prenominata prebenda conferri, alter autem petiit ab eisdem ex aduerso, ut sibi eiusdem ecclesiae titulato prebenda ipsa de gratia conferretur, presertim cum aliorum receptio, si qua fuit, contra canones fuerit attemptata[5]. Unde ipse, qui fuerat similiter intitulatus, ad obtinendam ipsam prebendam erat aliis merito preferendus, qui a nobis meruerat in subdiaconum ordinari. Nos autem his et aliis, que coram cardinali prefato fuere proposita[6], plenius intellectis, nolentes, quod in iure suo predictorum clericorum aliquis lederetur, uenerabili fratri nostro Papiensi episcopo dedimus in mandatis, ut uocatis, quos uiderit esse uocandos, inquireret plenius ueritatem, et si receptionem eorum, qui se proponebant esse receptos, inueniret talem, per quam eis ad obtinendam predictam prebendam esset ius aliquod acquisitum, ipsam uni eorum, qui potius iuuaretur meritis, assignaret. Quod si nulli eorum de predicta receptione inueniret ius aliquod adquisitum, prefato subdiacono nostro prebendam concederet memoratam. Qui postmodum partibus conuocatis ante suam presentiam et auditis, que coram eo fuere proposita[7], talem sententiam promulgauit, quod in supradicta prebenda nulli ius predictorum fuerat acquisitum, et sic eandem prebendam supradicto subdiacono auctoritate apostolica concessit. Postmodum autem iterato ad nostram presentiam accedentes super sententiam iam dicti episcopi coram nobis aliquamdiu litigauerunt. Nos autem auditis diligenter, que fuere proposita, uenerabilis fratris nostri pronuntiauimus sententiam ipsam rationabiliter latam esse, ipsamque ratam habentes auctoritate ap. confirmamus.

11. Idem Bisuntino archiep. *Tuis questionibus — promouere.* (1208.) Reg. Bal. XI, 46; Po. 3342. = c. 23. X. (3, 5.)

TIT. VI. DE CLERICO EGROTANTE ET DEBILITATO.

Un. Idem Arelat. archiep. *Ex parte tua — consulatur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 166; Po. 2335. = c. 5. X. (3, 6.)

TIT. VII. DE INSTITUTIONIBUS.

1. Idem P. tit. S. Marcelli et B. S. Susannae presbiteris cardinalib. ap. sed. leg. *Ad decorem — eandem.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 100; Po. 2821. = c. 5. X. (3, 7.)

2. Idem Metensi[1] Archidiacono. Tua nobis[2] nuper deuotio requisiuit, utrum fundatoribus ecclesiarum tibi clericos presentantibus, qui duas, tres, quattuor aut etiam plures habent parochias, qui etiam in conuentualibus ecclesiis dignitates uel canonicas sunt sortiti, annuere debeas, cum conscientiam ledas huiusmodi[3] concedendo, cum sponsa Christi cuis uix uni unus[4] sufficeret, quartam, quintam aut etiam sextam indigne nimis atque impudenter auarus usurpet *et infra*[5]. Sane circa questiones premissas ambiguitatis uestigium non relinquitur, si et statuta canonica, tam noua, quam uetera, diligentius attendantur. In Lateranensi namque concilio sic inter alia nouimus institutum, quod[6] nonnulli modum auaritiae non ponentes et diuersas ecclesiasticas dignitates et plures ecclesias parochiales contra sacrorum

Lib. III. Tit. V. 10. 1) 1198—1209. *can. deest: acdg; Po.* 3871. 2) uerum R.: *h* 3) et: *deest: h* 4) debebat: *h* 5) *add.:* R. uero b. supradicti V. in eccl. Medialanensi fuerunt t'mm'o titulati: *b* 6) prop.: *deest: h* 7) *seqq. desunt: h*

Tit. VII. 2. 1) Exon.: *h* 2) nob.: *deest: cdh* 3) talia: *b* 4) cuius uni una: *gh* 5) *cf. c.* 3. X. *de cler. non resid.* (3, 4.) 6) *cf. supra Comp.* I. 3. (3, 4.)

canonum instituta nituntur adquirere, ut cum unum offitium uix implere sufficiant, stipendia sibi uendicent plurimorum, ne id de cetero fiat, districtius inhibemus. Cum ergo uel ecclesia uel ecclesiasticum benefitium[7] committi debuerit, talis ad hoc persona queratur, que residere[8] in loco et[9] curam eius per se ipsam ualeat exercere. Quod si aliter factum fuerit, et qui receperit, quod contra sacros canones accepit, amittat, et qui dederit, largiendi potestate priuetur. Volentes igitur felicis recordationis Alexandri papae predecessoris nostri uestigiis inherere, super questione premissa nichil aliud, quam ipse statuerit, tibi duximus respondendum.

3. Idem Helien. archiep. et archidiac. Norhamton. et mag. G. de Gehest. *Cum uenissent ad — imponatur.* (1201.) Po. 1285. = c. 6. X. (3, 7.)

4. Idem ep. Trecen. et archidiac. Parisien. *Cum ad nostram — haberet.* (1207.) Reg. Bal. X, 80; Po. 3122. = c. 7. X. (3, 7.)

VIII. DE CONCESSIONE PREBENDAE ET DIGNITATIS VEL ECCLESIAE NON VACANTIS.

1. Idem preposito et dec. et capit. Camerac. *Proposuit nobis — assignantes.* (1198.) Reg. Bal. I, 127; Po. 126. = c. 4. X. (3, 8.)

2. Idem P. S. Mariae in Via lata diac. cardin. ap. sed. leg. *Quia diuersitatem — assumant.* (1199.) Reg. Bal. II, 60; Po. 678. = c. 5. X. (3, 8.)

3. Idem Basilien. et Bellicen. epp. et abb. S. Mariae. *Cum nostris olim — procuretis.* (1201.) Po. 1424 = c 6. X. (3, 8.)

4. Idem mag. Honorio archidiac. Richemundiae. *Post electionem — experiri.* (1202.) Reg. Brequ. V, 54; Po. 1692. = c 7. X. (3, 8.)

5. Idem Clare(o)monti can. Tridentino. *Cum pro questione — prebenda.* (1202.) Reg Brequ V, 73; Po. 1714. = c. 8. X. (3, 8.)

6. Idem ep. (decano: orig.) et mag. H. can. Hildesemen. *Litteras uestras — compescatis.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 61; Po. 2505. = c. 9. X. (3, 8.)

7. Idem ep. et archipresb. (archidiac.: orig.) Papiensib. *Ex parte Astensis — haberi.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 90; Po. 2240. = c. 10 X. (3, 8)

8. Idem ep. et capit. Laudun. *Constitutus in presentia — concedatur.* (1204.) Reg. Brequ. VI, 97; Po. 2252. = c. 11. X. (3, 8.)

9. Idem Geruntin. capit. *Dilectus fil. magister — exigente.* (1208.) Reg. Bal. XI, 107; Po. 3449. = c. 12. X. (3, 8.)

10. Idem priori Osen. et subpriori S. Fredeswidae. *Ex tenore uestrarum — absoluatis.* (1208.) Reg. Bal. XI, 188; Po. 3563. = c. 13. X. (3, 8.)

TIT. IX. NE VACANTE SEDE ALIQUID INNOVETUR.

Un. Idem priori et conuent. Glastow. *Nouit ille — gubernetur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 25; Po. 2714. = c. 1. X. (3, 9.)

TIT. X. UT ECCLESIASTICA BENEFICIA SINE DIMINUTIONE CONFERANTUR.

Un. Idem Mediolan. archiep. *Ut nostrum prodeat — palliare.* (1198.) Reg. Bal. I, 368; Po. 377. = c. un. X. (3, 10.) c. 56. X. (2, 28.)

TIT. XI. DE HIS QUE CONCEDUNTUR AB EPISCOPO SINE CONSENSU CAPITULI.

1. Idem archipresb. (R.: orig.) mag. scolar. et P. de Vico can. S. Austregisilii Bituric. *Cum ap. sedes — concessae.* (1198.) Reg. Bal. I, 313; Po. 322. = c. 7. X. (3, 10.)

2. Idem Meten. archid. *Tua nuper — pertinere.* (1201.) Po. 1447. = c. 8. X. (3, 10.)

3. Idem ep. Helien. *Pastoralis offitii diligentia — uoluntatem.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 9. X. (3, 10.)

TIT. XII. DE HIS QUE FIUNT A MAIORI PARTE CAPITULI.

Un. Idem Augustensi prepos. *Ex ore sedentis — imponentes.* (1198.) Reg. Bal. I, 290; Po. 302. = c. 3. X. (3, 11.)

Lib. III. Tit. VII. 2. 7) ministerium: *cdgh* 8) residens: *c* 9) et: *deest: acd.*

TIT. XIII. DE REBUS ECCLESIAE ALIENANDIS VEL NON.

1. Idem archiep. Montisregalis. *Possessiones ad — personis.* (1198.) Reg. Bal. I, 106; Po. 94. = c. 10. X. (3, 13.)

2. Idem ep. Maurien. (leg.: Maurianen.) preposito Ulciensi et decano Helton. Turon. et Maur. dioc. *Ad nostram noueritis — compellatis.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 56; Po. 2729. = c. 11. X. (3, 13.)

TIT XIV. DE EMPTIONE[1] ET VENDITIONE[2].

1. Idem ep. Pollion. (Polimniacensi.) *Ad nostram noueris — compellas.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 15; Po. 1852. = c. 5. X. (3, 17.)

2. Idem ep. et archidiac. Urbiuet. (Oruieto) *Cum causa — ualoris.* (1208.) Po. 3231. = c. 42. X. (2, 20.) c. 6. X. (3, 17.)

TIT. XV. DE RERUM PERMUTATIONE.

Un. Idem Senonensi archiep. *Cum olim — proferentes.* (1203.) Reg. Brequ. V, 141; Po. 1806. = c. 33. X. (1, 29.) c. 7. X. (3, 19.)

TIT. XVI. DE FEUDIS.

1. Idem Maurien. (leg.: Maurianensi) ep. *Insinuatione presentium — immunis.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 10; Po. 2695. = c. 1. X. (3, 20.)

2. Idem archiep. Mediolan. S. rom. eccl. cardinali. *Ex parte tua — rehabere.* (1208.) Reg. Bal. XI, 165; Po. 3525. = c. 2. X. (3, 20.)

TIT. XVII. DE PIGNORIBUS.

1. Idem Gallando (leg.: Gualando) subdiac. nostro et B. Vitali can. Pisanis. *Illo uos credimus — exercere.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 110; Po. 1457. = c. 4. X. (3, 21.)

2. Idem ep. Aquinati. *Ex litteris tuae — possidere.* (1205.) Reg. Brequ. VII, 219; Po 2414. = c. 5. X. (3, 21.)

3. Idem L. de Monte Fortino. *Cum contra nobilem — corporalem.* (1198—1209.) Po. 3869. = c. 6. X. (3, 21.)

TIT. XVIII. DE DONATIONIBUS.

1. Idem Archiepiscopo Tuamensi et Episcopo Migden. et Abbati Kenanensi[1]. Dilecti filii canonici sanctae Mariae de Liuid grauem proposuerunt in nostro auditorio questionem, quod cum terra Balinet-long-fortan ex donatione quondam Keruail regis de Criel adepti fuissent, et eam tam ante, quam postquam Anglici uenerunt in partes illas, longo tempore possedissent[2] in pace, H. de Say miles Armacanae diocesis eandem terram ex donatione H. de Laci contra iustitiam occupauit, et licet dilectus filius noster I. tit. sancti Stephani in Celio monte presbiter card. sedis apostolicae legatus[3] eidem H. ne illam terram reciperet uel teneret sub interminatione anathematis inhibuerit, eam nichilominus detinet et reddere contradicit, allegans legem ab Anglicis introductam, quod uidelicet donatio per quemquam Ibernicum religiosae domui facta non ualeat, postquam rem, que donatur, alicui Anglico rex Anglorum concedit, etiam si tempore, quo per Ibernicum donatio ipsa domui religiosae confertur, is[4] qui facit donationem, in plena rei donatae possessione fuisse noscatur et eam possederit[5] ab antiquo. Cum igitur talis lex nec naturalis, nec scripti iuris contineat equitatem, discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus inquisita super his diligentius ueritate, non obstante predicta lege, appellatione remota quod iustum fuerit, statuatis[6].

2. Idem ep. Florentino. *Per tuas nobis litteras — daturum.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 162; Po. 2621. = c. 4. X. (3, 24.)

3. Idem R. Cedeburgen. et G. Briburgen. abbatib. et mag. I. rectori eccl. de Bilchiale. *Cum dilecti filii — adhibenda.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 28; Po. 2151. = c. 6. X. (3, 24.)

Lib. III. Tit. XIV. 1) emptore: *h*; uenditione: *b* 2) et uend.: *deest*: *abgh*
Tit. XVIII. 1) *dat. VI. Kal. Iun. VIII.* (1205.) *Reg. Brequ.* II, 2, 714; *Po.* 2519. 2) possiderent: *acdgh* 3) *add.*: tunc: *Reg.* 4) et is: *h* 5) possideret: *acdgh* 6) stat. facientes etc.: *Reg.*

4. Idem ep. Helien. *Pastoralis offitii — requirendus.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 7. X. (3, 24.)

5. Idem Florent. et Fesulan. epp. et archipresb. Pistorien. *Inter dilectos — generare.* (1209.) Reg. Bal. XI, 270; Po. 3672. = c. 8. X. (3, 24.)

6. Idem ep. S. Andreae. *Apostolicae sedis oraculum — prouideri.* (1207.) Reg. Bal. X, 45; Po. 3077. = c. 9. X. (3, 24.)

TIT. XIX. DE TESTAMENTIS[1].

1. Idem Altisiodor. ep. *Cum tibi — intestatus.* (1202.) Reg. Brequ. V, 40; Po. 1796. = c. 13. X. (3, 26.)

2. Idem C. (ynthio) S. Laurentii in Lucina presb. cardin. ap. sed. leg. *Offitii — concessae.* (1209.) Reg. Bal. XI, 262; Po. 3660. = c. 14. X. (3, 26.)

3. Idem. *Requisisti de iis — debet.* Cf. ad cap. preced. = c. 15. X. (3, 26.)

TIT. XX. DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO[1].

Un. Idem Niuern. ep. *Cum dilectus filius — imponatur.* (1198.) Reg. Bal. I, 247; Po. 252. = c. 3. X. (3, 27.)

TIT. XXI. DE SEPULTURIS.

1. Idem ep. Claremont. et abb. Maurien. (Mauziacensi et mag. Simoni archipr. de Hermenco Claromont. dioc.: orig.) *In nostra presentia — uniuersa.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 88; Po. 2806. = c. 10. X. (3, 28.)

2. Idem archiep. Turon. *Ex parte parentum — defunctae.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 12; Po. 2703. = c. 11. X. (3, 28.)

3. Idem Nidros. archiep. *Sacris est — celebris.* (1200.) Po. 1128. = c. 12. X. (3, 28.)

TIT. XXII. DE PAROCHIIS ET ALIIS PAROCHIANIS.

Un. Idem Alberto capellano S. Mariae de Porta Rauennate Bononiens. *Coram dilecto filio — communimus.* (1201.) Po. 1337. = c. 34. X. (1, 29.)

TIT. XXIII. DE DECIMIS[1].

1. Idem Pistor. ep. *A nobis tua — immunes.* (1199.) Reg. Bal. II, 229; Po. 889. = c. 24. X. (3, 30.)

2. Idem Vercellen. ep. *Tua nobis fraternitas — indulgendum.* (1199.) Reg. Bal. II, 242; Po. 898. = c. 26. X. (3, 30.)

3. Idem abb. S. Columbanae Senon. *Ex parte tua — uidetur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 17; Po. 2708. = c. 27. X. (3, 30.)

4. Idem Biduacen. Episcopo[1]. Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod quamplures laici tuae dioceseos decimas agrorum[2], lanarum, fructuum et feni ecclesiis et personis, quibus debent[3], soluere contradicunt, ad sui excusationem illud solummodo allegantes, quod nec in Beluacensi diocesi fuerunt[4] huiusmodi decimae hactenus requisitae, nec in uicinis diocesibus[5] requiruntur. Cum igitur talis exceptio, imo potius excusatio in peccatis[6] eos non debeat a decimarum[7] prestatione tueri, ut ipsos ad prefatas decimas ecclesiis et personis, quibus debentur[8], sine contradictione soluendas, possis per censuram ecclesiasticam appellatione remota compellere, auctoritate apostolica[9] indulgemus.

5. Idem Helien. ep. *Pastoralis offitii — destruatur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 28. X. (3, 30.)

TIT. XXIV. DE REGULARIBUS ET[1] TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

1. Idem ep. et capit. Targulens. (leg.: Tragurien.) *Sicut tenor litterarum — monachalem.* (1198.) Po. 36. = c. 15. X. (3, 31.)

Lib. III. Tit. XIX. 1) *add.:* et ultimis uoluntatibus: *bc*
Tit. XX. 1) intestatis: *h*
Tit. XXIII. 1) *add.:* et oblationibus: *b*
4. 1) *can. deest: acdg; Beluac. ep. dat.* IX. *Kal. Febr.* (1205.) *Reg. Brequ.* II, 2, 616; *Po.* 2389. 2) agnorum: *Reg.* 3) debentur: *ib.* 4) fuerint: *h* 5) dare: *h* 6) predictis: *h* 7) *add.:* ipsarum: *Reg.* 8) debent: *h* 9) tibi presentium: *Reg.*
Tit. XXIV. 1) et: *deest: h*

2. Idem Pisano archiep. *Ad ap. sedem — remanere.* (1198.) Reg. Bal. I, 455; Po. 434. = c. 16. X. (3, 31.) c. 13. X. (3, 32.)

3. Idem Acon. ep. *Sicut nobis ex parte — allegari.* (1198.) Reg. Bal. I, 517; Po. 502. = c. 17. X. (3, 31.)

4. Idem priori et conuentui Diuiolm. (leg.: Dunelmensibus.) *Licet quibusdam — alienus.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 62; Po. 2763. = c. 18. X. (3, 31.)

5. Idem Preposito et Conuentui Sereni montis[1]. Exposuisti nobis, fili preposite, in nostra presentia constitutus, quod cum ecclesia uestra sit in excelsi montis cacumine constituta et distet non modicum a locis illis, in quibus piscium consueuit habundantia inueniri, non potest uobis congrue in esu piscium prouideri, propter quod humiliter postulas[2] a nobis, ut uobis infra septa ecclesiae uestrae uescendi carnibus licentiam preberemus, cum et necessitas postulet et utilitas hoc requirat, quia sufficientiam piscium absque magnis expensis habere nequitis, et abstinere tam a piscibus quam a carnibus grauissimum reputetis. Nos ergo[3] ex hoc deuotionem uestram in domino commendantes, quod sine speciali licentia nostra consuetudinem ecclesiae uestrae infringere noluistis, presenti uobis pagina taliter respondemus quod cum regula beati Augustini, quam estis professi, uobis esum carnium non inhibeat, sed concedat, secundum tenorem regulae, nisi uoto uos astrinxeritis speciali, ab esu carnium penitus abstinere, carnes certis et statutis diebus dummodo sine scandalo fiat, de nostra licentia comedatis. Si autem id fieri moderate concedimus, quod et regularis ordo seruetur illesus et uos hoc uideamini non ad saturitatem sed necessitatem potius postulasse.

6. Idem prep. et dec. et scholast. de Miren. (?) Colon. dioces. *Veniens ad ap. sedem — remanere.* (1205.) Reg Brequ. VIII, 111; Po. 2555. = c. 19. X. (3, 31.)

7. Idem abb. de Affligeim et mag. R. personae eccl. de Tenis et Gileberto can. Traiectensi. *Consulti sumus — statuenda.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 66; Po. 2209. = c. 20. X. (3, 31.)

TIT. XXV. DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

1. Idem Lugdun. archiep. *Ex parte tua — exequatur.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 195; Po. 2651. = c. 14. X. (3, 32.)

2. Idem Rudin. ep. *Constitutus in presentia — omittas.* (1200.) Po. 1031. = c. 15. X. (3, 32.)

3. Idem Patau. ep. et abb. de Bouingardenberg Patau. dioc. *Veniens ad presentiam — repetendum.* (1209.) Reg. Bal. XII, 13; Po. 3698. = c. 16. X. (3, 32.)

TIT. XXVI. DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

1. Idem Strigon. archiep. *Non est uoti — mandatum.* (1198.) Reg. Bal. I, 5; Po. 14. = c. 5. X. (3, 33.)

2. Idem Andreae duci. *Licet uniuersis — deuoluendum.* (1198.) Reg. Bal. I, 10; Po. 4. = c. 6. X. (3, 33.)

3. Idem Trecen. ep. *Magnae deuotionis — effectus.* (1198.) Reg. Bal. I, 69; Po. 48. = c. 7. X. (3, 33.)

4. Idem Cantuar. archiep. *Quod super — inductis.* (1200.) Po. 1137. = c. 8. X. (3, 34.)

5. Idem Cantuar. archiep. *Ex multa — iniunctus.* = c. 9. X. (3, 34.)

TIT. XXVII. DE STATU MONACHORUM ET CANONICORUM REGULARIUM.

1. Idem Ubaldo plebano S. Gauini. *Quod deī — perfruaris.* (1201.) Po. 1329. = c. 5. X. (3, 35.)

2. Idem abb. et conuentui Sublacensib. *Cum ad monasterium — indulgere.* (1202.) Reg. Brequ. V, 82; Po. 1734. = c. 6. X. (3, 35.)

TIT. XXVIII. DE RELIGIOSIS DOMIBUS UT EPISCOPIS SINT SUBIECTAE.

1. Idem Constantinop. patriarchae. *Inter quatuor — ordinari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 140; Po. 2860. = c. 5. X. (3, 36.)

Lib. III. Tit. XXIV. 5. 1) *dat.* XI. *Kal. April.* V. (1202.) *Reg. Brequ.* II, 1, 71; *Po.* 1646. 2) postulabas: *Reg.* 3) igitur: *Reg.*

2. Idem abb. et fratrib. Criptae ferratae. *Constitutus in presentia — absolutam.* (1201.) Po. 1480. = c. 6. X. (3, 36.) c. 7. X. (5, 37.)

TIT. XXIX. DE CAPELLIS CLERICORUM ET MONACHORUM.

Un. Idem archipresb. et clericis S. Ceciliae. *Dilectus filius M. — imponentes.* (1201.) Po. 1523 = c. 2. X. (3, 37.)

TIT. XXX. DE IURE PATRONATUS.

1. Idem Rotomag. archiep. *Per uestras — adiuuetur.* (1198.) Reg. Bal. I, 264; Po. 275. = c. 26. X. (3, 38.)
2. Idem Conuentr. ep. *Cum propter discordias — patronatus.* (1194.) Reg. Bal. I, 521; Po. 569. = c. 27. X. (3, 38.)
3. Idem archidiac. cancell. et decano (S. Germani) Autissiodorensis (Parisius commorantibus). *Cum dilectus filius magister — imponendo.* (1206.) Reg. Brequ. II, 2, 869; Po. 2725. = c. 28. X. (3, 38.)
4. Idem Helien. ep. *Pastoralis offitii — deliquisse.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 29. X. (3, 38.)
5. Idem Aurien. ep. *Postulasti per — assensu.* (1209.) Reg. Bal. XI, 258; Po. 3635. = c. 30. X. (3, 38.)

TIT. XXXI. DE DEDICATIONE ECCLESIARUM VEL ALTARIUM.

1. Idem Tornacen. ep. *Tua fraternitas — licet.* (1205.) Reg. Brequ. II, 2, 631; Po. 2403. = c. 2. X. (3, 40.)
2. Idem Nidrosien. ep. *Quod in dubiis — commisceri.* (1198.) Reg. Bal. I, 381; Po. 390. = c. 3. X. (3, 40.)
3. Idem Compostellano archiep. *Proposuisti nobis — benedictam.* (1207.) Reg. Bal. X, 75; Po. 3123. = c. 4. X. (3, 40.)

TIT. XXXII. DE IMMUNITATE ECCLESIARUM.

Un. Idem ill. regi Conactiae. *Inter alia — auferatur.* (1200.) Reg. Brequ. III, 5; Po. 1141. = c. 6. X. (3, 49.)

TIT. XXXIII. DE CELEBRATIONE MISSARUM[1] ET SACRAMENTO EUCHARISTIAE ET AQUA QUE EXIVIT EX[2] LATERE CHRISTI.

1. Idem Wigorn. ep. *Consuluisti nos — celebrare.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 201; Po. 2668. = c. 3. X. (3, 41.)
2. Idem archiep. Brachar. *Consilium nostrum — matutinis.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 3; Po. 2629. = c. 4. X. (3, 41.)
3. Idem Maurien.[1] Episcopo. Ex parte tua. *et infra.* Postulasti preterea edoceri, quibus uerbis pontifex Romanus utatur in eo loco canonis missae, in quo sacerdos inferior dicit: „una cum papa nostro et antistite nostro“ cum idem pro se uideatur orare, ac super se antistitem non habere. Ad quod deuotioni tuae taliter respondemus, quod nos ibi dicimus: „una mecum indigno famulo tuo,“[2] ubi uerbis predictis utuntur alii sacerdotes.
4. Idem clericis S. Petri in Magdalon. *Ex parte uestra — impediret.* (1204.) Reg. Brequ. V, 121; Po. 2319. = c. 5. X. (3, 41.)
5. Idem I. quondam archiep. Lugdun. *Cum Martae — Deum.* (1202.) Reg. Brequ. V, 121; Po. 1779. = c. 6. X. (3, 41.)
6. Idem rectoribus Rom. fraternitatis. *De homine — astringat.* (1208.) Reg. Bal. XI, 146; Po. 3503. = c. 7. X. (3, 41.)
7. Idem Ferrar. ep. *In quadam nostra — elucerent.* (1209.) Reg. Bal. XII, 7; Po. 3684. = c. 8. X. (3, 41.)

TIT. XXXIV. DE BAPTISMO ET EIUS EFFECTU.

1. Idem. *Maiores ecclesiae — obsistentem.* (1201.) Po. 1479. = c. 3. X. (3, 42.)
2. Idem Meten. ep. *Debitum offitii — referatur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 159; Po. 2875. = c. 4. X. (3, 42.)

Lib. III. Tit. XXXIII. 1) missae: *h* 2) de: *cgh* 3. 1) Auriensi: *b* 2) tuo: *deest: dgh*

3. Idem Nidros. archiep. *Non ut apponeres — omissum.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 5; Po. 2696. = c. 5. X. (3, 42.)

TIT. XXXV. DE OBSERVANTIA IEIUNIORUM.

1. Idem clericis S. Petri in. Magdalon. *Ex parte uestra — ieiunari.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 150; Po. 2319. = c. 1. X. (3, 46.)
2. Idem Brachar. archiep. *Consilium nostrum — euitetur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 3; Po. 2692. = c. 2. X. (3, 46.)

TIT. XXXVI. DE PURIFICATIONE POST PARTUM.

Un. Idem Armachan. archiep. *Volens fraternitas — improbandam.* (1198.) Reg. Bal. I, 63; Po. 517. = c. un. X. (3, 47.)

TIT. XXXVII. DE CENSIBUS ET[1] EXACTIONIBUS ET PROCURATIONIBUS.

1. Idem abb. et conuentui Bellaeuillae. *Quanto creatori — expensarum.* (1198.) Reg. Bal. I, 135; Po. 143. = c. 16. X. (3, 39.)
2. Idem primicerio et clero Mediol. *Cum instantia — compellantur.* (1199.) Reg. Bal. I, 568; Po. 603. = c. 17. X. (3, 39.)
3. Idem Zamorensi et Salamant. epp. *Ex parte uenerabilis — inhiare.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 32; Po 2724. = c. 18. X. (3, 39.)
4. Idem Cesaraugust. ep. *Cum olim — expresse.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 143; Po. 2864. = c. 19. X. (3, 39.)
5. Idem Spolet. ep. *Olim causam — condempnamus.* (1200.) Po. 1207. = c. 20. X. (3, 39.)
6. Idem priori S. Stephani. *Cum uenerabilis — presumat.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 27; Po. 2146. = c. 21. X. (3, 39.)
7. Idem. *Super eo — obseruatur.* Compostell. archiep. (1207.) Reg. Bal. X, 76; Po. 3124. = c. 22. X. (3, 39.)

TIT. XXXVIII. NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

1. Idem Magistro et fratribus militiae templi in Italia constitutis. *Cum deputati — inhibemus.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 50; Po. 2740. = c. 16. X. (2, 1.)
2. Idem Spolet. archiep. *Suam ad nos — diffinitum.* (1207.) Reg. Brequ. IX, 212; Po. 2977. = c. 9. X. (5, 37.)
3. Innoc. Compostellano archiep. *Ex parte tua — expressum.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 30; Po. 2712. = c. 2. X. (1, 37.)

LIBER QUARTUS.

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO[1].

1. Idem Ferent. ep. *Sicut ex litteris — contracta.* (1198.) Reg. Bal. I, 29; Po. 24. = c. 22. X. (4, 1.)

2. Idem Marsicano Episcopo[1]. Significasti nobis per litteras tuas, quod, cum B. uir O. mulierem prius carnaliter cognitam desponsasset, eam[2] postmodum non cognouit, immo ipsa ad partes alias transeunte, sibi aliam copulauit, ex qua filios et filias iam suscepit. Verum[3], quia eadem O. ad te reuersa uel uirum ipsum sibi restitui postulat uel alii[4] dari licentiam contrahendi, et tu quid super his fieri debeat, nostris queris litteris edoceri, fraternitati tuae taliter respondemus, quod si dictus uir eam per uerba de presenti desponsauit[5], ad eam cogendus

Lib. III. Tit. XXXVII. 1) et: *deest: adgh* *Po.* 22. 2) et eam: *h* 3) Unde: *h* 4) al.: *deest:*
Lib. IV. Tit. I. 1) matrimoniis: *h* ~ *abc* 5) desponsauerit: *acd*
2. 1) *dat.* VIII. *Kal. Mart.* (1198.) *Reg. Bal.* I, 48;

est de iure redire. Quod si forsan in desponsatione ipsius uerbis usus est de futuro, imposita utique penitentia de fide mentita, mulieri eidem nubendi, cui uoluerit in domino, tribuas liberam facultatem.

3. Idem Arelat. ep. *Cum apud sedem — declarare.* (1198.) Reg. Bal. I, 333; Po. 329. = c. 23. X. (4, 1.)

4. Idem ep. Vercellen. *Dilectus filius R. — separare.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 168; Po. 2634. = c. 24. X. (4, 1.)

5. Idem Brixien. ep. *Tuae fraternitatis — consentire.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 189; Po. 2656. = c. 25. X. (4, 1.)

TIT. II. DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

1. Idem Corrado et Petro quondam filiis Malabranchae. *Ad dissoluendum — carere.* (1198.) Reg. Bal. I, 325; Po. 535. = c. 13. X. (4, 2.)

2. Idem ep. Halberstadiensi. *Tuae nobis — obsistat.* (1206.) Reg. Bal. I, 325; Po. 2775. = c. 14. X. (4, 2.)

TIT. III. DE SPONSA DUORUM.

Un. Idem Mutin. ep. *Tuas dudum — irritari.* (1200.) Po. 1238. = c. 5. X. (4, 4.)

TIT. IV. DE CONDITIONIBUS APPOSITIS IN DESPONSATIONE[1].

Un. Idem Marsicano ep. *Per tuas nobis — curauissent.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 119; Po. 1968. = c. 6. X. (4, 5.)

TIT. V. QUI VOVENTES MATRIMONIUM CONTRAHERE POSSUNT.

Un. Idem Ulixbon. et Colimbr. epp. *Insinuante I. — cohercere.* (1199.) Reg. Bal. II, 232; Po. 884. = c. 7. X. (4, 6.)

TIT. VI. DE EO QUI DUXIT IN MATRIMONIUM EAM QUAM PRIUS POLLUIT PER ADULTERIUM.

1. Idem capit. Spoletano *Significastis nobis — impensurus.* (1198.) Reg. Bal. I, 102; Po. 106. = c. 6. X. (4, 7.)

2. Idem Messan. capit. *Veniens ad presentiam — molestari.* (1209.) Reg. Bal. XI, 277; Po. 1209. = c. 7. X. (4, 7.)

TIT. VII. DE CONIUGIO SERVORUM ET DISPARI[1] CONDITIONE.

Un. Idem Ratzeburg. ep. *Ad nostram noueris — facultatem.* (1200.) Po. 1356. = c. 4. X. (4, 9.)

TIT. VIII. DE COGNATIONE SPIRITUALI.

1. Idem ep. Lincon. et decano de Huntedune. (Hunteaon: orig.) *Veniens ad ap. — ualeamus.* (1198.) Reg. Bal. I, 380; Po. 3880. = c. 6. X. (4, 11.)

2. Idem mag. S. de Melun. can. Hereford. *Tua nos duxit — nunciare.* (1202.) Reg. Brequ. V, 7; Po. 1638. = c. 7. X. (4, 11.)

TIT IX. DE EO QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM UXORIS SUAE VEL SPONSAE.

1. Idem prepos. S. Mariae Magdeburg. *Discretionem tuam — distinguendum.* Po. 1182. = c. 6. X. (4, 13.)

2. Idem Bisuntino archiep. *Fraternitati tuae — polluisse.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 72; Po. 1906. = c. 7. X. (4, 13.)

3. Idem ep. Gradensi. (Gerundensi: orig.) *Ex litteris tuae — timeatur.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 92; Po. 1942. = c. 8. X. (4, 13.)

4. Idem ep. Gualburg. (Salesburgen.: orig.) *Veniens ad apostolicam — utraque.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 154; Po. 2000. = c. 9. X. (4, 13.)

Lib. IV. Tit. IV. 1) desponsationibus: *h*   Tit. VII. 1) impari: *h*

TIT. X. DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE ET[1] PUBLICAE HONESTATIS IUSTITIA.

1. Idem archiep. et capit. Tirensib. *De infidelibus — eos.* (1198.) Reg. Bal. I, 514; Po. 507. = c. 4. X. (4, 14.)

2. Idem Rosanen. archiep. *Quod super his — corruptela.* (1199.) Reg. Bal. II, 261; Po. 919. = c. 5. X. (4, 14.)

3. Idem ep. Brixiensi. *Tuae fraternitatis — priuari.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 189; Po. 2656. = c. 10. X. (4, 13.)

4. Idem Lugdunen. Archiepiscopo[1]. Tuae discretionis prudentiam. *et infra*[2]. Ceterum in quarta, quam nobis consultationem fecisti, quid tibi faciendum existat, de hiis qui matrimonio iam contracto soboleque suscepta in VI. consanguinitatis gradu inuenti fuerint se adinuicem attinere, taliter respondemus, quod cum[3] uideris expedire, dissimulare[4] poteris taliter[5] copulatos, maxime qui diu pacifice commanserunt.

TIT. XI. DE IMPOTENTIA COEUNDI.

Un. Idem ep. Altissiodoren. *Fraternitatis tuae — obseruari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 104; Po. 2836. = c. 6. X. (4, 15.)

TIT. XII. QUI FILII SINT[1] LEGITIMI.

1. Idem ep. Hidruntin. *Per tuas nobis — obseruari.* (1198.) Reg. Bal. I, 322; Po. 338. = c. 12. X. (4, 17.)

2. Idem nobili uiro W. Montis Pesulani. *Per uenerabilem fratrem — exhiberi.* (1202.) Reg. Brequ. V, 128; Po. 1794. = c. 13. X. (4, 17.)

3. Idem Henrico et Vitali canon. Beneuent. *Ex tenore litterarum — processuri.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 41; Po. 2593. = c. 14. X. (4, 17.)

4. Idem ep. Tiberiadensi. *Gaudemus — reputari.* (1201.) Po. 1325. = c. 15. X. (4, 17.)

TIT. XIII. QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSUNT VEL[1] CONTRARIO TESTIFICARI.

1. Idem Bituricen. Archiepiscopo[1]. Veniens ad apostolicam sedem dilectus filius noster nobilis uir de Calumagum[2] fideli nobis relatione monstrauit, qualiter matrimonium, quod inter eum et dilectam in Christo filiam Dionisiam uxorem suam contractum extiterat[3], coram bonae memoriae predecessore tuo fuerat[4] accusatum, qualiter etiam super accusatione processum fuerit[5] litteras[6] tam confirmationis, quam compromissionis[7], que a felicis recordationis C. papa predecessore nostro super hoc diuersis temporibus emanarant, nobis exposuit[8], et contra latam sententiam rationes plurimas allegans[9], proponens preterea, quod circa quindecim annos cum predicta uxore sua cum[10] bona uoluntate[11] permanserat et quinque liberos

Lib. IV. Tit. X. 1) et publica honestate: *ag;* et . . . iust.: *deest: bcd*

4. 1) *dat.* VI. *Id. Nou.* V. (1202.) *Reg. Brequ.* II, 1, 171. *Po.* 1752. 2) *hoc loco desiderantur:* in Domino commendamus, quod in talento tibi commisso superlucrari laboras, durum illum exactorem attendens, qui non tantum in sortem suum conuenit debitorem, uerum etiam in usuras. In sollicitudine igitur tibi commissa prouidus et attentus, super quibusdam articulis apostolicae sedis prouidentiam implorasti proponens, quod quidam homines tibi subiecti, quam sepius propter ebrietatem, cuius pessimus usus in illis partibus inoleuit, manus iniiciunt in clericos uiolentas, quosdam leuius aliosque grauius offendentes; unde quidam illorum propter inopiam, quidam propter senectutem siue debilitatem, alii uero propter difficultatem itineris, et nonnulli propter guerras et inimicorum insidias, sedem apostolicam adire non possunt, super quo plurimis tibi commissis times imminere periculum animarum. Nos autem de tua discretione gerentes fiduciam pleniorem, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut eis qui leui offensa manus iniecerint in clericos uiolentas, et propter occasiones predictas non potuerint apostolicam sedem adire, iuxta formam ecclesiae beneficium absolutionis impendas, ita quod ab illis iniuriam passis congrue satisfiat, itineris labore redempto per opera pietatis; ceteros autem ad sedem apostolicam absoluendos non differas destinare. Super eo uero quod nobis significare curasti, uidelicet, quod incidentibus in canonem latae sententiae contra prohibitionem tuam indifferenter ab amicis communicatur et cognatis eorum, unde quamplures propter participationem ipsorum labem excommunicationis incurrunt, presentium tibi auctoritate concedimus, ut, ab illis sufficienti cautione recepta, quod nostris debeant parere mandatis, eos ad communionem restituas, ita quod in termino competenti quem illis secundum tuam industriam prefigi uolumus et mandamus, ad ecclesiam Romanam accedant, apostolicum recepturi mandatum, ad quam si uenire neglexerint, eos in sententiam pristiniam, nullius contradictione uel appellatione obstante, reducas, et facias eos ab omnibus tamquam excommunicatos arctius euitari, donec cum litteris tuis ad apostolicam sedem pro beneficio absolutionis accedant: *Reg.* 3) si: *abd* 4) et diss.: *h* 5) circa tal.: *Reg.*

Tit. XII. 1) sunt: *h*

Tit. XIII. 1) uel ... test.: *deest: bd;* contra illud: *ag*

Tit. XIII. 1. 1) *can. deest: acd; dat.* II. *Non. Ian.* V. (1202.) *Reg. Bal.* V, 51; *Po.* 1696. 2) Andreas de Caluiniaco: *Reg.* 3) exstitit: *h* 4) fuerit: *Reg.* 5) processerit: *h* 6) *add.:* quoque: *Reg.* 7) commissionis: *Reg.* 8) exhibuit: *Reg.* 9) allegauit: *Reg.* 10) in: *Reg.* 11) nouitate: *h*

susceperat ex eadem[12]. Quia[13] uero ingressus ecclesiae sibi fuerat interdictus, nos[14] recepta secundum formam ecclesiae cautione, ab interdicto fecimus eundem absolui, fraternitati tuae de communi fratrum nostrorum consensu per ap. scripta mandantes, quatinus cum negotium ipsum ad sedem apostolicam sit translatum, tu eum, sententia non obstante, super ipso matrimonio non molestes, nec permittas ab ullo molestari, sed si quis contra matrimonium aliquid duxerit proponendum, illud referas[15] ad apostolicam sedem, ut[16] quia contra[17].

2. Idem Episcopo Urbeuenetano[1]. Per tuas nobis litteras intimasti, quod cum causa, que inter Iacobum militem de Castro plebis et M. mulierem super matrimonio uertebatur, ad nos per appellationem delatam tibi commisimus[2] terminandam, miles ipse, qui matrimonium accusabat, quod[3] eandem mulierem contingeret in quarto et quinto consanguinitatis gradu probauit, mulier uero per testes sufficienter ostendit, quod matrimonialiter per X. et VIII. annos et ultra cohabitarat militi memorato et ad minus tres filios susceperat ex eadem[4]. Unde secundum decretalem bonae memoriae Alexandri papae predecessoris nostri[5] se dicebat ab eo non debere occasione huiusmodi separari. Licet autem utraque partium instanter sententiam postularet, noluisti tamen annuere postulatis, sed nos duxisti super hoc humiliter consulendos, cum decretalis illa contradicere antiquis canonibus uideretur. Nos igitur eam coram nobis perlegi facientes, ex eius tenore coniecimus, quod in eo casu intelligitur illa decretalis, in quo nondum est lis coram iudice contestata, cum dicatur ibidem, quod si aliquis ducit[6] mulierem[7] in facie ecclesiae et longo tempore cohabitando[8] eidem, non debet ad accusationem admitti, nisi aliae ydoneae personae suspicione carentes appareant, que uelint et ualeant legitime matrimonium accusare, sed nec eadem debent admitti, si uir et mulier per XX.[9] uel XVIII. annos insimul sine questione manserunt. Ecce hic dicitur, quod ad accusationem non sunt personae huiusmodi simpliciter admittendae. Unde sicut premisimus, tunc habet locum huiusmodi decretalis, cum nondum accusatio contra matrimonium[10] est admissa. Tunc enim ecclesia propter diuturnitatem temporis quodammodo dispensando dissimulat et dissimulando dispensat. Verum[11] ubi[12] pars, cui competit, uti neglexerit illius beneficio decretalis, si post legitimam litis contestationem partes produxerint testes suos, et depositionibus publicatis fuerit renuntiatum utrimque, nec[13] iam restat nisi sententia proferenda, non uidemus, quod iudex causam propositam in sua presentia et discussam secundum ueteres canones non debeat terminare, maxime cum utraque uel altera pars[14] institerit, ut sententia proferatur.

3. Idem archiep. preposito et priori S. Mariae de Albano (Albario: orig.) Ianuen. *Significante M. — imponatis.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 92; Po. 2241. = c. 5. X. (4, 18.)

TIT. XIV. DE DIVORTIIS.

1. Idem Ferrar. ep. *Quanto te magis — cogatur.* (1199.) Reg. Bal. II, 50; Po. 684. = c. 7. X. (4, 19.)

2. Idem Tiberiaden. ep. *Gaudemus in domino — fornicata.* (1201.) Po. 1325. = c. 8. X. (4, 19.)

3. Idem Liuon. ep. et qui cum ipso sunt fratrib. *Deus qui — dimittantur.* (1201.) Po. 1323. = c. 9. X. (4, 19.)

TIT. XV. DE DOTE[1] POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

1. Idem Compostellano archiep. et uniuersis epp. in regno Legionensi constitutis. *Etsi necesse — explicandam.* (1199.) Reg. Bal. II, 75; Po. 716. = c. 5. X. (4, 20.)

2. Idem archidiac. S. Andreae de Scotia. *Nuper a nobis — sanctiones.* (1200.) Po. 1139. = c. 6. X. (4, 20.)

Lib. IV. Tit. XIII. 1. 12) eodem: *h* 13) Quod: *h* 14) et nos: *Reg.* 15) referat: *Reg.* 16) et: *Reg.* 17) c. coniugium etc.: *Reg.*
2. 1) *dat.* XII. *Kal. April.* VIII. (1205.) *Reg. Brequ.* II, 2, 644; *Po.* 2450. 2) commiserimus: *Reg.* 3) quia: *ag* 4) eodem: *Reg.* 5) *cf. c.* 2. (4, 19) *Comp.* I. 6) duxerit: *acdgh;* duxit: *Reg.* 7) aliquam: *acdgh* 8) cohabitauit: *Reg.* 9) XV.: *h* 10) cont. mat.: *deest: adg* 11) Unde: *h* 12) nisi: *abdgh* 13) quia nec: *acdgh* 14) pars: *deest: Reg.*
Tit. XV. 1) dote amittenda uel: *dh*

3. Idem archiep. et C. archidiac. Ianuen. *Per uestras nobis litteras — incurrat.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 13; Po. 2706. = c. 7. X. (4, 20.)

TIT. XVI. DE SECUNDIS NUPTIIS.

Un. Idem P. nobili mulieri. *Cum secundum apostolum — facultatem.* (1201.) Po. 1339. = c. 5. X. (4, 21.)

LIBER QUINTUS.

TIT. I. DE ACCUSATIONIBUS[1] ET DENUNTIATIONIBUS ET INQUISITIONIBUS.

1. Idem Bisuntino archiep. *Licet in B. Petro — committendam.* (1198.) Reg. Bal. I, 277; Po. 273. = c. 14. X. (5, 1.)
2. Idem Salceburg. archiep. *Veniens ad apostolicam — indicentes.* cf. Po. 1673. = c. 15. X. (5, 1.)
3. Idem priori S. Fridiani et mag. B. canonico Pisano. *Super his — ueritati.* (1203.) Reg. Brequ. V, 153; Po. 1824. = c. 16. X. (5, 1.) c. 8. X. (2, 21.)
4. Idem Vercellensi ep. et abb. de Tileto. *Qualiter et quando — intendatis.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 20; Po. 2672. = c. 17. X. (2, 1.) c. 17. (5, 1.)
5. Idem Arelat. archiep. et Vallis magnae abbati. *Cum dilecti filii — remoueatis.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 76; Po. 2516. = c. 18. X. (5, 1.)
6. Idem archiep. Terracon. et abb. S. Mariae de Populeto et archidiac. Barchinon. (Terracon. dioc.: orig.) *Cum oporteat — indicatis.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 160; Po. 2876. = c. 19. X. (5, 1.)
7. Idem Zamor. Secobiensi et Abulensi epp. *Cum dilectus filius — prelatorum.* (1207.) Reg. Bal. X, 58; Po. 3100. = c. 2. X. (5, 2.)

TIT. II. DE SIMONIA.

1. Idem abb. de Iugo Dei et priori de Silla. *Suam nobis — infligatis.* (1198.) Reg. Bal. I, 220; Po. 234. = c. 29. X. (5, 3.)
2. Idem Cantuar. archiep. *Dilectus filius — obseruare.* (1201.) Po. 1403. = c. 30. X. (5, 3.)
3. Idem priori S. Victoris et magg. I. Bonon. et Z. Modic. canonicis. *Licet Heli — suffragari.* (1199.) Reg. Bal. II, 260; Po. 888. = c. 31. X. (5, 3.)
4. Idem. *Per tuas nobis — cessit.* Mag. Roberto. (1204.) Reg. Brequ. VI, 244; Po. 2134. = c. 32. X. (5, 3.)
5. Idem abb. Gemblacensi. *Sicut nobis tuis — feriendi.* (1199.) Reg. Bal. II, 172; Po. 820. = c. 33. X. (5, 3.)
6. Idem decano Beluacen. *Tua nos duxit — iudicantur.* (1207.) Reg. Bal. X, 169; Po. 3235. = c. 34. X. (5, 3.)
7. Idem priori Cartusien. *Per tuas nobis litteras — ministrare.* (1198—1209.) Po. 3870. = c. 35. X. (5, 3.)

TIT. III. DE IUDEIS.

Un. Idem archiep. Senon. et ep. Parisien. *Etsi Iudeos — exercere.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 121; Po. 2565. = c. 13. X. (5, 6.)

TIT. IV. DE HERETICIS.

1. Idem. *Vergentis in — dampnatorum.* Clero et pop. Viterbiensi. (1199.) Reg. Bal. II, 1; Po. 643. = c. 10. X. (5, 7.)
2. Idem ill. regi Aragoniae. *Si aduersus nos — statutum.* (1205.) Reg. Brequ. VIII, 85; Po. 2532. = c. 11. X. (5, 7.)
3. Idem uniuersis Christi fidelibus tam in urbe Metensi quam in eius diocesi constitutis. *Cum ex iniuncto — inuiti.* (1199.) Reg. Bal. II, 141; Po. 780. = c. 12. X. (5, 7.)

Lib. V. Tit. I. 1) et . . . inquis.: *deest: acdg*

TIT. V. DE SCISMATICIS ET ORDINATIS AB EIS.

Un. Idem Bisuntino archiep. *Fraternitati tuae — dispensandi.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 72; Po. 1906. = c. 2. X. (5, 8.)

TIT. VI. DE APOSTATIS.

Un. Idem. *Tuae fraternitatis — exhibere.* Ierosolimit. patr. (1207.) Reg. Brequ. IX, 254; Po. 2994. = c. 3. X. (5, 9.)

TIT. VII. DE HOMICIDIO.

1. Idem ep. Lincon. *Dilectus filius — celebrare.* (1200.) Reg. Brequ. III, 19; Po. 1158. = c. 13. X. (5, 12.)
2. Idem Meten. ep. *Ex litteris tuae — promoueri.* (1200.) Reg. Brequ. III, 34; Po. 1167. = c. 14. X. (5, 12.)
3. Idem. *Ex litteris tuae — sacerdotis.* Halberstad. ep. (1206.) Reg. Brequ. IX, 42; Po. 2737. = c. 15. X. (5, 12.)
4. Idem ep. Paduano. *Significasti nobis — promoueri.* (1201.) Po. 1328. = c. 16. X. (5, 12.)

5. Idem Episcopo Zamoren.[1] Ex parte tua nostris est auribus intimatum, quod cum quidam puer quendam canem percuteret, alter puer, cuius erat canis, illum in facie manu percussit, qui percusserat canem eius[2], sed cum ille fustem arriperet, ut repercuteret illum, a quo fuerat ipse percussus[3] et ambo fustem tenerent hinc inde, pater illius, qui canem percusserat, superuenit, ut filium[4] castigaret. Pueri uero in fugam conuersi fustem, quem tenebant adinuicem, dimiserunt, et cum per aliquantulum spatium essent ab eodem iam[5] loco remoti, iam dictus pater unius in fustem illum taliter incidit, quod per unum oculum casu inopinato fustis intrauit, ex quo cerebro statim emisso, de medio est sublatus. Postmodum autem puer, qui canem percusserat, habitum religionis assumpsit et cum ad ordines recipiendos accederet, per eius et aliorum multorum confessionem questio incidit huius facti, que tibi tantum dubitationis induxit, quod nos consulere uoluisti, utrum hoc facto non impediente ad sacros ordines ualeat promoueri. Nos igitur fraternitati tuae taliter super hoc[6] respondemus, quod ex premissis puerum illum non credimus ita esse culpabilem, ut eius ordinatio de iure ualeat impediri.

TIT. VIII. DE ADULTERIIS.

1. Idem Turon. archiep. *Intelleximus per — postponas.* (1208.) Reg. Bal. XI, 70; Po. 3387. = c. 6. X. (5, 16.)
2. Idem ep. Ambian. *Tua fraternitas — declinare.* (1208.) Reg. Bal. XI, 101; Po. 3442. = c. 7. X. (5, 16.)

TIT. IX. DE RAPTORIBUS.

Un. Idem ep. Cracouiens. (?) *Accedens ad — personae.* (1200.) Po. 1066. = c. 7. X. (5, 17.) c. 24. X. (3, 5.)

TIT. X. DE USURIS.

1. Idem epp. et aliis eccl. prelatis in regno Franciae constitut. *Quam perniciosum — tueri.* (1198.) Reg. Bal. I, 399; Po. 401. = c. 11. X. (5, 19.)
2. Idem Narbon. archiep. et suffragan. eius, comitib. et baronib. et uniuerso populo in Narb. prouincia constitut. *Per miserabilem — denegari.* (1198.) Reg. Bal. I, 336; Po. 374. = c. 12. X. (5, 19.)
3. Idem Mutin. ep. *Tuas dudum — molestari.* (1200.) Po. 1070. = c. 13. X. (5, 19.)
4. Idem. *Quia frustra — audiatur.* Archidiac. et abb. S. Faustini Brixiensib. (1207.) Reg. Brequ. II, 2, 710; Po. 2521. = c. 14. X. (5, 19.)
5. Idem Altissiodoren. (leg.: Autiss.) ep. *Cum in diocesi — exercere.* (1207.) Reg. Bal. X, 61; Po. 3105. = c. 15. X. (5, 19.)

Lib. V. Tit. VII. 5. 1) *dat.* XII. *Kal. Iun.* VII. (1204.) *Reg. Brequ.* II, 2, 499. *Po.* 2215. 2) eiusdem: *dh* 3) repercussus: *h* 4) fil. suum: *bh* 5) iam: *deest: gh* 6) sup. hoc: *deest: adgh*

TIT. XI. DE FALSARIIS[1].

1. Idem. *Dura sepe — generare.* W. Remenen. archiep. S. Sabinae card. et suffrag. eius. (1198.) Reg. Bal. I, 235; Po. 202. = c. 4. X. (5, 20.)
2. Idem archiep. et archipresb. et can. Mediolan. *Licet ad regimen — depressa.* (1198.) Reg. Bal. I, 349; Po. 365. = c. 5. X. (5, 20.)
3. Idem Antiuaren. ep. *Quam graui pena — admittas.* (1200.) Reg. Brequ. III, 37; Po. 1184. = c. 6. X. (5, 20.)
4. Idem. *Ad falsariorum — obseruandum.* (1201.) Po. 1276. = c. 7. X. (5, 20.)

TIT. XII. DE CLERICO EXCOMMUNICATO VEL[1] INTERDICTO MINISTRANTE[2] VEL BENEFICIUM REPETENTE[3].

1. Idem Herbipolen. capit. *Illud dominus — infligendam.* H. electo et capit. Hildesheimens. (1200.) Po. 1002. = c. 5. X. (5, 27.)
2. Idem Bisunt. archiep. *Fraternitati tuae — spoliare.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 72; Po. 1906. = c. 6. X. (5, 27.)
3. Idem maiori decano et priori Colon. *Postulasti per sedem — recludendi.* (1207.) Reg. Bal. X, 62; Po. 3101. = c. 7. X. (5, 27.)

TIT. XIII. DE CLERICO PER SALTUM PROMOTO.

Un. Idem Olomucen. ep. *Tuae nobis litterae — sacerdotis.* (1205.) Reg. Brequ. VII, 192; Po. 2381. = c. un. X. (5, 29.)

TIT. XIV. DE EXCESSIBUS PRELATORUM IN[1] SUBDITIS.

1. Idem Cantuar. archiep. *In tantum peccatis — quantitatem.* (1199.) Reg. Bal. II, 104; Po. 750. = c. 36. X. (5, 3.)
2. Idem archipresb. S. Andreae de Pallian. *Quam sit graue — maritale.* (1198.) Reg. Bal. I, 143; Po. 164. = c. 9. X. (5, 31.)
3. Idem ep. Hyporiensi et abb. de Tilieto uisitatorib. Lombardiae. *Ex litteris uestris — prouideri.* (1208.) Reg. Bal. XI, 187; Po. 3064. = c. 10. X. (5, 31.)
4. Idem archiep. et maior. monasterii et S. Iuliani abbatib. Turonensib. *Inter dilectos filios — assignetis.* (1209.) Reg. Bal. XI, 264; Po. 3662. = c. 11. X. (5, 31.)

TIT. XV. DE NOVI OPERIS NUNTIATIONE.

Un. Idem Cantuar. archiep. *Cum ex iniuncto — expiari.* (1198.) Reg. Bal. I, 432; Po. 440. = c. 2. X. (5, 32.)

TIT. XVI. DE PRIVILEGIIS ET[1] INDULGENTIIS.

1. Idem archiep. Lundensi. *Tuarum nos tenor — compellas.* (1198.) Reg. Bal. I, 450; Po. 468. = c. 11. X. (5, 33.)
2. Idem R. abb. et conuentui S. Petri Eugubin. *Cum olim essemus — extitisse.* (1199.) Reg. Bal. II, 79; Po. 720. = c. 12. X. (5, 33.)
3. Idem Catalaunensi electo et abb. trium fontium. *Ex parte abbatissae — uelimus.* (1203.) Reg. Brequ. V, 137; Po. 1803. = c. 13. X. (5, 33.)
4. Idem Colubriensi (Colimbriensi) ep. *Cum olim ad ap. — confirmamus.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 109; Po. 1951. = c. 14. X. (5, 33.)
5. Idem ep. et mag. G. Lemouic. *Accedentibus ad presentiam — obseruari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 111; Po. 2834. = c. 15. X. (5, 33.)
6. Idem. *Cum capella — prosequaris.* Ep. Lingon. (1206.) Reg. Brequ. IX, 265; Po. 3012. = c. 16. X. (5, 33.)
7. Idem abb. et conuentui Eueshamen. cenobii. *Ex ore sedentis — contentus.* (1206.) Reg. Brequ. VIII, 204; Po. 2660. = c. 17. X. (5, 33.)
8. Idem Auson. ep. *Ex parte tua fuit — subtrahuntur.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 177; Po. 2342. = c. 18. X. (5, 33.)
9. Idem Helien. ep. *Pastoralis offitii — derogari.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 169; Po. 2350. = c. 19. X. (5, 33.)

Lib. V. Tit. XI. 1) de crimine falsi: *bg*
Tit. XII. 1) uel interd.: *deest: dg* 2) minist. . . . rep.: *deest: b;* uel . . . rep.: *deest: d* 3) recipiente: *ag*
Tit. XIV. 1) et subditorum: *abg;* et contrario: *d*
Tit. XVI. 1) et indulg.: *deest: bc*

TIT. XVII. DE PURGATIONE CANONICA.

1. Idem Senon. archiep. *Inter sollicitudines — omittas.* (1199.) Reg. Bal. II, 63; Po. 693. = c. 10. X. (5, 34.)
2. Idem abb. S. Dionisii et priori S. Martini de Campis et I. mag. scholar. Aurelian. *Cum dilectus — honestae.* (1202.) Reg. Brequ. V, 12; Po. 1648. = c. 11. X. (5, 34.)
3. Idem. *Cum in iuuentute — purgare.* Cenadiensi ep. et abb. de Cikedor. (1206.) Reg. Brequ. IX, 113; Po. 2837. = c. 12. X. (3, 34.)
4. Idem Tirensi archiep. *De testibus — purgatur.* (1199.) Reg. Bal. I, 513; Po. 554. = c. 13. X. (5, 34.)
5. Idem Florentin. ep. *Accedens ad presentiam — promouendum.* (1207.) Reg. Brequ. IX, 256; Po. 3001. = c. 14. X. (5, 34.)
6. Idem abb. Argensi et mag. C. scholastico Cariensi et de Valle. *Cum dilectis filiis — infamato.* (1208.) Reg. Bal. X, 188; Po. 3268. = c. 15. X. (5, 34.)

TIT. XVIII. DE PURGATIONE VULGARI.

Un. Idem priori S. Sergii Spolet. *Significantibus W. — obseruari.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 26; Po. 1865. = c. 2. X. (5, 35.)

TIT. XIX. DE PENIS.

Un. Idem Nidrosien. archiep. *Quod in dubiis — deponendos.* (1198.) Reg. Bal. I, 381; Po. 390. = c. 5. X. (5, 37.)

TIT. XX. DE PENITENTIIS.

1. Idem Liuon. ep. et eis qui cum ipso sunt fratrib. *Deus qui ecclesiam — tribuatis.* (1201.) Po. 1323. = c. 8. X. (5, 38.)
2. Idem S. Laurentii in Lucina presb. cardin. ap. sed. legato. *Offitii — iniungi.* (1209.) Reg. Bal. XI, 262; Po. 3660. = c. 9. X. (5, 38.)

TIT. XXI. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS[1].

1. Idem archiep. decano et precentori Lundon. *Cum pro causa — cogatis.* (1198.) Po. 549. = c. 27. X. (5, 39.)
2. Idem abb. S. Andreae. *A nobis est — compellantur.* (1199.) Reg. Bal. II, 61; Po. 690. = c. 28. X. (5, 39.)
3. Idem Wratislau. ep. *Nuper a nobis — sacerdote.* (1190.) Reg. Bal. II, 66; Po. 700. = c. 29. X. (5, 39.)
4. Idem doctorib. decretor. Bonon. *Inter alia — fuit.* (1200.) Po. 1107. = c. 31. X. (5, 39.)
5. Idem. *Cum illorum absolutio — potestate.* (1201.) Po. 1326. = c. 32. X. (5, 39.)
6. Idem ep. Pistor. *De monialibus — absoluantur.* (1202.) Reg. Brequ. V, 1; Po. 1620. = c. 33. X. (5, 39.)
7. Idem uniuersis Cruce signatis. *Si uere uos — euitare.* (1203.) Po. 1947. = c. 34. X. (5, 39.)
8. Idem Lundon. ep. *Ut famae tuae — clericorum.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 183; Po. 2038. = c. 35. X. (5, 39.)
9. Idem Strigon. archiep. *Quod in dubiis — incurrunt.* (1198.) Reg. Bal. I, 381; Po. 390. = c. 30. X. (5, 39.)
10. Idem Bracchar. archiep. *Contingit interdum — reformari.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 4; Po. 2693. = c. 36. X. (5, 39.)
11. Idem Lon. ep. *Relatum est nobis — absoluendi.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 11; Po. 2653. = c. 37. X. (5, 39.)
12. Idem Nidros. archiep. *Sacris est canonibus — impendatur.* (1200.) Po. 1128. = c. 38. X. (5, 39.)
13. Idem Assisinati ep. *Sicut nobis tuis — euitari.* (1199.) Reg. Bal. II, 166; Po. 3387. = c. 39. X. (5, 39.)
14. Idem Senon. archiep. *Per tuas nobis — denegaret.* (1203.) Reg. Brequ. V, 157; Po. 1830. — c. 40. X. (5, 39.)
15. Idem C. S. Laurentii in Lucina presb. cardin. ap. sed. leg. *Offitii — debet.* (1209.) Reg. Bal. XI, 262; Po. 3660. = c. 42. X. (5, 39.)
16. Idem Ferrar. ep. *Responso nostro — deliniri.* (1209.) Reg. Bal. XI, 267; Po. 3666. = c. 43. X. (5, 39.)

Lib. V. Tit. XXI. 1) et excommunicatione: *h*

17. Idem. *Inquisitioni tuae — uoluisti.* (1209.) Reg. Bal. XI, 269; Po. 3668. = c. 44. X. (5. 39.)

TIT. XXII. DE PRESBITERO NON BAPTIZATO.

Un. Idem Ferrar. ep. *Veniens ad apostolicam — probaretur.* (1206.) Reg. Brequ. IX, 54; Po. 2749. = c. 3. X. (3, 43.)

TIT. XXIII. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

1. Idem Colibr. (Colimbriensi) et aliis epp. in regno Portugalliae constitutis. *Cum in partibus — obseruari.* (1199.) Reg. Bal. I, 554; Po. 592 — c. 17. X. (5, 40.)
2. Idem Altissiodor. (Autissid.) ep. *Cum tibi de — intestati.* (1202.) Reg. Brequ. V, 40; Po. 1796. = c. 18. X. (5, 40.) c. 13. X. (3, 26.)
3. Idem capit. et prepos. Placentin. *Cum clerici — obligatur.* (1203.) Reg. Brequ. VI, 146; Po. 1956. = c. 19. X. (5, 40.)
4. Idem priori S. Fridiani Lucan. *Querenti quid — expedire.* (1198—1205.) Po. 3868. = c. 20. X. (5, 40.)
5. Idem Cesaraug. ep. *Quid per noualis — prouentus.* (1207.) Reg. Bal. X, 110; Po. 3164. = c. 21. X. (5, 40.)
6. Idem abb. de Alcobatia et F. et P. monach. Alcobatiae. *Venerabili fratre nostro — obtento.* (1198.) Reg. Bal. I, 242; Po. 230. = c. 22. X. (5, 40.)
7. Idem abb. S. Genouefae dec. et cancell. Parisiensib. *Ex parte in Christo — prebeatur.* (1205.) Reg. Brequ. II, 2, 674; Po. 2467. = c. 23. X. (5, 40.)
8. Idem comitissae Blessen. *Cum olim pro — celari.* (1207.) Reg. Bal. X, 66; Po. 3110. = c. 24. X. (5, 40.)
9. Idem archid. et preposito de Secam subdiac. nostro canonico Mediolan. *Dudum beatae memoriae — ostendatur.* (1207.) Reg. Bal. X, 57; Po. 3093. = c. 16. X. (2, 23.)
10. Idem ep. et cantori Atrebat. *Abbate S. Siluani — assumi.* (1209.) Po. 3718. = c. 25. X. (5, 40.)

COMPILATIO QUARTA DECRETALIUM.

LIBER PRIMUS.

TIT. I. DE FIDE CATHOLICA[1].

1. Innocent. Papa III. in concilio generali constit. I. *Firmiter credimus — peruenire.* c. 1. Conc. Later. IV. (1215.) = c. 1. X. (1, 1.)
2. Idem eodem const. *Dampnamus ergo — insana.* c. 2. ib. = c. 2. X. (1, 1.)

TIT. II. DE RESCRIPTIS[1].

1. Innocent. III. Rothomag. archiep. *Cum contingat interdum — iudicare.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 127; Po. 4072. = c. 24. X. (1, 3.)
2. Idem S. de Vallibus magistro, G. et P. de Fimiscano (leg.: Fimiis; add.: canonicis Laudunensib.: Reg.) *Olim ex litteris — fides.* (1212.) Reg. Bal. XV, 6; Po. 4400. = c. 25. X. (1, 3.)
3. Idem Imolensi ep. *Dilectus filius abbas — remota.* (1198—1215.) Po. 5026. = c. 26. X. (1, 3.)
4. Idem ep. Veratismensi (Wratislauiensi). *Postulasti per sedem ap. — mentionem.* (1214.) Reg. Bal. XVI, 165. = c. 27. X. (1, 3.)
5. Idem in Conc. Later. const. 37. *Nonnulli gratia sedis — mandatum.* (1215.) = c. 28. X. (1, 3.)

TIT. III. DE ELECTIONE[1].

1. Idem. *Coram dilecto filio — obseruari.* (1198—1215.) Po. 5027. = c. 35. X. (1, 6.)
2. Idem Parmensi ep. et eius coniudicibus. *Bonae memoriae S. — curetis.* (1215.) Po. 4989. = c. 36. X. (1, 6.)
3. Idem Bisuntino archiep. et suffraganeis eius. *Cum ad nostram nuper notitiam — irritari.* (1199.) Reg. Bal. I, 523; Po. 571. = c. 37. X. (1, 6.)
4. Idem in Reg. C. tit. S. Laurentii in Lucina presb. cardin. sed. ap. legat. *Offitii tui — malignorum.* (1209.) Po. 3360. = c. 38. X. (1, 6.)
5. Idem. *Illa cottidiana — inciderunt.* Capit. et uniuerso clero Magdeburgensib. (1207.) Reg. Brequ. IX, 261; Po. 3004. = c. 39. X. (1, 6.)
6. Idem mag. Maximo notario nostro. *Scriptum est in — celebratam.* (1212.) Reg. Bal. XV, 156; Po. 4580. = c. 40. X. (1, 6.)

7. Idem Atrebaten. Episc. et Abbati S. Bertini Morien. dioc. et S. de Vallib. canonico Laudun.[1] Ad nostram presentiam accedentes dilecti filii prepositus, archidiaconus et quidam alii canonici Ambianenses in auditorio nostro proponere curauerunt, quod cum eorum ecclesia suo esset destituta pastore, et capitulum ecclesiae eiusdem tractaturum de substitutione pontificis conuenisset, compromiserunt in tres unanimi uoluntate, qui prestito iuramento[2] singulorum inquirerent uoluntates, et eum, in quem sanior pars capituli conueniret, ab eis eligendum, in pontificem nominarent, et omnes tenerentur ipsum recipere appellatione postposita in pastorem, quem illi decernerent eligendum, quibus etiam interpretari concesserant[3], que pars esset potior nominanda. Cum ergo ipsi arbitri uoluntates canonicorum omnium quesiuissent, ei ad cuius spectabat offitium, preceperunt, ut decanum eiusdem ecclesiae ipsis[4] in patrem eligerent[5] et pastorem. Verum, quia compromissio ipsa[6] impositione[7] iuramenti fuit[8] firmata, quidam eorum in eundem consenserunt expresse, sed ipsi cancellarius et cantor eiusdem

Lib. I. Tit. I. 1) de summa Trinit.: *ab*
Tit. II. 1) *add.:* et eorum interpretationibus: *b*
Tit. III. 1) *add.:* et electi potestate: *b*
7. 1) *Dat.* VII. *Non. Mart.* VIII. (1205.) *Reg. Brequ.* II, 2, 688; *Po.* 2481. 2) *add.:* corporaliter: *Reg.* 3) concesserunt: *Reg.* 4) ipsi: *h* 5) eligeret: *Reg.* 6) ipsi: *Reg.* 7) interpositione: *bcd* 8) fuerat: *Reg.*

ecclesiae ac quidam alii distulerunt adhibere consensum, pro eo quod dictus decanus esset impotens euidenter ad episcopale offitium exercendum, cum de ipsius non posset ualetudine dubitari. Unde cum instantia indutias a suis canonicis[9] postularunt, ut apostolicam sedem consulerent, an ratione prestiti iuramenti eundem decanum tam imbecillem et confractum senio recipere tenerentur, uel ab eo possent licite dissentire, religione iuramenti prestiti non obstante *et infra*[10].

Lib. IV. Tit. III. 7. 9) concanonicis: *Reg.* 10) *hoc loco desiderantur:* Cumque deliberandi et consulendi superiorem inducias non possent ab eis ullatenus obtinere, ne prima facie obici posset eisdem, quod periurii maculam incurissent, infamiae huiusmodi metu quidam eorum in predictum decanum consenserunt expresse, quibusdam aliis sustinentibus, qui non fuerant requisiti ceterum, cum pars aduersa electionem ipsius a uenerabili fratre nostro ... Remensi archiepiscopo, sanctae Romanae ecclesiae cardinali, apostolicae sedis legato, peteret confirmari, ipsi denuntiarunt eidem, quod dictus decanus impotens esset ad pontificale offitium peragendum, et causas impotentiae assignantes, ipsi archiepiscopo humiliter supplicarunt, ut ipsius decani diligenter examinaret personam, parati defectum eiusdem etiam per testes idoneos edocere, Iohanne, canonico Sancti Firmini, ne illius confirmaretur electio, ad sedem apostolicam appellante, ac promittente se, ubi deberet, illius impotentiam probaturum, appellationi suae termino assignato; at archiepiscopus supra dictus tam ipsis, quam decano prefato diem Parisiis assignauit, in quo illius se conspectui presentarent et idem ipsius decani personam examinari faceret diligenter. Sed dictus archiepiscopus ad locum prefixum, statuto termino, non accedens, uenerabili fratri nostro, Beluacensi episcopo et dilectis filiis, magistris R. de Corthon et R. de Ablegiis suis dedit litteris in mandatis, ut, si memoratum decanum uiderent idoneum, auctoritate ipsius eundem, contradictione et appellatione postposita, confirmarent. Delegatis ergo eisdem in iudicio residentibus, et commissione prefati archiepiscopi in publicum recitata, prefatus prepositus, Andreas, presbiter et magister I. Sancti Firmini Ambianensis canonicus et I. de Scalaphai, exhiberi sibi litteras memoratas cum instantia postularunt, ut deliberare ualerent an illi possent electionem confirmare predictam. Verum, cum iidem eis litterarum copiam denegassent, ipsi, salua exceptione de litteris non ostensis, coram delegatis predictis proponere curauerunt, quod electio decani non erat aliquatenus confirmanda, eo quod cessio ... quondam Ambianensis episcopi, nequaquam tenuerit, utpote citra formam canonicam et mandatum apostolicum celebrata, cum ipsam illi quibus non fuerat licitum, recepissent. Proposuerunt preterea, quod dictus decanus impotens erat ad pontificale offitium exequendum, cum manus ita tremulas habeat, quod sine scandalo et periculo explere non ualeat offitium sacerdotis et quasdam distributiones, que fiunt in Ambianensi ecclesia, longo tempore absens percepit, quas nullus censuerit recipere nisi presens, uel ualetudine pregrauatus. Adiecerunt insuper contra eum, quod litterae, que nomine capituli fuerant presentatae, per quas confirmatio petebatur, fuerant captata eorum absentia destinatae, que omnia parati erant, ubi deberent, plenius edocere. His igitur rationibus allegatis, tam idem prepositus pro se ac sociis suis, quam predicti Andreas et magister I. ad sedem apostolicam appellarunt et dominicam qua cantatur „Inuocauit me" appellationis suae terminum prefigentes, delegatis predictis auctoritate apostolica inhibere curarunt, ne prefatam electionem presumerent confirmare, contra ipsum decanum, ne ipsam electionem reciperent, nichilominus prouocantes. De ipsius debilitate coram nobis etiam replicarunt, quod cum idem decanus coram bonae memoriae W. Remensi archiepiscopo fuisset a capitulo accusatus, quod horis canonicis minime interesset, se sufficienter propter debilitatem et senium excusauit. Addiderunt etiam, quod iam sunt quattuor anni elapsi, ex quo idem decanus in maiori ecclesia missarum solempnia nec priuatim nec publice celebrauit, et idem multoties talem sustinuit in celebratione missarum defectum, quod in ipsa consecratione eucharistiae oportuit eum discedere ab altari, et debilitatus est nimium nichilominus eius uisus. Unde petebant electionem ipsius, utpote de persona inutili celebratam, omnino cassari, cum offitium exsequi nequeat sacerdotis. Dilectus uero filius ... abbas Sancti Iudoci procurator ipsius decani, proposuit ex aduerso, quod, cum sede Ambianensi uacante, die statuto electioni, capitulum eiusdem ecclesiae pariter conuenisset, in tres personas communi compromiserunt assensu, sicut superius est expressum, qui recepto a singulis iuramento, quod bona fide de substituendo pastore suas exprimerent uoluntates, illam personam de gremio ecclesiae, in qua pars senior consentiret, eisdem in pastorem faceret nominari, et ipsi secundum quod pars aduersa proposuit, possent que pars esset potior iudicare cum eadem fere in omnibus super forma conueniens compromissi, quam etiam nobis exhibuit sigillo capituli, de communi uoluntate omnium, sicut dicitur, communitam. At ipsi arbitri, examinatis uoluntatibus singulorum et deliberatione habita diligenti, memoratum decanum nuntiare capitulo in episcopum eligendum; cuius electio, licet quidam ab initio dubitarint, fuit postmodum ab omnibus approbata, et ipsam capitulum per suos nuntios presentauit memorato archiepiscopo confirmandam. Verum archiepiscopus ipse, pro eo, quod illi tunc eidem litteras tantum de credentia presentarunt, in quibus non continebatur series rei gestae, ipsam electionem distulit confirmare. Cumque postmodum idem et alii solempnes nuntii, cum patentibus litteris eiusdem capituli capitulum processum totius negotii continentibus, se die statuto Remis eiusdem conspectui presentassent et confirmationem electionis ex parte capituli postulassent instanter, prefatus prepositus, M. cancellarius, Bodinus, I. de Cruce et Walterus de Bolencort, qui consenserant electioni prefatae, et ab eodem archiepiscopo requisiti se consensisse, ac etiam tunc consentire publice sunt confessi, denuntiarunt eidem, quod, licet persona ipsius electi conuersatione posset et scientia merito commendari, erat tamen in senio et infirmitate grauata, quod omnino non erat ad episcopatus regimen assumenda, cum sacerdotale offitium exequi non ualeret. Licet autem de prudentia et honestate ipsius prefatus archiepiscopus nullatenus dubitaret, et de modo electionis ipsius, tam per uiuas uoces arbitrorum duorum et aliorum, quibus erat fides merito adhibenda, quam etiam per tertii arbitri et capituli litteras constaret eidem, quia tamen quod idem esset impotens ad exequendum pontificale offitium, fuerat propositum coram eo, ne quid de contingentibus ommittere uideretur, uel in tanto negotio minus quam deceret procedere circumspecte, Sabbato proximo post Epiphaniam proximo preteritam eidem Parisius terminum assignauit, ut et ipsius frueretur alloquio, et personam eius inspiceret diligenter. Verum, quia idem archiepiscopus, quibusdam aliis urgentibus negotiis occupatus, ibidem predicto termino non potuit interesse, nec tunc memoratum negotium expedire, uices suas duxit prefatis iudicibus demandare, firmiter eisdem iniungens, ut electionem prefati decani, nisi tantam ipsius cernerent impotentiam, quod repelli de iure deberet, omni contradictione et appellatione postposita, cum contradictio et appellatio fuisset in forma compromissionis exclusa, freti auctoritate ipsius, quantocius confirmarent, contradictores, si qui post confirmationem existerent, uel rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescentes, et si omnes interesse non possent, memoratus episcopus cum eorum altero ea nichilominus exequi procuraret. Cum ergo prefatus episcopus sicut in ipsius et magistrorum dictorum litteris perspeximus contineri, tam propriis quam ipsius archiepiscopi negotiis impeditus, die prefixo pro mandato archiepiscopi exequendo Parisius accedere minime potuisset, ibidem cum coniudicibus die sequenti aduenit, coram quibus memorato electo et capituli nuntiis confirmationem petentibus constitutis, prenominati prepositus et archidiaconus cum quibusdam canonicis suis, qui electioni prefatae non contradicebant expresse, denuntiando dixerunt, quod ipsius decani non debebat electio confirmari, tum quia resignatio ... quondam Ambianensis episcopi, non tenebat, tum quia impotens erat persona electi, tum etiam quia non poterat ipsis huiusmodi rei confirmatio delegari, exhiberi sibi commissionis litteras cum instantia postulantes, et nitentes, ne predicta confirmaretur electio modis quibuslibet impedire, sepe dicto preposito cum duobus aliis, qui non erant de

Nos igitur his, et aliis diligenter auditis, que partes coram nobis proponere uoluerunt, de communi consilio fratrum nostrorum ita[11] duximus prouidendum, discretioni uestrae per ap. scripta mandantes[12], quatinus, quia debilitas corporis, que[13] contra dictum electum opponitur, cum in ceteris sufficiens reputetur, per ipsam inspectionem oculata fide potest melius comprehendi[14], uos, quibus in hac parte uices nostras committimus, cum de uestrae discretionis prudentia plurimum confidamus, adhuc iterum ad maiorem cautelam faciatis uobis eundem electum presentari[15], et Deum[16] habentes pre oculis inspiciatis diligenter in eo circumstantias uniuersas, et nisi eum uideritis tanta debilitate grauatum, ut episcopale offitium non ualeat exercere, uos omni appellatione cessante metropolitano suo firmiter iniungatis, ut eum non differat consecrare[17]. Quod si tanta debilitate laborat, ut ad pontificale offitium exequendum impotens habeatur, faciatis illum auctoritate nostra cessare[18].

8. Idem in conc. generali const. XXIII. *Ne pro defectu—ultionem.* Conc. Later. III. (1215.) = c. 41. X. (1, 6.)

9. Idem in eod. const. XXIV. *Quia propter — publicetur.* Ib. = c. 42. X. (1, 6.)

10. Idem in eod. const. XXV. *Quisquis electioni — priuati.* Ib. = c. 43. X. (1, 6.)

11. Idem in eod. const. XXVI. *Nichil est quod — consueuerunt.* Ib. = c 44. X. (1, 6.)

TIT. IV. DE USU ET AUCTORITATE[1] PALLII.

Un. Idem. *Cum sis in partibus — exercere.* Ep. Innocentii III. (1198—1215.) Po. 5034. = c. 6. X. (1, 8.) c. 5. X. (3, 40.)

TIT. V. DE RENUNTIATIONE.

Un. Idem in conc. Later. const. XXVIII. *Quidam cedendi licentiam — compellendos.* C. Lateran. IV. (1215.) = c. 12. X. (1, 9.)

TIT. VI. DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRELATORUM.

1. Idem. *Licet dilecti filii — ordinare.* Ep. Innoc. III. Eliensi et Cicestrensi episcopis et archidiac. de Northampton. (1198—1215.) Po. 5035. = c. 3. X. (1, 10.)

2. Idem in registro P. de Castro nouo et R. monacho Fontis frigidi, ap. sed. legato. *Litteras uestrae discretionis — ordinare.* (1204.) Reg. Brequ. VII, 165; Po. 2337. = c. 4. X. (1, 10.)

ipsius ecclesiae gremio, ne delegati prefati ultra procederent, ad nostram audientiam prouocante. At nuntii capituli proposuerunt econtrario coram eis, quod prepositus et archidiaconus memorati cum sociis suis interfuerunt et consenserunt resignationi predictae, et compromissionem de substituendo pastore una cum aliis iuramento corporaliter prestito, approbarunt. Postmodum etiam, licet a principio de ipsius electi contradicendo impotentia obiecissent, et super hoc fuisset aliquantulum disputatum, approbarunt tamen eamdem, et consentientes in eum, pro confirmatione ipsius una cum aliis ad memoratum archiepiscopum nuntios destinarunt. Unde iidem non erant aliquatenus audiendi, utpote qui, turpitudinem propriam allegantes, et ad id cui renuntiauerant recurrentes, uiderentur sacramentis et confessionibus propriis obuiare. Proposuerunt etiam nuntii supradicti, quod eis instrumenti exhibitio fieri non debebat, eo quod cognitio causae ipsis non erat sed tantum executio demandata. Nec eorum interesset etiam ex iusta et rationabili causa, si forsitan interesset ad uocem illorum, quibus exceptio iurisiurandi, de qua per probationes oblatas statim constare poterat, obuiabat, uel etiam aliorum, qui non erant de ipsius ecclesiae gremio de illius impotentia perscrutari, sed tantum metropolitano eisdem offitio delegato. Cum ergo ipsi, habito super his omnibus prudentum uirorum consilio, parati essent eisdem instrumenti copiam exhibere, ac preciperent ipsis, ut sequenti die coram eis hora statuta parerent, audituri et facturi quod ordo posceret rationis, prepositus et archidiaconus supra dicti cum sociis suis ad sedem apostolicam appellantes, ab eorum presentia contumaciter recesserunt. Verum delegati predicti in crastinum conuenientes hora prefixa uenerabilem fratrem nostrum ... Dublinensem archiepiscopum et dilectos filios ... cantorem ... cancellarium, et quamplures alios magistros Parisienses, ad suam presentiam uocauerunt, cum quibus communicato consilio, cum fide oculata constitisset eisdem memoratum decanum sufficientem ad offitium sacerdotis, et idem eadem die ipsis et multis aliis presentibus diuinum offitium celebrasset, quod in eorumdem iudicum litteris perspeximus contineri, testes idoneos, quos adduxerat secum Parisius, receperunt, qui dixerunt eumdem una die hiemis post natalem domini, et ante festum epiphaniae per septem leucas uel amplius, totidem die sequenti, ac decem uel amplius tertio, commode perrexisse. Cum igitur eisdem de inquisitione ipsis iniuncta, et aliis, que nuntii prefati capituli proponebant, plenius constitisset, contradictioni et appellationi eorum, cum fuissent inhibitae, duxerunt nullatenus deferendum prefatam electionem communi assensu, cum mora trahere ad se periculum uideretur, auctoritate prefati archiepiscopi confirmantes, et decernentes contradictores pariter et rebelles, si qui de cetero apparerent, excommunicationis sententiae subiacere. Litteras quoque capituli Ambianensis predictus nobis exhibuit procurator, in quibus perspeximus contineri quod licet idem decanus anno preterito graui egritudine laborasset, sanitati tamen modo pristinae restitutus, debitum potest plene offitium exercere. Exhibuit insuper multorum abbatum sigillis litteras communitas, qui nobis humiliter supplicabant, ut confirmationem de ipso per predictos iudices celebratam ratam et firmam dignaremur habere, cum in ipso nec corporis uigor deficiat, nec feruor deuotionis et fidei elanguescat: *Reg.* 11) ita: *deest: abcd* 12) *add.:* precipiendo: *Reg.* 13) que sola: *Reg.* 14) deprehendi: *Reg.* 15) *add.:* personaliter: *Reg.* 16) eum: *ah* 17) cons. contradictores etc.: *Reg.* 18) cass. precipientes Ambianensi etc.: *Reg.*

Lib. I. Tit. IV. 1) et actione: *h;* et auct.: *deest: acd*

TIT. VII. DE TEMPORIBUS ORDINANDORUM.

Un. Idem Leoniensi et Salebr. abbatib. *Dilectus filius W. — obtinere.* Laoniens et Findbar. episcopos et abbatem de Magno Limiricensis dioces. (1211.) Reg. Bal. XIII, 195; Po. 4163. = c. 15. X. (1, 11.)

TIT. VIII. DE ETATE ET QUALITATE ORDINANDORUM[1].

1. Idem Rothomag. archiep. *Cum contingat interdum — confertur.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 127; Po. 4072. = c. 11. X. (1, 14.)
2. Idem. *Intelleximus quod — expectare.* R. abbati S. Martin. Laudunens. premonstrat. ordinis. (1210.) Reg. Bal. XIII, 4; Po. 3918. = c. 12. X. (1, 14.)
3. Idem. *Accepimus te nostris — audiendas.* (1198—1215.) Po. 5036. = c. 13. X. (1, 14.)
4. Idem in conc. gen. const. XXVII. *Cum sit ars — cadunt.* C. Lateran. IV. (1215.) = c. 14. X. (1, 14.)

TIT. IX. DE FILIIS[1] PRESBITERORUM.

Un. Idem in eod. const. XXXI. *Ad abolendam — suspendantur.* Ib. = c. 16. X. (1, 17.)

TIT X. DE BIGAMIS[1].

Un. Idem D. Lundensi archiep. ap. sed. leg. *Quia circa minima — dispensare.* (1213.) Reg. Bal. XVI, 118; Po. 4820. = c. 6. X. (1, 21.)

TIT. XI. DE OFFITIO ARCHIDIACONI.

1. Idem. *Ad hec nos — amouendus.* (1198—1215.) Po. 5031. = c. 7. X. (1, 23.)
2. Idem. *Significasti — interdicas.* Taruisin. ep. (1199.) Reg. Bal. II, 183; Po. 835. = c. 8. X. (1, 23.)
3. Idem. *Ut nostrum — sede.* (1198.) Mediolan. archiep. Reg. Bal I, 368; Po. 377. = c. 9. X. (1, 23.)

TIT. XII. DE OFFITIO IUDICIS DELEGATI.

1. Idem Veronensi ep. *Cum olim questio — generare.* (1204.) Reg. Brequ. VI, 202; Po. 2079. = c. 7. X. (2, 12.)
2. Idem preposito S. Dominici subdiac. nostro. *Cum R. canonicus — procuret.* (1198—1215.) Po. 5032. = c. 35. X. (1, 29.)
3. Idem Rothomag. archiep. *Cum contingat — decernatur.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 127; Po. 4072. = c. 36. X. (1, 24.)
4. Idem Decano de Etton. et Priori de Aqua-Bella Maurianensis dioc.[1] Constitutus in presentia nostra dilectus filius V.[2] clericus, procurator uenerabilis fratris nostri Maurianensis episcopi, auribus nostris intimauit, quod C.[3] et R. clerici Maurianensis diocesis contra dominum suum ad iudices certa ratione suspectos commissionis litteras impetrarunt, quorum alter est aduersarius manifestus, ut pote qui partem episcopatus sui ei auferre molitur, super quo adhuc pendet questio inter eos, aduersus[4] alterum, iustam causam suspicionis asserunt[5] se legitime probaturum. Ideoque discretioni uestrae per ap. scripta mandamus, quatinus[6] si dictus episcopus contra prefatos[7] iudices coram arbitris, quos hinc inde duxerint eligendos, iustam causam suspicionis legitime probauerit[8], uos in commisso ipsis[9] negotio iuxta formam eis directam sublato appellationis obstaculo mediante iustitia procedatis, alioquin partes ad eorum iudicum remittatis examen.

TIT. XIII. DE OFFITIO IUDICIS ORDINARII.

1. Idem in conc. Later. const. VII. *Irrefragabili constitutione — uigilabit.* (1215.) = c 13. X. (1, 31.)
2. Idem in eod. constit. IX. *Quoniam in plerisque — repellendam.* (1215.) = c. 14. X. (1, 31.)
3. Idem in eod. constit. X. *Inter cetera — ultioni.* (1215.) c. 15. X. (1, 31.)

Lib. I. Tit. VIII. 1) de qualitate ordinandorum preficiendorum et ordinantium: *h*
Tit. IX. 1) fil. canonicorum uel: *b*
Tit. X. 1) *add.:* non ordinandis: *b*
Tit. XII. 4. 1) *dat.* V. *Non. Mart.* IX. (1206.); *Reg. Brequ.* II, 2, 846. *Po.* 2700. 2) Umbertus: *Reg.* 3) T.: *Reg.* 4) et alter adu.: *b;* et unus adu.: *h* 5) asserit: *bc* 6) quod: *h* 7) predictos: *Reg.* 8) probaturos: *h;* comprobarit: *Reg.* 9) ipsius: *bd*

TIT. XIV. DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

1. Idem. *Quod super his — exhibere.* Rosanens. ep. (1199.) Reg. Bal. II, 261; Po. 919. = c. 9. X. (1, 33.)
2. Idem S. Stephani et S. Proculi abbatibus Bonon. *Cum in ecclesiis — excludatis* (1198—1215.) Po. 5030. = c. 10. X. (1, 33.)

TIT. XV. DE PACTIS.

Un. Idem constit. XL. *Plerique sicut accepimus — reddatur.* Conc. Lateran. IV. (1205.) = c. 7. X. (1, 35.)

TIT. XVI. DE PROCURATORIBUS.

1. Idem. *Cum pro causa — accessisse.* Ep. Innoc. III. archiep. decano et precentori Lugdunensibus. (1198.) Reg. Bal. I, 319; Po. 549. = c. 6. X. (1, 38.)
2. Idem scolaribus Parisiensib. *Quia in causis — facultatem.* (1203.) Po. 2075. = c. 7. X. (1, 38.)

TIT. XVII. DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

Un. Idem. *Suscitata super diuersis — memorato.* Zamorensi et Legionensibus episcopis. (1210.) Reg. Bal. XIII, 59; Po. 3981. = c. 6. X. (1, 41.)

TIT. XVIII. DE ARBITRIS.

1. Idem in conc. Later. constit. XL. *Contingit interdum — arbitretur.* (1215.) = c. 8. X. (1, 43.)
2. Idem Pisano archiep. *Per tuas nobis litteras — delegata.* (1214—15.) Po. 4957. = c. 9. X. (1, 43.)

LIBER SECUNDUS.

TIT. I. DE IUDICIIS.

1. Idem pontificat. sui anno IX. *Causam que — procedatis.* Ep. Innoc. III. (1206—7.) Po. 3018. = c. 18. X. (2, 1.)
2. Idem. *Cum inter dilectos filios — extendatur.* (1198—1216.) = c. 5. X. (2, 25.)

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

1. Idem Beluacensi ep. *Cum contingat—uindicare.* (1210.) Po. 4006. = c. 13. X. (2, 2.)
2. Idem comiti Tolosae. *Super quibusdam — respondere.* (1210.) Reg. Bal. XII, 155. Po. 3886. = c. 26. X. (5, 40.)
3. Idem Seuicensi (leg.: Slesuicensi) ep. *Postulasti per sedem — facienda.* (1213.) Reg. Bal. XVI, 26; Po. 4722. = c. 14. X. (2, 2.); c. 21. X. (5, 12.)

4. Idem in registro[1]. Licet quedam[2] legalis sanxit[3] auctoritas, ut quis debeat in sua prouincia conueniri, apostolicae non preiudicat potestati, quo minus controuersias subditorum, et quibus et ubi[4] uoluerit[5], ualeat delegare. Sic tamen sedes apostolica auctoritatem propriam moderatur[6], ut plus quod expediat, quam quod liceat attendens, potentiam suam publicae utilitati conformet ibique[7] causas, que fuerint ad ipsam delatae, deleget, ubi sine grauamine partium poterint[8] pertractari[9].

Lib. II. Tit. II. 4. 1) *Archiepiscopo et epp. et ecclesiar. prelatis et uniuersis clericis per Sardiniam constitutis. dat. V. Id. Mart. VI. (1203.) Reg. Brequ.* II, 1, 244; *Po.* 1858. 2) quidem: *d;* quod: *Reg.* 3) sancit: *h* 4) ubicunque: *abc* 5) uoluerint: *Reg.* 6) moderetur: *bcd* 7) ubique: *bd* 8) poterit: *abcd;* poterunt: *Reg.* 9) pert. Ea propter uestris etc.: *Reg.*

TIT III. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.

1. Idem. *Olim uobis dedisse — alienis.* Burgens. et Palens. epp. (1198.) Reg. Bal. I, 239; Po. 222. = c. 16. X. (2, 13.)
2. Idem. *Olim inter te — fuisse.* (1201.) Po. 1543. = c. 17. X. (2, 13.)
3. Idem in conc. Later. constit. XXXIX. *Sepe contingit — succurratur.* (1215.) = c. 18. X. (2, 13.)

TIT. IV. DE DOLO ET CONTUMACIA.

1. Idem. *Veritatis est uerbum — presumpsit.* (1199.) Po. 933. = c. 8. X. (2, 14.)
2. Idem in conc. Later. constit. XL. *Contingit interdum — possessor.* (1215.) = c. 9. X. (2, 14.)

TIT. V. DE CONFESSIS.

Un. Idem. *Cum uenerabilis — absoluendos.* Ep. Innoc. III. abbati et monachis Farfensibus. (1206.) Reg. Bal. XII, 92; Po. 3791. = c. 6. X. (2, 25.)

TIT. VI. DE PROBATIONIBUS.

1. Idem. *Dilectus filius Iacob — puniri.* Ep. et Geruasio archidiac. Suesson. et abb. Vallis clarae Cist. ordin., Laudun. dioces. (1211.) Reg. Bal. XIII, 196; Po. 4164. = c. 11. X. (5, 37.)
2. Idem Tiburtino ep. *Per tuas nobis litteras — uxorem.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 181; Po. 4136. = c. 10. X. (2, 19.)
3. Idem in conc. Later. const. XXXVIII. *Quoniam contra falsam — documentis.* (1215.) = c. 11. X. (2, 19.)

TIT. VII. DE TESTIBUS[1].

1. Idem archidiac. Mediolanensi. *Cum contra magistrum — perhibere.* (1198—1215.) Po. 5029. = c. 9. X. (2, 21.)
2. Idem. *Albericus miles nobis — faciatis.* (1198—1216.) = c. 43. X. (2, 20.)
3. Idem Beluacensi ep. *Cum in tua diocesi — casu.* (1212.) Reg. Bal. XV, 184; Po. 4614. = c. 44. X. (2, 20.)
4. Idem. *Constitutus in nostra — cessare.* Neapol. archiep. (1213.) Reg. Bal. XVI, 139; Po. 4844. = c. 45. X. (2, 20.)
5. Idem Magdeburgensi archiep. et preposito Seburg. *Constitutis in presentia — producendis.* (1201.) Po. 1376. = c. 46. X. (2, 20.)
6. Idem in conc. Later. constit. LII. *Licet ex quadam — separare.* (1215.) c. 47. X. (2, 20.)

TIT. VIII. DE FIDE INSTRUMENTORUM.

Un. Idem Petro ciui Biteruiensi. *Cum Iohannes Eremita — confirmandam.* (1206—9.) Po. 3872. = c. 10. X. (2, 22.)

TIT. IX. DE IUREIURANDO.

1. Idem. Beluac. ep. *Cum contingat — eternae.* (1210.) Po. 4006. = c. 28. X. (2, 24.)
2. Idem. *Sicut — promisit.* = c. 29. X. (2, 24.)
3. Idem in conc. Later. constit. XLIII. *Nimis de iure — iuramentum.* (1215.) = c. 30. X. (2, 24.)

TIT. X. DE PRESCRIPTIONIBUS.

1. Idem dil. fil. Abbatib., Priorib., Templariis, Hospitalar. aliisque religiosis et aliis ecclesiarum Prelatis[1]. Significauit nobis uenerabilis frater noster Legionensis episcopus, quod cum idem, uel archidiaconus suus diocesim suam uisitant, iuxta quod offitium poscit pastorale, quidam uestrum prescriptionem seu etiam consuetudinem allegantes, procurationem debitam sibi denegant exhibere. Cum igitur in procurationibus, que ratione uisitationis debentur, nequaquam currat prescriptio, uniuersitati uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus eisdem uisitationis offitium exercentibus prescriptione nequaquam obstante uel alia causa irrationabili, sublato appellationis obstaculo debitam

Lib. II. Tit. VII. 1) *add.*: et attestationibus: *b*
Tit. X. 1. 1) dil. ... pret.: *deest: abcd;* (1198—1215.) *Po.* 5022.

procurationem impendatis, alioquin sententiam, quam idem propter hoc rationabiliter tulerit[2] in rebelles, ratam et firmam habebimus.

2. Idem[1]. Intellecto dudum per uenerabilem fratrem nostrum episcopum Perusinum, quod abbates in Perusina diocesi constituti causas matrimoniales audire, et de homicidiis et oppressionibus et aliis criminibus iniungere penitentias attemptabant, et remissiones etiam publicas populo facientes, et in parochialibus ecclesiis instituentes ac destituentes presbiteros, eodem episcopo minime requisito, excommunicabant ipsos presbiteros, et[2] in plerisque locis supponebant populum interdicto, quamquam in priuilegiis eis concessis huiusmodi iurisdictio non contineatur expressa, eis dedimus in mandatis, ut nisi ostenderint super hiis concessionem sedis apostolicae se habere, ac fore usos eadem, de cetero a predictis omnino cessarent consuetudine non obstante, que consuetudo dici non debet, sed pocius corruptela.

3. Idem in Conc. Later. constit. XLI. *Quoniam omne — alienae.* (1215.) = c. 20. X. (2, 26.)

TIT. XI. DE SENTENTIA ET RE IUDICATA.

1. Idem R. militi. *Cum te — notari.* (1212.) Reg. Bal. XV, 158; Po. 4587. = c. 23. X. (2, 27.)

2. Idem. *Ad probandum — prouideri.* (1198—1215.) Po. 5023. = c. 24. X. (2, 27.)

3. Idem. Abbati S. Stephani[1]. Cum[2] in presentia dilecti filii nostri B.[3] tit. sanctae Susannae presbiteri cardinalis quem tibi et C.[4] procuratori uenerabilis fratris nostri Wirzeburgensis[5] episcopi auditorem concessimus, constitutus proponere curasti, quod cum in abbatem monasterii S. Stephani fuisses electus, et electionem tuam noluisset episcopus predictus confirmare, ad uenerabilem fratrem nostrum Heistettensem episcopum et dilectum filium abbatem Halsbrunnensem commissionis litteras impetrasti. Cumque coram ipsis inter te et[6] quosdam monachos aduersarios tuos lis fuisset legitime contestata, quoniam pars aduersa non solum noluit comparere in terminis peremptorio constitutis[7], uerum etiam quendam alium in predictum monasterium intrusere, iudices ex parte tua receptis quibusdam testibus, te in possessionem causa rei seruandae mittentes, eum quem aduersarii tui duxerunt in monasterio intrudendum, cum omnibus fautoribus suis excommunicationis sententiae subiecerunt. Ad hoc[8] autem respondit[9] episcopi procurator, quod et tu per falsi suggestionem predictas litteras impetrasti[10], et inordinate processerant iudices memorati, quia cum inter te ac episcopum[11] fuisset causa commissa, ipso episcopo non citato contra predictos monachos, de quibus in commissione mentio non fiebat, post appellationem ad nos interpositam, presumpserunt[12] iudicium exercere. Non igitur his et aliis, que coram eodem cardinale fuerunt[13] proposita, plenius intellectis, tam id, quod de illo fuerat attemptatum, qui lite pendente per aduersarios tuos intrusus fuerat in abbatem, quam illud, quod te in possessionem causa rei seruandae iudices induxerant memorati, decernimus[14] irritum et inane[15].

TIT. XII. DE APPELLATIONIBUS[1].

1. Idem abb. S. Felicis et G. can. Bonon. *Oblatae nobis — procedi.* (1209.) Reg. Bal. XII, 81; Po. 3775. = c. 57. X. (2, 28.)

2. Idem. *Per tuas nobis litteras — diffinire.* (1198—1215.) Po. 5024. = c. 58. X. (2, 28.)

3. Idem in Conc. Later. constit. XXXV. *Ut debitus honor — referendis.* (1215.) = c. 59. X. (2, 28.)

4. Idem in eod. constit. XXXVI. *Cum cessante causa — retardetur.* = c. 60. X. (2, 28.)

5. Idem in eod. constit XLVIII. *Cum speciali — speciales.* = c. 61. X. (2, 28.)

Lib. II. Tit. X. 1. 2) tulerint: *h*
2. 1) ep. Castellano pontif. sui ao. XVII.: *h;* (1214—15.) *Po.* 4956. 2) et etiam: *h*
Tit. XI. 3. 1) *Henrico electo S. Stephani Herbipolensis. dat.* VI. *Id. Mart.* XIV. (1211.) *Reg. Bal.* II, 513. *Po.* 495. 2) cum olim: *Reg.* 3) Benedicti: *Reg.* 4) O.: *Reg.* 5) Werburgen.: *h* 6) ac: *Reg.* 7) etiam assignatis sed quendam: *Reg.* 8) hec: *Reg.* 9) responderant: *Reg.* 10) impetraras: *Reg.* 11) ipsum: *bc* 12) presumpserint: *acd;* presumpserant: *Reg.* 13) fuerant: *Reg.* 14) decreuimus: *Reg.* 15) inane ac de consensu etc.: *Reg.*
Tit. XII. 1) *add.:* et recusationibus: *b*

LIBER TERTIUS.

TIT. I. DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

1. Idem ep. Pictau. *Iohannes filius — deferre.* = c. 7. X. (3, 3.)
2. Idem in conc. Later. constit. XIII. *Ut clericorum — uti.* (1215.) = c. 13. X. (3, 1.)
3. Idem in eod. constit. XV. *A crapula — suspendatur.* = c. 14. X. (3, 1.)
4. Idem in eod. constit. XVI. *Clerici offitia — connexis.* = c. 15. X. (3, 1.)

TIT. II. DE PREBENDIS[1].

1. Idem Trecen. ep. *Dilecto filio — sanctiones.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 72; Po. 3989. = c. 25. X. (3, 5.)
2. Idem ep. et cantori Zamor. et abb. de Morcrole Zamor. dioces. *Dilecto filio nostro P. — contradictores etc.* (1210.) Po. 4110. = c. 5. X. (1, 10.)
3. Idem V. ep. *Vacante quadam — competenti.* (1214.) Vratislau. ep. Reg. Bal. XVI, 166; Po. 4847. = c. 26. X. (3, 5.)
4. Idem in conc. Later. constit. XXXVIII. *De multa — dispensari.* (1215.) = c. 28. X. (3, 5.)
5. Idem in eod. constit. XXX. *Graue nimis — relaxetur.* (1215.) = c. 29. X. (3, 5.)
6. Idem in eod. constit. XXXII. *Extirpandae — presumat.* = c. 30. X. (3, 5.)
7. Idem in eod. constit. LXI. *In Lateran. conc. — prelatorum.* = c. 31. X. (3, 5.)

TIT. III. DE CONCESSIONE PREBENDAE ET ECCLESIAE NON VACANTIS.

1. Idem abb. et conuentui monasterii S. Michaelis de Carasta (leg.: Terrascha). *Accedens ad sedem — compellant.* = c. 14. X. (3, 8.)
2. Idem P. subdiac. n. prepos. et capit. Ebredun. *Postulastis per — debet.* (1212.) Reg. Bal. XIV, 140; Po. 4360. = c. 15. X. (3, 8.)
3. Innoc. in reg. *Accedens ad presentiam — condempnetis.* (1215.) Po. 5018. = c. 23. X. (5, 1.)
4. Innoc. III. Vercell. ep. *Dilectus filius — prouisum.* (1198—1215.) Po. 5020. = c. 27. X. (3, 5.)

TIT. IV. DE HIS QUE FIUNT A MAIORI PARTE CAPITULI.

Un. Idem. *Ex parte tua — plurimorum.* Walt. archiep. Rotomag. (1198.) Reg. Bal. I, 259; Po. 268. = c. 4. X. (3, 11.)

TIT. V. DE REBUS ECCLESIAE NON[1] ALIENANDIS.

Un. Idem in conc. Later. constit. XLIV. *Cum laicis — compescendis.* (1215.) = c. 12. X. (3, 19.)

TIT. VI. DE FIDE IUSSORIBUS.

Un. Idem in eod. constit. LIX. *Quod quibusdam religiosis — subdatur.* (1215) = c. 4. X. (3, 22.)

TIT. VII. DE PIGNORIBUS.

Un. Idem. *Significante dil. filio — compellatis.* Hugoni comiti et Marsueto canonicis Pisan. (1198.) Reg. Bal. I, 33. Po. 37. = c. 7. X. (3, 21.)

TIT. VIII. DE SEPULTURIS.

1. Idem[1]. Sincerum tuae deuotionis affectum, quem ad Deum, et ecclesiam in crucis negotio habere probaris, in domino commendantes, consultationibus ex parte tua nobis exhibitis sic duximus respondendum, quod sepultus extra cimiterium ecclesiae, pro quo superstes consanguineus paratus est signum crucis assumere in subsidium terrae sanctae, si defunctus uere penitens in ecclesiae commu-

Lib. III. Tit. II. 1) *add.:* et dignitatibus: *b*
Tit. V. 1) non: *deest: b*
Tit. VIII. Un. 1) 1198—1215. *Po.* 5028.

nione decessit, ecclesiasticae tradi poterit sepulturae, dummodo ex hoc ob terrae consuetudinem nullum scandalum generetur.

TIT. IX. DE DECIMIS[1].

1. Idem ep. Beluac. *Cum contingat — pertinere.* (1210.) Po. 4006. = c. 29. X. (3, 30.)

2. Idem ep. Beluac. *Cum in tua diocesi — decimarum.* (1212.) Reg. Bal. XV, 184; Po. 4614. = c. 30. X. (3, 30.)

3. Idem Vesprim. ep. *Dudum aduersus — futurum.* (1215.) P. 5298. = c. 31. X. (3, 30.)

4. Idem. *Tua — restringenda.* (1199.) Vercell. ep. Reg. Bal. II, 422; Po. 898. = c. 25. X. (3, 30.)

5. Idem in conc. Later. constit. LIII. *In aliquibus regionibus — approbata* (1215.) = c. 32. X. (3, 30.)

6. Idem in eod. constit. LIV. *Cum non sit — debentur.* (1215.) = c. 33. X. (3, 30.)

7. Idem in eod. constit. LV. *Nuper abbates — obseruare.* (1215.) = c. 34. X. (3, 30.)

TIT. X. DE REGULARIBUS ET AD RELIGIONEM TRANSEUNTIBUS.

Un. Idem Lingon. ep. *Postulasti — mutare.* (1212.) Reg. Bal. XV, 118; Po. 4523. = c. 21. X. (3, 31.)

TIT. XI. DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

Un. Idem. *Accedens ad presentiam — cogatis.* (1205.) Eliensi ep. et archidiac. de Cantabruge et priori de Barnoeta Elien. dioces. Reg. Brequ. VIII, 34; Po. 2470. = c. 17. X. (3, 32.)

TIT. XII. DE STATU RELIGIOSORUM[1].

1. Idem in registro[1]. Cum nobis licet immeritis etc.[2] *et infra.* Ex parte[3] tua nostris est auribus intimatum, quod cum antecessor[4] tuus monasterium sancti Stephani concessit[5] fratribus sancti Abraam[6], monachis nigri ordinis propter disolutionem suam inde[7] remotis, et idem fratres sancti Abraam[8] bona eius dilapidando et ducendo uitam nimium dissolutam ipsum duxissent[9] ad nimiam paupertatem: bonae memoriae C. papa predecessor noster et nos etiam tibi dedimus in mandatis, ut restitutioni eiusdem monasterii prouideres, tuo committentes arbitrio, utrum predicti fratres sancti Abraam[10] tollerandi forent, an monachi nigri essent in ipsum[11] monasterium reducendi. Tu uero, sicut accepimus, fratres sancti Abraam propter dissolutionem suam inde penitus abiecisti, et nos per petitionem tuam duxisti super prouisione eiusdem[12] monasterii requirendos. Ideoque tibi[13] mandamus, quatinus si per monachos uideris ecclesiam illam reformari non posse, in ipsa ecclesia canonicos instituas regulares, qui secundum regulam beati Augustini deuotum[14] famulatum domino[15] impendant, et per eorum religionem locus ipse in melius[16] reformetur.

2. Idem in conc. Later. constit. XII. *In singulis regnis — famulari.* (1215.) = c. 7. X. (3, 35.)

TIT. XIII. DE RELIGIOSIS DOMIBUS.

1. Idem abb. et conuentui Farfen. *Cum uenerabilis — imponentes.* (1209.) Reg. Bal. XII, 93; Po. 3792. = c. 7. X. (3, 36.)

2. Idem. *Cum dilectus filius — absoluatis.* (1198.) Reg. Bal. I, 60. Lucensi ep. abb. de Melon. et Petro Ioanni archidiac. Astoric. Po 66. = c 8 X. (3, 36.)

3. Idem in conc. Later. constit. XIV. *Ne nimia religionum — presidere.* (1215.) = c. 9. X. (3, 36.)

Lib. III. Tit. IX. 1) *add.:* et primitiis et oblationibus: *b*

Tit. XII. 1) monachorum regularium: *a*

1. 1) *Colocen. archiep. dat.* XI. *Kal. Ian.* I. (1198.) *Reg. Bal.* I, 499; *Po.* 496. 2) *hoc loco desiderantur:* ... in apostolicae sedis specula consistentibus sit uniuersarum ecclesiarum sollicitudo commissa, de statu illarum sollicitudinem nos conuenit gerere diligentem et prouidere attente ut per fratres et coepiscopos nostros, cum non possimus ubique nostram presentiam corporaliter exhibere, possint in melius reformari: *Reg.* 3) *add.:* siquidem: *Reg.* 4) *add.:* bonae memoriae Andreas: *ib.* 5) protomartiris situm in loco qui dicitur Keu concessisset: *ib.* 6) *add.:* de Valle Ebron: *ib.* 7) inde: *deest: ib.* 8) Abrahae: *ib. et sic deinceps.* 9) deduxissent: *ib.* 10) Abrahae: *ib.* 11) ipsius: *ib.* 12) ipsius: *Reg.* 13) fraternitati tuae per ap. scripta: *ib.* 14) deuote: *h; add.:* ibi: *Reg.* 15) domini: *Reg.* 16) *add.:* tuo faciente studio: *Reg.*

TIT. XIV. DE CONSECRATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS.

Un. Idem Bisuntino archiep. Pont. anno XV. *Ligneis edificiis — consecrari.* (1212.) Reg. Bal. XV, 166; Po. 4603. = c. 6. X. (3, 40.)

TIT. XV. DE CELEBRATIONE DIVINI OFFITII[1].

1. Idem Slesuicen. ep. *Consuluisti — consueuit.* (1213.) Reg. Bal. XVI, 26; Po. 4722. = c. 7. X. (3, 40.)
2. Idem in conc. Later. constit. XVII. *Dolentes referimus — deuote.* (1215.) = c. 9. X. (3, 41.)

TIT. XVI. DE BAPTISMO ET[1] EIUS EFFECTU.

1. Idem in eod. constit. IV. *Licet Grecos — suspendatur.* (1215.) = c. 6. X. (3, 42.)
2. Idem in eod. constit. XX. *Statuimus ut in — ultioni.* (1215.) = c. 1. X. (3, 44.)

TIT XVII. DE IMMUNITATE ECCLESIAE ET[1] EIUS ORNATU ET REVERENTIA RELIQUIARUM.

1. Idem in eod. constit. XIX. *Relinqui noluimus — profanis.* (1215.) = c. 2. X. (3, 44.)
2. Idem in eod. constit. LXII. *Cum ex eo — consueuit.* (1215.) = c. 2. X. (3, 45.)

TIT. XVIII. DE CENSIBUS ET PROCURATIONIBUS[1].

1. Idem comiti Tolosano. *Super quibusdam — remisisti.* (1210.) Reg. Bal. XII, 155; Po. 3886. = c. 26. X. (5, 40.)
2. Idem in conc. Later. constit. XXXIII. *Procurationes que — impendat.* (1215.) = c. 23. X. (3, 39.)
3. Idem in eod. constit. XLVI. *Aduersus consules — honore.* (1215.) = c. 7. X. (3, 49.)
4. Idem in eod. constit. XXXIV. *Quia plerique — ultioni.* (1215.) = c. 8. X. (3, 49.)

TIT. XIX. NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS[1] SE IMMISCEANT.

1. Idem ep. Asculano. *Sicut te accepimus — interdicas.* (1211.) Reg. Bal. XIV, 129; Po. 4337. = c. 8. X. (3, 50.)
2. Idem in conc. Later. const. XVIII. *Sententiam sanguinis — promulgatis.* (1215.)= c. 9. X. (3, 50.)

LIBER QUARTUS.

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIIS.

1. Idem. *Tua nos duxit — coniugale.* Gebenn. ep. (1212.) Reg. Bal. XIV, 159; Po. 4379. = c. 26. X. (4, 1.)
2. Idem ep. Beluac. *Cum in tua diocesi — contrahentes.* (1212.) Reg. Bal. XV, 184; Po. 4614. = c. 27. X. (4, 1.)

TIT. II. DE CLANDESTINO MATRIMONIO.

Un. Idem in conc. Later. const. LI. *Cum inhibitio — ultionem.* (1215.) = c. 3. X. (4, 3.)

Lib. III. Tit. XV. 1) eccl. missae: *a;* missarum: *d*
Tit. XVI. 1) et chrismate et eucharistia: *ab;* et ... eff.: *deest: d*
Tit. XVII. 1) et *sqq.: deest: ad*
Tit. XVIII. 1) *add.:* et exactionibus: *b;* et procur.: *deest: dh*
Tit. XIX. 1) ne cl. seculari negotio: *h*

TIT. III. DE CONSANGUINITATE ET AFFINITATE ET SOBOLE SUSCEPTA EX SECUNDO MATRIMONIO.

1. Idem Priori sancti Honorati Arelat.[1] Ex tenore litterarum tuarum accepimus, quod cum Petrus et M.[2] mulier in annis maioribus constituti per uerba de presenti matrimonium contraxissent, quidam dicens illos quinto consanguinitatis gradu sese[3] contingere, coram te cepit matrimonium accusare, qui deinde[4] iuxta formam canonum prestito sacramento[5] ad fundandam intentionem suam duos testes inducens, consanguinitatem ipsam taliter computauit. Malenutrita, inquiens, et uir eius Causitum atque Mariam, Causitus uero Guiscardum, Guiscardus Mariam, Maria Gilium, Gilius nuptam Petro. Item Maria uxorem Bernardi Amalrici, que Beatricem uxorem Bernardi Aldeberti, que Beatricem uxorem Bernardi de Regordan[6], que[7] Petrum de quo agitur, genuit[8]; quem alter testium in omnibus est secutus. Reliquus uero consanguinitatis gradus hoc modo distinxit: Malenutrita[9] et uir eius Causitum atque Mariam, Causitus autem Gordianum, Gordianus[10] matrem Gilii, Gilius sponsam Petri, item Maria uxorem Bernardi Almarici, uxor Bernardi Amalrici uxorem Bernardi Aldeberti, uxor Bernardi Aldeberti Beatricem matrem Petri genuisse noscuntur[11]. Porro accusatoris pars consanguinitatem sufficienter probatam asseruit ex depositionibus predictorum. Cum enim consanguinitatis gradus competenter distinxerint, nocere non poterat, quod nomina quarundam non expresserant personarum, cum demonstratio seu circumlocutio loco proprii nominis habeatur, adiciens, quod si[12] unius testis dictum qui trium personarum nomina non expressit, reputaretur forte[13] inualidum, assertioni tamen accusatoris et testis alterius in hoc articulo standum erat, cum in decreto Pascalis[14] inueniatur, quod in omni negotio principalis persona de re sibi nota ueritatem dicens, pro teste merito est habenda. Cui quidem uno adhibito, duo[15] efficiuntur, preterea superuacue uideretur esse statutum, ut cum iuramento deberet recipi accusator, nisi ei crederetur in hoc articulo, tamquam testi. Ad hec[16] fuit ex parte aduersa[17] responsum, quod cum iuxta canonicas sanctiones non solum gradus sunt distinguendi, sed etiam personarum nomina designanda, et predicti accusator et testis in quarundam defecerint[18] personarum nominibus, profecto ex depositionibus eorundem[19] nichil penitus probabatur, nec obstat, quod altera pars proposuit demonstrationem uicem proprii[20] nominis obtinere, quia tunc demum demonstratio uel[21] circumlocutio proprii nominis uicem supplet, cum potest de corpore aut[22] de persona constare. Unde cum personarum illarum, quarum nomina minime sunt expressa, nulla[23] prorsus memoria minime sunt expressa, nulla prorsus memoria habeatur, utpote longe[24] retroactis temporibus defunctarum, huiusmodi circumlocutio non est proprio[25] nomine admittenda, maxime cum uideatur ibi obscuritatem manifestam ingerere, ubi dicitur: Maria genuit uxorem Bernardi Amalrici, uxor Bernardi Amalrici genuit uxorem Bernardi Aldeberti, cum ista compossibilia esse potuerunt, ut et Maria uxorem Bernardi Amalrici, et alia uxor Bernardi Amalrici[26] uxorem Bernardi Aldeberti genuerit[27], que filia Mariae non fuisset, ut uerbi gratia, si Bernardus Amalrici diuersas habuisset uxores. Ex eadem quoque parte fuit propositum, regulariter esse uerum, ut nulli prorsus accusatori credi debeat, tamquam testi, cum iuxta sacrorum canonum instituta[28], nullus in eodem negotio possit esse[29] accusator et testis. Supradictum uero Pascalis[30] papae capitulum dicebatur ad fraternae correctionis causam, in qua non secundum iudiciarium ordinem, sed potius iuxta euangelicam regulam proceditur, restringendum, quod ex ipsius capituli tenore colligitur euidenter; sic enim in

Lib. IV. Tit. III. 1. 1) *dat. Viterbii* VI. *Kal. Iul.* (1209.) *Reg. Bal.* II, 333; *Po.* 3753. 2) Maria: *bd* 3) se: *bd; deest: c* 4) demum: *Reg.* 5) iuramento: *Reg.* 6) Rogordan: *bdh* 7) qui: *Reg.* 8) genuerunt: *Reg.* 9) Mal. uero: *h* 10) Guiscardum, Guiscardus: *Reg.* 11) monstratur: *h* 12) etsi: *Reg.* 13) forsan: *Reg.* 14) *cf. c.* 4. X. *de testib.* (2, 20.) 15) duo testes: *Reg.* 16) hoc: *bcdh; add.:* autem: *Reg.* 17) aduerso (part.: *deest*): *Reg.* 18) defecerant: *h* 19) earundem: *abd* 20) prop.: *deest: Reg.* 21) seu: *Reg.* 22) seu pers.: *ib.* 23) nulla ... exp.: *deest: abcd* 24) longo: *ac* 25) pro prop.: *Reg.* 26) Amelrisci: *Reg. et sic deinceps.* 27) genuerint: *acdh* 28) statuta: *h* 29) esse simul: *Reg.* 30) *add.:* Papae: *h*

euangelio continetur: „si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum[31], si te non audierit, adducas tecum[32] quinque uel duos testes etc.“[33] et tunc etiam huiusmodi testis adhibitus, non quidem commissi criminis, sed fraternae potius commonitionis testis erit. Fuit quoque subsequenter adiunctum, quod non ideo accusator cum iuramento admittitur[34], ut ei credi debeat tamquam testi, sed cum in causa matrimonii quoad quedam laxius, quam in aliis negotiis procedatur, dum ad testimonium admittuntur[35] tam domestici quam affines, et recipitur[36] testimonium de auditu, cuiusdam compensationis intuitu fuit a sacris canonibus introductum, ut accusator cum sollempnitate quadam, uidelicet cum[37] iuramento reciperetur, nec tamen ideo, ut testis debet recipi dictum eius. Nam in[38] aliis controuersiis, licet quis prestet calumpniae sacramentum, non tamen ei creditur tamquam testi. Preterea dictum unius testis, qui propinquitatem habere se[39] asserit per se notam, ex eo inualidum uidebatur, quia cum secundum usum communem loquendi, dum quis dicit se[40] librum aliquem per se nosse, intelligitur[41] illum suo studio didicisse, dictus testis uidebatur impossibile fuisse testatus, qui, cum nondum quinquagesimum annum attigerit, illorum consanguinitatem se suo studio nosse proposuit, qui iam centum annis elapsis decessisse noscuntur. Preterea, cum alius testis ea, que super consanguinitate deposuit, a Maria Lamberti se didicisse firmauerit[42], ac Maria iurata postmodum dixerit, se de illis nichil sciuisse penitus uel etiam audiuisse, illorum dicta sic asseruit pars altera benigne interpretanda, ne alteruter de periurio arguatur, ut uidelicet ille, qui[43] dixit, quod didicit a Maria, et Maria de illis nichil omnino sciuisset, aut etiam audiuisset, et tamen ea, que nec sciuit, nec audiuit ab aliquo, per se fingens dixerit ipsi testi, unde cum ipse fuerit de his instructus ab ea, que illa penitus ignorabat, huiusmodi testimonium debet inualidum iudicari. Cum igitur nos duxeris consulendos, quid tibi sit in premisso negotio faciendum, nos tam supradictis quam aliis intellectis deuotioni tuae taliter respondemus, quod cum tollerabilius sit aliquos contra statuta hominum copulatos dimittere, quam coniunctos legitime contra statuta domini separare, per depositones huiusmodi non est ad diuortii sententiam procedendum.

2. Idem. *Tua nos duxit — inchoarent.* Gebenn. ep. (1212.) Reg. Bal. XIV, 159. = c. 7. X. (4, 14.)

3. Idem in conc. Later. constit. L. *Non debet — alligatas.* (1215.) = c. 8. X. (4, 14.)

TIT. IV. QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSUNT.

Un. Idem ep. Beluac. *Cum in tua diocesi — existat.* (1212.) Reg. Bal. XV, 184; Po. 4614. = c. 6. X. (4, 18.)

LIBER QUINTUS.

TIT I. DE ACCUSATIONIBUS ET INQUISITIONIBUS.

1. Idem. *Cum dilectus filius — terminata.* (1198—1216.) = c. 20. X. (5, 1.)

2. Idem ep. Gebennensi et Viennensi sacristae. *Inquisitionis negotium — existit.* (1212.) Reg. Bal. XV, 191; Po. 4628. = c. 21. X. (5, 1.)

3. Idem ep. et dec. Siluanect. *Ad petitionem — abbatem.* (1210.) Reg. Bal. XIII, 1; Po. 3916. = c. 22. X. (5, 1.)

4. Idem in conc. Lat. constit. VIII *Qualiter et quando — amoueri.* (1215.) = c. 24. X. (5, 1.)

5. Idem in conc. Lat. *Sicut olim — suspendatur.* c. 6. (1215.) = c. 25. X. (5, 1.)

Lib. IV. Tit. III. 31) sol.: *deest: ach* 32) tibi: *Reg.* 33) *cf. Matth.* XVIII, 15. 34) recipitur: *Reg.* 35) admittantur: *h* 36) recipere: *h* 37) cum: *deest: Reg.* 38) et in: *Reg.* 39) se: *deest: Reg.* 40) se: *deest: Reg.* 41) intelligatur: *ib.* 42) confirmauerit: *ah* 43) que dixit didicerit: *Reg.*

TIT. II. DE SIMONIA.

1. Idem. *Per tuas nobis — ministrare.* (1198—1215.) Po. 5021. = c. 37. X. (5, 3.)
2. Idem. *Consulere — excluduntur.* (1198—1215.) Po. 5037. = c. 38. X. (5, 3.)
3. Idem in conc. Later. constit. LXIV. *Sicut pro certo — condempnetur.* (1215.) = c. 39 X. (5, 3.)
4. Idem in eod. constit. LXV. *Quoniam simoniaca — publicari.* (1215.) = c. 40. X. (5, 3.)
5. Idem in eod. constit. LXVI. *Audiuimus de quibusdam — conuertenda.* (1215.) = c. 41. X. (5, 3.)
6. Idem in eod. constit. LXVII. *Ad ap. audientiam — immutare.* (1215.) = c. 42. X. (5, 3.)

TIT. III. DE MAGISTRIS.

Un. Idem in eod. constit. XI. *Quia nonnullis — prouideri.* (1215.) = c. 4. X. (5, 5.)

TIT. IV. DE IUDEIS ET SARRACENIS.

1. Idem in eod. constit. LXIX. *In nonnullis — presumant.* (1215.) = c. 15. X. (5, 6.)
2. Idem in eod. constit. LXX. *Cum sit nimis — paganos.* (1215.) = c. 16 X. (5, 6.)
3. Idem in eod. constit. LXXI. *Quidam sicut — retroire.* (1215.) = c. 4 X. (5, 9.)

TIT. V. DE HERETICIS ET MANICHEIS.

1. Idem[1]. Quantum ecclesia laborauerit per predicatores et cruce signatos ad exterminandos[2] hereticos et ruptarias de prouincia Narbonensi et partibus sibi uicinis, totus pene orbis cognoscit[3], et quidem per Dei gratiam et solicitudinem nostram ualde profecit, cum exterminatis utrisque terra ipsa in fide catholica et pace fraterna iam salubriter gubernetur. Quia uero nouella plantatio adhuc indiget irrigari, sacri concilii consilio ita duximus prouidendum, ut quoniam R. quondam[4] comes Tolosanus culpabilis repertus est in utrisque[5], nec umquam sub eius regimine terra potuit[6] in pacis[7] et fidei statu seruari, sicut ex[8] longo tempore certis indiciis est compertum[9], ab eius dominio, quod praue[10] gessit, perpetuo sit exclusus, extra terram ipsam in loco idoneo moraturus, ubi[11] dignam agat penitentiam deportatus[12]. Verum[13] de prouentibus terrae[14] CCCC. marchas percipiat annuatim, quandiu curauerit humiliter obedire, uxor uero ipsius Comitis, soror quondam Regis Aragoniae, cui ab omnibus laudabile testimonium perhibetur, quod sit catholica mulier et honesta, terras ad suum dotalicium pertinentes integre habeat et quiete, ita tamen, ut sic ad mandatum ecclesiae faciat custodiri[15], quod per ipsas negotium pacis et fidei non ualeat perturbari. Tota uero terra, quam obtinuerunt cruce signati aduersus hereticos credentes et fautores et receptatores[16] eorum cum monte Albano atque Tolosa, que magis extitit[17] heretica[18] labe corrupta, dimittatur et concedatur saluo per omnia catholicorum iure uirorum et mulierum et ecclesiarum comiti[19] Montis fortis uiro strenuo et catholico, qui plus ceteris in hoc negotio laborauit, ut eam teneat, a quibus de iure est tenenda. Residua terra[20], que non fuit a cruce signatis obtenta, custodiatur ad mandatum ecclesiae per uiros idoneos, qui negotium pacis et fidei manu teneant et defendant, ut prouideri possit unico[21] filio comitis prefati[22] Tolosani postquam ad legitimam etatem peruenerit, si talem[23] se studuerit exhibere, quod in toto uel in parte ipsi merito debeat prouideri, pro ut magis uidebitur expedire. De negotio uero comitis Fuxensis[24] plenius cognoscatur, et quod equum fuerit, iudicetur, ita quod castrum Fuxense custodiae nostrae commissum pro ipso ad mandatum detineatur ecclesiae, donec huiusmodi negotium terminetur. Ad hec quoniam

Lib. V. Tit. V. 1. 1) *dat. Later.* XIX. *Kal. Ian.* XVIII. (1215.) *ap. Bouquet Rec.* XIX, 548; *Po.* 5009. 2) exterminandum: *orig.* 3) agnoscit: *orig.* 4) quond.: *deest: orig.* 5) utroque: *orig.* 6) pot.: *deest: orig.*; in terra: *ad* 7) pacis (in: *deest*) et fid. status: *abd*; pacis et: *deest: orig.* 8) a: *orig.* 9) apertum: *abc* 10) utique graue (?): *orig.* 11) uel: *b*; ut: *orig.* 12) de peccatis: *b*; *deest: orig.* 13) Verum tamen: *orig.* 14) *add.:* pro sustentatione sua: *orig.* 15) eas custodire: *orig.* 16) receptores: *acdgh* 17) ext.: *deest: orig.* 18) her.: *deest: abcdg* 19) comitis: *acd* 20) uero terra: *h*; autem terra: *orig.* 21) *add.:* adolescenti: *orig.* 22) predicti: *h* 23) tamen (?): *orig.* 24) Faxensis: *acdg*; Falsensis: *b et sic deinceps*

super his multae poterunt dubitationes et difficultates oriri, omnes ad apostolicae sedis iudicium referantur, ne forte, quod multis est sumptibus[25] peractum, per alicuius uiolentiam seu malitiam dissoluatur.

2. Idem in conc. Later. constit. III. *Excommunicamus — prauitatem.* (1215.) = c. 13. X. (5, 7.)

TIT. VI. DE HOMICIDIO CASUALI SEU[1] VOLUNTARIO.

1. Innoc. III. *Petrus diaconus — attemptatum.* Oscensi et Tirason. epp. (1198.) Reg. Bal. I, 323; Po. 339. = c. 17. X. (5, 12.)

2. Idem abb. S. Trinitatis de Maloleone. *Significasti nobis — exequendo.* (1209.) Reg. Bal. XII, 59; Po. 3757. = c. 18. X. (5, 12.)

3. Idem. *Tua nos duxit — arcendus.* Gebenn. ep. (1212.) Reg. Bal. XIV, 159; Po. 4379. = c. 19. X. (5, 12.)

4. Idem priori et fratrib. Cartusiensib. *Sicut ex litterarum — abstinere.* (1211.) Reg. Bal. XIV, 107; Po. 4312. = c. 20. X. (5, 12.)

TIT. VII. DE USURIS.

1. Idem electo V. de Octenen. (?) *Salubriter — supportanda.* (1198—1215.) Po. 5038. = c. 16. X. (5, 19.)

2. Idem ep. Bonon. *Michael laicus — usuras.* (1198—1215.) Po. 5039. = c. 17. X. (5, 19.)

3. Idem in conc. Later. constit. LXVIII. *Quanto amplius — indempnes.* (1215.) = c 18. X. (5, 19.)

TIT. VIII. DE CRIMINE FALSI.

1. Idem in reg. *Accedens — molestes.* Sipontino archiep. (1198.) Reg. Bal. I, 456; Po. 532. = c 8. X. (5, 20.)

2. Idem in reg. ep. Rofensi. *Ex continentia — imponatis.* (1198.) Reg. Bal. I, 404; Po. 395. = c. 9. X. (5, 20.)

TIT. IX. DE CLERICO EXCOMMUNICATO MINISTRANTE.

Un. Idem decano et subdec. Pictau. et mag. P. Americo de Longouado can. Petragoricensi. *Proposuit olim — approbandum.* (1210.) Po. 4174. = c. 8. X. (5, 27.)

TIT. X. DE EXCESSIBUS PRELATORUM.

Un. Idem in conc. Later. constit. LX. *Accedentibus ad nos — tueri.* (1215.) = c. 12. X. (5, 31.)

TIT. XI. DE NOVI OPERIS NUNTIATIONE.

Un. Idem Parisiensi et Trecensi Episcopis[1]. Cum olim *et infra*[2]. Ceterum ex[3] procuratoris eiusdem ciuitatis confessione didicimus, post nuntiationem noui operis sibi factam supradictam fortaliciam[4], stagnum et molendinum edificasse. Quo circa uobis presentium auctoritate precipiendo mandamus, quatinus[5] uos nostra auctoritate iam dictam fortaliciam, stagnum et molendinum a comite demolienda iudicetis[6] facientes eandem sententiam per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari.

TIT. XII. DE PRIVILEGIIS.

1. Idem. *Veniens ad presentiam — prescripsit.* Colocensi electo et Soksardiensi et de Sekudwor. Cisterc. ord. abbatib. Quinque eccles. dioc. (1212.) Reg. Bal. XV, 7; Po. 4401. = c. 19. X. (2, 26.)

Lib. V. Tit. V. 25) *add.:* et laboribus: *orig.*
Tit. VI. 1) uel: *bc*
Tit. XI. UN. 1) *add.:* et abb. S. Genouefae Paris. *dat.* 1208. *Reg. Brequ.* V, 141. *Po.* 1806; episcopo: *abcd* 2) *quae desiderantur uideas c.* 33. X. (1, 29.) 3) quia ex: *Reg.* 4) supradicta fortalitia: *Reg.* 5) quat. utramque partem ad compositionem amicabilem faciendam, quam utrique necessariam credimus, moneatis prudenter et efficaciter inducatis. Quod si forsan infra mensem, postquam a uobis fuerint diligenter admoniti, uestris acquiescere monitis non curarint uos auctoritate nostra sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo sententiam proferatis, quam sub bulla nostra uobis mittimus interclusam, facientes eam per censuram ecclesiasticam inuiolabiliter obseruari: *Reg.* 5) *add.:* sub. cuius. contr. et ap. ob.: *h*

2. Idem[1]. Significasti nobis in nostra presentia constitutus, quod quidam in tua diocesi commorantes, eo quod in canonicorum sanctae Crucis et[2] aliorum priuilegiatorum sunt fraternitate recepti, iura tibi episcopalia non persoluunt, ea propter, uenerabilis in Christo frater, tuis precibus annuentes, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut quamdiu fratres huiusmodi moram fecerint in domibus suis in habitu seculari, et in ecclesiis tuis ecclesiastica receperint[3] sacramenta, sicut prius tibi iura episcopalia soluere teneantur.

3. Idem ep. et capit. Tripolitan. *Petiistis per sedem — celebretis.* (1212.) Reg. Bal. XV, 162; Po. 4598. = c. 20. X. (5, 33.)

4. Idem. *Quoniam sicut nobis — subiectas.* (1198—1215.) Po. 5041. = c. 21. X. (5, 33.)

5. Idem archiep. Lundensi ap. sed. leg. *Quia circa — futuri.* (1213.) Reg. Bal. XVI, 118; Po. 4820. = c. 22. X. (5, 33.)

6. Idem in conc. Later. constit. V. *Antiqua patriarchalium — deferendum.* (1215.) = c. 23. X. (5, 33.)

7. Idem in eod. constit. LVII. *Ut priuilegia — disciplinae.* (1215.) = c. 24. X. (5, 33.)

8. Idem in eod. constit. LVIII. *Quod nonnullis — protrahentes.* (1215.) = c. 25. X. (5, 33.)

TIT. XIII. DE PENIS.

1. Idem. *Ad aures — conferantur.* Vicentino ep. (1198.) Reg. Bal. I, 57; Po. 60. = c. 10. X. (5, 38.)

2. Constit. X. conc. gen. *In quibusdam prouinciis — dispensatum.* c. 11. X. (5, 38.)

TIT. XIV. DE PENITENTIIS[1].

1. Idem Palentin. et Burgen. epp. et ab. de Ar. Cistercien. ord. *Noua quedam — commisit.* = c. 11. X. (5, 38.)

2. Idem in conc. Later. const XXI. *Omnis utriusque — retrudendum.* (1215.) = c. 12. X. (5, 38.)

3. Idem. *Quod in te — indulgeri.* (1198—1215.) = c. 11. X. (5, 38.)

4. Idem in eod. constit. XXII. *Cum infirmitas — conuertatur.* (1215.) = c. 13. X. (5, 38.)

5. Idem in eod. constit. XLII. *Cum ex eo — obseruare.* (1215.) = c. 14. X. (5, 38.)

TIT. XV. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

1. Idem Archiepiscopo Lugd.[1] Apostolicae sedis legato. Quesiuisti preterea, utrum in canonem incidant laici sententiae promulgatae, qui sacerdotes aut alios clericos in manifesto furto comprehensos[2] contrectauerint uiolenter, si citra uiolentiam nequeant comprehendi, et si clericus, qui uehementer presumitur esse falsarius, ad iudicium uenire[3] contempserit, citra excommunicationis sententiam ad iudicium per uiolentiam trahi possit. Ad hoc tibi taliter[4] respondemus, quod in neutro casuum predictorum sententia excommunicationis incurritur, dummodo mandatum interueniat prelatorum, quorum tales clerici sunt iurisdictioni subiecti, cum hoc non ipsi laici, sed illi potius, quorum auctoritate id faciunt, facere uideantur, nec amplius laicorum uiolentia extendatur, quam defensio seu rebellio exegerit clericorum.

2. Idem. *In presentia — diuinis.* (1189—1215.) Po. 5033. = c. 46. X. (5, 39.)

3. Idem. *Quantae presumptionis — obuiare.* Spirensi Argentin. et Wormac. epp. (1198.) Reg. Bal. I, 24; Po. 24. = c. 47. X. (5, 39.)

4. Idem. Constitutiones insuper et sententias, que ab episcopis excommunicatis uel de eorum mandato fuerint promulgatae, decernimus irritas et inanes et in nullo umquam tempore ualituras. Quia[1] uero fraus et dolus alicui patrocinari non debet, nullus uestrum uario decipiatur errore, ut infra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud ipse non sit ad exhibendum satisfactionis debitum compellendus, nam et ipsum, qui satisfacere recusauit[2], et suc-

Lib. V. Tit. XII. 2. 1) 1198—1215. *Po.* 5040. 2) uel: *a* 3) perceperint: *h*
Tit. XIV. 1) *add.*: et remissionibus: *ab*
Tit. XV. 1. 1) Lundun.: *acd* 2) deprehensos: *bh* 3) uenire: *deest: bcd;* cont.: *deest: bd* 4) tal.: *deest: h;* tibi: *deest: a*
4. 1) Quod: *h* 2) satisfactionem recusauerit: *b*

cessorem ipsius, nisi satisfaciat infra mensem, manere decernimus ecclesiastica districtione conclusum, donec ecclesiae suae satisfaciat, cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

5. Idem in eod. constit. XLVII. *Sacro approbante — ultionem.* (1215.) = c. 48. X. (5, 39.)

6. Idem in eodem constituto XLIX.[1] Sub interminatione diuini iudicii penitus interdicimus, ut causa cupiditatis nullus audeat excommunicationis uinculo aliquem innodare uel absoluere innodatum, in illis maxime regionibus, in quibus ex consuetudine, cum excommunicatus absoluitur, pecuniaria pena mulctatur, statuentes, ut cum excommunicationis sententiam iniustam fuisse constiterit, excommunicator ad restituendam pecuniam etiam sic extortam per censuram ecclesiasticam compellatur, et nisi probabili fuerit errore deceptus, tantumdem iniuriam passo persoluat, et si forte soluendo non fuerit, animaduersione alia castigetur.

TIT. XVI. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE[1].

1. Idem comiti Tolosano. *Super quibusdam — introducta.* (1210.) Reg. Bal XII, 155; Po. 3886. = c. 26. X. (5, 40.)

2. Idem ep. Parisien. *Nouimus expedire — committat.* (1209.) Reg. Bal. XI, 257; Po. 3656. = c. 27. X. (5, 40.)

Lib. V. Tit. XV. 6. 1) c. 49. *Conc. Lat.* IV. (1215.) Tit. XVI. 1) significationibus: *ab*

QUINTA COMPILATIO DECRETALIUM.

HONORIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTO FILIO MAGISTRO TANCREDO, ARCHIDIACONO BONONIENSI SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM[1].

NOVAE causarum emergentium questiones nouis exigunt decisionibus terminari, ut singulis morbis, competentibus remediis deputatis, ius suum cuique salubriter tribuatur. Licet igitur a quibusdam predecessoribus nostris per ea, que suis temporibus sunt decisa, forma futuris negotiis prouide sit relicta, quia tamen prodiga rerum natura secundum uarietates multiplicium casuum parit cottidie nouas causas, nos quasdam epistolas decretales super his, que nostris suborta temporibus, per nos uel fratres nostros decidimus, uel etiam aliis de ipsorum consilio commisimus decidenda, compilari fecimus, et tibi sub bulla nostra duximus destinandas. Quocirca discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatinus eis solempniter publicatis absque ullo scrupulo dubitationis utaris et ab aliis recipi facias tam in iudiciis quam in scholis.

LIBER PRIMUS.

TIT. I. DE CONSTITUTIONIBUS.

1. Bonon. ep. *Nouerit fraternitatis — iudicata.* (1221.) Po. 6469. = c. 49. X. (5, 39.)

2. Fridericus Romanorum Imperator cunctis quos clementiae nostrae regit imperium[1]. Ad honorem Dei omnipotentis, et ecclesiae sanctae Dei, quo die de manu sacratissimi patris nostri Honorii III. summi pontificis, suscepimus imperii diadema, leges edidimus, quas presenti pagina fecimus annotari. Hac edictali lege[2] irritamus et precipimus irrita nuntiari omnia statuta et consuetudines, que ciuitates uel loca, potestates, consules, uel quecumque aliae personae contra libertates ecclesiae ac personas ecclesiasticas edere uel seruare temptarunt, aduersus canonicas uel imperiales sanctiones; et ea de capitularibus suis mandamus infra duos menses post huius[3] publicationem edicti penitus aboleri, et si de cetero similia attemptauerint, ipso iure decernimus esse nulla, et eos sua iurisdictione priuatos, necnon locum ubi deinceps talia presumpta fuerint, banno mille marcarum precipimus subiacere. Potestates uero, consules, rectores, statutarii et scriptores dictorum statutorum, necnon consiliarii locorum ipsorum, et qui secundum statuta uel consuetudines memoratas iudicauerint, sint ex tunc ipso iure infames, quorum sententias et actus alios legitimos statuimus aliquatenus non tenere; qui si per annum huius nostrae constitutionis inuenti fuerint contemptores, bona eorum per totum nostrum imperium mandamus impune ab omnibus occupari, saluis[4] nichilominus aliis penis contra tales in generali concilio promulgatis.

3. Capitulo Constantinopolit. *Ut preteritae contentionis — usurpent.* (1216—27.) Po. 7707. = c. 45 X. (1, 6.)

1) (1226—27.) *Po.* 7684. *cf. Schulte Gesch. d. Quell. d. kan. R.* I, 90. *not.* 22.

Lib. I. Tit. I. 2. 1) *Hec constitutio Friderici* II. (XXII. *M. Nouemb.* 1220.) *in Mon. Germ. LL.* II,243. *ab Honorio eodem die confirmata est. Bullar. Rom. ed. Taur.* 3, 374. 2) In die qua de manu sacratissimi patris nostri summi pontificis recepimus imperii diadema, curauimus ad Dei et ecclesiae suae honorem edere quasdam leges, quas presenti pagina iussimus annotari, per totum nostrum imperium publicandas, per imperialia uobis scripta precipiendo mandantes, quatinus eas quisque in suo districtu irrefragabiliter et inconcusse seruetis. Sunt autem he leges: 1) Ad decus et decorem imperii et ad laudem Romani principis nichil magis uidetur accedere, quam ut expurgatis quorundam erroribus et iniquis quorundam statutis penitus destitutis de cetero ecclesia plena quiete uigeat et secura gaudeat libertate. Sane adeo infidelium quorundam et peruersorum iniquitas habundauit, ut non dubitent, contra apostolicam disciplinam et sacros canones sua statuta confingere aduersus ecclesiasticas personas et ecclesiae libertatem. Cum ergo ecclesia, que nichil debet preter bonum appetere, dispositione diuina fauente nichil uelit quod nobis eodem cursu uoluntatum non placeat, nos Fridericus Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus hac edictali lege: *orig.* 3) huiusmodi: *ac* 4) salu. omnibus: *ad*

4. Ep. et cant. Cabilon. et abbati de Firmitate Cabilonens. dioces. *Ex parte — conferatis.* (1216—27.) Po. 7708. = c. 12. X. (1, 2.)

5. Abbati et Conuentui monasterii Dolensis[1]. Cum olim super petitione[2] prouentuum ecclesiarum, in quibus uestrum monasterium ius obtinet patronatus[3], facienda inter priores et capellanos ipsarum, Bituricensis diocesis, questio coram felicis memoriae Innocentio papa, predecessore nostro, fuisset diutius exagitata, tandem ipse huiusmodi questionem sapiens prouidendo determinauit, quid priores, quidue perciperent capellani, sicut in eius litteris factis super prouisione huiusmodi euidenter apparet. Sed quidam capellani ecclesiarum ipsarum, occasione statuti concilii generalis, quo dicitur, ut prouisio congrua parochialium ecclesiarum presbiteris[4] non obstante patroni consuetudine assignetur, prouisionem eamdem, sicut asseritis, infringere moliuntur. Cum ergo generali statuto non tollatur prouisio specialis, nos de consilio[5] fratrum nostrorum prouisionem iam dictam auctoritate apostolica roborantes districtius inhibemus, ne quis illi occasione predicta contraire presumat.

6. Potestati et populo Paduano[1]. Sicut est nostris[2] auribus intimatum, primo reuerentia diuinarum et humanarum constitutionum posthabita statuistis[3], ne quis super decimis respondeat coram iudicibus delegatis a sede apostolica, ac demum, quia super talentum plumbi sedens iniquitas semper de malo in deterius corruit, adiecistis, ut nisi episcopus et clerus ciuitatis uestrae intra quadraginta dies, postquam is, quem contigerit in uestrum rectorem assumi, regimen ipsius ciuitatis iurauerit, se uestris obligauerint constitutis, ex tunc eis ipsa statuta non prosint, nec eos banna publica tueantur: excogitata malitia id agere satagentes, ut si se statutis huiusmodi alligauerint, ecclesiasticae libertatis expertes, publicis oneribus mancipentur ut laici, si uero se illis noluerint obligare, pateant periculo personarum et rerum, utpote a benefitio publicae defensionis exclusi. Certe uix possumus credere diabolicas adinuentiones huiusmodi a uobis, quos de fidei puritate toties commendari audiuimus, processisse. Non nos fallit opinio, quod aliquis extraneus his temporibus regimen uestrae ciuitatis obtinuit, qui secum afferens fermentum hereticae prauitatis, illo uestrae sinceritatis azyma fermentauit. Monemus ergo uniuersitatem uestram, rogamus et obsecramus in Domino Iesu Christo et per apostolica uobis scripta mandamus, quatinus huiusmodi morbo, dum nouus est, salubriter occurrentes, nec patientes maculam tam grandem tamque saluti uestrae contrariam in gloria uestra poni, prenotatum statutum, quod diuino et humano iuri obuiare cognoscitis, infra XV. dies post susceptionem presentium de capitularibus uestris penitus abradatis, illo uel simili de cetero non usuri.

7. Archiepiscopo Mediolanensi[1]. Ex parte uenerabilis fratris nostri Suanensis[2] prepositi et quorumdam aliorum canonicorum Nouariensium fuit nostris auribus intimatum, quod cum in ipsorum ecclesia per te auctoritate nostra fuit statutum, ut sit certus numerus sacerdotum, ita quod si locum sacerdotis uacare contingeret, non substitueretur ei[3] alius quam sacerdos uel talis, qui cito in sacerdotem promoueri ualeret, et nos statutum huiusmodi postmodum duxerimus[4] confirmandum, nuper bonae memoriae A. cantore Nouariense qui sacerdos fuerat, uiam uniuersae carnis ingresso, cum uellent ad prebendam ipsius, inherentes statuto huiusmodi, eligere sacerdotem et sic conuenissent in Hugonem Missum[5], uirum utique uitae laudabilis et conuersationis honestae, qui cum sit diaconus cito possit ad sacerdotium promoueri, uenerabilis frater noster Nouariensis episcopus Iohannes, nepotem suum, alias magnis redditibus abundantem, constitutum in minoribus ordinibus, occasione cuiusdam receptionis olim factae de ipso a quibusdam concanonicis eorumdem, inuestiens de nominata prebenda, eum[6] fecit auctoritate propria

Lib. I. Tit. I. 5. 1) (1216—27.) *Po.* 7709. 2) partitione: *a* 3) patr.: *deest: d* 4) per ... presbiteros: *d* 5) consensu: *d*

6. (1224.) *Po.* 7276 a. 2) nostr.: *deest: d* 3) statuitis: *d*

7. 1) (1216—27.) *Po.* 7710; archidiacono Med.: *a* 2) Saonensis episcopi (*deest: c*) prepositi: *ac* 3) ei: *deest: d* 4) duximus: *d* 5) Mussum: *a* 6) eundem: *a*

in ipsius possessionem induci, et ut eis uolentibus sacerdotem eligere uiam precluderet eligendi, eos si ad electionem procederent interdixit, propter quod cum eligere non audeant, sedis apostolicae remedium implorarunt. Cum igitur non prosit statuta in ecclesiis fieri, si ea, maxime utilia, non seruentur, fraternitati tuae mandamus, quatinus his non obstantibus, que per predictum episcopum taliter sunt presumpta, facias ad prebendam dicti cantoris per eos, ad quos ius eligendi spectare dinoscitur, idoneum eligi in diaconatus uel sacerdotii ordine constitutum.

TIT. II. DE RESCRIPTIS.

1. Abbati et priori S. Proiecti et I. de uilla Vuad. canonico S. Quintini Nouiomensis. *Capituli S. Crucis — imponentes.* (1216—27.) Po. 7711. = c. 30. X. (1, 3.)

2. R. de Porta et Magistris I. de Mandires maioris ecclesiae et R. Sanctae Mariae Magdalenae canonicis Virdunensibus[1]. Referente dilecto filio I. Metensi[2] scolastico nos noueritis accepisse, quod magister W. de Burmonst[3], Lingon. canonicus, nuper super scolastica Metensi ad priorem de Claromonte et coniudices eius, Tullensis et Lingonensis diocesis commissionis a nobis litteras pro magistro G. de Burmet[4] Metensi canonico, nunc cantore Tullensis ecclesiae impetrauit, solo in eis Metensi primicerio nominato et illa generali clausula „et quidam alii," subsecuta; cumque procurator ipsius primicerii litteris contradixisset, iisdem[5] prefatus magister W. coram magistro Ottone capellano nostro, tunc temporis litterarum huiusmodi auditore promisit, quod primicerius ipse non conueniretur ullo unquam tempore per easdem, sicut tam ipsius auditoris, quam prefati magistri W. patentes litterae manifestant; nunc autem predictus cantor auctoritate huiusmodi litterarum conuenire conatur scolasticum memoratum. Quare idem nobis humiliter supplicauit, ut cum in hac parte manifesta sit malitia supradicti cantoris, qui sola ea causa primicerium nominauit, ut per subiectam clausulam trahere posset in causam equales ipsi primicerio uel minores, ipsum de huiusmodi fraude non sineremus commodum reportare. Cum ergo nemini patrocinari debeat fraus et dolus, discretioni uestrae mandamus, quatinus si premissis ueritas suffragatur, predictas litteras nuntietis nullius esse ualoris, reuocantes in statum debitum siquid[6] forte occasione ipsarum inueneritis esse factum.

3. Episcopo Attrebatensi[1]. Qui nostras per suppressionem ueri litteras impetrantes illarum commodo carent, cum ueritas reseratur, id sibi debent imputare, non nobis, qui omnium habere memoriam non ualemus, cum diuinum sit potius, quam humanum. In litteris siquidem, per quas olim tibi mandauimus, ut dilecto filio C., qui in spe prouisionis tuae frustra diutius laborauit, in Attrebatensi ecclesia prouideres, huiusmodi clausula continetur, „securus quod pro nullius prouisione tibi grauamen de cetero inferemus." Nuper autem nobis insinuare curasti, quod predictus audax postmodum ad te super prouisione sua nostras litteras monitorias et preceptorias impetrauit, de clausula supradicta non habita mentione. Quare nobis humiliter supplicasti, ut te[2] super eo fatigari ab eo contra tenorem sepe dictae clausulae non sinamus. Nolentes igitur ea irrita facere, que de nostris labiis processerunt, te[3] admonitione et precepto huiusmodi tanquam per ueri suppressionem obtentis reddimus absolutum, ita quod ab eodem I.[4] contra tenorem predictae clausulae ulterius non uexeris.

TIT. III. DE CONSUETUDINE.

1. Parisiensi capitulo. *Cum consuetudinis — adeptus.* (1221.) Po. 6573. = c. 9. X. (1, 4.)

2. Capitulo Laudunensi[1]. Ad audientiam nostram noueritis peruenisse, quod pretextu cuiusdam consuetudinis, ut dicitur, iuramento firmatae, a singulis

Lib. I. Tit. II. 2. 1) Morinen.: *d;* (1216—27.) *Po.* 7712. 2) I. Menensi: *a;* I. Memensi: *c;* I.: *deest: d* 3) Burmot: *c;* Brimot: *d* 4) Burmotey: *a;* Burinet: *c* 5) idem: *d;* et eisdem: *c* 6) deb. quidquid: *d*

3. 1) (1216—27.) *Po.* 7686. 2) te: *deest: cd* 3) de: *cd* 4) I. C.: *d*

Tit. III. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7713.

quos in ecclesia uestra canonicari contingit, unum scyphum argenteum exigitis et etiam extorquetis, eis fructum[2] prebendarum suarum, nisi consuetudinem iam dictam adimpleant, denegando. Quia igitur consuetudo huiusmodi habere uidetur speciem prauitatis et continet turpitudinem manifestam, uniuersitati uestrae districtius inhibemus[3], ne predictam consuetudinem iurari faciatis de cetero, nec eius occasione aliquid exigatis, aut subtrahatis aliquibus suarum redditus prebendarum.

3. Magistro Iacobo capellano et penitentiaro nostro apost. sedis legato[1]. Venerabilis frater noster archiepiscopus Cassellensis exposuit coram nobis, quod in prouincia sua detestandae consuetudinis uitium per Anglicorum insolentiam inoleuit, quod uidelicet si Anglicus aliquid[2] de suis amittit, et iurat illud ab aliquo Iberniensi furtim[3] sibi esse surreptum, sex Anglicis iuramento firmantibus, quod credunt[4] eius uerum existere iuramentum, Ibernienses licet innocentes sint et bonae opinionis ac uitae, suamque super obiecto crimine innocentiam per triginta testes uel plures sint purgare parati, ad restitutionem coguntur nichilominus tanquam fures. Si uero aliquid Ibernienses amittunt, et pro certo sciunt quod surripuit[5] Anglicus illud eis, idque suis uelint astruere iuramentis, Anglici eorum iuramenta recipere contradicunt, et sic utroque casu conculcata iustitia ecclesiis ac eorum hominibus graue preiudicium generatur. Cum ergo pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abhominabile apud Dominum, discretioni tuae mandamus[6], quatinus non obstante prefata consuetudine uel potius corruptela, quam censemus penitus abolendam, dictis Anglicis expresse inhibeas, ne talia de cetero attemptare presumant; sed prorsus[7] ab huiusmodi peruersitate cessantes, pusillum et magnum pari permittant iudicio iudicari, et examinari diuitum causas et pauperum equa lance, cum in iudicio interdicta diuinitus sit acceptio personarum[8].

4. Fridericus Romanorum Imperator cunctis quos clementiae suae regit imperium[1]. Hac edictali lege, *et infra.* Nauigia quocumque locorum peruenerint[2], si quo casu contingente rupta fuerint uel[3] ad terram perueniant, tam nauigia[4] quam nauigantium bona integre illis seruentur, ad quos spectabant, antequam nauigium huiusmodi periculum incurrisset, sublata penitus omni consuetudine locorum, que huic aduersatur sanctioni, nisi talia sunt[5] nauigia, que piraticam exerceant, que[6] sint nobis uel christiano nomini inimica. Transgressores autem huius nostrae constitutionis bonorum publicatione mulctentur, et si res exegerit, eorum audacia iuxta mandatum nostrum modis aliis compescatur.

TIT. IV. DE POSTULATIONE PRELATORUM.

1. Archiep. Calaritano. *Etsi unanimiter — prouideatur.* (1216—27.) Po. 7714. = c. 6. X. (1, 5.)

2. Watien. et Agrien. Episcopis[1]. Duabus postulationibus, una uidelicet de uenerabili fratri nostro Cenadiensi, reliqua uero de uenerabili fratri nostro Nitriensi episcopis in Strigoniensi ecclesia celebratis, cum nullam eorum[2] inuenerimus esse canonicam, et in tanta contradictione non consueuerit postulatio[3], que si etiam concorditer fieret, plus gratiam[4] quam ius requirit admitti, neutram de fratrum nostrorum consilio duximus admittendam[5].

TIT. V. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

1. Electo Lugdunensi. *Cum post petitam — exigente.* (1224.) Po. 7136. = c. 46. X. (1, 6.)

Lib. I. Tit. III. 2. 2) fructus: *d* 3) iubemus, ut ... irritari faciatis: *d*
3. 1) *dat. ap. Urbem ueterem* VI. *Id. Aug. P. A.* V. (1220.) *ap. Theiner Monum. Hiberniae p.* 16. *Po.* 6325. 2) de suis: *deest: d* 3) furt.: *deest: d* 4) creditur: *d* 5) surripuerit: *d* 6) *add.:* per apostolica scripta: *d* 7) potius: *d* 8) pers. Quod si etc.: *orig.*
4. 1) *cf. ad. c.* 2. (1, 1.) 2) perueniant: *orig.* 3) uel alias: *ib.* 4) *add.:* ipsa: *ib.* 5) sint: *ib.* 6) aut: *ib.*
Lib. I. Tit. IV. 2. 1) *dat. Later.* XVI. *Kal. April. ao.* IX. (1225.) *ap. Theiner Mon. Hungar.* I, 54. *Po.* 7382. 2) earum: *orig.* 3) fieri postul.: *ad* 4) gratia: *ad* 5) *add.:* Nos autem etc.: *orig.*

2. Abbati Stirpensi et eiusdem loci de Exidolio prioribus Lemouicensis diocesis.[1] Cum bonae memoriae, *et infra.* Sane ne quis forte causetur capitulum sancti Iuliani[2] Lemouicensis diocesis ius eligendi prepositum per decursum temporis amisisse, nolumus, quod tempus lapsum ante concessam sibi eligendi licentiam eis currat, cum constitutio, que de huiusmodi lapsu temporis loquitur, contra negligentiae uitium fuerit promulgata, et hi dici nequeant negligentes, cum non possent eligere, presertim cum ex dilecti fratris nostri beati tituli sancti Iohannis et Pauli presbiteri cardinalis mandato, nostram uel eius tenerentur licentiam postulare.

3. Portuensi Episcopo ap. sed. leg.[3] Per litteras tuas et depositiones eorum etiam testium, quas tua nobis fraternitas destinauit, comperimus euidenter, quod monachi S. Mansueti Tullen. regulares obseruantias non professi, quemdam ipsius loci monachum similiter non professum, in abbatem, contemptis quibusdam ex fratribus suis, qui uocari debebant et poterant, elegerunt. Volentes igitur, ut errata per tuae sollicitudinis studium corrigantur, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus electionem huiusmodi decernas irritam et inanem, uniuersos ipsius loci monachos ad relinquendum monasterium uel ad faciendam professionem, ut debent, monitione premissa per censuras ecclesiasticas appellatione remota compellendo.

4. Abbati sancti Galgani Cister. ordinis et priori Camald. Vulteran. et Aretinae dioc.[1] Coram dilecto fratre nostro G.[2] sancti Theodori diacono card. R. monacho in abbatem monasterii sanctae Florae Aretinae electo et procuratori quorumdam monachorum, qui electioni se opponebant eiusdem, a nobis auditore concesso, proposuit R. predictus, quod corpore predefuncti abbatis nondum tradito sepulturae, monachi eiusdem loci, relicto ipso corpore in ecclesia, et matutinali offitio, quod iam erat inceptum, omisso, in abbatis curiam secedentes, eligendi potestatem in unum ex ipsis monachis contulerunt, quibus demum regressis in ecclesiam, abbatis corpore iam sepulto, monachus in quem erat potestas eligendi collata, ipsum R. in abbatem elegit; idemque et in abbatis sede positus recipiendo a quibusdam monachis obedientiam et accipiendo quedam de bonis monasterii pro expensis, administrationi[3] continuo se ingessit. Ipso igitur petente confirmari electionem huiusmodi et procuratore predicto e conuerso postulante illam tanquam presumptam illicite infirmari, nos his et aliis, que fuerunt coram ipso cardinali proposita, per eius fidelem relationem plenius intellectis, electionem ipsam cassauimus iustitia exigente.

5. Ep. Ebroicensi et priori S. Barbarae Lexouiensis dioc. et magistro V. de Capella cancellario Rothomag. *Constitutis in presentia — supradictis.* (1216—27.) Po. 7717. = c. 47. X. (1, 6.)

6. Rothomagensi capitulo. *Ecclesia uestra destituta — admissa.* (1222.) Po. 6848. = c. 48. X. (1, 6.)

TIT. VI. DE AUCTORITATE ET USU PALLII.

Un. Archiep. Lugdunensi (leg.: Lundens.) *Tua nos — celebrare.* (1225.) Po. 7455. = c. 7. X. (1, 8.)

TIT. VII. DE RENUNTIATIONE.

1. Maioris eccles. S. Iohannis decano et mag. C. cantori S. Dionisii Leodiensis. *Veniens ad sedem ap. — conferatis.* (1216—27.) Po. 7718 = c. 13. X. (1, 9.)

2. Agathensi et Nicensi (leg.: Niciensi [Nizza]) epp. *Dilecti filii — faciatis.* (1216—27.) Po. 7719. = c. 15. X. (1, 9.)

3. Archiep. Treuirensi. *Lectae coram nobis — uidemus.* (1226 aut 1227.) Po. 7683. = c. 14. X. (1, 9.)

Lib. I. Tit. V. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7715. *hodie: l'Abbaye de l'Esterp et le prieuré curé d'Exideul.* 2) *leg.:* Iuniani

3. 1) (1216—27.) *Po.* 7681.

4. 1) (1216—27.) *Po.* 7716. 2) G.: *deest: c; sed est Gregorius Crescentius Romanus* 3) ministrationi: *a;* ministrationis: *c*

TIT. VIII. DE ETATE ET QUALITATE ET ORDINE PREFICIENDORUM.

1. Capitulo Bremensi. *Quamuis multa — attemptabit.* (1221.) Po. 1221. = c. 15. X. (1, 14.)

2. Ep. et archidiac. Oueten. *Vel non est — compellatis.* (1216—27.) Po. 7720. = c. 14. X. (1, 11.)

TIT. IX. DE SACRAMENTIS NON ITERANDIS.

Un. Capitulo Bremensi. *A nobis humiliter — supradicta.* (1218.) Po. 5751. = c. 2. X. (1, 16.)

TIT. X. DE CORPORE VITIATIS.

1. Archiepiscopo Colocensi[1]. Postulasti, magistro N. clerico ad nostram presentiam destinato, ut si uotis Ultrasiluanensis[2] ecclesiae uellemus[3] annuere, super[4] eo, quod ad eamdem Waradiensem prepositum elegerunt, confirmationem electionis eiusdem tibi[5] remittere dignaremur[6]. Nos uero fraternitati tuae in hoc et in aliis, quantum cum Deo possumus, deferre uolentes, prefatum electum ad te cum gratia nostra duximus remittendum, per apostolica tibi scripta mandantes, quatinus, cum hoc deferendi tibi fecerimus causa, erga electum ipsum, si alias est idoneus, non obstante macula[7], que in altero ipsius oculo uidebatur, sine difficultate prout ad tuum pertinet offitium exequaris.

2. Ep. Engolismensi. *Thomas monachus — sacerdotis.* (1216—27.) Po. 7721. = c. 7. X. (1, 20.)

TIT. XI. DE FILIIS PRESBITERORUM.

Un. Decano Furnensi Morinens. dioces. et mag. Giliberto Morin. et L. S. Donatoris in Brugis, Tornac. dioces. *Dilectus filius G. — statuatis.* (1216—27.) Po. 7722. = c. 17. X. (1, 17.)

TIT. XII. DE CLERICIS PEREGRINIS.

Un. Ep. Regino. *Te nobis proponente — retinendos.* (1216—25.) Po. 7512b. = c. 4. X. (1, 22.)

TIT. XIII. DE OFFITIO ARCHIDIACONI.

1. Abbati Arremarensi Trecensis dioc. et archid. et decano S. Stephani Trecensis. *Dilecto filio — processuri.* (1216—27.) Po. 7723. = c. 10. X. (1, 23.)

2. Episcopo Vulterano[1]. Quid ad archidiaconi spectet offitium in epistola beati Isidori et ordinis Romani statutis, necnon et constitutionibus aliis inuenitur expressum, unde non sine ratione miramur, quod cum dilectus filius magister Guido, archidiaconus ecclesiae tuae, occupatus cancellariae nostrae seruitiis, in archidiaconatu suo personaliter ministrare non possit, ac propter hoc commiserit dilectis filiis Vulterano capitulo uices suas, tu, sicut eodem accepimus conquerente, cum examinatio, presentatio ac installatio clericorum, siue de benefitiis, siue de dignitatibus hoc[2] agatur, pertineat ad eumdem, eodem ac procuratoribus suis irrequisitis omnino ipsos instituis[3] pro tuae arbitrio uoluntatis, alias super offitio suo grauis eidem et iniuriosus existens. Ut igitur quod per seipsum modo non potest, per alios libere prosequatur, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus procuratores ipsius in iis, que iure scripto uel approbata consuetudine ad sui archidiaconatus offitium spectare noscuntur, beneuolo studeas fauore fouere, atten-

Lib. I. Tit. X. 1. 1) Coloniensi: *cd; dat. Aletri* III. *Non. Iun. a.* VI. (1220.) *Po.* 6850. *ap. Fejer Cod. dipl.* III, 1, 385. 2) eiusdem: *orig.* 3) *add.:* in hoc: *ib.* 4) super . . . eleg.: *deest: ib.* 5) tibi: *deest: cd* 6) dign. Ceterum carissimi in Christo filii nostri . . . rex et. . . . regina Hungarorum illustres, multiplicatis prelatorum terrae intercessionibus pro eodem electo, per quem potius, quam per alium predicta speratur ecclesia in temporalibus et spiritualibus recipere incrementa, nobis cum instantia supplicarunt: *orig.* 7) predicta mac.: *ib.* (que ... uidebatur: *deest*)

Tit. XIII. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7724. 2) hoc: *d* 3) *add.:* et destitutis: *a*

tius prouisurus, ut eos in premissis et aliis ad offitium suum spectantibus non impedias, nec patiaris quantum in te fuerit ab aliis impediri.

TIT. XIV. DE OFFITIO VICARII.

Un. Ep. Wigorn. *Ex parte tua — compellas.* (1216—27.) Po. 7725. = c. 6. X. (1, 28.)

TIT. XV. DE OFFITIO ET POTESTATE IUDICIS DELEGATI.

1. Archiep. et archidiac. Bitur. *Ex parte carissimae — procedatis.* (1218—27.) Po. 7687. = c 11. X. (2, 22.)

2. Messan. et Regin. archiepp. *Rogatus olim — demandare.* (1216—27.) Po. 7726. = c. 37. X. (1, 29.)

3. Idem Cant. archiep. S. Rom. eccl. cardinali et coniudic. suis. *Dilectus filius I. Sarracenus — pertinere.* (1216—27.) Po. 7727. = c. 29. X. (1, 3.)

TIT. XVI. DE OFFITIO ET POTESTATE IUDICIS ORDINARII.

1. Ep. Assissiensi. *Conquerente economo — sustinemus.* (1216—27.) Po. 7728. = c. 16. X. (1, 31.)

2. Abbati et conuentui S. Rem. *Ut iuxta — introducat.* (1216—27.) = c 17. X. (1, 31.)

3. Episcopo Sulciensi[1]. Non uidetur metropolitano licere, ut suffraganei sui iura minuat uel immutet, nisi super eo antiqua et approbata consuetudine uel speciali priuilegio muniatur, unde reputari potest indignum, ut in die Cenae domini, quo deberent[2] in ecclesiis suis episcopi chrisma conficere, lauare iuxta exemplum domini pedes pauperum et reconciliare publice penitentes, ad metropolitanam ecclesiam, que per quadraginta milliaria et amplius a te distat, chrisma ibidem cum metropolitano tuo confecturus accedas, quamquam idem metropolitanus tam in tua quam in aliis metropolitico sibi iure subiectis ecclesiis non ex speciali priuilegio uel antiqua et approbata consuetudine, sed ex usurpatione potius hoc obtinuisse hactenus uideatur. Hoc itaque in tua olim consecratione prudenter attendens, quod huic grauamini occurreres, fuisti publice protestatus. Volentes igitur, uenerabilis in Christo frater, tuo super grauamine prouidere, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut ad hoc nisi speciale priuilegium exigat, uel antiqua et approbata consuetudo requirat, per usurpationem huiusmodi nullatenus tenearis.

4. Ep. Briocensi et abb. de Sauigneo et archidiac. Recom. *Dilectus filius abbas — formam.* (1216—27.) Po. 7730. = c. 18. X. (1, 31.)

TIT. XVII. DE TREUGA ET PACE.

1. Auxitan. Archiepiscopo[1]. Illius regis pacifici, *et infra*[2]. Sane ad nostram noueris audientiam peruenisse, quod in Auxitanensi prouincia et circumposita regione usque adeo multiplicata est iniquitas superborum, quod scientes, quia iustitiae cultus est pax, iniurias[3] irrogant, pacem turbant, et inter sanctum et profanum minime discernentes bona tam ecclesiastica quam mundana diripiunt et predantur; quibus nisi fuerit obuiatum, cum superbia eorum semper ascendat, irreparabile[4] totius prouinciae militant[5] detrimentum. Volentes igitur huic pesti mortiferae occurrere antidoto salutari, taliter duximus statuendum, ut uidelicet tu et suffraganei tui, necnon abbates, archidiaconi et alii clerici, principes, milites et populus uniuersus tuae prouinciae pacem auctoritate nostra iuretis; uidelicet quod eam tenebitis, manu tenebitis et sequemini, iustas et rationabiles constitutiones factas pro ipsa obseruabitis firmiter sine fraude, renouaturi de cetero de quinquennio in quinquennium huiusmodi iuramentum; contradictores autem, si qui fuerint, necnon et[6] pacis uel fidei turbatores per censuras ecclesiasticas, appellatione remota, compescas, contra eiusdem pacis uel fidei turbatores conuocando fideles

Lib. I. Tit. XVI. 3. 1) (1216—27.) *Po.* 7729. 2) debent: *a*

Tit. XVII. 1. 1) *add.:* et suffraganeis eius: *orig.* — *scr.* II. *Kal. Oct.* I. *ap. Bouquet Recueil.* XIX, 613. (1216.) *Po.* 5337. 2) *omittitur:* licet immeriti uicarii constituti qui, ut reconciliaret seruum domino, uniuit hominem sibi Deo, libenter iis prope et his qui longe sunt, pacis consilia cogitamus, ipsam pro posse modis omnibus procurantis: *orig.* 3) ut iniurias irrogent (irrogant: *c*): *ac* 4) in irrep.: *orig.* 5) multiplicabunt: *d* 6) et: *deest: ac*

populos tuae prouinciae, si necesse fuerit per indulgentias, secundum quod utilitati ecclesiarum et totius terrae, necnon et animarum saluti uideris expedire.

2. Abbati Stadensi et Ildesemensi episcopo et nobilibus uiris duci Saxoniae comiti Palatin. Rheni comiti Ascaniae et ministerialibus Magdeb. ecclesiae[1]. Gratum gerimus et acceptum, quod, sicut audiuimus, uos, ad conseruandam et procurandam pacem in terris uestris, mutuum uobis conferre auxilium iuramento interposito astrinxistis, ut sic populus uobis commissus in pulchritudine pacis sedeat et in requie opulenta; super quo discretionem uestram dignis in domino laudibus commendantes, per apostolica uobis scripta mandamus, quatinus huiusmodi iuramentum, sicut est licitum et honestum, studeatis taliter obseruare, quod conscientiam apud dominum et famam conseruetis illesam, quod ab aliis uos faciatis prouidos reputari.

TIT. XVIII. DE MAIORITATE ET OBEDIENTIA.

1. Dil. fratri Widoni presb. card. et capit. eccl. S Laurentii in Damaso. *His que pro ecclesia — reseruamus.* (1216—27.) Po. 7732. = c. 11. X. (1, 33.)

2. Idem. In registro felicis memoriae Innocentii Papae predecessoris nostri liquido continetur, quod domus de Perario[1] Ciuitatensis diocesis Beati Petri iuris et proprietatis existit. Accepimus autem quibusdam fratribus ipsius loci nobis insinuantibus, quod cum olim magister ipsius A. et magistro et fratribus de Calatraua, Toletanae diocesis, super facienda sibi obedientia coram bonae memoriae Zamorensi episcopo et coniudicibus suis, delegatis a sede apostolica, tractus esset in causam, et ipsi cognitis causae meritis diffinitiuam pro ipsa domo sententiam protulissent, idem magister de Calatraua, Paulum priorem et quosdam fratres sepe dictae domus, ac deinde[2] per ipsos eiusdem loci magistrum ita promissionibus et aliis monitis illexit, quod ignorante domus supradictae conuentu, ipse magister magistro fecit obedientiam supradicto, contra predictam sententiam, in libertatis ipsius domus et iuris apostolici preiudicium ueniendo; propter quod dictus magister de Calatraua, tenens domum ipsam[3] suae ditioni subiectam, quemdam de fratribus suis prefecit eidem, qui fratribus ipsius domus in libertatem proclamare uolentibus, se opponens, eas expensas ad prosequendam[4] suae libertatis causam necessarias, de bonis ipsius domus facere non permittit. Ne igitur sepedictae domus iniuriam et iustitiam apostolicae sedis negligere uideamur, discretioni uestrae mandamus, quatinus magistrum et fratres de Calatraua, ut eum quem prefecerunt domui antedictae ad suum consortium reuocantes, domum ipsam gaudere permittant debita libertate, moneatis prudenter et efficaciter inducatis. Quod si de iure forsitan confidentes, monitis acquiescere non curauerint, prefigatis auctoritate nostra terminum competentem, quo per procuratores idoneos cum instrumentis ad hoc negotium pertinentibus, si qua forsitan habent, compareant coram nobis, exhibituri et recepturi super his quod[5] ordo dictauerit rationis; fratribus uero ipsius domus faciatis de bonis eiusdem expensas ad prosecutionem huius negotii necessarias ministrari.

3 Idem abb. de Lapide S. Michaelis (Michelstein) Halberstad. dioc. *Dilecta in Christo filia — compellas.* (1222.) Po. 6857. = c. 12. X. (1, 33.)

TIT. XIX. DE PACTIS ET PROMISSIONIBUS[1].

Un. Atrebatensi episcopo[1]. Dilecte in Christo fili, priorissa et sorores sancti Nicolai de Ditiaco, tuae diocesis, suis[2] nobis litteris intimarunt, quod cum hospitale pauperum in eodem loco fuerit ab antiquo, sorores que pauperibus seruiebant ibidem, tandem ut se arctius diuinis obsequiis obligarent, habitum regularem ac institutionem ordinis beati Victoris assumere satagentes, super hoc consensum tuum humiliter petierunt; sed cum non potuerint aliquatenus obtinere, nisi promis-

Lib. I. Tit. XVII. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7731. 4) prosequendae: *d* 5) que: *d.*
Tit. XVIII. 2. 1) Peramo: *d* (*del Pereyro*); — (1216—27.) *Po.* 7733. 2) demum: *a* 3) ips.: *deest: a*
Tit. XIX. 1) et prom.: *deest: d* 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7734. 2) suis: *deest: d*

sione primitus tibi facta, quod absque tuo consensu et licentia speciali nullam sibi in abbatissam seu priorissam eligerent, nec sororem, conuersum siue conuersam reciperent, nisi tuo consensu petito primitus et obtento. Quare nobis humiliter supplicarunt, ut, cum etsi de tua benignitate non dubitent, tuorum tamen temporibus successorum uideant ex hoc graue sibi posse dispendium euenire et augmentum ipsi loco spiritualiter et temporaliter plurimum impediri, ad remittendam huiusmodi eis necessitatem cum in omnibus aliis tibi uelint lege diocesana subesse, te[3] apostolicis precibus inducere dignaremur. Cum ergo earum petitio rationi consona uideatur, fraternitatem tuae rogantes duximus admonendam[4], per apostolica scripta mandantes, quatinus, episcopali iure in domo ipsa per omnia tibi saluo, eligendi sibi priorissam seu abbatissam, prout loci ratio postulabit, ac recipiendi libere sorores, conuersos atque conuersas, liberam eis tribuas potestatem, ne si libertas aliis religiosis concessa denegetur, eisdem non proficiat, sed deficiat id quod tibi debeat imputari.

TIT. XX. DE TRANSACTIONIBUS.

Un. I. tit. S. Praxedis presb. cardinali. *Ex parte tua — declinando.* (1218.) Po. 5834 = c. 11. X. (1, 36.)

TIT. XXI. DE POSTULANDO.

Un. Archiep. S. Leonardi et S. Benedicti abb. Salernit. *Ex litteris uestris — compellatis.* (1216—27.) Po. 7735. = c. 1. X. (1, 32.)

TIT. XXII. DE PROCURATIONIBUS.

1. Ep. Egitanensi (Egiditanensi = Idanha a Velha). *Auditis et intellectis — concedendas.* (1216—27.) Po. 7736. = c. 8. X. (1, 38.)

2. M. et R. canonicis Mutinensibus. *Petitio uestra — reprobamus.* (1216—27.) Po. 7737. = c. 9. X. (1, 38.)

TIT. XXIII. DE IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

1. Archiep. et capit. Bracar. *Coram felicis memoriae — indulgendum.* (1217.) Po. 5466. = c. 7. X. (1, 41.)

2. Maioris ecclesiae et Sanctae Mariae ad gradus preposito et decano Colon.[1] Procuratore[2] monasterii Neuenburgensis[3] et comite Ascaniae, diocesis Halberstadensis in nostra[4] presentia constitutis, facta fuit quedam compositio inter partes et bullae nostrae munimine roborata. Postmodum uero abbas eiusdem monasterii personaliter ad apostolicam sedem accedens proposuit coram nobis, monasterium ipsum in multis per compositionem huiusmodi esse Iesum, cum multi processus, prius contra questionem predictam pro ipso monasterio habiti, uideantur per compositionem ipsam in eiusdem monasterii preiudicium et grauamen extincti, et per eandem ipsius monasterii priuilegiis derogetur, quibus est indultum abbati et conuentui monasterii sepe dicti, ut possint quemcunque uoluerint assumere aduocatum, et assumptum, si eis grauis uel inutilis fuerit, remouere; quod non poterit fieri si seruetur compositio memorata. Quare super dictis causis et nonnullis aliis coram nobis expressis supplicauit instanter, ut eidem monasterio per restitutionis benefitium succurrere dignaremur. Cum igitur ecclesiarum indempnitatibus, exigente debito pastorali[5], occurrere teneamur, discretioni uestrae mandamus, quatinus partibus conuocatis et diligenter auditis, si inueneritis per compositionem seu prouisionem iam dictam multum lesum esse monasterium memoratum, illud, appellatione remota, in integrum restituere dicta compositione penitus reuocata curetis, ac demum processus predictos faciatis, sicut iustum fuerit, firmiter obseruari.

Lib. I. Tit. XVIII. 1. 3) de: *c;* et: *d* 4) rogandam (rogantes: *a*) dux. et monendam (monemus: *c*): *ac*
Tit. XXIII. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7738. 2) et procur.: *d* 3) Neuburgens.: *c;* Neuuernbengen.: *d; Cironius legendum censet:* Newernbergensis 4) uestra: *d* 5) pastoralis offitii: *a*

TIT. XXIV. DE ARBITRIS.

1. Archiep. Colon. *Ex parte tua — ualere.* (1218.) Po. 5837. = c. 10. X. (1, 43.)

2. Electo et abb. S. Zenonis et C. canonico Veronensi. *Exposita nobis — compellatis.* (1225.) Po. 7473 = c. 11. X. (1, 43.)

TIT. XXV. DE IURAMENTO CALUMPNIAE.

Un. Archidiac. et mag. G. canonico Tullon. *Ex litteris uestris — cogatis.* (1216—27.) Po. 7740. = c. 32. X. (2, 24.)

LIBER SECUNDUS.

TIT. I. DE IUDICIIS.

1. Abb. S. Martini archid. Remensi et decano Buniensi (leg.: Bonnensi) Colon. dioc. *Exhibita nobis — procedatis.* (1224—25.) Po. 7512. = c. 19. X. (2, 1.)

2. Fredericus Imperator[1]. Hac edictali lege, *et infra.* Decernimus[2] etiam, ut si qui clericis, uel personis ecclesiasticis iustitiam denegare presumpserint, tertio requisiti, suam iurisdictionem amittant.

3. Mag. Tancredo canonico Bononiensi. *Venerabilis frater — formam.* (1216—27.) Po. 7741. = c. 20. X. (2, 1.)

4. Abbati Sancti Stephani priori Sancti Andreae ciuitatis nouae et archipresbitero Sancti Eusebii Vercellen[1]. Significauerunt nobis abbatissa et moniales monasterii Iesu Christi, ordinis Cisterciensis, quod cum Albericus[2] medicus Papiensis eas coram consulibus Papiensibus super quadam summa pecuniae traxisset in causam, metuentes ipsae illorum consuetam malitiam, que diu contra clericos et ecclesias noscitur feruuisse, cum rumor[3] de ueteri faciat uentura timeri, coram eisdem consulibus litem super hoc contestatae fuerunt, qui perperam procedentes, iniquam contra eas super sortem ac usuras diffinitiuam sententiam promulgarunt. Unde humiliter petierunt, ut cum id fuerit contra libertatem ecclesiae attemptatum, quia ecclesiasticae personae non solum inuitae, sed etiam uoluntariae non possunt ut iudicium subeant seculare pacisci, cum non sit personale hoc benefitium, cui renuntiari ualeat, sed indultum potius toti collegio ecclesiastico, cui priuatorum pacto derogari non potest, subueniri sibi in hac parte misericorditer dignaremur. Quia uero sententia, que a non suo iudice promulgatur, nullius debet esse momenti, discretioni uestrae mandamus, quatinus, si est ita, sententiam consulum predictorum inualidam penitus et nullas habere uires auctoritate apostolica denuntietis, audituri postmodum, si quid inter[4] prefatum medicum et moniales ipsas fuerit questionis, et illud appellatione postposita fine debito[5] decisuri.

5. Ep. et mag. Tancredo Bon. et Bondi Praten. Bon. commoranti canonicis. *Signicaferunt nobis — imputare.* (1216—27.) Po. 7743. = c. 21. X. (2, 1.)

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

1. Archiep., decano et archidiac. Turonens. *Ex parte carissimae — reprehendi.* (1216—27.) Po. 7744. = c. 15. X. (2, 2.)

2. Fredericus Imperator[1]. Hac edictali, *et infra.* Statuimus autem, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali questione uel ciuili trahere ad iudicium seculare presumat contra constitutiones imperiales et canonicas sanctiones; quod si fecerit, actor a suo iure cadat, iudicatum non teneat, et iudex sit ex tunc iudicandi potestate priuatus.

Lib. II. Tit. I. 2. 1) cf. 1. *ad cap.* 2. (1, 1.) *c.* 9. 2) sancimus: *orig.*
4. 1) (1216—27) *Po.* 7742. 2) Albertus: *a* 3) timor ex: *d* 4) in: *ad* 5) fine deb.: *deest: d;* ap. potestate fine deb.: *a*
Tit. II. 2. 1) *c.* 4. *cf. ad. c.* 2. (1, 1.)

3. Episcopo et abbati sancti Proculi et priori sancti Iohannis in monte Bon.[1] Discretioni uestrae mandamus, quod si uobis constiterit, quod magister Balduinus clericus Laudensis[2] ad respondendum predicto Iohanni Bononiae[3] se adstrinxerit iuramento, eundem ad ipsum[4] obseruandum super[5] predictis prout tenetur indempnem[6], monitione premissa per censuras ecclesiasticas, appellatione remota, cogatis, constitutione de duabus dietis in generali concilio edita non obstante. Quod si forte idem I. sepe dictum Balduinum[7] uel eius procuratorem fecerit laborare Bononiam, nec probauerit, quod ad respondendum sibi in ciuitate Bononia iuramenti uinculo sit astrictus, eundem I. ipsi B. in expensis legitimis appellatione postposita condempnetis.

TIT. III. DE MUTUIS PETITIONIBUS.

Un. Priori Sanctae Mariae de Spello Spolet. dioc. Assimat. et Bonoscent. subd. nostro Fulginat. canonicis[1]. Cum super causam, que inter uenerabilem fratrem nostrum episcopum Assimatensem ex parte una et priorem ac fratres hospitalis de Pariete Assimatensis diocesis ex altera uertitur, uenerabilem fratrem nostrum Albanensem episcopum eorum procuratoribus in nostra presentia constitutis dedimus auditorem, procurator episcopi obedientiam et reuerentiam ab eisdem priore ac fratribus, et omnia iura episcopalia tam temporalia quam spiritualia in eodem hospitali ac ipsius ecclesia exigebat. Procurator uero eorumdem prioris et fratrum excipiendo proponebat contra, quod, cum idem episcopus, pro eo quod Egidium presbiterum et fratrem eorum conuersum uiolentas manus triennio iam elapso iniecerat, excommunicationis uinculo teneretur, conueniri non poterat nec debebat ab ipso, qui per se uel procuratorem personam standi in iudicio non habebat; adiciens, quod idem hospitale quadam uini quantitate fuerat per eundem episcopum spoliatum, et ideo ad respondendum illi nisi hospitali prius restituto se proposuit non teneri. Memoratus autem auditor, ne diu prorogaretur negotium in partium detrimentum, litem fecit coram se legitime contestari; ita uidelicet, quod si infra mensem post susceptionem presentium de predicti episcopi excommunicatione constiterit, pro nulla[2] litis contestatio habeatur. Quocirca discretioni uestrae mandamus, quatinus receptis et examinatis testibus, quos procurator hospitalis super excommunicatione ipsius episcopi duxerit producendos, si uobis infra dictum tempus constiterit ipsum episcopum excommunicatione ligatum, litis contestationem nullam esse penitus nuntietis, alioquin super principali negotio ad receptionem testium procedentes eorum dicta sub uestris inclusa sigillis nobis fideliter remittatis, ante restitutionem tamen uini, si de spoliatione constiterit, ad ipsorum receptionem testium nullatenus processuri, ad quam si fuerit procedendum, super reconuentione, si quam pars hospitalis duxerit faciendam, cum dictus procurator eam coram auditore ipso fuerit protestatus, faciatis litis contestationem fieri priusquam ad receptionem testium procedatur.

TIT. IV. DE DILATIONIBUS.

1. Ep. Ferentinati. *Litterae tuae ac petitio — litterarum.* (1216—27.) Po. 7747. = c. 3. X. (2, 8.)

2. (3.) Archiepiscopo Tolletano[1]. Te ac Iohanne Bracarensi clerico procura-

Lib. I. Tit. II. 3. 1) (1216—27.) *Po.* 7745. 2) Landun.: *d* 3) ad respondendum pred. Iohanni Bon. 4) ad illud: *d* 5) et su.: *d* 6) ind. reddere: *d* 7) magistrum: *c; deest: a*

Tit. III. 1. 1) Asismatens.: *a;* Assumat.: *c; legend. est aut* Assissinat. *aut* Auximens. — (1216—27.) *Po.* 7746. 2) nullo: *d*

Tit. IV. 2. 1) *hoc loco a Cironio inseritur caput, quod in uno codice adscriptum inuenit, cuiusque apographum ex reg. in adnotationibus adiunxit:* abbati S. Augustini Cantuar. Cum olim inter te tunc electum et dilectum filium et magistrum R. nuntium uen. f. n. Cantuariensis archiepiscopi coram fel. mem. Innocentio Papa predecessore nostro questio uerteretur, te firmiter asserente, quod ab eodem archiepiscopo sine professionis exactione benedici debeas, sicut per sententiam bonae memoriae Alexandri Papae fuerat difinitum, et predicto magistro e contrario affirmante, quod ipsa sententia per eumdem fuerat reuocata, sicut quarumdam litterarum prescriptione ostendere nitebatur: idem predecessor noster ita utrique parti prouidit, uidelicet, quod tibi munus benedictionis impenderet absque iuris preiudicio archiepiscopi memorati, assignans utrique terminum in concilio tunc proxime futuro, in

tore uenerabilis fratris nostri S.[2] archiepiscopi Bracarensis in nostra presentia constitutis, idem procurator terminum tibi et prefato archiepiscopo eiusque capitulo in causa, que super primatia inter te ac eosdem uertitur, a felicis memoriae I. papa predecessore nostro peremptorie assignatum et postmodum approbatum a nobis proximum festum omnium sanctorum[3] petiit prorogari, et dari sibi ad producendos testes inducias largiores, pro eo quod I. Gunterius[4], canonicus Tolletanus, quem procuratorem ad eorum presentiam, quibus commissa fuit receptio testium, destinasti[5], iudicatus fuit insufficiens ab eisdem. Nos igitur[6] attendentes, quod ipsi receptores testium in suis litteris testabantur expresse, quod idem procurator eis in itinere tamquam procurator necessaria ministrauit, et productioni testium multorum interfuit, ac etiam prestare uoluit fideiussoriam cautionem, te[7] rem ratam omnibus modis habiturum; ipse uero archiepiscopus id acceptare non curans re-

quo si posset sufficienter ostendere, quod professionem sibi facere deberes, eam a te sibi faceret exhiberi, alioquin ab impetitione te absolueret ipsius. Cum autem prefati procuratores tui reconuenirent archiepiscopum memoratum, super eo uidelicet, quod offitiales ipsius te ac conuentum tuum impediunt, quominus possitis congregare sinodum, celebrare capitulum et iurisdictionem specialem in subditis monasteriis exercere, benefitium nichilominus integrum restitutionis postulantes, super eo, quod cuiusdam pretextu personalis compositionis inter B. et H. et R. tuos predecessores amicabiliter interuenit, te indebite inquietat. Unde predictum terminum prefigi archiepiscopo petebat: licet eo aduocante ius reuocandi domum nullum super premissis reconuentionibus terminum ei duxerit prefigendum. Nuper autem R. monachus et magister Eust., procuratores in nostra presentia constituti, petierunt instanter, ut in negotio procedentes causam inter prefatum archiepiscopum et te audiremus, uel perpetuum silentium imponeremus eidem. Archiepiscopo respondente, quod licet induciae ad deliberandum cum conuentu suo, utrum deberet agere, uel non, sibi fuissent indultae, quia tamen ad propria nondum reuersus fuerat, et ecclesia sua et regnum esset turbatum, cum suo conuentu deliberare non potuit; quare petebat ulteriores inducias sibi exhiberi. Procuratores predicti responderunt e contra, quod archiepiscopus, etsi non personaliter, tamen per nuntios et litteras deliberare potuit super hoc cum conuentu, unde non erant ei ulteriores induciae indulgendae, ne prorogando iudicium, uideremur iustitiae derogare. Nos igitur attendentes, quod equius est, parti ad deliberandum largiorem terminum indulgere, quam litem breuiandi pretextu procedere minus clare, adhuc ei terminum duximus indulgendum. *Haec decretalis usque ad uerba:* ab impetitione te absolueret ipsius *consonat cum originali; sed inde ab his uerbis in ipsius Bullae apographo legitur:* Cum autem partibus postmodum in ipsius predecessoris nostri presentia constitutis, tu instanter peteres, ut in causa sec. formam procederet prenotatam, licet predictus archiepiscopus e contrario responderet, quod contra te agere tunc non posset, quia erat aliis negotiis prepeditus tunc, quia uenerat minus instructus temporum; tamen nolens litem ulterius protelare eidem indixit, quod aut ageret, cum ipse semper super hoc ad sedem apostolicam appellasset, aut memorati predecessoris sui sententiam confirmaret, perpetuum silentium archiepiscopo imponendo; tunc idem archiepiscopus proposuit, quod abbas de iure communi sibi professionem facere tenebatur, quam sibi petebat humiliter exhiberi; tu uero respondisti e contra, quod etsi ad id tenereris de iure communi, de iure tamen speciali eras exemptus, ostendens tam priuilegia fundationis ecclesiae, quam sententiam memorati Alexandri pro monasterio promulgatam, et reconuenisti eumdem archiepiscopum super eo, quod contra tenorem priuilegiorum tui monasterii homines seruientes et clericos tuos de facto, cum de iure non posset, excommunicationis uinculo innodabat, et ecclesias ad monasterium pertinentes supponebat ecclesiastico interdicto. Cumque super his fuisset aliquamdiu disputatum, prefatus archiepiscopus alium sibi petiit terminum indulgeri, intra quem cum suo posset deliberare conuentu. Quare idem predecessor noster terminum usque ad festum omnium Sanctorum, tunc proxime uenturum, sibi concessit, ita quod nisi deliberaret cedere potius quam contendere in hac causa, ex tunc expensas legitimas, quas de cetero faceres, ibi refundere teneretur, si contingeret ipsum contrariam sententiam reportare; scribens super hoc dilecto filio N. G. tituli S. Martini presbitero cardinali, apostolicae sedis legato, ut si coram eo partes ducerent litigandum, ipse Cantuariensis conuentus una cum archiepiscopo sepe dicto citati causam audiret, et eam ad sedem apostolicam remitteret sufficienter instructam, prefigens partibus terminum competentem, quo se conspectui apostolico presentarent, iustam sententiam recepturi. Nuper autem R. monachus et magister Eustrasius, procuratores tui in nostra presentia constituti, petierunt instanter, ut iuxta prescriptam formam in negotio procedentes, causam, si predictus archiepiscopus contendendam duceret, audiremus, uel perpetuum silentium super hoc imponeremus eidem, ne te pateremur captiosis diffugiis fatigari. Archiepiscopus uero respondit, quod licet induciae ad deliberandum cum conuentu suo, utrum deberet agere uel non sibi fuissent indultae, quia tamen nondum ad propria reuersus fuerat, et alias non solum ecclesia sua, sed totum regnum erat turbatum, cum suo conuentu deliberare non potuerat, quare petebat sibi ulteriores inducias indulgeri. Procuratores autem prefati responderunt e contra, quod archiepiscopus, etsi non personaliter, saltem per nuntios et litteras deliberare super hoc potuerat cum conuentu, unde non erant ei ulteriores induciae indulgendae, ne prorogando iudicium uideretur iusticiae derogare. Nos igitur attendentes, quod equius est, parti ad deliberandum largiorem terminum indulgere, quam litem breuiandi pretextu procedere minus clare, uolentesque dicto archiepiscopo nichilominus in hac parte fauere, adhuc ei usque ad proximum festum B. Michaelis archangeli terminum ad deliberandum per se uel per alium cum conuentu duximus indulgendum, eum utrique parti pro peremptorio assignantes, ita quod si contra te agendum non duxerit, nos ab eius super hoc impetitione te sententialiter absolueremus. Quod si egerit, et eum in causa ipsa succumbere forte contigerit, ipsum tibi, ut predictum est, condemnaremus in expensis, eumdem quoque terminum predicto archiepiscopo assignantes ad deliberandum utrum uelit cedere, an contendere super iis, quibus coram sepedicto predecess. nostro eum reconueneras, ut superius est expressum. Preterea prefati procuratores tui reconuenerunt archiepiscopum nominatum super eo uidelicet, quod offitiales ipsius, te et conuentum tuum impediunt, quominus possitis congregare sinodum, celebrare capitulum, et iurisdictionem spiritualem in subditis monasteriis exercere, beneficium in integrum restitutionis nichilominus postulantes, super eo, quod cuiusdam personalis compositionis pretextu ad uacantes ecclesias monasterii, cum non tenerentur de iure, clericos improuide archiepiscopo presentarunt, et conquerentes, quod contra formam compositionis inter bon. mem. H. et R. tuos predecessores amicabiliter interuenit super ecclesia Caenniratensi te indebite inquietat. Unde predictum terminum super iis eidem archiepiscopo prefigi petebat; sed eo allegante ius reuocandi domum, nullum super premissis reconuentionibus terminum ei duximus prefigendum. Ne igitur super iis possit in posterum dubitari, has litteras tibi duximus in testimonium concedendas, nolentes interim statum tui monasterii uacillare. Datum Laterani decimo sexto Kal. Aprilis, Pontificatus nostri anno primo: *Po.* 25859. (1217.) — c. 2. *scr. ao.* 1216. *Po.* 5405. *exstat ap. Mansi Conc.* XXII, 1096. 2) S.: *deest: orig. sed ep. Bracar. fuit eo tempore Stephanus* 3) *add.*: uidelicet: *orig.* 4) Guntinn.: *c;* Guterii: *orig.;* Siguntinus: *deest: e* 5) destinatis: *orig.* 6) ergo: *ad* 7) te: *deest: d*

cusauit plures testes producere ab ipsis receptoribus requisitus, eiusdem procuratoris petitionem de fratrum nostrorum consilio non duximus admittendam, tibi presentes litteras in huius rei testimonium concedentes, ne occasione huiusmodi alicui posses in posterum dispendio subiacere.

V. DE ORDINE COGNITIONIS.

1. Lodoico regi Francorum *Tuam non credimus — inclines.* (1224.) Po. 7099. = c. 3. X. (2, 10.)

2. Decano cantori et custodi sancti Seuerini Colon.[1] Significauit nobis O. pauper sacerdos, quod cum[2] L. presbiter de Nouo Ponte Coloniensis diocesis super ecclesia de Hisbiche[3] coram preposito sancti Ludgeri Monasteriensis et coniudicibus suis auctoritate apostolica conuenisset, et[4] idem coniudices haberet[5] eosdem certa et expressa coram eis ratione suspectos, arbitros petiit, coram quibus de suspicionis causa doceret; sed dum excommunicationem in modum exceptionis sibi obiceret pars aduersa, memorati iudices prius se debere de[6] excommunicationis exceptione cognoscere, quam concedere arbitros per interlocutoriam decreuerunt, a qua ipse ad sedem apostolicam appellauit. Ideoque discretioni uestrae mandamus, quatinus, si est ita, reuocetis in statum debitum quidquid post appellationem huiusmodi inueneritis temere attemptatum.

TIT. VI. DE CAUSA POSSESSIONIS ET PROPRIETATIS.

Un. Abbati S. Cipriani Torcell. dioces. et S. Mariae nouae de Venetiis et S. Mariae Anan. pap. prioribus. *In causa que inter — potestatem.* (1224.) Po. 7239. = c. 8. X. (2, 12.)

TIT. VII. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM.

Un. Burgensi Archiepiscopo[1]. Ex parte uenerabilis fratris nostri Tolletani episcopi et quorumdam suffraganeorum suorum nostris est auribus intimatum, quod carissimus in Christo filius noster illustris rex Castellae dilectum filium magistrum B. Segobiensem electum post electionem et confirmationem ipsius, dicendo pro uoluntate sua, quod cum eius assensu eligi debuisset, episcopatu[2] Segobiensi exire coegit, et episcopatus eiusdem bona sicut uoluit et ualuit occupauit. Quia uero, quantumcumque regem ipsum affectuosius diligamus, talia sustinere non possumus nec debemus, uolentes super hoc ex offitio nostro procedere, discretioni uestrae mandamus, quatinus, cum non possint[3] nec debeant in iudicio contendere spoliati, super predicti electi eiectione et inuasione rerum episcopatus ipsius a quocumque factis ueritatem sollicite inquiratis, de quibus si uobis constiterit, dictum electum[4] auctoritate nostra plenarie restituere ac restitutum defendere procuretis; pendente tamen restitutionis articulo uos omnes prouentus tam percipiendos de cetero quam huc usque perceptos integre colligatis et electo assignetis eidem.

TIT. VIII. DE EO QUI MITTITUR IN POSSESSIONEM CAUSA REI SERVANDAE.

1. Archiep. Tiren. *Dilecto filio I. — facultatem.* (1216—27.) Po. 7751. = c. 28. X. (5, 40.)

2. Archidiacono B. Salisberien. diocesis[1]. Significauit nobis I. rector ecclesiae de Witam., quod cum abbatem et conuentum Abendonensem Salisberiensis diocesis coram te super quibusdam decimis non ex delegatione apostolica[2] conuenisset, ipsi lite pendente super eisdem decimis quamdam indulgentiam impetrarunt a nobis, nullam, ut dicitur, facientem de mota super hoc controuersia mentio-

Lib. II. Tit. V. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7749. 2) cum: *deest: c* 3) Hilbike: *a;* Belbiche: *c; Ciron.:* Hisbak *uel* Hisback *legend. esse censet* 4) et: *deest: cde* 5) habens: *d* 6) de ipsius: *de*

Tit. VII. Un. 1) Burdegal.: *ce;* (1216—27.) *Po.* 7750. 2) episcopatum: *ce* 3) possit . . . debeat . . . spoliatus: *d* 4) el. spoliatum: *d*

Tit. VIII. 2. 1) *in e hoc loco incipit tit.* IX. — (1216—27.) *Po.* 7752. 2) sedis apostolicae: *d*

nem; unde dictus I. humiliter supplicauit, ut, cum robur firmitatis habere non debeat, quod a nobis super re litigiosa taliter est obtentum, causam decidi sicut iustitia exigit mandaremus. Quia uero nostrae incumbit sollicitudini, litibus et contentionibus finem imponere, ac ecclesiarum iura integra conseruare, discretioni tuae mandamus, quatinus, si est ita, indulgentia huiusmodi non obstante negotio finem debitum sublato impedimento appellationis imponas.

TIT. IX. UT LITE PENDENTE NICHIL INNOVETUR.

Un. Cancellario cantori et A. dicto marescallo can. Paris. *Dilectus filius magister — formam.* (1216—27.) Po. 7753. = c. 5. X. (2, 16.)

TIT. X. DE SEQUESTRATIONE POSSESSIONIS ET FRUCTUUM.

Un. Priori de Beham (Bynham?) decano de Dalit. (Dallington) et F. can. S. Mariae de Hastinges Cicestr. dioc. *Dilectus filius R. — compescentes.* (1216—27.) Po 7754. = c. 2. X. (2, 17.)

TIT. XI. DE PROBATIONIBUS.

1. Archiep. Lund. et eius suffraganeis. *Ad nostram noueritis — respersus.* (1218.) Po. 5821. = c. 12. X. (2, 19.)
2. Auriensi (Orense) et Lamecensi (Lamego) epp. *Cum causam — procedatis.* (1216—27.) Po. 7755. = c. 13. X. (2, 19.)
3. Ep. et archidiac. Senensib. *Causam matrimonii — remittatis.* (1216—27.) Po 7756. = c. 14. X. (2, 19.)

TIT. XII. DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS.

1. Preposito M. Firmanae dioc. *Per tuas nobis litteras — pretermissum.* (1216—27.) Po. 7757. = c. 48 X. (2, 20.)
2. Vallis Oleti et Sacrae Meniae abbatibus Palent. et Segobien. dioces. *Licet dilectus filius — contingat.* (1216—27.) Po. 7758. = c. 49. X. (2, 20.)
3. Preposito et mag. G. et R. de Laudun. canonicis Remensibus. *Presentata nobis — dicta.* (1216—27.) Po. 7759. = c. 50. X. (2, 20.)
4. Pennensi ep. *Nuper nobis a — credi.* (1215.) Po. 7373. = c. 51. X. (2, 20.)
5. Corosipit. et Trecor. epp. *Venerabili fratri nostro — procedamus.* (1225.) Po. 7469. = c. 52. X. (2, 20.)

TIT. XIII. DE TESTIBUS COGENDIS.

1. Priori Montis Riui Massilien. diocesis et sacristae Massilien.[1] Sua nobis uenerabilis frater noster Tholonensis episcopus insinuatione monstrauit, quod, cum Tholonensis ciuitas bis a Sarracenis capta fuerit et destructa, multa instrumenta Tholonensis ecclesiae sunt amissa, propter que grauia iam incurrit ecclesia ipsa dispendia, et grauiora creditur in posterum incursura, nisi super hoc per apostolicae sedis prudentiam consulatur. Unde nobis idem episcopus humiliter supplicauit, ut, cum adhuc quidam supersint, qui plene nouerint[2] de possessionibus et rebus aliis ecclesiae ueritatem, ne processu temporis probationis copia fortuitis casibus subtrahatur, prouidere super hoc ipsi misericorditer dignaremur. Quocirca discretioni uestrae mandamus, quatinus, si est ita, tales, si se gratia, odio uel timore subtraxerint, ad perhibendum testimonium ueritati monitione premissa per censuras ecclesiasticas appellatione remota cogatis, dicta illorum in scripturam publicam redigi facientes, et si quos forte huiusmodi causa contingit, denuntietis illis, ut huic receptioni testium, si uelint, intersint, et super denuntiatione sic facta faciatis confici publicum instrumentum.
2. Abb. S. Eugenii archidiac. et mag. Bono subd. nostro canonico. Sen. *Dilectorum filiorum — perhibere.* (1216—27.) Po. 7761. = c. 10. X. (2, 21.)
3. Ep. Bononiensi et Andreae et mag. B. Prat. Bon. commoranti canonicis. *Venerabilis frater noster — ueritati.* (1216—27.) Po. 7762. = c. 11. X. (2, 21.)

Lib. II. Tit. XIII. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7760. 2) nouerunt: *ce*

TIT. XIV. DE FIDE INSTRUMENTORUM.

1. Nicalao Scriniario[1]. Cum Lando pater tuus, qui tabellionatus fungebatur offitio, morte preuentus nequiuerit quedam instrumenta, que receperat conscribenda, conficere, nos tam illis, ad quos instrumenta predicta pertinent, prouidere uolentes, quam tibi facere gratiam specialem, deuotioni tuae presentium auctoritate concedimus, ut instrumenta eadem in[2] publicam manum fideliter redigas habitura debitam firmitatem.

2. Decano et capit. sancti Stephani Bisunt.[1] Licet olim innouauerimus priuilegium felicis memoriae Calixti papae predecessoris nostri, ecclesiae Sancti Iohannis Bisunt. concessum, tamen presenti pagina declaramus, quod nostrae intentionis non fuit, ut ius ecclesiae uestrae per hoc in aliquo lederetur, cum per innouationem huiusmodi non acquiratur ius nouum, sed antiquum solummodo conseruetur, unde presentes litteras super hoc uobis in testimonium duximus concedendas.

3. Priori Sanctae Mariae et presbitero Seuerino canonico Sancti Petri Tuscan[1]. Dilecti filii abbas et conuentus monasterii Sancti Iusti, Cisterciensis ordinis, nobis humiliter supplicarunt, ut, cum quedam ipsius monasterii instrumenta depereant consumpta nimia uetustate, faceremus eadem per tabelliones publicos innouari. Quocirca discretioni uestrae mandamus, quatinus instrumenta huiusmodi faciatis auctoritate nostra per manus tabellionis publici exemplari; uolumus enim, ut instrumenta ipsa taliter exemplata pristinam obtineant firmitatem.

TIT. XV. DE IUREIURANDO.

1. Mag. Anselmo DD. et Gerardo can. Antioch. *Petitio uestra — subiacere.* (1216—27.) Po. 7766 = c. 31. X. (2, 24.)

2. Ambian. et Tornac. episcopis et abbati Sancti Vedasti Atrebat[1]. Ad nostram noueritis audientiam peruenisse, quod, cum episcopi, qui a longis retro temporibus Atrebatensi ecclesiae prefuerunt, siue seculares fuerint, siue etiam regulares, canonici esse consueuerunt ecclesiae memoratae, bonae memoriae R. Atrebatensi episcopo uiam uniuersae carnis ingresso, certa die ad eligendum statuta, eiusdem ecclesiae canonici et uenerabilis frater noster Atrebatensis episcopus, tunc archidiaconus et canonicus[2] ipsius ecclesiae, statuerunt, per iuramentum, quo tenebantur ecclesiae, confirmantes, quod quincunque de gremio ipsius ecclesiae, si canonice posset fieri, assumeretur in episcopum, de cetero non esset canonicus in eadem, quod utrum seruari debeat, presertim cum ex hoc dignitatem contigerit[3] et episcopales reditus minorari, prefatus episcopus tanquam uir prouidus et discretus nos duxit humiliter consulendos. Nos igitur saluti eius paterna uolentes sollicitudine prouidere, et nichilominus attendentes, quod iuramentum non ut esset iniquitatis uinculum fuerit institutum, et quod non iuramenta sed periuria potius sunt dicenda, que contra utilitatem ecclesiae[4] attemptantur, discretioni uestrae mandamus, quatinus ad Atrebatensem ecclesiam personaliter accedentes a canonicis antedictis requiratis super premissis diligentius ueritatem, et si ea, que superius sunt expressa, noueritis esse uera, pro huiusmodi iuratione incauta, imposita prefato episcopo penitentia congruente, quod in dampnum episcopalis iuris repereritis taliter attemptatum auctoritate nostra suffulti sublato appellationis obstaculo in statum debitum reducatis.

3. Colocensi archiep. et eius suffraganeis. *Intellecto iamdudum — seruandum.* (1220.) Po. 6318. = c. 33. X. (2, 24.)

Lib. II. Tit. XIV. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7763. 2) in scripturam publicam manu publica: *d*
2. 1) (1216—27.) *Po.* 7764.
3. 1) (1216—27.) *Po.* 7765.

Tit. XV. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7685a. 2) canonici: *cd* 3) contingeret: *a*; contingat: *e* 4) ecclesiasticam: *ac*

TIT. XVI. DE EXCEPTIONIBUS.

1. Dil. filio abbati S. Oberti Leod. dioc. et S. Iohannis et S. Martini decanis Leodiensib. *Olim nostris fuit — impetratis.* (1217.) Po. 5653. = c. 7. X. (2, 25.)

2. Episcopo abbati Sancti Sauini et preposito Sanctae Eufemiae Plac.[1] Conquerente olim abbate Sancti Sixti Placentini, monasterium suum esse a communitate Cremonensi[2] duabus partibus castri et curtis Gustallae[3] per uiolentiam exspoliatum, et eos curtem Lizariae ad idem monasterium pertinentem contra iustitiam detinere, felicis memoriae Innocentius papa predecessor noster bonae memoriae episcopo Regino commisit huiusmodi questionem, *etc. et infra.* Verum ipsi procuratores quosdam, non ad procedendum in causa prout acceperant in mandatis, sed potius ad apostolicum iudicium declinandum, ad nostram presentiam destinarunt; qui licet fori exceptionem opposuerint, sicut uiri prudentes ac in iure periti nobis multipliciter suadere studuerunt, questionem huiusmodi esse relinquendam iudicio seculari. Nos tamen habito super his[4] fratrum nostrorum consilio exceptionem ipsam non duximus admittendam.

3. Episcopo Ebroicen.[1] Innotuit nobis, P. de Sarneriis[2] laico intimante, quod cum G. de Haia, quem bonae memoriae I.[3] predecessor tuus pro eo, quod post susceptum subdiaconatus offitium de facto cum quadam muliere contraxit et sicut laicus cohabitabat eidem, uinculo excommunicationis astrinxit, ipsum super quadam hereditate coram seculari iudice conueniret, ipse contra illum quod excommunicatus esset et quod ei non teneretur respondere excepit; et cum dictus iudex paratus esset huiusmodi exceptionem admittere, si ab ipso laico probaretur, ad te super hoc habuerit laicus ipse recursum; sed tu efficere ut dictus excommunicatus uitari deberet, prout idem laicus asserit, noluisti. Cum autem, sicut in sacris habetur canonibus, episcopi excommunicatorum omnium nomina tam uicinis episcopis quam suis parochianis indicare debeant, eaque in celebri loco posita pre foribus ecclesiae cunctis conuenientibus inculcare, ut excommunicatis ecclesiasticus aditus precludatur ubique, ac excusationis causa omnibus auferatur, fraternitati tuae mandamus, quatinus, si prefatus predecessor tuus ex huiusmodi causa subdiaconum excommunicauit eumdem, petitioni super hoc annuas laici memorati.

4. Archidiac. trans Ligerim offitiali I. Borelli can. Turon. *Dilecti filii — statuatis.* (1216—27.) Po. 7769. = c. 8. X. (2, 25.)

TIT. XVII. DE PRESCRIPTIONIBUS.

Un. Priori et conuentui Lateran.[1] Sedis apostolicae circumspectio, que circa omnes ecclesias suae prouidentiae consueuit adhibere[2] consilium, illarum indempnitatibus propensiori studio debet precauere, que ipsi tanquam membra capiti coherentes specialis sibi necessitudinis uinculo sunt adstrictae. Inde est, quod cum Lateranensis ecclesia speciale membrum apostolicae sedis[3] et Romani pontificis propria sedes existat, statuimus et sancimus, ut sicut contra Romanam ecclesiam non nisi centenaria currit prescriptio secundum constitutiones canonicas et legitimas sanctiones, ita quoque ipsi ecclesiae minoris temporis prescriptio non obsistat.

TIT. XVIII. DE SENTENTIA ET RE IUDICATA.

1. Petro Leonis de Corneto[1]. Cum causam, que inter te ex parte una et Benedictum sindicum communitatis Cornetanae nomine ipsius communitatis ex altera uertebatur, dilecto fratri nostro O. sanctorum Sergii et Bacchi diacono cardinali duxerimus committendam, tu sindico ipso presente in eiusdem cardinalis proposuisti presentia, quod potestas, rectores, sindicus et populus Cornetanus, pro eo quod P. et Phi. laicos de Corneto super quadam uinea, horto et territorio

Lib. II. Tit. XVI. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7767. 2) Cremonae: *de* 3) Wastaliae: *e* 4) sup. his: *deest: ae*

3. 1) (1216—27.) *Po.* 7678. 2) Sameriis: *d;* Saxo: *e* 3) L.: *de; Cironius censet Lucae episcopi mentionem fieri; sed de Iohanne* (1180—92.) *cogitandum est.*

Tit. XVII. Un. 1) *dat. Later.* XXIII. *m. April. ao.* V. (1221.) *Po.* 6627. *in Bullar. Rom. ed. Taur.* III, 379. 2) habere: *cd* 3) ap. sed.: *deest: orig.*

Tit. XVIII. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7770.

auctoritate nostra conueneras, priusquam super his fuisset in eorum curia questio agitata, domum tuam auctoritate propria destruxerunt, in hoc et aliis dampna tibi usque ad centum librarum Pisanarum ualentiam irrogando, exceptis expensis occasione huiusmodi a te factis, quas summam mille solidorum monetae ipsius excedere asserebas, de quibus omnibus tibi petebas iustitiam exhiberi. Predictus uero sindicus proposuit ex aduerso, quod cum contineatur in statuto Corneti, ad cuius obseruantiam Cornetarii prestito iuramento tenentur, ut si qua questio inter aliquos eorum suboritur, prius de ipsa cognosci debeat in curia Cornetana, quia tu curia ipsa omissa predictos P. et Phi. apud sedem apostolicam conuenisti contra predictum statutum temere ueniendo, consules Cornetani, qui tunc erant, domum tuam sicut modo apparet auctoritate ipsius statuti[2] pro eo, quod contra ipsum ueneras licite diruerunt. Quare memoratus sindicus asserebat, te non esse super premissis aliquatenus audiendum. Prefatus autem cardinalis his et aliis, que coram eo fuere proposita, plenius intellectis et nobis fideliter recitatis de mandato nostro et fratrum nostrorum consilio supradictum sindicum nomine communitatis predictae, non obstante, quod postquam fuit in causa conclusum procurator, quem ipse reliquerat, recessit contumaciter, propter destructionem domus, dampna et expensas, super dampnis tamen et expensis taxatione ipsius cardinalis et tuo iuramento premissis, in centum libris Pisanorum tibi sententialiter condempnauit, iuramento quod de seruando predicto statuto prestitum esse dicitur tibi[3] nullum preiudicium afferente, cum omnino sit contrarium iuramento, quo iura ecclesiae Romanae seruare tenentur. Nos itaque quod per eumdem cardinalem super his prouide actum est ratum habentes, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio[4] communimus.

2. Episcopo Brixiensi[1]. Dilecti filii A. et O. et L. monachi monasterii Aquae Nigrae transmissa nobis petitione monstrarunt, quod, cum S. quondam abbas ipsius monasterii Brixiensis diocesis, suis culpis exigentibus, ab eius regimine per uos sententialiter sit amotus, idem S., sententiae uestrae temerarius uiolator monasterium ipsum nichilominus per uiolentiam detentare presumit in propriae salutis dispendium, graue scandalum plurimorum et apostolicae sedis iniuriam et contemptum; his etiam non contentus uobis mendaciter suggerens, se abbatem, ad diuersos iudices diuersas contra eosdem monachos litteras impetrauit, quarum auctoritate ipsos multiplici molestatione fatigans in eosdem de facto excommunicationis fecit sententiam promulgari. Ne igitur illius temeritas aliis transeat in exemplum, si non fuerit debita castigatione repressa, fraternitati tuae[2] per ap. scripta mandamus, quatinus, si est ita, dictum S. ut uestrae[3] sententiae parens humiliter, non obstante quod post ipsam se asserit relectum, monasterium ipsum omnino dimittat, et a qualibet dictorum monachorum molestatione desistat monitione premissa per censuras ecclesiasticas appellatione remota contra litteras quoque, quas sepedictus S. usurpato sibi abbatis nomine dicitur impetrasse, ac quidquid est earum auctoritate presumptum denuntietis penitus non tenere.

TIT. XIX. DE APPELLATIONIBUS.

1. Decano cancell. et cantori Lincoln. *Cum causam — inane.* (1216—27.) Po. 7772. = c. 62. X. (2, 28.)

2. Decano thesaurario et P. Petri canon. Zamor. *Dilecto filio G. — inanem.* (1216—27.) Po. 7773. = c. 63. X. (2, 28.)

3. S. Andreae et Dunckelndensi archidiaconis et mag. Iohanni canon. Dunckeldensi. *Nicolao militi — terminetis.* (1216—27.) Po. 7774. = c. 64. X. (2, 28.)

4. Ep. Martin. N. presbitero canonico Tuscan. *Sua nobis Reinerius — attemptarent.* (1216—27.) Po. 7775. = c. 65. X. (2, 28.)

5. Mag. G. archidiac. et offitiali Lemouicen. et archipresb. de Nontron Lemouic. dioces. *Dilecti filii prior — tenere.* (1216—27.) Po. 7776. = c. 66. X. (2, 28.)

Lib. II. Tit. XVIII. 1. 2) stat.: *deest: d* 3) ti.: 2. 1) *inscr. deest: cd;* (1216—27.) *Po.* 7771. 2) u.: *c deest: ac* 4) et presentis scriptura paginae: *c* 3) nostrae: *ce*

6. Abbati Sancti Dionisii decano et magistro Coll.[1] Significauerunt nobis uenerabilis frater noster episcopus et dilectus filius decanus et capitulum Beluacen., quod magister I. Siluanectensis Rothomagensis canonicus olim pro assequenda in ecclesia Beluacensi prebenda nostras ad bonae memoriae episcopum Parisiensem et eius collegas litteras executorias impetrauit, cumque iidem partes ad suam presentiam conuocassent, pars predictorum episcopi et capituli recusarunt ipsum Parisiensem episcopum ut suspectum, pro eo quod aduocatum partis alterius clericum et commensalem suum contra eos in causa eadem eis reclamantibus admittebat, cum dixisset publice, sicut erant sufficienter probare parati, se scire firmiter tanquam qui in tractatu ipsius negotii fuerat cum[2] ipso episcopo, qualiter res esset huiusmodi processura, atque ad cognoscendum de causa suspicionis huiusmodi arbitros petierunt, quos quia ipsi iudices denegauerunt eisdem, pro parte ipsorum fuit ad nostram audientiam appellatum. Quocirca mandamus, quatinus, si est ita, reuocato in statum debitum quidquid post appellationem huiusmodi inueneritis temere attemptatum, in causa iuxta priorum continentiam litterarum appellatione remota ratione preuia procedatis.

TIT. XX. DE CONFIRMATIONE UTILI VEL INUTILI.

1. Ill. regi et dil. filiis nobilib. uiris H. Nato et balliuis eius nec non comestabulo baronibus militibus et aliis omnibus uniuersis Cipri. *Venerabilis frater noster — curetis.* (1223—25.) Po 7512a. = c. 8. X. (2, 30.)

2. Uniuers. abbatib. et prelatis aliis ac conuentib. et cleric. in Constantinop. et Chalcedon. dioces. constitutis. *Sua nobis uenerabilis frater — obseruari.* (1216—27.) Po. 7777. = c. 9. X. (2, 30.)

3. Archiepiscopo Tarracon.[1] Ex parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, quod cum nonnulli clerici tuae diocesis plures obtineant parochiales ecclesias, data huiusmodi clericis optione retinendi unam ipsarum ecclesiarum, reliquas possis de licentia nostra[2] idoneis assignare personis, non obstante, quod quidam eorum in fraudem super singulis confirmationes singulas ab apostolica sede, de ipsarum ecclesiarum pluralitate mentione non habita, impetrarunt. Ideoque fraternitati tuae mandamus, quod huiusmodi confirmationibus nequaquam obstantibus super his libere facias appellatione remota quod ad pontificale offitium uideris pertinere, in his que rite ac laudabiliter feceris apostolicum habiturus auxilium et fauorem si duxeris requirendum.

4. Episcopo Morin.[1] Te didicimus intimante, quod tu, cum quosdam diocesis tuae clericos uxoratos suis de mandato nostro benefitiis, que in eadem obtinebant diocesi, spoliaris, quidam eorum per obtentas a nobis contra te super eisdem benefitiis commissionis litteras, in quibus de spoliationis causa mentio non habetur, te super his multipliciter aggrauant et molestant, alii uero confirmationis nostrae litteras in communi forma super eisdem benefitiis, in quibus causa eadem supprimitur, exhibentes tueri se contra te per easdem litteras moliuntur. Nolentes autem per tales litteras mandato nostro et canonicis statutis illudi, decernimus te non teneri ad respondendum per commissiones easdem, et tibi super hoc tales confirmationis litteras non obstare.

Lib. II. Tit. XIX. 6. 1) (1216—27.) *Po.* 7685. 2) coram: *d*

Tit. XX. 3. 1) (1216—27.) *Po.* 7778. 2) tua: *d* 4. 1) (1216—27.) *Po.* 7779.

LIBER TERTIUS.

TIT. I. DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

1. Episcopo Pictauen.[1] Non decet Domini sacerdotes lucris temporalibus more secularium inhiare, unde sacerdotale nomen abhominabile redditur cordibus infirmorum. Ex tua sane relatione didicimus, quod nonnulli ciuitatis et diocesis tuae presbiteri passim questionibus inhiantes, calcata sacerdotalis offitii dignitate, sine delectu aliquo in quibuslibet causis assumunt offitium aduocati, exercentes illud nimium imprudenter pro temporali questu in foro ecclesiastico[2] et ciuili, ex quo nonnullis efficiuntur in scandalum, et aliis in contemptum sunt; et alii tam canonici quam clerici diocesis supradictae, qui clericalis honestatis obliti diuersis et uariis[3] secularibus negotiationibus se immiscent, emptioni et uenditioni mercimoniorum sic dediti, ut negotiatores uerius quam clerici uideantur; quod utique decus facit uilescere clericale. Quia uero ualde, ut asseris, metuis, ne si predicti sacerdotes et clerici ab huiusmodi non quiescant, sicut populus sic sacerdos existat, fraternitati tuae plenam de te fiduciam obtinentes concedimus[4], ut auctoritate nostra illos ualeas a talibus cohibere, nisi proprias causas suas uel ecclesiarum suarum aut personarum miserabilium, que prosequi causas suas nequeunt, fuerint prosecuti, cum inconueniens sit presbiteris ad misterium[5] corporis et sanguinis Domini deputatis, iudiciorum strepitum et lites amare, nec deceat Christi ministros secularibus negotiis implicari, quibus nemo debet deo militans se immiscere.

2. Ambian. ep. *Ex litteris nobilis — defendas.* (1218.) Po. 5784. = c. 16. X. (3, 1.)

3. Decano et capitulo Compostellanis[1]. Si diligenti, *et infra.* Illud autem, quod de habitu clericorum in generali concilio tam generaliter est statutum, fuit frustra in consultatione deductum, cum satis uerba sint liquida, et nos ea nolumus sua firmitate carere. Consuluistis tandem de clericis, qui chori silentium fugientes intendunt externis collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina, si quid de talibus in eodem consilio noscitur institutum canon fuit latae sententiae uel ferendae; ad quod breuiter respondemus, quod penam illa constitutio non infligit, sed potius comminatur et exprimit infligendam, que merito ad illos extenditur, qui quamuis in choro inter celebrantes existant, sermonibus tamen illicitis et linguas et aures inuoluunt, cum non solum in se ipsis offendant, sed etiam aliis impedimento tales existant.

TIT. II. DE CLERICIS CONIUGATIS.

1. B. quondam reginae Anglorum illustri. *Ex parte tua fuit — impertiri.* (1211.) Po. 5755. = c. 9. X. (3, 3.)

2. Episcopo Morin.[1] Ad aures nostras te significante peruenit, quod quidam clerici tuae diocesis, qui matrimonia solempniter contraxerunt, ecclesiastica retinere benefitia, que prius habuerant, non uerentur, praue[2] terrae consuetudinem pretendentes, ideoque presentium tibi auctoritate mandamus, quatinus contra dictos clericos, si in sacris ordinibus constituti receperunt uxores, nisi eas post tuam commonitionem dimiserint, iuxta canonica instituta procedas; si uero uxores in minoribus constituti ordinibus acceperunt, cum eos cogitare oporteat, quomodo illis placere ualeant et seruire, ipsos non differas huiusmodi benefitiis spoliare.

3. Episcopo Clugien.[2] Dilectus filius magister E. canonicus ecclesiae de Trilin.[2] exposuit coram nobis, quod cum Viuianus quondam ipsius ecclesiae clericus, Paduanae diocesis, ordine clericali et eadem ecclesia derelictis, sibi

Lib. III. Tit. I. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7780. 2) ecclesiae: *d* 3) uar.: *deest: cd* 4) *add.:* et concessum esse ostendimus: *a* 5) ministerium: *ce*
3. 1) Compostellano: *d;* (1216—27.)

Tit. II. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7781. 2) prauam: *a*
3. 1) (1216—27.) *Po.* 7783. 2) Trilimensis: *a;* Tlimensis: *c* (*Teolo?*)

quamdam mulierem matrimonialiter copularit, et diutius incedendo in habitu seculari exercuit offitia ciuitatis, nunc idem V. gestiens ad ecclesiam redire predictam, non habita de predictis aliqua mentione, quasdam a nobis ad te litteras reportauit, quarum auctoritate in eadem ecclesia ingressum nititur rehabere. Cum igitur mendax precator carere debeat impetratis, mandamus, quatinus si premissis ueritas suffragatur, reuocato si forsan auctoritate litterarum huiusmodi contra eamdem ecclesiam processisti, de cetero non procedas.

4. Idem ep. Lingon. *Ut consultationi — clericalem.* (1216—27.) Po. 7783. = c. 10. X. (3, 3.)

TIT. III. DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS IN ECCLESIA.

1. Prepos. de Valeriis. *Ex parte tua fuit — incurris.* (1216—27.) Po. 7784. = c. 13. X. (3, 4.)

2. Capit. Metensi. *Cum dilectus filius — promouentur.* (1216—27.) Po. 7785. = c. 14. X. (3, 4.)

3. Meldensi ep. *Ad audientiam nostram — commorantur.* (1216—27.) Po. 7786. = c. 15. X. (3, 4.)

TIT. IV. DE PREBENDIS.

1. Abb. et priori S. Genouefae. *Licet uobis direxerimus — faciatis.* (1216—27.) Po. 7787. = c. 32. X. (3, 5.)

2. Priori Norwicen. electo camerario nostro ap. s. l.[1] Quesiuisti a nobis, utrum clericus obtinens benefitium, quod curam habet animarum annexam, recipiendi archidiaconatus offitium et utrumque retinendi liberam obtineat absque dispensatione sedis apostolicae facultatem. Tu autem, cum ignorare non debeas, quod benefitium, ad quod cura pertinet animarum, personam exigat, que personaliter in ipso resideat, et ad archidiaconum spectet, de his que inquirenda sunt, tanquam episcopi oculum indagare, propter hoc neutrum bene peraget cogitans de utroque: quid sit super eligendum satis potes cognoscere per teipsum.

3. Ep. Vesprim. *Exposuisti nobis — portione.* (1225.) Po. 7351. = c. 33. X. (3, 5.)

4. Bituricensi archiep. ap. s. leg. *Ad audientiam nostram — factum.* (1216—27.) Po. 7789. = c. 31. X. (1, 3.)

5. Ep. priori et archidiac. Maclouien. *Dilectus filius G. — comparatur.* (1216—27.) Po. 7790. = c. 34. X. (3, 5.)

TIT. V. DE CLERICO EGROTANTE VEL DEBILITATO.

Un. Ep. Auersan. *Consultationibus — uoluntate.* (1216—27.) Po. 7791. = c. 6. X. (3, 6.)

VI. DE CONCESSIONE PREBENDAE ET ECCLESIAE NON VACANTIS.

1. Ep. prepos. et cantori Camerac. *Cum dilecta—presumat.* (1216—27.) Po. 7792. = c. 16 X. (3, 8.)

2. Archiepiscopo Bituricen.[1] Ex parte tua fuit nobis humiliter supplicatum, ut, cum collatio prebendarum Bituricensis ecclesiae ad te simul et ecclesiae ipsius capitulum pertinere noscatur, ne si forte aliquando prebendas ultra sex menses uotis uestris dissidentibus uacare contingit, ibidem tibi obiciatur, quod eas conferre non possis, eo quod in earum collatione fuisse sicut et alii negligens uidearis, et sic impediatur potestas conferendi easdem ad te secundum sanctiones canonicas per lapsum semestris temporis deuoluta, super hoc debita prouidere sollicitudine dignaremur. Volentes igitur honorem tuum et iura illibata seruare, auctoritate tibi presentium indulgemus, ut prebendas[2], quas in ecclesia ipsa ultra sex menses uacare contigerit, libere conferre ualeas personis idoneis, exceptione

Lib. III. Tit. IV. 2. 1) Priori: *deest: a;* Toruicensi: *a;* Ormicensi: *c;* H. electo Cant. ap. se. le.: *e;* (1216—27.) *Po.* 7788.

Tit. VI. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7793. 2) preb. ipsas: *d*

huiusmodi non obstante, nisi forsan causam prestiteritis, ut ultra prefatum tempus ipsarum collatio differatur.

TIT. VII. UT SEDE VACANTE NICHIL INNOVETUR.

1. Ep. Caluen. et magistris I. et V. canonicis Suessen. *Illa deuotionis — inductum.* (1216—27.) Po. 7794. = c. 2. X. (3, 3.)

2. Mauritio ep. Burgensi. *Constitutis olim — reseruata.* (1216—27.) Po. 7795. = c. 3. X. (3, 9.)

TIT. VIII. DE HIS QUE FIUNT VEL CONCEDUNTUR A PRELATIS SINE CONSENSU CAPITULI.

1. Archiep. Senon. et eius suffrag. *Etsi membra — dinoscuntur.* (1216—27.) Po. 7796. = c. 10. X. (3, 10.)

2. Marturan. et Croton. episcopis et abbati de Frigido Geneo Castren. diocesis[1]. Dilecto filio Rufo abbate sanctae Mariae de Carra accepimus referente, quod, cum ipse citatus a nobis pro causa, que uertebatur inter se et monasterium eiusdem Carra, quod ad sedem apostolicam nullo pertinet[2] mediante, ex parte una et uenerabilem fratrem nostrum episcopum et capitulum Neocastrense ex altera, super eo, quod idem episcopus et capitulum monasterium ipsum ad se pertinere dicebant, cum quibusdam monachis suis ad nostram presentiam accessisset, reliqui eiusdem monasterii monachi compositionem quamdam ipsius abbatis irrequisito consensu[3] in eiusdem preiudicium et grauamen monasterii sui temere cum predictis episcopo et capitulo inierunt. Cum igitur temerarium fuerit predictos monachos, irrequisito abbate ipsorum[4], compositionem inire, quantumcumque uideretur[5] utilis, super eadem causa, in qua de subiectione ipsius abbatis et sui monasterii agebatur, discretioni uestrae mandamus, quatinus, huiusmodi compositionem auctoritate nostra decernentes irritam et inanem, per eam non permittatis sepedictum monasterium molestari, contradictores si qui fuerint uel rebelles per censuras ecclesiasticas appellatione postposita compescendo.

3. Episcopo archidiacono et cantori Trecen.[1] Dilecti filii abbas et conuentus Pulteriensis[2] nobis humiliter supplicarunt, ut, cum idem monasterium per dilapidationem R., quondam abbatis ipsius, qui tanquam dissipator multa et diuersa contraxit debita, tanto grauetur honere debitorum, quod ipsi ad solutionem non sufficiunt[3] eorumdem, prouidere super hoc eis misericorditer dignaremur. Volentes igitur ipsius monasterii, quod ad nos specialiter pertinet, indebitis grauaminibus obuiare, discretioni uestrae mandamus, quatinus auctoritate nostra, sublato appellationis impedimento, prouidere curetis, ne super debitis, que nec de conuentus aut maioris et sanioris eius partis assensu, nec pro utilitate monasterii ab ipso R. contracta fuerunt, abbas et conuentus iam dicti pretextu litterarum ipsius R., cum pleraque ipse fecisse dicatur etiam post amotionem[4] suam, super debitis per litteras molestentur.

TIT. IX. DE HIS QUE FIUNT A MAIORI PARTE CAPITULI.

Un. Archiepiscopo Vienn.[1] Dilecti filii capitulum[2] Maurianensis ecclesiae suis nobis litteris intimarunt, quod ecclesia ipsa pastoris solatio destituta, ipsi potestatem eligendi sibi episcopum in tres ipsius loci canonicos contulerunt; ita uidelicet, ut is[3] pro electo ab omnibus haberetur, qui esset electus ab illis uel etiam[4] a duobus eorum, si tertius discordaret; cumque duo ipsorum, tertio discordante, dilectum filium I., decanum ipsius ecclesiae, uirum, ut asserunt, moribus et etate maturum et in temporalibus et spiritualibus prouidum elegissent, tu et capi-

Lib. III. Tit. VIII. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7797. 2) pertinet: *d* 3) assensu: *d* 4) eorum: *de* 5) uideatur: *d*
3. 1) (1216—27.) *Po.* 7798. 2) *sic recte: a; Pothieres.* 3) sufficiant: *d;* sufficuerit: *a* 4) admonitionem: *ac*
Tit. IX. Un. 1) (1216—27.) *Po.* 7799. 2) canonici: *d* 3) is: *deest: ce* 4) et.: *deest: d*

tulum Viennensis[5] ecclesiae ipsam electionem uobis de consuetudine presentatam, ut confirmaretis eamdem, irritam decreuistis, pro eo, quod duo canonici ecclesiae sepedictae in electores prefatos non contulerunt uota sua, et quia quidam alius in eosdem uotum suum contulit, si omnes ipsi electores pariter concordarent, alius uero appellationis interiecisse obstaculum dicebatur. Quare prefatum capitulum multa nobis instantia supplicauit, ut predictum decanum, quem ecclesiae suae affirmant esse perutilem, eis de plenitudine potestatis in episcopum concedere dignaremur. Licet igitur de prouisione ipsius ecclesiae, cui ex defectu pastoris graue dispendium imminere asseritur, debitam sollicitudinem habeamus, quia tamen persona predicti decani est nobis incognita, petitionem ipsius capituli absolute nequiuimus exaudire; gerentes autem de tua charitate fiduciam specialem, fraternitati tuae mandamus, quatinus, si decanum ipsum inueneris ad onus idoneum pontificalis offitii, et maior et sanior pars ipsius capituli consenserit in eumdem, tu, processu electionis seu cassationis predictae ac contradictione paucorum[6], nisi aliquid[7] rationabile obiecerint et probauerint, nequaquam obstantibus, illum preficias in episcopum ecclesiae supradictae.

TIT. X. DE REBUS ECCLESIAE ALIENANDIS VEL NON.

1. Conuentui Sancti Tomae de sancto Amato Pistorien. diocesis[1]. Proponentibus olim abbate et conuentu sancti Antonini, ecclesiam suam debitorum onere aggrauatam, et humiliter postulantibus, ut concederemus, quod alique de possessionibus ipsius ecclesiae[2] minus utiles uenderentur, ut ex earum pretio debita soluerentur, nos eorum postulationibus annuimus in hac parte; ipsi autem non eiusdem ecclesiae, sed uestri monasterii, licet illi subiecti, et res alias idem monasterium contingentes uenerabili fratri nostro Pistoriensi episcopo uendiderunt; quare archidiaconus et archipresbiter Senensis propter hoc partes de mandato nostro ad sedem apostolicam citauerunt, quibus coram nobis postmodum constitutis, nos huiusmodi contractu rescisso, uos et fideiussores uestros ac eiusdem monasterii homines a iuramenti et cuiuslibet obligationis alterius ac excommunicationis uinculo, quo tenebamini eiusdem occasione contractus, duximus absoluendos, in eum statum prefatum monasterium reducentes, in quo ante contractum predictum noscitur extitisse.

2. Pragen. episcopo[1]. Postulasti per sedem apostolicam edoceri, utrum tibi quasdam decimas, quas quidam antecessores tui pro quibusdam uillis, religiosis concessere quibusdam, auctoritate tibi liceat propria reuocare; ad quod tibi duximus breuiter respondendum, quod si concessionem talem contra canones in ecclesiae tuae preiudicium uideris attemptatam, ipsam debes auctoritate superioris legitime reuocare.

TIT. XI. DE LOCATO ET CONDUCTO.

1. Abb. et conuentui S. Petri de Pratellis Lexou. dioc. *Vestra nobis relatio — extendi.* (1216—27.) Po. 7802. = c. 2. X. (3, 18.)

2. Archiepiscopo Narbon.[1] Ex parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut quasdam possessiones ecclesiae tuae in emphiteusim perpetuam concedendi ad uineas plantandas in eis, tibi licentiam concedere dignaremur, cum speres exinde prouentus ipsius ecclesiae augmentandos. Nos itaque de tua discretione plenam in domino fiduciam obtinentes, fraternitati tuae licentiam concedimus postulatam, dummodo ad id capituli tui consensus accedat.

TIT. XII. DE PIGNORIBUS.

Un. Archiepiscopo Colonien. et suffraganeis eius et aliis eccle-

Lib. III. Tit. IX. Un. 5) Merienensis: *c;* Maurianensis: *e* 6) ipsius capituli: *a* 7) aliud: *de*
Tit. X. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7800. 2) poss. suis: *d*
2. 1) (1216—27.) *Po.* 7801. 2) Bragenensi: *a;* Higgensi: *c*
Tit. XI. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7803.

siarum prelatis per Colonien. prouinciam constitutis[1]. Cum sepe contingat, aduocatos aduocatias, quas in ecclesia obtinent, aliis obligare titulo pignoris, in ecclesiarum ipsarum non modicam lesionem, nos indempnitati ecclesiarum paterna uestrarum uolentes sollicitudine prouidere, uobis presentium auctoritate concedimus, ut si aduocati ecclesiarum uestrarum aduocatias suas uobis obligare uoluerint pignori, uos eas recipere ualeatis, nec fructus prouenientes ex eis in sortem teneamini computare, hi autem, qui eas obligauerint a seruitio, in quo uobis pro aduocatiis tenebantur, interim sint immunes.

TIT. XIII. DE TESTAMENTIS.

Un. Fredericus imperator[1]. Hac edictali, *et infra.* Omnes uero peregrini et aduenae libere hospitentur ubi uoluerint[2], et hospitati, si testari uoluerint, de rebus suis ordinandi liberam habeant facultatem, quorum ordinatio inconcussa seruetur. Si uero intestati decesserint ad hospitem nichil perueniat, sed bona ipsorum per manus episcopi loci tradantur, si fieri potest, heredibus, uel in pias causas erogentur; hospites[3] uero, si aliquid de bonis talium contra hanc nostram constitutionem habuerint, triplum episcopo restituant, quibus uisum fuerit assignandum, non obstante statuto aliquo aut consuetudine seu etiam priuilegio, que hactenus contrarium inducebant. Si qui autem contra presumpserint, eis de rebus suis testandi interdicimus facultatem, ut in eo puniantur, in quo deliquerunt, alias prout culpae qualitas exegerit puniendi.

TIT. XIV. DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO.

Un. Archiepiscopo Lund. et eius suffraganeis[1]. Etsi multis a sanctis patribus argumentis fuerit laboratum, ut qui ferunt uasa domini mundi fiant, quia tamen usque adeo princeps mundi quosdam clericos et presbiteros illecebris mundanis inuoluit, ut munda respuant et immundam sobolem de immundo procreare contubernio non formident, eos saltem[2] ut amplius erubescant in hoc uolumus et debemus punire, quod eorum progenies sic exorta in paternis hereditatibus non succedat. Quocirca fraternitati uestrae mandamus[3], quatinus in diocesibus uestris districtius inhibere curetis, ne[4] filii presbiterorum et clericorum, quos iidem post sacri nuper generalis[5] statuta concilii in sacris ordinibus constituti turpiter genuerunt, ipsis in hereditate paterna succedant, et propinquiores sui sanguinis preter illos ad eorum hereditatem facientes admitti, contradictores per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita, compescatis.

TIT. XV. DE SEPULTURIS.

Un. Magalon. ep. *Abolendae consuetudinis — puritatis.* (1216—27.) Po. 7804. = c. 13. X. (3, 28.)

TIT. XVI. DE DECIMIS ET OBLATIONIBUS[1].

1. Abbati et conuentui sancti Pontii[1]. Cum, sicut ex uestra insinuatione didicimus, quasdam habeatis ecclesias, in quarum parochiis decimae a laicis per uiolentiam detinentur, que quidem ad ecclesias ipsas pertinere noscuntur, nos uestris supplicationibus inclinati auctoritate presentium inhibemus, ne decimae ipsae, cum eas iidem laici dimiserint, ad alios quam ad ecclesias easdem deuoluantur.

2. Decano et capitulo Compostellano[1]. Si diligenti uoluissetis medita-

Lib. III. Tit. XII. Un. 1) *Kal. Mart. ao.* V. 1221. *Po.* 6572.
Tit. XIII. Un. 1) *c.* 8. *cf. ad c.* 2. (1, 1.) 2) ubi uol.: *deest: d* 3) hospes. . . . habuerit (*et sic deinceps. numer. singul.*): *orig.*
Tit. XIV. Un. 1) *dat.* II. *Non. Mai. ao.* II. (1208.) *Po.* 5777. *ap. Liljegren Swensk dipl.* I, 195. 2) sane: *d: deest: e* 3) per ap. scripta mand.: *orig.* 4) ut . . . non: *d* 5) uniuersalis: *d; deest: orig.*
Tit. XVI. 1) de dec. et uicesimis: *a;* de dec. et primitiis et oblat.: *c;* et obl.: *deest: e*
1. 1) *S. Pons de Tornieres* — (1216—27.) *Po.* 7805.
2. 1) (1216—27.) *Po.* 7806.

tione pensare, ad quid[2], cuius intuitu, quo[3] tempore sit soluenda uigesima, non tot consultationes in ipsa nimis sollicito exquireretis ingenio, quoniam dubium mentis liberalitas manuum excluderet, et anticiparet solutio questionem. Sane cum generalis concilii fuerit approbatione statutum, ut omnes omnino clerici, tam subditi quam prelati, ecclesiasticorum uigesimam prouentuum usque ad triennium conferant in subsidium terrae sanctae, non oportuit uos de cottidianis dubitare stipendiis, que in pane, uino ac pecunia numerata consistunt, quin uigesima debeat[4] inde deduci, de quibus, ut minus difficultatis ac periculi receptoribus ingeratur, si ad eos uigesima[5] transierit, ante diuisionem uigesima deducatur, et sic dubitatio tollitur de uigesimandis illis denariis, quos superpositam[6] appellatis; nec multum dubii remanet de panibus illis, quos dicitis in uestro uulgari reguaffas, cum, sicut accepimus, tanquam certi redditus et[7] certis temporibus exsoluantur, unde cur uigesimam non debeant, non uidemus; et quamuis non de singulis congrue, competenter tamen de pluribus uno uel diuersis temporibus prout occurrerit numerus, poterit uigesima statuta de panibus ipsis uel ipsorum estimatione deduci. De illa uero pecunia, que ante inchoationem huius presentis anni, a natiuitate beati Iohannis incepti, uobis obuenerat, cuius possessionem apprehenderatis[8] ante anni inchoationem eiusdem, licet post inter uos fuerit distributa, nolumus uos ad uigesimam teneri; quoniam regulariter constitutio non ad preterita trahitur, sed futura[9], et distributio illa non plus portionis in singulos contulit, quam singulis proportionaliter antea debebatur, ex summa, que tunc ex nulla sui parte obnoxia erat uigesimae postmodum institutae, nec illam pecuniam uigesimare tenemini, quam recepistis[10] mutuo, ut ceteris temporibus suppleantur cottidiana stipendia, dummodo ipsa pecunia de uigesimatis prouentibus exsoluatur. Ad hec cum sit in serie predictae constitutionis expressum, ut omnes omnino clerici, tam subditi quam prelati, ecclesiasticorum prouentuum uigesimam usque ad terminum[11] conferant, superflue dubitastis de archidiaconis et quibusdam aliis clericis, quin teneantur uigesimam soluere de prouentibus illis, qui ex gratia, intuitu tamen offitii uel loci ecclesiastici prouenire noscuntur, nisi forsan aliqua exenia sint, que ad esculentum uel poculentum pertineant, sic tamen quod non producantur ad munerum qualitatem, quod melius poterit ipsa rei ostensione, quam statuta[12] expressione discerni. Per hec ergo de procurationibus dubitatio tollitur, nisi forte secundum quorumdam reprobatum abusum pecunia redimatur, sed cur talis pecunia uigesimari non debeat ignoramus. Ceterum ad illarum oblationum uigesimam, que non in pecunia, sed in quibusdam minutis et in talibus, que seruando seruari non possunt, uidelicet[13] frustulis, ut uestris uerbis utamur, et lacte consistunt, quorum de facili non inueniuntur emptores, nolumus uires predictae constitutionis extendi. Quod si forsan uendi contigerit, de pretio uigesima deducatur, sed caueant, ne dolo a uenditione desistant, quoniam qui fraudem scienter committunt, uinculum excommunicationis incurrunt.

3. Rectori ecclesiae Sanctae Mariae de Rubiol.[1] Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod in parochia ecclesiae tuae ueteres percipis decimas integraliter, per hoc credens, quod ad te debeant in eadem parochia noualium etiam decimae pertinere; sed uenerabilis frater noster episcopus Nouariensis huiusmodi noualium decimas R. canonico Nouariensi, quasi hoc potuerit de consuetudine, que dicenda esset uerius corruptela, concessit; pro quo quidem[2] ad quosdam ipse iudices nostras litteras impetrauit, qui contra te iniquam diffinitiuam sententiam protulerunt, a qua tu ad nos uocem appellationis emittens, aliis obtinuisti negotium delegari. A nobis ergo humiliter postulasti, ut de indulgentia nostra in parochia ecclesiae tuae, in qua ueteres percipis decimas, haberes etiam percipiendi

Lib. III. Tit. XVI. 2. 2) ad quid: *deest: d* 3) et quo: *de* 4) debet: *d* 5) uicesimata: *a;* uigesimata: *e* 6) superpositum: *d* 7) et: *deest: ce* 8) apprehendistis: *d* 9) ad fut.: *ce* 10) rescriptis: *ce* 11) usque ad term.: *deest: ae* 12) statuti: *ce* 13) *add.:* debilibus: *a; add.:* oleribus: *e*

3. 1) (1216–27.) *Po.* 7807. — Nibiola: *a;* Dembiola: *c* 2) quidam ad quos: *a;* quidem ad quos ipsos iudices . . . impetrarunt: *c;* ad quos ipse nostras: *e*

decimas de noualibus facultatem. Cum ergo perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure communi pertineat, per quod decimae noualium, que fuerint in parochiis earumdem, ad ipsas spectare noscuntur, tibi et ecclesiae tuae predictorum noualium decimas indulgemus, ita quod ex hoc eidem canonico quoad uixerit, si eum contra te obtinere contigerit, nullum fiat preiudicium, post eius tamen decessum supradictae decimae ad tuam ecclesiam deuoluantur.

4. Nobilibus uiris Palentinae diocesis[1]. Cum decimae sint domino debitae, quas in signum uniuersalis dominii sibi dominus reseruauit, de his, non ut de proprio, sed tanquam de re alii debita facere deberetis, cum si eas quibus non debentur soluatis, non contingat uos a debito liberari; unde mirati sumus, quod, sicut referente uenerabili fratri nostro episcopo Palentino didicimus, decimas prediorum uestrorum non soluitis ecclesiis, in quarum territorio excoluntur, cum debeantur eisdem, sed pro uestro arbitrio, per quemdam abusum distribuitis quibus uultis. Quia uero laici nedum disponere de decimis, sed eas, cum diuini iuris existant, nequeunt etiam possidere, Ozae[2] terrere debet exemplum, qui pro eo, quod ad arcam, cum inclinaretur, licet animo erigendi eam, manus extendit, a domino, cum ei hoc non licuerit, est percussus, uniuersitatem uestram monemus, quatinus, abusu non obstante huiusmodi, decimas ecclesiis, quibus debentur, integre persoluatis, cum uobis iuxta predicta dispensatio non competat earumdem.

TIT. XVII. DE REGULARIBUS ET TRANSEUNTIBUS AD RELIGIONEM.

1. Magistris R. et W. de sancto Laudo doctoribus decretorum, et W. de Castaneto canonico Aquen. Bononiae commorantibus[1]. Litteras, quas super negotio Iohannis scolaris Bononensis, quod uestro duxeramus examini committendum, uestra nobis deuotio destinauit, benigne recepimus, et earum tenore pleno concepimus intellectu, dilecto filio magistro Petro, procuratore scolaris ipsius, eum infra probationis tempus ab ordine predicatorum exisse firmiter asserente. Ideoque discretioni uestrae mandamus, quatinus, si uobis constiterit, memoratum I. nulla facta professione ab ordine iam dicto infra tempus probationis exisse, denuntietis ipsum[2] ad obseruationem eiusdem uel alterius ordinis non teneri.

2. Abbati Cisterc. et uniuersis coabbatibus eius et fratribus sub eodem ordine deo seruientibus[1]. Constituti, *et infra*[2]. Significastis siquidem nobis, quod in quibusdam partibus consuetudo detestabilis inoleuit, uidelicet, quod cum aliqui emulantes carismata meliora, monasteria uestri ordinis uolunt causa religionis intrare, ut ibi domino famulentur, capellani[3] eorum, donec ab ipsis que mortuarium nuncupatur[4] extorqueant, prout a parochianis suis decedentibus consueuerunt accipere, illis[5] temere se opponunt. Quare super hoc nostrae[6] prouidentiae remedium flagistatis[7]. Volentes igitur[8] abusum corruptelae huiusmodi aboleri, auctoritate uobis[9] presentium indulgemus, ut capellanorum[10] contradictione huiusmodi non obstante, liberas personas ad uos e seculo fugientes libere recipere ualeatis.

3. Sancti Mauritii, et de Martiniaco prioribus, Sedunen. dioc. et sacristae Sedunen.[1] Dilectus filius I. canonicus Sedunensis in nostra presentia constitutus proposuit, quod idem in monasterio de Senterio Cisterciensis ordinis simpliciter et sine qualibet protestatione intrauit, sed idem non ualens asperitatem ordinis sustinere, exinde infra tempus probationi prefixum exiuit; unde postulauit

Lib. III. Tit. XVI. 4. 1) nobilibus Placentinis: *e;* (1216—27.) *Po.* 7808. 2) eos Ozae: *d*

Tit. XVII. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7809. 2) *add.:* ob hoc: *ce*

2. 1) *dat. II. Kal. Ian. ao.* III. (1218.) *ap. Hasselbach Cod. Pomeran.* I, 275; *Po.* 5951. 2) *omissum est:* iuxta uerbum prophetae licet insufficientibus meritis super gentes et regna, offitii nostri debitum decenter exequimur, cum euellimus euellenda et plantanda plantamus, recta regimus et dirigimus indirecta: *orig.* 3) archidiaconi: *orig.* 4) ab eis prius que mortuaria nuncupantur: *d* 5) illi: *orig.* 6) uestrae: *orig.* 7) postulastis: *ib.* 8) ergo: *ad* 9) uob.: *deest: orig.* 10) archidiaconorum: *orig.*

3. 1) (1216—27.) *Po.* 7810.

a nobis, ut cum ibi professionem non fecerit, super hoc ab eius conscientia dignaremur totius dubitationis scrupulum remouere. Ideoque mandamus, quatinus si uobis constiterit de premissis, ipsum I. denuntietis ad predicti ordinis uel alterius obseruantiam occasione huiusmodi non teneri.

4. Ep. Venet. *Ex parte tua — compellas.* (1216—27.) Po. 7811. = c. 22. X. (3, 31.)

TIT XVIII. DE CONVERSIONE CONIUGATORUM.

Un. Ep. decano et thesaurario Lingon. *Significauit nobis — permittatis.* (1216—27.) Po. 7812. = c. 18. X. (3, 32.)

TIT. XIX. DE VOTO ET VOTI REDEMPTIONE.

Un. Electo Mediolanensi[1]. A. presbiter[2], ecclesiae Mediolanensis[3] canonicus nobis humiliter supplicauit, ut cum teneatur ex uoto beati Iacobi limina uisitare, ac propter quamdam occultam infirmitatem corporis qua laborat sine uitae periculo nequeat, sicut credit, tanti labores[4] itineris sustinere, uotum ipsum commutare in aliud dignaremur. Ideoque discretioni tuae mandamus, quatinus prouide indagata ueritate uotum ipsum, si necessitas uidebitur id exposcere, auctoritate nostra commutes in satisfactionem aliam competentem, prouiso, ut sumptus, quos esset facturus in uia, conuertat in opera pietatis, et laborem redimat corporis ieiuniis et orationibus sollicitius insistendo.

TIT. XX. DE STATU MONACHORUM.

1. Salisber. et Bregad. preposit. *Postulastis per nostras — sanctae.* (1216—27.) Po. 7814. = c. 11. X. (3, 34.)

2. Abbati et priori sancti Victoris Parisien. Andegauen.[1] et Rothomag. diocesis. Habentes lumbos precinctos, *et infra.* Sane nostris est auribus intimatum, quod, cum ante generale concilium apud monasterium uestrum filii abbas et prior sancti Victoris, abbatum et priorum abbates proprios non habentium, uestro monasterio subiectorum ordinis uestri commune consueuerit capitulum celebrari, et per illud de suis claustris exstirpari spinas et tribulos uitiorum et plantari uirtutum genimina in eisdem, constitutione in eodem concilio edita pro reformandis monasteriis monachorum, ut in singulis regnis siue prouinciis fieret de triennio in triennium saluo iure diocesanorum pontificum commune capitulum abbatum et priorum, abbates proprios non habentium, qui non consueuerunt tale concilium celebrare, et extensa constitutione huiusmodi ad canonicos regulares iuxta sui ordinis instituta seruanda, quidam abbates et priores monasteriorum, que[2] uestro monasterio sunt subiecta ordinis uestri contempserunt ad huiusmodi capitulum conuenire, qui ex hoc non immerito opera tenebrarum presumuntur[3] habere, ac sic ritus celebrandi commune capitulum, qui ex constitutione predicta debuit fortius obseruari, in desuetudinem abiit et in eneruationem[4] obseruantiae regularis. Cum igitur huiusmodi capituli celebratio sit canonicae institutionis custodia, eo quod in ipso praua in rectitudinem et aspera in uias planas, euellendo nociua et plantando salubria dirigantur, discretioni uestrae mandamus, quatinus, conuocatis abbatibus et prioribus, abbates proprios non habentibus, ordinis uestri monasterio uestro subiectis, et eos qui uenire contempserint ad id, dummodo non sint impedimento canonico prepediti, monitione premissa, per censuram ecclesiasticam appellatione postpostita compellentes, celebretis apud sanctum Victorem commune capitulum more solito, et procedatis in eo deum pre oculis habentes iuxta constitutionem

Lib. III. Tit. XIX. 1. 1) *dat.* II. *Non. Nou. ao.* I. (1216.) *Po.* 25651. 2) presb.: *deest: de;* Madin.: *e;* Modeciensis: *codex a Cironio collat.* 4) laborem: *ce*

Tit. XX. 2. 1) Angen.: *a;* Angenen.: *c;* (1216—27.) *Po.* 7815; *in e hoc loco aliud sequitur capitulum:* Idem S. Remegii Remen. et Macer. abbatib. Sapientia *et infra.* Volumus et mandamus, quatinus rectores monasteriorum uestrorum dioces., quos uisitatores predicti uobis a suis locis denuntiauerunt amouendos, singuli uestrum in sua diocesi sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo non differatis amouere; alioquin poteritis non immerito formidare, quod uobis minus iurisdictionis relinquetur, quam habuistis hactenus et habetis. 2) qui . . . subiecti: *d* 3) dicuntur: *c;* conuincuntur: *d* 4) derogationem: *d*

concilii memorati, eadem censura facturi, que in eo deliberatione prouida fuerint ordinata, firmiter obseruari; ut autem que statuta fuerint magis teneantur memoriter et seruentur, uolumus et mandamus huiusmodi capitulum singulis annis celebrari.

3. Preposito et canonicis de Petouio[1] Cenadiensis diocesis. Sicut uenerabilis frater noster Cenadiensis episcopus olim nobis exposuit, idem in suae reperit promotionis initio ecclesiam uestram, que nigrorum fuerat monachorum, in spiritualibus et temporalibus destitutam et consistentes ibi personas regulari abiecta obseruantia inter alia, que committebant enormia, inter septa loci eiusdem falsam fabricare monetam, ita quod distractis propter hoc mobilibus et immobilibus in eam cruces ecclesiae, nec non calices et alia uasa sacra conflarent. Cumque ipsius loci monachi ex tantorum criminum conscientia indignationem regiam et eiusdem episcopi metuentes ab eadem ecclesia migrauissent, et de regularibus ei non posset[2] personis commode prouideri, episcopus ipse cum beato Augustino „claudos habere maluit, quam mortuos deplorare.“ Unde predictam ecclesiam personis uacuam et facultatibus spoliatam de secularibus duxit canonicis ordinandam, te, fili C., cuius expertam habebat industriam in ipsius prepositum instituto. Nos igitur ipsius regis et eorumdem episcopi et capituli ac uestris precibus inclinati, quod ab eodem episcopo factum est super hoc ratum habentes, ordinationem eamdem auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus.

4. Abbatib. et monachis in Lombardia et Marchia Teruisina constitutis. *Ea que pro — obseruari.* (1216—27.) Po. 7817. — c. 8. X. (3, 35.)

TIT. XXI. DE CAPELLIS MONACHORUM.

1. Abbati et conuentui Aquinatensi[1]. Quanto sincerius diligimus monasterium uestrum et uestrae cupimus religionis augmentum, tanto sollicitius uestris uolumus prouidere profectibus et grauaminibus obuiare; ea propter, dilecti in domino filii, uestris postulationibus annuentes, auctoritate presentium districte inhibemus, ne quis pro eo, quod quandoque in grangiis uestris ponitis aliquos uestros monachos sacerdotes, qui celebrent in capellis ibidem consistentibus, curam non habentibus animarum, audeat a uobis procurationes pro ipsis grangiis extorquere.

2. Ep. Venetensi. *Ex parte tua — dicto.* (1216—27.) Po. 7819. = c. 3. X. (3, 37.)

3. Burdegalensi archiep. *Ad audientiam nostram — extendas.* (1216—27.) Po. 7820. = c. 4. X. (3, 37.)

TIT. XXII. DE IURE PATRONATUS.

1. M. quondam imperatrici Constantinopolitanae[1]. Audito per te ac alios fide dignos, quod monasterium Pacenaciense[2] Grecarum monialium tunc destructum, omnino diocesani accedente consensu, de propriis bonis reedificaueris et dotaueris, ac moniales easdem ecclesiae Romanae, cui nullam exhibebant obedientiam, feceris obedire, tuis nos supplicationibus inclinati auctoritate presentium indulgemus[3], ut super iure patronatus ipsius monasterii nemo te audeat temere molestare.

2. Illustri regi Mannae[1]. Ad hoc rex regum et dominus dominantium Iesus Christus, a quo tibi concessam temporalem debes recognoscere potestatem, ad regni te solium sublimauit, ut ecclesias et loca religiosa per tuum regnum

Lib. III. Tit. XX. 3. 1) *Sic legend.: censet Cironius (Pettau.)*; de Vitubri: *a;* can. Bituricensis dioc.: *c;* Viterbi: *d;* Vuiterbo, Vuitbec: *codd. per Ciron. coll.;* (1216—27.) *Po.* 7816. 2) possit: *de*

Tit. XXI. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7818.; *in e huc prior titulus extenditur et aliud capitulum legitur:* Id exspectauimus hactenus exspectantes *et infra.* Nec permittas quempiam habere plures personatus, seu parochiales ecclesias post concilium generale, quibus cura sit animarum annexa, nisi forte super hoc habeat indulgentiam sedis apostolicae specialem.

Tit. XXII. 1. 1) M.: *deest: ac: Cironius putat M. (Mariam) esse uiduam Isaaci Angeli* — (1216—27. *Po.* 7821. 2) Pacinaciense: *d;* Panac.: *e* 3) mandamus: *cd*

2. 1) Manensi: *a; scr.* XIII. *Kal. Febr. a.* VII. (1223.) *ap. Theiner. Mon. Hibern.* 21; *Po.* 6944.

existentia diligas et honores, munificentiae tuae manu[2] eis tam liberaliter quam hilariter porrigendo, et alia in eis pietatis opera exhibendo. Cum igitur, sicut nostris est auribus intimatum, quedam ecclesiae regni tui, quarum omnium es patronus, non habere terram liberam asserantur, serenitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente, quatinus, cum indecens omnibus modis uideatur, ut ecclesiae memoratae competenti dote penitus sint expertes, ipsarum cuilibet saltem triginta passus terrae iuxta canonicas sanctiones in liberam elemosinam extra cimiterium a parte qualibet earumdem ad domos clericorum faciendas ibidem largiaris liberaliter, ut iidem[3] pro te teneantur dei misericordiam implorare, ut semper sit ubicunque ambulaueris ipse tecum suamque tibi gratiam concedat in presenti et gloriam in futuro.

TIT. XXIII. DE CONSECRATIONE ECCLESIAE VEL ALTARIS.

Un. Reuer. in Christo filiae ill. reginae Hungariae. *Cum sicut — teneris.* (1216—27.) = c. 8. X. (3, 40.)

TIT. XXIV. DE CELEBRATIONE MISSARUM.

1. Eidem. *Sane cum olim — coronae.* Archiepp. et epp. . . et ceteris eccl. prelatis per Sueciam constitutis. (1219.) Po. 6166. = c. 10. X. (3, 41.)

2. Archiepp. et epp. et uniuersis aliis ecclesiar. prelatis et clericis per Franciam constitutis. *Cum creatura — suum.* (1216—27.) Po. 7822. = c. 11. X. (3, 14.)

3. Capitulo Briuatensi[1]. Nec uestrae saluti expedit, nec honori, ut alique in ecclesia uestra consuetudines obseruentur, que canonicis obuient institutis. Accepimus autem[2] ex insinuatione dilecti filii nostri Briuatensis sacristae, quod quedam praua consuetudo in eadem ecclesia obseruatur, secundum quam in altari maiori, imagine Sancti Iuliani presente, nullus de capitulo audet[3] quantumcumque honestate prefulgeat, nisi sit de militari genere, celebrare. Cum itaque non gradus elegantior, sed uitae melioris actio preferatur, per apostolica uobis scripta mandamus, quatinus non obstante huiusmodi consuetudine, que dici potest potius corruptela, in eodem altari presente imagine supradicta ipsum sacristam et quoslibet de uestro capitulo sacerdotes, nisi hoc eis ex alia causa rationabili debeat interdici, celebrare sine contradictione aliqua permittatis.

4. Archiep. Sipontino. *Te referente — celebrare.* (1216—27.) Po. 7824. = c. 12. X. (3, 41.)

5. Archiep. Upsal. *Perniciosus ualde — patiaris.* (1200.) Po. 6441. = c. 13. X. (3, 41.)

6. Ep. Brixiensi. *Litteras tuas — priues.* (1216—27.) Po. 7825. = c. 14. X. (3, 41.)

7. Episcopo Parisiensi[1]. Non debent[2] ecclesiarum prelati, quibus religionem plantare conuenit et fouere, uiros religiosos persequi et eos[3] super his maxime, que ad diuinum cultum pertinent, obuiare. Accepimus sane conquerentibus dilectis filiis ministris ordinis fratrum Minorum Franciae, quod quidam prelatorum regionis illius occasione priuilegiorum, que se[4] habere proponunt, aliqui uero suo duntaxat arbitrio predictis fratribus inhibere presumunt, ne ubi degunt ualeant secundum nostram indulgentiam cum altari uiatico solempnia celebrare missarum, in eos et hospites suos in maiorem apostolicae sedis iniuriam et contemptum excommunicationis sententiam promulgantes, quamquam prefati fratres ab omni iure parochiali contineant manus suas. Quia uero debemus religiosas fouere personas[5], et maxime dicti ordinis fratres, qui relictis omnibus Christum sequuntur, pro eo esse pauperes et in paupertate continua uiuere eligentes, ac decet nos apostolicas indulgentias obseruare[6], fraternitati[7] tuae mandamus, quatinus auctoritate nostra inhibeas generaliter prelatis regionis eiusdem, ne de cetero sic excommunicent dictos fratres et hospites eorumdem, nec aliquo modo impediant, quominus fratres ipsi dicta indulgentia possint uti, quia non impune

Lib. III. Tit. XXII. 2. 2) manum: *ce* 3) ecclesiae: *c*; eaedem: *e*
Tit. XXIV. 3. 1) (1216—27.) *Po.* 7823. 2) enim: *ac* 3) audeat: *d*

7. 1) *dat. Reate* XIV. *Kal. Oct.* X. (1225.) *ap. Waddington Annal.* II, 600. *Po.* 7480. 2) deberent: *orig.* 3) eis: *orig.* 4) se: *deest: orig.* 5) partes: *orig.* 6) conseruamus: *orig.* 7) *add.:* per ap. scripta: *orig.*

deinceps talia facerent, cum non possimus iniurias[8] pauperum Christi et seruorum eius inquietudinem equanimiter sustinere.

TIT. XXV. DE OBSERVATIONE IEIUNIORUM.

Un. Pragensi ep. *Explicari per — abstinere.* (1216.) Po. 5349. = c. 3. X. (3, 46.)

TIT. XXVI. DE CENSIBUS ET EXACTIONIBUS.

1. De Tiro et de Iosaphat abbatib. *Venerabili fratre nostro — compellatis.* (1216—27.) Po. 7826. = c. 24. X. (3, 39.)

2. Abbati et conuentui Aquicinctino[1]. Etsi superfluum uideatur, *et infra.* Supplicastis siquidem nobis, quod, cum uenerabili fratri nostro Remensi archiepiscopo necnon aliis diocesanis et locorum archidiaconis procurationes ratione uisitationis debitas in monasterio et prioratibus uestris[2] hilariter exsoluatis, ne de curiis[3] aut grangiis seu mansis, in quibus non inhabitant[4] monachi, sed exinde monasterio uestro et eius prioratibus uictualia ministrantur, procurationes soluere teneamini, uobis auctoritate dignaremur apostolica indulgere. Cum ergo locis huiusmodi non sit necessarium offitium uisitationis impendi, cuius causa procurationes debentur, nos uestris supplicationibus annuentes, ne ratione locorum talium procurationes soluere compellamini auctoritate presentium indulgemus.

3. Fredericus imperator[1]. Hac edictali *etc. et infra.* Item nulla communitas uel persona publica uel priuata collectas siue exactiones, angarias uel parangarias ecclesiis aliisque piis locis aut ecclesiasticis personis imponant, aut inuadere ecclesiastica bona presumant, quod si fecerint, et requisiti ab ecclesia uel imperio emendare contempserint, triplum refundant, et nichilominus banno imperiali subiaceant, quod absque satisfactione debita nullatenus remittatur.

4. Priori Segobricensi[1] et archid. Segunt. Significauit nobis uenerabilis frater noster archiepiscopus Tolletanus, quod, cum in sua et contiguis diocesibus approbantibus regibus et principibus hactenus fuerit obseruatum, ut clerici pro possessionibus, quas emunt uel alio modo habent, terrarum dominis nullum prestent seruitium uel tributum, fratres militiae Calatrauensis et alii religiosi Tolletanae et Conchenensis diocesis, huiusmodi consuetudinem in ecclesiasticae libertatis preiudicium infringentes, clericos ipsos ad prestanda pro suis possessionibus seruitia et tributa cogere non uerentur. Ideoque discretioni uestrae mandamus, quatinus fratres et religiosos alios, ut ab huiusmodi clericorum molestatione desistant, monitione premissa, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

5. Astoricensi et Tudensi episcopis[1]. Graui nobis uenerabilis frater Bracarensis archiepiscopus questione monstrauit, quod rex Portugallensis non attendens, quod seruus secundum apostolum suo domino aut stat aut cadit, clericos et alios religiosos tam in criminalibus quam in ciuilibus causis respondere compellit coram iudice seculari; nec considerans, quod obsequiis adscripti diuinis ab omni seruitute debent esse prorsus immunes, angariis et parangariis fatigat eosdem; nec his contentus eos ad muros faciendos uel reficiendos, nec non in expeditionem et ad excubias, que illorum uulgari anundinae uel atalaia dicuntur, ire cogit inuitos. Quia igitur tantam dei et ecclesiae iniuriam nolumus, sicut nec debemus, equanimiter sustinere, presertim cum carissimus in Christo filius noster, Fredericus Romanorum imperator illustris generali lege sanxerit, ut omnes omnino ecclesiae et ecclesiasticae personae ab omnibus secularibus talliis et exactionibus, angariis, et parangariis sint immunes, nec nisi coram ecclesiastico iudice ualeant conueniri, discretioni uestrae mandamus, quatinus predictum regem, ut ab omnium clericorum et aliorum religiosorum super his grauamine[2] conquiescat, monere ac indu-

Lib. III. Tit. XXIV. 8) iniuriam: *orig.*
Tit. XXVI. 2. 1) *Po.* 7827. (1216—27.) 2) ipsis: *d* 3) curtibus: *ce* 4) habitant: *ce*
3. 1) *cf. ad* c. 2. (1, 1.) c. 2.
4. 1) Senguntinae dioces.: *a;* Segintens.: *c; Po.* 7828. (1216—27.)
5. 1) decanis: *ac; Po.* 7829. (1216—27.) 2) grauaminibus: *ce*

cere procuretis, alioquin tam ipsum quam alios ab huiusmodi temeritate desistere per censuram ecclesiasticam appellatione remota cogatis.

TIT. XXVII. NE CLERICI VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEANT.

Un Vener. fratrib. M. patriarchae Antiocen. et uniuers. archiepp. et epp. ac dil. filiis ceteris eccl. prelatis in patriarchatu Antioceno constitutis. *Super specula — nuntientur.* (1219.) Po. 6165. = c. 10. X. (3, 50.)

LIBER QUARTUS.

TIT. I. DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO.

1. Amalphitano archiepiscopo et episcopo Rauellensi[1]. Insinuante Sergio laico Scalense ciue nostro est apostolatui reseratum, quod, cum G. germanus suus quondam Caram[2] mulierem conciuem suam in uxorem per uerba desponsauerit de futuro, eo mortuo dictus S., id sibi licere existimans, cum eadem C. matrimonium consummauit. Verum cum postmodum didicisset eidem mulieri cohabitare licite se non posse propter impedimentum publicae honestatis, ac propter hoc diuertisset ab ea, quia uenerabilis frater noster Scalensis episcopus ipsum, ut eam reciperet cogere contra iustitiam nitebatur, sentiens super hoc indebite se grauari, nostram audientiam appellauit. Quocirca fraternitati uestrae mandamus, quatinus, si est ita, denuntietis eisdem S. et C., appellatione remota, non esse matrimonium inter eos.

2. Ep. Slesuicen. *Consultationi tuae — audiendae.* (1219.) Po. 6106. = c. 28. X. (4, 1.)

3. Episcopo Esculano[1]. Tuis nobis litteris intimasti, quod P. ciuis Esculanus matrem cuiusdam puellae, que desponsata et traducta etiam ab eodem ante nouem annos[2] ab ipso incognita debitum carnis exsoluit, iam secundo iurauit ducere in uxorem mutuo interueniente consensu, dummodo id posset legitime adimpleri. Unde ipsis a te contrahendi licentiam cum instantia postulantibus, super hoc nos consulere uoluisti. Nos igitur consultationi tuae breuiter respondemus, quod esse non potest matrimonium inter eos.

TIT. II. DE FRIGIDIS ET MALEFICIATIS.

Un. Ep. et mag. B. canon. Ambian. *Litterae uestrae — eos.* (1216—27.) Po. 7832. = c. 7. X. (4, 15.)

TIT. III. DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA.

Un. Xantonensi et Lemouicensi episcopo et decano Burdeg[1]. Reuerendissimus[2] in Christo filius noster H. rex Anglorum illustris olim nobis suam querimoniam destinauit, quod, cum nobilis uir Hugo de Lesiniaco[3], comes Marchiae, quondam iurasset[4], sororem suam, quam cito nubilis esset, ducere in uxorem, ac interim ciuitatem Xantonensem et insulam Oleronis cum aliis terris et redditibus, quos clarae memoriae Iohannes, rex Angliae, pater eius cum ea sibi tradiderat, fideliter custodire, nec unquam aliquid facere, per quod posset huiusmodi matrimonium disturbari, idem contra suum et aliorum qui super hoc iurauerant, ueniens iuramentum, matrem prefatae[5] Iohannae, quondam reginam Angliae, que sponsalibus contractis inter eos consenserat, sibi sicut fieri potuit matrimonia-

Lib. IV. Tit. I. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7830. 2) Taram: *d*
3. 1) (1216—27.) *Po.* 7831. 2) nonum annum: *ac*
Tit. III. Un. 1) *dat.* IV. *Non. Aug.* IX. (1224.) *ap.* *Bouquet Recueil* XIX, 757; *Po.* 7293. 2) illustrissimus: *orig.* 3) Lesiniano: *de* 4) quod ... duceret ... custodiret ... faceret: *ade;* I.: *orig.* 5) predictae: *orig.*

liter copulauit, nichilominus prefatam filiam eius cum ciuitate detinens ac aliis supradictis[6]; unde nos ipsi comiti dedimus in preceptis, ut restitueret[7] ipsi regi sororem suam cum ciuitate, aliis ac supradictis necnon cum fructibus, quos perceperat ex eisdem[8].

LIBER QUINTUS.

TIT. I. DE SIMONIA.

1. Uniu. abbatib. et fratrib. Cisterc. ordin. *Ne dei ecclesiam — promitto.* (1224.) Po. 7339. = c. 43. X. (5, 3.)

2. Sancti Petri Viui Senonensis abbati et Conuentui[1]. Cupiditati quorundam, qui quasi columbas in templo uendentes facere solent exactiones et extorsiones turpes et prauas pro consecrationibus episcoporum, benedictionibus abbatum et ordinationibus clericorum, prauitatem huiusmodi intendendo defendere per consuetudinem longo tempore obseruatam, tam in Lateranensi quam in generali concilio fuit salubriter obuiatum, consuetudine huiusmodi, que corruptela magis dicenda est, penitus reprobata, et statuto, ut nemo pro his siue conferendis siue collatis aliquid quocumque pretextu exigere aut extorquere presumat. Nos igitur utriusque concilii constitutionibus inherentes, auctoritate presentium firmiter inhibemus, ne quis pro benedictione siue installatione abbatum, qui ad monasterii uestri regimen fuerint assumendi, presumat aliquid a uobis exigere aut pretextu cuiusquam consuetudinis extorquere, uobis nichilominus indulgentes, ne quid inuiti ob causas dare teneamini supradictas.

3. Pistoriensi episcopo[1]. Ad nostram noueris audientiam peruenisse, quod, cum olim inter conuentum monasterii Sancti Bartholomei Pistoriensis ex parte una et abbatem sancti Iohannis Parmensis ex altera super eo, quod dictus abbas prefatum monasterium sibi subesse dicebat, coram archipresbitero et coniudicibus suis auctoritate apostolica questio uerteretur, nominatus abbas, pendente lite coram iudicibus memoratis, omne ius, quod asserebat in predicto monasterio se habere, ac idem monasterium tibi de facto, cum de iure non posset, sicut conuenit, non attendens, quod ecclesiastica[2] ac monasteria distrahi nequeant sine uitio simoniae, tanquam uile aliquid pro certa uendidit pecuniae quantitate, in ipsorum et eiusdem monasterii preiudicium non modicum et grauamen. Postmodum uero tu, unde miramur plurimum et mouemur, non considerans, cum quanta seueritate dominus de templo expulerit uendentes pariter et ementes, occasione uenditionis huiusmodi a premisso conuentu iuratoriam et fideiussoriam cautionem per uiolentiam extorsisti, ut uenditionem ratam haberent eamdem, et contra eam de cetero non uenirent, in eos qui contra uenditionem ipsam uenirent, seu consilium uel auxilium super hoc conferrent eisdem, excommunicationis sententiam temeritate propria promulgando. Quare fuit nobis humiliter supplicatum, ut sicut uenditionem sancti Thomae Pistoriensis, sic et istam irritare misericorditer dignaremur. Nos ergo fraternitati tuae deferre quantum cum deo et honestate possumus cupientes, deuotioni tuae mandamus, quatinus quod[3] per te minus prouide factum est in hac parte reuocatis, prouide per te ipsum sepefatum conuentum a iuramentis, et fideiussores a fideiussionibus eorum, quas ab ipsis propter hoc diceris extorsisse, absoluens penitus, et prefatam excommunicationis sententiam sine qualibet dilatione ac difficultate relaxans, ipsos occasione huiusmodi de cetero non molestes.

Lib. IV. Tit. III. Un. 6) *desideratur:* adiecit etiam idem rex huiusmodi questioni, quod prefatus comes et supra nominata regina quedam castra ipsius occupauerant uiolenter, quibusdam de supradictis terris atque redditibus alienatis in ipsius regis non modicam lesionem: *orig.* 7) restituens: *orig.* 8) eisdem non molestarent etc.: *orig.*

Lib. V. Tit. I. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7833.

3. 1) (1216—27.) *Po.* 7834. 2) ecclesiae: *a* 3) his que . . . facta sunt: *d*

TIT. II. DE MAGISTRIS.

Un. *Super specula — trangressores.* (1219.) Po. 6165. Cf. supra ad. c. un. (3, 27.) = c. 5. X. (5, 5.)

TIT. III. DE IUDEIS ET SARACENIS.

Un. Omnibus archiepiscopis et episcopis per regnum Hungariae constitutis[1]. Intellecto *et infra.* Ad hec de discretione uestra miramur, causam contra uos comminationis[2] habentes ex eo, quia, cum in Tolletano concilio statutum fuerit et in generali postmodum innouatum, ne Christi blasphemus publicis offitiis preferatur, cum nimium sit absurdum, ut tales in christianos uim exerceant potestatis, uos, ut intelleximus conniuentibus oculis sustinetis per iudeos atque paganos statutum huiusmodi uiolari, quamquam publice in sinodis uestris protuleritis excommunicationis sententiam in omnes, qui eisdem offitiis preficerent infideles, et idem rex nobis iamdudum direxerit scripta sua, in quibus lege perpetuo duratura se statuisse dicebat, ne in regno Hungariae ullo unquam suo uel heredum suorum tempore tales preficiantur offitiis supradictis. Audiuimus insuper, quod Saraceni per dissimulationem uestram multa in partibus uestris habent mancipia christiana, que cum emant libere, quando uolunt pro arbitrio suo dominantur eisdem secundum ritum ipsorum ea uiuere compellentes. Preterea, quod est plurimum miserabile, nonnulli rustici christiani sponte se transferentes ad ipsos et eorum ritum sectantes, Saracenos se publice confitentur, ex eo quia in plurimis lenior Saracenorum conditio quam christianorum existit. Quia uero negligere, cum possitis perturbare peruersos, nichil est aliud quam fouere, ac consentire uidetur errantibus, qui uitiis et peccatis, que debet corrigere, non occurrit, ita in hoc negligentiam uestram redimatis per diligentiam subsequentem, quam maiorem solito adhibere curetis, ne christiani nominis contumelia in uos cadere dignoscatur, et nos peccatum huiusmodi negligentiae tam intolerabilis, que, cum sit nimia, culpae adnumerari potest, non cogamur durius exprobare. Nefas est enim, ut sacri baptismatis unda renatus infidelium ritu uel conuersatione fedetur aut religio Christiana subiecta infidelibus polluatur seu blasphemus ipsius redemptum sanguine Christi domini obnoxium detineat seruituti.

TIT. IV. DE HERETICIS.

Un. Fredericus imperator[1]. Hac edictali, *et infra.* Catharos, Patarinos, Leonistas, Speronistas, Arnaldistas, Circumcisos et omnes hereticos utriusque sexus, quocumque nomine censeantur perpetua dampnamus infamia, diffidimus[2] atque bannimus, censentes ut bona talium confiscentur, nec ad eos ulterius reuertantur, ita quod filii ad successionem eorum peruenire non possint, cum longe sit grauius eternam, quam temporalem offendere maiestatem. Qui autem inuenti fuerint sola suspicione notabiles, nisi ad mandatum ecclesiae iuxta considerationem suspicionis qualitatemque personae propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, tanquam infames et banniti ab omnibus habeantur, ita quod si sic per annum permanserint, ex tunc eos sicut hereticos condempnamus. Statuimus etiam hoc edicto in perpetuum ualituro, ut potestates uel consules seu rectores, quibuscumque fungantur offitiis, pro defensione fidei prestent publice iuramentum, quod de terris suae iurisdictioni subiectis uniuersos hereticos ab ecclesia denotatos bona fide pro uiribus exterminare studebunt, ita[3] quandocumque quis fuerit in potestatem, siue perpetuam uel temporalem assumptus, hoc teneatur capitulum iuramento firmare, alioquin nec pro potestatibus, nec pro consulibus habeantur, eorumque sententias decernimus ex tunc irritas et inanes. Si uero dominus tem-

Lib. V. Tit. III. Un. 1) (1216—27.) *Po.* 7835. 2) et comm.: *b;* admirationis: *d;* admir. et commin.: *e*

Tit. IV. Un. 1) *c.* 5. *cf. ad c.* 2. (1, 1.) 2) diffidamus: *orig.* 3) ita quod amodo quand.: *orig.*

poralis requisitus et admonitus ab ecclesia terram suam purgare neglexerit ab heretica prauitate, post annum a tempore monitionis elapsum terram ipsius exponimus catholicis occupandam, qui eam, exterminatis hereticis, absque ulla contradictione possideant et in fidei puritate conseruent, saluo iure domini principalis, dummodo super hoc nullum prestet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nichilominus lege seruata contra eos, qui non habent dominos principales. Credentes preterea, receptatores, defensores et fautores hereticorum bannimus, firmiter statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso iure sit factus infamis, nec ad publica offitia seu concilia uel eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittatur, sit etiam intestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hereditatis successionem accedat. Nullus preterea ei super quocumque negotio, sed ipse alii respondere cogatur. Quod si forte iudex extiterit eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causae aliquae ad eius audientiam perferantur. Si fuerit aduocatus eius patrocinium nullatenus admittatur, si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti.

TIT. V. DE APOSTATIS ET SCISMATICIS.

1. Nicomediensi archiepiscopo[1]. Tua fraternitas postulauit per sedem apostolicam edoceri, quid fieri debeat de monachis Grecis, qui post obedientiam sacrosanctae Romanae ecclesiae promissam, abeuntes restrorsum, Greco, qui se uocat patriarcham, Niceno obedientiam promiserunt. Nos ergo ad id fraternitati tuae breuiter respondemus, quod sunt[2] ad promissam[3] ecclesiae Romanae seruandam et exhibendam obedientiam censuris ecclesiasticis compellendi, aduocato ad hoc, si necesse fuerit, brachio seculari.

2. Archiep. Tirensi. *A nobis expetit — resipiscant.* Lundensi archiep. (1218.) Po. 5776. = c. 5. X. (5, 9.)

3. Archiep. Lugdun. *Consultationi tuae — suscepto.* (1225.) Po. 7455. = c. 6. X. (5, 9.)

TIT. VI. DE HOMICIDIO VOLUNTARIO VEL CASU ALIQUO FACTO.

1. Ep. Ebroicensi. *Exhibita nobis — repellas.* (1216—27.) Po. 7837. = c. 22. X (5, 12.)

2. Episcopo et capitulo Virdunensi[1]. Significauit nobis R. canonicus Virdunensis, quod, cum olim cum quibusdam aliis canonicis uestris intrasset primicerii uestri domum, et ipso primicerio in cena una cum bonae memoriae H.[2] Virdunensi archidiacono[3] residente, dictus R. et alii, qui cum eo intrauerant, ludendo cepissent alterutro inter se iacere nucleos persicorum, tandem, ludo crescente, aquam et cenum iacere inceperunt, idem igitur R. paruum proiecit lapillum contra eos, non credens, quod illo aliquis ledi posset, nec etiam tunc audiuit aliquem esse lesum; uerum prefatus archidiaconus illo fuit iuxta oculum, prout uidebatur, leuiter uulneratus, qui uulnus huiusmodi uilipendens continue sequenti die ac tertio equitauit, et sic per incautelam eius capite tumescente non post multum temporis diem clausit extremum. Unde dictus R. nobis humiliter supplicauit, ut secum, qui preter dolorem, quem concepit de morte archidiaconi memorati, de cuius speciali amicitia letabatur, iam per quatuor annos et amplius in amaritudine penitentiae uitam duxit, misericordiam facere dignaremur. Eius igitur supplicationibus inclinati, discretioni uestrae mandamus, quatinus de misericordia, que superexaltat iudicium[4], fructus prebendae suae tribuatis eidem, et sacris sibi ordinibus interdictis ipsum permittatis in psalmis et canticis spiritualibus domino famulari, dummodo generari[5] scandalum non contingat.

Lib. V. Tit. V. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7836. 2) *add.:* amplius: *ce* 3) prius prom.: *a*

Tit. VI. 2. 1) (1216—27.) *Po.* 7838. 2) Henrico: *a* 3) canonico: *d* 4) iudicio: *ac* 5) grauari: *cd*

3. Ep. et capit. Venetens. *Iohannes sacerdos — permittatis.* (1216—27.) Po. 7839. = c. 23. X. (5, 12.)

4. Pelagio dicto Serotino presbit. *Petitio tua — celebrare.* (1216—27.) Po. 7840. = c. 24. X. (5, 12.)

TIT. VII. DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

Un. Potestati et populo Florentino[1]. Rem audiuimus hactenus inauditam et tam iuri scripto quam equitati contrariam, quod uidelicet ecclesiam sanctorum apostolorum Florentinam cogere nitimini ad duellum pro causa, quam super cimiterio et rebus aliis habet cum filiis Longobardi, ciuibus Florentinis. Cum igitur tam manifestam eiusdem ecclesiae ac ipsius iuris iniuriam nec possimus[2] nec debeamus sub dissimulatione transire, uniuersitatem uestram rogamus et obsecramus in domino, per apostolica uobis scripta mandantes, quatinus a re tam insolita tamque detestabili penitus desistentes, causam ipsam marte suo, uidelicet ordine iudiciario procedere faciatis, scientes nos uenerabili fratri nostro Pistoriensi episcopo et dilecto filio archipresbitero Florentino per nostras dedisse litteras in mandatis, ut si secus presumpseritis attemptare, ipsi presumptionem uestram per censuras ecclesiasticas appellatione remota compescant, irritum nuntiantes, si quid occasione huiusmodi factum uel statutum inuenerint contra ecclesiam memoratam.

TIT. VIII. DE ADULTERIIS ET STUPRO.

Un. Maiori et Burgensibus de Rupella. *Ex parte uestra fuit — obseruandas.* (1216—27.) Po. 7842. = c. 10. X. (1, 4.)

TIT. IX. DE SORTILEGIIS.

Un. Capit. Lucan. *Ecclesia uestra — dampnantes.* (1216—27.) Po. 7843. = c. 3. X. (5, 21.)

TIT. X. DE EXCESSIBUS PRELATORUM IN SUBDITOS.

1. P. tit. S. Prudentianae presbit. cardin. et uicario nostro. *Dilectus filius Iohannes — conquiescant.* (1216—27.) Po. 7844. = c. 13. X. (5, 31.)

2. Prepos. R. et I. archidiac. Suession. *Dilecta in Christo — compescentes.* (1216—27.) Po. 7845. = c. 14. X. (5, 31.)

TIT. XI. DE NOVI OPERIS NUNTIATIONE.

Un. Decano prepos. maioris eccl. et mag. Michaeli can. S. Nicolai Ambian. *Significantibus canonicis — facientes etc.* (1216—27.) Po. 7846. = c. 3. X. (5, 32.)

TIT. XII. DE PRIVILEGIIS ET EXCESSIBUS PRIVILEGIATORUM.

1. Archiepp. et epp. in quorum diocesibus monasteria subiecta et prioratus Duniacensi monasterio subiecta consistunt. *Quanto amplius — castigemus.* (1216—27.) Po. 7847. = c. 26. X. (5, 33.)

2. B. quondam Anglorum reginae illustri. *Ex parte tua — obuiari.* (1216—27.) Po. 7848. = c. 27. X. (5, 33.)

3. de inscr. uid. c. 1. (3, 27.) *Super specula — innodetur.* Dat. Viterb. VII. Kal. Dec. VII. (1219.) Po. 6165. = c. 28. X. (5, 33 .)

4. Fredericus imperator[1]. Hac edictali, *et infra.* Agricultores et circa rem rusticam occupati, dum uillis insident, dum agros colunt, securi sint quacumque parte terrarum, ita ut nullus inueniatur tam audax, ut personam, boues, agrorum instrumenta, aut si quid aliud sit, quod ad opera rusticana[2] pertineat, inuadere, capere aut uiolenter auferre presumat is[3]; quis autem statutum huiusmodi ausu temerario uiolare presumpserit, in quadruplum ablata restituat, infamiae notam ipso iure incurrat, imperiali animaduersione nichilominus puniatur[4].

Lib. V. Tit. VII. 1. 1) (1216—27.) *Po.* 7841. 2) possumus . . . debemus: *ce*

Tit. XII. 4. 1) *c.* 9. *cf. ad c.* 2. (1, 1.) 2) operam rusticanam: *orig.* 3) Si: *orig.* 4) puniendus: *orig.*

5. Ep. Baiocensi. *Quia intentionis nostrae — generari.* (1216—27.) Po. 7849. = c. 29. X. (5, 33.)

6. Ep. Paris. *In his que ad cultum — consecuti.* (1225.) Po. 7467. = c. 30. X. (5, 33.)

TIT. XIII. DE PURGATIONE CANONICA.

Un. Abb. S. Alberti archidiac. de Annona et prep. Camerac. *Grauem et dolore — assignari.* (1216—27.) Po. 7850. = c. 15. X. (5, 31.)

TIT XIV. DE PURGATIONE VULGARI.

Un. *Dilecti filii nouiter — compellas.* (1222.) Po. 6910. = c. 3. X. (5, 35.)

TIT. XV. DE INIURIIS ET DAMPNO DATO.

Un. Ep. Bonon. *Olim scribentibus — condempnandum.* Ven. fratr. ep. Fauentino et dil. filiis abb. Nonantulae Mutinens. seu nullius dioces. et mag. Tancredo can. Bonon. (1216—27.) Po. 7851. = c. 7. X. (5, 36.)

TIT. XVI. DE PENIS.

1. Idem[1]. Ex litteris nobilis uiri Pontini[2] et Monstrolii[3] comitis intelleximus, quod, cum olim clerici et laici terrae suae ad perpetranda homicidia nimium proni essent, ipse iuxta[4] admonitionem et exhortationem quorumdam apostolicae Sedis legatorum inter alia, que contra homicidas constituit, iuramento firmauit, quod neminem, qui timore homicidii nequiter perpetrati terram exiret ipsius, reintrare ipsam de cetero pateretur; cum autem laici metu penae huiusmodi, qua[5] et parantes[6] proscribuntur et bona confiscantur eorum, abstineant a predictis, clerici penam non timentes eamdem, cohiberi hactenus nequiuerunt, qui ut possint circumuenire uindictam, priuilegium clericale pretendunt, illud peruersis actibus abnegantes; unde quia magnum ex hoc scandalum inter laicos generatur, nobis humiliter supplicauit, ut prouidere super hoc paterna sollicitudine dignaremur. Cum igitur per impunitatis fiduciam nutriretur in eis audacia delinquendi, et dum impune delinquerent[7], quibusdam efficientur[8] in scandalum et aliis in exemplum, et hec essent[9] laicis, qui ualde infesti sunt clericis[10], in eos occasio debacchandi, fraternitati tuae mandamus, quatinus, cum loci diocesanus existas, clericos, quos post publicationem presentium tales inueneris, cum facto huiusmodi priuilegium abiiciant clericale, pena illa, que contra huiusmodi homicidas a dicto nobili est statuta, facias ab huiusmodi malefitiis cohiberi.

2. Prep. archid. et H. de Parisius can. Suession. *Grauem dilectorum — euitare.* (1216—27.) Po. 7852. = c. 13. X. (5, 37)

TIT. XVII. DE REMISSIONIBUS.

Un. Abb. et conuentui S. Petri de Praxellis Lexou. dioces. *Nostro postulasti — excedas.* (1216—27.) Po. 7853. = c. 15. X. (5, 38.)

TIT. XVIII. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

1. Mag. et fratrib. hospitalis Ierosolimit. *Canonica constitutione — impendatur.* (1216—27.) Po. 7854. = c. 50. X. (5, 39.)

2. H. tit. S. Praxedis presb. cardin. ap. sed. leg. *Super eo quod — detrahendum.* (1216—27.) Po. 7855. = c. 51. X. (5, 39.)

3. Fredericus Imperator[1]. Hac edictali *et infra.* Quecumque communitas uel persona per annum in excommunicatione propter libertatem ecclesiae factam[2] perstisterit, ipso iure imperiali banno subiaceat, a quo nullatenus extrahatur, nisi prius ab ecclesia benefitio absolutionis obtento.

4. Bitur. et Carnot. dec. et subdec. Aurel. *Venerabili fratre nostro — extitisse.* (1216—27.) Po. 7856. = c. 52. X. (5, 39.)

Lib. V. Tit. XVI. 1. 1) (1216—27.) 2) Pontini: *d* 3) Musteroli: *a;* Musterolis: *c* 4) iuxta: *deest: ce* 5) quod: *ac* 6) perpetrantes: *d* 7) delinquunt: *d* 8) officerentur: *a;* officiantur: *d* 9) hoc esset: *d* 10) qui . . . cler.: *deest: cd* Tit. XVIII. 3. 1) *c.* 3. *cf. ad c.* 2. (1,1.) 2) facta: *orig.*

5. Ep. Senensi. *Grauem uenerabilis — procures.* (1216—27.) Po. 7857. = c. 53. X. (5, 39.)

6. Archiepiscopo Pisano[1]. Supra se Ubaldus et Lambertus fratres ambulare uolentes ceca ducti cupiditate iamdudum iudicatum Calaritani iuris et proprietatis sedis apostolicae occuparunt, quorum S. et F. et ceteri fratres tantae presumptionis non timuerunt esse participes, minus quam eis expedierit attendendo, quod baculo arundineo, qui manum inherentis eidem perforat, dum qui ponunt in eis fiduciam innituntur. Sed et predicti omnes ad tantam deuenerunt[2] insaniam, ut excommunicati a nobis, longo tempore iam elapso, sic suae sint salutis obliti, ut nec[3] uideantur ad ecclesiae unitatem quando redire debeant cogitare, hi autem propter tantae temeritatis excessum de feudis, que de Camera archiepiscopatus Pisani tenebantur[4], fuerunt a quadriennio defeudati, uerum sepe sicut dicitur mussitant, quod de fructibus feudorum ipsorum, quos excommunicationis tempore non[5] percipiunt, obtento absolutionis benefitio integre sibi satisfieri oportebit, super quo uolumus tibi et tuis successoribus prouidere. Nos itaque dictrictius inhibentes, ne quidquam de feudis eisdem uel eorum fructibus perueniat de cetero ad predictos, tibi et successoribus tuis auctoritate presentium indulgemus, ut super his tu et successores tui[6] in aliquo non teneamini ulterius respondere.

TIT. XIX. DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

1. Priori et clericis S. Iohann. et Pauli Tudertin. *Cum inter uos dudum — persoluatur.* (1216—27.) Po. 7858. = c. 29. X. (5, 40.)

2. Ep. F. P. Bertrandi archidiac. Cesaraug. *Ex parte uestra fuit propositum — fuit.* Abb. et conuentui S. Florae Aretinae. (1216—27.) Po. 7859. = c. 30. X. (5, 40.)

3. Prelatis et capitulis uniuersitatis Constantinopolit. *Ex parte uestra — procuretur.* (1216—27) Po. 7860. = c 31. X. (5, 40.)

4. Ep Tullensi. *Tua nobis fraternitas — continentur.* (1216—27.) Po. 7861. = c. 32. X. (5, 40.)

Lib. V. Tit. XVIII. 6. 1) (1216—27.) 2) deuenerant: *e;* deueniunt: *d* 3) non: *d* 4) tenebantur: *d* 5) non: *deest: d* 6) *add.:* eis: *ce*

APPENDIX.

COLLECTIO LIPSIENSIS.

PROOEMIUM[1]

. . . .

. . . .

1. De electione summi pontificis. = c. 1. ed. Mansi.
2. Nullus in episcopum eligatur nisi XXX. annorum fuerit qui et de legitimo matrimonio fuerit natus. = c. 3. ib.
3. De hereticis ne quis illis communicet. = c. 27. ib.
4. Nec ecclesia nec ecclesiasticum promittatur antequam uacet. = c. 8. ib.
5. Ne episcopi a clericis immoderate aliquid exigant, archidiaconi uero nichil exigant. = c. 4. ib.
6. Ut nullus duas uel plures habeat ecclesias. = c. 14. ib.
7. Ne laici aliquid a clericis inuitis extorqueant. = c. 19. ib.
8. Excommunicandus est laicus qui ecclesiastica sibi usurpat. = c. 14. medio.
9. De clericis a laicis periculose detentis. = ib.
10. Pro ecclesiasticis personis instituendis uel mortuis sepeliendis nil exigatur. = c. 7. ib.
11. Pro regimine scolarum nil a magistris exigatur, sed ab episcopis aliisue prelatis benefitium competens prouideatur. = c. 18. ib.
12. Ut clerici in causis secularibus aduocati non fiant. = c. 12. ib.
13. Ne aliquid pro receptione in loco religioso exigatur, nec prior semel constitutus sine causa deponatur. = c. 10. ib.
14. Ne aliquis arma subministret sarracenis. = c. 24. ib.
15. Ne quis excommunicetur uel suspendatur nisi ammonitione premissa nec a prelato suo religiosi appellent. = c. 6. ib.
16. De usurariae (crimine?) ne quis eorum oblationes accipiat nec christianam sepulturam habeant. = c. 25. ib.
17. Ne clerici bona per ecclesiam acquisita in alios transferant; sed penes eandem remaneant. = c. 15. ib.
18. Si fundatores ecclesiarum in electione personae discordauerint episcopus idoneum ponat. = c. 17. ib.
19. Ne quis plures habeat ecclesias. = c. 13. ib.
20. Ne clerici in domibus suis mulierculas teneant. = c. 11. ib.
21. Ne treugae infringantur. = c. 21 ib.
22. Ne templarii de manibus laicorum ecclesias recipiant. = c. 11. ib.
23. Ne Iudei Christianos habeant seruientes. = c. 26. ib.
24. Ut leprosi commune cimiterium et sacerdotem proprium permittantur habere. = c. 23. ib.
25. Quod a maiore parte eligentium constitutum fuerit, obtineat. = c. 16. ib.
26. Ne quis impediat agricolas mercatores, et ne noua pedagia constituantur. = c. 22. ib.
27. Ordinationes a scismaticis factae habeantur irritae. = c. 2. ib.
28. Ne milites torneamenta exerceant. = c. 20. ib.

Expliciunt canones concilii Lateranensis.

1) Quaedam hoc loco exstant uerba rubris litteris scripta, quae temporum iniuria ita sunt deleta, ut intelligi non possint. Non tamen eadem sunt atque illa, quae in Mansiana editione Concilii Lateranensis III. (XXII, 213.) canonibus antecedunt.

I. DE SYMONIA ET NE MERCES PRO ECCLESIAE CONSECRATIONE REQUIRATUR VEL PRO MONACHATIONE ECCLESIAE VEL PRO SACRAMENTIS ECCLESIAE ET QUOD APOSTOLICA SEDES ABSQUE SYMONIA POSSIT INVESTIRE DE PRIMA VACANTE IN ECCLESIA.

1. = c. 9. (5, 2.)[1]
2. Idem Tolletano archiep. = c. 10. (5, 2.)
3. Idem Eboracensi archiep. = c. 11. (5, 2.)
4. Idem Cistrensi ep. = c. 12. (5, 2.)
5. Lutius Papa III. = c. 21. (5, 2.)
6. Alex. Papa III. = c. 13. (5, 2.)
7. Idem Vig. ep. et de Pantera priori. = c. 14. (5, 2.)
8. Idem. = c. 15. (5, 2.)
9. Idem in conc. Turon. = c. 7. (5, 2.)
10. Deusdedit Papa. = c. 16. (5, 2.)
11. Pascalis P. II. = c. 3. (5, 2.)
12. Alex. P. III. in reg. = c. 9. (5, 2.)
13. Adeodatus Papa. = c. 4. (5, 2.)
14. Idem de eodem. = c. 5. (5, 2.)
15. It(d)em ex decretis Iulii Papae de eodem. = c. 6. (5, 2.)
16. Gregorius generali synodo presidens de eodem. = c. 1. (5, 2.)
17. Alex. Pap. III. V. Castellano ep. = Comp. II. c. 2. (5, 1.)[2]
18. Idem Fri. et Sar. ep. = c. 11. (3, 5.)
19. Idem Remensi archiep. et Bello. ep. Constitutus in presentia nostra I. canonicus Siluanectensis, quem dilecti filii nostri Siluanectenses canonici ad preces et mandatum nostrum in fratrem et canonicum ecclesiae suae receperunt et statum in choro et locum in capitulo et benefitium in signum prebendae assignauerunt, supplici nobis conquestione monstrauit, quod L. nepos uenerabilis fratris nostri episcopi preposuit predictis canonicis, quod non deberent cum eo diuina celebrare prohibuit *et infra.* Canonici autem rationabilem causam non audientes, quare memoratum Io. consortio suo deberent eicere, ebdomadarium ut offitium inciperet sollicite monere curauerunt *et infra.* Rei ueritate diligenter inquisita, si legitime uobis constiterit, quod publicum sit et notorium in terra, eundem I. cum prefata A. in fornicatione publice fuisse comprehensum, sibi penitentiam congruam imponatis, et eosdem canonicos ad eum recipiendum non cogatis, alioquin eidem episcopo ex parte nostra precipiatis, ut sepe (e)dicto I. prebendam, si nunc uacat in Siluanectensi ecclesia, uel cum primo uacauerit, assignet, saluis prebendis capituli, que ad redintegrationem diuinorum sunt deputatae.

II. NE PRELATI VICES SUAS SUB ANNUO PRETIO ALIIS COMMITTANT AD CAUSAS TERMINANDAS, VEL SUB ANNUO PRETIO PRESBITERI AD ECCLESIARUM REGIMEN STATUANTUR, LICET ECCLESIA[3] SUB ANNUO CENSU DARI POSSIT.

1. Idem in Turonensi concilio = c. 2. (5, 3.)
2. Idem in eodem concilio ait. = c. 3. (5, 3.)
3. Idem Exon. ep. = c. 4. (5, 3.)

III. NE ALIQUID EXIGATUR PRO LICENTIA DOCENDI.

1. Idem Winton. ep. P. C.: Nuntios. = c. 2. (5, 4.)
2. Idem archiepp. per Galliam constitutis. = c. 3. (5, 4.)

IV. NE CLERICI ILLICITIS EXACTIONIBUS VEL TALLEIS VEXENTUR. NE CLERICI VEL LAICI[4] PECUNIARIA MULCTENTUR.

1. Idem R. Cantuar. archiep. = c. 3. (5, 32.)
2. Idem. = c 1. (5, 27.)
3. Idem dilectis filiis archidiacono et diac. = Appdx. II, 9; Bamb. II, 3; Cass. XVI, 3.
4. Idem ep. Conuentren. et abbati Castrensi. = c. 4. (5, 32.)

1) *Canones iidem in Compilatione* I. *exstant, nisi aliae collectiones a me indicatae sunt.*
2) *Hanc decretalem in Compil.* II. *exstare fugit Richterum* 3) *Richt. male:* ea 4) uel laici: *omisit Richt.*

V. DE PACTIONIBUS LICITIS ET[1] ILLICITIS IN REBUS ECCLESIAE.

1. Idem Exon. et Wigorn. epp. = c. 4. (1, 26.)
2. Idem. = c. 2. (1, 27.)
3. Idem Eboracensi archiep. = c. 5. (1, 26.)
4. Idem Dulmensi ep. = c. 3. (1, 27.)
5. Idem eidem in eadem. = c. 28. (3, 33.)
6. Idem priori de Strafor. et priori de Besei. (Helesby) — c. 4. (1, 27.)

VI. CLERICUM SINE AUCTORITATE EPISCOPI NON POSSE CONSTITUERE ECCLESIAM SUAM CENSUARIAM, VEL ECCLESIAM OCCUPARE, VEL IN ALIUM TRANSFERRE AD EVITANDAM CONTROVERSIAM.

1. Idem Wigorn. ep. P. C.: Meminimus. = c. 8. (3, 34.)
2. Idem Cant. archiep. et suffraganeis eius. = c. 6. (1, 26.)
3. Idem Carnot. ep. P. C.: Nos in eminenti. = c. 9. (3, 34.)
4. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 1. (3, 7.)
5. Idem Noruic. ep. = c. 3. (5, 18.)
6. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. un. (1, 33.)
7. Idem Norhamt. ep. P. C.: Significa. = c. 33. (2, 20); (canon repetitur XLVII, 33; cum inscr. Cant. archiep. et eius suffr.)

VII. DE ILLIS QUI INCIDUNT IN CANONEM DATAE SENTENTIAE, VEL INCIDERE VIDERENTUR, CUM NON INCIDANT, ET QUI SUNT AD SEDEM APOSTOLICAM TRANSMITTENDI PRO ABSOLUTIONE.

1. Idem Bartho. Exon. ep. C.: Sicut dignum. = c. 5. (5, 34.)
2. Idem Bartho. ep. = c. 7. (5, 34.)
3. Idem abb. de Neus = c. 8. (5, 34.)
4. Idem. = c. 9. (5, 34.)
5. Idem. = c. 10. (5, 34.)
6. Idem. = c. 11. (5, 34.)
7. Idem Cant. archiep. et eius suffr. = c. 12. (5, 34.)
8. Idem. = c. 13. (5, 34.)
9. Idem Exon. ep. P. C.: Sicut dignum. = c. 2. (5, 34.)
10. Idem eidem in ead. ep. = c. 3. (5, 34.)
11. Idem in eodem. c. = c. 4. (5, 34.)
12. Idem epp. archidiaconis et aliis prelatis per Galliam constitutis. = c. 14. (5, 34.)
13. Idem Cenomensi (Cenoman.) ep. P. C.: Tua nos. = c. 16. (5, 34.)
14. Idem ep. Mutinensi et abb. Frasiniores. = Comp. II. c. 11. (5, 18.)
15. Fabianus Papa epp. Galliae. = Burch. XI, 40; Ivo Decr. XIV, 104; Sav. X, 207.
16. = C. XI. qu. 3. c. 38. Palea.

VIII. DE RAPTORIBUS ET VIOLATORIBUS ECCLESIARUM QUANDOQUE ETIAM POST SENTENTIAM NEGANDAM SEPULTURAM ECCLESIASTICAM NISI[2] SATISDENT DE DAMPNO SARCIENDO.

1. Eugenius P. III. = c. 5. (5, 14.)
2. Alex. III. P. Claremont. ep. = c. 6. (5, 14.)
3. Idem Lucensi ep. = c. 7. (5, 14.)
4. Eugen. P. III. in conc. Remensi. = c. 2. (5, 11.)
5. Item ex conc. Tribur. de eodem. = c. 4. (5, 26.)
6. Item ex penitentiali Theodori = c. 5. (5, 26.)
7. Item ex conc. Meldensi. = c. 1. (5, 14.)
8. Item ex conc. Tribur. de eodem. = Burch. XVII, 15; Ivo Decr. IX, 101.
9. Ex pententiali Romano. = c. 4. (5, 10.)
10. Eugenius (Aug.) super Exod. = c. 5. (5, 10.)

IX. DE USURIS.

1. Alex. P. III. Panormitano archiep. = c. 3. (5, 15.)
2. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 4. (5, 15.)
3. Idem Salernit. archiep. P. C.: Cum tu sicut. = c. 5. (5, 14.)
4. Idem Winton. ep. = c. 6. (5, 14.)

1) *Richt. male:* uel   2) *Richt. male:* non

5. Idem in con. Turonensi. = c. 1. (5, 14.)
6. Idem Lund. ep. = c. 7. (5, 14.)
7. Idem Ianuen. archiep. P. C.: Fraternitas tua. = c. 8. (5, 14.)

X. DE PENA PRO ENORMI CRIMINE INIUNGENDO.

1. Idem Exon. ep. = c. 7. (5, 10.)
2. Item ex penitentiali Theodori de eodem. = Burch. XIX, 94; Ivo Decr. XV, 106.
3. Idem. = Burch. XIX, 101; Ivo Decr. XV, 113.
4. Item ex penitentiali Theodori de eodem. = Burch. XIX, 117; Ivo Decr. XV, 129.
5. Item ex penitent. Romano de eodem. = Burch. XIX, 120; Ivo Decr. XV, 132.
6. Item ex penit. Theodori de eodem. = Reg. I, 212; Burch. XIX, 121; Ivo Decr. XV, 133.
7. Item ex penit. Bedae de eodem. = Burch. XIX, 102; Ivo Decr. XV, 114.
8. Item ex conc. Magont. = Burch. XVIII, 20; Coll. tr. P. 9. (3, 28.); Ivo Decr. XV, 42.

XI. DE DEPOSITIONE CLERICORUM ET DISPENSATIONE CIRCA EOSDEM.

1. Item abb. S. Genofeuae. = c. 3. (5, 8.)
2. Idem abbati et fratribus trium fontium. = Appdx. XXVI, 2; Cass. XXI, 4.
3. Idem Noruicensi ep. = Appdx. XXVI, 3; Cass. XXI, 5.
4. Idem Salernitano ep. P. C.: Preter solitum. = c. 6. (2, 1.)
5. Idem eidem in eadem ep. = c. 1. (5, 12.)
6. Idem eidem in eadem. = c. 2. (5, 12.)
7. Idem eidem in eadem ep. = c. 8. (5, 11.)
8. Idem. = Comp. II. c. 2. (2, 17.)
9. Idem F. Lin(c)on. ep. = c. un. (5, 25.)
10. Idem Cant. archiep. P. C.: Relatum. = c. 3. (5, 23.)
11. Idem Lucensi ep. et eius capitulo. = c. 3. (5, 21.)
12. Eugen. P. III. capitulo Burdegalensi. = c. 10. (5, 10.)
13. Alex. P. III. Cusentino archiep. = c. 9. (5, 10.)
14. Eugenius P. III. Ioc. archiep. = c. 2. (3, 6.)
15. Idem eidem in eadem. = c. 2. (5, 8.)
16. Idem eidem in eadem. = c. 8. (3, 37.)
17. Alex. P. III. Rem. ep. = c. 1. (4, 6.)
18. Idem Tolosano ep. = c. un. (1, 7.)
19. Idem Cenom. ep. = c. un. (1, 14.)
20. Idem eidem in eadem ep. = c. 20. (1, 21.)
21. Lucius P. III. Meldensi ep. = c. 2. (1, 12.)[1]
22. Item ex conc. Neocesar. = c. 5. (3, 1.)
23. Item ex conc. Affricano de eodem[2]. Si quis clericus sepulcra uiolauerit, placuit s. concilio, ut deiectus a clero publice reatus pena obnoxius puniatur.
24. Ex con. Matic. = c. 2. (2, 2.)
25. Item ex conc. Magontiensi de eodem. = Burch. XIX, 147; Ivo Decr. XV, 157.
26. Item ex conc. Tolletano de eodem. Burch. XIX, 151; Ivo Decr. XV, 160.
27. Item August. de eodem[3]. Illi soli habent potestatem ligandi et soluendi, qui sancti apostoli exempla sunt (secuti?), et doctrinam tenent, et omnia communia habent secundum regulam episcopalem.
28. Alex. P. III. Cant. archiep. Ad aures nostras noueris peruenisse, quod, cum terra nobilis uiri Ugonis comitis pro iniuria, quam idem comes canonicis de Partheno intulerit, de mandato nostro fuisset interdicto supposita tandemque clerici de terra ipsa ibi diuina offitia nichilominus celebrare presumpserunt, a beato Thoma matire uinculo fuerunt excommunicationis constricti. Postmodum uero, cum idem martir reuerteretur ab exilio, eisdem clericis absolutionem petentibus mandauit per annum a diuinis abstinere offitiis, ut super eorum presumptione interim nos consuleret et nostrum inde mandatum. Sed paulo post eodem martire per martirium ad celum migrante, prefati clerici, sicut prius fecerunt, non sunt ueriti diuina celebrare. Quoniam igitur temeritas et presumptio ipsorum clericorum non debet incorrepta manere, fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus, si res ita se habet, prefatos clericos pro tantae presumptionis excessu ab offitiis et benefitiis contradictione et appellatione cessante apostolica fretus auctoritate suspendas, ita quod sine mandato romani pontificis non debeant ipsis restitui. Quosdam etiam, quos noueris ad tantum malum promptiores fuisse, ab offitio deponas, et si contra suspensionis aut depositionis sententiam uenerunt eos in eadem excommunicationis sententia appellatione cessante reducas.
29. Item ex conc. Tollet. III.[4] Si qui(s) in sacris ordinibus sunt constituti iudicia sanguinis agitare non licet. Unde prohibemus, ne aut per se membrorum truncationes faciant aut inferendas iudicent. Quod si quispiam tale quid fecerit concessi ordinis honore priuetur et loco. Inhibemus quoque sub anathematis interminatione, ne quis sacerdos habeat offitium uicecomitis uel

1) *Richt. ibi exstat. fugit* 2) *In Dionysiana non inueni* 3) *Caput incertum* 4) *Inter editos C. Tolletanorum canones inuentus non est, sed ad uerbum usque concordat cum* XIV, 4. (*Comp.* I. *c.* 6. (3, 37.)

prepositi secularis. Item ex Euangelio: Cum ecclesia dei secundum ueritatem euangelicam domus orationis esse debeat, non spelunca latronum et sanguinis forum, seculares causas, in quibus de sanguinis effusione uel de corporali pena agitur, in ecclesiis dei uel cimiteriis agitari modis omnibus sub interminatione anathematis prohibemus. Absurdum enim est et crudele, iudicium sanguinis agitari uel exerceri, ubi et reis constituta est tutela refugii. Nulli liceat ecclesiam dotalitii nomine in aliquam transferre personam, uel pro presentatione alicuius personae pecuniam uel aliquod emolumentum peccato interueniente accipere. Quod si quis fecerit et in iure confessus uel conuictus fuerit, ipsum regia auctoritate et nostra patronatu ecclesiae eiusdem in perpetuum priuari statuimus.

30. Item ex conc. Antioceno. = c. 2. (5, 23.)
31. Item ex can. Apostol. = c. 1. (5, 23.)
32. Item ex Nouell. = Pan. III, 166; Dist. 54. c. 20.[1]

XII. DE EXCESSIBUS EPISCOPORUM CONTRA SUOS ARCHIEPISCOPOS ET ARCHIDIACONORUM CONTRA SUOS EPISCOPOS.

1. Alex. P. III. Lugd. ep. = c. 2. (3, 7.)
2. Idem Eliensi archidiac. = c. 4. (1, 15.)
3. Idem B. Exon. ep. = c. 3. (5, 27.)
4. Idem Cant. archiep. = c. 2. (5, 27.)
5. Idem Bingal. (Burdegal.) ep. = c. 4. (5, 27.)

XIII. DE EXCESSIBUS ET PRIVILEGIIS HOSPITALARIORUM.

1. Idem uenerabil. fratrib. ad quos literae istae peruenerant. = c. 4. (5, 28.)
2. Idem. = c. 5. (5, 28.)
3. Idem R. Cant. archiep. = c. 6. (5, 28.)
4. Idem fratrib. Ierosol. hosp. = c. 7. (5, 28.)
5. Idem epp. archidiac. et aliis ecclesiarum prelatis per Galliam constitutis. = c. 8. (5, 28.)

XIV. NE CLERICUS VEL MONACHUS SECULARIBUS NEGOTIIS SE IMMISCEAT NEVE MONACHUS SINE LICENTIA ABBATIS SUI IN SECULO PERMANEAT.

1. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 4. (3, 37.)
2. Idem in conc. Turon. = c. 2. (3, 37.)
3. Idem Lund. ep. = c. 7. (3, 37.)
4. Idem Cant. archiep. = c. 6. (3, 37.)
5. Lutius III. Turon. archiep. = c. 4. (1, 6.)
6. Alex. P. III. dilect. filiis G prioribus et fratribus iuxta disciplinam Cleti uiuentibus. Ideo prohibemus ut nullus filium aut nepotem uel parentem suum in monasterio puellarum ad nutriendum commendare presuma[n]t aut nec quisquam illum recipere ibi uel suscipere audeat.
7. Item ex conc. Urbiec. Burch. VIII, 101; Ivo Decr. VII, 119.

XV. DE ORDINE ET SPIRITUALITATE QUORUNDAM REGULARIUM[2].

1. Alex. P. III. dilect. filiis G. priori et fratribus iuxta disciplinam Cleti uiuentibus. = c. 1. (3, 27.)
2. Idem epp. et aliis ecclesiar. prelatis per Gall. constitutis. = c. 2. ib.

XVI. DE MONACHIS IN PROBATIONE SUSCEPTIS ET IN PROBATIONE POSITIS[3] RECEDERE VOLENTIBUS.

1. Idem = c. 8. (3, 27.)
2. Idem Hereford. ep. = c. 9. (3, 27.)
3. Idem Willelmo ep. = c. 6. (4, 6.)
4. Item ex conc. Tolet. Broc. lib. VIII. = Burch. VIII, 7; Ivo Decr. VII, 31; Sav. III, 59.
5. Item ex conc. Magont. = c. 4. (3, 27.)
6. Idem Carnot. ep. = c. 8. (3, 22.)
7. Item ex conc. Cartagin. de eodem. = c. 2. (3, 12.)
8. Item ex conc. ap. Beluac. de eodem. = c. 1. ib.
9. Item ex conc. Lugdon = c. 2. (3, 11.)
10. Item ex decreto Symmachi P. = c. 6. (3, 11.)

1) *Can.* 32. *quem indicat Richt. non exstat.* 2) *Richt. male:* quarundam regularum. *cf. Cass. rubr. tit.* XXV. 3) *Richt. male:* probatis

11. Item ex conc. Siluan. de eodem. = c. 4. (3, 11.)
12. Item ex conc. Beluac. de eodem. = c. 2. (3, 16.)
13. Item ex conc. ap. Valent. hab. c. L. de eodem. = c. 1. (3, 9.)
14. Item ex conc. ap. Siluanetum de eodem. = c. 1. (3, 16.)
15. Item ex conc. Guarmatiensi B. l. II. = c. 1. (3, 34.)
16. Item ex conc. Tollet. V. de eodem. = c. 3. (3, 11.)
17. Item ex conc. ap. Sinacum de eodem. = c. 3. (3, 16.)
18. Item ex eodem de eodem. = c. 4. (3, 16.)
19. Item ex eodem de eodem. = c. 4. (1, 10.)
20. Alex. P. III. Alfano ep. = c. 1. (3, 9.)

XVII. DE IURAMENTIS SERVANDIS.

1. Idem Vigil. ep. = c. 2. (2, 17.)
2. Idem Rotomag. ep. et eius suffrag. = c. 3. (2, 17.)
3. Idem Exon. archiep. P. C.: Sicut Romana. = c. 4. (3, 27.)
4. Idem Cant. archiep. Appdx. IX, 29; Cass. XXVIII, 6.
5. Idem decano Castrensi et archidiac. de Bede. = c. 5. (2, 17.
6. Idem Sanctionensi et Gabilonensi epp. = c. 6. (2, 17.)
7. Idem Lund. et Wigorn. epp. = c. 7. (2, 17.)
8. Item ex reg. Greg. II. (VII.) = c. 9. (2, 17.)

XVIII. QUIBUS TEMPORIBUS CLERICI ORDINARI DEBEANT.

1. Alex. P. III. B. Exon. ep. = c. 1. (1, 6.)
2. Idem Hereford. ep. = c. 2. (1, 6.)
3. Idem. = c. 3. (1, 6.)

XIX. QUIBUS ET QUANDO ET IN QUAM ETATEM ECCLESIAE SUNT COMMITTENDAE ET AD QUEM SPECTAT EARUM REPARATIO.

1. Idem Lucensi ep. = c. 3. (1, 8.)
2. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 4. (1, 8.)
3. Gelasius Papa. = c. 2. (1, 8.)
4. Alex. P. III. = c. 5. (1, 8.)
5. Idem Exon ep. P. C.: In litteris. = c. 6. (1, 8.)
6. Idem uenerabilib. fratrib. R. Ebor. archiep. et a. s. l. et. R. Wigorn, ep. = c. 6. (1, 27.)
7. Idem Dinomin. ep. = c. 7. (1, 8.)
8. Idem Exon. ep. P. C.: In litteris. = c. 3. (3, 35.)
9. Lucius P. Ebor. archiep. = c. 2. (3, 35.)

XX. DE PECULIO CLERICORUM.

1. Eugenius (August.) = c. 4. (3, 21.)
2. Item ex conc. Arelat. = c. 1. (3, 21.)
3. Item ex conc. Aurasico. = c. 2. (3, 21.)
4. Item ex ep. Pii P. = c. 3. (3, 21.)
5. Item ex conc. Affricano pp. II. = c. 8. (5, 6.)
6. Item = D. LIV. c. 8. Palea.
7. Alex. III. Carnot. ep. = c. 8. (3, 22.)
8. Item ex conc. Affricano = c. 9. (5, 6.)
9. Item ex aut. tit. de epp. uel clericis absque testamento morientibus = Ans. dic. II, 296.
10. Item ex conc. Tolletano. = Reg. I, 409; Burch. III, 122; Ivo Decr. III, 96. §. 2.
11. Item ex conc. Remensi. = c. 6. (3, 21.)
12. Item ex corpore canonum cap. V. ex conc. Tollet. = c. 7. (3, 21.)
13. Item ex reg. Gregorii Maximiano ep. = c. 3. (3, 23.)
14. Item ex conc. ap. Altheum hab. = c. 1. (3, 23.)
15. Item ex conc. Tribur. = c. 2 (3, 23.)
16. Gregor. Antemio subdiac. Campaniae. = c. 2. (3, 22.)

XXI. UT PLURIMA BENEFITIA NON SUNT COMMITTENDA NEC UNUM INTER PLURES DIVIDENDUM.

1. Alex. P. III. = c. 7. (3, 5.)
2. Idem. = c. 11. (3, 5.)

3. Alex. P. III. ep. Atrebano. = c. 30. (3, 26.)

4. Idem Pistoriensi ep. preposito archipresb. et cap. Pistoriensi de eodem. Discordiae et scissurae, quas hactenus fouistis, laicis audatiam dederunt in ecclesias et uiros ecclesiasticos deseuiendi et grauiter delinquendi, unde ecclesia non modicum detrimentum substinet et iacturam, et laici in sua malitia audacius perseuerant. Constitutus siquidem in presentia nostra dil. filius noster nobilis uir A., filius Bructi Pistoriensis, sua nobis insinuatione monstrauit, quod tu, fili preposite, in plebe de Vil. inconsulto capitulo Pistoriensi et inuito plebano eiusdem plebis quendam clericum instituisti, et in capella S. Pantaleon isinuitis parrochianis prescriptae capellae quendam presbiterum posuisti, unde parrochiani et patroni plebis et capellae in seditionem uersi ecclesias ipsas destruere ac bona eorum deuastare et dilapidare minantur. Quia uero ea, que minus licite fiunt, ad rectitudinis tramitem reuocare tenemur, discretioni uestrae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus, si ita est, deposita omni scissura et discordia prefatum clericum a prescripta ecclesia uel plebe et presbiterum ipsum a prescripta capella dilatione et occasione et appellatione cessante amoueatis, et utramque de uiris idoneis concorditer reordinetis, et hoc idem de quibusdam aliis ecclesiis uestris a uobis prout accepimus incompetenter ordinatis facere nullatenus postponatis, ita quod ad nos non debeat ex hoc iterata querela perferri, scituri pro certo, quod si ad nos exinde querela perlata fuerit, uos pro excessu et inobedientia uestra sicut decuit grauiter auctore domino puniemus et ecclesias ipsas uobis irrequisitis de personis idoneis ordinari faciemus.

5. Geg. P. ad Candid. ep. = c. 1. (3, 6.)
6. Item ex nouell. = c. 2. (3, 5.)
7. Alex. III. = c. 4. (3, 5.)
8. = c. 1. (1, 10.)
9. Item ex eodem. = c. 2. (1, 10.)
10. Ex conc. ap. Altheum. = c. 3. (1, 10.)[1]

XXII. DE DECIMIS DANDIS ET NON COMMUTANDIS.

1. Alex. P. III. Cantuar. archiep. et eius suffrag. = c. 2. (3, 26.)
2. Idem Brisiensi ep. = c. 25. ib.
3. Idem Winton. ep. = c. 3 ib.
4. Idem consulib. Papiensib. = c. 4. (2, 1.)
5. Idem Mediolan. archiep. = c. 1. (3, 26.)
6. Idem Exon. et Wigorn. epp. = c. 4. ib.
7. Idem A. Cosano ep. = c. 5. ib.

XXIII. DE DECIMIS A MONACHIS PRESTANDIS VEL NON PRESTANDIS ET DE PENSIONIBUS ECCLESIARUM SIBI DEBITIS NON AUGENDIS.

1. Idem canon. regularibus et monachis Ebor. archiep. = c. 12. (3, 5.)
2. Idem monachis de Neblosa. = c. 6. (3, 26.)

3. Idem de eodem. Ad audientiam nostram peruenit, quod quedam parrochiales ecclesiae monasterio uestro ad substentationem fratrum et hospitum susceptionem collatae fuerunt, in quibus a uobis instituti per interpositos uicarios ministrabant et decedentes filios faciebant obtinere *etc. et infra.* Utilitati uestrae indulgemus, ut cum clerici uel sacerdotes predictarum ecclesiarum decedunt, aut eas uiui dimittunt, licitum sit uobis, ibidem alios idoneos cum consensu diocesiani episcopi instituere, qui episcopo de spiritualibus et uobis de temporalibus debeant respondere, ita tamen, quod episcopo non liceat illos qui fuerint presentati sine rationabili et manifesta causa repellere; ordinationem uero in illis ecclesiis aliter factam, quam diximus, irritam esse decernimus.

4. Idem pauperibus helimosinarie domus de eodem. Ratione inducti et necessitatibus uestris paterna consideratione adesse cupientes prescriptam domum presenti patrocinio communimus statuentes et auctoritate apostolica prohibentes, ne quis a uobis de ortis noualibus siue de nutrimentis animalium uestrorum decimas exigere aliqua ratione presumat.

5. Adrianus P. monachis de Astino de eodem. = c. 16. (3, 20.)

6. Pascalis de eodem. Nouum genus exactionis *etc. et infra*, quia clericis spiritualium ministrorum labores accipiunt. Conqueruntur siquidem clerici S. Mathei aduersus uos, quod non solum ab eis exigitis decimas, sed etiam extorquetis, quod quam indignum sit non solum exigitur auctoritate sed etiam ex ipsa rationis inuestigatione cognoscitis. Precipimus igitur et presenti preceptione prohibemus, ne clericis b. Mathei cuius(ue) exactionis ulterius molestiam inferatis.

7. Pascalis P. II. de eodem. = c. 7. (3, 26.)
8. Alex. III. Ebor. archiep. = c. 8 (3, 26.)
9. Idem abb. et fratrib. de Lorengio. = c. 9. ib.
10. Idem Trecensi ep. = c. 10. ib.

1) *In margine add. est manu scriptoris posterioris temporis:* Require infra referente nobis I. presbitero et omnia capitula cum titulo hoc ponas usque ad cap. quoniam sacris canonibus. *Exciderunt itaque canones, qui in Casselana exstant inde a c.* 3. *Tit.* XXXI. *usque ad Tit.* XXXIII. *c.* 11.

11. Idem = c. 11. ib.
12. Idem ex priuilegio Alex. P. = c. 12. ib.
13. Idem. = c. 13. ib.
14. Gregorius P. = c. 14. ib.
15. Adrianus P. III. = c. 15. ib.
16. Alex. III. Wigorn. ep. = c. 17. ib.
17. Idem Beato Tomae martiri Cant. archiep. = c. 18. ib.
18. Idem monachis de S. Laurent. = c. 19. ib.
19. Gregorius P. = c. 20. ib.
20. Iohannes P. = c. 21. ib.
21. Alex. III. Wint. ap. P. C.: Meminimus supra de monachis sine proba. = c. 14. (3, 5.)
22. Idem Lundon. et Wig. epp. = c. 22. (3, 26.)
23. Idem Exon. ep. = c. 1. (3, 29.)
24. Idem Spalensi ep.' P. C.: Continebatur. = c. 6. (3, 24.)
25. Gregor. P. August. Anglor. ep. = c. 1. (3, 24.)
26. Pascalis II. = c. 2. (3, 24.)
27. Leo P. III. = c. 3. ib.
28. Leo P. omnibus fidelib. per Dardan. constitutis. = c. 4. ib.
29. Ex gestis rom. pontif. = c. 2. (3, 4.)
30. Item ex Nouellis. Si quis monasterium suum reliquerit et ad aliud monasterium transierit, res eius priori monasterio, in quo antea intrauerat competant. *Ans. ded.* VI, 127.
31. Item ex conc. Meldensi. = Burch. III, 151; Ivo Decr. III, 213; Sav. IV, 270.
32. Item ex conc. Agath. = Burch. III, 236; Ivo Decr. III, 277.
33. Ideo. Papa[1]. Quotiescunque aliqua constituuntur a sede ap., que uidentur noua cum iustitia, que nunquam noua poterit esse, ut disponuntur seruari debebunt *etc.* *Et infra.* Quicquid plane aut pro animae suae uel parentum suorum mercede et peccatorum redemptione uenerabilibus locis uel inter uiuos donare uel ultima uoluntate relinquere decreuerit, omnibus tam episcopis quam laicis paruis magnisque personis potestatem auferendi uel eadem sancta loca inquietandi deuetamus. Quod si hoc nostrum saluberrimum decretum uiolari temptauerit tanquam matris suae ecclesiae impius spoliator ac seruorum Christi afflictor patrumque necator eternae condempnationis reus Iudae proditori comparandus erit.

XXIV. DE PRESBITERO QUI SINE UNDA BAPTISMI DECESSIT.

1. Innoc. P. II. Cremonensi ep. = c. 2. (5, 35.)
2. Item ex conc. Agath. = Burch. III, 102; Ivo Decr. II, 137; Sav. IV, 61.
3. = Burch. IV, 74; c. 60 C. I. qu. 1. Palea et ibi citt.

XXV. DE VANA QUADAM SUPERSTITIONE TOLLENDA.

1. Item ex conc. Tribur. = Cassel. XXXVIII. un.
2. Item ex conc Remensi. = Burch. III, 102; Ivo Decr. II, 137; Sav. IV, 61.
3. Item ex conc. Salegustae hab. = Ivo Decr. XV, 174.
4. Ex conc. Braccarensi de eodem. = Burch. X, 39; Ivo Decr. XI, 64.

XXVI. DE ERRORE QUODAM TOLLENDO.

Un. Alex. III. P. Remensi archiep. = c. 5. (5, 6.)

XXVII. DE VENATORIBUS ET SAGITTARIIS ET CLERICO PERCUSSORE.

1. Item ex conc. Aurel. c. III. = c. 1. (5, 22.)
2. Item = c. 2. ib.
3. Ex conc. Magontiensi. = c. 1. (3, 37.)
4. Innoc. II. = c. un. (5, 19.)
5. Gregor. Andreae Tarentino. = c. 2. (5, 21.)

XXVIII. DE SORTILEGIS.

1. Item ex penitentiali Theodori. = c. 1. (5, 17.)
2. Item = c. 2. (5, 17.)

XXIX. DE SCRIPTURIS APOCRIFIS.

Un. Leo P. Thorobio ep. Austuricensi. = (ep. Leon. I. ed. Ball. XV. c. 15. I, 707.)

1) *Caput incertum.*

XXX. DE DIEBUS FERIATIS.

1. Item. = Reg. I, 384; Burch. II, 83; Ivo Decr. IV, 20; Ivo Pan. II, 171; Sav. IV, 14.
2. Item. = Reg. I, 383; Burch. II, 82; Ivo Decr. IV, 17; Sav. IV, 4.
3. Item ex conc. Maticensi. = Burch. V, 32; Ivo Decr. II, 41; Sav. V, 176.

XXXI. DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE ET EPISCOPII RENUNTIATIONE ET SACRAMENTO AB ELECTO PRESTANDO.

1. Alex. III. Ild. basilicae XII. apostol. presb. card. a. s. l. = c. 14. (1, 4.)
2. Idem Ugoni Xon. ep. = c. 1. (1, 5.)
3. Idem L. Torcellano ep. = Comp. II. c. un. (1, 19.) c. 3. (1, 3.)
4. Eugenius P. III. clericis Orbinatis. Iustitiae ratio exigit et antiqua ecclesiae consuetudo obtinuit, ut defuncto ciuislibet cuuitatis episcopo clerici iuxta sanctorum patrum decreta in unum conueniant atque spiritus sancti gratia inuocata honestam personam sibi in pastorem concorditer eligant; electio autem celebrata romano pontifici siue metropolitano proprio cum electorum subscriptionibus presentanda est, ut illius iudicio, cuius interest manum consecrationis imponere, si idonea est, approbetur, si minus canonica reprobetur.
5. Alex. III. Lund. archiep. = c. 2. (1, 5.)
6. Idem G. Rauennati archiep. = c. 17. (1, 4.)
7. Alex. III. P. Wigorn. ep. = c. 18. (1, 4.)
8. Idem. = c. 19 ib.
9. Idem Cistrensi electo. = c. 3. (1, 12.)
10. Pius P. = c. 1. (1, 4.)
11. Urban. P. de eodem. = c. 3. (1, 4.)
12. Anitius P. de eodem. = c. 9. (1, 4.)
13. Leo P. Medio Tesalonic. de eodem. = c. 13. (1, 4.)
14. Item ex conc. Aurio. Burch l. I. = D. 64. c. 3. et Coll. ibi citt.
15 Item ex eodem. B. l. 1. de eod. = Burch. I, 27; Ivo Decr. V, 138; Ivo Pan. III, 15; Sav. I, 64.
16. Alex. III. in reg. capitulo eccl. montis Aragonis. = c. 22. (1, 4.)
17. Item Paduano ep. de eodem. Cum clerici plebis S. Floriani et clerici S. Laurentii de Arcerata in nostra essent presentia constituti *etc. et infra.* Quapropter per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus, cum exinde fueris requisitus, utramque partem ante tuam presentiam conuoces, et si archipresbiter et clerici memoratae plebis legitime probauerint, quod per eos in ecclesia S. Laurentii clerici consueuerunt eligi et poni et de capella ad plebem mutari et de plebe ad capellam mitti et obedientiam archipresbitero ipsius plebis prestare et capellanum ipsius ire, aut quod aliae conuentuales capellae, uero non episcopales, plebibus suis huiusmodi reuerentias faciant, clericos ipsos ad hec exequenda de cetero omni contradictione et appellatione remota nostra fretus auctoritate compellas. Quod si neutrum horum legitime probare potuerint clericos S. Laurentii ab impetitione et archipresbiteri et plebis S. Floriani contradictione et appellatione cessante absoluas et sententiam predicti Veronensis confirmes.
18. Gregor. P. Petro subdiac. = c. 20. (1, 4.)
19. Pascalis P. II. Poloniorum archiep. = c. 21. (1, 4.)

XXXII. DE OFFITIO ET POTESTATE PRELATI ET IUDICIS ORDINARII.

1. Alex. P. III. uniuers. suffrag. Cant. eccl. = un. (1, 22.)
2. Idem Rotomag. archiep. = c. 2. (1, 23.)
3. Idem. = c. 3. ib.
4. Idem Ianuensi ep. = c. 4. ib.
5. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 5. ib.
6. Ormisda P. = c. 1. (5, 24.)
7. Leo P. Anastasio Tesalonic. = c. 2. (1, 25.)
8. Eugenius III. conc. Remensi. = c. 6. (1, 23.)
9. Item ex conc. Magont. cap. 1. = c. 11. (3, 22.)
10. Alex. P. Cant. archiep. = c. 7. (1, 23.)

XXXIII. DE OFFITIO ARCHIDIACONI ARCHIPRESBITERI PRIMICERII SACRISTAE ET CUSTODIS.

1. Item ex libro Rom. ordin. = c 2. (1, 15.)
2. Item conc. Tollet. = c. 3. ib.
3. Priuilegium archidiaconi a beato Gregorio digestum et constitutum[1]. Ministerium archidiaconi constat esse in ecclesia, ita ut quicquid sub episcopo est illi uideatur esse

1) *Cap. incertum?*

commissum, consecrationum uidelicet perfectio, que ab episcopo perfici debet, archidiaconi prouidentia traditur, ut ab ipso [utrum] personae consecrandi sint discernatur, et utrum testimonii boni et uitae sint perscrutetur, et sic deinceps ut inquisiti fuerint de scientia litterarum siue de bono testimonio, iussione archidiaconi conscribatur, quem quisque gradum honoris percipere debeat, et eodem ordine quo scripti fuerint ab archidiacono ad consecrandum ante episcopum perducantur. Deinde uero quando sinodus ab episcopo facienda erit archipresbiteri et ceteri qui sub ipsis sunt ab archidiacono iuxta suum ordinem deducantur in presentia episcopi ad sinodum peragendam. Item tempore autem confirmationis, quo episcopus parrochiam suam confirmando uisitare debet, archidiaconum in obsequium episcopi proficisci oportet ut sui archidiaconi fultus solamine sine aliquo scrupulositatis discrimine gratiam s. spiritus populis ualeat impertiri. Si uero aliqua necessitas aut inualitudo corporis episcopum ire non permiserit, oportet episcopum archidiaconum mittere, ut parrochiam suam uisitet, uitam clericorum requirat, si in uno conclaui penes ecclesiam dormiant, si ad offitium inpretermisse concurrant, si caste et sobrie uiuant, si nullo malo testimonio ab aliis hominibus discriminentur, et inter cetera secundum canonicam auctoritatem portionem quartam de redditibus a suo preposito recipiant. Perquiratur etiam ab ipsis clericis uel ab aliis honestis hominibus de incestis et rebus illicitis, et quod incongruum actum repererit, quantum preualet studiose emendare preuideat, et que minime ualuerit corrigere suo episcopo studeat nuntiare. Perquirat etiam de rebus ecclesiae diligenter, ne aliqua negligentia seu etiam fraudulentia depereant. Viduarum, pauperum, pupillorum iuxta mandatum episcopi et suam possibilitatem curam gerat. In ecclesia ciuitatis uasa altaris et cetera utensilia per manus archidiaconi custodi tradantur custodienda, ut nichil ex illis depereant sed magna custodia seruentur illesa. Ordines standi et legendi tam nocturna quam diurna offitia a prefato archidiacono uigilanti studio procurentur, ne aliquam iniuriam sacer ordo uel detrimentum patiatur, et quicquid sacri ordinis in ecclesia celebratur ab archidiacono prouideatur preter missarum celebrationem, que alii ministro ab episcopo prouidenda iubentur. De infantibus scilicet in pasca consignandis nichilominus archidiaconus procuret, ut secundum auctoritatem patrum ad scrutinium accedant, et que erga illos gerenda sunt summa industria perfitiant. Si in plebibus archipresbiteri obierint aut pro aliquo reatu fuerint exinde abiecti, archidiaconus quantocius eundo illuc et cum clericis et populis ipsius plebis electionem faciat, quatinus domui Dei dignus pastor constituatur, et interim dum ordinatur ei prouidentia constituatur plebis, ita hec et alia studiose perfitiat, quatinus episcopus in ipso secutus partiatur honera sua et domus Dei diligenter custodita in nullo detrimentum sese sentiat pertulisse.

4. Martinus P. et martir[1]. In omni loco archipresbiter et archidiaconus et primicerius representant uicem pontificis in eius absentia.

5. Item ex conc. Tolletano. Communi deliberatione sancimus, ut omnes nos episcopi infra nostram constituti prouintiam in cathedralibus nostris ecclesiis singuli nostrum archidiaconum, archipresbiterum et primicerium habere debeamus. Sanctus quippe ordo per omnia obseruandus.

6. Item ex eodem. = c. 1. (1, 16.)

7. Item Leo P. = c. 2. ib.

8. Idem. = c. 3. ib.

9. Item ex conc. habito Rauennae tempore Ioh. P. XII. et Lamberti Imp. = c. 4. ib.

10. Item ex lib. Rom. ordin. = c. un. (1, 17.)

11. Item ex conc. Tollet. = c. un. (1, 18.)

12. Item ex libro Rom. ordin. = c. 1. (1, 19.)

13. Item ex conc. Tollet. = c. 3. ib.

XXXIV. UT DOMUS RELIGIOSAE EPISCOPO SINT SUBIECTAE ET DE DIVISIONIBUS PARROCHIARUM.

1. Item ex decretis Eugenii P. = c. 2. (3, 31.)

2. Gregorius Agapito abb. = c. 3. ib.

3. Alex. P. III. A. de Suma subdiacono nostro = Comp. II c 1. (5, 14.)

4. Idem abb. et fratrib. S. Sillani de Romagnano. Veniens ad presentiam nostram uenerabilis frater noster B. Nouarum episcopus sua nobis insinuatione monstrauit, quod obedientiam et reuerentiam quam ei aliae ecclesiae episcopatibus (in episcopatu?) Nouarum impendunt, contempnitis exhibere credentes ecclesiam uestram mancipatam ab eius subiectione propter censum, quem beato Petro et nobis soluitis annatis. Quoniam igitur sicut nec omnes ecclesiae, que spiritualiter ad ecclesiam Romanam respitiunt, censuales sunt, ita nec censuales ab episcoporum subiectione et hobedientia sunt exemptae, nollentes sub hoc pretextu debitum prefato episcopo obsequium subtrahi uel honorem, per ap. uobis scripta mandamus et districte precipimus, quatinus ipsi eam reuerentiam et hobedientiam impendatis, quam aliae diocesis ecclesiae Nouarum prestare noscuntur.

5. Item ex conc. Vaticensi[3]. Si episcopus ex Donatistis ad catholicam unitatem conuersus est equaliter inter se diuidat eas, que sic fuerint inuentae, et ubi ambae partes fuerint inuentae. Et ubi ambae partes fuerint, i. e. ut alia loca ad illum alia ad alium pertineant, ita ut ille qui amplius in episcopatu habet et minor eligat. Quod si forte unus fuerit locus, ad eum pertineat, quem plures

1) *Cap. incertum* 2) *Inter editos canones concil. Tolletanorum non inueni* 3) *Cap. incertum*

elegerint. Quod si forte antiqui catholici suum uoluerint, et illi suum, qui ex Donati parte conuersi sunt, plurimorum uoluntas paucioribus preferatur. Si autem partes equales sunt, maiores temporis episcopo deputetur. Si autem plurima loca inueniuntur, in quibus ambae partes fuerunt, ut non possit equaliter diuidi, ueluti si in pari numero fuerint distributi eis locis, qui parem habent numerum, quicunque locus remanserit in eo seruetur quod superius dictum est, cum de uno tractaretur loco.

XXXV. DE OFFITIO ET POTESTATE IUDICUM DELEGATORUM.

1. Idem Lundon. ep. = c. 1. (1, 21.)
2. Idem B. Exon. ep. = c. 2. ib.
3. Idem Eborac. archiep. = c. 3. ib.
4. Idem Lundon. ep. = c. 4. ib.
5. Idem W. Carnot. electo. = c. 5. ib.
6. Idem archiep. Xenon. P. C.: Sicut Romana. = c. 6. ib.
7. Idem Atrebat. ep. = c. 4. (3, 15.)
8. Idem Winton. ep. = c. 7. (1, 21.)
9. Idem eidem in eadem ep. = c. 3. (1, 2.)
10. Idem eidem in e. = c. 8. (1, 21.)
11. Idem Norwicensi ep. = c. 9. ib.
12. Idem = c. 10. (1, 21.)
13. Idem Hereford. ep. = c. 11. ib.
14. Idem = c. 12. ib.
15. Idem G. et R. episcopis. = c. 13. ib.
16. Idem. = c. 14. ib.
17. Idem abb. S. Albini. = c. 15. ib.
18. Idem Cant. archiep. = c. 2. (1, 2.)
19. Idem Exon. ep. P. C.: In litteris = Appdx. VII, 19; Cass. XLII, 20.
20. Idem Carnot. ep. = c. 16. (1, 21.)
21. Idem Eborac. archiep. et Conuentr. ep. = c. 17. ib.
22. Idem Ebor. archiep. = c. 18. ib.
23. Idem abb. et conuentui maioris monasterii. = c. 19. ib.

XXXVI. DE COGNITIONE MULTARUM PETITIONUM CORAM EODEM IUDICE.

1. Idem archipresb. Volterano et abb. de Spongia. = c. 2. (2, 4.)
2. Idem abbati et clericis Ma. = c. 3. ib.

XXXVII. DE IUREIURANDO PROPTER CALUMPNIAM ET IURAMENTO PURGATIONIS.

1. Honor. P. II. omnibus epp. occidentalib. = c 2. (1, 34.)

2. Item Eugen. P. III. Arditioni Rom. eccl. subdiacono et magistro Omnibono de eodem. = c. 3. ib.

3. Alex. = c. 4. ib.

4. Idem R. Magal. et A. Nemaus. epp. de eodem. = c. 5. ib

5. Lutius P. III. G. Eliensi ep. et S. archid. Norwic. = c. 6. ib.

6. Idem Cant. archiep. = c. 7. ib.

7. Alex. III. Ierosolom. epp. Principium uniuscuiusque causae sacramentum est calumpniae magis tamen in ecclesiasticis negotiis, in quibus neque macula neque ruga debet inesse, quam in mundanis, nisi ita manifesta fuerit causa, ut sine examinatione sententia uel ex equitate uel de rigore iustitiae procedit. Non enim malum facit, qui bene utitur iuratione, sed malum est illius, cuius infirmitate cogi(tur) iurare.

8. Innocent. P. Aquileg. patriarch. et M. Mantuano et G. Feltrensi L. Vincentino et R. Curcensi epp. = c. 5. (5, 34.)

XXXVIII. DE PURGATIONE CANONICA ET VULGARI.

1. Item ex conc. Meldensi. = c. 2. (5, 29.)
2. Item ex conc. Agath. = c. 1. ib.
3. Ex conc. Guarmac. = c. 2. (5, 30.)
4. Item ex conc. Tribur. = c. 1. ib.

XXXIX. DE RESTITUTIONE SPOLIATORUM ET DE NOUATIONE.

1. Alex. P. III. Wigorn. ep. = c. 1. (2, 9.)
2. Idem. = c. 2. ib.
3. Idem Paris. ep. et abb. S. Remigii et decano Meldensi. = c. 3. ib.
4. Idem Wigorn. ep. et R. archidiac. = c. 4. ib.
5. Idem canonico Cistrensi. = Appdx. VIII, 14; Cass. XLVIII, 16.
6. Idem Wigorn. ep. = Comp. II. c. 1. (2, 7.)
7. Cod. l. 8. tit. de eodem = C. I. qu. 4. c. 13. Palea.
8. In eodem = l. 1. Cod. Iust. (8, 4.)
9. In eodem = l. 5. ib.
10. Alex. P. III. Meldensi ep. P. C.: In litteris. = c. 5. (2, 9.)
11. Idem eidem in eadem epist. = c. 6. ib.

XL. DE DOLO ET CONTUMATIA ALTERIUS PARTIS PUNIENDA.

1. Idem Hereford. ep. = c. 1. (2, 10.)
2. Idem abb. de Ramis et archid. Heliensi. = c. 2. ib.
3. Item ex conc. Tollet. III. = c. 5. (5, 32.)
4. Item Cant. Archiep. et Wigorn. ep. = c. 3. (2, 10.)

XLI. MISSUM IN POSSESSIONEM CAUSA REI SERVANDAE POST ANNUM POSSIDERE.

1. Idem priori et fatrib. ecclesiae de Gisib. = c. 1. (2, 11.)
2. Idem. = c. 2. ib.

XLII. DE ACCUSATIONIBUS.

1. Felix P. epp. per Galliam. = c. 8. (5, 1.)
2. Item ex conc. Affricano = c. 1. (2, 1.)
3. Item Felix. = c. 1. (5, 1.)
4. Item Pascalis P. = c. 3. ib.
5. Gregor. Antemio subdiac. = c. 2. ib.
6. Item ex eodem. = Burch. l. XIV. c. 9. ib.
7. Item ex conc. Parisiensi[1]. = c. 5 (5, 13.)

XLIII. DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS ET PUBLICIS INSTRUMENTIS.

1. Idem Paduano ep. Innotuit nobis ex litteris tuis, quod continetur in litteris, quas super causa que uertitur inter filium Turisindi et M. eius uxorem tibi direximus, ut secundum dicta testium, quos receperas, causam diffinires, nisi aduersus eosdem testes proponeret, quare debeant a testimonio faciendo repelli, dubitas sine mandato nostro alios testes recipere, quos altera pars adhuc tibi presentare intendit. Mandamus itaque fraternitati tuae atque precipimus, quatinus si attestationes publicatae non sunt, testes alios, si quos utraque pars uel altera tibi presentauerit, contradictione et appellatione cessante recipias, et cum fuerit renuntiatum productioni testium attestationes publices, et utrique parti facultatem tribuas in testes et dicta dicendi, et que super his proposita fuerant audias, si qui testes idonei producti fuerint exinde sublato appellationis remedio recipere non postponas.
2. Idem Caprisiano ep. abb. S. Luciae et priori S. Crucis. = c. 10. (2, 13.)
3. Idem Cant. archiep. et Wigorn. ep. = c. 11. ib.
4. Idem Terracon. arch. P. C.: Significauit. = c. 2. (5, 18.)
5. Idem uniuersis epp de Corintho. = c. 1. (5, 18.)
6. = c. 12. (2, 13.)
7. Idem Wigorn. ep. P. C.: Super eo quod. = c. 2. (2, 15.)
8. Idem Winton ep. P. C.: Que iussimus. = c. 13. (2. 13.)
9. Idem Salernit. ep. P. C.: Licet preter solitum. = c. 14. ib.
10. Idem eodem in eadem ep. = c. 15. ib.
11. Idem preposito et can. Ebrodun. eccl. = c. 16. ib.
12. Idem Placentino ep. = c. 17. ib.
13. Idem Exon. ep. et abbati S. Albini. = c. 18. ib.
14. Idem decano Castrensi. = c. 11. (2, 16.)
15. Idem abb. et fratrib. mon de Martura. = c. 19. (2, 13.)
16. Pascalis P. II. Widoni archiep. Vienensi ap. sed. leg. = c. 5. ib.
17. Urban P. II. = c. 20. ib.

1) *Hoc loco in marg. adscriptum est*: hic debet esse cap. infra eodem folio Crimina (= *c*. 4. XLIII.) scripta.

18. Alex. III. priori et fratrib. S. trinitatis Lud. = c. 21. ib.
19. Idem Exon. et Wigorn. epp. = c. 22. ib.
20. Idem Hereford. ep. et B. abbati de Ford. = c. 23. ib.
21. Idem Exon. et Wigorn. epp. = c. 24. ib.
22. Lutius P. III. M. Castellano ep. Significauit nobis dilectus filius noster plebanus S. Siluestri, quod cum super causa, que inter eum et M. parochianum suum super censu et quintello cuiusdam domus [uertebatur], de mandato nostro ab utraque parte iuramentum calumpniae recepisses, idem plebanus interrogatus sub debito iuramenti asseruit, quod iam dictam domum ad censum et quintellum esse credebat, et predictus M. in continenti affirmauit. Cum autem plebanus testes propter longitudinem temporis non ualeret [producere], exhibuit instrumenta, in quibus continebatur, quod omnes domus positae inter ecclesiam S. Siluestri et S. Apolenaris sunt ad quintellum et censum, preter partem illius domus, que fuit in uinea St. Siluestri, predictus etiam M. confessus fuit in iure, quod quedam pars [domus], de qua controuersia uertitur, est ad quintellum et censum. Inde est, quod de legisperitorum consilio fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus predictum M., nisi legitime probauerit, prescriptam domum exemptam a solutione census et quintelli, plebano appellatione remota condempnes et compellas exsoluere quod a te super hoc fuerit iudicatum.
23. Item ex conc. Magontiensi. = C. II. qu. 7. c. 7. (Palea.)

XLIV. LAICUS ACCUSARE NON POTEST CLERICUM.

1. Item Siluester P. = Burch. I, 151; Sav. IX, 83.
2. Gregorius Sabino defensori Sardiniae de eodem. = c. 2. (2, 13.)
3. Item ex conc. Eliberitano c. 10. de eodem. = c. 1. (5, 16.)
4. Augustinus de eodem. = c. 2. ib.

XLV. DE TESTIBUS COGENDIS VEL NON COGENDIS.

1. Alex. III. P. presbiteris Pontii et Asilii. = c. 3. (2, 14.)
2. Idem Genuensi ep. P. C.: Inter alios. = c. 7. (2, 2.)
3. Idem Winton. ep. P. C.: Quamuis. = c. 1. (2, 14.)
   (addit. est sine inscr. c. 41. (2, 20.)
4. Idem Papiensi ep. = c. 3. (2, 14.)
5. Idem Genuensi ep. P. C.: Nos inter alios. = c. 4. ib.
6. Idem Terracon. archiep. P. C.: Significauit. = c. 5. ib.
7. Idem Exon et Wigorn. epp. = c. 6. ib.

XLVI. DE PRESCRIPTIONE.

1. Idem Salernit archiep. P. C.: Licet preter sol. = c. 5. (2, 18.)
2. Alex. ep. Clemens gloriosus martir in lib. stemmatum. = c. 7. ib.
3. Item Gregorius. = c. 4. ib.
4. Idem Siracusano ep. = c. 5. ib.
5. Alex. P. III. = c. 8. ib.
6. Idem Mauric. ep. = c. 9. ib.

XLVII. DE APPELLATIONIBUS.

1. Idem Exon. et dec. Licoln. = c. 1. (2, 20.)
2. Idem N. ep. P. C.: Eam te decet. = c. 43. ib.
3. Idem abb. S. Petri super Diuam. = c. 3. ib.
4. Idem Noruic. ep. = c. 4. ib.
5. Idem H. Remensi archiep. = c. 5. ib.
6. Idem eidem in eadem ep. = c. 7. ib.
7. Idem eidem in eadem. = Appdx. X, 15; Cass. LI, 8.
8. Idem abbati S. Appollenaris in Classe. Significauit nobis uenerabilis frater noster G. Rauennae archiepiscopus, quia cum inter ecclesiam tuam et quandam ecclesiam tuam aliam pauperem coram ipso controuersia reuerteretur, tu ab eius iudicio et ab omni alia causa, que aduersum te possit aliquo tempore moueri, ad sedem apostolicam appellasti, super quo utique mirari cogimur et moueri, cum uidearis eidem archiepiscopo guerram [inferre], cuius defensione nosceris plurimum indigere. Nec decuit generalem appellationem interponere, nec nos huiusmodi appellationem admittere debemus. Verum postquam in presenti causa ad nos appellasti te inuitum ad ipsius archiepiscopi iudicium mittere nolumus nec debemus, sed presentium auctoritate precipimus, quatinus aut iudicio ipsius archiepiscopi pareas, aut per se [te?] uel per sufficientem responsalem tuum appellationem interpositam prosequeris, nisi cum altera parte potueris in communem iudicem conuenire.

9. Idem Wigorn. ep. = c. 9. (2, 20.)
10. Idem Winc. ep. = c. 10. ib.
11. Idem eidem in eadem ep. = c. 11. ib.
12. Idem Eborac. archiep. = c. 12. ib.
13. Idem in eadem ep. = c. 13. ib.
14. Idem. = c. 15. ib.
15. Idem archiep. Tollet. = c. 16. ib.
16. Idem Rauenn. archiep. = c. 18. ib.
17. Idem Dominico Crapulano ep. = c. 26. ib.
18. Idem Norwint. ep. P. C.: Significauit. = c. 19. ib.
19. Idem Dulnemensi ep. = c. 21. ib.
20. Idem Ce(a)ntu(a)riensi ep. et eius suffrag. = c. 21. ib.
21. Idem Ebroic. ep. et R. presbitero. = c. 22. ib.
22. Idem Cant. archiep. = c. 23. ib.
23. Idem uniuersis suffrag. Cant. eccl. = c. 24. ib.
24. Idem. = c. 6. (4, 6.)
25. Idem Bononiensi ep. et archipresb. = c. 27. (2, 20.)
26. Idem Rauennati archiep. = c. 28. ib.
27. Idem Genuensi ep. = Cass. LI, 26.
28. Idem Ariensi ep. = c. 29. (2, 20.)
29. Idem R. Cant. archiep. = c. 30. ib.
30. Idem Carnot. ep. = c. 31. ib.
31. Idem R. Cantuar. archiep. = c. 25. ib.
32. Idem Wint. ep. = c. 32. ib.
33. Idem Cant. archiep. et eius suffrag. = c. 33. ib.
34. Idem Wint. ep. P. C.: Quamuis. = c. 34. ib.
35. Idem Cant. archiep. ap. sed. leg. = c. 35. ib.
36. Idem Carnot. ep. = c. 36. ib.
37. Idem H. Gradensi patriarchae et E. tit. S. Vitalis presb. card. et priori S. Cruc. = c. 37. ib.
38. Idem Ebor. archiep. = c. 38. ib.
39. Idem eidem. = c. 39. ib.
40. Idem Eborac. archiep. = c. 40. ib.
41. Honorius II. G. archiep. Rauenn. Querimonium Petri ducis accepimus, quod post appellationem Romanae audientiae ab eo factam excommunicationis sententiam protulisti. Verum quia nos caritatiuo affectu personam tuam diligimus, et in nullo Rauennatis ecclesiae minuere uolumus dignitatem, rogamus, ut pro caritate nostra ipsum absoluas, donec ipse, ut proposuisti, ad nostram presentiam ueniat. Tunc enim causa diligentissime inquisita secundum iustitiae tramitem ad honorem Dei et tuum que corrigenda fuerint corrigemus.
42. Idem R. Cantuar. archiep. ap. sed. leg. = c. 41. (2, 20.)

XLVIII. DE FORO REI SEQUENDO.

1. Item ex conc. Calcedon. = c. 1. (2, 2.)
2. Item ex conc. Maticensi. = c. 2. ib.
3. Item ex conc. Parisiensi. = c. 3. ib.
4. Item ex conc. Affricano. = c. 4. ib.

XLIX. DE NOVIS STATUTIS.

1. Gregorius Fortunato ep. Neapol. = c. 2. (1, 1.)
2. Item ex conc. uetere Aurel. = c. 1. (1, 13.)

L. DE PRINCIPE CUSTODIENDO ET IUDICUM PURITATE.

1. Item ex conc. Tolletano VII. = Burch. XV, 27; Ivo Decr. XVI, 28; Sav. X, 15.
2. Cod. l. 1. tit. de ueteri iure enucleando. = l. 1. §. 5. Cod. Iust. (1, 17.)
3. Item ex conc. Gabilon. = Burch. XVI, 2; Sav. X, 32.
4. Adrianus Papa. = Burch. II, 39; Ivo Decr. VI, 140; Ans. VI, 124.
5. Gregorius Iohanni primae Iustinianae Illiricae. = c. 2. (2, 19.)
6. Gelasius P. ad Roman.[1] Sicut hii simili condic[t]ione constricti complicem suum non possunt iudicare non iure dampnatum, neque rei reum possunt competenter absoluere, sic illo iuste preuaricatore sc. Achatio dampnato utique pari iacent dampnatione prostrati *et infra.* Que sen-

1) *Ep. Gelasii ad epp. Dardaniae ap. Thiel p.* 412.

tentia sicut in errore durantibus nunquam soluenda prefixa est, sic ab his erit aliena, qui extiterunt puniendi prauitatis immunes.

LI. DE CONFIRMATIONE UTILI ET INUTILI ET RESCRIPTIS SUSPECTIS ET RESCRIPTI INTERPRETATIONE ET EXECUTIONIS DILATIONE.

1. Idem Wigorn. ep. = Appdx. XLI, 5; Cass. LII, 1.
2. Idem Exon. ep. P. C.: In litteris. = c. 1. (2, 21.)
3. Idem Eborac. archiep. = c. 4. (1, 2.)
4. Idem Rauennati archiep. = c. 5. ib.

LII. DE IURE PATRONATUS IN ECCLESIIS CLERICIS CONCESSIS A LAICIS.

1. Idem Eborac. ep. P. C.: In eminenti. = c. 4. (3, 4.)
2. Capitula Pictau. Concilii. = §. 3: c. 1. (3, 5.); §. 6: c. 1. (1, 8.); §. 8: c. 1. (1, 9.); §. 9: c. 2. (3, 1.)
3. Alex. P. III. Exon. ep. = c. 8. (3, 33.)
4. Idem Hereford. ep. et abb. de Forde. = c. 9. ib.
5. Idem Winton. ep. P. C.: Quamuis. = c. 10. ib.
6. Idem Wigorn. ep. = c. 11. ib.
7. Item ex conc. Mediomatricis. = c. 1. ib.
8. Item ex conc. Tribur. de eodem. = c. 2. ib.
9. Item ex conc. ap. Confluent. = c. 3. ib.
10. Alex. P. III. Lugd. ep. = c. 5. (3, 37.)
11. Idem Cant. archiep. Significauit H. de Morton, quod, cum uenerabilis frater noster Herefordensis episcopus eum coram te, frater archiepiscope, super iure patronatus ecclesiarum de Ioroton(?) et de Walde cum litteris nostris traxisset in causam, idem Hugo sentiens se grauari ad nostram audientiam appellauit dominica qua cantatur quasi modi geniti, uel proximo preterita terminum appellationi prefigens, et a iuditio tuo recessit. Verum quia in litteris ipsis inhibitum erat appellatione remota, eidem appellationi nullo modo detulisti, sed in eundem H. quasi in contumacem excommunicationis sententiam promulgasti, et ecclesias ipsas interdicto supposuisti. Quia uero ad nostrum spectat offitium uniuersorum saluti consulere, fraternitati tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus recepta a prefato H. sufficienti cautione, quod in nostro deinde debeat stare iudicio, sententiam excommunicationis et interdicti nullius contradictione uel appellatione obstante relaxetis, et dominicam audiatis, et litteris nostris, si que sint exinde impetratae, ueritati et iustitiae non obstantibus et preiudicantibus eam sublato appellationis remedio terminetis.
12. Idem. = Appdx. XV, 2.
13. Idem Eborac. archiep. P. C.: Inter ceteras. = c. 12. (3, 33.)
14. Idem abbatib. priorib. et clericis per archiepiscopat. Eborac. constitutis. = c. 13. ib.
15. Idem abbatib. et fratrib. Cistrensis ordin. = c. 14. ib.
16. Idem. = Appdx. XV, 11; Cass. LIII, 9.
17. Idem Lug. ep. = c. 15. (3, 33.)
18. Idem dilectis filiis hospitalariis et templar. = c. 16. ib.
19. Idem. = c. 17. ib.
20. Idem. = c. 18. ib.
21. Idem. = c. 19. ib.
22. Idem Cantuar. archiep. = c. 20. ib.
23. Idem. = c. 21. ib.
24. Idem Norwic. ep. P. C.: Signific. = c. 22. ib.
25. Idem abb. S. Albini P. C.: Consultationib. = c. 23. ib.
26. Idem = c. 24. ib.
27. Idem Eborac. archiep. et cap. = c. 25. ib.
28. Idem dil. filiis uniuersis regularibus canonicis per prouintiam constitutis. = c. 3. (3, 32.)
29. Idem Ill. regi Anglorum. = c. 26. (3, 33.)
30. Idem archiepp. epp. per Angliam constitutis. = c. 27. ib.

LIII. DEPOSITI.

Un. Idem = c. 2. (3, 14.)

LIV. DE VITANDIS HERETICIS ET EORUM RECEPTIONE.

1. Idem in conc. Turon. = c. 10. (5, 6.)
2. Lucius III. P. Castellano ep. Gratum nobis est admodum et acceptum, quod offitii

tui debitum recognoscis et circa ea, que ad studium pontificale respitiunt, sollicitus perseueras, in his, que saluti fidelium necessaria conspicis, rescripto nostro postulas edoceri. Super his igitur tanto libentius tuae fraternitati rescribimus, quanto amplius de caritatis tuo proposito gratulamur. Ad audientiam autem nostram te significante peruenit, quod cum quidam de Paterinorum secta Venecias de diuersis regionibus conuenissent, quidam parrochianorum tuorum audierunt predicationem illorum, quidam receperunt pacem et cognouerunt errorem, alii quod amplius est uitae propositum susceperunt, alii, postquam errorem abiurauerunt, inuenti sunt et eorum predicationem audiuisse et consortium non sine suspitione dampnabili habuisse. Nunc autem que audierunt uel uiderunt confitentes, per omnia satisfacere Deo et ecclesiae pollicentur. Quia igitur quesiuisti a nobis, quid tibi super his sit agendum, fraternitati tuae per ap. scripta mandamus, quatinus iuratoria ab omnibus cautione recepta omnes inducas, quos poteris, ut per publica instrumenta se obligent ad proscriptionem bonorum suorum, si eos ulterius retroire cognoueris; deinde personarum uarietate et culparum qualitate inspecta unicuique penam imponas, quam iuxta prudentiam tibi a Domino traditam uideris competentem. Alios autem, quos in predicta secta repereris, si eam commoniti abiurare distulerint, publice candelis accensis nullius appellatione obstante anathematis ultione percellas, et ducem et populum moneas diligentius et inducas, ut illos euitent et bonis suis fidelibus filiis uel parentibus derelictis temporaliter pro amore nominis christiani tamquam hostes fidei persequantur.

LV. DE IUDEIS ET NE CHRISTIANI EORUM MANCIPIA FIANT ET NE QUIS SUBMINISTRET LIGNEAMINA SARRACENIS.

1. Alex. P. III. = Comp. II. c. 3. (5, 4.)
2. Idem = Comp. II. c. 1. (2, 1.)
3. Idem = Appdx. XX, 3; Cass. LIV, 3.
4. Idem = Appdx. XX, 4; Cass. LIV, 4.
5. Idem = Comp. II. c. 1. (2, 19.)

6. Idem Gradensi archiep. et eius suffraganeis. Grave gerimus admodum et molestum, quod (si quis) quibusdam referentibus intelleximus, quod parrochiani uestri(s) ligneamina XV. pedum et plurium, que optima sunt ad faciendas galeas, de licentia ducis deferunt Sarracenis, dux uero, sicut fama est, hoc eis de litterarum nostrarum auctoritate permittit. Super quo tanto mouemur amplius et miramur, quanto id quod geritur proposito nostro amplius contradicit, cum de facto ipso multa uideamus Christianis discrimina peruenire. Huc accedit, quod quidam non [solum?] portant ligneamina Sarracenis, sed locant naues suas ad portandum sub certa mercede, alii locant operas, alii uero ad faciendas naues pecuniam credunt, quidam uero ad ligneamina comparanda, sunt etiam alii, qui in huiusmodi nauibus euntes non portant aliquid interdictum, sed quia auxilium conferunt portantibus in nauigando a culpa excusari non possunt. Ex his sunt uero aliqui, qui, si se sua senserint malitia cohercendos, continuo ad audientiam nostram uocem appellationis emittunt iniquitatem suam sub appellationis clipeo defendentes. Quia igitur tollerare in patientia non debemus, ne, quod in Lateranensi concilio pro Christianitatis commodo prouida deliberatione statuimus, cupiditate qualibet uioletur, uniuersitati uestrae per apostolica scripta mandamus et in obedientiae uirtute precipimus, quatinus conuenientes in unum sub anathematis interminatione uetetis, ne quis ulterius ad Saracenos ligneamina prescripta deferre, uel naues aut operas ad portandum locare, seu pecuniam ad faciendas naues uel ligneamina comparanda credere, aut hec facientibus in nauigio uel aliter auxilium tribuere aliqua occasione presumat. Si quis autem prohibitioni uestrae presumpserit contrahire ipsum et omnes, qui hec post concilium consueuerunt, omni gratia et timore postposito sublato appellationis diffugio candelis accensis uinculo anathematis innodetis, et donec de tanto excessu satisfactionem exhibuerint competenter teneatis astrictos nullis litteris obstantibus a sede apostolica impetratis.

7. Idem Aurio duci Veneciae. Et pro te sumus et pro nobis ualde commoti super hiis, que ad nostram audientiam peruenerunt, quoniam utriusque famam rumor, qui in partibus Venetiae pullulasse asseritur decollorat. Accepimus sane, quod Veneti passuri ligneamina XV. pedum et plurium, que optima sunt ad faciendas galeas, de licentia tua deferunt Sarracenis, quod utique illis diceris indulgere sensu litterarum nostrarum abutens, quas te habere proponis; alii uero ligna non portant sed locant naues suas ad portandum, alii uero pecuniam credunt ad faciendas naues, quidam uero ad ligneamina comparanda, alii autem sunt, qui non portant, neque locant aliquid ad portandum, nec etiam pecuniam credunt ad faciendas naues uel ligneamina comparanda, sed euntes in huiusmodi nauibus nauigantibus tribuunt auxilium nauigando. Quia igitur talia sine graui non potes salutis et nominis dispendio sustinere, prudentiam tuam per ap. scripta monemus et in remissionem tibi peccatorum iniungimus, quatinus ne aliquo predictorum modorum ab his, qui tuae iurisdictioni subiacent ulterius excedatur sub certa penitenciae pena prohibeas, quia timor huiusmodi aliquos cohercebit, qui sententiam forsitan ecclesiasticam non curarent. Sic autem monitis apostolicis aquiescas, quod que acta sunt, de assensu tuo et fauore accidisse minime uideantur, sed de amore Christianitatis non immerito debeas multipliciter commendari. Alioquin homines tuae iurisdictionis omnium Christianorum banno subdimus.

8. Item ex conc. Matic. = c. 1. (5, 5.)
9. Item ex gestis Roman. pontific. = c. 2. ib.

LVI. DE PREMINENTIA LUNDONENSIS ET EBORACENSIS.

1. Gregor. August. Anglor. ep. = c. 1. (1, 25.)
2. Idem. = Appdx. XLIV, 2; Cass. LV, 2.
3. Alex. P. III. Eborac. archiep. = Appdx. L, 37; Cass. LV, 3.
4. Idem. = Cass. LV, 4.

LVII. DE CONTROVERSIA TURONENSIS CUM DOLENSI.

Un. Adrianus P. = Cass. LVI, un.

LVIII. DE SPONSIS CONIUGATIS MONASTERIUM INGRESSIS VEL INGREDI VOLENTIBUS.

1. Alex. P. III. Salernit. archiep. P. C.: Licet preter. = c. 2. (3, 38.)
2. Idem Pisano archiep. = c. 3. ib.
3. Idem Exon. ep. = c. 4. ib.
4. Idem Habenford. ep. = c. 1. ib.
5. Idem Exon. ep. P. C.: Meminimus. = Appdx. V, 5; Cass. LVII, 6.
6. Idem Strigon. et Colon(c)ensi archiepp. = c. 5. (3, 38.)
7. Idem eisdem. = c. 6. ib.
8. Idem Brisicensi ep. = c. 7. ib.
9. Idem G. priori et fratrib. iuxta disciplinam bonae memoriae Cleti uiuentibus. P. C.: Ad petitionem. = c. 8. ib.
10. Item ex conc. Car. c. IV. = C. XXVII. qu. 1. c. 8. Palea.
11. Item ex conc. hab. ap. Garmatia cap. III.[1] Si sponsalia legitime inter sponsum et sponsam contracta fuerint, deinde antequam nuptiae celebrentur sponsus uel sponsa intrauerit monasterium, id, quod arrarum nomine datum est, in simplum tantum reddatur et penae utrique parti renuntiatur.
12. Item ex conc. Elibertino. = Reg. II, 150; Burch. IX, 14; Ivo Decr. VIII, 152.
13. Alex. P. III. = c. 8. (4, 6.)

LIX. DE MATRIMONIO CONTRAHENDO VEL IAM CONTRACTO ET SPONSALIBUS.

1. Idem abb. S. Albini. = c. (4, 7.)
2. Idem W. ep. = c. 3. (4, 1.)
3. Idem Wigorn. ep. P. C.: Cum sit matrim. = c. 11. (4, 2.)
4. Idem Eborac. archiep. = c. 6. ib.
5. Idem Salernit archiep. = c. 3. (4, 4.)
6. Alex. P. et martir in ep. decretali ad Sisunnum Antiocen. patriarcham. Si de uniuersis quemadmodum ad nostrum uidentur spectare offitium in discussione ueritatis oportet nos esse sollicitos, nec in doctrina subditorum conscientia nostra ulla contagio polluat, nec eorum cura merito in aliquo reprehendat. *Et paullo post.* Hoc igitur ueraciter uniuersa debet per orbem ecclesia confiteri, quod, ubi nuptiarum desierit sacramentum, ibi nullatenus perfectum potest esse coniugium. Sacramentum autem, ut ait apostolus, magnum est, hoc autem dico in Christi ecclesia. Christus caput, ecclesia corpus. Nisi ergo per maris et feminae legitimam coniunctionem duo una caro effitiuntur, certum est, quod nullum inter eos sit coniugii sacramentum. Ubi ergo defuerit sacramentum, quomodo ibidem esse poterit uirtus sacramenti? Nec ibidem perfecta esse possunt iura coniugii. In hoc itaque perficitur matrimonium, in reliquis initiatur, et fit ut quodam naturali rerum ordine in quibusdam principium sumat et nomen, in aliis quidem fiat, in aliis perfitiatur. Ut igitur sanae mentis intellectus uel naturalis nostra procedat assertio, in sponsalibus initiatur, in cohabitatione iam factum est, sed nequaquam sexuum commixtione perfectum. Hoc itaque, quod sic perfectum est, non nisi morte interueniente dissoluitur, et cum prioribus ubique preualeat, etiam coniunctis uiuentibus ratum usque quoque perseuerat. Hec sunt denique, queb eatorum romanorum pontificum predecessorum uidelicet nostrorum piis uestigiis inherentes et nos firmiter obseruamus et uniuersitati uestrae iugiter inposterum obseruanda mandamus.
7. Nicholaus ad consulta Bulgarorum. Si quis per adoptionem soror mihi esse ceperit, quamdiu quidem constat adoptio sane inter me et ipsum, nuptiae consistere non possunt.
8. Item ex conc. Agath. = c. 2. (4, 3.)
9. Augustinus. = c. 2. (4, 4.)
10. Item ex conc. Meldensi. = Reg. II, 156; Burch. IX, 32; Ivo Decr. VIII, 70.
11. Alex P. III. in Reg. = Comp. II. c. 2. (4, 9.)
12. Idem. Religiosi uiri et maiores natu et genere utriusque comitatus uidentes pacem inter utrumque comitem nisi matrimonio intercedente reformari non posse, statuerunt, ut predictus A. Comes

1) *Cap. incertum.*

sancti Pauli filiam suam daret in uxorem comiti de Pontiuo, et ita pro bono pacis utriusque partis in facie ecclesiae absque alicuius contradictione contractum est matrimonium inter filiam predicti comitis et comitem de Pontiuo, et pax inter utrumque comitem et eorum homines cooperante domino est reformata. Quia uero licet, ut quidam credunt, ab inuicem sibi attineant, ex quo tamen, sicut dicitur, nichil eis in principio exinde fuit obiectum, et in matrimonio eodem pro tanto bono, quod exinde est constitutum, proinde fuit ab ecclesia dispensatum, discretioni tuae per ap. scripta precipiendo mandamus, quatinus, si matrimonium illud ecclesia dispensante pro tanta reconciliatione ac reformatione patenemine contradicente, ipsos non patiaris ab inuicem separari.

13. Gregor. P. Felici Sipontino ep. = c. 2. (5, 13.)

14. Hermes. = c. 3. ib.

15. Ex conc. Guarmac. = c. 13. (5, 10.)

16. Lucius P. III. H. Gradensi patr. et ep. Castellan. Quesitum est a nobis ex parte uestra, si is, qui aliquam desponsauit, et eam ducere in uxorem dote soluta iurauit, aliam postmodum desponsauerit, sine ecclesiae interdicto traduxerit et cognouerit, cui earum debeat adherere. Vestrae igitur dubitationi breuiter respondemus, quod cum honestius sit, ut quisque unam quam duas cognoscat, dignum est et consonum rationi, ut cum ea remaneat, quam cognouit, et penitentiam agat de fide mentita, quia eam, cui primo iurauerat, non accepit.

17. Gregor. P. VII. = c. 3. (4, 2.)

18. Isidor. lib. XI. Etimolog. = c. 7. ib.

19. Alex. P. III. Wing. P. C.: Meminimus nos. = cf. supra XVI, 3.

20. Idem Norwic. ep. = c. 8. (4, 2.)

21. Idem Norwic. ep. et T. et W. archidiaconibus. = c. 9. (2, 19.)

22. Idem Panormit. ep. = c. 4. (4, 1.)

23. Idem abb. de Fontibus et mag. Vacario. = c. 2. (4, 7.)

24. Item ex conc. Magont. = C. XXX. qu. 2. c. 1.

25. Item ex conc. Tribur. cui interfuit rex Astulfus. = Comp. II. c. 1. (4, 1.)

26. Alex. III. Terragun. archiep. = c. 4. (4, 20.)

27. Idem Wing. ep. = c. 2. (4, 13.)

28. Idem Bauarensi archiep. P. C.: Quoniam ex multis. = c. 3. (4, 7.)

29. Idem G. Paduano ep. = c. 6. (4, 4)

30. Idem Cantuar. archiep. = c. 6. (4, 1.)

31. Idem Exon. archiep. = c. 7. (4, 4.)

32. Idem P. C.: Signific. = c. 6.(8.) (4, 4.)

33. Idem Wigorn. archiep. P. C.: Cum sit Romana. = c. 7. (4, 1.)

34. Idem Rem. archiep. P. C.: Consuluit. = c. 2. (4, 16.)

35. Idem abb. S. Eadmundi de Ramesia. = c. 8. (4, 1.)

36. Idem Pictau. ep. = c. 9. ib.

37. Benedictus P. = c. 1. (4, 2.)

38. Alex. III. Wint. Hereford. Bathon. epp. = c. 3. (4, 17.)

39. Idem Bathon. ep. = c. 9. (4, 2.)

40. Idem Burd. archiep. = c. 2. (4, 19.)

41. Innoc. III. Wint. ep. = c. 10. (4, 1.)

42. Alex. III. Ex litteris dilecti filii nostri I. ducis auribus nostris innotuit, quod Odo Manuel mulierem quamdam nemine contradicente in uxorem accepit, cum qua fere per annum in pace et quiete permansit. Unde quia quidam ciues uestri legitime coniunctos, sicut dicitur, de consuetudine nitantur disiungere, predictus nobilibus uir a nobis supplici prece quesiuit, ut iam dictum uirum et uxorem non pateremur super eorum matrimonio indebitis uexationibus fatigari. Nos precibus predicti uiri in hoc prompto animo uolentes annuere discretioni uestrae per apostolica scripta mandamus, quatinus prefatum uirum et uxorem suam super eorum matrimonio [n]ullo unquam tempore substineatis indebite molestari. Sed si aliquando personae idoneae, que merito non debeant esse suspectae, comparuerint ipsumque matrimonium legitime uelint et possint impetere, uos causam audiatis et fine debito terminetis cum ea grauitate et diligentia processuri, quod exinde prudentia uestra debeat merito commendari, quia tutius est, contra statuta hominum coniunctos dimittere quam coniunctos secundum legem domini superare (separare).

43. Lutius P. III. O. Veronensi ep. et H. abb. S. Georgii. Cum olim questio matrimonii, que inter Ezelinum, filium nobilis uiri Ezelini, et Zamponiam uxorem eius ad sedem apostolicam peruenisset, causam uenerabilibus fratribus nostris Castellano et G. Eligiensi episcopis commisimus terminandam. Verum quia (e)idem E. a se diuertisse suam querebatur uxorem, quam corporaliter cognouisse et diu in domo sua tenuisse dicebat, eisdem episcopis ad petitionem illius postea dedimus in mandatis, quatinus si uelud propositum fuerat de rei ueritate constaret, ad iam dictum E. prefatam Z. uxorem suam facerent primum redire et cogere[n]t cum uiro suo, sicut conueniens esset, in pace remanere. Sane quia memorati episcopi mandato nostro postposito facere id contempserunt, prefato E. restitutionis benefitium denegantes, in hoc et aliis grauaminibus plurimis per eos pars sepedicti E. sentiens se grauari, ad nostram audientiam appellauit, delegati tamen iudices nichilominus sicut dicitur processerunt, et contra eum sententiam protulerunt. Volentes igitur eandem causam fine debito terminari, ipsam experientiae uestrae duximus committendam per ap. scripta mandantes, quatinus partes ante uestram presentiam conuocetis, et eo, quod post appellationem factum est, robur nequaquam habente, si sepedicta Z. a uiro suo E., sicut asseritur, diuertisse noueritis, accepta securitate, quod uir suus nullam ei inferat lesionem et eam benigne tractabit, ipsam sicut ordo iuris expostulat appellatione

remota ad eum redire penitus faciatis, et cogatis cum uiro suo pacifice sicut conuenit permanere; postmodum, si quid fuerit questionis, illud audiatis et appellatione remota fine canonico decidatis. Licet enim predictis fratribus iniunctum fuerit, ut appellatione remota procederent, non tamen ex hac confidentia precipitanter agere aliquid contra iuris ordinem debuerunt, cum ad conseruanda coniugia quam ad dissoluenda promptiores existere debeamus.

44. Item ex conc. Affricano. = c. 1. (4, 5.)
45. Augustinus de fide pactionis et consensus. = c. 2. (4, 9.)
46. Idem Cassin. abbati. = c. 2. (4, 14.)
47. Idem Exon. ep. = c. 11. (4, 1.)
48. Lucius P. III. Rapulensi ep. = c. 12. ib.
49. Alex. III. Paduano ep. = c. 2. (4, 17.)
50. Idem Lucensi ep. = c. 7. (4, 3.)
51. Idem archiepp. epp. abbatib. et aliis ecclesiar. prelat. et uniuerso clero per Angliam et cismarin. terram illustris regis Anglor. constitutis. = c. 13. (4, 1.)
52. Idem Ianuensi ep. = c. 7. (4, 4.)
53. Idem eidem in eadem. = c. 9. (4, 2.)
54. Idem eidem in eadem. = c. 14. (4, 1.)
55. Idem Bathon. ep. = c. 15. (4, 1.)
56. Idem Papiensi ep. = c. 19. (4, 1.)
57. Idem B. Exon. ep. = c. 3. (4, 19.)

LX. DE EO QUI COGNOVIT CONSANGUINEAM UXORIS SUAE VEL SPONSAM PATRIS SUI VEL CONSANGUINEAM SPONSAE PROPRIAE.

1. Idem Wigorn. ep. P. C.: Super eo quod a nobis. = c. 6. (4, 20.)
2. Idem. = c. 5. (4, 2.)
3. Idem. = Appdx. XII, 3; LIX, 3.
4. Id(t)em ex conc. Affricano[1]. Si quis acceperit uxorem et postea aliquo casu cum matre uel cum sorore eius iacuerit et ipse manifestauerit suae uxori et non crediderit, quia non habet testes, non iaceat cum uxore sua. Sed si noluerit esse contempta, uir tradat ei corpus suum non uoluntate nec cum dilectatione.
5. Alex. III. Pictau. ep. = c. 3. (4, 13.)
6. Idem Burdegal. ep. = Comp. II. c. 1. (4, 8.)
7. Idem. = Appdx. XII, 7; Cass. LIX, 16.
8. Eugenius P. III. Esculapio presb. = c. 18. (4, 1.)
9. Alex. P. III. Spalensi ep. = Cass. LIX, 8.
10. Idem Panorminat. archiep. = c. 3. (4, 14.)

LXI. DE CONIUNGENDIS LEPROSIS.

1. Idem Cant. archiep. = c. 1. (4, 8.)
2. Idem Bauar. ep. = c. 2. ib.

LXII. DE FILIIS CONIUNGENDIS ANTE COMPATERNITATEM VEL POST GENITIS.

1. Idem Salernit. archiep. P. C.: Licet preter = c. 1. (4, 11.)
2. Idem eid. in ead. ep. = c. 2. ib.

LXIII. QUI FILII SINT LEGITIMI ET DE DOTE POST DIVORTIUM RESTITUENDA ET AD QUEM HEC PERTINEAT COGNITIO.

1. Idem = c. 1. (4, 18.)
2. Idem = c. 2. ib.
3. Idem Rotomag. archiep. = c. 3. ib.
4. Idem Exon. et Winton. epp. et abb. Forde. = c. 4. ib.
5. Idem R. Exon. ep. et abb. Forde. = c. 5. ib.
6. Idem Exon. ep. = c. 6. ib.
7. Idem. = c. 2. (4. 21.)

LXIV. DE CLERICIS MATRIMONIALITER COPULATIS ET ALIIS QUI FORNICARIAS HABENT.

1. Idem Salernit. archiep. P. C.: Cum tu sicut. = c. 4. (3, 2.)
2. Idem Cant. archiep. et eius suffragan. = c. 5. ib.

1) *In Dionysiana non inueni.*

3. Idem Lund. ep. = c. 2. (3, 3.)
4. Idem Hereford. = c. 3. ib.
5. Idem R. Wigorn. ep. = c. 4. ib.
6. Idem eidem in ead. ep. = c. 6. (3, 2.)
7. Idem Lund. ep. P. C.: Ad aures nostras. = c. 7. ib.
8. Idem Eborac. archiep. = c. 8. ib.
9. Idem Cant. archiep. = c. 9. ib.
10. Idem = c. 10. ib.
11. Idem Ren. ep. = c. 1. (4, 6.)
12. Idem Exon. ep. = c. 3. ib.
13. Idem decano et can. Lemouicensib. = c. 4. ib.
14. Idem Wigorn. ep. = c. 11. (3, 2.)
15. Idem Spal. ep. P. C.: Continebatur. = c. 5. (4, 6.)
16. Item ex conc. Nanetensi. = c. 1. (3, 2.)
17. Item ex conc. Magont. = c. 6. ib.

LXV. DE SECUNDIS NUPTIIS.

1. Idem Wiliensi ep. P. C.: Cum sit Romana. = c. 1. (4, 22.)
2. Idem Exon. P. C.: in Litteris. = c. 2. ib.
3. Item ex conc. ap. Guarmat. cap. III. = c. 1. (4, 21.)
4. Iginus Papa = C. XXXV. qu. 10. c. 4. (Palea.)
5. Innocent. P. = ib. c. 5. Palea.
6. Item ex conc. Arelat. = Burch. IX, 23; Ans. X, 4; Ivo Decr. VIII, 161.
7. Item ex dictis Augustini. = Burch. IX, 16; Ivo Decr. VIII, 154.
8. Item ex nouell. Iustin. = Ivo Decr. XVI, 125; VIII, 273; Ivo Pan. VI, 65; Coll. tr. P. c. 104. (3, 15.)
9. Item ex eisdem. = Ivo Decr. VIII, 273; XVI, 127; Ivo Pan. VI, 69; Coll. tr. P. c. 105. (3, 15.); c. 72. (3, 29.)

Expliciunt decretales.

I.

INDEX

TITULORUM ET CANONUM V. COMPILATIONUM ANTIQUARUM

A. TITULI COMPILATIONUM[1].

1) Signorum explicatio: A = Comp. I,; B = Comp. II.; C = Comp. III.; D = Comp. IV.; E = Comp. V.

B. INDEX CAPITULORUM COMPILATIONUM[1].

1) Signorum explicatio: A = Comp. I.; B = Comp. II.; C = Comp. III.; D = Comp. IV.; D = Comp. V. * = canonem a Raymundo in Gregorianam compilationem non receptum esse. † = canonem ab Antonio Augustino genuinae compilationi additum esse.

II.

INDEX

CONCILIORUM, SUMMORUM PONTIFICUM, SS. PATRUM, SCRIPTORUM, QUORUM CANONES IN QUINQUE COMPILATIONIBUS REFERUNTUR.

A. CONCILIA.

B. SUMMI PONTIFICES.

C. SS. PATRES ET SCRIPTORES.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

pag. 4. in not. 7. Lips. XIX, 8; XIX, 7.
Comp. I. c. 2. (1, 12) in Lipsiensi exstat XI, 21; Lucius III. Meldensi ep.
c. 13. (2, 13) exstat etiam Cass. XLVIII, 5.
c. 3. (2, 15) exstat etiam Cass. LII, 7.
c. 2. (2, 18) est. c. 10. Capit. Wormat. 829.
pag. 20. tit. XX. c. 14. c. un. (1, 32.) = (1, 33.)
pag. 21. not. ad c. 21. Lips. XLVII, 18. = 20.
c. 24. Cass. LI, 52. = 22.
pag. 23. c. 39. c. 24. (3, 8) = c. 3 (3, 8.)
c. 5. (3, 1) add. Lips. XI, 22. Ex Conc. Neocesar.
c. 1. (3, 9) cf. C. XII. qu. 2. c. 52.
c. 5. (3, 11) cf. C. XII. qu. 2. c. 39.
c. 1. (3, 13) cf. Ivo Decr. XVI, 291.
c. 3. (3, 16) cf. C. XII. qu. 2. c. 55.
c. 5. (3, 21) cf. Ans. ded. V, 145.
c. 1. (3, 23) c. 27. Conc. Alth. = c. 37.
c. 4. (3, 26) = c. 6. X. (3, 30) = c. 7.
c. 14. (3, 33) add.: Cass. LIII, 8.
c. 30. (3, 33) add.: = c. 24. X. (3, 38.)
c. 1. (4, 5) cf. c. 7. C. XXXVII. = c. 8. C. XXVII.
c. 5. (4, 6) not. Appdx. LXV, 9. = XLIX, 7. (Luc. III.)
c. 17. (5, 2) add.: Appdx. XXVIII, 8.
c. 3. (5, 16) add. : Cass. XXI, 3. (Noruic. ep.)
c. 8. (5, 28) Cass. XXIV, 5. = XXIII, 5.
c. 1. (5, 33) Ia. CXXXIV. = CCXXXIV.
Comp. II. c. 2. (2, 1) add.: Ja. 8630. 8923.
c. 3. (2, 1) c. 10. X. (2, 7) = (2, 1.)
Lib. III. Tit. I. De cohabitatione clericorum mulierum = de cohabit. cler. et mul.
c. 5. (3, 6) exstat Appdx. XLVII, 8.

Idem Abbati Remestrensi et archid. Exon.*: Veniens ad ap. sedis clementiam *in multo discrimine sui corporis et laboris V. lator praesentium, simplici nobis relatione proposuit, quod tempore hostilitatis et guerrae, miles quidam R. nomine, fundum R. militis occupauit: quem diu illicite detinens, magistro et fratribus Hospitalis clericorum ecclesiam in eo sitam concessit. Magister uero et fratres Hospitalis predicti, clericum quemdam nomine R. ibidem instituerunt, qui inde annis singulis soluebat pensionem. Longo uero tempore post, praedictus R. fundum suum recuperans per iustitiam, omnia que alienauerat possessor uiolentus ad ius pristinum reuocauit, et cum in ecclesia ibidem fundata sciret se ius tantum datoris habere, concessioni que memorato R. de prescripta ecclesia facta fuerat, consentire nullatenus uoluit. Sed. V. (W.) uenerabili fr. nostro Eboracensi archiepiscopo apostol. sedis legato, in e. (eandem?) ecclesiam tandem presentauit, qui presente magistro Hospitalis, cui prius fuerat concessa, et non reclamante, eundem V. suscepit, et in prelibata ecclesia ordinauit.* Interim autem clericus R. qui eam alieno nomine possidebat, furto irretitus, et exinde, quia crimen eius notorium fuit, rebus furatis in arca sua repertis, grauiter puniri metuens, eo quod ad aures regias scelus eius peruenerat, habitum religionis assumpsit: qui infra annum, Apostolicum adiit, et scriptum apostolici culminis, in quo continebatur, ut si monstrare posset, quod timore mortis claustrum intrasset, de religionis uoto absolueretur, a nobis obtinuit: cognito quod timor ille ex praua conscientia perpetrati sceleris proueniebat. *Alias autem litteras et ad abbatem de Fontibus et priorem de Gisseburna reportauit, in quibus continebatur, predictum W. post appellationem ad nos factam intrasse, et ipsum prius fuisse uiolenter eiectum: illi, amoto alio, ecclesia redderetur. Cumque idem V. a iudicibus delegatis citatus, sibi dari canonicas inducias postulauerit, et ipsi dilationem ei dare penitus renuerint, existimantes, quod litterae istae per falsam suggestionem essent impetratae et quod nos*

* Verba quae in Comp. II. desiderantur italis typis excudenda curavi.

de facto non fuissemus plenius instructi: a falsa suggestione ad nos appellauit, et a presentia iudicum recessit. Indices uero, quoniam in causa principali sublatum fuerat appellationis remedium, audito testimonio quorumdam, qui eumdem R. in possessione ecclesiae illius uiderunt, et interdum synodalia soluere, eidem possessionem eiusdem ecclesiae adiudicauerunt, et ipsum per nuntios de eadem ecclesia inuestiri fecerunt. Verum quoniam dubium nobis et incertum existit, an predictus R. ita nos falsis suggestionibus circumuenire presumpsit, et nemini fraus propria uel dolus debet prodesse: discretioni uestrae etc., quatinus cum exinde fueritis requisiti, in unum pariter conuenientes, utramque partem ante presentiam uestram conuocetis: et eorum inquisita ueritate, que hinc inde fuerint dicta, et plenius cognita, causam ipsam, appellatione remota, fine canonico terminetis: scilicet, ut si uobis constiterit, quod crimen illud notorium fuerit, quod timore illorum dictus R. religionis assumpserit habitum, et idem V. per archiepiscopum fuerit canonice institutus, ei ecclesiam ipsam, occasione et appellatione remota restitui faciatis, et libere pacificeque dimitti (committi) non obstantibus litteris nostris, si taliter fuerint, ut diximus, impetratae.

c. 2. (3, 14); c. 12. X. (3, 36) = (3, 26.)
c. un. (5, 5); c. 10. X. (5, 12) = c. 3. X. (5, 10.)
c. 2. (5, 8); Quia suscepti = Cura suscepti.
c. un. (5, 16); c. 5. (5, 8) = c. 2. (5, 8.)
c. un. (5, 20); c. 1. X. (3, 49) = c. 1. X. (3, 40.)
Comp. III. c. 1. 2. 3. 4. 5. (1, 19); (2, 29) = (2, 28.)

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.

Friedberg, Emil Albert von (ed.)
Quinque compilationes
antique

32